ڕزگار کێستەیی

2

ل ژێر سیبەرا چیا

ژ بیرەوەریێن شوڕش و بەرخوەدانێ

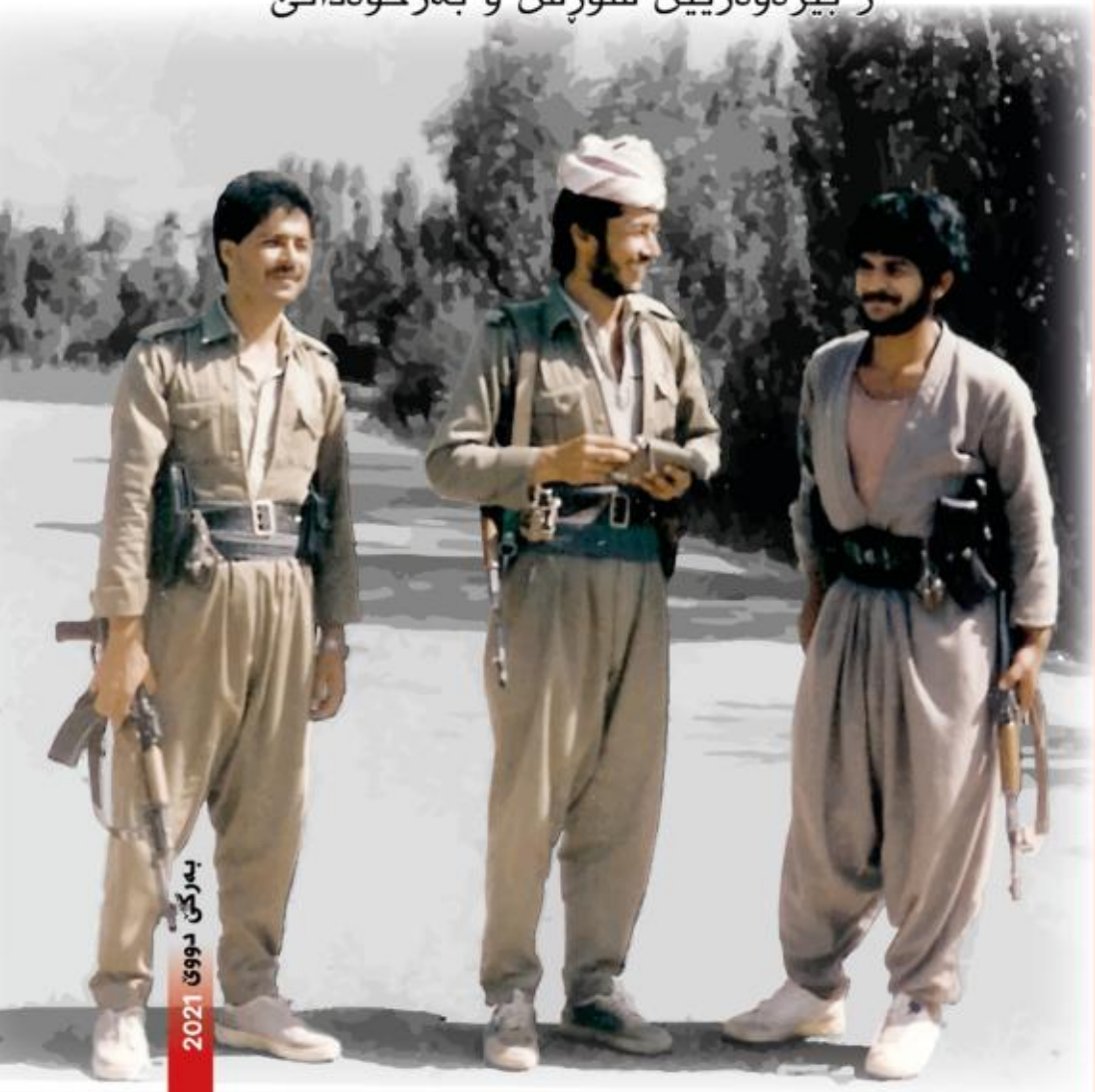

بەرگێ دووێ 2021

2

ل ژێر سیبەرا چیا

ژ بیرەوەریێن شوڕش و بەرخوەدانێ

ڕزگار کێستەیی

RÛDAW

دهۆك 2021

ناڤێ پەرتۆکێ: **ل ژێر سیبەرا چیا**

نڤیسینا: **ڕزگار کێستەیی**

ناڤەرۆک: **بیرەوەریێن شوڕش و بەرخوەدانێ**

(بەرگێ دووێ)

دەرئێخستنا هونەری: **گوهدار صلاح الدین**

قەلافەت: **14,5 سم** x21**سم**

هژمارا بەرپەڕا: **546 بپ**

لب: **1000**

جهـ و مێژوو: **دهۆک 2021**

هژمارا سپارتنێ: **21 -2356 - D**

چاپ: چاپخانا ڕۆژهەلات

RÛDAW

شوڕش نەتەنێ شەڕ بوو،
لێ ژیانەکا تایبەت ژی ل پشتی وی شەڕی هەبوو.

پێشگۆتن

خواندەڤانێن ڕێزدار!

پشـتی ل سـاڵا 2019 بەرگـێ ئێکـێ یـێ پەرتـووکا مـە یـا بیروەرییێـن شـوڕش و بەرخوەدانـێ، یـا ب ناڤـێ (ل ژێـر سـیبەرا چیـا)، کەفتیـە بەردەسـتێ وە یێـن هێـژا، ئێکسـەر مـە دەسـت ب نڤێسـینا بەرگـێ دووێ کـر، کـو جهـێ دلخوەشـیا مـە یـە ژیانـێ ڕێدایـە مـە ئـەم بشـێین وێ ژی دانینـە بەردەسـتێ وە یێـن خوەشـتڤی.

دبیـت کـو سـەربۆرا مـە و ڕۆلـێ مـە د شوڕشـا کوردسـتانێ دا، ب چـاڤ گەلـەک خەباتکەرێـن دی، وەکـی چپکەکـێ بیـت د دەریایـێ دا، لـێ ب دیتنـا مـن ئـەو دەریایـا مـەزن بخـوە ژ هەژمـارەکا چپـکان پێکتێـت، لۆمـا ئەگـەر هـەر ئێـک ژ مـە چپـکا بیرەوەرییێـن خـوە تۆماربکـەت دێ دەریایـا دیـرووکا مـە هەمـی هێتـە تۆمارکـرن.

ژ بـەر کـو بیـرەوەری ژیـان، سـەربۆر، دیـتن و ئـەو ڕوودانـن یێـن کـو مـرۆڤ تێـدا ژیـای. مـرۆڤ وان تۆماردکـەت و ئـەو دبنـە پارچەیـەک ژ دیرووکـێ و ئـەو ئێـدی نامینـن مالـێ مرۆڤـی بتنـێ، بەلکـو دبنـە مالـێ

مللەتـی. ژ بـەر هنـدێ ژی گرنگـە دەمـا مـرۆڤ بیرەوەریـان تۆماردکـەت پێگیریـێ ب هنـدەک خـالان بکـەت، وەکـی: ڕاسـتگۆیی، دادپـەروەری، بێلایەنـی و هەمـوو ڕوودان وەکـی خـوە بێنـە تۆمارکـرن، بـێ لێزێدەکـرن، چ ئەرێنـی و چ ژی نەرێنـی.

خالـەکا دیـا گرنـگا کـو مـن دڤێـت ئامـاژێ پێبـدەم ئـەوە، کـو ئەگـەر ناڤـێ شـەهیدەکی یـان پێشـمەرگەیەکی یـان ژی هـەر خەباتکەرەکـی دی دڤـان بیرەوەریـان دا نەهاتبیـت، ئەڤـە ڕامانـا وێ چەنـدێ نینـە کـو ئـەو کـەس نـە قارەمانـە یـان رۆلەکـێ گرنـگ د خەباتـا دۆزا کوردسـتانێ دا نەبوویـە. بەرۆڤـاژی ب هـزاران قارەمانێـن ئەفسـانەیی مـە یێـن هەیـن، یێـن سـاخ و یێـن شـەهید بوویـن و ناڤـێ وان دڤـان بیرەوەریـان دا نەهاتینـە. چونکـی مـن هنـدەک ڕوودانێـن ڤەگێرایـن و دبیـت د گەلـەک ژ وان ڕوودانـان دا زارۆکـەک، پیرەمێـرەک یـان پیرەژنـەک هەبیـت، نـە کـو شـەهیدەک یـان پێشـمەرگەیەکی قارەمـان. ژبـەر کـو وەک ڕێکەفـت کانـێ ناڤـێ کـێ د چیرۆکـێ دا هاتیـە مـن باسـێ ل وی کەسـی کـری. خـوەزی مـن ئـەو شـیان هەبـان کـو مـن نـاڤ و ژیانێـن هەمـوو شـەهیدان، پێشـمەرگان، زیندانییـن سیاسـی، ئەندامێـن ڕێخسـتنێن ناڤخوەیـی، پۆسـتەچیێن شوڕشـێ، نووژداریـن شوڕشـێ، وان هەمـوو ژنێـن نـان ددا پێشـمەرگا و شـوڕش بخـودان دکـر و هەمـوو خەباتکەرێـن دۆزا سـەرخوەبوونا کوردسـتانێ تۆماربکـەم. لـێ مخابـن ئـەوا ژ دەسـتێ مـن هاتـی ئەڤەیـە یـا کـو نوکـە ل بەردەسـتێ وە یێـن هێـژا. لـێ تشـتێ ژ دەسـتێ مـن تێـت ئـەوە، کـو ئـەز سـۆزێ دەدەم تاکـو ژیـان دەلیڤـەی بدەتـە مـن ئـەز بیـرەوەری و دیـرووکا شـوڕش و خەباتـا گەلـێ خـوە، ب هەمـوو شـێوەیێن کـو ژ دەسـتێ مـن تێـت تۆماربکـەم و ژ مرنـێ بپارێـزم.

دووبـارە ئـەز بانـگ ل هەمـوو هەڤالێـن خـوە یێـن خەباتـێ دکـەم و دبێژمـە وان: وەرن دا پێکڤـە و هـەر ئێـک ژ مـە بشـێوێ خوە، چ ب نڤێسـین

و چ ب تۆمارکرنـا دەنگـی یـان ژی دەنـگ و ڕەنـگا، هەمـوو بیرەوەرییێـن خەبـات و بەرخوەدانـا گەلـێ خـوە تۆماربکەیـن و ژ مرنـێ رزگاربکەیـن. هوونـێ دبینـن رۆژانـە قارەمانێـن مـە ئێـک ئێکـە یـێ دکەڤـن و ل بـەر باهـۆزا ژیانـێ دوەرییێـن. دیـرووک، چیـرۆک، ژان، ئـازار، سـەرکەفتن، شـانازی و هەمـوو بیروەرییێـن وان، ل بـن تاڤییێـن بارانـا خەمسـاریا مـە و پێلێـن لەهیـا تەمبەلیـا مـە تێنـە ڕامالیـن و دچـن دکەڤنـە دبنـێ دەریایـا ژبیرکرنـێ دا.

گەلـەک جـاران ئـەم گازنـدا ژ نفشـێ پشـتی سـەرهلدانا 1991 دکەیـن و دبێژیـن هەسـتا نەتەوەیـی دنـاڤ وان دا یـا کێمـە، یـان ژی هـەر نینـە! ب دیتنـا مـن هیـچ گونەهـا وان نینـە، لـێ گونەهـا مـەزن یـا مـە نفشـێ بـەری وانـە. مـە ئـەو خەلـەک یـا ژ زنجیـرا دیرووکـێ پچانـدی و ئـەم نەشـیاینە قۆناغـا بـەری سـەرهلدانێ ب قۆناغـا پشـتی سـەرهلدانێ ڤـە گرێدەیـن و وێ دیرووکـێ ب شـێوەیەکێ دروسـت بگەهینینـە وان. ڤـێ چەنـدێ ژی یـا وەکـری کـو ئـەڤ ڤاڵاهیـە ب هنـدەک تشـتێن دییـن بچووکێـن ناڤچەیـی یـان ژی بیانـی بێتـە تـژی کـرن و ئەڤـە ژی ئاراسـتەیەکا مەترسـیدارە و مـە بـەرەڤ هەڕفاندنـا شـانازییێن مـە یێـن دیرووکـی ڤـە دبـەت، کـو ئـەو ژی ئێکـە ژ سـتوونێن مـە یێـن نەتەوەیـی.

ل دوماهیـێ هیڤیـدارم شـیابم ب دروسـتی چپکەکـێ ژ دەریایـا مەزنـا دیـرووکا خەباتـا گەلـێ مـە دانمـە بەرچاڤێـن وە یێـن هێـژا.

پێشمەرگە

ڕزگار کێستەیی

21. ئادارا . 2021

1 شەڕێ عەرەبا و ئیسرائیلی ل قوتابخانا ماڵتایێ

9 د ئێکەم شەڕ دا ل دژی بەکر و سەدام

19 زیندانا پەروەردا دهۆکێ

29 هەتا جاشا و ئەمنێ فەق براهیم بەردای، ئێدی وی ئەو بەرنەدان

43 پێگوهورکا زیندانیێن پێشمەرگەی و بەعسیان

53 ژ سالا 1982 ل گەلیێ بازێ و تا نوها هەمان دیتن و هەلویست

65 شەڕێ هرچێ و پێشمەرگا

77 وە ئەم ڕاکرینە سەر ئاڤ و هەژا، ڤێجا خوە ل مە بکەنە خودان

ناڤەرۆك

89 سنووری مرنێ و ئوتێلا بەفرێ

99 زارۆکێن بەر گلۆپا

105 ب مرجێ بەرا و تێلا تێلفۆنێ ئاڤ سەرکەفتە سەرێ چیای

117 باجانسۆرك و سێڤێن باش، چێترن ژ پرۆلیتاریا و بورژووازیێ

125 سەعید گاباری، بلبلێ برینداری کوردستانێ
و پێشمەرگێ نیشانشکێن

149 شەهید محەمەد تاهر بێشینکی
قارەمانیا ئەفسانەیی و خیانەتا ڕەش

177 ئەم و زەعیم عەلی ل سەر ڕێکا لیبیا، ل دیوانا سەرۆك بارزانی

199 ئەو سەرهشکیا ئەم ژ مرنێ رزگارکرین

215 خوەزی ناڤێ پێشمەرگە ل سەر وە نەبا

231 کەتنەك ب دەهـ ئوتۆنۆمیان

247 ما ئەڤە سەحب بوو یان ڕەڤ بوو؟

263 دینێ سەرسنکێ

279 نان و باجانکێت هەولێرێ، عەمێ گراڤی، ل گرکا ژ مرنێ رزگارکر

297 تەکنیکا چیا، ئەو پانزەرا بێ جادە سەرکەفتیە سەر کەڤری

311 جەحشۆۆۆۆ بزڤرە مالێ خوە خراب نەکە،
ئەز ژ بەسرا هاتم مالێ تە دپارێزم

323 داستانا کانیماسێ و ستراتیژیا پویرتێ هرچێ

343 خانیێ ل چوولی و یێ بێ دەرگەهە، دێ گورگ و هرچ زارۆکا بەن

355 شکاندنا فەرمانەکێ داستانەکا مەزن ژ کارەساتەکێ رزگار دکەت

373 بەفر قەیدا مێرایە

391 کی دێ بۆ مە پێشمەرگێ زارۆك خودان کەت؟

401 ئەز ڕوحەکێ قەردارێ وان هەردوو کەسامە

413 تۆمبێلا فرەنسو حەریری هەلیکۆپتەرە

427 چریسکا شەڕەکی دی یێ براکوژیێ ژ دەهمانا مام جەلالی

445 ئەو دوو رۆژێن ئامەدێ عەرشێ ئەنقەرێ هەژاندی

475 ئەلبۆما بیرەوەرییا

525 نەخشەیێن کارگێری یێن (6) قەزایێن پارێزگەها دهۆك

575 ژ بیردانکا خەباتا سپی

شەڕێ عەرەبا و ئیسرائیلی

ل قوتابخانا ماڵتایێ

ساڵ 1978 بوو ئەم ل پۆلا شەشێ سەرەتایی بووین، ل قوتابخانا ماڵتا ژێری، کو ئاڤاهیێ وێ هینگێ دکەفتە بنێ گوندی، جهێ نوکە جادا گشتی یا سێمێل-دهۆک، جادا بارزان تێرا دەرباز دبیت. وی دەمی قوتابییێن ماڵتا ژووری، گەڤەرکێ و قەسارا ژی دهاتنە ڤێ قوتابخانێ و لگەل مە دخواند. کەواتە مە قوتابییێن چار گوندا پێکڤە ل وێ قوتابخانێ دخواند.

پۆلا مە ئەم 6-7 قوتابی پچەک دمەزن بووین، ژبەر کو ل هەموو وان گوندێن کو ئەم ژێ هاتین، ل دەڤەرێن چیایی، قوتابخانە لێ نەبوون، کو ئەم بشێین د ژێ شەش ساڵێ دا بچینە قوتابخانێ. ژ بەر هندێ چەندەک ژ مە، چەند ساڵەکا درەنگتر ژ دەمێ خوە ئەم چووبووینە قوتابخانێ. هەروەسا ئەم هەموو ژی قوتابییێن ناڤ شوڕشێ بووین، کو ساڵا خواندنێ یا 1974-1975 بەعسیا بۆ مە نەهەژمارت و ئەم ساڵەکێ ئینانە خوارێ. کەواتە هەرچەندە قوتابییێن شەشێ

سەرەتایی پێدڤیە ژێ وان 12 سال بیت، لێ ئەز باوەر دکەم پرانیا مە، ئەم ژ وی ژێی مەزنتربووین.

مامۆستایێن مە هەموو ژن بوون. ئاسیا سمایلێ عەبان ئاغای ڕێڤەبەرا مە بوو. هندەک مامۆستایێن دی ژی، یێن کو بیرا من لێ تێت: کۆچەر شالی بوو، خانما سالار دۆسکی، شرین محمد حەجی خالد بوو، خوشکا دکتۆر عسمەت محمد حەجی خالدی و ئێکا دی ب ناڤێ ڕۆناک، خەلکێ خانەقینێ بوو. ئەو ڕۆناکە کچ خالەتا پارێزگارێ وی دەمی، یەحیا ڕەشید جاف بوو. یەحیا ڕەشید جاف ژی بەعسیەکی گرنگ بوو. وێ قۆناغا پشتی شکەستنا شوڕشا ئەیلولێ ژی، بەعسی وەکی سەیێ هار لێهاتبوون. گوند وێران دکرن و خەلکێ وان دەربەدەر دکر. بڕبڕ خەلک نەفی دکرنە باشوورێ ئیراقێ. خەلک دگرتن، سێدارەددان. هەوەکا دژوارا بەعسیکرنێ دەستپێکربوو. گەلەک تویلە و خوەفرۆشێن کورد ژی ب دووڤ کەفتبوون و ببوونە چاڤ و گوهێن وان ل سەر خەلکێ پاک و وەلاتپارێز. هینگێ هێشتا هێزێن پێشمەرگێ شوڕشا گولانێ ژی، بدروستی نەدگهەشتنە دەردۆرێن دهۆکێ. لۆما مەیدان بۆ بەعسیا ڤالا ببوو و بهاریکاریا هندەک سیخوڕ و خوەفرۆشێن کورد، ئەوا وان دڤیا بێ دوودلی دکر.

سالا بەری هینگێ بەعسیا بڕیارەک دابوو، نیڤەک دەرسێن مە ژ کوردیێ گوهڕی بوون، کربوونە عەرەبی. ڕۆژانە مە ژی خوە ل سەر وێ بڕیارێ نەڕازی دکر و ئەو مامۆستایێن باوەریا مە پێ دهات، مە گازندێن خوە بۆ دکرن. لێ ڕەبەنا ئەوان ژی چ د دەستی دا نەبوو. ژبەر هندێ وان دگۆتە مە: «چ پەیڤەکا عەرەبی یا هوون دزانن بنڤێسێن، یا وەنەزانی ژی ب کوردی بنڤێسن، ئارێشە نینە. مە بەس ئەڤە پێ چێدبیت بۆ وە بکەین».

ڕاستە هێشتا ژیێ مە یێ بچوویک بوو، ژ بۆ سیاسەت و دژایەتیا دەسەڵاتا بەعسیا، لێ ڤان کریارێن وان یێن مە ل ژوور ئاماژە پێدایی، رۆژ بۆ رۆژێ وەل مە دکر، کو هەستا کوردایەتیێ ل دەف مە بشارییێت و کین و نەفرەت ل دژی ڤێ دەسەڵاتێ د دلێ مە دا بپەنگن.

ڕێڤەبەرا مە خانمەکا باش بوو. لێ مامۆستایێن مە یێن هەری باش و وەلاتپارێز، شرین محمد حەجی خالد و کۆچەر شالی بوون. گەلەک جارا، ل گۆرەی تێگەهەشتنا خوە یا وی دەمی، مە لگەل وان سوحبەتێن کوردایەتیێ دکرن. لێ بەردەوام ژی وان ئەم شیرەت دکرین، کو دڤێت مە های ژ خوە هەبیت و ئەم وەنەکین کو بکەڤینە دەستێ بەعسیا، چونکی زۆڵم و زۆرادارییا وان کەس خوە ل بەر ناگریت. ب تایبەت ئەم ژی هێشتا سنێلەینە.

رۆژەکێ مە دەرسا کۆمەڵایەتی هەبوو، کو رۆناک خانەقینی بۆ مە دهات. هەلبەت ئەو بەعسیەکا دلسۆز بوو ژ بۆ ڕژێمێ. د دەمێ شرۆڤەکرنا دەرسێ دا، ئەو چوو سەر ئارێشا عەرەبا و ئیسرائیلی. پشتی گەلەک خەمخۆریا خوە بۆ فلستینێ و عەرەبا دیارکری ل دژی ئیسرائیلی، وێ گۆت: «ئێمەی عەرەب ئەوەندە زۆرترین لە دوژمنی سەهیۆنی، ئەگەر هەر یەکێک لە ئێمە تەنها دارێک هەڵگرین و بچینە سەر دەولەتی سەهیۆنی ئیسرائیلی، ئەوا ئێمە دەتوانین دەوڵەتی سەهیۆنی داگیرەکەر تەفروتۆنا بکەین»!!

من ژی ئێکسەر گۆتێ: کا ڕاوەستە. کی عەرەبە، تۆ دبێژی «ئێمەی عەرەب»؟ ئەگەر تۆ عەرەب بی تە پیرۆز بیت، لێ ئەم کوردین و نە عەرەبین. لگەل ئاخفتنا من سێ چار هەڤالێن مە یێن دی ژی ڕابوون لگەل من و مە پێکڤە گۆتێ: دەرکەڤە ژ پۆلا مە. وێ ئینا و بر و پاشی

گـۆت: «ئاخـر ئێمـە ئیراقیـن و ئیراقیـش دەوڵەتێکـی عەرەبیـە، کەواتـە ئێمـە لـە وەتـەن عەرەبـی حسـابین». مـە پێکڤـە گۆتـێ: دەرکەڤـە ژ پۆلـێ. یـان ئـەڤ قوتابخانـە دێ بـۆ تـە بیـت یـان بـۆ مـە. وەڵا مـە مۆسـتا خـوە ژ پۆلـێ دەرێخسـت و مـە ژ پشـتڤە دەرگەهـ کلیلـدا. ڕێڤەبـەرا مـە ئاسـیا، کـو مـە دگۆتـێ ئاسـیک، هاتـە پشـت دەرگەهـی، هـەر ل دەرگەهـی دا و گازی مـە کـر: تـۆپ دلیـن، دەرگەهـی ڤەکـەن. ئەڤـە هویـن دێ هـار بـن دێ چکـەن، وە دڤێـت مـن و خـوە بدەنـە سـێدارەدان؟ مـە گۆتـێ: هەتـا تـۆ فەرمانـا ڤەگوهاسـتنا رۆناکـێ ژ قوتابخانـا مـە، د پەنجـەرێ ڕا نیشـا مـە نـەدەی، ئـەم دەرگەهـی ناڤەکیـن. گۆتـە مـە: مـا هویـن نزانـن ئەڤـە کیـە؟ مـا هویـن نزانـن، کـو نـە ئـەز و نەکەسـێ دی نەشـێت ڤـێ ڤەگوهێزیـت. مـە ژی گۆتـێ: باشـە مـادەم کـەس نەشـێت وێ ڤەگوهێزیـت، ئـەم ژی دەرگەهـی ڤەناکەیـن.

پشـتی ژ مـە بێهیڤـی بـووی، ئـەو چـوو و شریـن محمـد حەجـی خالـد ڤرێکـر. ژبـەر کـو شریـن ب هەلویسـتێن خـوە گەلـەکا نێزیکـی مـە بـوو. دیسـان هەرچەنـدە هێشـتا گەلـەکا گەنـج ژی بـوو، لـێ ئـەو مامۆسـتایەکا گەلـەکا ڕێـزدار بـوو. مـە هەمووییـان گەلـەک حەژێدکـر و مـە ڕێـز لـێ دگـرت. ئـەو هاتـە بـەر پەنجـەرێ. هەرچەنـدە ئـەو مامۆسـتا مـە بـوو، لـێ وێ هـەر دگۆتـە مـن پسـمام. گازی مـن کـر: پسـمام کا دەرگەهـی ڤەکـەن دا بێمـە ژوور. مـە ژی گۆتـێ: بـلا دێ ڤەکەیـن، لـێ ب مەرجەکـی، کـو کەسـێ دی لگـەل تـە نەبیـت، تـۆ بتنـێ بێیـە ژوور. وێ ژی بەرسـڤدا: نـە نـە ئـەز بتنـێ مـە. مـا ژ مـن پێڤەتـر کـی ئەزمانـێ وە دزانیـت!

مـە دەرگەهـ بـۆ ڤەکـر و هاتـە ژوور، ل دەف مـە ڕوونشـتە خـوارێ. گۆتـە مـە: وە خێـرە، هـوون بۆچـی هـو دکەنـە؟ مـا هـوون نزانـن ئەڤـە کیـە، دێ سـەرێ مـە و وە پێکڤـە ئێخیتـە بەڵایـێ. مـە ژی بابـەت بـۆ گـۆت. وێ گۆتـە مـە: هویـن دراسـتن و ئـەز ژی بـم دێ هەمـان هەلویسـتی

وەرگـرم. چونکـی مـە بهێـرن ژی ئـەم هـەر کوردیـن و ئـەم نابینـە عـەرەب. لـێ کـەس نەشـێت ڤـێ ژنـێ ژڤێـرێ ڤەگوهێزیتـە جهەکـێ دی. ژ خـوە دڤێـت نوکـە ئـەز و ئاسـیک هـەردوو بچیـن و ب درێـژی لگـەل وێ روونیـن، دا کـو ئـەو ڤـێ ئاخفتنـێ ژ ڤێـرێ نەدەرێخیـت. چونکـی ئەگـەر ئـەڤ مەسـەلە بگەهیتـە گوهێـت پارێـزگاری، کـو کوڕخالەتـێ وێیـە، یـان بگەهیتـە ئەمنـێ. دێ سـەرێ مـە هەموویـان پێکڤـە کەڤیتـە بەڵایـێ.

پشـتی گفتوگۆیـەکا درێـژ لگـەل مامۆسـتا شرینـێ، ئـەم پێکهاتیـن، کـو ئێـدی هەتـا ئـەم ژ ڤـێ قوتابخانـێ خـلاس دبیـن، چ جـارا رۆنـاک ب چ دەرسـا بـۆ مـە نەهێـت و ل شـوونا وێ مامۆسـتا شریـن بخـوە بـۆ مـە بهێـت. هەروەسـا دڤێـت رۆنـاک ڤـێ ئاخفتنـێ ژ ڤێـرێ نەدەرێخیـت، کـو بگەهیتـە ڕێکخـراوا بەعسـیا، ئەمنـێ یـان پارێـزگاری. دیسـان ب چ شـێوا نابیـت ڕێڤەبـەرا قوتابخانـێ، چ قوتابیـان گازیکـەت یـان سـزابدەت ل سـەر ڤـێ مەسـەلێ.

هۆسـا ب سەرپرشـتیا مامۆسـتا شرینـێ، ئـەم گەهەشـتینە چارەسـەریەکا ناڤنجـی. مـە قوتابیـان ژی ژ بـەر رۆناکـێ ب حەنـەک ڤـە، ناڤـێ وێ رۆژێ کـرە رۆژا شـەڕێ « عەرەبـا و ئیسرائیلـی».

د ئێکەم شەڕ دا

ل دژی بەکر و سەدامی

188

ساڵ 1978 بوو، لێ ب ڕاستی ناهێتە بیرا من کانێ کیژ مەهە بوو. ئەو سێ ساڵ بوو شوڕشا ئەیلولێ شکەستی. دوو ساڵ ژی بوو بەعسیا گوندێ مە وێران کری و ئەم هاڤێتینە ناڤ تۆز و ستریێن دەشتا ماڵتا ژێری، ل ڕۆژاڤایێ باژێرێ دهۆکێ. ل ساڵا خواندنێ یا 1974-1975 ل گوندی، مە ل پولا چارێ سەرەتایی دخواند و ئەم دەرباز بووینە پۆلا پێنجێ. لێ پشتی شوڕش شکەستی، ڕژێما بەعس ئەو ساڵا خواندنێ بۆ مە حساب نەکر و ل ساڵا خواندنێ یا 1975-1976 ئەم جارەکا دی هەر زڤڕاندینەڤە پۆلا چارێ. ئەو ساڵ ژی مە ل گوندی خواند و پاشی گوند وێرانکر و ئەم ژی دەربەدەر کرین. پاشی پۆلا پێنجێ و شەشێ مە ل قوتابخانا ماڵتا ژێری خواند.

وەکی مە دیارکری، ئەو سێ ساڵە شوڕشا ئەیلولێ یا شکەستی. دوو ساڵە ژی گوندێ مە یێ وێرانکری. ساڵەکە ژی نیڤەک دەرسێن مە یێن کرینە عەرەبی. هەرچەندە ئەم ب ژیێ خوە دبچووکین ژی، لێ ئەم

هەست ب گەلەک نووچە و لڤینێن سیاسی دکەین. دوو ساڵە شوڕشا گولانێ یا دەستپێکری و ساڵەکە ژی ئێزگێ دەنگێ کوردستانێ کەفتیە کاری، ل چیایێن کوردستانێ و دەنگێ وی دگەهیتە هەمی ماڵان. ڕۆژانە دەنگێ دەستپێکرنا شوڕشا گولانێ دناڤ خەلکێ وەڵاتپارێز دا بەڵاڤ دبوو. برایێ منێ مەزن ئۆسمان [1] دزیندانا دهۆکێ دا بوو.

ڕۆژەکا ساڵا 1976 لگەل دەیک و بابێن خوە ئەز چووبوومە سەرەدانا وی. برایێ من گەلەکێ غەمگین بوو، وی بۆ مە ڤەگێڕا کانێ چەوا هەڤالێ وان عبدلکەریمێ فەرحانێ شندۆخی[2]، کو زەلامەکێ گەلەک هێژا و بەرکەفتی بوو، ڤان ڕۆژان ل هەیئا کەرکوکێ ب ئەشکەنجێ هاتیە شەهید کرن. دیسان وی بۆ مە ڤەگێڕا کو دناڤ زیندانیان دا ئاخفتنا هەی، کو دبیت گەلەک ژ ڤان زیندانیێن سیاسیێن هاتینە گرتن بهێنە سێدارەدان. پاشی ل ساڵا پاشتر 1977 پێنج زەڵامێن بژارە یێن دهۆکێ هاتنە سێدارەدان، کو ئەو ژی مەحمود غلبیشی، شەعبان دێریشکی، ملازم قادر پێداوی، عابد عەبدلا زاویتەی و تارق جاسم کزوی بوون.

د سەر ڤێ چەندێ ژی ڕا ئیبراهیم بلێشێ[3] بەرپرسێ بەعسیا یێ گوندێ ماڵتایێ و ئەحمەد عەزیزێ[4] جێگرێ ڕێڤەبەرێ ئەمنا دهۆکێ و بەرپرسێ نڤیسینگەها پاڵا یا دهۆکێ، هەر ئێکی ژ وان چەند کوردێن سیخوڕ و خوەفرۆشێن خوەجهـ ژی ب دوو ڤە بوون و وان ڕۆژانە ب ڕێکا ڤان سیخوڕا خەلک دگڤاشت و تەنگاڤ دکر، دا کو ببنە بەعسی و سیخوڕ.

ڤێ ڕەوشێ هەمیێ هەستەکا نەتەوەیی و کوردایەتیا دەستپێکی ل دەف مە پەیدا کر، کو تازە ئەم د قوناغا دەستپێکا سنێلەیی یا خوە دا بووین.

ساڵا 1978 بوو و ئەم ل پۆلا شەشێ سەرەتایی بووین. ئاگرەک

بەربـوو بـن پێـن مـن، مـن دڤیـا تشـتەکی ل دژی بەعسـیا بکـەم، لـێ ژیـێ مـن و زانینـا مـن تێـرا هنـدێ نەدکـر، کـو بشـێم تشـتەکی وەسـا بکـەم کـو کاریگەریـا خـوە هەبیـت. پاشـی هزرەکـێ خـوە ل سـەرێ مـن دا. فـازل کێسـتەیی[5] کـو دبیتـە هەڤـال و پسـمامێ مـە، نیگارکێشـەکی زیـرەک بـوو، لـێ ئـەو هینگـێ ل سـەرەتاییێ نەمابـوو. ئـەو چووبـوو پـۆلا ئێکـێ ناڤنجـی، قوتابخانـا وی ل دهۆکـێ بـوو. پسـمامەکی دی ژی مـن هەبـوو عومـەر[6]، ئـەو ژی د ژیـێ مـن دا بـوو، لـێ ئـەو نـە قوتابـی بـوو، بەلـێ ئـەو گەلەکـێ زیـرەک و وێـرەک بـوو. ئـەز ڕابـووم لگـەل هەردوویـا ژی ئاخفتـم و مـن هـزرا خـوە بـۆ وان گـۆت. هـەردوو ژی رازی بـوون ل سـەر پلانـا مـن.

رۆژا پاشـتر ئـەز چـووم چارێکـەکا دینـارێ مـن ژ بابـێ خـوە وەرگـرت، بهێجەتـا هنـدێ کـو دێ بخـوە هنـدەک دەفتـەر و قەلەمـا کـرم. ئـەز چـووم مـن هنـدەک قەلەمێـن ماچیکێـن ڕەنـگا و هنـدەک کارتۆنێـن نیگارکێشـیێ و هنـدەک چەسـپ کڕیـن و ئینانـە مـاڵ. ب شـەڤ مـە هەرسـێیا دەرێ ئـودێ کلیلـدا و مـن بـۆ فازلـی دگـۆت و وی وێنـە دکێشـان و نڤێسـین ب شـێوەیێ خوەشنڤێسـی ل سـەر دنڤێسـین. ئەحمـەد حەسـەن ئەلبەکـر هینگـێ سـەرۆکێ ئیراقـێ بـوو و سـەدام حسـێن ژی جێگـرێ وی بـوو. فازلـی وێنـێ کەرەکـی چێکـر و سـەرێ کـەری ئەحمـەد حەسـەن ئەلبەکـر بـوو. وی سـەیەک ژی ل کـەری سـیارکر، کـو سـەرێ سـەی ژی سـەرێ سـەدامی بـوو. ئێـدی چەنـد وێنەیەکێـن دیێـن وەسـا وی چێکـرن و ل سـەر هنـدەک کارتۆنێـن جـودا ژی مـە ئـەڤ دروشـمێن خـوارێ نڤێسـین: یسـقط حـزب البعـث الفاشـی، الموت لاحمـد حسـن البکـر وصـدام الوحـش، عـاش الرئیـس مـلا مصطفـی البارزانـی، بـژی پێشـمەرگە، بـژی شوڕشـا گولانـێ... و چەنـد دروشـمێن دی ژی، ب کـوردی و عەرەبـی

مـە نڤێسـین. ب شـەڤ مـن و عومـەری نیـگار و دروشـمێن خـوە یێـن ل سـەر کارتۆنـا، لگـەل چەسـپێ مـە ڕاکـرن و ئـەم چووین، نێزیکـی دەمژمێـر 12 شـەڤێ بـوو. مـە خـۆ د سـەر دیـوارێ قوتابخانـێ را هاڤێـت و ئـەم چووین مـە کارتۆنـا وێنـێ سـەدام و بەکـری و کـەری و سـەی، مـە ب دەرێ ڕێڤەبەریـێ ڤەکـر. هـەر دەرێ پۆلەکـێ ژی مـە ئێـک پێڤەکـر. پاشـی ئـەم هاتیـن دەرێ حەوشـا قوتابخانـێ ژی ژ دەر و نـاڤ مـە دروشـم و وێنـە پێڤەکـرن و ئـەم هاتینـە مـاڵ.

سـپێدێ مـن پەرتووکێـن خـوە دانـە بـن ملـێ خـوە و بـەرێ خـوە دا قوتابخانـێ، دلـێ منـێ ل سـەد و بیسـتێ لێـددەت. دەمـا ئـەز پێـش قوتابخانـێ کەفتیـم مـن دیـت کـو قوتابیێـن بـەری مـن هەمـی یـێ ل دووری قوتابخانـێ ڕاوەسـتاندین، ناهێلـن نێزیکـی قوتابخانـێ بـبن. ئیبراهیـم بلێـش و ئەحمـەد عەزیـز و ئێـک ژ سـیخوڕێن کـورد و کۆمـەکا پۆلیسـێن ئەمنـێ، یێـن د حەوشـا قوتابخانـێ دا تێـن و دچـن و گەلـەک دزڤێـرن. مامۆسـتایێن مـە ژی هەمـی کچـک بـوون، هنـدەک هاتبـوون، هنـدەک ژی هێشـتا نەگەهشـتبوون. ئەوێـن گەهەشـتین ژی ل هێرڤـەی قوتابخانـێ دراوەسـتاینە، ڕەنـگ ل وان ژی نەمایـە ڕەبەنـا.

مـن خـوە نێزیکـی مامۆسـتایەکا خـوە کـر، کـو ناڤـێ وێ فایـزا بـوو و مـن ژێ پرسـی: ئەڤـە چیـە مامۆسـتا؟

ب دەنگەکـێ لـەرزی بەرسـڤدا: ئـەزا ڕەبـەن چ زانـم کانـێ چیـە، بـەس یـا ئـەز دزانـم ئـەم دێ هـەر ڕۆژەکـێ ل ڤێـرێ تێچیـن.

مـن گۆتـێ: مامۆسـتا چ نینـە خـوە نەترسـینە، زەلام ژ نـاڤ ڤـی مللەتـی خـلاس نەبووینـە. خەلکـێ زیرەکـێ هـەی، ئـەو وەکـی مـە ترسـنۆک نینـن، ڤـێ زوڵمـێ قەبولناکـەن.

ئـەو ل مـن زڤـڕی، بشـێوەیەکی کەربگرتـی، لـێ بدەنگەکـێ نـزم کـو یێـن ئەمنـێ نەبهیـزن، گۆتـە مـن: هـا یەعنـی تـۆ پێـش وەخـت دزانـی

کانێ چیە، هەڕە ژ وێرێ، تە ئێکجاری دل و هناڤ ل من قەتاندن. ئەو نە ئاخفتنێن تەنە تۆ دکەی.

پاشی ب هەر شێوەیەکی من خوە نێزیکی مام تەیب بناڤی[7] کر، کو خزمەتکارێ قوتابخانێ بوو و ئەو سپێدێ زوو هاتبوو دا دەرێ قوتابخانێ ڤەکەت و ب سەر وێ ڕەوشێ هەل ببوو. من خوە کویساند و نێزیک کر و گۆتێ: مام تەیب ئەڤە چیە، بۆچی ناهێلن ئەم بچینە ژوور؟ هۆ چاڤێ وی ب من کەفت، چونکی وی ئەز باش دنیاسیم، وی زانی ئەڤە یا ژ بن سەرێ من دەرکەفتی. وی وەسا ناڤچاڤێن خوە ل من کرنە گرێ و ل من حەیتاند، لێ نەڤیا ژی دەنگێ وی بلند ببیت ژ بەر یێن ئەمنێ، و گۆتە من: هەڕە ژ ڤێرێ، ئەز تەنەبینم ل ڤارا باشە؟

من ژی گۆتێ: چ نینە مام تەیب مالا تە، ما چ کارێ من پێ هەیە، هەرشەڤ مەفرەزێن پێشمەرگەی یێ ل ڤارا دگەڕن ئەڤە کارێ وانە. گاڤا من د ناڤ وێ گێلەشۆکێ دا ناڤێ پێشمەرگەی ئینای، ئێدی مام تەیب ئێکجار تەنگاڤ بوو و گۆتە من: ئەرێ تە هەڕیا چێکری، ڤێجا ب پیا ژی ڤە بدە ناڤ. نەمینە ل پێش چاڤێن من، ئەز تە ل ڤێرێ نەبینم. ئێدی من زانی کو من گەهاندە هێلا سۆر. لۆما من هێدی خوە ژ مام تەیبی دا پاش و هاتم من خوە دا بەر دیوارێ مالا هۆمێ گورگیسی، تا کو ئەو گێلەشۆکا بەعسی، ئەمن و سیخوڕا ژ وێرێ چووی، پاشی ئەز زڤڕیم هاتمە قوتابخانێ. مام تەیبی د دەرگەهی دا گۆتە من: بەڵایەکا دچاڤێن تە ڕا هەی، تۆ دێ مالا مە و یا خوە پێکڤە خراب کەی. من ڤێ جارێ خوە بێدەنگ کر و چوومە دپۆلێ ڤە، نە ئەو سویک و نە ئەو بازاڕ.

(1) بنێرە ل25 یێ پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا)- بەرگێ ئێکێ

(2) عبدالکریم فەرحان سەفەر ئاغا شندۆخی، ل ساڵا 1953 ل گوندێ شندۆخا هاتیە دنیایێ، کو نوکە بوویە تاخەکێ دهۆکێ. ئەو وەلاتپارێزەکی دلسۆزێ دۆزا کوردستانێ بوو. ل ساڵا 1976 دبیتە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی دیمۆکراتی کوردستان ل دهۆکێ. د هەمان ساڵێ دا ئەو لگەل هەژمارەکا مەزنا هەڤالێن خوە یێن ڕیخستنێ تێنە گرتن ب دەستێ ئەمنا بەعسیا. جەلادێن بەعسیا وی دئێخنە بن ئەشکەنجەیەکا هۆڤانە ل ئەمنا دهۆکێ و هەیئا کەرکوکێ، دا کو ئەو پێزانینان ل سەر ڕێخستنێ و هەڤالێن خوە بدەت. لێ ئەو وەک چیایەکی ل هەمبەر ئەشکەنجا وان ڕادوەستیت و ڕادەستی داگیرکەران نابیت. مخابن ل هەئیا کەرکوکێ ژ ئەنجامێ وێ ئەشکەنجا هۆڤانە، هەر ل ساڵا 1976 ئەو شەهید دبیت.

(3) ئیبراهیم بلێش عەرەبەکێ خەلکێ ڕۆژاڤایێ دیجلەی بوو و بەرپرسێ بەعسیا یێ گوندێن ڕۆژاڤایێ دهۆکێ بوو و مالا وی ل ماڵتایێ بوو. چەند سیخوڕەکێن کورد ژی کو مالێن وان ل ماڵتایێ بوون، بۆ وی سیخوڕی ل سەر گوندیان دکر.

(4) ئەحمەد عەزیز جێگرێ ڕێڤەبەرێ ئەمنا دهۆکێ و بەرپرسێ دهۆکێ یێ (الجیش الشعبی) و بەرپرسێ نڤیسینگەها پاڵا یا دهۆکێ بوو. ل

شەڤا 9-1982/2/10 د شەڕەکی دا ل گوندێ گەڤەڕکێ، ل ڕۆژاڤایێ دهۆکێ، ئەو و بەرپرسێ جاشا ڕەمەزان ئەحمەد بابۆخکی و کۆمەکا جاش و لەشکەرا هاتنە کوشتن. هەر د وی شەڕی دا چار پێشمەرگە شەهید بوون، کو ئەڤە بوون: تەحسین تاهر موسا مزووری، عەبدلا عەلی کانیکی، ئەیوب عبدالهادی محەمەد پشتگری و ئیسلام یونس عبدالقادر پیرەفاتی.

(5) بنێرە ل213 یێ پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا)- بەرگێ ئێکێ

(6) عومەر عەبدلا ئۆسمان کێستەیی ل ساڵا 1961 ل گوندێ کێستە هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1976 پشتی بەعسیا گوند وێرانکری هاتیە ڤەگوهاستن بۆ ماڵتا ژێری ل دهۆکێ. ل ڕۆژا1988/6/26 دەمێ ئەو ل بەر دکانا خوە ل سێمێلێ، ب دەستێ جاشەکی هاتیە شەهیدکرن.

(7) تەیب عومەر عەبدلا ل ساڵا 1932 ل بناڤیێ، دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل دەستپێکا ساڵێن 1950 ل دەمێ چێکرنا فرۆکەخانا بامەڕنێ بوویە کارکەر ل وێرێ. پاشی هاتیە ماڵتایێ و ل ساڵا 1976 بوویە خزمەتکارێ قوتابخانا ماڵتایێ. ل ساڵا 2016 وەغەرا دوماهیێ کریە.

زیندانا پەروەردا دهۆکێ

ساڵا 1980 ئەم قوتابی بووین ل ئامادەیی یا هاوکاری ل دهۆکێ. ئەم هەژمارەکا قوتابیان هینگێ ژ گوندێن گەڤەرکێ، قەسارا و هەردوو ماڵتایا، دچووینە وێ قوتابخانێ. وی دەمی پاسێن شارەڤانیێ هەبوون، تا کو سێمێلێ دچوون. رۆژانە سپێدێ ئەم ل جهێ نوکە یێ بەرامبەر دەرگەهێ خوارنگەها ماڵتایێ، کۆمبدبووین و ل وێرێ سواری پاسێ دبووین و دچووینە قوتابخانێ. پاسێن بچووک ژی هەبوون، کو دگۆتنێ (ڕەف). ئەو یێن تایبەت بوون، یێن خەلکی. جارنا ئەگەر پاسا شارەڤانیێ درەنگ هاتبا، ئەم ب وان ڕەفا دچووین.

رۆژەکێ ئەم گەلەک ماینە ل سەر جادێ، نە پاس هات و نە ژی چ ڕەف هاتن. پاشی دەمەکی پاسەک هات. ئەم ژی سواربووین و چووین. ئەم ل نێزیک جهێ پەیکەرێ ئەحمەدێ خانی پەیا دبووین و ب پیا، ژێهەل دچووین. قوتابخانە ژی دکەفتە سەر وێ جادا ژ ئوتێلا ژیان تێت بۆ زڤرۆکا مەم و زینا. ئاڤاهیێ نوکە یێ قوتابخانا هەکار، کو هینگێ

قوتانخانـا مـە ناڤـێ وێ هـاوکاری بـوو. وی دەمـی خانەیـا مامۆسـتایێن کـوڕ، بـڕەخ مەڤـە بـوو، ل ئالیـێ ڕۆژهەلاتـی. یـا مامۆسـتایێن کـچ ژی دکەفتـە ڕۆژاڤایـێ مـە. چەنـد خانیـەک دکەفتنـە ناڤبـەرا مـە و وان.

دەمـێ ئـەم گەهەشـتینە سـەر جـادا بـەر دەرێ قوتابخانـێ، مـە دیـت کـو ئـەو دەمەکـە قوتابیێـن چووینـە ژوور. ڕێڤەبـەرێ قوتابخانـێ محمـد فوئـاد نەقشـەبەندی، د دەرێ قوتابخانـێ دا بـوو ل هنداڤـی جـادێ. دەمـێ وی ئـەم دیتیـن، بدەسـتی ئیشـارەت دا مـە و گـۆت: هـەڕن دێ، نەهێنـە ژوور. مـا ئەڤـە دەمـێ قوتابخانـێ یـە، هـوون تێـن؟ مـە گۆتـێ: مامۆسـتا ئـەم ژ گونـدا تێیـن. ئـەم هەمـوو قوتابیێـن قەسـارا، گەڤەڕکـێ و هـەردوو ماڵتایانـە، بـەری دەمژمێرەکـێ ئـەم ل سـەر جـادێ بوویـن، لـێ نـە پـاس و نـە ژی چ ڕەف نەهاتـن کـو پـێ بهێیـن. هیڤیـدارم ڕێبـدە مـە بێینـە ژوور، چونکـی مـە تاقیکرنـا کۆمەڵایەتیـێ یـا هـەی، بـلا ژ مـە نەچیـت. وی هۆسـا بەرسـڤا مـەدا: ئـەو ئارێشـا وەیـە. ئێـک بتنـێ ژی ژ وە ناهێتـە ژوور و ئـەز ناهێلـم جـارەکا دی ژی مامۆسـتا وێ تاقیکرنـێ ب وە بکـەت. هەمـا هـەر نوکـە بزانـن، هـوون هەمـوو دکەفتینـە ل وێ دەرسـێ.

زسـتان بـوو، کـەش گەلەکـێ سـار بـوو. پڕانیـا مـە ژی هینگـێ، ئـەم ب جلکێـن کـوردی دهاتینـە قوتابخانـێ. هـەر ئێـک ژ مـە ژی دەرسـۆکەک دسـتۆیێ خـوە ئالاندبـوو، ژ بـۆ خـوە پاراسـتنێ ژ سـەرمایێ.

ئەگـەر هـزرا منـا شـاش نەبیـت، ئـەم 18 قوتابـی بوویـن. ئـەم ل سـەر وێ جـادێ ڕاوەسـتاین و مـە دنـاڤ خـوە دا گفتوگۆکـر، کا ئـەم چ بکەیـن. پێشـنیارا مـن ئـەو بـوو، کـو ئـەم ڕابیـن، هەمـوو پێکڤـە بچینـە پـەروەردێ. سـکالانامەیەکێ بخـوە بدەینـە نڤێسـین و تێـدا ئارێشـا خـوە بـۆ پـەروەردێ دیاربکەیـن و تێـدا داخـواز ژی بکەیـن کـو، پـەروەردە فەرمانـێ بدەتـە قوتابخانـا مـە، دا کـو بهێلـن ئـەم تاقیکرنـا خـوە بکەیـن.

یـا دووێ ژی، پـەرەوەردە داخـوازێ ژ شـارەڤانیێ بکـەت، کـو پاسـێن وان د دەمـێ خـوە دا بێـن، دا کـو هەرجـار دەرسـێن مـە ژ مـە نەچـن. هەمـوو هەڤـال ل سـەر ڤـێ پێشـنیارێ رازی بـوون، ژ بلـی قوتابیەکـی. وی گـۆت: ئـەز ناهێـم، دێ ل ڤێـرێ بـم و پاشـی دەرسـا دووێ دێ چمـە ژوور.

ئـەم کەفتینـە دووڤێـک و بـەرەڤ پـەروەردێ ڤـە چووین. ئـەم دەسـتپێکێ چووینـە دەڤ ئەرزوحالچـی، مـە سـکالانامەیەک نڤێسـی، هەروەکـی مـە ل سـەری ئامـاژە پێـدای. مـە ئەرزوحـالا خـوە بـر و ئـەم چووینـە ڕێڤەبەریـا پـەروەردێ، کـو ل جـادا بـن پارێزگەهـێ دا بـوو، ل نێزیـک ئوتێـلا لۆمانـا. مـە ئەرزوحـالا خـوە داف وی کەسـێ ل جهـێ پێشـوازیێ (اسـتعلامات)، کـو کەسـەکی پەککەفتـی بـوو، ل سـەر کورسـیکەکی ب تایـە دهاتوودچـوو. وی ئەرزوحـالا مـە ژ مـە وەرگـرت و بـرە ژوور. ئـەم ژی هەمـوو ل وێـرێ دراوەسـتاینە، ل هیڤیـا بەرسـڤا خـوە.

کەسـەک هەبـوو ل پـەروەردێ، ب ناڤـێ صـلاح الدیـن احمـد عزیـز[1]. خەلکـێ خانەقینـێ بـوو. ئـەو بەعسـیەکێ هـار بـوو. صـلاح الدیـن هـەم هاریـکارێ ڕێڤەبـەرێ پـەروەردێ بـوو، هـەم ژی سـەرۆکێ لقـا دهـۆک یـا قوتابـی و لاوێـن بەعسـیا بـوو، یـا بناڤـێ ئێکەتیـا نیشـتمانی یـا قوتابـی و لاوێـن ئیراقـێ/ لقـێ دهـۆک.

چەنـد مەهـەکا بـەری هینگـێ، دەمـێ ئـەز ب سـەرەدان ل پـەروەردێ، ل دەڤ سـالح عەلـی گولـی[2] بـووم، کـو ئـەو ژی هـەم هەلبەسـتڤان بـوو و هـەم ژی هینگـێ سەرپەرشـتێ پەروەردەیـی بـوو. ئـەڤ صـلاح الدینـە هاتـە ژوور. وەسـا دیـارە وی دڤیـا بزانیـت کانـێ ئەڤـە کیـە هاتیـە دەڤ سـالح. پشـتی دەرکەفتـی سـالح گۆتـە مـن: ئەڤـە هەتـا 1975 ل نـاڤ شوڕشـێ، بەرپرسـێ ئیداریـێ هێـزەکا پێشـمەرگەی بـوو. لـێ نوکـە ژی بەعسـیەکی گەلـەک خـراب و هـارە. لۆمـا مـن ژ وێ رۆژێ ئـەو دنیاسـی.

دا بێینـە سـەر بابەتـێ خـوە. ئەمـێ ل جهـێ پێشـوازیێ، ل پـەروەردێ، ل هیڤیـا بەرسـڤا ئەرزوحـالا خـوە. مـن هنـد دیـت صـلاح الدیـن احمـد عزیـز هـات و ئاگـرێ غەزەبـێ یـێ ژ ناڤچـا دچیـت. ئێکسـەر دەسـتێ خـوە راوەشـاندە ناڤچاڤێـن مـە و گۆت:«تەماشـاکەن، تەماشـاکەن، دەڵێـی مەفـرەزەی مخەربەکانـە (پێشـمەرگە). تەماشـای جلوبەرگیانکـە، وا دەزانـی موخەربـن و ئێسـتا لـە شـاخ دێنـە خـوارەوە. ئێـوە قوتابیەکانـی هـاوکاری و برایەتـی، هەمووتـان مخەربـن. ئێـوە لەگـەل مخەربەکانـن و دژی ئیـراق و حزبـی بەعسـن. هـەر مشـکیلەیەک لـە دهـۆک لـە دژی حکومەتـی ئیـراق و حزبـی بەعـس ڕووبـدات، دەسـتی ئێـوە قوتابیانـی ئـەم دوو قوتابخانەیـەی تێدایـە».

مـن ژی ئێکسـەر گۆتـێ: ببـوورە مامۆسـتا، جـارێ ئەمێـت هاتیـن مـە ئارێشـەیەکا لگـەل قوتابخانـا خـوە هـەی. ئەگـەر بشـێن بـۆ مـە چارەبکـەن باشـە و ئەگـەر نەشـێن ژی بێژنـە مـە ئـەم ناکەیـن، هەڕنەڤـە. پێدڤـی بڤـێ ئیهانـێ و کـەرب وکینـێ ناکـەت. پاشـی ئـەم قوتابینـە، ئـەم نـە پێشـمەرگەینە. ئەگـەر ئـەم پێشـمەرگە باینـە، دا ل چیـای بیـن، ئـەم ل ڤێـرێ نەدبوویـن. ئەگـەر ئـەم ل ڤێـرێ ژی بایـن، هەلبـەت تـۆ نـە دشـیای بڤـی شـێوەی لگـەل مـە باخڤـی.

دەمـێ مـن وە گۆتیـێ، مـن دیـت چاڤێـن وی سـۆر بـوون و ئاگـر ژێ چـوو. کـرە قێـڕی و گـۆت: «تەماشـا تەماشـا، زمانـی چەنـد درێـژە. مـن گۆتـم ئەوانـە موخەریبن(پێشـمەرگە). ئاهـا ئێسـتا خـۆی بـە دەمـی خـۆی ئیسـپاتیکرد». ئێکسـەر ئـەز دامـە بـەر پـاڵا. ژوورەک ل وێـرێ بـوو، ئـەز هاڤێتمـە د وێ ژوورێ ڤـە و گۆتـە مـن: ئەگـەر تـۆم لـە سـێدارە نـەدا، مـن پیـاو نەبـم. ئێکسـەر کابرایـەک ئینـا دانـا بـەر دەرێ ژوورێ و گۆتـێ: «ئەمـە لێـرە دەربچێـت تـۆش دەکـوژم، تـا مـن تەلەفۆنـی پۆلیـس بکـەم بێـن ببیـەن». کابـرا ل بـەر دەرێ ژوورێ ڕاوەسـتا. ئـەو ژی بەزی چـوو تلفۆنا

جهـێ پێشـوازیێ ڕاکـر، گوهـێ مـن لێبـوو دگۆتـە بنگەهـێ پۆلیسـێن هەوارهاتنـێ (النجـده): تۆمبێلەکـێ ڤڕێکەنـە پـەروەردێ مـە گرتیەکـێ هـەی. دەمـێ هەڤالێـن مـن ئـەڤ کریـارا وی دیتـی، هەمـوو چوونـە د دەرگەهـی دا و هەڤالـێ مـە عومـەر حەجـی محەمـەد بێدهـی، کـو نوکـە برینپێچـە ل ماڵتـا ژێـری، گۆتـە هەڤـالان: هەتـا ئـەم د سـاخ بیـن دڤێـت ئـەو رزگاری نەبـەن، ئیـلا ئـەو د سـەر کەلەخێـن مـە ڕا ببـەن.

چەنـد خولەکـەک پێڤەچـوون، مـن دیـت دەرگەهـ ڤەبـوو. مـن دیـت کـو ئەڤـە حەجـی رافـع عادلـە، کـو سـاڵا بـەرێ ڕێڤەبـەرێ مـە بـوو و نوکـە ژی سەرپەرشـتێ پـەروەردێ یـە. ژ بـەر کـو ئـەز ژ قوتابیێـن زیـرەک بـووم. وی دەمـی ژی سیسـتەما وەسـا بـوو، ئەگـەر پلەیێـن مرۆڤـی گەلـەک دبـاش بـان، مـرۆڤ ژ تاقیکرنێـن دوماهیـا سـاڵێ دهاتـە لێبوورین. ئـەز ژی ژ وان قوتابیـا بـووم یێـن کـو ل سـاڵا چـووی ژ هەمـوو تاقیکرنـان هاتبوومـە لێبوورینـێ. ژبـەر هنـدێ ژی حەجـی رافـع ئـەز دنیاسـیم و گەلـەک ژی حـەژ مـن دکـر. راسـتی ئـەز نزانـم کانـێ حەجـی رافـع ئارێشـا مـە و صـلاح الدیـن بهیسـتبوو و ل هـەوارا مـە هاتبـوو، یـان ژی هـەر هۆسـا بـۆ کارەکـی هاتـە وێ ژوورێ. لـێ دەمـا مـن ئـەو دیتـی مـن هەسـت ب ئارامیـێ کـر. چونکـی وی هەمـوو دەمـان وەکـی بابەکـی دلۆڤـان تەماشـەی قوتابیێـن خـوە دکـر.

وی تەماشـەی مـن کـر و پرسـی: تـۆ چ دکـەی د ڤێـرێ ڤـە رزگار؟ مـن گۆتـێ: ئـەز زیندانیـێ پـەروەردێ مـە. گۆتـە مـن: زیندانـا چ، ئەڤـە چ مەسـەلەیە؟ مـن ژی ئارێشـا مـە لگـەل قوتابخانـێ و ڕێڤەبـەری بـۆ گـۆت و پاشـی هاتمـە سـەر مەسـەلا صـلاح الدیـن و شـەڕ و گەفێـن وی لگـەل مـە. وی گۆتـە مـن: باشـە، کا راوەسـتە. ئـەو چـوو تلفۆنـا جهـێ پێشـوازیێ ڕاکـر و لگـەل پۆلیسـێن هەوارهاتنـێ ئاخفـت و گۆتـێ: وە تۆمبێلـەکا پۆلیسـا

ڕێکریـە بـۆ پـەروەردێ؟ وان ژی گۆتـێ: بەلـێ سـەیدا، تۆمبێـلا مـە ل دەرڤـە بـوو، نوکـە هـات، ئاهـا ئەڤـە دێ هنێریـن. وی ئێکسـەر گۆتـە پۆلیسـان: نـە نـە، نـە هنێرنـە پـەروەردێ، لـێ وێ تۆمبێلـێ بهنێرنـە قوتابخانـا هـاوکاری، بـلا بـۆ مـن ڕێڤەبـەرێ قوتابخانـێ بینیتـە ڤێـرێ. وان ژی گۆتـێ: بەلـێ دێ نوکـە هنێرینـێ. حەجـی رافـع گازی هەڤالێـن مـن یێـن د دەری ژی دا کـر و هەمـوو ئینانـە ژوور. گەلـەک ب جوانـی و دلۆڤانـی گۆتـە مـە: بابـۆ نوکـە هـوون هەمـوو هەڕنـە مـاڵ. هـوون ئەڤرۆکـە ژ دەف مـن د دەسـتیردانینە. نەچنـە قوتابخانـێ. پشتڕاسـت ژی بـن، دێ هـوون بکەیفـا خـوە تاقیکرنـا خـوە کـەن. هـەر ئارێشـەیەکا وە هەبیـت ژی ژ نوکـە وێڤـە، نـە لگـەل ڕێڤەبـەرێ قوتابخانـێ و نـە ژی لگـەل کەسـێ ل پـەروەردێ نـە ئاخڤـن. راسـت وەرنـە دەف مـن. دەرگەهـێ مـن هەمـوو دەمـا بـۆ وە یـێ ڤەکریـە.

پشـتی هینگـێ وەکـی مـە زانـی، حەجـی رافعـی ڕێڤەبـەرێ مـە بربـوو پـەروەردێ و گەلـەک لـێ تـوڕە ببـوو و گۆتبوویـێ: تـۆ دزانـی ئەڤـە هەمـوو قوتابیێـن مـە یێـن نموونەیـی نـە ژ هەمـوو ئالیـان ڤـە. تـۆ چـەوا ڤـێ بسـەرێ وان دئینـی؟ مـاڵا تـە، تـۆ وەکـی وی شـڤانی یـێ پـەزێ خـوە دهاڤێتـە د دەڤـێ گورگـی دا. مـا تـۆ صـلاح الدیـن نابینـی چەنـد تێهنیـێ خوینـا ڤـان گەنجانـە؟ وی دڤێـت سـەرێ ڤـان قوتابیـا بێخیتـە بەڵایەکـێ، دا بخـوە ئافەرینەکـێ پـێ وەرگریـت. مـا نـە گونەهـە هوویـن وەلێبکـەن کـو ئـەڤ گەنجـە هەمـوو بڕەڤـن بچـن ب ڤـان چـوول و چیـا بکەڤـن؟

پشـتی هینگـێ ڕێڤەبـەرێ مـە، ب شـێوەیەکی لگـەل مـە هاتـە گوهاڕتـن، وەکـی مەلهەمـا دلا لێهـات و گۆتـە مـە: وە کەنگـی دڤێـت، بخـۆ رۆژەکـێ هـوون دانـن بـۆ تاقیکرنـێ و هـەرۆژا هـوون درەنـگ ژی هاتـن وەرن بێژنـە مـن دا چ مامۆسـتا وە نەدانـن نـە ئامـادە (غایـب).

صـلاح الدیـن احمـد عزیـز ژی جارەکـێ مـن دیـت کـو ل رۆژنامـا

(العـراق) ژمـاره (3698) یـا رۆژا 1988/3/21، ل لاپەڕەیـێ (10) یـێ رۆژنامـێ، لگـەل کۆمـەکا دیـا جـاش و سـیخورا پیرۆزبایـی یـا سـەدامی کریـە ل سـەر ئەنجامدانـا پرۆسـەیا ئەنفالێـن ڕەش[3]. صـلاح الدیـن د پەرگرافـەکا پیرۆزبایـی یـا خـوە دا، ژ بـۆ سـەدامی ل سـەر ئەنفالکرنـا کـوردان، دبێژیـت: «پرۆسـەیا ئەنفالێـن نەمـر بەڵگەیـەکا قەبـڕ و نیشـانەیەکا روون بـوو ل سـەر وێ هەڤگرتنـا کـوورا دناڤبـەرا قارەمانێـن هێزێـن چەکدارێـن ئیراقـێ دا، ژ لەشـکەر و فەوجێـن بەرەڤانیـا نیشـتمانی (جاشـان)، یێـن کـو شـیاین ب دژواری ل کونمشـک و ئاخوڕێـن دوژمنێـن ئیراقـێ، خائینێـن ئاخـا پیـرۆزا ئیراقـێ بـدەن و چیاییـن کوردسـتانێ ژ پیسـاتیا گرۆپێـن تێکدەر(پێشـمەرگەی) پـاک بکـەن».

هەرچەنـدە دەمـێ صـلاح الدیـن ئـەڤ پیرۆزبایـی یـە پێشکێشـی سـەدامی کـری، هینگـێ تەنـێ ئەنفـالا ئێکـێ هاتبـوو ئەنجامـدان و هێشـتا 7 قۆناغێـن دیێـن ئەنفـالان مابـوون. لـێ وەسـا دیـارە کـو کەیـف و شـادیا وی ب ئەنفـالان و قڕکرنـا کـوردان، وەل وی کریـە، کـو بێهنـا وی خـوە نەگریـت تاکـو هـەر 8 قۆناغێـن ئەنفـالان بدوماهـی تێـن. لۆمـا وی بلـەز، هـەر ئێکسـەر پشـتی قۆناغـا ئێکـێ، پیرۆزبایێـن خـوە یێـن گـەرم پێشکێشـکی سـەدامی و هێزێـن ئەنفالچـی، ژ جـاش و لەشـکەران کریـە.

(1) صلاح الدین ئەحمەد عەزیز یێ بەرنیاس ب ابو سلاڤ، ل ساڵا 1979 بوویە هاریکارێ ڕێڤەبەرێ گشتی یێ پەروەردا دهۆکێ. ل دەمێ سەرهەلدانێ ژ دهۆکێ ڕهڤی و چوو کەرکووکی. پاشی پشتی هەرفتنا ڕژێما سەدامی ل ساڵا 2003 ئەو جارەکا دی زڤڕیەڤە دهۆکێ و نوکە ژی ل دهۆکێ دژیت.

(2) سالح عەلی گولی خەلکێ دەڤەرا باتیفایە. دەمەکی ل سەر رادیویا بەغدا پشکا کوردی کاردکر. د هەمان دەم دا ئەو سەرپەرشتێ پەروەردەیی بوو. دیسان وی دوو پەرتووکێن هەلبەستان ژی چاپکرینە. ساڵا 1980 ببوو ئەندامێ پەرلەمانێ ئیراقێ. ل ساڵا 1983 چوو سوێد. ساڵا 2000 ل سوێد وەفاتکر.

(3) رۆژناما ناڤبری ژ ئەرشیفا دەرسیم دیبەگەی

هەتا جاشا و ئەمنێ فەق براهیم بەردای،

ئێدی وی ئەو بەرنەدان

ل سالا 1978 یاسین فەق براهیمێ کێستەیی ب دەستێ ئیستخباراتا بەعسیا هاتە گرتن، لێ وی خوە ژ دەستا ئینادەر و ڕەڤی. یاسینی هەموو چەک و پێدڤیێن خوە یێن پێشمەرگاتێ، کو هێشتا یێن شوڕشا ئەیلولێ بوون، ل ماڵتایێ د مال دا مابوون. وی چەک و ڕەختێن خوە گرێدان و ل دۆرێن دهۆکێ دەست ب چالاکیێن پێشمەرگاتی کر ل دژی رژێما بەعس. وی دەمی ژ بەر زۆریا مەفرەزێن جاشێن ئیستخباراتێ (مفارز خاصە) و لەشکر و سیخوڕێن بەعسیا، پێشمەرگە گەلەک کێم و بزەحمەت دگەهشتە دۆرێن دهۆکێ. دبیت ساڵێ جارەکێ یان دوو جارا گرۆپەکی پێشمەرگەی خوە گەهاندبا وان دەران. یاسینی ژی پەیوەندی ب هندەک کادرێن شوڕشا گولانێ یێن وەکی: فوئاد میرانی[1]، شەهید مەلا رەمەزان[2] و شەهید شەعبان غەفاری[3] کر، لێ ئەو نەچوو کۆماتەی و دەڤەرێن سنوورێ باکوور و باشوورێ کوردستانێ، بەلکی ئەو وەک

پێشــمەرگەیەکی ئێکانــە و بتنــێ ل دەردۆرێــن دهۆکــێ مــا و ل وان دەرا دگەڕیــا و چالاکــی ل دژی حکومەتــا داگیرکــەرا ئیراقــێ ئەنجامــددان. وەکــی ســۆتنا ماکینــە و تۆمبێلێــن پــرۆژێ کشــتوکالیێ ســندۆرێ، پاســێن حکومەتــێ ل پشــت گەلیــێ دهۆکــێ، کــو چووبــوون خەلکــێ بیننــە دهۆکــێ بــۆ ئێکەمیــن دەنگدانــا پەرلەمانــێ ئیراقــێ ل ســاڵا 1980 و ســۆتنا کەمپــا ڕێــک و پــرا ل ســەرتەنگێ، ســۆتنا تومبێــلا ڕێڤەبــەرێ ناحیــا زاویتــە ل پشــت گەلیــێ دهۆکــێ و چەنــد چالاکیەکێــن دی.

یاســین ب تەکتیکێــن خــوە شــارەزایەکێ گەلــەک ســەرکەفتیێ شــەڕێ پارتیزانیــێ بــوو. ئەمــن و ئیســتخباراتا دهۆکــێ هەمــوو ســیخوڕ و جاشــێن خــوە یێــن (مفــارز خاصــە) ئێخســتبوونە کاری ژ بــۆ گرتــن یــان کوشــتنا وی، لــێ ئــەو ل بــەر وان وەکــی جنــا (ئەجنــا) لێهاتبــوو و بدەســت وان نەدکەفــت. ئــەو ل هەمــوو جهــا هەبــوو و ل چ جهەکــی ژی نەبــوو.

یاســین گەلــەک دۆســت و هەڤالــێ شــەهید محەمــەدێ میرانــێ[4] یــێ گولــی بــوو، کــو هینگــێ مــاڵا وان ل گۆڤکــێ بــوو و ئــەو بەرپرســێ ڕێکخــراوەکا نهێنــی یــا پارتــی بــوو. دەمــێ یاســینی دڤیــا بێهنــا خــوە ڤــەدەت ئــەو دچــوو دەف محەمــەدی، چونکــی ئــەو گەلــەک کەســەکی دلســۆز و وەڵاتپارێــز و جهــێ باوەریــێ بــوو. د هەمــان دەم دا ئــەو و یاســین گەلــەک جــارا بشــەڤ پێکڤــە دچوونــە ســەر جــادا زاخۆ-باتیفــا بۆســە ل بــەر جــاش و لەشــکەرێ دوژمنــی ددانــان، کــو پاشــی ژی محەمــەد ل شــەڤا 29-1979/8/30 د ئێــک ژ وان بۆســا دا ل دەشــتکا چیــێ ل ڕۆژاڤایــێ باتیفــێ شــەهید دبیــت.

پشــتی ئەمــن و ئیســتخباراتا دهۆکــێ بێهیڤــی دبــن کــو ئــەو بشــێن بدەســتێ خــوە دربەکــی ل یاســینی بــدەن، ئێــدی ئــەو دشــێن بنەجهــا وی دەستنیشــان بکــەن کــو ل گۆڤکــێ یــە. ئەمنــا دهۆکــێ لگــەل (ش.س.د) بەرپرســێ مەفــرەزا جاشــا، ڕادبــن گازی کەســەکی وێ دەڤــەرێ دکــەن، کــو

برایـێ وی بـەری هینگـێ سـەرا کوشـتنا کەسـەکی هاتیـە گرتـن و حکومـێ سـێدارەدانێ کەفتیـە سـەر. دبێژنـە وی: یاسـینێ ل دەڤـەرا وە، ئـەم دێ چـەک و پـارا و هەمـی پێدڤیـا دەینـە تـە، تـۆ وی بـۆ مـە بکـوژە، دێ پارەیەکـێ بـاش دەینـە تـە و دێ برایـێ تـە ژی ژ زیندانـێ و سـێدارەدانێ ئازادکەیـن.

ئـەو ژی دبێژیتـێ باشـە، لـێ یاسـین گەلەکـێ شـارەزا و داڤـدۆزە، ئـەز بتنـێ نەشـێمێ، پێدڤیـە چەنـد کەسـێن دی لگـەل مـن هەبـن دا کـو ئـەم بشـێین وی ژ نـاڤ ببەیـن. ئەمنـا دهۆکـێ و بەرپرسـێ مەفـرەزا جاشـا ژی دبێژنـێ: باشـە دێ چـار کلاشـینکۆفان دەینـە تـە، تـۆ سـێ کەسـێن دی ژی پەیدابکـە و بـدە لگـەل خـوە، ئەگـەر وە یاسـین کوشـت ئـەم دێ پـارا دەینـە وان ژی. هۆسـا ئـەو چـار کلاشـینکۆفا و لگـەل تاخمێـن وانێـن فیشـەک و شـاجۆڕا ژی دەدەنـێ و ئـەو ژی وان چـەکا دبەتـە گۆڤکـێ د مـال دا ڤەدشـێریت، تـا کـو ئـەو هەرسـێ هەڤالێـن خـوە یێـن دی ژی ئامـادە بکـەت و د دەلیڤەیەکـی دا یاسـینی ژنـاڤ ببـەن. دڤـی دەمـی دا محەمـەدێ میرانـێ شـەهید ببـوو. لـێ کەسـەکی دی هـەر یـێ وێ دەڤـەرێ ل سـەر ڤـێ پیلانـا ژناڤبرنـا یاسـینی ئاگەهـدار دبیـت و ئـەو یاسـینی ل سـەر ڤـێ چەنـدێ ئاگەهداردکـەت. یاسـین ژی پلانەکـێ بـۆ ددانیـت و شـەڤەکێ هەرچـار کلاشـینکۆفا لگـەل تاخمێـن وان د پەنجـەرێ ڕا دەرتێخیتـە ژ دەرڤـە و تێـت هەرچـار کلاشـینکۆفا و تاخمێـن وان لگـەل کلاشـینکۆفا خـوە هەلدگریـت و خـوە ل ئاڤـا خابیـری ددەت و دەربـازی ئالیـێ دەڤـەرا مانگێشـکێ دبیـت. هـەر ل بـەر خابیـری ئـەو چـەک و تەقەمەنیێـن دەسـتکەفتی دنـاڤ خیـزێ بـەر خابیـری ڕا ڤەدشـێریت و ل جهەکـی نەپەنـی خـوە هشـار ددەت. پاشـی چەکێـن خـوە دگەهینیتـە شـکەفتێن گەلیـێ زڕکا

ل پشـت زیندانـا دهۆکـێ یـا نوکـه. ب ڕێـکا شـڤانەکی خەلکـێ گونـدێ ئـوره، ئـەو برایـێ خـوه نائیفـی[5] ل مالتـا ژێـرێ ئاگەهداردکـەت، کـو ئـەو یـێ هاتیـه گەلیـێ زڕکا و پێدڤـی ب نـان و خوارنـێ یـه. ئـەز و نائیـف خـوارن و هنـدەک پێدڤیـا بـۆ دبەینـه گەلیـێ زڕکا و ئـەز وێنەیەکـی ژی ب کلاشـینۆفەکا ویـا دەسـتکەفتی ڤـه دگـرم، کـو ئێکەمیـن وێنـێ منـێ بچەکـه. پاشـی ئـەم دزڤڕینەڤـه مالْتایـێ.

پاشـی ڕۆژا 1979/10/9 نائیفـێ برایـێ یاسـینی و نجـم الدیـن کێسـتەیی[6] و شـەهید زکـری کێسـتەیی[7] ژی دگەهنـه یاسـینی و هـەر ئێـک ژ وان کلاشـینکۆفەکێ ژ وان هەلدگریـت و ئـەو دبنـه گرۆپەکـێ گەلـەک چالاکـێ پێشـمەرگەی ل دۆرێـن دهۆکـێ و گەلـەک چالاکیـان ل دژی ڕژێمـێ ئەنجامـددەن.

هۆسـا ئەمنـا دهۆکـێ و بەرپرسـێ مەفـرەزا جاشـا سـمبێل ژی دانانـه سـەر ڕهـا. ئێـدی وان ئـەو سـیخۆڕێ خـوه یـێ کـو ڕاسـپارتبوو دا یاسـینی بـۆ وان بکوژیـت، وان ئـەو ژی گـرت و بـره دەڤ برایـی ل زیندانـێ.

ڤـێ جـارێ ئەمنـا دهۆکـێ لگـەل بەرپرسـێ مەفـرەزا جاشـا تەکتیکـەکا دی بکارئینـا و ئێـدی وان ڕۆژانـه گڤاشـتن ئێخسـتنه سـەر بابـێ یاسـینی، فـەق براهیمـێ کال، کـو مـالا وی ل مالْتـا ژێـری بـوو. بیـرا مـن تێـت هندەک سـیخوڕێن بەعسـیا یێـن کـورد ڕۆژانـه دهاتـن و ل دووڤ فـەق براهیمـی دگەڕیـان، دا کـو جهـێ وی بـۆ ئەمنـێ دەستنیشـان بکـەن، دا ئەمـن بهێـت وی بگریـت. لـێ وی خـوه نـه ددا دەسـتا. گەلـەک جـارا ئـەو دهاتـه مـالا مـه، خـوه ژ بـەر وان ڤەدشـارت. جارنـا ژی دچـوو نـاڤ چەمێـن مـالا حەجـی عەبدلرەزاقـێ بناڤـی، دبـن مالیـن مـەدا، ل مالْتایـێ، وی خـوه ژ ئەمـن و سـیخوڕان ڤەدشـارت.

دوماهیـێ ئێـدی بەرپرسـێ جاشـا بخـوه ل دووڤ دگەڕیـا و ڕۆژەکـێ ئـەو کەفتـه دەسـتا و بـره ئەمنـێ. بـەری هینگـێ ژی چەنـد جـاران وان

فـەق براهیـم ئینابـوو و بربـوو. دەمـێ وان فـق براهیـم بریـە ئەمنـێ، وان گۆتـە وی: مـە یاسـین ب هەرچـار پارچێـن چەکـی ڤـە ژ تـە دڤێـت، ئەگـەر تـۆ وی نەئینـی دێ تـە کوژیـن. وی ژی هـەر دگۆتـێ: ئـەز تشـتەکی ژ یاسـینی نزانـم، لـێ ئـەز بـاوەر دکـەم وە ئـەوێ کوشـتی، چونکـی نـە بەرئاقلـە کەسـەک بتنـێ هنـدە سـالە ل بـەر حکومەتـەکا هنـدە یـا مـەزن و گـران ئاسـێ ببیـت! ژ بـەر هنـدێ مـن ژی یاسـین ژ وە دڤێـت.

دوماهیـێ ڕێڤەبـەرێ ئەمنـا دهۆکـێ گۆتـێ: چ ژ ڤـان ئاخفتنـا فایـدێ تـە نـادەن، تـۆ بچیـە بـەر ئاسـمانان مـە یاسـین ژ تـە دڤێـت، تـۆ دێ وی ئینـی و کەیـە دەدەسـتێ مـە دا. فـەق براهیمـی دزانـی کـو ئـەڤ گڤاشـتنێن ل سـەر وی تێنـە کـرن پـتر ژ ئالیـێ بەرپرسـێ جاشـاڤەیە، چونکـی ئـەو پلاندانـەرێ کوشـتنا یاسـینی بـوو و پلانـا وی ژی هاتـە ژناڤـبرن. لۆمـا پشـتی فـەق براهیمـێ کال دیتـی کـو چ دەلیڤـە نەمـان ئـەو خـوە ژ دەسـتێ وان ڕزگاربکـەت. وی گۆتـە ڕێڤەبـەرێ ئەمنـێ: ئـەزێ ئامادەمـە ئەگـەر یاسـینێ سـاخ بیـت، ئـەز وی بـۆ وە بینـم و بکەمـە دەدەسـتێ وە دا، لـێ ب مەرجەکـی. کەیفـا ڕێڤەبـەرێ ئەمنـێ گەلـەک هـات، ئـەو بسـەر خوەڤـە هـات و بەرسـڤ لێـدا: چ مەرجـە؟ وی گـۆت: ئـەز مرۆڤەکـی پیرەمێـر و بێچـارە و بێچـەک و بێشـیانم. ئەگـەر تـۆ (ش.س.د) بەرپرسـێ جاشـا بدەیـە لگـەل مـن ئـەز و ئـەو پێکڤـە بچیـن، ئـەز سـۆزێ دەدەمـە تـە ئـەز هینگـێ بزڤـرم هەتـا یاسـینی بـۆ وە بینـم، ب مەرجەکـی ئـەو لگـەل مـن بیـت! ڕێڤەبـەرێ ئەمنـێ ژی ئێکسـەر گۆتـێ: دروسـتە و ئاهـا ئەڤـە بـلا نوکـە ڕابیـت لگـەل تـە بهێـت و برێبکەڤـن و هـەرن و خـوە گیرۆنەکـەن.

دەمـێ هـەردوو ژ دەف ڕێڤەبـەرێ ئەمنـێ دەرکەفتینـە دەرڤـە،

بەرپرسێ جاشا گۆتە فەق براهیمی: ئەڤە تە چ بسەرێ من ئینا، ئەز دێ چەوا شێم هێمە ناڤ موخەربا (پێشمەرگا)؟ مام فەق براهیمی بەرسڤدا: تۆ ئەڤ زرە زەلامە و خودان چەک و جبەخانە ئەگەر نەشێی، پا ئەز ئەڤ کالەمێرێ بێچەک و بێ شیان دێ چەوا شێم؟ بەرپرسێ جاشا گۆتێ: تۆ بتنێ هەرە. مام فەقەی بەرسڤدا: ئەگەر تۆ وەبکەی دێ نوکە چمە دەف رێڤەبەرێ ئەمنێ و بێژمێ زەلامێ وە لگەل من ناهێت.

ب هەر ئاوایەکی بیت کابرا نەچار بوو، تۆمبێلا خوە یا فیاتا سپیا رۆسی ئینا و گۆتە مام فەقەی سیاربە. مام فەق براهیم دبێژیت: «کابرای کلاشینکۆفا خوە دانا ب رەخ خۆڤە د تۆمبێلێ دا. ئەم گەهەشتینە گەلیێ پێزیکی ل باکوورێ باگێرا، من گۆتێ: گوهێت وێ کلاشینکۆفێ ڤەشێرە و وێ پاڤێژە دبن کورسیکێ خوەڤە. وی گۆتە من: بۆچی؟ من بکەنی ڤە گۆتێ: ما تۆ نزانی ئەڤە ئێدی دەڤەرا پێشمەرگانە، دبیت تژی دناڤ ڤان تەڕاشێن دۆرێن ڕێکێ ڕا بن. ئەو وێ تڤەنگێ ببینن د تۆمبێلێ دا، دێ من و تە هەردوویا دەنە بەر شێلکێن گولا و مە هەردوویان کوژن. دەمێ من وەگۆتیێ ڕەنگ لێ نەما و کلاشینکۆفا خوە هاڤێتە دبن کورسیکی ڤە. ئێدی پشتی هینگێ گاڤ بۆ گاڤێ پێ وی ل سەر پانزینێ سست بوو و تۆمبێل ئێدی وەک کویسەلەی بڕێڤە دچوو. من زانی ترسێ خوە ل ناڤ دل و هناڤێن وی دا. ئێدی من هەستکر کو سەرکەفتنا من ل سەر وی یا مسۆگەر دبیت. ئەم گەهەشتینە مانگێشکێ وی بەرێ تۆمبێلێ دا ناڤ مانگێشکێ. من گۆتێ: دێ چکەی، تۆ بۆچی ناچیە ڕێکێ، درەنگە ل مە، ڕێکا مە یا دوورە. وی گۆتە من: ما دێ چینە کیرێ؟ من گۆتێ: دێ ب تۆمبێلێ چین تا کو کانیبەلاڤێ[8] و پاشی ژ وێرێ دێ ب پیا کەڤینە بەر پالا چیایێ مەتینا یا نزاری، بەر مەتین و بەر مەتین

هەتـا دچینـە هێسـێ و ئێکمالـێ[9]. وی گۆتـە مـن: دێ چینـە وێـرێ چ؟ مـن گۆتـێ: مانـە ئەمێـت هاتیـن دا یاسـینی بینیـن، ئـێ مانـێ یاسـین و گرۆپێـن پێشـمەرگەی یـێ ل وارا. وی گۆتـە مـن: کا دێ وەرە دا بچینـە ڤـێ خوارنگەهـێ فراڤینـێ بخۆیـن، پاشـی خـودێ کەریمـە. لـێ مـن هـەر خـوە لـێ گرانکـر و مـن گۆتـێ دڤێـت بچیـن دا نەبیتـە درەنـگ ل مـە.

پشـتی مـە فراڤیـن خـواری، وی گۆتـە مـن: دا بـۆ تـە بێـژم تـۆ ڤـێ دنیایـێ هەمیـێ بدەیـە مـن تـۆ دزانـی ئـەز نەشـێم بێمـە وان جهـا یێـن تـۆ دبێـژی. ڤێجـا ئەگـەر تـۆ ب مـن بکـەی، دێ پچـەکا دی خـوە ل ڤێـرێ گیرۆکەیـن هەتـا ئێڤـاری، پاشـی دێ زڤرینەڤـە و دێ بێژینـە ڕێڤەبـەرێ ئەمنـێ: ئـەم چوویـن مـە هەمـوو دەڤـەر تێکڤـەدا لـێ مـە یاسـین نەدیـت. دیـارە کـو ئـەو نەمایـە ل ڤـان دەڤـەران. چێدبیـت چووبیتـە ئیرانـێ یـان ترکـی. مـن گۆتـە وی: ئـەز ڤـێ قەبولناکـەم، هـوون جـاش نەجهـێ باوەریـێ نـە، هـوون نەهەڤالێـن بابـێ خوەنـە. بـۆ دینارەکـێ هـوون دشـێن هەمـی تشـتا بنپـێ بکـەن. پشـتی چەنـد رۆژەکێـن دی تـۆ دێ جـارەکا دی سـیخورێن ئەمنـێ ئێخیەڤـە دووڤ مـن و ناهێلـی ئـەز ل مـاڵا خـوە ئـارام ڕوونـم. ژبـەر هنـدێ ئەگـەر نوکـە تـۆ ژڤێـرێ بزڤرێڤـە ئـەز دێ بێژمـە ڕێڤەبـەرێ ئەمنـێ: ئـەو نەوێـرا لگـەل مـن بهێـت و ئـەو درەوا ل تـە دکـەت، نەڤێـت یاسـینی بگریـت.

پشـتی مـن ئـەو تەنـگاڤ کـری، وی گۆتـە مـن: «ئـەز بـۆ تـە ب تەلاقێـن خـوە سـووند دخـۆم، کـو ئـەز ئێـدی ب هیـچ شـێوەیەکی مایـێ خـوە د تەناکـەم. ب مەرجەکـی ئـەم هـەردوو پێکڤـە دێ چینـە ئەمنـێ و بێژینـە ڕێڤەبـەرێ ئەمنـێ کـو مـە چ جهـ نەهێـلان لـێ مـە یاسـین نەدیـت، دیـارە ئـەو نەمایـە ل ڤـان دەڤـەران».

فەق براهیمێ کال بڤی شێوەی و بڤێ تەکتیکێ شیا خوە ژ دەستێ ئەمنێ و جاشا ڕزگار بکەت. پشتی هینگێ وی بەردەوام سەرا کوڕێن خوە و مرۆڤێن خوە یێن دیێن پێشمەرگە ددا و هاریکاریا وان ژی دکر، تا کو ئەنفالێن ڕەش.

د رووداندەکا دی دا ل ساڵا 1984 لقمانێ[10] کوڕێ شەهید مەحمود غلبیشی[11]، کو بەعسیا بابێ وی ل ساڵا 1977 سێدارە دابوو ل سەر کوردایەتیێ، لقمان و هەڤالەکی خوە نارنجۆکەکێ دهاڤێژنە کۆمەکا جاشا کو وان ل ناڤ بازاڕێ دهۆکێ خوە ئامادەدکر و دابچن هێرشێ ببەنە سەر گوندێن پشت گەلیێ دهۆکێ و وان گوندا بسۆژن. پاشی سیخوڕەکێ کورد پێزانینان ل سەر لقمانی و هەڤالێ وی ددەتە ئەمنا دهۆکێ. د دەمەکی دا کو لقمان و هەڤالێ خوە خەریکی کارێ فیتەریێ بوون ل ماڵتایێ، نێزیک سەیرانگەها ماڵتایێ، زەلامێن ئەمنێ ب سەر وان دا دگرن و لقمان ژ ناڤ دەستێن وان رزگار دبیت و بەرەڤ ناڤ گوندێ ماڵتا ژێری ڤە بازددەت. ماڵا مام فەق براهیمی ل سەر ڕێکێ بوو. ئەو لقمانی دبینیت ب وی حالی، ژێ دپرسیت: مامۆ تە چیە تۆ دڕەڤی؟ لقمان دبێژیتێ: مام چارەیەکێ ل من بکە، ئەمنا ب دیڤ منڤە، دێ من گرن و کوژن. کراسەکی سۆر دبەر لقمانی بوو، لۆما ئەمنێ ئەو چاڤکربوو و ل دووڤ دهاتن. فق براهیمی هەر زوو کراسێ وی یێ سۆر ژ بەرکر و هندەک ئاخ کۆلا و کراس بنئاخکر. پاشی وی شەلوالێ خوە یێ کاری و کراسەکێ ڕەشێ دڕیای کرنە بەر لقمانی و هندەک تەقن و هەڕی ب سەر و جلکێن وی ڕادان. بیرەکا ئاڤێ ل ناڤ باخچێ ماڵا وی بوو، وی لقمان هاڤێتە دبیرێ دا و گۆتێ: کی بێتە ڤێرێ سەرێ خۆ ڕانەکە، بەس تۆ بیرێ بکۆلە. دەمێ یێن ئەمنێ گەهەشتینە وێرێ و گۆتنە وی: ها حجی وین ابو القمیص الاحمر، (حەجی کانێ خودانێ کراسێ سۆر)؟ وی ژی گۆتێ: منێ دیتی

ژووردا یێ ڕەڤی و چوویە ناڤ ڤان چەمێن خوارێ. هۆسا ئەو شیا لقمانی رزگار بکەت. لێ مخابن پشتی مرۆڤێن وی هاتین ب دزیکیڤە ئەو بریە مال و ڤەشارتی، پاشی وی زانی کو هەڤالێ وی سەعدی محەمەد سالح بابۆخکی یێ هاتیە گرتن. وی ئەڤە بخۆ بکێماتی زانی کو هەڤالێ وی بێتە گرتن و ئەو برەڤیت. ئەو ڕابوو چووڤە دکانێ، پاشی ئەمنێ ل وێرێ ئەو گرت و پشتی چەند مەهەکا ئەو و هەڤالێ وی پێکڤە سێدارەدان.

مام فەقە ل رۆژا 2000/5/1 ل ماڵتا ژێری ل دهۆکێ وەغەرا دوماهیێ کریە و یاسین ژی، پشتی ئەنفالان پەنا برە بەر کەمپا ماردینێ ل باکوورێ کوردستانێ و پاشی ژی ل کەنەدا ئاکنجی بوو و هەتا نوها ژی ل وێرێ دژیت.

---

(1) بنێرە لاپەرە 6 یێ پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا)-بەرگێ ئێکێ.

(2) رەمەزان ئیبراهیم محەمەد یێ بەرنیاس ب مەلا رەمەزان قومری (بهەشتی)، ل ساڵا 1954 ل گوندێ قومریێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل سەردەمێ شوڕشا ئەیلولێ وەک کادرەکی ڕێخستنێ کارکریە. ل ساڵا 1976 ژ ئالیێ ڕژێما بەعس ڤە تێتە گرتن. پاشی هەمان سال ئازاد دبیت و دبیتە پێشمەرگە. ساڵا 1979 پشکداریێ دکۆنگرەیا نەهێ یا پارتی دا دکەت. ل ساڵا 1980 دبیتە جێگرێ بەرپرسێ لژنا ئامێدیێ. پاشی ساڵا 1981 دبیتە بەرپرسێ لژنا شێخان. 1986 دبیتە بەرپرسێ لژنا زاخۆ. ساڵا 1987 تێتە ڤەگوهاستن بۆ لقا چارا پارتی و دبیتە بەرپرسێ

لژنا قەلادزێ. ئەنفالێن 1988 ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ دبیت. 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ و بەردەوامێ دەدەتە ئەرکێ پێشمەرگاتێ، تا کو ل رۆژا 1992/10/15 ل نێزیک گوندێ بێزنور ب دەستێ چەکدارێن (پ ک ک) تێتە شەهیدکرن.

(3) بنێرە لاپەرە 52 یێ پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا)-بەرگێ ئێکێ.

(4) محمەد ئیبراهیم سادق برۆ گولی یێ بەرنیاس ب محەمەدێ میرانێ، ل سالا 1945 ل گوندێ بەهنوونە ل دەڤەرا باتیفا هاتیە دنیایێ. ل سالا 1961 بوویە پێشمەرگە ل هێزا زاخۆ. پاشی ل سالا 1967 بارزانیێ نەمر وی گازی دکەتە دەف خوە و سوپاسیەکێ دەدەتێ ژ بۆ رۆلێ وێ بەرچاڤ و وی دکەتە فەرماندێ سرێ. ل سالا 1975 ئەو رادەستی رژێما بەعس نەبوو و چەکێ خوە نەدانا و ما ل چیا تاکو ل سالا 1976 شوڕشا گولانێ دەستپێکری، وی پەیوەندی ب شوڕشێ کر و بوو بەرپرسێ ڕێکخراوەکا پارتی. ل شەڤا 29-1979/8/30 ئەو و چەند هەڤالێن خوە، کو ئێک ژ وان یاسین کێستەیی بوو، ل دەشتکا چیێ ل رۆژاڤایێ باتیفا بۆسەیەکێ ل بەر کاروانەکێ تۆمبێلێن لەشکەرێ ئیراقێ ددانن و پشتی لێدانا دربەکێ مەزن و کوشتنا گەلەک لەشکەران، مخابن ئەو شەهید دبیت.

(5) نایف ئیبراهیم تاها کێستەیی ل سالا 1957 ل گوندێ کێستە ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل سالا 1979 بوویە پێشمەرگە تا کو 1988.

ل ئەنفالێن ڕەش 1988 ئاراوە بوویە ل کەمپا ماردینێ. ل ساڵا 1992 بوویە پەنابەر ل کەنەدا و تا نوکە ژی ل وێرێ دژیت.

(6) بنێرە لاپەرە 107 یێ پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا)-بەرگێ ئێکێ.

(7) بنێرە لاپەرە 196 یێ پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا)-بەرگێ ئێکێ.

(8) کانیبەڵاڤێ گوندەکێ کرستیانایە دکەڤیتە قۆنتارا رۆژەڤایێ چیایێ مەتینا، دەڤەرا کو دبێژنێ وەڵاتێ شخوینێ. سەر ب ناحیەیا بامەڕنێ یە.

(9) هێسێ و ئێکمالێ دوو گوندێن دەڤەرا کانیماسێ نە دکەڤنە قۆنتارا چیایێ مەتینا ل ئالیێ باکووری، بەرامبەر سوولاڤا ئامێدیێ. ئەو کۆما گوندێن خرابە، هێسێ، ئێکمالێ و مێرکاجیا ب گوندێن سەردەرەجێ ژی تێنە نیاسین.

(10) لقمان مەحمود محەمەد غلبیشی ل ساڵا 1963 ل گوندێ غلبیشی دەڤەرا بامەرنێ هاتیە دنیایێ. خواندنا خوە یا سەرەتایی و ئامادەیی ل غلبیشی، بامەرنێ و دهۆکێ دخوینیت. ل ساڵا 1977 بابێ وی تێتە سێدارەدان ل سەر کوردایەتیێ. ئەو ل ساڵا 1983 دبیتە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی ل دهۆکێ. ل ساڵا 1984 تێنەگرتن و ل نیسانا 1985 ئەو و هەڤالێ خوە سەعدی محەمەد سالح بابۆخکی ل بەغدا تێنە سێدارەدان.

(11) مەحمود محەمەد مستەفا غلبیشی ل ساڵا 1936 ل گوندێ غلبیشی دەڤەرا بامەڕنێ ژ دایکبوویە. خواندنا سەرەتایی و ناڤنجی ل بامەرنێ خواندیە. ل ساڵا 1954

بوویە ئەندامێ پارتی. ل ساڵا 1965 دەمێ کو خزمەتا لەشکەری دکر دناڤ لەشکەرێ ئیراقێ دا ل سەر رێخستنا پارتی هاتەگرتن. پاشی ل هەمان ساڵ هاتە ئازادکرن. ل ساڵا 1965-1975 دبیتە پێشمەرگە. ل ساڵا 1976 لگەل کۆمەکا هەڤالێن خوە دەست برێخستنا نهێنیا پارتی دکەن. ل ساڵا 1977 تێتە گرتن و ل شەڤا 21-1977/9/22 لگەل هەڤالێن خوە، ملازم قادر پێداوی، عابد عەبدلا زاویتەی و شەعبان محەمەد دێریشکی ل زیندانا مۆسل تێنە سێدارەدان.

پێگوهوڕکا زیندانییێن
پێشمەرگەی و بەعسیان

ل ساڵا 1981 بەری ئەز ب دەستێ ڕەشەکێن ئەمنا بەعسیا ل دهۆکێ بێمە گرتن، ل قوتابخانا مە یا ناڤنجیا هاوکاری، قوتابیەک لگەل مە بوو بناڤێ (م.ص) کو ب مالباتڤە لگەل ڕژێما بەعس بوون، کو پشتی هینگێ بابێ وی فەوجەکا جاشا دامەزراند و بوو سەرۆک جاش. ئەز باوەر دکەم ل وێ قوتابخانێ هەمیێ تەنێ ئەو و دوو کەسێن دی بەعسیێن خراب بوون. قوتابیێن دی هەمی یان کەسێن کوردپەروەر و خەباتکەر و ئەندامێن ڕێخستنێن نهێنی یێن پارتی بوون، یان ژی خەلکێ باش و کوردپەروەر، بەلێ نە درێخستی بوون.

دناڤ قوتابخانێ هەمیێ دا هندەک قوتابی هەبوون، کو ژ بەر بزاڤ و هەلوێستێن خوە یێن وەلاتپارێزی د دیار بوون دناڤ هەموو قوتابیان دا. ڤان چەند قوتابیێن بەعسی ژی سەرنجا خوە ئێخستبوو سەر ڤان قوتابیێن بژارە، ژ بۆ کو تشتەکی ل سەر بگرن و بدەنە ئەمنا بەعسیا، دا وان بگرن.

ڕۆژەکـێ دەسـتپێکا مەهـا 11/ 1981 بـوو، د دەمـێ بێنڤەدانـا ناڤبـەرا دەرسـا دا، دەمـێ ئـەز دەرکەفتیمـە حەوشـا قوتابخانـێ و هاتیمەڤـە د پولـێ ڤـە، مـن دیـت کـو دەسـتێ (م.ص) یـێ دنـاڤ پەرتووکێـن مـن را و یێ ل تشـتەکی دگەریـت. ئـەز ژی هاتـم و بشـەرڤە مـن دەسـتێ وی ژ نـاڤ پەرتووکێـن خـوە هاڤێتـە دەر و مـن گۆتـێ: هـا تـۆ ل بەڵاڤـۆکا[1] دگـەڕی؟ خـوە نەوەسـتینە، ئـەز هنـدێ خشـیم نینـم بـۆ تـە بەڵاڤـۆکا بکەمـە دنـاڤ پەرتـووکا را، دا تـۆ ل ئەمنـێ بخـوە ئافەرینەکـێ پـێ وەربگـری. ئـەز و ئـەو ل وێـرێ بشـەڕ چووین. دیـار بـوو ئـەو پچـەک هاتـە ئێشـاندن ژی، لۆمـا گـەف ل مـن کـرن و گۆتـە مـن: ئەگـەر ئەڤـە بـۆ تـە بمینیـت ئـەز نـە کـورێ بابـێ خـوە بـم. مـن ژی گۆتـێ: تـۆ ب بابـێ خوەڤـە بـێ منەتـی، یـا ژ دەسـتێ تـە بێـت بکـە. بێگۆمـان گەفـا وی ژی ب ئەمنـا بەعسـیانە و چەکـێ وی ئـەوە ل دژی مـە.

ئـەو بـوو ل ڕۆژا 1981/11/17 گرۆپەکـێ چەکدارێـن ئەمنـا دهۆکـێ هاتـن دۆرێـن قوتابخانـا مـە گرتـن و ئـەز د دەرسـێ دا گرتـم و پشـتی ل ئەمنـا دهۆکـێ کاغەزێـن مـن چێکریـن، ئـەز راسـت برمـە ئەمنـا مۆسـلێ، کـو هەڤالـێ مـن حەمیـد عەجیـل[2] ڕۆژا بـەرێ ل وێـرێ گرتبـوو.

ئـەم دێ بابەتـێ زیندانـێ هێلیـن بـۆ جـارەکا دی، لـێ دێ هێینـە سـەر بابەتـێ مـن و (م.ص). ل سـاڵا 1982، ئـەز ژ زیندانـێ هاتمـە ئازادکـرن و ئـەز جـارەکا دی هاتمـە ڤـە مـال. پشـتی هەفتیەکـێ مـن سـەرەدانا قوتابخانـا خـوە یـا هـاوکاری کـر، دا کـو بزانـم کانـێ دێ خواندنـا مـن چ لـێ هێـت و ئـەز دێ چکـەم بـۆ خواندنـا خـوە. دەمـێ ئـەز ل دەرەجکێـن قوتابخانـێ سـەرکەفتیم، مـن (م.ص) دیـت، ل سـەر دەرەجـکا، ل بـەر دەرگەهـی. دەمـێ چاڤـێ وی ب مـن کەفتـی وی ب لـەز بـەرێ خـوە ژ مـن وەرگێـڕا. ئـەز چوومـە ژوورا ڕێڤەبـەری، کـو گەلـەک مامۆسـتایێن مـە یێـن دی ژی ل وێـرێ بـوون و هەمیـا گەلـەک کەیفـا خـوە ئینـا، کـو ئـەز هاتیمـە

ئازادکـرن. بەلـێ وان گۆتـە مـن: مخابـن ئـەڤ سـاڵە ژ تـە چـوو و ئـەم نەشـێین تشـتەکی بکەیـن، ژبـەر کـو دەمەکـێ گەلـەک کورتـێ مـای ژ سـالا خواندنـێ. هەمـا هـەڕە مـال و سـالا خواندنـێ یـا بهێـت وەرە دەسـتپێبکەڤە.

ئـەز ژی دەرکەفتمـە دەرڤـە و هەڤالێـن مـن یێـن قوتابـی ل مـن کۆمبـوون و ئـەم دئاخفتیـن. مـە مامۆسـتایەکی گەلـەک جامێـر هەبـوو ناڤـێ وی نـوری بـوو، ئـەو مامۆسـتایێ مـە یـێ عەرەبیـێ بـوو. نوکـە نەمایـە وەفاتکریـە. پشـتی دەمەکـی مـن دیـت نـوری هـات و هێـدی دەسـتێ خـوە دا ملـێ مـن و ئـەز ژ نـاڤ قوتابیـان دوور ئێخسـتم و دەڤـێ خـوە ئینـا بـن گوهـێ من و هێێێـدی گۆتـە مـن: رزگار ئەڤـە چیـە تەبدیلـە (گوهارتنـە)؟

ئـەز تشـتەکی تێنەگەهەشـتم. مـن گۆتـێ: چ سـەیدا؟ گـۆت: هویـن پێـک گوهارتنـە؟ مـن جـارەکادی گۆتـێ: سـەیدا ئـەز تێناگەهـەم تـۆ چ دبێـژی، تـۆ بەحسـێ چ دکـەی؟ وی دەسـتێ خـوە دا ملـێ مـن و ئـەز هێشـتا ژ قوتابیـا دوورکـرم و ب چاڤـان ئامـاژە دا (م.ص)، کـو ژ مـە وێڤـە ل سـەر دەرەجـکا یـێ راوەسـتای بـوو. گۆتـە مـن: تـۆ و کابرایـێ هـە پێکگۆهارتنـە؟ جـارەکا دی مـن گۆتـێ: سـەیدا تـۆ بخـودێ هەمـا راسـت و ئاشـکەرا بێـژە، مەسـەلە چیـە، باوەربکـە ئـەز ڤـێ سـوحبەتێ چ تێناگەهـەم. ئینـا وی گۆتـە مـن: مانـە پشـتی تـۆ هاتیـە گرتـن، (م.ص) ژی ئێکسـەر پشـتی تـە ژ ئالـێ یێـن سـلال ڤـە (مەرەمـا وی پێشـمەرگە بـوون) هاتبـوو گرتـن و ئاهـا ئەڤـە ئـەو ژی ئەڤرۆکـە، وەکـی تـە تـازە هاتـە قوتابخانـێ. تـۆ ل دەف بەعسـیا زیندانـی بـووی و ئـەو ژی ل دەف پێشـمەرگەی و ئەڤـە هویـن هـەردوو د ئێـک دەم دا هاتنـە قوتابخانـێ، ڤێجـا مامۆسـتا هەمـوو ل ژوورا رێڤەبـەری درووونشـتینە و یـێ دبێـژن: ئەڤـە بەعسـیا و پێشـمەرگەی ئـەڤ هـەردوو کەسـە یێـن پێکگۆهارتیـن. بەعسـیا رزگارێ

بـەردای و پێشـمەرگەی ژی (م.ص) پێشـڤە یـێ بـەردای. لۆمـا ژی هـەردوو د ئێـک ڕۆژ دا هاتنـە قوتابخانـێ. بەلـێ ژ ترسـادا، چ مامۆسـتا ژی نەوێـرن خـوە تێکەلـی ڤـێ مەسـەلێ بکـەن و نـە دوێـرن پسـیارا تـە بکـەن و نـە ژی یـا وی. مـن گۆتـە وان: هەمـا ئـەز دێ دگیانـێ خـوە بـوورم و دێ چـم ژ رزگاری پرسـم.

مـن گۆتـێ: بـاوەر بکـە سـەیدا مـن تـازە ژ تـە زانـی، کـو ئـەو ژی یـێ هاتیـە گرتـن. دیسـان مەسـەلا ئازادکرنـا مـن چ پەیوەنـدی ب وی ڤـە نینـە.

پشـتی دوو حەفتیـا دیسـان فەرمانـا گرتنـا مـن ژ ئالـێ ئەمنـا بەعسـیاڤە دەرکـەت و وێ جـارێ بهاریکاریـا هنـدەک هەڤالێـن ڕێخسـتنێ، ئـەز شـیام خـوە رزگار بکـەم و بگەهمـە نـاڤ پێشـمەرگەی، ل دەڤەرێـن رزگار کـری. ل وێـرێ مـن هەڤالـێ خـوە سەبەسـت لەزگیـن[3] دیـت، کـو لگـەل مـە د ڕێخسـتنا نهێنـی دا بـوو و بـەری ئـەز بێمـە گرتـن، ئـەو ببـوو پێشـمەرگە و پاشـی ببـوو کادر ل لژنـا ناڤچـا دهۆکـێ. وی بـۆ مـن بەحسـا (م.ص) کـر و گـۆت: «پشـتی تـۆ و (م.ص) بشـەر چووێـن ل قوتابخانـێ و وی گـەف ل تـە کریـن و ئێکسـەر تـۆ هاتیـە گرتـن، هەڤالێـن مـە یێـن ڕێخسـتنێ هـەر ئێکـی ب ڕێیـا ڕیخسـتنا خـوە، ڕاپـۆرت ل سـەر (م.ص) بـۆ مـە ڕێکـرن کـو وی تـۆ یـێ دایـە گرتـن. پشـتی دەمەکـێ کێـم مـە هنـد دیـت، ئەڤـە (م.ص) هاتـە نـاڤ پێشـمەرگەی و گـۆت: ئـەزێ هاتیـم دێ بمـە پێشـمەرگە. ئـێ ئـەز ژی وی بـاش دنیاسـم و بدەهـان ڕاپۆرتێـن ل سـەر هاتیـن. ژبـەر هنـدێ مـە ژی ئـەو ئێخسـتە بـن ڤەکۆلینـێ و پشـتی ڤەکۆلینـەکا دوور و درێـژ، ئـەو نەچـار بـوو دانپێدانـێ بکـەت. بەلـێ گۆتـە مـە: راسـتە مـن گـەف ل رزگاری کربـوون، لـێ مـن ئـەو نەدایـە گرتـن. لـێ نەقیـب طارقـێ ئەمنـا دهۆکـێ ئـەزێ ب ئەرکەکـێ دی هنارتیـم. ئەمنـێ یـا گۆتیـە مـن: هـەرە نـاڤ پێشـمەرگەی و بێـژە ئـەزێ هاتیـم دا ببمـە پێشـمەرگە و بـۆ

مـە دووڤچوونـێ بکـە، کانـێ پێشـمەرگێن بریندارێـن شـەڕێ گەڤەرکـێ[4] ل کیـرێ نـە، جهێـن وان بدروسـتی دەستنیشـان بکـە، دا هەلیکۆپتـەرا ببەینـە سـەر. هەروەسـا بزانـە کـی هاریکاریـا پێشـمەرگەی دکـەت. رێکێـن وان یێـن هاتنـو چوونـێ کیژکـن. هنـدی پێزانینـەکا تـۆ بشـێی وەرگـرە و بگەهینـە مـە، دێ کۆژمەکـێ پـارا دەینـە تـە و دەمانجەیەکـێ».

پشـتی ڤەکۆلینـا (م.ص) ب دوماهـی هاتـی، لژنـا دهۆکـێ ئـەو هنارتبـوو زیندانـا بارەگایـێ لقـێ ل کۆماتـەی[5].

ژبـەر کـو هینگـێ ڕەوشـا شوڕشـێ گەلـەکا تەنـگاڤ بـوو، ب تایبـەت ژ ئالـێ پەیداکرنـا خـوارن و پێدڤیێـن ژیانـێ. ژبـەر هنـدێ هەبوونـا ژمارەیـەکا مەزنـا زیندانیـان بارگرانیـەکا مـەزن بـوو ژ بـۆ شوڕشـێ. لۆمـا ل بهـارا سـالا 1982 شوڕشـێ بڕیـارەکا لێبوورینـێ ژ بـۆ هەژمـارەکا زیندانیـان دەرێخسـت و (م.ص) ژی ب بـەر وێ لێبوورینـێ کەفـت، ژبـەر کـو گەنـج بوویـە و شوڕشـێ ڤیایـە شانسـەکێ دی بدەتـێ بەلکـی ل خـوە بزڤڕیـت.

هۆسـا ئـەز و ئـەو د ئێـک رۆژ دا چووینـە قوتابخانـێ، دا کـو پسـیارا خواندنـا خـوە بکەیـن. لۆمـا مامۆسـتایێن مـە ژی دحـەق بـوون وەسـا هـزر بکـەن، کـو ئـەز و ئـەو یێـت پێکهاتینـە گوهارتـن.

ل دوماهیـێ هیڤیـدارم کـەس ژ وە پسـیار ژ مـن نەکـەت، کانـێ (م.ص) ڤێگاڤـێ چ دکـەت و چ پلـە هەیـە. ژبـەر کـو ئـەز بـاوەر دکـەم هـوون هەمـی بـاش دزانـن کـو ئـەو پلـە و جهـێ وی بدەسـتڤە ئینـای بڕێـکا دەسـەلاتا مـە یـا کوردسـتانێ، وی کاری و وی جهـی ئـەز د خەونـا خـوە ژی دا نابینـم!!!

(1) ل سەردەمێ شوڕشا گولانێ، ئێک ژ کارێن ڕێخستنێن نهێنی یێن ناڤ باژێڕا، بەڵاڤکرنا وان بەڵاڤۆکان بوو یێن ل چیای دهاتنە چاپکرن و ب رێکا هێلێن ڕێخستنێ دهاتنە ناڤ باژێڕان. ئەو ژی دوو جۆر بوون: ئێک: بەڵاڤۆکێن ل سەر سیاسەت و چالاکیێن شوڕشێ، کو بۆ هندێ بوون ئەندامێن ڕێخستنێ بخوینن. دوو: بەڵاڤۆکێن پرۆپاگندەیی، کو پتر د ئاراستەکری بوون بۆ هێز و دەزگایێن دوژمنی و خەلکێ. ئەو ب شەڤ و ب دزیڤە ل ناڤ باژێری و ب تایبەت جهێن نێزیکی دەزگایێن دوژمنی دهاتنە بەلاڤکرن و هەلاویستن.

(2) بنێرە ل 5 یێ پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا)-بەرگێ ئێکێ

(3) سەربەست لەزگین عبدالرحمن ل ساڵا 1965 ل دهۆکێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1980 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا پارتی. سالا 1981 بوویە پێشمەرگە. ساڵا 1982 بوویە کادر. ساڵا 1984 بوویە ئەندامێ لژنا ئاکرێ. ساڵا 1988 ئاوارەی باکوور و پاشی رۆژهەلاتێ کوردستانێ بوویە. ساڵا 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و بوویە ئەندامێ لژنا دهۆکێ. وی چەند بەرپرساتیێن دی وەرگرتینە وەکی بەرپرسێ لقا ئێک و لقا هەشت یێن پارتی. 1999 بوویە جێگرێ فەرماندێ فەرماندەیی یا لەشکەری یا دهۆک. 2010 بوویە ئەندامێ سەرکردایەتیا پارتی. 2017 ژی بوویە بریکارێ وەزیرێ پێشمەرگەی یێ حکومەتا کوردستانێ.

(4) شەڕێ گەڤەرکێ: شەڤا
9-1982/2/10 گرۆپەکێ پێشمەرگا
یێ 12 کەسی ژ ڕێکخراوا شەهید
احمد حاجی حسین سەر ب لژنا
ناڤچا دهۆک یا پارتی، پشتی خوه
بجلکێن لەشکەرێ ئیراقێ کارکرین،
چونە ناڤ باژێرێ دهۆکێ و ل
ناڤبەرا قەسرا کەمبەلانی و خەستا
کەڤنا دهۆکێ هێرش کرە سەر دوو
خالێن دوژمنی و زیانەکا مەزن
گەهاندە دوژمنی و پێشمەرگە دبێ
زیان بوون، لێ مخابن سیخوڕێن
ڕژێمێ حەجی محمد یحیی زێوەی،
کو زێرەڤانێ قوتابخانێ بوو، وێ
شەڤێ دا بەر گوللا و شەهیدکر.
پاشی پێشمەرگا خوە ڤەکێشانە
گوندێ گەڤەرکێ، کو نوکە کەڤتیە
دناڤ دهۆکێ دا، ژ بۆ بێنڤەدانێ
و دا کو بەرەڤ ئارمانجا خوە یا
دووێ ڤە بچن. لێ ل وێرێ ژ
ئالێ لەشکەر و جاش و ئەمنێ ڤە
هاتنە دوورپێچکرن و بۆ دەمێ 4
دەمژمێران شەڕەکێ دژوار روودا و
تێدا 25 کەس ژ لەشکەر و جاش و
ئەمنا، ژ هێزا ئیراقێ هاتنە کوشتن
کو (احمد عزیز) جێگرێ ڕێڤەبەرێ
ئەمنا دهۆکێ، کو دهەمان دەم
دا بەرپرسێ (الجیش الشعبی)
و بەرپرسێ نڤیسینگەها پاڵا یا
دهۆکێ ژی بوو، لگەل سەرۆکجاش
رەمەزان ئەحمەد بابۆخکی ژی
دناڤ کوشتیان دا بوون. هەروەسا
ئەڤ پێشمەرگێن خوارێ ژی شەهید
بوون: 1-تەحسین تاهر موسا
مزووری 2-عبدالله علی احمد
کانیکی 3-ایوب عبدالهادی محمد

پشتگری (کورێ دەیکا حەلیما)
4-ئیسلام یونس عبدالقادر پیرەفاتی،
پشتی ب بریندارى کەفتیە دەستێ
دوژمنی و پشتی ئەشکەنجەکا
مەزن وبەرخوەدانەکا مێرانە ل دژی
دوژمنی، ل بارەگایێ لیوا دوژمنی
(جهێ سۆپەر مارکێتا مازی یا نوکە)
هاتە گوللەبارانکرن. مسلح گولی ژی
بریندار بوو لێ خەلکێ گوندی ئەو
دناڤ خوە دا ڤەشارت و شەڤا پاشتر
ئەو گەهاندە پێشمەرگەی. هەمان
گرۆپا پێشمەرگەی بەرێ سپێدێ
هێرش کرە سەر بنگەهێ دوژمنی ل
هنداڤی گەلیێ زرکا و خوە دەرباز
کرنە گوندێ خازیاڤا.

(5) بنێرە ل26 یێ پەرتووکا مە (ل ژێر سیبەرا چیا) – بەرگێ:ئێکێ

ژ سالا 1982 ل گەلیێ بازێ

و تا نوها هەمان دیتن و هەلویست

ل رۆژا 1982/4/2 بـۆ جـارا ئێکـی ئـەز گەهەشـتمە نـاڤ پێشـمەرگەی ل گەلیـێ بـازێ. وی دەمـی هێشـتا ژ بـۆ لژنێـن ناڤچـا بـارەگا نەهاتبوونـە ئاڤاکـرن. ل دەمێـن بەفـر و بـاران، لژنـە لگـەل پێشـمەرگێن خـوە ب رۆژ دەردکەفتنـە چیـای ل هشـارێ و ب شـەڤ ژی دچوونـە گۆنـدان. وان دەمێـن کـەش یـێ خـۆش ژی ب شـەڤ و رۆژ هـەر ل چیـای دمـان.

رۆژا 1982/4/9 پشـتی تـاری کەفتیـە ئـەردی، ئـەم برێکەفتیـن بـۆ بارەگایـێ لقـا ئێـکا پارتـی ل کۆماتـەی. پشـتی نێزیکـی دوو هەفتیـان ئـەم ماینـە ل وێـرێ، برِیارێـن مـە دەرکەفـتن و ئـەم هاتینـە ڤەگوهاسـتن بـۆ لژنـا ناڤچـا ئامێدیـێ، کـو پـتر ل دەڤـەرا بـەرواری بـالا، ل بـەر چیایـێ مەتینـا دمـان.

پشـتی ئـەم زڤرینەڤـە و مـە برِیارێـن ڤەگوهاسـتنا خـوە داینـە بەرپرسـێ لژنـێ سـەید سـالح چەمسـەیدی[1]. چەنـد هەڤالـەک ژ وی

گرۆپـێ مـە یـێ کـو تـازە هاتیـە ڤەگوهاسـتن، کادرێـن قوتابیـا بـوون ل شوڕشـا ئەیلولـێ و ئـەم هنـدەک ژی کادرێـن ڕێخسـتنا نهێنـی یـا نـاڤ باژێـران بووین. ژ بـەر هنـدێ پشـتی چەنـد ڕۆژەکا بڕیـارا مـە چەنـدەکا ژ وان هەڤـالان دەرکەفـت و ئـەم بووینـە کادر.

هەڤالێـن مـن هەمـی، هـەر ئێکـی ب شـێوەیەکی سـەربۆرەک هەبـوو. ژبـەر کـو هنـدەک ژ وان ل شوڕشـا ئەیلولـێ کادرێـن قوتابـی و لاوان بـوون. هنـدەک بـەری بێنـە نـاڤ شوڕشـێ مامۆسـتا بـوون و هنـدەک ژی بژیـێ خـوە ژ مـن دمەزنـتر بـوون. کەواتـە ئـەز هـەم ژ هەمیـا بـێ سـەربۆرتر بـووم و هـەم ژی ژ هەمیـا بچووکـتر بـووم.

کادری ژی د وی دەمـی دا بەرپرسـاتیەکا گـران بـوو، ب تایبەتـی بـۆ کەسـەکی ل وی ژیـێ منـێ بچـووک و بـێ سـەربۆر. ژبـەر کـو کادر دڤیـا دئالیـێ جڤاکـی، سیاسـی، ڕێخسـتنی و لەشـکەری دا یـێ خـودان شـیان بـا. ژبـەر کـو چ دەزگاییێـن پەروەردکرنـێ ژی دنـاڤ شوڕشـێ دا نەبـوون. ژبـەر هنـدێ تـۆ یـێ نەچـار بـووی، تـۆ بخـوە، خـوە پـەروەردە بکـەی و پێبگەهینـی و بـۆ ڤـان ئالییـن مـە ل سـەری دیارکریـن هەمیـا تـۆ بـەڕکا خـوە ژ ئاڤـێ بینیـە دەر.

دەمـێ بڕیارێـن مـە دەرکەفتیـن، ئـەم نەداینـە ڕێکخراوێـن پێشـمەرگەی، وەکـی وان هەمـی پێشـمەرگێن دی یێـن کـو تـازە ژ لقـێ دهاتنـە ڤەگوهاسـتن بـۆ لژنـێ. بەلکـی گۆتنـە مـە: هویـن دێ لگـەل لژنـێ بـن و دێ هەوێـن سـەمیناران دەسـتپێکەین ل گۆنـدان ژ بـۆ هشـیارکرنا خەلکـی، هـوون دێ ب ڕۆژێ سـەمینارا دەنـە پێشـمەرگەی و ب شـەڤ ژی دێ چنـە گونـدان سـەمیناران دەنـە خەلکـێ گونـدان.

ژ بـەر کـو مـە بـارەگا نینـە، لۆمـا چ پەرتـووک و مەتریالـێ خواندنـێ ژی د دەسـتێ مـە دا نینـە، ژ بـۆ خـوە ئامادەکرنـێ بـۆ ڤـێ هـەوا سـەمیناران. لـێ دەمـێ ئـەز ژ بارەگایـێ لقـا ئێـک ل کۆماتـەی زڤڕیمەڤـە لژنـێ، مـن

ژ وێـرێ، ژ دەف هەڤالێـن ئێکەتیـا قوتابیـان، نامیلکەیـا ب ناڤـێ (طریـق الحرکـه التحرریـه الکوردیـه) یـا بخـوه ئینـای دا بخوینـم. نامیلکـه ب زمانـێ عەرەبـی بـوو، کـو کوردیـا وێ ژی دبیتـه (ڕێبـازا بزاڤـا رزگاریخوازیـا کـوردی).

رۆژەکا دوماهیـا مەهـا نیسـانێ بـوو، گەلیـێ بـازێ یـێ تژیـه ژ پێشـمەرگا. پێشـمەرگە و کادرێـن لژنـێ و لگـەل هەمـوو سـتافێ خـوه، نێزیکـی 80 کەسـا تێهەنـه و ڕێکخـراوا شـەهید عبدالرحمـن حەمـدی، کـو سـنوورێ چالاکیێـن وێ دەڤـەرا نهێـل، سـپنێ ئامێدیـێ و بـەرێ گارەی بـوو، ئـەو ژی نێزیکـی 90 پێشـمەرگانه. ئـەو ژی ب هەمـوو سـتافێ خوەڤـه یـێ ل وێـرێ د ئامادەنـه. هینگـێ سـەید بورهـان[2] بەرپرسـێ وێ ڕێکخـراوێ بـوو و سەربەسـت تروانشـی ژی کادرێ رێخسـتنا ڕێکخـراوێ بـوو. دیـار بـوو ڤـێ رێکخـراوێ هنـدەک ئارێشـه هەبـوون وژمێـژە پێڤـه بـوون، نەشـیا بـوون چارەسـەر بکـەن. ژبـەر هنـدێ هاتبوونـه لژنـێ دا کـو لژنـه بـۆ وان چارەسـەر بکـەت.

لـێ دیـار بـوو لژنـه ژی نەدشـیا گەلـەک بسـاناهی چارەسـەر بکـەت. ژبـەر هنـدێ ژی ئـەڤ ڕێکخـراوە چەنـد رۆژەکا مـا لگـەل لژنـێ.

دهەمـان دەم دا د.رزگار سـندی[3] ژی، کـو هینگـێ کارگێـڕێ لقـێ بـوو، لگـەل نێزیکـی 10 پێشـمەرگا، ئـەو ژی یـێ ژ کۆماتـەی هاتـی و مێڤانـێ لژنـێ یـه. ڕاسـتی مـن نەزانـی هاتنـا د.رزگاری ژی هـەر ژبـۆ چارەسـەرکرنا ئارێشـا ڕێکخـراوا شـەهید عبدالرحمـن حەمـدی بـوو یـان ئـەو ب کارەکـی دی هاتبـوو.

هۆسـا هەژمـارا پێشـمەرگێن کـو وێ رۆژێ دئامـاده ل گەلیـێ بـازێ، دۆرێـن 200 پێشـمەرگا بـوون. ژ دەرێ گەلیـێ خـوارێ و تـا کـو خـوه ل

دەرێ گەلیێ ژووری ددا، بەرەڤ ناڤ کووراتیا چیایێ مەتینا، هەر بن بەرەکی و بن تەراشەکێ چەند پێشمەرگەیەکا لێ پاڵدابوو. هەردوو تیێن گەلیێ خوارێ ژی، دوو خالێن زێرەڤانان لێ هاتبوونە دانان.

وێ رۆژێ سەید سالح پشتی فراڤینێ گازی کرە من. وی گۆتە من: خوە ئامادە بکە، ئەڤرۆکە ئێڤاری بەری ئەم ژ ڤێرێ بڕێبکەڤین بۆ گوندا، تۆ دێ سەمینارەکێ دەیە پێشمەرگەی. ئەڤە بۆ من تشتەکێ نەچاڤەرێکری بوو. من گۆتێ: سەید ما دێ چەوا خوە ئامادەکەم، نە چ پەرتووک، نە تشتەک د دەستێ مە دا نینە ل ڤێرێ، ئەز نزانم دێ چ بابەت ئامادەکەم! وی گۆتە من: هەر چ بابەت بیت تۆ یێ ئازادی. یا گرنگ ئەوە ئەڤرۆکە سەمینارەکێ بدەی. من ژێ پرسی: بەس بۆ پێشمەرگێن بارەگای، یان هەمیا؟ وی ل من ڤەگەراند: نە نە بۆ هەمیا. هندی ل ڤێرێ هەین. هەروەکی جەڕکەکی ئاڤا تەزی ب سەرێ من دا کری. ئەز ل جهێ خوە سار بووم. من ئینا بەر چاڤێن خوە، 200 پێشمەرگە، بڕەکێ کادرێن خودان سەربۆر و بەرپرسێ لژنێ و کارگێرەکی لقێ، ئو من چ جارا سەمینار نەداینە. ئەز دێ چەوا بەرامبەر ڤان هەمیا راوەستم و سەمینارێ دەم! ترسا مەزن ژی ئەوە بەرپرسێ لژنێ ل رەخەکی من و کارگێرێ لقێ ژی ل رەخەکی دیێ من دێ ڕووننە خوارێ و ئەز دنیڤەکا وان دا، دێ چەوا شێم. هینگێ ژی هەموو دەڤەرا بەهدینان، ب هەردوو پارێزگەهێن دهۆک و مۆسل ڤە، ئێک لقا پارتی هەبوو، ئەو ژی لقا ئێک بوو. ڤێ لقێ ژی 2 یان 3 کارگێر هەبوون. دیسان هەموو دەڤەرا بەهدینان تەنێ 5 لژنێن ناڤچا هەبوون. ژبەر هندێ ژی سەنگ و ناڤێ کارگێرێ لقێ یان بەرپرسێ لژنێ گەلەک بوو، ب تایبەت بۆ ئێکێ وەکی من، کو هەم بژیێ خوە گەلەکێ بچووک بووم و هەم ژی یێ بێ سەربۆر بووم.

مـن گۆتـە سـەید سـالح: سـەید سـەمینارا منـا ئێکـێ یـە، ئـەز نەشـێم بەرامبـەر ڤـێ هێـزا مەزنـا پێشـمەرگەی راوەسـتم و باخڤـم، بـلا سـەمینار تەنـێ بـۆ پێشـمەرگێن بـارەگای بیـت ڤـێ جـارێ، پاشـی جـارەکا دی بـلا بـۆ هەمیـا بیـت. سـەیدی گۆتـە مـن: ژ ڤـێ ئەزموونـێ باشـتر نینـە بـۆ تـە. ئەگـەر ئەڤرۆکـە بەرامبـەر ڤـێ هێـزێ و ڤـان کادرا تـە ب سـەرکەفتی سـەمینارا خـوە دا، ئیـدی خـلاس، تـۆ بـێ منـەت ل هـەر جهەکـی بـێ تـرس و بـێ شـەرم، دێ شـێی بەرامبـەر خەلکەکـی زۆر راوەسـتی و ئاخڤـی و پەیامـا خـوە گەهینـی.

پشـتی مـن دیتـی کـو چ ڕییێـن خـوە رزگارکرنـێ نینـن ژ ڤـی کاری، ئێـدی مـن بریـاردا کـو کانـێ چـەوا کادرەکـێ سـەرکەفتی یـێ لەشـکەری خـوە بباشـی ئامـادە دکـەت ژ بـۆ گرتنـا ئارمانجـەکا لەشـکەری و هێرشـەکا دژوار دکەتـە سـەر و ب سـەرکەفتی ئارمانجـا خـوە دگریـت. ئاهـا دڤێـت ئـەز ژی وەسـا خـوە بـاش ئامـادە بکـەم و دڤێـت ب شـێوەیەکێ سـەرکەفتیانە ژی سـەمینارا خـوە پێشـکێش کـەم.

ئـەز لـێ گەڕیـام، تەنـێ مـن سـێ نامیلکـە د چانتـێ خـوە دا هەبـوون. کـو ئـەو ژی، پەیـرەو و پرۆگرامـێ لەشـکەرێ شوڕشـگێرێ کوردسـتانێ، پەیـرەو پرۆگرامـێ پارتـی دیمۆکراتـی کوردسـتان، کـو ل کۆنگـرێ نەهـێ هاتبـوو پەسـەندکرن و یـا دی ژی نامیلـکا ڕێبـازا بزاڤـا ڕزگاریخوازیـا کـوردی بـوو، کـو ل کۆنفەرانسـێ بەرلیـن یـێ پارتـی ل سـالا 1976 هاتبـوو نڤێسـین و ل کۆنگـرێ نەهـێ ل سـالا 1979 هاتبـوو پەسـەند کـرن.

پشـتی مـن نامیلـکا ڕێبـازێ پچـەک تێکڤـەدای، ئـەز ل سـەر بابەتـێ پەیمانـا خیانەتکاریـا جەزائیـرێ یـا 6 ئـادارا 1975 ڕاوەسـتام و مـن ئـەو چەنـد جـارەکا خوانـد و هنـدەک سـەرخالێن گرنـگ ل سـەر کاغەزەکـێ

بخـوە نڤێسـین، کـو هنـدەک ژ نامیلکـێ بـوون و هنـدەک ژی مـن ژ هـزرا خـوە نڤێسـین. مـن تێبینیێـن خـوە وەسـا نڤێسـین کـو بـەس بیـرا مـن ل خالێـن گرنگێـن پەیمانـێ بینـن. کەواتـە مـن بابەتـێ خـوە نەنڤێسـی کـو ئـەز ل سـەر کاغـەزێ بخوینـم، لـێ مـن وەسـا ئامادەکـر کـو ئـەز ژ بـەر و ئـازاد باخڤـم و جـار جـارا ژی تەماشـەی وان سـەرخالا بکـەم یێـن مـن نڤێسـین، دا کـو بابەتـێ مـن باشـتر پێکڤـە بهێتـە گرێـدان و خالێـن گرنـگ ژبیـرا مـن نەچـن.

ئێڤـاری هێشـتا نێزیکـی دەمژمێـر و نیڤـا مـای بـۆ ڕۆژئاڤابوونـێ، ب بڕیـارا سـەید سـالحی، هەمـوو هێـزا پێشـمەرگەی ل نیڤـا گەلـی، ل جهەکـی وەکـی مەیدانـەکا بەرفـرە، کـۆ دۆرێـن وێ ب دارێـن مـازی یێـن مـەزن هاتبـوو گرتـن، پێشـمەرگە ل ڤـی جهـی کۆمبـوون و ڕێـز ڕێـز ل پشـت هـەڤ ڕوونشـتن و وەکـی نیـڤ بازنەیەکـێ چێکـرن. ل بەرامبـەر پێشـمەرگا ژی سـەید سـالح و د.رزگار و ئـەز ژی دناڤبـەرا هەردوویـان دا ڕوونشـتم. دەمـا مـن هۆسـا سـەرێ خـوە ڕاکـری و دیتـی ئـەو هەژمـارا مەزنـا پێشـمەرگەی، کـو بـۆ هینگـێ کێـم جـارا هێـزەکا هنـدا مـەزن ل جهەکـی کـۆم دبـوو، مـن دیـتن. ڕاسـتی سترێسـا مـن پـتر لێهـات. لـێ مـن بڕیـار دابـوو کـو دڤێـت سـەمینارا خـوە ب سـەرکەفتی دەربـاز کـەم.

پشـتی راوەسـتانا دەقیقەیەکـێ ڕێزگرتـن بـۆ گیانـێ شـەهیدان. سـەید سـالح ئـەز پێشکێشـکرم. بیـرا مـن تێـت کـو وی گـۆت: دبیـت کـو بـۆ وە سـەیر بیـت ئـەڤ هەژمـارا مەزنـا ڤـی پێشـمەرگەی بەرامبـەر ڤـی گەنجـێ بچـووک ڕوونشـتین و کانـێ ئـەو دێ شـێت چ بێژیـت بـۆ وە. لـێ ڕزگار راسـتە ب ژیـێ خـوە یـێ بچووکـە، لـێ ئـەو ب ئیـرادە و شورشـگێریا خـوە گەلەکـێ مـەزن و زیرەکـە. بەلگـە ژی بـۆ ڤـێ چەنـدی ئـەوە کـو، ئەڤـە سـاڵەک بـوو ئـەو ل زیندانێـن بەعسـیا دبـن ئەشـکەنجەیەکا

هۆڤانـە دا بـوو. لـێ وی ئێـک نهێنیـا شوڕشـێ و پارتـی و ئێـک هەڤالـێ خـوە یـێ ڕێخسـتنێ ژی ئاشـکەرا نەکـر. پاشـی گۆتـە مـن: فەرمـوو دۆرا تەیـە. ڕاسـتی سترێسـا مـن کێـم نەبـوو. لـێ ئاخفتنـا سـەیدی هێـز و مۆرالـەکا مـەزن دا مـن.

مـن دەسـت ب سـەمینارا خـوە کـر، لـێ هـەر ئـەزێ هەسـت پـێ دکـەم کانـێ دلـێ مـن چەنـد بلـەز یـێ لێـددەت. هنـدەک جـاران مـن دزانـی ئـەزێ دئاخڤـم، لـێ مـن هەسـت دکـر ئـەز نـە ل ڤێـرێ مـە. نزانـم هەسـتەکا گەلـەکا سـەیر بـوو بـۆ مـن ڕاسـتی. ل دوماهیـێ ژی ئـەز پشتڕاسـت نەبـووم، کانـێ د ئاخفتنـا خـوە دا ئـەز تووشـی چ تێکچـوون و فلانـا نەبـووم. لـێ دەمـێ مـن دوماهیـێ ژ هەڤالێـن خـوە پرسـی، وان گۆتـە مـن: تـە کۆنـترۆلا سـەمینارێ بـاش کـر بـوو و تـۆ باشـێ زاڵ بـووی ب سـەر بابەتـی دا. لـێ تـۆ وەک کولیلکـێ سـۆر ببـووی ژ شـەرم و سترێسـێ.

بـاوەر دکـەم سـەمینارا مـە بـۆ دەمـێ نیـڤ دەمژمێـرێ تـا سـێ چارێـکا ڤەکێشـا. ل دوماهیـێ ژی، مـن سوپاسـیا ئامادەبوونـا وان هەمیـا کـر و مـن پرسـی کانـێ کـێ ژ وان تێبینـەک یـان پسـیارەک هەیـە ل سـەر بابەتـی. مـن هنـد دیـت د.رزگاری بـرەخ مـن ڤـە دەسـتێ خـوە بلنـد کـر و گـۆت: مـن تێبینـەکا گەلـەک گرنـگا هـەی. دەمـا وی وەگۆتـی، مـن گۆتـە خـوە: ئەڤـە مـن هزرکـر سـەمینارا بزەحمەتـە بـۆ مـن، پاشـی مـن ئـەو بـاش دەربازکـر. بەلـێ وەسـا دیـارە ئـەڤ بەشـێ دوماهیـێ دێ ژ هەمیـا بزەحمـەت تربیـت. ب تایبەتـی د وی دەمـی دا کارگێـر لـق ل بـەر چاڤێـن مـە چیایـەک بـوو، کـو کـەس نـە دشـیا ل بەرامبـەر بڕاوەسـتیت، ب تایبەتـی دڤـان مەسـەلێن سیاسـی و ڕۆشـنبیری دا.

لێ من بریار دابوو کو سەمینارێ سەرکەفتی ب دوماهی بینم و ب چ ئاوایەکی ڕادەست نەبم. من ژی گۆتێ: فەرموو دکتۆر.

وی گۆت: تە د سەمینارا خوە دا هێرش کرە سەر سەدامی و شاهێ ئیرانێ، هەتا وێرێ دروستە. لێ د هەمان دەم دا تە هێرش کرە سەر هەواری بۆمدیەنێ سەرۆکێ جەزائیرێ ژی و ئەڤە گەلەکا شاشە و ب هیچ شێوەیەکی نابیت. چونکی جەزائیر یا لگەل بلۆکێ سوسیالستی[4] و ئەم ژی وەک بزاڤا رزگاریخوازا کوردی، ئەمێ لگەل بلۆکێ سوسیالستی. ژبەر هندێ نابیت ب هیچ شێوەیەکی ئەم هێرشێ بکەینە سەر جەزائیرێ و سەرۆکێ وێ! ئو ئەز دبێژمە تە کو، ئەگەر دیتنێن تە ئەڤە بن، تۆ چ جارا نەشێی ببیە کادرەکی سەرکەفتی و ئەڤە نە سیاسەتا پارتی یە ژی.

من گەلەک ب باوەری بخوە بوون، لێ ڤەگەراند و گۆتێ: دکتۆر من ڕێز هەنە بۆ دیتنێن تە، لێ ئەم هەمی دزانین ڕێبەری کرن و لێکنێزکرن و ل هەڤئینانا سەدامی و شاهێ ئیرانێ ل پەیمانا جەزائیرێ، هەمی هەواری بۆمدەینی یا کری. دبیت ئەز ژی گەلەک خوە ب کەسەکی چەپ و سوسیالستی دبینم دناڤ پارتی دا. لێ ژ بۆ من ئەو کەس یان دەولەت یان ئالیێ کو هەڤالبەندێ دوژمنێ مە بیت و پیلانا ل دژی گەل و وەلاتێ مە بگێریت، ئەو ژی بۆ من دوژمنە. چونکی دۆزا نەتەوەییا کوردستانێ بۆ من ژ هەموو ئیدۆلۆژیێن دی گرنگترە. چەوا چێدبیت کەسەک یان دەولەتەک پشکدار بیت د قڕکرنا گەلێ مە دا و د وێرانکرنا وەلاتێ مە دا و ئەم وان ب هەڤال و دۆستێن خوە بزانین؟ ئەز بخوە چجارا نەشێم ڤێ بپەژرینم. هەرچەندە ئەز نزانم دیتنا تە دیتنا سەرکردایەتیێ یە یان نە، لێ ئەگەر دیتنا سەرکردایەتیێ ژی بیت، ئەز هەر یێ ڕژدم ل سەر دیتنا خوە، کو دۆزا نەتەوەییا گەلێ من، بۆ من ژ هەر تشتەکی و ئیدولوژیەکا دی

گرنگـترە. چەنـد جارەکێـن دی وی دیتنـا خـوە پاراسـت و مـن دیتنـا خـوە پاراسـت. نـە ئـەز رادەسـتی دیتنـا وی بـووم و نـە ژی ئـەو رادەسـتی دیتنـا مـن بـوو. لـێ دوماهیـێ مـە بابـەت ب دوماهـی ئینـا و هنـدەک پێشـمەرگا هنـدەک پسـیارێن دی هەبـوون، ئـەو ژی مـە بەرسـڤ دان و سـەمینار ب دوماهـی هـات.

هـەر ژ وێ رۆژا گەلیـێ بـازێ و تـا کـو ئەڤرۆکـە ژی هێشـتا ئـەزێ ل سـەر وێ دیتنـا خـوە یـا وێ رۆژێ. خۆشـبەختانە پشـتی بوورینـا 38 سـاڵان رووداون و دیـرووک دیتنـا مـن پشتراسـت دکـەن. د.رزگار ژی هێشـتا دژیانـێ دایـە. هیڤیـدارم ئـەو ڤـێ چیرۆکـێ بخوینیـت و بیـرا وی لـێ بهێـت.

(1) بنێرە ل 25 یێ پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا)-بەرگێ ئێکێ.

(2) بورهان محەمەد عەبدلا ل ساڵا 1946 ل گوندێ تروانشێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1960 بوویە ئەندامێ پارتی. ل ساڵا 1968 بوویە پێشمەرگە. پاشی پشکدار بوویە دخولا کادران دا. ل ساڵا 1979 بوویە ڤە پێشمەرگە. ل ساڵا 1983-1987 بەرپرسێ لژنا ئامێدیێ بوویە. رۆژا 1990/7/13 ل باژێرێ شنو، ل رۆژهەلاتێ کوردستانێ وەفاتکریە.

(3) قاسم محەمەد قاسم، یێ بەرنیاس

ب (د.رزگار) ل ساڵا 1951 ل دەڤەرا زاخۆ هاتیە دنیایێ. ئەو دەرجوویێ کولیژا ڤێتەرنەری یە. ساڵا 1978 بوویە پێشمەرگە و کادر، ل سنوورێ لقا ئێک. 1980 بوویە کارگێرێ لقا ئێک. 1986 بوویە نڤیسەر ل ئێزگێ دەنگێ کوردستانێ. 1991 بوویە ئەندامێ میحوەرێ لەشکەرێ پارێزگەها دهۆکێ. 1992 بوویە ئەندامێ خولا ئێکێ یا پەرلەمانێ کوردستانێ. 2004 بوویە بەرپرسێ پەیمانگەها پێگەهاندنا کادران یا پارتی. 2007 بوویە بەرپرسێ لقا 8 یا پارتی. 2010 بوویە ئەندامێ خولا دووێ یا پەرلەمانێ ئیراقێ. نوکە ژی خانەنشینە.

(4) بلۆکێ سوسیالستی: پشتی شوڕشا ئوکتوبەرا 1917 ل روسی و دامەزرانا ئێکەتیا سوڤیەتی، ئێدی جیهان بوو دوو کەمپێن ژ هەڤ جودا. کەمپا سوسیالستی ب سەرۆکاتیا ئێکەتیا سوڤیەتی، کو باوەریا وان ب سیستەما سوسیالستیا هەڤپار هەبوو، ب ڕێبەریا چینا جوتیار و پالا. کەمپا سەرمایەداری ژی ب سەرۆکاتیا ئەمریکا باوەریا وێ ب سیستەما بازارێ ئازاد و دەسەلاتا دیمۆکرات هەبوو. ڤان هەردوو بلۆکا 70 ساڵان ب هەموو شێوا هەڤڕکیا هەڤدوو کرن، تا کو ل دوماهیا ساڵێن 1980 ان ئێکەتیا سوڤیەتی هلوەشیای.

شەڕێ هرچێ و پێشمەرگا

ژبەر کو ژیانا پێشمەرگا پڕانی ل چول و دارستان و ناڤ چیا بوو، ژبەر هندێ پیشمەرگەی گەلەک چیرۆکێن بالکێش لگەل گیانداران هەنە. بۆ نموونە نێریێ لقا ئێک ل کۆماتەی و هرچێ لقێ ل سەر زێی. بەلێ ئەڤە گیاندارێن کەهی بوون و لگەل پێشمەرگا دژیان. هیڤیدارم دەلیڤەیەک هەبیت جارەکێ ب درێژی ل سەر بنڤێسم. لێ ڤێ جارێ دێ چیرۆکا شەڕێ هرچەکێ کووڤی لگەل پێشمەرگا ڤەگێڕم.

هاڤینەکا درەنگا ساڵا 1982 بوو. ئەو نێزیکی چار مەهەکا بوو ئەز بوویمە پێشمەرگە. ئەم چەند هەڤالەک ببووینە کادر سەر ب بارەگایێ لژنا ئامێدیێ ڤە. ژ ڤان کادران ژی چەند لژنەیەک هاتبوونە چێکرن ب ناڤێ (لژنێن هشیارکرنێ)، کو ئەرکێ مە یێ سەرەکی ژی ئەو بوو، ب شەڤێ بچینە وان گوندێن بن کۆنترولا شورشێ و سەمیناران

ل سەر سیاسەتا پارتی و شوڕشێ و دوژمنکاریا داگیرکەران و بابەتێن د ڕۆژەڤێ دا، بۆ خەلکی پێشکێش بکەین.

پشتی مە گەڕا خوە یا ئێکێ یا سەمینارا بدوماهی ئینای. هزرەک بۆ من هات. ئەو ژی ئەو بوو، کو ئەم بزاڤێ بکەین، سەمینارێن خوە ڤەگوهێزینە وان گوند و جهێن کو تا نوکە پێشمەرگە نەگەهەشتێ و سەمینار لێ نەکرین. ژبەر کو ئەڤ گوندێن دی، ئەڤە ژ 1976 وەرە بەردەوام پێشمەرگە دگەهنێ و سەمینارا لێ دکەن. لێ هندەک گوند و جهێن هەین چجارا سەمینار لێ نەهاتینە کرن.

پێنگاڤا مە یا ئێکێ ئەو بوو. ئەز و عبدالعزیز تەیب [1] و سەعدلا ئێکمالەی[2]، لگەل پێشمەرگێن شانا سەرەکیا شەهید سادق ئورەی[3]، ئەم چووینە هەردوو گوندێن بۆتیا و شەریفا، ل ڕۆژهەلاتێ سوولاڤا ئامێدیێ، مە سەمینار لێ کرن. پاشی من پسیارا هەڤالێن شارەزا کرن کانێ دێ مە ئەو شیان هەبن، ئەم بچین سەمینارەکێ ل کانیماسێ و دێریشکێ[4] بکەین. ئەڤ پسیارە بۆ گەلەک هەڤالان جهێ حێبەتیێ بوو. چونکی کانیماسێ بنگەهێ ناحیێ یە و خالەکا سەر سنووری یە. فەوجەکا لەشکەری، بنگەهێ ناحیێ، بنگەهێ ئەمنێ، ڕێکخراوا بەعسیا و بنگەهێ پۆلیسان هەمی یێن تێدا، زێدەباری بدەهان بنگەهێن (ڕەبیە) یێن لەشکەری کو وەکی پێژانی ل دۆرمانێن کانیماسێ دئالاندینە. لێ نوری بێدهی[5]، کو جێگرێ بەرپرسێ شانا سەرەکیا شەهید سادق ئورەی بوو، کو ئەو هێز بەردەوام لگەل مە بوو بۆ سەمیناران، گۆتە من: خەمێ نەخۆ گەلەک بساناهیە. ئەز دێ تە بەم و دێ باشترین سەمینار ژی پێشکێش کەین و بسەرفرازی زڤرینەڤە. بەلێ پێدڤی ناکەت هەڤالێن دی یێن کادر بێن، هەر تۆ بتنێ وەرە. ئەم ل نێزیکی گوندێ هێسێ و ئێکمالێ بووین. نوری ڕابوو

25 پێشـمەرگێن پەیـت ژێگرتـن و گۆتـە پێشـمەرگێن مایـن: هـوون ئـەڤ شـەڤە هەڕنـە ئێکمالـێ و دوو سـوبە بـەرێ سـپێدێ وەرنـە زڤنگـی[6]. ئـەم دێ ل وێـرێ گەهینـە هـەڤ. ئـەز ژی لگـەل نـوری و هێـزا 25 پێشـمەرگەی، مـە بـەرێ خـوە دا ئالیـێ رۆژاڤـا و بـۆ ئێڤـارەکا درەنـگ ئـەم گەهەشـتینە بـن جـادا بێگۆڤـا- کانیماسـێ ل بـن گونـدێ ئەلکیشـکێ[7] و مـە چاڤدێریـا ڕێیـا دەربـاز بوونـا خـوە کـر، دا کـو پشتراسـت بیـن کـو بۆسـا دوژمنـی ل سـەر ڕێ نینـە. پشـتی تـاری کەفتیـە ئـەردی ئـەم ل جـادێ دەربـاز بوویـن بـەرەڤ باکـوور ڤـە، بـۆ گونـدێ ئەلکیشـکێ، تویلـەرێ، هدێنـە، بناڤیـێ و مـە خـوە گەهانـدە گونـدێ بێدوهـێ، کـو دکەڤیتـە باکـوورێ رۆژاڤایـێ کانیماسـێ. هەلبـەت ئـەڤ گوندێـن مـە باسـکرین، هـەر هەمـی ژ 1976-1979 هاتبوونـە وێرانکـرن ژ ئالیـێ بەعسـیاڤە و چـوول بـوون.

وێ رۆژێ مـە خـوە ل گەلیـێ بێدهـێ هشـاردا. ئێڤـارەکا درەنـگ چەنـد پێشـمەرگەیەک گەلـەک ب شـارەزایی و دزیکـی ڤـە، مـە ڤڕێکـرن دا کـو چاڤدێریـا جهـێ بۆسـێن دوژمنـی بکـەن، ل سێگۆشـا ناڤبـەرا بێدوهـێ- مایێ و کانیماسـێ، نێزیکـی کانیـا تـا و جـوا حـەدی.

هێشـتا ئـەم ل بێدهـێ هێـزا پێشـمەرگەی یـا هاتیـە پارڤەکـرن ل سـەر چەنـد گرۆپێـن بچـووک بچـووک و هـەر گرۆپەکـی کار و جهـێ وی یـێ بـۆ هاتیـە دەستنیشـانکرن. کـو دڤێـت پێشـمەرگە ل هەمـوو جهێـن سـتراتیژی ب دامەزرێـن. ژبـەر کـو جهـێ ئـەم سـەمینارێ لـێ دکەیـن دووراتیـا وی ژ بارەگایـێ فەوجـا دوژمنـی نابیتـە 400م، و ژبلـی هەمـوو بنگەهێـن دۆرمانێـن مـە. دیسـان چەنـد پێشـمەرگەیەک ژی هاتنـە راسـپاردن کـو دێ ل مـالا گـەڕن و خەلکـی ئاگەهدارکـەن کـو بێنـە سـەمینارێ و هنـدەک ژی دێ ل جهـێ سـەمینارێ زێرەڤانیـێ گـرن.

پشـتی تاریـا شـەڤێ دەسـتپێکری، ئـەم ژی دوو دوو و هێـدی هێـدی ژ بێدوهـێ بـەرەڤ دێریشـکێ و کانیماسـێ بڕێکەفتیـن و هـەر ئێکسـەر دەمـێ ئـەم گەهەشـتینە نـاڤ دێریشـکێ، کـو لگـەل کانیماسـێ تێکـەل بوویـە و وەک ئێـک گونـد یـان شـارۆچکەیە. هـەر گرۆپەکـی پێشـمەرگەی بـێ گیرۆبـوون ئەرکـێ خـوە بجـی ئینـا. تـا کـو بـۆ دەمـێ نیـڤ دەمژمێـرێ مـە ل ماڵەکـێ خـوارن خـواری، خەلکـێ دێریشـکێ و کانیماسـێ ل نـاڤ زەڤیـەکا سـێڤا هاتنـە کۆمکـرن. هەرچەنـدە جهـ گەلەکـێ نیزیکـی فەوجـێ ژی بـوو، لـێ پجـەک یـێ نەپەنـی بـوو.

ڕاسـتی دەمـێ خەلـک ل نـاڤ زەڤیـێ کـۆم بوویـن و ئـەم چووینـە دناڤـدا، نیشـانێن حێبەتـی گرتنـێ ل سـەر دێمـێ هەمیـا یـێ دیـار بـوو. لـێ دهەمـان دەم ژی هنـدەکا دەڤـێ وان ژ کەیفـا نەدکەفتـە سـەرێک. ئـەڤ رووداڤـە بـۆ وان وەکـی خەونەکـێ بـوو.

پشـتی ئاخفتنـا مـە ب دوماهـی هاتـی، مـە دەلیڤـە دا وان. کا وان چ هەیـە بێـژن. یـێ ئێکـێ کـو ئاخفتـی، گـۆت: دا بـۆ وە بێـژم، ئەڤـا وە کـری بڕاسـتی ژی کارێ دینایـە. بەلـێ پـا مێرانـی ژی شـێوەیەکێ دیناتیـێ یـە. ڕاسـتە ئـەڤ شـەڤە وە ئـەم ژی و خـوە ژی یێـت ئێخسـتینە د نیڤـا چالـەکا مرنـێ دا. بەلـێ مـادەم وە ئەڤـە کـر و پێشـمەرگە بێـت دبـن فەوجـا دوژمنـی ڕا سـەمینارا بـدەت، بـلا سـپێدێ مـن ل نیڤـا فەوجـێ گوللەبـاران بکـەن. ئەڤـە بـۆ مـە خەونەکـە کـو هەمـی دنیایـێ دئینیـت.

پشـتی پێشـمەرگا هەمیـا ب دۆر خـوارن خـواری و نانـێ رۆژا دی ژی بـۆ مـە دانایـن، مـە خاتـرا خـوە خواسـت و ئـەم کەفتینـە ڕێ. بەلـێ ڤـێ جـارێ مـە ڕێیـەکا بەرۆڤـاژی ڕیـا ئێڤـاری گـرت و بـەرەڤ باشـوور ڤـە هاتیـن و ل چیایـێ بارۆخـێ یـێ باشـوورێ کانیماسـێ دناڤبـەرا دوو بنگەهێـن (رەبیـە) یێـن دوژمنـی ڕا بسـەرکەفتین و هاتینـە چیایـێ گابنێرکـی[8] و ژووردا مـە

بـەرێ خـوە دا زڤنگـی کـو جهـێ ژڤانـا مەیـە لگـەل هێـزا مـە یـا دی و جهـێ هشـارا مـە یـا رۆژێ یـە.

سـپیدەیەکا زوویـە، تـازە تاڤـزەرکا سـپێدێ یـا خـوە هاڤێتیـە سـەرێ کومتێـن چیاییـن بلنـد. هەڤـال دوو دوو یـێ بـەرەڤ جهـێ دیارکـری، ژ پـاڵا چیـای شـۆڕ دبنـە خـوارێ و دچـن. ئـەز و نـوری بێدوهـی یـێ ل دوماهیـێ تێیـن، تەنـێ حەکیـم ئورمانی[9] و سـلێمانێ هەبیـێ [10] یێـن ماینـە د دووڤ مـەڕا. پشـتی ئـەم شـۆڕ بووینـە قۆنتـارا گابنێرکـی. دەنگـە دەنگـەک و قەرەبالغـەک ژ ئالیـێ خـوارێ ڤـە هاتـە گوهێـن مـن. گڤاندەیـەک ل بـەر سـینگێ مـە بـوو. مـن گۆتـە نـوری: دێ چمـە سـەر ڤـێ گڤانـدێ سـەحکەمێ کانـێ ئەڤـە چیـە. لگـەل سـەرکەفتنێ دەنگـێ قیڕیێـن هەڤالێـن مـە یێـن کـو ژ ئێکمالـێ ڤـە تێـن، پـتر هاتـە مـن و مـن زانـی ب ڕێیـا وێ بلندگۆیـا مـە هـەی، یـێ گازی دکـەن و دکەنـە قێـڕی. مـن ڤیـا پـتر خـوە پێـش وان بێخـم و گازی بکەمـێ و بێژمـێ وە خێـرە، بێدەنـگ بـن. لگـەل هنـدێ مـن هنـد دیـت هرچەکـی هنـدی گایەکـی یـێ قەهوایـی، ژ وەسـتیان و ترسـێ دەڤـێ وی یـێ بـەش بـووی و گلیـزێ ژ دەڤـی دڕشـیت و نـال نـال و ئـای ئایـەکا ژێ دچیـت، دێ بێـژی یـێ برینـدارە یـان یـێ گازنـدا دکـەت. مـن هنـد دیـت ئێکسـەر بلنـد بـوو بـەر سـینگێ مـن. دەمـێ وی ژێهـەل ب قەڤـزا خـوە داڤێـت، ڕویشـیێن وی یێـن درێـژ، ل بـەر بـای پێـل ڤێدکەتـن، بڕاسـتی دیمەنەکـی گەلـەک جـوان بـوو. چ ب مـن نەمـا، مـن پشـت و پشـت خـوە هاڤێـت و خـوە ژ ڕیـا وی دا پـاش. مـن و نـوری ژی لـێ کـرە قێـڕی. هنـدا دی وی گاڤێـن خـوە بلەزتـر ئێخسـتن و بـەرەڤ چیـای ڤـە ژێهـەل سـەرکەفت. پاشـی مـە زانـی گاڤـا هەڤالێـن مـە ژ ئێکمالـێ بـەرەڤ زڤنگـی ڤـە دهاتـن، بـەرێ سـپێدێ ئـەڤ هرچـە ل نـاڤ رەزا بـوو تـری دخـوار. پێشـمەرگا ژی لـێ کربـوو قێـڕی و ئـەو ژی رەڤـی بـوو. بەلـێ هرچـێ ڕەبـەن نەزانـی ڕێـزا پێشـمەرگا هنـدا

درێـژە و یـا ل پێشـیا وی دچیـت. ئـەوی بـازدا بـوو، بەلـێ کەفتبـوو نـاڤ ڕێـزا پێشـمەرگەی و چ جووتـێ پێشـمەرگا ئـەو گەهەشـتیە ڕاسـتێ، وان سرمـێ کلاشـینکۆفێ لـێ کێشـا بـوو و لـێ کربـوو قێـڕی. پاشـی وان ب بلندگۆیـێ ژی لـێ دکـرە قێـڕی. هرچـێ رەبـەن ژ ترسـێ و وەسـتیانێ بـەرێ خـوە دا پـالا چیـای. لـێ ل وێـرێ ژی بسـەر مـە هەلبـوو. نـە هەڤالێـن مـە یێـن خـوارێ و نـە مـن و نـوری، مـە بـزاڤ نەکـر کـو ئـەم وی بکوژیـن. ژبـەر کـو کوشـتنا گیانـداران یـا قەدەغـە بـوو. دیسـان گوللـە هاڤێـتن ژی قەدەغـە بـوو.

هرچـێ مـە چەنـد مـترەکا ژ مـە بـووری و کەفتـە بەتەنـا چیـای. هـەر گاڤەکـێ چەنـد مـترەکا وی خـوە دهاڤێـت، لگـەل دەنگـێ نـال نـال و عورِعـورِێ. رووشـیێن پوورتـێ وی یێـن شـۆڕ و جـوان، لگـەل خـوە هاڤێتنـا وی ب شـێوەیەکی گەلـەک دەلال ڤەدهەژیـان، دابێـژی ڕوشـیێن بەرانانـە.

لگـەل هنـدێ کـو مـە پشـتا خـوە دایـە هرچـی و دا کەڤینـە ڕێ، مـن هنـد دیـت دەنگـێ شـێلکەکا گوللەیـان ل نێزیکـی مـە هـات. هەتـا مـە گازیکـری: نـە نـە وەنەکـەن. مـن دیـت عورِێـن و قیرِیـا هرچـی و یـا پێشـمەرگەیەکی تێکـەل بـوون. هەتـا ئـەم زڤرِیـن، مـن دیـت دەنگـێ گوللەیـەکا برِنۆیـێ ژی هـات. مـن دیـت عورِێنـەکا مـەزن ژ هرچـی هـات، کـو چیـای دەنگڤـەدا و سـەر و سـەر ب رەخـێ مـە دا کەفتـە خـوارێ.

دیـار بـوو دەمـا کـو ئـەو ژ مـە بـووری، ئـەو گەهەشـتبوو راسـتا وان هـەردوو هەڤالێـن د دووڤ مـە ڕا دهاتـن. حەکیمـی ژی دەسـت دا بـوو کلاشـینکۆفێ و تـا کـو وی بـەرێ کلاشـینکۆفێ دایـە هرچـی، ئـەو دوو سـێ مـترەکا ژ وان دەربـاز ببـوو و دا بـوو بەتەنـێ. حەکیمـی ژی بـەرێ کلاشـینکۆفێ دا بـوو پاشـیین وی و نەهـ گوللـە لێدابـوون. هـرچ نەکەفتبـوو. لـێ برینـدار ببـوو و گـران ببـوو. ئێـدی وی زانـی کـو ڕزگار بوونـا وی نینـە.

لۆما وی ژی ڤیا تۆلا خوە ژ حەکیمی ڤەکەت. ئێدی ئەو زڤڕی و ڕاببوو سەر پێن خوە و خوە بلند کربوو و خوە هاڤێتبوو حەکیمی. لێ سلێمانی ژی گەلەک بدەستهەلی، ژ ڕەخیڤە، گوللەیەکا بڕنۆیێ ل تەنشا وی دابوو. ئێدی بەری دەستێن وی ژ حەکیمی بگرن، سەروسەر هاتبوو و کەتبوو وێرێ. دەما ئەم گەهەشتینە سەر کەلەخێ وی هێشتا دەڤێ خوە دقوتا. لێ تشتێ سەیر من دیتی، دەما وی خوە هاڤێتیە حەکیمی و دەستێن وی کەفتینە ئەردی، ئەو ئەرد وەسا کێلا بوو، دا بێژی گێسنێ تراکتۆرێ یێ کەتیێ. لۆما ئەز پشتراست بووم کو وێ گوللەیا بڕنۆیێ یا سلێمانی گیانێ حەکیمی زڤڕاندەڤە. چونکی ئەگەر تەنێ وان دەستا ژ حەکیمی گرتبا، مرنا وی یا مسۆگەر بوو و مامێ هرچۆ دا تۆلا خوە سێقات ڤەکەت.

پشتی شەڕێ مە و هرچۆی بدوماهی هاتی، مە بڕیاردا کو حەکیمی ژ چەک بکەین، وەک سزادان. چونکی هەم کوشتنا گیانداران قەدەغەبوو و هەم ژی وی بێ ئەگەر گیانێ خوە ئێخستبوو دمەترسێ دا.

---

(1) بنێرە لاپەڕە 26 یێ پەرتووکا مە (ل ژێر سیبەرا چیا)- بەرگێ ئێکێ

(2) بنێرە لاپەڕە 30 یێ پەرتووکا مە (ل ژێر سیبەرا چیا)- بەرگێ ئێکێ

(3) شانا سەرەکی یا شەهید سادق ئورەی، گرۆپەکێ پێشمەرگەی بوو سەر ب لژنا ئامێدیێ ڤە. هەژمارا وان 45-50 پێشمەرگە هەبوون. لێ هێشتا هینگێ شانا سەرەکی بوو و نەببوو ڕێکخراو. ئەحمەد ئورەی بەرپرس بوو و نوری بێدهی یێ بەرنیاس ب نوریێ مر مختارێ ژی جێگرێ وی بوو.

(4) کانیماسێ بنگەهێ ناحیێ یە. گوندێ دێریشکێ ژی دکەڤیتە باکوورێ رۆژاڤایێ وێ. لێ هند تێکەل

بووینە کو دێریشکێ وەک تاخەکێ کانیماسێ لێهاتیە.

(5) نوری محەمەد حسێن بێدوهی، ل ساڵا 1946 ل گوندێ بێدهێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1962-1975 دبیتە پێشمەرگە. ساڵا 1974 بگرانی بریندار دبیت. ساڵا 1980 جارەکا دی دبیتە پێشمەرگە و دبیتە جێگرێ بەرپرسێ شانا سەرەکی یا شەهید سادق عەبدلا کو هینگێ وەک ڕێکخراوەکێ بوو. هەژمارا وان نێزیکی 50 پێشمەرگا بوون. ساڵا 1984 پێشمەرگاتیێ دهێلیت و تێتە ناڤ حکومەتێ. ل ساڵا 1991 دبیتەڤە پێشمەرگە و فەرماندێ هێزەکا پێشمەرگەی. 2005 دبیتە ئەندامێ نڤیسینگەها شەهیدا یا لقا 18 ل ئامێدیێ. ڕۆژا 2019/2/20 وەغەرا دوماهیێ کریە.

(6) زڤنگی جهێ کەڤنە گوندەکی یە، ل قۆنتارا باشوور یا چیایێ گابنێرکی. ل ناڤبەرا گوندێ ئاسهێ و ئێکمالێ، ل دەڤەرا کانیماسێ.

(7) ئەلکیشکێ گوندەکێ دەڤەرا کانیماسێ یە. دکەڤیتە باکوورێ جادا بێگۆڤا-کانیماسێ. باکوورێ وی گوندێ تویلەرێ یە و باشوور ژی دەشتا گرێ سۆر و گوندێ موسکا.

(8) گابنێرک چیایەکە دکەڤیتە باشوورێ ڕۆژاڤایێ کانیماسێ. ل باکوورێ وی گوندێن باتیفا سەیدا، ڕاڤینا، ئورمانا و ئورمەدودا. ل باشوور ژی خانکێ، ئاسهێ و ئێکمالێ.

(9) عبدالحکیم حسێن سالح ئورمانی، لساڵا 1963 ل گوندێ ئورمانێ،

دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل
ساڵا 1977 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا
نهێنیا پارتی. ل ساڵا -1979 1986
بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا
ئامێدیێ. پشتی سەرهلدانێ ل
1991-2006 بوویەڤە پێشمەرگە.
نوکە پێشمەرگێ خانەنشینە و ل
زاخۆ دژیت.

(10) سلێمان عەبدلا محەمەد دێریشکی،
یێ بەرنیاس ب سلێمانێ هەبیێ،
ساڵا 1952 ل گوندێ دێریشکێ، ل
دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا
1963 بوویە ئەندامێ پارتی. جارەکا
دی ل ساڵا 1977 بوویەڤە ئەندام.
ل ساڵا 1982 بوویە پێشمەرگە ل
سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ساڵا 1988
ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە. ساڵا
1991 دزڤڕیتەڤە کوردستانێ سەر
کارێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ. ل ساڵا
1992 ب ئەگەرێ مینەکا پ ک ک
بریندار دبیت. نوکە ژی خانەنشینێ
پەککەفتی یە. ل گوندێ دێریشکێ
دەڤەرا کانیماسێ دژیت.

وه ئەم ڕاکرینە سەر ئاڤ و هەژا،

ڤێجا خوه ل مه بکەنە خودان

بهارا ساڵا 1983 ئەم چەند هەڤالەک کادر بووین، سەر ب بارەگایێ لژنا ناڤچا ئامێدیێ ڤە. دهەمان دەم دا، ئەم کادرێن ئێکەتیێن قوتابی و لاوان ژی بووین. دکۆمبوونەکا خوە دا، مە بڕیاردا کو ئەڤ ساڵە، ژ بۆ بیرەوەریا قڕکرنا ساڵا 1974 یا قوتابیێن زانکۆیا سلێمانیێ ل قەلادزێ، ئەم هندەک چالاکیان ئەنجامبدەین. ئێک ژ وان چالاکیان ژی، ئەو بوو کو کاسێتەکا ریکۆردەرێ (مسەجلێ) یا پڕی جۆش و حەماسەت، تۆماربکەین و ل شەڤا 23-1983/4/24 ل سەر بنلدگۆیێن مزگەفتێن هەموو وان باژێرک و کۆمەڵگەهێن کو دەستێ شوڕشێ دگەهیتێ، بێنە لێدان. ژ بۆ ساخکرنا بیرەوەریا ڤێ کۆمەڵکوژیا هۆڤانە.

هەر د کۆمبوونێ دا بڕیار هاتە دان کو، ناڤەرۆکا کاسێتێ، داخویانیەکا ئێکەتیا قوتابیان بڤێ هەلکەفتێ بێتە خواندن، سترانێن شڤان پەروەری، دروشمێن شوڕشگێڕی، بانگەوازی بۆ خەلکی و

قوتابیـان، کـو ل دژی دوژمنـێ داگیرکـەر سـەریهلدەن، پارچـە هەلبەسـتێن نەتەوەیـی و شوڕشـگێری و دروشـمێن پارتـی، بشـێوەیەکی پـڕی جـۆش و حەماسـەت بێنـە خوانـدن. دیسـان دنـاڤ کاسـێتێ دا، هنـدەک بانگـەوازی و دروشـم ب عەرەبـی ژی بێنـە خوانـدن و ئاراسـتەکرن، ژ بـۆ هێزێـن دوژمنـی. ژبـۆ ئاگاهدارکرنـا وان، کـو دەسـت ژ کوشـتن و ئازاردانـا خەلکـێ کوردسـتانێ بـەردەن. دیسـان بێنـە ئاگەهدارکـرن، کـو ئـەڤ ئاخـە ئاخـا خەلکـێ کوردسـتانێ یـە و دڤێـت ئەڤرۆکـە یـان سـوبە ئـەو ژ ڤـێ ئاخـێ دەرکەڤـن و وێ بـۆ خودانێـن وێ بهێلـن.

کەسـێن کـو دێ ب ئامادەکرنـا ڤـی کاری ژی رابـن، ئەڤـە بـوون: عبدالعزیـز تەیـب بەرپرسـێ لژنـا ئامێدیـێ یـا ئێکەتیـا قوتابیێـن دیمۆکراتێـن کوردسـتانێ، نافـع هـروری[1]، رزگار مایـی[2] و ئـەز. کـو ئـەم هەرسـێیێن دوماهـی ژی، ئەندامێـن لژنـا ئامێدیـێ یـا ئێکەتیـا لاوێـن دیمۆکراتێـن کوردسـتانێ بوویـن.

بڕیـارا هاتـە دان کـو عبدالعزیـز و رزگار مایـی بانگـەواز و دروشـمێن عەرەبـی ئامـادە بکـەن و ئـەز و نافـع هـروری ژی یێـن کـوردی، لگـەل هنـدەک پارچـە هەلبەسـت و سـترانێن شـڤان پـەروەری ئامـادە بکەیـن. هەمـوو پێدڤـی هاتنـە ئامادەکـرن، لگـەل ریکـۆردەرەکا دوو کاسـێتی ژ بـۆ تۆمارکرنـێ. ئـەم ل جهەکـی گەڕیایـن، کـو یـێ گونجـای بیـت بـۆ تۆمارکرنـێ. مـە قوتابخانـا گونـدێ تووشـەمبیکێ[3] پەیداکـر. چونکـی قوتابخانـە ب بـەرا و چیمەنتـۆی هاتبـوو چێکـرن. دەمـا مـرۆڤ د ژوورڤـە دئاخفـت، دەنگـێ مرۆڤـی دەنگڤـەددا. ئێـدی مـە ژی گـۆت. ئەڤـە بـۆ کارێ مـە خـۆش سـتودیویە. مـە ژی د ژوورەکا وێڤـە دەسـت ب کارێ خـوە کـر و پشـکا کـوردی مـن و نافـع دخوانـدن و یێـن عەرەبـی ژی عبدالعزیـز و رزگار مایـی. دنـاڤ ژی ڕا مـە سـترانێن شوڕشـگێری یێـن شـڤان پـەروەری

لێـددان. کاسـێت بشـیوەیەکی بـاش هاتـە تۆمارکـرن و مـە نێزیکـی 10 کۆپیـا ژی ل بەرگرتـن.

ئێـدی بهاریکاریـا لژنـا ناڤچـا ئامێدیـێ، مـە ئـەو کاسـێت ل سـەر رێکخراوێن پێشـمەرگەی و هندەک ژی ل سـەر رێکخراوێن رێکخسـتنێن نهێنـی، یێـن نـاڤ باژێـرک و کۆمەڵگەهـا، بەڵاڤکـرن. دیسـان ڕێنـما بـۆ هەموویـان هاتنـە دان، کانـێ دێ چـەوا چالاکیـێ ئەنجامـدەن. لگـەل دەم و سـعەتا ئەنجامدانـێ.

ئـەو باژێـرک و کۆمەڵگەهێـن کـو دشـیان دا بـوو پێشـمەرگە بشـەڤ بشـێن خـوە بگەهیننـە دنـاڤ دا، هـەر ئێـک ژ وان ڕێکخـراوەکا پێشـمەرگەی هاتـە راسـپارتن، کـو ب وی کاری ڕابیـت. یێـن دی ژی، ڕێکخراوێـن ڕێخسـتنا نەپەنـی هاتنـە راسـپارتن، کـو پـێ ڕابـن. بڕیـار ژی هاتـە دان، کـو ل هەمـوو باژێـرک و کۆمەڵگەهـان، د هەمـان دەم و سـعەتێ دا کاسـێت بێنـە لێـدان. دا کـو دوژمـن نەگەهیـت چ ئاسـتەنگ و ڕێگریـا چێکـەت.

کۆمەڵگـە و باژێرکێـن کـو ل بیـرا منـن، بڕیـار هاتیـەدان، چالاکـی لـێ بهێتـە ئەنجامـدان، ئەڤـە بـوون: کانـێ، قەدشـێ، بامەرنـێ، بێگۆڤـا، باتیفـا، هیـزاوا، بێرسـڤێ و دەرکارا عەجەمـێ. ل هنـدەک ژ ڤـان جهـان هەماهەنگـی لگـەل هێزێـن لژنێـن دی ژی هاتنەکـرن ژ بـۆ ئەنجامدانـا چالاکیـێ.

مخابـن ناهێتـە بیـرا مـن، کانـێ چالاکیـێ دەمژمێـر چەنـد دەسـتپێکر. لـێ تشـتێ ئـەز دزانـم، ل سـەر بلندگۆیێـن پڕانیـا مزگەفتێـن ڤـان باژێـرک و کۆمەڵگەهـان، د ئێـک دەم دا، دەنگـێ بانگـەوازی و دروشـم و سـترانێن شـڤان پـەروەری دەسـتپێکر و بلنـد بـوون. ئەڤـە وەکـی شـۆکەکێ بـوو ژبـۆ لەشـکەر و جـاش و سـیخورێن بەعسـیان. ژ ترسـادا، هـەر کەسـەکی و

هـەر هێزەکـێ ژ وان، ل جهـێ خـوە دەسـت ب گوللەبارانـێ کـر. د هەمـان دەم ژی دا، خەلکـێ وان باژێـڕک و کۆمەڵگەهـان، پێکڤـە دەرکەفتنـە سـەربانان و دەرێ خانیـا و ژ کەیفـا دا ل تلیلیـا دان.

ل هنـدەک جهـان ژ وان، پێشـمەرگەی نـە تەنـێ کاسـێت دانـا سـەر بلندگۆیـێ و دەرکەتـن. لـێ ئـەو مانـە دمزگەفتـا ڤـە و دۆرێـن وان ژی گرتـن و پشـتی کاسـێت ب دوماهـی هاتـی، ئێـدی کادران بخـوە دەسـت ب بانگـەوازی و خواندنـا دروشـمێن شوڕشـگێڕی کـرن ل سـەر بنلدگۆیـان. دەهەمـان دەم ژی دا هێزێـن رژێمـێ ژ لەشـکەر و جـاش و سـیخوڕان بـەرێ گەللەیـان دانـە مزگەفتـا ژ ترسـادا.

ڤـێ چالاکیـێ ترسـەکا مـەزن ئێخسـتە دنـاڤ هێزێـن دوژمنـی دا. دەهەمـان دەم ژی دا، مـۆرالا خەلکـی گەلـەک بلنـد کـر و هیڤیـەکا مـەزن ب سـەرکەفتنێ بـۆ وان پەیداکـر. چالاکیـێ ل هەمـوو دەڤـەرێ دەنگەکـێ گەلـەک مـەزن ڤـەدا.

بەعسـیان پشـتی هینگـێ بنلدگۆیێـن گەلـەک مزگەفتـان ژێ ڤەکـرن و بـرن و دەرێـن هنـدەک ژ وان مزگەفتـان ژی کلیـل کـرن و دائێخسـتن.

رۆژا پشـتی چالاکیـێ ل گەلـەک ژ ڤـان باژێـڕک و کۆمەڵگەهـان، قوتابـی و خەلـک ڕشـتنە سـەر جـادا و دەسـت ب خوەنیشـاندنان کـر ل دژی ڕژێـما بەعـس. ب تایبەتـی ل قەدشـێ و بامەڕنـێ. هێزێـن دوژمنـی ژی ژ لەشـکەر و ئەمـن و سـیخوڕان، ب لێـدان و گوللەبارانکرنـێ کەفتنـە نـاڤ قوتابیـان. هەرچەنـدە خەلـک و قوتابـی د بـێ چـەک ژی بـوون، لـێ وان ژ بـەر چەکدارێـن ڕژێمـێ نەدانـا و بەرخوەدانـەکا بێوێنـە کـرن. ب تایبەتـی ل بامەڕنـێ خەلکـی، ب تایبەتـی ژنـان خـوە دانـە لگـەل قوتابیـان و ل دەرێ ئامادەیـی یـا بامەڕنـێ دەسـت ب خـوە نیشـاندانێ کـرن و لگـەل دروشـم و سرودێـن نەتەوەیـی کەفتنـە ڕێ و بـەرێ خـوە دانـە کانیاتـا ل باشـوورێ بامەڕنـێ، دا بچنـە سـەر ئەمنـێ و ڕێکخـراوا بەعسـیا. لـێ

فەوجا لەشکری ل فرۆکەخانا بامەڕنێ و ئەمن و بەعسیا ب چەکی هێرش کرە سەر خوەنیشاندانێ و گەلەک گرتن و یێن دی بەلاڤ بوون و خوە ڤەشارتن.

دئەنجامێ ڤان چالاکیان دا، بەعسیان گەلەک قوتابی گرتن و ئێخستنە دبن ئەشکەنجەیەکا هۆڤانە دا. د هەمان دەم دا، 18 قوتابیێن ئامادەیی یا بامەڕنێ، لگەل مامۆستایەکێ خوە بناڤێ عەلا زاخۆیی، پشتی ب دوماهی هاتنا خوەنیشاندانێ، شیان خوە ژ دەست هێزێن بەعسیان رزگار بکەن و خوە بگەهیننە ناڤ پێشمەرگەی ل گەلیێ بازێ. مامۆستا عەلا زاخۆیی ژ بەر کو ئەو ئەندامێ پارتیا کۆمۆنیستا ئیراقێ بوو، ئەو ئێکسەر بوو پێشمەرگە لگەل پارتیا ناڤبری و هەر 18 قوتابی ژی هاتنە دەف لژنا ئامێدیێ، ب وێ مەرەمێ کو ببنە پێشمەرگە. لێ مە نە دڤیا خواندن و پاشەرۆژا وان ب ئاڤێ دا بچیت. ژبەر هندێ نێچیرڤان احمد، کو هینگێ ئەندامێ لژنێ بوو. لگەل وان روونشت و ب درێژی لگەل ئاخفت. کو دڤێت ئەو بزڤرنەڤە سەر خواندنا خوە. چونکی مە ئەڤرۆکە پتر پێدڤی ب خەلکێ خواندی و زانا هەیە ژ چەکدارا. پشتی چەند دەمژمێرێن گفتوگۆیێ. قوتابی رازی نەبوون کو بزڤرنەڤە. نێچیرڤان احمدی داخواز ژ من کر، کو ئەز لگەل وان باخڤم. وی گۆتە من: تۆ لگەل باخڤە. تۆ ژی قوتابی وەکی وان. هوین چێتر زمانێ هەڤدوو دزانن. بەلکی تۆ بشێی وان قایل بکەی، کو بزڤرنەڤە سەر خواندنا خوە. پشتی بگروڤەکێشەکا درێژ لگەل وان. عەدنانێ حەجی لەزگینێ بێدوهی[4]، کو من دنیاسی و ئەو ژی ئێک بوو ژ وان قوتابیان. وی گۆتە من: باشە پا تۆ بۆچی نازڤرێیەڤە، مانە تۆ ژی قوتابی بووی؟ من گۆتێ: ئەزێ نەچار بووم بێم ببمە پێشمەرگە. تۆ دزانی بەعسیا

چ بسەرێ مـن ئینـا. بـۆ جـارا دووێ ژی، هاتـن دا مـن بگـرن. ئەگـەر وێ جـارێ ئـەز گرتبـام، ژ سـێدارێ پێڤەتـر تشـتەکی چاڤەرێـی مـن نەدکـر. وی گۆتـە مـن: مانـێ دێ مـە ژی گـرن و چارەنڤیسـێ مـە ژی دێ هـەر ئـەو بیـت.

وێ رۆژێ هەمیـێ ئـەو مانـە ل دەف مـە. پاشـی ب هـەر ئاوایەکـی بیـت، مـە ئـەو رازیکـرن کـو بزڤرنەڤـە. بەلـێ ب مەرجەکـی، کـو ئـەم دووڤچوونـەکا بنەجـی بکەیـن. ئەگـەر سـەدێ سـەد مەزانـی کـو بڕیـارا گرتنـا وان نینـە. هینگـێ دێ میکانیزمەکـێ بـۆ ڤەبینیـن کـو پـێ بزڤرنەڤـە. لـێ ئەگـەر بڕیـارا گرتنـێ هەبیـت، دێ مینـن و بنـە پیشـمەرگە.

لژنـێ هنـدەک هەڤالێـن کادر راسـپارتن، کـو وان بـبن داننـە گونـدێ شـێلازا و خرابـەی، پاشـی بچنـە قەدشـێ. ل وێـرێ پەیوەندیـێ ب مـەلا تاهایـێ مایـی[5] بکـەن، کـو کەسـایەتیەکێ رۆشـنبیر و نیشـتمانپەروەرێ دەڤـەرێ بـوو. داکـو مـەلا تاهـا بڕێکێـن خـوە دووڤچوونـێ بکـەت، کانـێ ناڤێـن وان ل ئەمنـێ هەنـە یـان نـە. ئەگـەر بڕیـارا گرتنـا وان نەبیـت، ئـەو بزڤرنەڤـە مالێـن خـوە. لـێ دڤێـت ب شـێوەیەکی وەسـا بیـت کـو ئەمنـا رژێمـێ هەسـت پـێ نەکـەت، کـو یێـن چووینـە نـاڤ پێشـمەرگەی. مـەلا تاهـای ل قەدشـێ ئـەو لگـەل خـوە سـوارکرن و برنـە بامەڕنـێ و بڕێڤـە گۆتـێ: هویـن بێژنـە ئەمنـا بەعسـیا کـو دەمـێ تەقـە هاتیـە کـرن ئـەم ترسـیاین و ئـەم رەڤینـە چیـای. ل چیـای ژی مـە کـەس نەدیتیـە و پەیوەنـدی ب کەسـێ نەکریـە. ئـەم چەنـد شـەڤەکا ماینـە ل چیـای برسـی و ئەڤـە ئـەم زڤرینەڤـە مـە دڤێـت خواندنـا خـوە بـەردەوام بکەیـن. هۆسـا مـەلا تاهـای ئـەو برنـە بامەرنـێ دەف ئەمنـێ. وان ژی هەمـان ئاخفـتن گۆتـە ئەمنـێ و ئێـدی ئـەو چوونـە سـەر خواندنـا خـوە.

وی دەمـێ ل گەلیـێ بـازێ، ئـەز لگـەل وان دئاخفتـم، دا کـو وان رازیبکـەم بزڤرنەڤـە. ئێـک ژ نـاڤ قوتابیـان ڕابـوو و گۆتـە مـن: باشـە مـا

ئـەو کاسـێت نـە پێشـمەرگەی چێکربـوو و دانـا بـوو سـەر بلندگۆیێـن مزگەفتـان؟ مـن ژی گۆتـێ: بەلـێ. ئینـا وی گۆتـە مـن: تـۆ بـاوەر دکـەی، وێ کاسـێتێ ئـەم وەسـا گـەرم کریـن، کـو مـە دڤیـا هـەر وێ گاڤـێ بچیـن، ب دەسـتا هێرشـێ بکەینـە سـەر بنگەهێـن دوژمنـی؟ تـۆ دزانـی، شـەڤێ هەمیـێ ژ جـۆش و گەرماتیـێ، ئـەم نەنڤسـتین. مەنەزانـی دێ کەنگـی بیتـە سـپێدە، دا بچیـن خـوە لنـاڤ چاڤێـن دوژمنـی بدەیـن. هەمـا بـاش بـوو، کەسـێ ژ مـە چ چـەک نەبـوون. هەکـە دا ب چەکـی لێدەیـن و ئـەو ژی دا مـە قڕکـەن. مامـۆ وە ئاگـر کـرە بـن پێـن مـە و ئـەم ڕاکرینـە سـەر ئـاڤ و هـەژا، ڤێجـا خـوە ل مـە بکەنـە خـودان. مـە جـارەکا دی نـە هاڤێژنەڤـە د دەڤـێ گورگـی دا.

(1) بنێرە لاپەڕە 27 یێ پەرتووکا مە (ل ژێر سیبەرا چیا)- بەرگێ ئێکێ

(2) رزگار ئەحمەد نەجیب مایی، ل ساڵا 1957 ل گوندێ مایێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ.. ئەو دەرچوویێ خانەیا مامۆستایانە ل دهۆکێ. 1982 بوویە پێشمەر و کادر ل بارەگایێ لژنا ئامێدیێ. ساڵا 1984 هاتیە ڤەگوهاستن بۆ راگەهاندنا ناڤەندیا پارتی ل بارەگایێ پۆلیتبیرۆیا پارتی ل راژان. 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و بوویە ئەندامێ لژنا دهۆکێ. 1993 بوویە بەرپرسێ پەیوەندیێن خالا سنووریا ئیبراهیم خەلیلا. 1997 ل نڤیسینگەها پارتی یا شامێ دەستبکاربوویە. 1999

بوویە ئەندامێ جڤاتا ڕێڤەبەریا کوردستان تیڤی. ساڵا 2000 بوویە کارگێڕێ لقا 8 پارتی و تا نوها بەردەوامە ل سەر وی کارێ خوە.

(3) گوندێ تویشەمبیکێ دکەڤیتە ناڤبەرا گوندێن کانیمەزن و موسکا ل دەڤەرا کانیماسێ.

(4) عەدنان لەزگین محەمەد سەعید، ل ساڵا 1965 ل گوندێ بێدهێ ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. خواندنا خوە تا شەشێ ئامادەیی خواندیە. ل ساڵا 1984 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ل ساڵا 1986 پشکداری کریە د دوو خولێن برینپێچیێ دا. ئێک ل بارەگایێ لقا ئێکا پارتی و ئێک ژی ل تەهران. ل ساڵا 1987 بوویە برینپێچی لژنا شێخان. ساڵا 1988 ئاوارەی ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ بوویە. ل ساڵا 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و بوویە ئەفسەر ل ئاسایشیا کانیماسێ. نوکە ژی ب پلەیا ملازمێ ئێکێ هاتیە خانەنشین کرن و ل دهۆکێ دژیت.

(5) تاها مەزهەر تاها مایی ل ساڵا 1924 ل گوندێ مایێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1940 وی خواندنا سەرەتایی ل بامەڕنێ بدوماهی ئینایە و هەمان ساڵێ بوویە ئەندامێ پارتیا هیوا. ساڵا 1943 ب ڕێیا پۆستێ پەیوەندیێ لگەل جەلادەت و کامیران بەدرخان پەیدا دکەت ل شامێ و دبیتە ئێک ژ خواندەڤانێن کۆڤارێن هەوار و ڕۆناهی. ئەو هەڤالەکێ نیزیکێ هەلبەستڤان ئەحمەدێ نالبەند

بوویە و بەرهەمێن وی پاراستینە. ل دەستپێکا ساڵێن 1940 دەست ب نڤیسینا هەلبەستان کریە. ساڵا 1958 نیاسینێ لگەل بارزانیێ نەمر پەیدا دکەت. ساڵا 1973 دبیتە ئەندامێ ئێکەتیا نڤیسەرێن کورد. ساڵا 1978 حکومەتا بەعسیا گوندێ وان وێران دکەت و وان ڤەدگوهێزیتە قەدشێ. ساڵا 1985 بەعسی وی ژ قەدشێ دەرتێخن ژ بەر کو کورێ وی پێشمەرگە بوویە. وی دەمی ئەو خودانێ مەزنترین پەرتووکخانا تایبەت بوو ل بەهدینان. بەعسی دەستێ خوە ددانە سەر 1500 پەرتووکێن وی و وان ژناڤ دبەن. 1987 دچیتە رۆژهەلاتێ کوردستانێ. 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ. ئەو خودانێ هەردوو پەرتووکێن: فەرهەنگا مایی سالا 2009 و دیوانا هەلبەستا یا بناڤێ دل دەرِێژکرن 1998 یە. وی ل ساڵا 1998 دیوانا نالبەندی د پێنج بەرگان دا دایە چاپکرن. رۆژا 2000/11/25 ل دهۆکێ وەغەرا دوماهیێ کریە.

سنوورێ مرنێ و ئوتێلا بەفرێ

ل ساڵا 1984 ئەز کادرێ ڕێکخراوا شەهید شەعبان غەفار بووم، پێشمەرگەیەکی مە ب ناڤێ عبداللە احمد دێریشکێ[1]، ب شێوەیەکی گۆمانـاوی هاتە شەهیدکرن. گۆمانا مە و یا خەلکێ دەڤەرێ ژی ل سەر کەسەکی بوو کو ئەو شەهیدکربیت.

لێ بەرپرسێن لژنا ئامێدیێ خوە د مەسەلێ نەدگەهاند. چەند مە داخوازا دووڤچوونەکێ دکر، ل سەر شەهیدکرنا ڤی پێشمەرگێ مە، لژنێ ئەم وەک ڕێکخراو، ب تێکدان و بەڵاڤکرنا پرۆپاگندێن بێبنەما گونەهباردکرین. ئێدی مەسەلە گەهەشتە وێ ڕادەیێ کو گۆمان بکەڤیتە سەر بەرپرسێن لژنێ ژی، کو وان ژی های ژ شەهیدکرنا ڤی پێشمەرگەی هەبیت.

من نەڤێت ئەز ل ڤێرێ ل سەر ڤی بابەتی بنڤێسم. چونکی ل جهەکێ دی من ب درێژی یا ل سەر نڤێسی. ئەڤ کەیسە بخوە ژی گەلەک مەزنترە ژ شەهیدکرنا پێشمەرگەیەکی. چونکی پشتی

هینگـێ دەرکـەت کـو گەلـەک پێشـمەرگێن دی ژی بڤـی شـێوەی هاتینـە شـەهیدکرن و گەلـەک تایێـن دی ژی ژ ڤـێ مەسـەلە چـوون.

دڤـان بگـر و ڤەکێشـانان دا، ناڤبـەرا مـە و لژنـێ تێکچـوو. پشـتی چەنـد مەهەکێـن بایکوتکرنـێ، لژنـێ ڤیـا وەک تۆلڤەکرنەکـێ ژ مـە، سـزایەکێ نەڕاگەهانـدی بدەتـە بـەر مـە. تـا وی دەمـی سـنوورێ چالاکیێـن ڕێکخـراوا مـە، بـەرێ گارەی و سـپنێ ئامێدیـێ بـوو. لـێ ڤـێ جـارێ لژنـێ بـۆ مـە سـنوورەکێ دی دەستنیشـانکر، کـو ئـەو سـنوور هەتـا نوهـا چ جـارا بـۆ چ ڕێکخـراوا نەهاتیـە دەستنیشـانکرن. ئـەڤ سـنوورە ژی جـادا دهـۆک-ئامێدیـێ بـوو. هـەر ژ سـوارەتووکا تـا کـو ئامێدیـێ، جـادە و جادە، ئـەو گوند کرنـە سـنوورێ چالاکیێـن مـە. وی دەمـی ژی، ژبـەر کـو ڤـێ ڕێکـێ گەلـەک باژێـرک و کۆمەڵگەهێـن وەکـی: سەرسـنک، قـەدش، ئامێـدی، دێرەلـوک، شـێلادزێ و سـیرێ، ب دهۆکـێ ڤـە گرێـددان. ژ بـەر ڤـێ ژی، ئەڤـە ئێـک ژ وان دەڤـەران بـوو یێـن هـەری زێـدە هێزێـن حکومەتـا ئیراقـێ لـێ هاتینـە دامەزرانـدن. هـەر ژ بامەرنـێ بگـرە، تـا سـکرینێ، سەرسـنکێ، قەدشـێ، بێبـادێ و تاکـو دچیـت خـوە ل سـیرێ ددەت ل سـەر ڕووبـارێ شـین، یـا تـژی بـوو ژ بنگەهێـن لەشـکەری، جاشـا، ئەمنـێ و گرۆپێـن جاشـێن تایبەتێـن سـەر ب ئیسـتخباراتا لەشـکەری یـا ئیراقـێ ڤـە. هـەر دیسـان بـۆ پێشـمەرگەی ژی، ڤـێ دەڤـەرێ سـنوورێ لژنێـن شـێخان و ئامێدیـێ، هەروەسـا مەتیـن و گارە ژی، پێکڤـە گرێـددان. ژبـەر هنـدێ ژ ئالیـێ لەشـکەری و ئەمنـی ڤـە، ئـەڤ دەڤـەرە بـۆ حکومەتـا ئیراقـێ گەلـەکا گرنـگ بـوو. ژبـەر ڤـێ گرنگیـێ ژی، ژبلـی کـو ئـەڤ گونـد و باژێرکێـن کـو لژنـێ داینـە مـە وەک سـنوورێ چالاکیێـن مـە، هەمـوو دکەفتنـە سـەر جـادا سـەرەکی. دسـەر هنـدێ ژی ڕا، ژ کانیامـاڵا (ئامێدیـێ) بگـرە و تـا بیباڤـا (سـێریانا بامەرنێ-دهۆکێ-ئامێدیـێ)، شـەڤ نەبـوو کـو گرۆپێـن جاشـێن ئیسـتخباراتا لەشـکری یـا ئیراقـێ (مفـارز خاصـە)، بۆسـا (کەمینـا)

ل سەر جادێ نەدانن. ب تایبەت ژی ل وان جهێن کو وان گۆمان دکر کو پێشمەرگە لێ دەرباز دبیت. ب کێماتی 7 گرۆپێن جاشێن ئیستخباراتێ بەردەوام ل ڤێ دەڤەرێ بۆسە ددانان و ل دووڤ هشارێن پێشمەرگەی دگەڕان. ئەڤە ژ بلی جاش و لەشکەرێن کو بنگەهێن وان ب بەردەوامی ل ڤێ دەڤەرێ بوون.

تۆ هزر بکە کو پێشمەرگە تنێ ب شەڤ د ڤێ دەڤەرێ را دەرباز دبیت و ئەو گەلەکا ب مەترسیە بۆ پێشمەرگەی. چونکی چ مەهەک دەرباز نەدبوو، کو پێشمەرگەیەک یان سڤیلەک ل ڤان بۆسێن جاشێن ئیستخباراتێ نەهاتبا شەهیدکرن.

ڤێجا د سەر ڤێ هەمیێ ڕا، ژبلی کو ئەڤە دێ دەڤەرا سنوورێ چالاکیێن مە یێن لەشکەری و ڕێخستنی بیت، هەروەسا ئەرکێ مە یە ژی، کو ب کێماتی دوو مەها جارەکێ، سەمیناران ژی بدەینە ڤان گوندان هەمیا. هەلبەت بەری هینگێ چ ژ ڤان گوندان سەمینار لێ نەهاتبوونە دان، ژبەر جهێ وانێ نە ئارام و ب مەترسی.

کورت کرمانجی دڤێت ئەم کفنێ خوە د سەرێ خوە بئالینین و بەرێ خوە بدەینە ئەرکێ خوە ل سنوورێ نوو یێ ڕێکخراوێ. یان ئاشکراتر بێژم سنوورێ مرنێ.

دەمێ مە بڕیارا خوە یا سنوورێ نوو وەرگرتی و ئەم دا ژ لژنێ دەرکەڤین، ل گەلیێ بێشیلێ، سەید بورهانی (بەرپرسێ لژنێ) گۆتە من: «ئەگەر مە هەڤدوو نەدیتەڤە، گەردەنا مە ئازا بکەن». ئەز لێ زڤڕیم من گۆتێ: سەید خەمێ نەخۆ، پشتڕاست بە ئەز نوکە شەهید نابم و ئەز و تۆ دێ گەلەک سالێن دی پێکڤە خەباتێ کەین. ل من زڤڕی و گۆتە من: هەرە هەرە، بخێر بچی، مەرەما من ئەو نینە. لێ پشتی ئەم ل گەلی بخوار کەفتین، وی گۆتبوو زێرەڤانەکێ

خـوە، «مـن بـەرێ ڤانـا دا تەڤنەکـێ تەڤنپیرکـێ، کـو ئـەزێ ژێ پشتراسـتم ئـەو سەرسـاخ ژێ دەرناکەڤـن. نـە ئێـدی ئـەم بچمـێ وان دبینیـن و نـەژی پتپتـا وان تێتـە گوهێـن مـە».

دەم زسـتانەکا ب سـەرما و بەفـر و بـاران بـوو. ئـەم چووینـە سـپنێ بامەڕنـێ و مـە ڤیـا ژ وێـرێ بـەرەڤ گوندێـن سـنوورێ چالاکیێـن خوەڤـە بچیـن. ل وێـرێ ئـەم وەک دەسـتەکا ڕێکخـراوێ کۆمبوویـن و مـە بڕیـار وەسـادا کـو، ئـەم دێ سـەمینارێن خـوە ژ سـکرینێ دەسـتپێکەین تـا کـو کانیـا مـالا (ئامێدیـێ). دیسـان مـە بڕیـار ل سـەر دوو خـالان دا، وەک بنگەهــ ژ بـۆ کارێ مـە ل سـنوورێ مـە یـێ نـوو.

ئێـک: دڤێـت لڤینێـن مـە ل ڤـێ دەڤـەرێ ب شـێوەیێ زیکـزاک بـن. کەواتـە دڤێـت ب چ شـێوا دوو رۆژا ل دووڤێـک، بـۆ هشـارێ نەچینـە هەمـان دەڤـەر. بـۆ نموونـە شـەڤا ئێکـێ دێ سـەمینارا خـوە کەیـن و بـۆ هشـارێ دێ چینـە گەلیـێ جەمـۆی (گارەی). شـەڤا پاشـتر دێ هێیـن سـەمینارێ ل گوندەکـێ دی کەیـن و بـۆ رۆژا دی دێ چینـە سـپنێ بامڕنـێ. رۆژا دی دێ چینـە، چیایـێ مەتینـا. رۆژا دی ژی دێ چینـە سـپنێ ئامێدیـێ یـان بـەرێ گارەی. هۆسـا هـەر شـەڤا ئـەم ل گوندەکـی سـەمینارێ دکەیـن، رۆژا دی ئـەم دێ چینـە دەڤـەرەکا نـوو بـۆ هشـارێ.

دوو: دڤێـت بـۆ سـەمیناران ئـەم بڕێـز ب گونـدان ڤـە نەچیـن. کەواتـە دڤێـت ئـەو شـەڤا ئـەم سـەمینارێ ل گوندەکـی دکەیـن، هنـدی بشـێین شـەڤا پاشـتر نەهێینـە گونـدێ بـڕەخ ڤـە. لـێ بچیـن ل گوندەکـی پچـەک دوورتـر سـەمینارێ بکەیـن و پاشـی شـەڤەکا دی بزڤڕینەڤـە گونـدێ بـڕەخ ڤـە.

هەلبـەت مـە دزانـی، هەتـا کـو ئەگـەر دوژمـن بزانیـت ژی ئەمـێ دگوندەکـی دا، ئـەو نەوێـرن سـینگ و سـینگ خـوە هەڤڕیشـی مـە بکـەن. چونکـی بـەری هـەر تشـتەکی هەڤالێـن مـە دۆرێـن گونـدی و ڕێکێـن کـو دهاتنـە گونـدی و ئالییـن دکەفتنـە ناڤبـەرا مـە و بنگەهێـن دوژمنـی، هەمـوو دگرتـن و پاشـی ئـەم د چووینـە نـاڤ گونـدی یـان کومەڵگەهـێ دا. لـێ تشـتێ کـو پـتر ڤـان گرۆپێـن جاشـێن ئیسـتخباراتێ دکـرن ل دژی پێشـمەرگەی، دانانـا بۆسـا بـوو ل سـەر رێکێـن پێشـمەرگەی. ئـەم ژی ب پەیڕەوکرنـا وان هـەردوو خالێـن سـەری، و زێدەبـاری زیرەکـی و هشـیاری و دەسـتهەلی و دلسـۆزیا پێشـمەرگێن مـە. ئـەم شـیاین خـوە ب شـێوەیەکی سـەرکەفتی بپارێزیـن.

ئێـک ژ بەرپرسـێن گرۆپەکـی وان جاشـێن ئیسـتخباراتێ، کـو پاشـی ل سـاڵا 1987 هـات بـوو پێشـمەرگە و نوکـە ژی یـێ سـاخە. پشـتی هەرشـەڤ تـا سـپێدێ ل سـەر ڕێکێـن مـە دمـا د بۆسـێ دا، سـپێدەهیەکێ هاتـە نـاڤ گونـدێ سـکرینێ و گۆتـە گوندیـان: «ئـەز بـاش دزانـم شـڤێدی پێشـمەرگە ل دەف وە بـوون و سـەمینار ژی یـا دایـە وە. لـێ بـۆ خاتـرا خـودێ، بـەس ئێـک ژ وە بێژنـە مـن، کانـێ ئەڤـە دکیـرێ ڕا تێنـە نـاڤ ڤـان گونـدان و د کیـرێ ڕا دەردکەڤـن و دچـن! نوکـە ئـەز گەهەشـتمە وێ باوەریـێ کـو ئـەم نەشـێین چ دربـا ل ڤانـا بدەیـن. ئـەز وێ دانپێدانـێ دکـەم. لـێ پشـتی هنـدە شـەڤا ل سـەر ڤـان ڕێـکا، هەتـا سـپێدێ دنـاڤ بەفـرێ دا ل بـەر بارانـێ، ل بـەر سـەرمایێ. هەمـا تنـێ مـن زانیبـا کانـێ ئەڤـە چـەوا خـوە قورتـال دکـەن و دکیـرێ ڕا تێـن و دچـن، دا نوکـە زڤـرم چمـە دهۆکـێ و ئـەز ئیـدی ل دووڤ وان نەدگـەڕام. پانـێ ئـەز دزانـم ئـەو ژی مرۆڤـن وەکـی مـە و مـن نەبهیسـتیە چەنـگ پێڤـە بـن کـو بفـرن». گوندیـا ژی گۆتـێ: یـا ئـەم

دزانین تێنە گوندی سەمینارا خوە دکەن و دچن. کانێ د کیرێ ڕا تێن و دکیرێ ڕا دچن، ئەم وێ نزانین.

وی پشتی ئەنفالا ل شنۆ ل ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ هەمان پسیار ژ من ژی کر و گۆتە من: چەند ساڵە ئەزێ ڤێ پرسێ دکەم، کەسێ بەرسڤا من نەدایە. ڤێجا بەری بمرم بۆ من بێژە بلا ئەڤ کولە د دلێ من دا نەمینیت.

من گۆتێ: ئەو نهێنیا پێشمەرگەیە ئەز بۆ تە نابێژم. وی گۆتە من: خلاس ئەڤە ئەز ژی یێ بوویمە پێشمەرگە، چ نهێنی دناڤبەرا مە دا نەمان. من ژی ب حەنەکڤە گۆتێ: یێ ڕۆژەکێ جاشاتی کری چ جارا باوەریا من پێ ناهێت. پاشی من چیرۆک بۆ وی ڤەگێڕا. وی ژی ب حەنەک ڤە گۆت: پانێ هینگێ من نەزانی لژنێ هوون بۆ مرنێ یێن ڤرێکرینە وێرێ، ئەگەر نە دا هەماهەنگیێ لگەل لژنێ کەم، هینگێ کەس ژ وە ژ دەستێ من خلاس نە دبوو. دا پارەیەکێ باش ژی ب وە وەرگرم و بارا لژنێ ژی دا دەمێ!

پشتی چەند شەڤەکێن پڕی زیکزاک و سەرما و بەفر و باران، ئەو دوو سێ شەڤ و ڕۆژ بوو ئەم نە نڤستین. پشتی مە چەند چەپ و چیڕەک ل جهێن بۆسێن جاشا داین، ئەم سەرکەفتینە گەلیێ جەمۆی (باشووریێ گوندێ تاژیکا). پتر ژ نیڤ مەترا بەفرێ ل ئەردی بوو. چ جهێن ڕەش نەمابوون. لێ وێ ڕۆژێ کەش پچەکێ یێ نەرم بوو، هند سەرما یا دژوار نەبوو. پشتی مە زێرەڤانیا خوە دروستکری، من ب قەمەی هندەک تایێن تەڕاشا بڕین و دانانە سەر بەفرێ و ئەز ل سەر نڤستم. ژ خوە ئاگری ژی ژ بەر هەلیکۆپتەرا ب چ شێوا ئەم نەشێین هەلکەین. ئەز دەمەکێ باش نڤستم. دەمەکی ل دەنگێ حەمدی بەگێ[2] (بەرپرسێ ڕێکخراوا مە) هشیار بووم، یێ دبێژیتە من: «رحا من خەوا ئوتێلا بەفرێ یا خوەش بوو»؟ من چاڤێن خوە

ڤەکـرن و لـێ تەماشـەکر و گۆتـێ: بـاوەر بکـە حەمـدی بـەگ، ئـەڤ زەنگیـن و حکومەتێـن جهێـن توریسـتیک چێدکـەن، ئەگـەر زانیبـا خـەوا نـاڤ بەفـرێ چەنـدا خوەشـە، نوکـە ژ مێـژە وان ئوتێلێـن بەفـرێ چێکربـان. بـاوەر بکـە مـن چ جـارا خـەوا هۆسـا خـوەش و سـڤک نەکریـە.

پشـتی ئەنفـالان دەمـێ ئـەم وەک پەنابـەر چووینـە سـوێد، مـە دیـت کـو ل باکـوورێ ڤـی وەلاتـی ئوتێلـەکا گەلـەکا بناڤودەنـگا بەفـرێ یـا هـەی، کـو ئاڤاهـی، تەختێـن نڤسـتنێ، کورسـی، مێـز و هەمـوو تشـتێن وێ ژ بەفـرێ (بەسـتێ) هاتینـە چێکـرن. نڤینێـن وان ژی هەمـوو ژ کەڤلـێ گیاندارانـە. خەلـک ژ هەمـوو جیهانـێ بەرێخـوە ددەنـە ڤـێ ئوتێلـێ دا چەنـد شـەڤەکا د ئوتێـلا بەفـرێ ڤـە بنڤـن. لـێ نـە ل گەلیـێ جەمـۆی، ل باکـوورێ سـوێد.

مخابـن ئـەز نەگەهەشـتم حەمـدی بەگـێ ببینـم و بێژمـێ کـو براسـتی ژی ئوتێـلا بەفـرێ یـا هـەی. چونکـی ئـەو ل سـالا 1996 شـەهید ببـوو.

(1) عەبدلا ئەحمەد عەبدلا، ساڵا 1946 ل گوندێ دێریشکێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. مامێ وی محەمەد ئەمین ل سەر کوردایەتیێ ل ساڵا 1947 هاتیە سێدارەدان. بابێ وی ژی ئەندامێ پارتیا هیوا و پاشی پارتی بوویە و ل ساڵێن 1960 چەند ساڵان هاتیە زیندانکرن. عەبدلا ل ساڵا 1964 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا پارتی تا کو 1975. جارەکا دی ل ساڵا 1976 وی ڕێخستنا خوە نوی کریە ڤە. ل ساڵا 1981 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ئەو پێشمەرگەیەکی جامێر و دلسۆز و مێرخاس بوو. ڕۆژا 1984/5/7 ل دێریشکێ ب دەستێ جاشەکێ دەڤەرێ یێ ئیستخباراتا لەشکەریا ئیراقێ هاتە شەهیدکرن.

(2) بنێرە ل105 یێ پەرتووکا مە (ل ژێر سیبەرا چیا)- بەرگێ ئێکێ

زارۆکێن بەر گلۆپا

حەمـدی بەگـێ شـێلازی کـو کادر و پێشـمەرگە و کەسـایەتیەکی گەلـەک هێـژا بـوو ل هـەردوو شورشـێن گـولان و ئەیلولـێ. ل دەسـتپێکا سـالێن هەشـتیان ئـەو جێگـرێ شـەعبان غەفـار بـوو. دەمـێ ل بهـارا 1983 شـەعبان غەفـار شـەهید بـووی، چونکـی ژمـارا پێشـمەرگێن ڕێکخـراوێ گەلـەک بـوو. ژبـەر هنـدێ ڕێکخـراوەکا دی ژی ژ وان پێشـمەرگا هاتـە چێکـرن، ب ناڤـێ ڕێکخـراوا شـەهید شـەعبان غەفـار و حەمـدی بـەگ بـوو بەرپرسـێ ڕێکخـراوێ. ئـەز ژی بوومـە کادرێ سیاسـی و ڕێکخسـتنی یـێ ڕێکخـراوێ، نجـم الدیـن کێسـتەیی ژی جێگـرێ بەرپرسـێ ڕێکخـراوێ بـوو.

حەمـدی بـەگ هنـدی بێـژی کەسـەکی تەنـا و ئـارام و بێنفـرە و جامێـر بـوو. ئـەو مێرخاسـەکی مـەزن بـوو. هەمـوو دەمـا ژی گەلەکـێ رژد بـوو ل سـەر پاراسـتنا گیانـێ پێشـمەرگێن خـوە. کـو ئـەز گەلـەک جـارا دبێـژم ئەگەر حەمـدی بـەگ نەبـا، ڤێگاڤـێ گەلـەک ژ مـە دژیانـێ دا نەبـوون. لێ سـیفەتێ هـەری بەرچاڤـێ کـو حەمـدی بـەگ ژ بەرپرسـێن دی جـودا دکـر، ئـەو بـوو

کـو ئـەو کەسـەکی هنـدی بێـژی سـوحبەتخوەش و حەنەکچـی بـوو. هنـدی مـرۆڤ لگـەل بـا چجـارا کەنـی ژ سـەر دێمـێ مرۆڤـی نەدڤەرەڤـی.

حەمـدی بەگـێ ب سـەدان سـەرهاتی و سـوحبەتێن خوەشـێن هەیـن، ئـەز هیڤیـدارم رۆژەکـێ بشـێین ب درێـژی ل سـەر ڤـی قارەمانـی و سـوحبەت و ژیانـا وی بنڤێسـین.

لـێ نوکـە دێ ب کورتـی بـاس ل ئێـک ژ سـوحبەتێن وی یێـن خـوەش کـەم.

شـەڤەکێ دەمـا مـە دڤیـا ژ چیایـێ مەتینـا د نـاڤ سـپنێ بامەرنـێ را ب رێیـا تاژیـکا و گەلیـێ جەمـۆی دەربـازی نـاڤ بـەرواری ژێریـا و سـنووری لژنـا ناڤچـا شـێخان ببیـن. ژبـەر کـو ل وێ دەڤـەرێ گەلـەک مەفرەزێـن جاشـێن ئیسـتخباراتێ هەبـوون و بـەردەوام وان بۆسـە درێیێـن پێشـمەرگەی دا د دانـان. مـە ژی گەلـەک جـارا ل دەسـتپێکا شـەڤێ خـوە ل وان رێیـا نـەددا. ژبـەر کـو پشـتی نیـڤ شـەڤ بـارا پـتر جاشـا جهێـن خـوە یێـن بۆسـا بـەرددان و دچوونـە دئاخویرێـن خوەڤـە. ئـەم ژی ل سـەرێ چیایـێ مەتینـا روونشـتبووین، دا کـو شـەڤ پچـەک دەربـاز ببیـت و پاشـی داکەڤینـە خـوارێ، دا کـو هەتـا دگەهینـە جهـێ بۆسـێن جاشـا شـەڤ ژ نیڤـێ دەربـاز ببیـت.

مـە ل وێـرێ رۆناهیێـن سەرسـنکێ، سـوارەتووکا، بامەرنـێ، قەدشـێ و ئامێدیـێ ددیـتن. پێشـمەرگا هـەر ئێکـی خوەزیـەک بخـوە دخواسـت، کـو رۆژەکـێ شـوڕش سـەرکەڤیت و هەمـی پێکڤـە بزڤرنـە نـاڤ مـال و مرۆڤێـت خـوە و ئـەو ژی وەکـی ڤـی خەلکـی هەمیـێ ل مالێـن خـوە دنـاڤ کەسـوکارێن خـوە دا ل بـەر رۆناهیـێ وەکـی مرۆڤـا ڕووینـن و ب ئاشـتی و ئارامـی بژیـن.

د ڤـی دەمـی دا پێشـمەرگەیەکی گـۆت : کـوڕۆ قەهـرا مـن چ نینـە، ئەگـەر رۆژەکـێ ئـەم سـەرکەفتین، ئاهـا ئـەم و ئەڤێـن ل مالێـن خـوە

روونشـتی ل بـەر گلۆپێـن کارەبـێ، کـو گەلـەک ژ وان زەلامێـن ڕژێمـێ نـە، دێ حسـابا مـە وەکـی ئێـک بیـت.

حەمـدی بەگـێ هـەر گاڤ دگـۆت ڕحـا مـن. ئینـا گۆتـە وی پێشـمەرگەی: ڕحـا مـن ئارێشـا مـە ئـەو نینـە، دوژمنـی ئەوێـت خاپاندیـن دێ ڕۆژەکـێ ئـەو ژی ل خـوە زڤـرن و هێنـە سـەر ڕێـکا ڕاسـت. لـێ تـۆ زانـی ئارێشـا مـەزن چیـە؟

وی ژی گۆتێ: چیە حەمدی بەگ؟

حەمـدی بەگـێ گۆتـێ: ڕحـا مـن ئـەم یـێ ل بـن ڤـان شـکەفت و بـەر و گەلیـادا، ل تاریسـتانا چلچـاڤ. ئـەم ئەڤێـن ژنکێـن مـە ل نـاڤ شورشـێ ئـەم زاڕۆکێـن خـوە ل ڤـێ تاریسـتانا ڕەش چێدکەیـن، زاڕۆکێـن مـە دێ ڕەش دەرکەڤـن وەکـی عەرەبـا. ئەوێـت هە ژی (دەسـتێ خـوە درێژی سەرسـنکێ کـر) زاڕۆکێـن خـوە ل بـەر گلۆپـا چێدکـەن، دێ زاڕۆکێـن وان سـۆر و سـپی دەرکەڤـن. ڤێجـا زاڕۆکێـن وان دێ هـەرۆژ بێژنـە زاڕۆکێـن مـە، هـۆ تێشـکێن عەرەبێـن ڕەش.

پێشـمەرگا هەمیـا پێکڤـە ل تریقێنـا کەنیـێ دا و ئـەم رابووین مـە تڤەنگێـن خـوە هاڤێتنـە ملێـن خـوە و حەمـدی بـەگ کەفتـە پێشـیا مـە و ئـەم داکەتینـە قۆنتـارا چیایـێ مەتینـا و بـەرڤ سـپنەی، دا کـو پشـتی نیـڤ شـەڤ ل بـن تاژیـکا دەربـاز ببیـن و ل گەلیـێ جەمـۆی سـەرکەڤین.

پاشـی دوماهیـێ مـە دیـت کـو زاڕۆکێـن بـن شـکەفت و چیـا نـە دەرکەتـن ڕەنـگ ڕەش، لـێ مخابـن ئـەو دەرکەتـن بەخـت ڕەش.

ب مرجێ بەرا و تێلا تێلفۆنێ

ئاڤ سەرکەفتە سەرێ چیای

هنـدەک جـارا مانشـێتێن نڤیسـینێن مـە وەکـی ئاخفتنێـن دینانـە. پـا ئاڤهەلکێشـان ل کیـرێ و مرجـێ بـەرا شـکاندنێ ل کیـرێ و تێـلا تلفۆنـێ ل کیـرێ! کۆمـەکا ئاخفتنێـن ژ هـەڤ دوور و نە ڤێککە فتینـە .

لێ لگەل من وەرن دێ ڕاستیا چیرۆکێ زانن.

پایـزا سـاڵا 1983 لژنـا ئامێدیـێ هنـدەک کۆلـک و خانییـن بچـووک ل گەلیـێ بێشـیلێ چێکـرن و لژنـە بـۆ جـارا ئێکـێ بـوو خـودان بارەگایەکـێ بنەجهـ.

لژنـێ هێـزەکا پشـتەڤانێ هەبـوو کـو یـا بەرپـرس بـوو ژ چەکـێ گرانـێ لژنـێ، یێـن وەکـی دۆشـکا و تۆپـا. نۆرمـال ژی دڤێـت بارەگایـێ هێـزا پشـتەڤانێ پچەکـێ ژ بارەگایـێ لژنـێ بخـوە یـێ ڤـەدەر بیـت و ل جهەکـی وەسـا بیـت کـو ئەگـەر هێرشـێن ئاسـمانی و ئـەردی بێنـە سـەر بارەگایـێ لژنـێ ئـەو بشـێن بەرەڤانیـێ ژێ بکـەن.

چیاکەکـێ هـەی کـو دکەڤیتـە باکـوورێ چیایـێ مەتینـا و گەلیـێ بێشـیلێ، کـو گونـدێ بێشـیلێ بخـوە ژی دکەڤیتـە پـاڵا وی چیاکـی. ل ڕۆژئاڤایـێ گونـدی و بـرەخ گۆڕسـتانا گونـدی ڤـە، کەڤرەکـێ ل سـەرێ وی چیایـی هـەی، کـو دکەڤیتـە بەرامبـەر گەلیـێ دێـرا یـێ ڕۆژئاڤایـێ بارەگایـێ لژنـێ. هێـزا پشـتەڤانێ خانیـێ بارەگایـێ خـوە دبـن وی کەڤـری ڕا چێکـر و چەکـێ خـوە یـێ گـران ژی، ل دۆرێـن خـوە و ل جهێـن گرنـگ دامەزرانـد.

بهـارێ و پاشـی وەرزێ هاڤینـێ ژی پێشـمەرگێن وی بـارەگای هەسـتکر کـو وان ئارێشـا ئاڤـێ یـا هـەی. جـوەکا ئاڤـێ ژ گەلیـێ دێـرا یـێ ڕۆژئاڤایـێ گەلیـێ بێشـیلێ، دهاتـە نـاڤ وان زەڤیێـن سـێڤا و نێزیکـی 300 مـترەکا دبـن بارەگایـێ پشـتەڤانێ ڕا دەربـاز دبـوو و دچـوو بـۆ نـاڤ گونـدی. لـێ ژ بـەر کـو ژ سـەر جـوا ئاڤـێ تاکـو سـەرێ چیاکـی و جهـێ بـارەگای ژێهەلیەکـێ گەلەکـێ ڕک و دژوار بـوو. ڕۆژانـە کێشـانا ئاڤـێ بـۆ بـارەگای، ژ بـۆ ڤەخـوارن و چێکرنـا خوارنـێ و ئامـان شووشـتنێ ل وی ژێهەلـی، کارەکـێ گەلەکـێ سـەخت و دژوار بـوو. لۆمـا ل هاڤینـا وێ سـاڵێ سـالح کێسـتەیی[1] پێشـمەرگێ هێـزا پشـتەڤانێ، هـزر ل چارەیەکـێ کـر کـو ئاڤـێ سـەربێخیتە بـارەگای ل سـەر چیاکـی. هەلبـەت ل نـاڤ شوڕشـێ ماتـۆر و پێدڤیێـن دیێـن تەکنیکـی ژی پەیـدا نەدبـوون ژ بـۆ ڤـان کاران، ژ بـەر هنـدێ ژی ئـەو نەچـار بـوو کـو هـزر د پرۆسەسـەکا ئافراندنـێ دا بکـەت ژ هـزرا خـوە بخـوە، ژبـۆ چارەسـەرکرنا ڤـێ ئارێشـێ.

هینگـێ ژی چەنـد تلفۆنەکێـن ئـەردی یێـن لەشـکەری وەک دەسـتکەفت پێشـمەرگەی ژ دوژمنـی سـتاندبوون دچالاکیـان دا. لژنـێ ڤیـا هێلـەکا ڤـێ تلفۆنـێ دناڤبـەرا بارەگایـێ خـوە و یـێ هێـزا پشـتەڤانێ دا بکێشـیت، ژبـۆ پەیوەندیکرنـێ. بـۆ چێکرنـا ڤـێ هێـلا تلفۆنـێ، بـەری هینگـێ یاسـین کانیسـارکی[2] پێشـمەرگێ هێـزا پشـتەڤانێ، لگـەل چەنـد

هەڤالەکێـن دی ب شـەڤ چووبوونـە سـەر جـادا بێگۆڤـا-کانیماسـێ، ل نێزیـک گونـدێ سـەفەریا، ل رۆژهەلاتـێ بارەگایـێ فەوجـا دوژمنـی یـا سـۆتکی. وان ل وێـرێ ب درێژیـا چەنـد کیلۆمەتـرا تێـلا تلفۆنێـن دناڤبـەرا چەپەرێـن دوژمنـی دا بـڕی بـوون و ئینابـوون، ژ بـۆ گرێدانـا هێـلا تلفۆنـێ دناڤبـەرا بارەگایـێ لژنـێ و هێـزا پشـتەڤانیێ دا. پشـتی کێشـانا ڤـێ هێـلا تلفۆنـێ چەنـدەکا بـاش ژ وێ تێلـێ زێدەکربـوو و مابـوو ل بارەگایـێ هێـزا پشـتەڤانیێ.

دەمـێ سـالحی ئـەڤ تێلـە دیتـی هزرەکـێ خـوە ل سـەرێ وی دا، لـێ وی هـزرا خـوە بـۆ کەسـێ نەگـۆت، چونکـی ژ ئالیەکـی ڤـە ئـەو هێشـتا یـێ پشتراسـت نەبـوو کـو دێ دڤـێ پرۆسەسـا داهێنانـێ دا سـەرکەڤیت و ژ ئالیـێ دی ژی ڤـە وی دزانـی ئەگـەر ئـەو ڤـێ هـزرا خـوە بـۆ هەڤالێـن خـوە بێژیـت، ئـەو دێ وی وەک دیـن ل قەلەمـدەن و دێ بیتـە جهـێ حەنەکێـن وان. ئـەو ڕابـوو چـوو گونـدێ بێشـیلێ، وی مرجەکـێ[3] بـەرا شـکاندنێ و سـەتلەکا ئاڤکێشـانێ ب ئێمانـەت ژ دەف عبدالواحـد بێشـیلی یـێ خەلکـێ گونـدی ئینـان. پاشـی ئـەو ڕابـوو چـوو سـەر جـوا ئاڤـێ، یـا کـو ب دووریـا 300 مـترا دبـن بارەگایـێ وان ڕا دەربـاز دبیـت.

وی ل ڕاسـتا بـارەگای گـەڕەکا ئاڤـێ یـا نێزیکـی مترەکـێ کـوور دنیڤـا جـوا ئاڤـێ دا چێکـر. ئـەو ڕابـوو سـنگەکێ داری یـێ موکـوم چێکـر و سـنگ دنیڤـا گـەڕا ئاڤـێ قوتـا. پاشـی سـەرکەفتە بـارەگای. دارەکا بێمکـێ (بێوکـێ)[4] دکەڤـری ڕا بـوو ل هنداڤـی خانیـێ بـارەگای. وی ئـەو تێـلا تلفۆنێـن لەشـکەری ئینـا سـەرەک ب وێ بێمکـێ ڤـە گرێـدا یـا دکەڤـری ڕا و سـەرێ دی کێشـا خـوارێ و گازی هەڤالێـن خوەکـر و گۆتـێ: وەرنـە هـاری مـن. وان هەمیـا پێکڤـە تێلـە کێشـا تـا کـو وەکـی تێـلا تەمبـوورێ

تنگێـن ژێ هاتـی و سـەرێ دی ئینـا ب وی سـنگی ڤـە گرێـدا، یـێ کـو وی بـەری هینگـێ دنیڤـا گـەڕا ئاڤـێ قوتـای.

ئەڤـە ڤێگاڤـێ تێلـەکا شـدایای یـا نێزیکـی 300 مـترا درێـژ چێبـوو، کـو سـەرەکێ وێ ب دارا بێمکـێ ڤـە گرێدایـە دکەڤـری را و سـەرێ دی ژی ب سـنگی ڤـە گرێدایـە دنیڤـا گـەڕا ئاڤـێ دا، ل سـەر جـوێ. لـێ ئەڤـە تەنـێ قۆناغـەکا پرۆسەسـێ بـوو.

سـالح ڕابـوو خەلەکـەکا ئاسـنی د وێ تێلـێ دانـا. وی سـەتڵا ئاڤـێ ئینـا و مرجـێ بـەرا شـکاندنێ کـرە د سـەتڵێ دا و پێڤـە گرێـدا و چەمبلـێ سـەتڵێ ژی د وێ خەلەکـێ دانـا یـا کـو ئێخسـتیە تێـلا شـدیای. پاشـی وی تێلـەکا دی ئێخسـتە چەمبلـێ سـەتڵێ، کـو ئـەو تێلـە بیسـت مـترەکا ژ یـا دی درێژتـر بـوو. نوکـە سـەرەکێ تێـلا دووێ یـێ ب چەمبلـێ سـەتڵێ ڤـە و سـەرێ دی ژی یـێ د دەسـتێ سـالحی دا. وی سـەتڵا خـوە ژ بـارەگای ل سـەرێ چیاکـی بـەردا. چونکـی مـرج گەلەکـێ گرانـە و یـێ دنیڤـا سـەتڵێ دا، وەکـی گولـلا تۆپـێ بـوو ویـرە ویـڕا وێ و ژووردا قەسـتا نیڤـا گـەڕا ئاڤـێ کـر ل سـەر جـوێ. سـەتڵە وەسـا دژوار ب نیڤـا گـەڕا ئاڤـێ کەفـت، کـو چپکێـن ئاڤـێ 3 مـترا ژ گـەڕێ بلنـد بـوون. مرجـی بگرانیـا خـوە سـەتڵە دبـن ئاڤـێ ڤەکـر و ئـەو تـژی ئـاڤ بـوو. ڤێجـا سـالحی و هەڤالێـن خـوە پێکڤـە، تێـلا سسـت یـا کـو ب چەمبلـێ سـەتڵێ ڤەیـە، کێشـا و سـەتڵا تـژی ئـاڤ سەرئێخسـتە بـارەگای. ب سـەرکەفتنا پرۆسەسـا وان یـا ئافراندنـێ، هەمیـا پێکڤـە ل تلیلیـا دا و ژبـۆ چارەسـەرکرنا ڤـێ ئارێشـێ وان دەسـت قوتـان. وان سـەتڵا ئاڤـێ ڤالاکـرە تانکـی و جـارەکا دی سـەتڵە بەرداڤـە، تـا کـو تانـک و هەمـوو ئامانێـن خـوە تـژی ئاڤکریـن. رۆژانـە وان جارەکـێ یـان دوو جـارا ئـەڤ کریـارا هەلکێشـانا ئاڤـێ ب تێـلا تلفۆنـێ و سـەتڵێ و مرجـێ بـەرا شـکاندنێ ئەنجامـددا. دڤـێ چالاکیـێ دا عـزت بناڤـی[5] کادرێ رێکخـراوێ و شـەهید سـەید نافـع خشخاشـی[6]، یاسـین کانیسـارکی، شـەهید سـتار

ئورمـەداودی[7] و محمـەد ئەدنـی و هنـدەک پێشـمەرگێن دی ژی دپشـکدار بـوون.

ئـەو گـەڕا ئاڤـێ یـا کـو پێشـمەرگێن هێـزا پشـتەڤانێ ئـاڤ ژێ دهەلکێشـا، دکەفتـە سـەر ڕێکـێ. ئـەڤ ڕێکـە ژی ژبلـی کـو ڕێـکا هاتنووچوونـا دەڤـەرێ و بارەگایـێ لژنـێ بـوو، هەردیسـان ئـەو ڕێـکا پێشـمەرگێن هـەردوو لژنێـن دهـۆک و زاخـۆ ژی بـوو، ژ بـۆ بارەگایـێ لقـێ، ل زێـوا شـکان ل سـەر زێـی. ڕۆژانـە ژی دوژمنـی ئـەودەر هەمـوو ب تـۆپ و کاتیوشـا گوللەباراندکـرن. ژبـەر هنـدێ ژی هەمـوو دەمـا پێشـمەرگە و خەلکـێ سـڤیل ل وان دەڤـەران ب هشـیاری هاتنوچـوون دکـر. ڕۆژەکـێ دەمـێ پێشـمەرگێن هێـزا پشـتەڤانێ ب ڤـێ تەکنیـکا خـوە یـا کەسـنەدیتی، وەکـی هـەر جـار بخـوە ئـاڤ دهەلکێشـا، هـەر ب هەلکەفـت، د هەمـان دەم دا گرۆپەکـێ پێشـمەرگێن لژنـا دهۆکـێ ژی لگـەل خالـد کۆچـەری[8] د وێـرێ ڕا دەربـاز دبـوون، دا کـو بچنـە بارەگایـێ لقـێ. ئـەو گەهەشـتنە وێ ڕاسـتێ و پێشـمەرگا ل سـەری سـەتلا خـوە ب مـرج ڤـە بـەردا، دا کـو بخـوە ئاڤـێ بهەلکێشـن. پێشـمەرگێن لژنـا دهۆکـێ هنـد بهیسـت کـو ل هنداڤـی سـەرێ وان بـوو ویرەویـڕ، دروسـت وەکـی ویرویـرا دەنگـێ گولـلا تۆپـێ، دەمـێ دهێتـە هنداڤـی سـەرێ مرۆڤـی. خالـدی ژی گۆتـە هەڤالێـن خـوە: خـوە پاڤێژنـە ئـەردی تۆپـا هـات. پێشـمەرگا ژی هەمیـا پێکڤـە ب ئێـک چرکـە خـوە بەردانـە سـەر ئـەردی. وان هنـد دیـت تشـتەک ب نیڤـا گـەڕا ئاڤـێ کەفـت و ئـاڤ سـێ مـترا ژ گـەڕێ بلندکـر. خالـدی گۆتـە وان: کـەس نەڕابـن، یـا ب گـەڕا ئاڤـێ کەفتـی و هێشـتا نەپەڤیـە، نـە کـو بپەڤیـت. لگـەل هنـدێ وان هنـد دیـت کـو تشـتەک ژ گـەڕێ دەرکەفـت و بـەرەڤ چیـای ڤـە بلنـد بـوو. چاڤێـن وان، سـەتلا کـو ب تێلـێ ڤـە بـەر ب چیـای

بلند دبوو، شۆپاندن. وان دیت کو دوو پێشمەرگە یێ تێلەکێ دکێشن و ئەو سەتڵە یا پێڤە ژێهەل بلند دبیت. ئەو ڕابوونە ڤە و دەستێن خوە دانە تەنشتێن خوە، وان بخوە و سەتڵێ و تۆپێ دکرنە کەنی. پاشی خالدی گازیکرە وان: ئەرێ مامۆ هوین دەرسا ددەنە شەیتانی یان ئەو دەرسا ددەتە هەوە؟

وان ژی بکەنیڤە گۆتێ: وەرن دەرباز نەبن، ئەم دێ سزایێ خوە چایەکا خوەشا تێر دەم و شرین دەینە وە و پاشی دێ بەرسڤا پسیارا وە ژی دەین. وان ژی گۆتێ: نە نە، کا جارێ تۆپا خوە نەبەردەنە ڤە، هەتا ئەم هندەک ئاڤێ ڤەدخۆین و دێ چین دەربازبین.

---

(1) بنێرە ل27 یێ پەرتووکا مە (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ – ئێکێ.

(2)یاسین حەسەن عەبدی کانیسارکی ل ساڵا 1957 ل گوندێ کانیسارکێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1979 بەعسیا گوندێ وان وێرانکریە و ئەو ژی راگوهاستینە دەرکارێ. ئەو ژی هەمان ساڵێ یێ بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ئەو پێشمەرگەیەکی زیرەک و قارەمان بوو. دوو جارا ژی یێ بریندار بووی. 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە. 1991 زڤریەڤە سەر پێشمەرگاتیا خۆ، تا کو ل ساڵا 2007 خانەنشێن بووی. 2014-2017 جارەکا دی وەکی خۆبەخش

پشکداری د شەڕێ دژی داعش دا کریە و بۆ جارا سێ بریندار بوویە. نوکە ژی یێ نەخۆشە و ل دهۆکێ دژیت.

(3) مرجێ بەرا شکاندنێ ب فۆرما خوە وەکی ماهۆلێ بەرا شکدنانێ یە، لێ ئەو گەلەک ژ ماهۆلی گرانترە، دبیت گرانیا وی جارنا دگەهیتە 7-8 کیلۆیا. ئەو بۆ شکاندنا بەرێن مەزن تێتە بکارئینان. ئەگەر زەلامەکی زەبردەست نەبیت نەشێت مرجی بکاربینیت ژ بەر گرانیا وی.

(4) بێوک یان بێمک دارەکا بەرگرە. ئەو ژ مالباتا کەزانێ یە، لێ هەم دارێ وێ و هەم ژی بەرێ وێ ژ کەزانێ بچووکترە. پڕانیا جارا ئەو د ڕزدە کەڤرا ڕا شین دبیت.

(5) عزت محەمەد سەلمان بناڤی ل سالا 1957 ل گوندێ بناڤیێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. پاشی مالباتا وان چوویە مالتا ژێرێ ل دهۆکێ و ل وێرێ ژیاینە. 1974-1975 وەک ئەندامێ ئێکەتیا قوتابییێن کوردستانێ پشکدار بوویە د شوڕشێ دا. سالا 1976 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنی یا پارتی. ل سالا 1977 ب دەستێ ئەمنا بەعسیا هاتیە گرتن و پێنج سالا هاتیە حوکومکرن. ل سالا 1979 ب لێبووینەکا گشتی هاتیە ئازادکرن. سالا 1981 بوویە پێشمەرگە و بەرپرسێ لقا دهۆک-نەینەوا یا ئێکەتیا قوتابییێن کوردستانێ. 1983 بوویە کادر ل لژنا ئامێدیێ. 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە. 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و بوویە ئەندامێ نڤیسینگەها ڕێخستنا

لقا ئێک. 2005 بوویە ڕێڤەبەرێ ڕێڤەبەریا شەهید و ئەنفالکریان. ل ساڵا 2013 خانەنشین بوویە و نوکە ل دهۆکێ دژیت.

(6) نافع سەدیق جاسم، ل سالا 1955 ل گوندێ خشخاشا، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1973-1975 پێشمەرگە بوویە. ساڵا 1976 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنی یا پارتی. ل ساڵا 1980 بوویە پێشمەرگە ل لژنا ئامێدیێ. پاشی بوویە فەرماندێ مەفرەزێ و ئەندامێ ڕێکخراوا پشتەڤانیا لژنا ئامێدیێ. ئەو پێشمەرگەیەکی قارەمان و تۆپچیەکی زیرەک بوویە. 1988 ئاراوەی کەمپا ماردینێ بوویە. 1991 زڤریەڤە کوردستانێ سەر پێشمەرگاتیا خوە. پاشی پلا فەرماندێ فەوجێ وەرگرتبوو. ڕۆژا 2011/10/19 وەفاتکریە.

(7) عبدالستار شکری عەبدلا ئورمەداودی، ل ساڵا 1962 ل گوندێ ئورمەداودا، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1978 بەعسیا گوندێ وان وێرانکریە و ڕاگوهاستینە هیزاوا ل نێزیک زاخۆ. ل ساڵا 1980 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنی یا پارتی. ل ساڵا 1981 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ل ڕۆژا 1983/1/2 ل هیزاوا ب دەستێن لەشکەرێ ئیراقێ تێتە دیلکرن. لێ ئەو دانپێدانێ ناکەت کو پێشمەرگە بوویە و دبێژیت ئەز تەنێ ژ لەشکەرێ ڕەڤیمە و هاتبوومە هیزاوا دا خوە ڕادەستی حکومەتا ئیراقێ بکەم. پشتی 40 ڕۆژا ل فرقا

زاخۆ تێته ئەشکەنجەدان، پاشی وی دبەنە لەشکەریا ئیراقێ. لێ پشتی چەند مەهەکا ئەو تڤەنگا خوە دهەلگریت و خوە دگەهینیتەڤە ناڤ هەڤالێن خوە یێن پێشمەرگە ل ڕێکخراوا پشتەڤانیا لژنا ئامێدیێ. پاشی خوە ڤەدگوهێزیتە ڕێکخراوا شەهید عەلی عوبەیدلا. ل شەڤا 23-1985/9/24 د شەڕەکی دا لگەل هێزێن ئیراقێ، ل نێزیک گوندێ سگێرێ ل ڕۆژهەلاتێ ئامێدیێ، ئەو و هەردوو هەڤالێن خوە ئیسماعیل ئەحمەد ئێکمالەی و ئیسماعیل دووتازای، شەهید دبن.

(8) خالد ڕەشید ئیسماعیل ل ساڵا 1957 ل گوندێ گرفیلی ل دەشتا دووبانێ، ل دەڤەرا سێمێلێ هاتیە دنیایێ. هێشتا ئەو زارۆک بابێ وی شەهید بوویە. ل ساڵا 1974-1975 پێشمەرگە بوویە. لساڵا 1976 دبیتە پێشمەرگێ شوڕشا گولانێ. ل ساڵا 1978 دبیتە فەرماندێ مەفرەزەیەکا پێشمەرگەی. ل ساڵا 1983 دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوا شەهید هورمز مەلک چکۆی یا پێشمەرگەی یا سەر ب لژنا دهۆکێ ڤە. ل ساڵا 1988 ل ئەنفالا ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبیت ل باکوورێ کوردستانێ. 1991 دزڤڕیتەڤە کوردستانێ و دبیتەڤە فەرماندێ پێشمەرگەی. پاشی ب پلەیا لیوا خانەنشین دبیت. ڕۆژا 2019/3/5 ل سێمێلێ وەغەرا دوماهیێ کریە.

باجانسۆرك و سێڤێن باش،

چێترن ژ پرۆلیتاریا و بورژووازیێ

هــەر د چارچۆڤــێ وێ گــەڕا سەرانســەریا مــە لگــەل بەرپرســێ لقــێ ئەنجامــدای، کــو ل گەلــەک جهێــن دی ژی منـا باسـکری، بهـارا سـالا 1984 بـوو. چەنـد رۆژەک مابـوون بـۆ نـەورۆزێ. ئـەم ل گونـدێ دەرگـەلا شـێخا بووین، ل دەڤـەرا مانگێشـکێ. هـەر گونـدێ ب شـەڤ ئـەم لـێ دمایـن، مـە زەلامێـن گونـدی ل جهەکـی کۆمدکـرن و سـەیدایێ نجـم الدیـن یوسـڤی[1] بەرپرسـێ لقـێ سـەمینارەک بـۆ وان ل سـەر سیاسـەت و ڕەوشـا شوڕشـێ پێشـکێش دکـر.

ئـەڤ شـەڤە ژی مـە گوندیێـن ل حەوشـا قوتابخانـا گونـدی کۆمکریـن. هەمـا بێـژە نێزیکـە هنـدی ژمـارا گونديـان، هنـد پێشـمەرگە ژی یێـن ئامـادە بوویـن. گونـدی هەمـوو دڕوونشـتینە. هنـدەک پێشـمەرگە ژی دڕوونشـتینە، لـێ پڕانیـا پێشـمەرگا ژ پێڤـە دڕاوەسـتاینە. سـەیدایێ نجـم الدیـن ژی، تڤەنـگا ویـا هنگاریـا بنـدارا ب ملیڤـە و ئـەو ژی یـێ ژ پێڤـە، ل بەرامبـەر گونديـان یـێ ڕاوەسـتایە و یـێ بـۆ وان دئاخڤیـت.

سەیدایێ نجم الدین ژ بەر کو کادرەکێ دێرین بوو. وی د هەردوو شوڕشێن ئەیلول و گولانێ دا رۆلەکێ بەرچاڤ هەبوویە. دیسان ئەو کەسەکێ دیندار ژی بوو. چونکی بابێ وی مەلا بوو. گەلەک جارا ئەو بخوە ژی ب مەلا نجم الدین دهاتە ناڤکرن. هەروەسا ئەو کەسەکی خاکی و روحسڤک و نەفس بچووک بوو. بکار و کۆک و ڕەفتارێن خوە ژی مرۆڤەکی گەلەک نۆرمال و سادە بوو. ئەگەر مرۆڤی ئەو نەنیاسیبا، چ جارا مرۆڤی ئەو ژ گوندیەکی، جوتیارەکی، یان پێشمەریەکی ڤەدەر نەدکر. ژبەر ڤان هەموو ئەگەران، وی ژ مە کادرێن گەنج باشتر زمانێ خەلکێ گوندان، ژ جوتیار و دیندار و ڕیسپیان دزانی.

ئەم کادرێن دیێن گەنج، چونکی هەم ژێ مە یێ بچووک بوو، هەم ژی سەربۆرا مە دناڤ خەلکی دا گەلەکا کێم بوو. ژ ئالیەکی دی ژی ڤە، پرانیا جاران ئەم دگەل خیالێن ناڤ پەڕێن پەرتووکا دا دژیاین. بۆ نموونە ئەو پەرتووکێن مە ل سەر شوڕشێن جیهانی، سوسیالزمێ، شەڕێن پارتیزانیێن جیهانێ و سەربۆرێن شوڕشگێڕێن وەکی گیڤارای و هۆشمینە و ماوتسیتۆنگی، مە دخواندن، مە دڤیا سەدێ سەد وان ل سەر جڤاکێ کوردستانێ ژی بکاربینین. بۆ نموونە گەلەک جارا دا چینە گوندەکی سەمینارەکێ دەین، کو دبیت ڕێژا خواندەواریێ ل وی گوندی 5% بیت، لێ ئێک ژ بابەتێن کو ئەم بۆ گوندیا ل سەر دئاخفتین، تیورا مارکسی-لینینی بوو. هەرچەندە گەلەکا ژ مە بخوە ژی نەدزانی بدروستی کانێ تیورا مارکسی-لینینی چیە. لێ هینگێ مۆدێل مۆدێلا چەپاتی و مارکسیزمێ بوو. هەموو پارتیێن دیێن کوردستانی خوە ب مارکسی و سوسیالست بناڤدکرن. هەموویان ژی ئەم پارتی دیمۆکراتی کوردستان ب کەڤنەپەرست و پاشڤەڕۆ بناڤدکرین. لۆما پارتی ژی ل کۆنگرێ خوە یێ 9 ل سالا 1979

برگەیەک د پەیرەوپرۆگرامێ خوە دا بنەجهکربوو، ب ناڤێ برگا (مادێ) پێنجێ، کو تێدا هاتبوو « پارتی د خەباتا خوە یا سیاسی و ئابووری دا ل بن رۆناهیا تیورا مارکسی-لینینی برێڤە دچیت و مفای ژ سەربۆرێن گەلێن ئازادیخواز و کەلەپۆرێ بارزانیێ نەمر وەردگریت». مە کادرێن گەنج ژی ئەڤ برگە بخوە کربوو چەپەرەک و ل پشت وێ مە خوە ژ هێرشێن پارتیێن دی یێن (مارکسی و سوسیالست)!! دپاراست.

دا بێینە ڤە سەر بابەتێ خوە و سەمینارا سەیدایێ نجم الدین. ڕاستی ب دروستی بیرا من ناهێت، کانێ بدروستی چ بابەت بوون سەیدا بۆ گوندیان ل سەر دئاخفت. لێ دزانم سەیدا کەفتبوو ناڤ بابەتێ خوە و پێڤە دچوو. مە و گوندیان ژی ب بێدەنگی گوهداری دکر. شەڤەکا بێدەنگ و ئارام بوو. ژبلی دەنگێ سەیدایی چ دەنگێن دی نەدهاتن. جارەکێ من هند دیت، دناڤ کۆما پێشمەرگێن کو ژ پێڤە بوون، کەسەکی پێشمەرگە ڤەدان و ڕێکا خوە ڤەکر و هاتە پێش، ل بەرامبەر سەیدایێ نجم الدین ڕاوەستا. زەلامەک بوو تا ڕادەیەکێ بەژنا ویا بلند بوو. ڕەنگێ دێمێ وی ئەسمەرەکێ ڤەبووی بوو. دوو چاڤێن زیق و هشیار. بەرۆڤاژی کارێ هەموو پێشمەرگا، ئەوی دەستەکێ شەل و شەپکێن مەرەزی دبەر دبوو. تڤەنگەکا بڕنۆ ب ملیڤە بوو. دو ڕەختێن بڕنۆیێ ل پشتێ بوون. دەمانجەیەک لگەل دوو نارنجۆکێن دەستی ل سەر ڕەختا گرێدابوون. دووربینەک دبەر خوە دانابوو. دووربین کەفتبوو سەر سینگێ وی. من دیت وی دەستێ خوە درێژکر و بێی کو دەستوورا ئاخفتنێ وەگریت، ئاخفتنا خوە ئاراستەی سەیدایێ نجم الدین کر و گۆتێ: «سەیدا هەی مالا تە خودێ

ئاڤاکریـو». هنـدەک پێشـمەرگا بزاڤکـرن وی بڕاوەسـتینن و گۆتـێ خـوە بێدەنگکـە و گۆتنـە سـەیدایی: سـەیدا تـۆ بـەردەوام بـە، گوهنـەدە ڤـی، ئەڤـە نـە یـێ دروسـتە، یـێ تەلەدینـە. سـەیدایی گۆتـێ: نـە نـە بهێلـە، بـلا ئاخفتنـا خـوە تەمـام کـەت. سـەیدایی گۆتـێ: فەرمـوو مـام ئاخفتنـا خـوە بـەردەوام بکـە.

زەلامـی بەردەوامـی دا ئاخفتنـا خـوە و گـۆت: «سـەیدا هـەی مـاڵا تـە خـودێ ئاڤاکریـو. هەرچیـێ نەشـارەزا نوکـە گوهبدەتـە تـە، دێ بێژیـت کا تـۆ ل کیـژ کۆنگـرەی بـۆ زانایێـن رۆسـی و ئەمریکـی دئاخڤـی». بـەرێ سـەیدایێ نجـم الدیـن ڕکـوڕک مـا ل زەلامـی و دەڤـێ وی مـا بـەش ژ حێبەتیـا، کانـێ ئەڤـە چ زەلامـێ سـەیر و کەسـنەدیتیە ڤـان ئاخفتنـا دکـەت.

پاشـی زەلام پێڤەچـوو و گـۆت:« ئـەڤ خولیسـەرە هەمـوو جوتیـارن نەخواندەڤانـە. سـپێدێ تـا ئێڤـاری یـێ ل نـاڤ ڕەز و باغێـن خـوە پلخانـا دکـەن. خوارنـا وان ژی سـەرکەکێ پیڤـازێ و نانـەکا ڕەقـە. ژ وەسـتیان و کەرخینـێ، چیـێ ژ وان شـیڤ خـوار، چاڤێـن وی دکەڤنـە سـەرێک و وەردگەڕیێتـە نیڤـا ماڵـێ. سـێ پشـکێن وان، ژ وەسـتیان و خـەوێ نڤێـژا عەیشـا ژی ناکـەن. ڤێجـا ئەڤـە سـعەتەکە تـە ل ڤـێ حەوشـێ کۆمکریـن و تـۆ بـۆ وان بەحسـێ دکتاتـۆری، فاشـیزم، سوسـیالزم، پرۆلیتـاری و بورژوازیـێ دکـەی. مـا ئـەڤ ڕەبەنـە چ ژ هنـدێ دزانـن. تـۆ دبینـی هەمـوو د بـەر ئاخفتنـا تـەرا یـێ ژ خـەوا دا نقرۆسـکا ڤـەددەن و ئەڤـا تـۆ دبێـژی ئـەو تشـتەکی تێناگەهـن. هەروەکـی تـۆ داهۆڵـێ بـۆ وان دقوتـی. شـوونا ڤـێ بێـژە وان: لـەو ئەمـێ شوڕشـێ دکەیـن، دا ئـەم وە ژ بندەسـتێ عەرەبـا رزگار بکەیـن. ڤێجـا ئەگـەر ئـەم ڕزگار بووین، هینگـێ دەسـەڵات دێ بیتـە یـا مـە بخـوە. وی دەمـی ئـەم دێ بـۆ وە هنـدەک جۆرێـن بـزن و میهـ و چێـلا ژ دەرڤـە ئینیـن کـو هـەر ئێـک ژ وان بەرمیلـەکا شـیری بـدەت. دێ ل

جیهانـێ گەڕیـن، باشـترین تۆڤـێ باجانسـۆرکا و باشـترین شـتلێن سـێڤا دێ بـۆ وە ئینیـن، کـو هـەر مشـارەکا باجانـکا تراکـترەکا باجانـکا ژێ بهێـت و هـەر بنـەکا سـێڤێ ژی پیکەپـەکا سـێڤا ژێ بهێـت».

هنـدەک پێشـمەرگێن لژنـا دهۆکـێ و خەلکـێ گونـدی پـێ کرنەکەنـی و ڤیـان وی بێدەنـگ بکـەن. لـێ سـەیدایێ نجـم الدیـن وەسـا بهـووری و ژ دل و جـان گوهداریـا وی دکـر و پچـەک ب تونـدی گۆتـە وان پێشـمەرگە و گوندیـان: بێدەنـگ بـن. ئاخفتنـا وی نەبـڕن، هەتـا دوماهیـێ.

جـارەکادی زەلامـی بەردەوامـی دا ئاخفتنـا خـوە و گۆت:«سـەیدایێ مـن! ئەڤـا مـن گۆتـی، ئەگـەر ل شـوونا پرۆلیتـاری و بۆرژوازیـێ، تـۆ وێ بێژیـە وان، بـاوەر بکـە نـە خەوا وان دبـەر ئاخفتنـا تـە ڕا دهێـت و سـەدێ سـەد ژی ئـەوا تـۆ بـۆ وان دبێـژی دێ وەرگـرن و چجـارا ژی ژبیرناکـەن. پشتڕاسـت بـە ئەڤـا ژ ئێڤـارێ وەرە تـە بـۆ گوتـی، دێ چنـە مـال ژنکێـن وان دێ بێژنـێ ل سـەمینارێ چ گۆتـە وە؟ ئـەو دێ بێـژن: وەلاهـی نزانـم، بەحسـێ هنـدەک پـرت و پرۆتیتـالا دکـر، مـن نەزانـی مەسـەلە چیـە». هەمیـا پێکڤـە بـەردا کەنـی و وی ژی ئاخفتنـا خـوە ب دوماهـی ئینـا. پێشـمەرگەیەکی لژنـا دهۆکـێ ژی ل نێزیـک سـەیدایێ نجـم الدیـن بـوو. گۆتـێ: سـەیدا ئەڤـە تاهـر سیاسـی یـە[2]. ئـەو پێشـمەرگێ مەیـە، بەلـێ نـە گەلەکـێ دروسـتە، یـێ نیـڤ دینـە.

سـەیدایێ نجـم الدیـن گازی زەڵامـی کـر، گۆتـێ: کا وەرە دەف مـن مـام. تاهـر سیاسـی چـوو ب ڕەخ سـەیدایی ڤـە ڕاوەسـتا. سـەیدایی دەسـتێ وی گـرت و گـۆت: گەلـی گوندیـان، گەلـی پێشـمەرگان، گەلـی کادرێـن سیاسـی. ئاقـل و زانیـن و تێگەهشـتن نـە ب خواندنـێ یـە و نـە ژی ب پلـە

و بەرپرساتێ یە. ئەو کەسێن گوتین کو تاهر نە یێ تەمامە، ئەو د شاشن. تاهر یێ تەمامە و گەلەک ژی یێ تەمامە. لێ ئەم ئەڤێت دی نە د تەمامین. من ئەڤە پشکداری د دوو شوڕشا دا کر، لێ ئەڤا ئەڤ شەڤە ئەز بخوە ژ تاهری فێربوویم، دبیت د هەردوو شوڕشا ژی دا ئەز فێر نەبوویمە. لۆما ئەز ژی دبێژم باجانسۆرک و سێڤێن باش گەلەک و گەلەک چێترن ژ پرۆلیتاریا و بۆرژوازیێ. ب ڤی شێوەی سەیدایی سەمینارا خوە ب دوماهی ئینا.

---

(1) بنێرە ل104 یێ پەرتووکا مە (ل ژێر سیبەرا چیا)- بەرگێ ئێکێ

(2) تاهر هادی عەلی، یێ بەرنیاس ب تاهر سیاسی، ل ساڵا 1953 ل گوندێ دێرگژنیکێ، ل دەڤەرا مانگێشکێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1968-1975 بوویە پێشمەرگە. دیسان جارەکا دی ل ساڵا 1977 بوویە ڤە پێشمەرگە ل سنووری لژنا دهۆکێ. ئەو پێشمەرگەیەکی زیرەک و مێرخاس بوو، ب تایبەتی ژ بۆ بکارئینانا چەکێ دۆشکا و رۆلەکێ بەرچاڤ هەبوویە د هەردوو شەڕین 1984 و 1986 دا، ل دژی هێرشێن جاش و لەشکەرێ ئیراقێ، بۆ سەر بارەگایێ لژنا دهۆکێ. ئەو کەسەکێ هۆستا و دەسترەنگیە. گەلەک خەلک وەسا حساب دکەن کو تاهرێ یێ تەلەدینە، لێ ئەو کەسەکی ژیر و ژێهاتیە. ساڵا 1988 ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ بوویە. پشتی سەرهلدانێ زڤڕیەڤە و بوویەڤە پێشمەرگە. نوکە پێشمەرگێ خانەنشینە و ل کۆرێن گاڤانا، دەڤەرا زاویتە کارێ ئاسنگەریێ دکەت.

سەعید گاباری، بلبلێ بریندارێ کوردستانێ و پێشمەرگێ نیشانشکێن

ساڵا 1978 یان 1979 بوو، کۆمەکا هونەمەرندێن ستراتبێژ شیان ژ سوریێ و رۆژاڤایێ کوردستانێ بێنە باشووری کوردستانێ و بچنە رادیویا کوردی ل بەغدا و ستراتێن خوە تۆمار بکەن. ئێک ژ ڤان هونەرمەندان ژی سەعید گاباری بوو. هەلبەت هونەرمەندێن دی هەموو پشتی ستراتێن خوە تۆمارکرین زڤرینەڤە مالێن خوە. لێ سەعید گاباری ما و ئەو ب هاریکاریا هونەرمەند تەحسین تاها ل ڕیڤەبەریا هونەری ل هەولێری هاتە دامەزراندن.

ل ساڵا 1981 کو ئەم وی دەمی سنێلە بووین، پشتی مەزانی هونەرمەندەکی کوردێ رۆژاڤایێ کوردستانێ یێ هاتیە دهۆکێ، ئەم ل دووڤ گەڕیایین کو وی پەیدا بکەین و ناس بکەین. هەلبەت پاڵدەرێ مە یێ سەرەکی ژی، تەنێ هەستا مە یا کوردایەتی بوو. دەمەکی مە سەعید گاباری ب ڕێیا هەردوو هەڤالێن خوە سەباح

گەرماڤـی[1] و حەمیـد عەجیـل، مـە ئـەو پەیداکـر. ئێـدی ناسـینا مـە ژ وێـرێ دەسـتپێکر و ل چیاییـن کوردسـتانێ و ئەورۆپـا و کوردسـتانا ئـازاد ژی بـەردەوام بـوو، تـا کـو وی وەغـەرا داویـێ کـری.

سەعید تۆ دێ ل ئەمنێ هەمیا بینی

پشـتی جارەکـێ سـەعید لگـەل هەڤالێـن مـن هاتیـە ماڵتـا ژێـری مـاڵا مـە، ئێـدی پشـتی هینگـێ گەلـەک جارێـن دی مـە ئـەو ل نـاڤ دهۆکـێ دگەڕانـد و هنـدەک جـاران ژی وی داخـواز دکـر ببەینـە مـاڵا هنـدەک هەڤـال و ناسـێن وی. مـە ئـەو نـاس نەدکـرن یـان مـە ئادرێسـێ وان نەدزانیـن. سـەعیدی ئادرێسـێ وان بـۆ مـە دگـۆت. لـێ وی وەسـا ئاشـکەرا و جـوان وەسـف دکـر، کـو ئـەم ڕاستوڕاسـت دچووینـە بـەر دەرێ خانـی.

رۆژەکـێ ل چایخانـا هنـارۆک، ئـەوا دکەفتـە پشـت پـرا دەف ئامادەیـی یـا کاوە، ل پشـت پـرێ ڕەخـێ رۆژاڤایـی، ل وێـرێ مـن و هەڤالێـن خـوە یێـن ناڤـبری، لگـەل سـەعیدی مـە دۆمینـە دکـر. نزانـم کیـژ هەڤالـێ مـن بـوو، بـۆ مـن ل سـەر کاغەزکـەکا بچـووک تشـتەک نڤێسـی، بەحسـا پوولـەکا دۆمینـێ. سـەعیدی ئێکسـەر هەسـتپێکر و ڕاسـت دەسـتێ خـوە یـێ دۆمینـێ دانـا و گـۆت: هوینـێ فێـلا ل مـن دکـەن. ئـەز دۆمینـێ لگـەل وە ناکـەم.

پاشـی ئـەم ڕابووین، دەرکەفتیـن. دەمـێ ئـەم ل سـەر پـرێ دەربـاز دبووین و بـەرەڤ ئالیـێ رۆژهەلاتـی بـۆ نـاڤ بـازاڕی ڤـە دچووین، ئـەوی بـۆ مـن بەحسـا سـترانا خـوە (رابـە تڤەنگـێ هلیـن) دکـر. تایبەتمەندیـەکا وی هەبـوو، کـو هەمـوو دەمـا ئـەو بدەنگـێ بلنـد دئاخفـت. دەمـێ ئـەم دنـاڤ قەلەبالغـا خەلکـی ڕا دەربـاز دبووین سـەعیدی گۆتـە مـن: خالـێ ڕزگار، ئـەڤ سـترانا مـن بخـوە دبنگەهـ دا ناڤـێ وێ (ڕابـە تڤەنگـێ هلیـن پێشـمەرگێ مـە). لـێ ئـەز نووکـە ژ نەچـاری دبێـژم (ڕابـە تڤەنگـێ هلیـن

لەشکەرێ مە). ئو وی بستران گوت: ڕابە تڤەنگێ هلین پێشمەرگێ مە. ئەز ل ڕەخێن خوە زڤڕیم. من دەڤێ خوە برە بن گوهی و هێدی گوتێ: سەعید دەنگێ خوە نزم بکە. تژی ڕەخێن مە خەلکن. نەکو خوەفرۆشەک مە بدەتە گرتن. وی ب حەنەک ڤە گوتە من: کا پانێ ئەز کەسێ نابینم. من گوتێ: ئەگەر ئەم برینە ئەمنێ، وێ گاڤێ دێ هەمیا بینی. گوتە من: نە بەختێ خودێ. من دربێ ڤان هۆڤا یێ دیتی. ئاها ئەڤە من دەڤێ خوە گرت. بەس سۆز بیت، ئەگەر ئەز نەمرم، ئەز ڤێ ستراننێ بۆ تە ل سەر چیایێ مەتینا بێژم و هندی من دەنگ ژی هەی، ئەز بەردەم ژ کەربێن بەعسیادا.

پاشی ل ساڵا 1984 ل ناڤ شوڕشێ، ل کانیبەڵاڤێ، وی گوتە من: بیرا تە تێت، ل دهۆکێ، ئەم نەدشیاین ب ئازادی بخوە ناڤێ ستراننێ ژی بێژین. ڤێجا ئاها ئەڤە ئەو ڕۆژە یا من سۆز دایە تە، کو ئەز ب بلندترین دەنگێ خوە وێ ستراننێ بۆ تە بێژم. وی خوە ڕاکێشا سازێ و دەستپێکر. «ڕابە تڤەنگێ هلی پێشمەرگێ مە، ڕەخت پاڤێ سەر وی ملی پێشمەرگێ مە، تۆلێ ژ دوژمن هلی پێشمەرگێ مە». پشتی ب دوماهی ئینای گوتە من: خالێ ڕزگار تۆ دبینی ئازادی چەندا خوەشە، خەلکێ نەهەق نینە کو خوە بۆ ددەنە کوشتن.

ئەردەوان زاخۆیی و سەعیدی گاباری ل سەر جوا گوندێ بازێ

سالا 1983 بوو، ئەز ژ گوندێ چەمسەیدا دهاتم دا چمە گەلیێ بێشیلێ. ئەز هاتمە گەلیێ بازێ ل سەرێ گوندی، من دیت ئەڤە سەعید و ئەردەوان زاخۆیی و سێ پێشمەرگە، یێ ل وێرێ بێنا خوە

ڤەددەن. جارا ئێکێ بوو ئەز ئەردەوانی ببینم. پشتی ئەز ژێ پرسیم: ئەڤە هوون ژ کووڤە تێن؟ وان بەرسڤدا: ئەم دێ چینە بارەگایێ لقێ. ئەز باوەر دکەم هەر ئەو جار بوو، چوونە لقێ و ژ وێرێ ژی چوونە رۆژهەلاتێ کوردستانێ.

دەمێ دا ڕابن چن، ئەردەوانی ب ئیشارەتێ تبلا خوە دا بەر دەڤێ خوە و ل مە زڤڕی. کەواتە کەس دەنگ نەکەت. مە ژی نەزانی کانێ مەرەما وی چیە و دڤێت چ بکەت. جوەکا ئاڤێ ل وێرێ بوو، دڤیا ئەو ل جوا ئاڤێ دەرباز ببان. کەرەک ژی یێ ل بن لێڤا جوێ دچەریت. بەرێ کەری یێ ل نک گوندی ڤە و پاشیێن وییێن ل نک جوێڤە. ئەردەوانی دەستێ سەعیدی گرت و ئینا سەر لێڤا جوێ ل بەرامبەر پاشیێن کەری و گۆتێ: سەعید بازدە، ئەڤە جوە خوە دسەر ڕا پاڤێژە، دانەکەڤیە تێدا. سەعیدی ژی خوە ڤەکێشا و هندی شیای خوە د سەر جوێ را هاڤێت. ئەو سینگوسینگ ب پاشیێن کەری کەفت. هەما ئێکسەر و بلەز گۆت: وەع ئەردۆ پا تە نەگۆتە من کو بابێ تە یێ ل ڤێرێ دچەریت. پانێ ئەز ب قۆنا بابێ تە کەتم. ئەردەوانی ئێکسەر گۆتێ: وەلەهی سەعید دەجال ژی نەشێتە تە.

مێڤانداری و مەردەمێری

هەلبەت سەعید ل ساڵا 1982 هاتبوو ناڤ شوڕشێ. دەمەکی ل دەڤەرا لژنا دهۆکێ، گوندێن ناحیا مانگێشکێ بوو. پاشی چوو رۆژهەلاتێ کوردستانێ، ل دەف سەرکردایەتیا شوڕشێ و پارتی. ل ساڵا 1984 ئەو زڤڕی هاتەڤە دەڤەرێ و ڤێ جارێ ل سنوورێ لژنا ناڤچا ئامێدیێ، ل گوندێ کانیبەڵاڤێ ئاکنجی بوو. وی مال و زارۆکێن خوە ژی ئینانە وێرێ. بیرا من لێ تێت کو هینگێ کوڕێ وی بێکەس هەبوو، لێ زانم کانێ هینگێ چ زارۆکێن دی ژی هەبوون یان نە.

هەلبـەت ڕەوشـا ژیانـا خەلکـی ل نـاڤ شوڕشـێ گەلـەکا خـراب بـوو، چونکـی دۆرپێچـەکا دژوارا رژێمـێ ل سـەر دەڤـەرێ بـوو. ڤێجـا پـا ئێکـێ وەکـی سـەعیدی، ئێکجـار دێ چـەوا ژیانـا خـوە و مـال و زارۆکێـن خـوە دەبارکـەت. لـێ دسـەر هنـدێ ڕا ئـەو کەسـەکێ مـەرد، سـەرهلینای و چاڤڤەکـری و دەسـتڤەکری بـوو.

هەردەمـا ڕێیـا مـن د وێ دەڤـەرێ کەفتبـا مـن سـەرا سـەعیدی ددا. ڕۆژەکـێ ئـەز و هەڤالەکـێ هونەردۆسـت، یوسـف بابیـری[2]، دیسـان چووینـە سـەردانا وی. وی گەلـەک کەیفـا خـوە ئینـا، هەروەسـا خانمـا وی دەیـکا بێکەسـی کـو ژنـەکا هنـدی بێـژی هێـژا و ڕێـزدار بـوو. هەردوویـان گەلـەک ڕێـز ل مـە گرتـن و نەهێـلان ئەم بـۆ فراڤینـێ بچینـە دەرەکا دی. هینگـێ ل نـاڤ شوڕشـێ تەنـێ خەلکـێ گەلـەک پێچێبـووی برنـج و مریشـک دخـوارن. بیـرا مـن بـاش تێـت فراڤینـا مـە ژی برنـج و مریشـک بـوون.

سـەعیدی تێـرا کاسـێتەکێ سـتران چێکربـوون، هێشـتا وی تۆمارنەکربـوون. گۆتـە مـە: ئەڤـە خـوەش دەلیڤەیـە. هـوون هەڤالێـن منێـن گەلـەک خوەشـتڤی نـە. دێ ڕابیـن نوکـە ڤـێ کاسـێتێ ب ئامادەیـی یـا وە تۆمارکەیـن. وی ریکـۆردا (مسـجل) خـوە دانـا و دەسـتپێکر. سـترانا ئێکـێ کـو بناڤـێ دوو سـەرۆک جاشـایە. ب شـێوەیەکی کۆمیدیـێ گەلـەک سـەرکەفتی حەنـەکا ب سـەرۆک جاشـا دکـەت. ب تایبەتـی ژی ل سـەر هێرشـا مەزنـا جـاش و لەشـکەرێ ئیراقـێ بـۆ سـەر گوندێـن دەڤـەرا دهۆک-زاخـۆ ل 1984/9/2-8/26. ئـەو شـەڕێ کـو بوویـە ئێـک ژ مەزنترین شکەسـتنێن هێزێـن ئیراقـێ بەرامبـەر پێشـمەرگەی و بەرگـری مللـی و خەلکـێ دەڤەرێـن رزگارکـری. سـترانێن دی ژی (هـۆ مەتینـو، دایـێ) و

گەلەک سترانێن دی بوون. کو هەمی سترانێن نوی بوون. ل دەستپێکا کاسێتێ ژی سەعید دئاخڤیت و کاسێتێ بۆ من و کاک یوسڤی دکەتە دیاری.

ئێدی ئەو کاسێت، ژبەر سترانێن وی یێن خوەش و بابەتێ سەرنجڕاکێش، ب تایبەتی یێ سترانا ئێکێ، کو کاسێت هەر ب وی ناڤی دهاتە نیاسین. ئەڤ کاسێتە گەلەک بەڵاڤ بوو و بوو ئێک ژ وان کاسێتێن سەعیدی یێن خەلکی گەلەک حەژێکری.

ژ بەر کو ئەز ل سەر چوونێ بووم، بۆ ئەرکێ پێشمەرگاتیێ ل دەڤەرا سپنێ ئامێدیێ و دۆرێن ئامێدیێ. من کاسێت هاڤێتە دناڤ کاسیتێن خوە یێن دی دا، دکارتۆنەکا بچووک دا، ل جهێ مانا خوە ل گوندێ بابیرێ. پشتی چەند مەهەکان ئەز ژ ئەرکی زڤڕیمەڤە و هاتمە بێنڤەدانێ ل گوندێ بابیرێ، سەعید لگەل ئەحمەد بێقولکی[3] هاتنە سەرەدانا من. سەعیدی گۆتە من: خالێ رزگار کاسێتا مە خوەش هاتیە؟ من گۆتێ: گەلەک خوەشە و گەلەک بلەز ژی دناڤ خەلکێ دا گەلەکا بەڵاڤ بووی.

گۆتە من: کانێ کۆپیا (نسخا) خوە بۆ مە دانە سەر، کا چەوا هاتیە. ژبەر کو من کۆمەکا کاسێتان هەبوو. هەموو ژی هەمان جۆر بوون و گەلەکا ژ وان ژی من ل سەر نە نڤێسیبوو. من ئێک ئێکە کاسێت راکرن و دانانە سەر ریکۆردەرێ. چیا من پرۆڤەدکر، نەدەرکەفت کاسێتا سەعیدی. وی گۆتە من: خێرە تۆ نابینی؟ من گۆتێ: گەلەک کاسێتێن من وەک هەڤن و من ل سەر ژی نەنڤێسیە. گۆتە من: کا ئامانێ خوە یێ کاسێتا بدەف من. من ژی کارتۆنک ڕاکێشا بەرسینگێ وی. وی دەستێ خوە برە تێدا، ل ناڤ کاسێتا گێرا و ئێک ژ ناڤ دەرێخست و گۆتە من: ها دانە سەر. من ژی گۆتێ: کا

دا پرۆڤـە بکـەم، کا ئـەوە. ب کەنیڤـە گۆتـە مـن: پرۆڤەنەکـە هەمـا دانـە سـەر ئـەوە. مـن دانـا سـەر ڕاسـت ئـەو بـوو. ئـەز ژ زیرەکـی و هەسـتا وی مەندەهـۆش بـووم. ئـەو کاسـێت هەمـوو وەک هـەڤ و چ نیشـان و چ نڤێسـین و تشـتەکێ جـودا ل سـەر نـە، ئـەو چـەوا شـیا کاسـێتێ بنیاسـیت!

سەعیدێ پێشمەرگەیێ نیشانشکێن

هەرجـارا سـەعیدی ئـەز ددیتـم، دا مینتـە ب منڤـە و بێژیـت: ئیـلا دێ مـن لگـەل خـوە بەنـە گەشـتێن (جولـە) پێشـمەرگاتیێ. وی دەمـی ژی گوندێـن سـەر ڕێکـێ و هـەردوو ئالیێـن ڕێـکا دهۆک-ئامێدیـێ ژ سـواراتووکا تـا کـو ئامێدیـێ، لژنـێ کربوونـە ئەرکـێ مـە، دڤیـا بکێماتـی مەهـێ جارەکـێ مـە ب شـەڤ خـوە گەهاندبـا وان گونـدا هەموویـان. کارێ ڕێخسـتنێ کربـا، خەلـک دیتبـا و سـەمینار ژی دابانـە گوندیـان. ئـەڤ دەڤـەرە ژی ئێـک ژ وان دەڤـەران بـوو، یێـن هـەری زێـدە جـاش و ئیسـتخباراتا ڕژێمـێ بۆسـە (کەمیـن) لـێ ددانـان. ژ بلـی کـو ب ڕۆژێ بـەردەوام هەلیکۆپتـەر ل وان دۆل و نهـالا ل پێشـمەرگەی دگـەڕان. ژبـەر هنـدێ هەرجارەکـێ گەلـەک ب زەحمـەت مـن سـەعید ڕازی دکـر، کـو ڤـێ جـارێ ژی نەهێـت. چونکـی دەڤـەر گەلـەکا ب مەترسـیە. ئەگـەر ئەرکـێ مـە کەفتـە دەڤـەرەکا دیـا ئارامـتر، هینگـێ ئـەم دشـێین وی لگـەل خـوە ببەیـن.

وی دەمـی ڕێکخـراوا شـەهید سـەعید سـپینداری، کـو ئەحمـەد چەلکـی[4] بەرپرسـێ وێ بـوو، ئەرکـێ وان ل سـپنێ بامەڕنـێ بـوو (ژبامەڕنـێ تـا کـو خابـووری). ئـەو دەڤـەر پچـەک یـا ئارامـتر بـوو ژ جهـێ

مـە. لۆمـا جارەکـێ سـەعید لگـەل وان چـوو گـەڕەکا پێشـمەرگاتێ. ب شـەڤ ل گونـدان وی سـتران بـۆ خەلکـێ گونـدان دگۆتـن و مـۆرالا وان بلنـد دکـر. ب رۆژ ژی ل هشـارێ دیسـان ب سـتران و حەنـەک و سـوحبەتێن خـوە یێـن خـوەش دلـێ پێشـمەرگا گـەش دکـر. رۆژەکـێ سـەعید دبێژیتـە پێشـمەرگا: بـرا هـوون هـەرۆژ هێجەتەکـێ دگـرن و مـن لگـەل خـوە نابنـە شـەڕ و چالاکیێـن لەشـکەری. هەمـا چ نەبیـت، وەرن دا ئارمانجانـێ بکەیـن. تڤەنـگا پاڤێژینـە کێلەکـێ. پێشـمەرگە دبێـژن بـۆ مـە گەلـەکا سـەیربوو، سـەعید دێ چـەوا شـێت تڤەنـگا هاڤێتـە نیشـانێ! وی گۆتـە پێشـمەرگا ئێـک ژ وە هـەڕن ڕوونـە بـەر کێـلا نیشـانێ و بێـژن ئاهـا ئەڤەیـە کێـل و وەرن ژ وێـرێ، ئـەز دێ تڤەنگـێ هاڤێژمـێ. پێشـمەرگە دبێژنـێ: نەخێـر کێـل گەلـەکا ب زەحمەتـە بـۆ تـە، چونکـی ئـەم ب زۆری لێدەدەیـن، ڤێجـا تـۆ دێ چـەوا لێـدەی! ئـەم دێ چینـە بـەر قورمـێ دارەکـێ بێژینـە تـە: ئاهـا ئەڤەیـە قورمـێ دارێ و تـۆ پاڤێـژێ. پێشـمەرگا وەکـر و سـەعیدی ژی هەمـوو گوللەیێـن خـوە دروسـت ل نیڤـا قورمـێ دارێ دان.

عندۆ کا بێژە تۆ ل کیرێی، دا تڤەنگەکێ بەردەمە تە

کانیبەڵاڤـێ، گونـدێ کـو مـالا سـەعیدی لـێ بـوو، ئـەو بخـوە گونـدێ کرسـتیانانە. لـێ گەلـەک مالیـن دی ژی یێـن پێشـمەرگە و بەرگـری ملیـان لـێ هەبـوون. مختـارێ گونـدی کەسـەکێ کرسـتیان بـوو ب ناڤـێ عنـدۆ[5]. عنـدۆ کـوڕێ کەسـایەتێ ناڤـدار چوونـە یـێ کانیبەڵاڤـی یـە. نوکـە ژی ئـەو ل دەرڤـەی کوردسـتانێ دژیـت. بەرگـری ملـی ژی بەرپرسـێ خـوە هەبـوو. ئـەڤ هـەردوو کەسـە دبەرپـرس بـوون ژ کاروبارێـن گونـدی. هـەردووکا ژی گەلـەک هاریکاریـا سـەعیدی دکـر، ژ بـەر ڕەوشـا وی یـا تایبـەت. بـۆ نموونـە جـار جـارا کەسـەک بـۆ ڤڕێدکـرە دارا. یـان پیدڤیێـن دیێـن ژیانـێ. سـەعید بخـوە ژی هنـدی بێـژی مرۆڤەکـێ بـاش بـوو، لـێ

ئـەو گەلەکـێ بداڵەهـی ژی بـوو. دبیـت ئەڤـە ژی ژبـەر رەوشـا ویـا تایبـەت کار ل دەروونـێ وی ژی کربیـت.

رۆژەکـێ ژی کۆمـەکا پێشـمەرگە و بەرگـری ملیـان، ل نـاڤ گونـدی ل دەرێ خانیەکـی دڕاوەسـتاینە یـێ دئاخڤـن. سـەعید ژی یـێ ل وێـرێ و وەکـی هـەرگاڤ، برەخـت و شـاجۆرا یـێ پێچایـە و کلاشـینکۆفا وی یـا کـو لژنـێ دابوویـێ، ئـەو ژی یـا ہملـی ڤـە. سـەعیدی گۆتـە مختـاری: عنـدۆ مامـۆ ئـەزێ مایمـە بـێ دارێـن سـۆتنێ، بـۆ مـن ئێکـی ڤڕێکـە چیایـێ مەتینـا بارەکـێ دارا. عنـدۆی بەرسـڤدا: مامـێ سـەعید مـا دێ کـێ ڤڕێکـەم؟ ئـەز نەشـێم و داخوازێـن تـە ژی چ جـارا بدوماهـی ناهێـن، هـەرۆژ کارەک و داخوازەکـە. سـەعید ب ئاخفتنـا عنـدۆی تەنـگاڤ بـوو و گۆتـێ: دێ ڤڕێکەیـێ و دێ بیـە خوەشـمرۆڤ ژی.

عنـدۆی ژی ڕەق بەرسـڤدا: نـا ڤڕێکەمـێ، کا دێ چکـەی. مـا خۆنـە تـۆ بوویـە حەجـی ڕەشـید بـەگ مامـۆ دێ فەرمانـا ل مـە کـەی! سـەعید ب ڤـێ ئاخفتنـێ پـتر تێکچـوو، هەمـا وی ڕاسـت تڤەنـگ ژ ملـێ خـوە ڤەکـر و گوللـە بـرە بـەر و گازی عنـدۆی کـر: کا دەنگـی ژ خـوە بینـە، کا تـۆ ل کیرێـی دا شـێلکەکا گولـلا ل تـە بـدەم. عنـدۆ گەلـەک ترسـیا و خـوە هاڤێتـە نـاڤ کۆمـا زەلامـان. سـەعید ژی هـەرێ گازی دکـەت: عنـدۆ کا بێـژە تـۆ ل کیرێـی، بـەس دەنگـی ژ خـوە بینـە، دا تـە بکەمـە زڕنـا. زەلامـان ژی گۆتـێ سـەعید تڤەنگـێ هەلگـرە دێ کەسـەکی هنگێڤـی. سـەعیدی پشـتی زانـی کـو ئێـدی عنـدۆ نەوێریـت دەنگـی ژ خـوە بینیـت ژ بـەر وی، سـەعیدی گازیکـرە دوو بەرگـری مللییـێن خەلکـێ بامەڕنـێ: جەعفـەر، سـالم کا ئێـک ژ وە هەڕنـە دەف عنـدۆی و بێـژن ئاهـا ئەڤەیـە عنـدۆ و ڕابـن ژ وێـرێ، دا ئـەز تـژی زکـێ وی گوللـە

بکـەم. ب هـەر حالـێ هەیـی وان زەلامـان نەهێـلا چ تشـتێ نەبـاش ڕووبـدەت و پاشـی ژی، ژ بـەر کـو چ د دلـێ سـەعیدی دا نەبـوو. ئـەو گەلەکـێ دلنـازک بـوو. هـەر زوو ئـەو و عنـدۆ پێکهاتنەڤـە.

ژ کانیبەڵاڤێ تا شێلازا، تلۆڤێ ڕوودانان

ڕۆژا 1984/11/20 بـوو، ئـەز دا ژ بابیـرێ چمـە شـێلازا و ژ وێـرێ لگـەل هەڤالێـن ڕێکخـراوا مـە دا ل چیایـێ مەتینـا بەرێڤـە بیـن و چینـە سـپنەی، ژ بـۆ ئەرکـێ پێشـمەرگاتیێ. وەکـی هەرجـار، د ڕێـکا خـوە دا، ئـەز چوومـە کانیبەڵاڤـێ سـەرەدانا سـەعیدی. لـێ دیسـان ڤـێ جـارێ ژی هـەر ئـەوێ ڕژد بـوو کـو لگـەل مـن بێتـە گەشـتا (جـەولا) پێشـمەرگاتیێ. ئـەوی بخـوە تایبەتمەندیـەک هەبـوو، کـو چ جـارا هـەدارا وی نـە دهـات ل جهەکـی راوەسـتیت، یـان ڕوونتەخـوارێ. وی دڤیـا هـەر گەڕیابـا و جهـ و دەڤەرێـن نـوو، خەلکـێ نـوو ناسـیبان. وی بخـوە ژی دانپێـدان بڤـێ چەنـدێ دکـر و دگـۆت: دایـکا مـن هەمـوو دەمـا دگۆتـە مـن: «باشـە کـوڕێ مـن، ئەڤـە تـۆی بێچاڤـی و تـۆ جهەکـی ناهێلـی، وەلا ئـەز بـاوەر دکـەم ئەگـەر تـۆ بچـاڤ بـای، نوهـا تـۆ ل سـەر بانـێ هەیڤـێ بـای».

ڤـێ جـارێ ژی ئـەز شـیام وی ڕازی بکـەم کـو دەڤـەرا ئـەم دچینـێ گەلـەکا ب مەترسـیە و ئـەم ب چاڤیـن، ئـەم ژ دەرهـەق بۆسـە و هێـرش و هەلیکۆپتەرێـن دوژمنـی دەرناکەڤیـن. ڤێجـا دێ چـەوا شـێین سـەعیدی پارێزیـن. ل دوماهیـێ مـن و وی ل هەڤهاتنـەک کـر، کـو ئـەو دێ تـا کـو گونـدێ شـێلازا لگـەل مـن هێـت. ل وێـرێ ئـەز دێ چـم بـۆ سـپنەی و ئـەو ژی دێ چیتـە بارەگایـێ لقـا ئێـک، دا کـو ل ڕۆژا 1984/11/28 پشـکداریێ دئاهەنـگا بیرەوەریـا چـار سـاڵیا بەرەیـێ (جـود)[6] دا بکـەت. ئـەز دزانـم پێشـمەرگەیەکێ دی ژی لگـەل مـن بـوو، لـێ بیـرا مـن ل ناڤـی ناهێـت.

سەعیدی ژی ئەحمەد شنگالی[7] لگەل بوو، کو دەستێ وی دگرت و ڕێنیشاندەرێ وی بوو.

رزقێ گورگێ کۆرە، ل سوارۆکا هەڤدە ئومەرا

پشتی نیڤرۆ ئەم ژ کانیبەلاڤێ برێکەفتین. ئەم سەرکەفتینە سوارۆکا ناڤبەرا گوندێ بێلیزانێ و بابیرێ و کانی بەلاڤێ، کو دبێژنێ (سوارۆکا هەڤدە ئومەرا). نۆرمال ل وێرێ مرۆڤ بێهنا خوە ڤەددەت. پشتی پچەک مە بێهنا خوە ڤەدای، سەعیدی گۆتە من: خالێ رزگار ئەز دزانم ڤێرێ گەلەکا بلندە. کا باش ل هەر چار ئالیێن خوە بنێرە و دوور تەماشەکە و بۆ من بدروستی وەسفا جوانیا کوردستانێ بکە. من بەرسڤا وی دا: خالێ سەعید باوەر بکە چ چاڤ نەشێن وەکی دلێ تە جوانیا کوردستانێ ببینن و چ قەلەم ژی نەشێن وەکی زمانێ تە وەسفا جوانیا کوردستانێ بکەن. وی بەردا کەنیەکا تەڕ و گۆت: چەند خوەشە مرۆڤ پێشمەرگە و هەلبەستڤان بیت، ڤێجا تە دڤێت چەوا بیت. من ژی گۆتێ: ڤێجا یا ژ وێ ژی خۆشتر ئەوە، کو مرۆڤ هونەرمەند و پێشمەرگە بیت.

نۆرمال مرۆڤێ پێشمەرگە، هەموو دەما دڤێت هەرێ هشیار و چاڤڤەکری بیت. ئەز ژی هەموو دەما، ئەگەر لگەل هەڤالێن خوە ژی ئاخفتبام، هەر بەرێ من ل دۆروبەرا بوو. ژ بەر هندێ دەمێ ئەم ڕابووین، کو برێکەڤین، من دیت پەزەکا سپی یا ب وێ بەتەنا دەستێ ڕاستێ ڤە، ل پاڵا چیایێ مەتینا. من گۆتە هەڤالا: کا ڕاوەستن. ئەز دێ چم تەماشەکەم کا ئەڤە چ پەزە. دەما ئەز چوویم من دیت کو کاڤڕەکێ نێرە. ب شێوێ وی من زانی کو نەیێ ڤێ دەڤەرێ یە، لێ

ئـەو ژ ڕەگـەزێ پـەزێ باکـووری کوردسـتانێ یـە، کـو وەک جەلـەب بازرگانـا دئینـان و دبرنـە نێزیکـی دهۆکـێ دفرۆتـن. مـن دیـت کـو کاڤـڕ یـێ گێـژە لۆمـا ژی یـێ ژ جەلەبـێ خـوە ڤەمـای. مـن ئـەو ڕاکێشـا و ئینـا. مـن گۆتـێ: خالـێ سـەعید مـن کاڤـڕەک دیـت. ئەڤـە شـیڤا مـە ژی چێبـوو. سـەعیدی گۆتـە مـن: خالـێ رزگار بینـە ئـەو رزقـێ گورگـێ کۆرەیـە. هەکـەر ڤـی چوولـێ خـودێ ئـو پـەز!

ئـەم بـۆ ئێڤـارەکا درەنـگ گەهەشـتینە بارەگایـێ هێـزا پشـتەڤانیا (اسـناد) لژنـا ئامێدیـێ. بارەگایـێ وان دکەفتـە رۆژئاڤایـێ گونـدێ بێشـیلێ. ل سـەرێ گۆڕسـتانێ. دبـن وی کەڤـری ڕا خانیـەک چێکربـوو. دەمـێ ئـەم گەهەشـتینە وێـرێ. مـە گۆتـە پێشـمەرگا: کا کـی ژ وە یـێ شـارەزایە، دێ زانیـت بوهایـێ ڤـی کاڤـڕی چەنـدە. ژبـەر کـو ئـەم دێ نوکـە وی سـەرژێکەین و خویـن. دا کـو هەردەمـێ خـودان لـێ دەرکەفـت، ئـەم پـارێ وی بدەینـێ.

سـەعیدی ب حەنـەک ڤـە گـۆت: مـالا وە ئـەز بـاش بازرگانـێ پـەزی مـە. بوهایـێ ڤـی کاڤـڕی سوپاسـیەکا قەلـەوە بـۆ خودانـی و هـەو. هەمیـا بـەردا کەنـی. پاشـی هەڤالەکـی بوهایـێ وی گـۆت و مـە ژی کاڤـڕ قـەد و پـرت کـر. سـۆپا دارا گورمینـا وێ بـوو. خانـی گـەرم و خـوەش بـوو. شـیڤەکا خـوەش و تـژی گوشـتێ کاڤـڕی مـە خـوار. ب تلفۆنـا لەشـکەری یـا ناڤبـەرا بارەگایـێ پشـتەڤانیێ و بارەگایـێ لژنـێ، مـە تلفۆنـا لژنـێ کـر و گۆتـە هەڤـالا: ئـەم ل ڤێـرێ نـە و سـەعید ژی لگـەل مەیـە. ئێکسـەر احسـان ئامێـدی[8] بەرپرسـێ لژنـا ئامێدیـێ یـا قوتابیێـن کوردسـتان و شـێخ ئەحمـەد بامەرنـی[9] ئەندامـێ لژنـا قوتابیـان گـۆت: ئەڤـە ئـەم ژی هاتینـە وێـرێ، ژبـەر سـەعیدی. ژ بـەر کـو ئـەو گەلەکـێ خۆشـتڤی بـوو دنـاڤ کادرێـن گەنـج دا.

ئەڤ شەڤە ئەم هەمی سەعید گاباری نە

وێ شەڤێ تا کو نێزیکی دەمژمێر 10 شەڤێ، مە گەلەک بخوەشی، ستران، سوحبەت، حەنەک و خوارنا خوەش، بووراند. لێ 10 شەڤێ سەعیدی گۆت: دڤێت ئەم بچینە گوندی، من جگارە نەماینە، ئەز پێدڤی جگارێن سۆمەرم[10]. پێشمەرگا گۆتێ: ل ڤێرێ بن، ئەم دێ چینە گوندی بۆ تە جگارا ئینین. سەعیدی گۆت: نەخێر دێ هەر چینە گوندی. من گۆتێ: سەعید جهێ مە ل ڤێرێ یێ گەرم و خۆشە. ما دێ بۆچی چینە گوندی، جهێ هندەک مالا تەنگ کەین.

پاشی شەڤتاریەکا چلچاڤە. مرۆڤ نیڤ مەترێ ل پێشیا خوە نابینیت. ئەم دێ چەوا چین؟ وی گۆتە من: مانێ بۆ من هەموو دەمان هەر تاریا چلچاڤە. ما چ جوداهیا نوکە و نیڤرۆ هەیە؟ من گۆتێ: راستە. بەلێ نیڤرۆ ئەم ئەردی دبینین، ئەم تە ژی لگەل خوە دگەڕینین. لێ نوکە ئەم هەمی وەکی تەنە ل ڤێ تاریێ. ڤێجا ئەم دێ چەوا چین؟

ئەم ژ بارەگای دەرکەفتین بەرەڤ گوندێ بێشیلێ ڤە. ئەز بخوە گەلەکێ تورە و داگرتیمە ژ بەر ڤێ برِیارا سەعیدی. شەڤەکا هندا رەش و تاری و بارانە، کەس ژ مە حەبا ئەردی نابینیت. ئەم هەموو وەکی سەعیدی لێهاتین.

چ لایت و تشتێن وەسا ژی لگەل مە نینن. چەقماقەک لگەل شێخ ئەحمەدی بوو. چەند جارەکا وی هەلدکر و بای و بارانێ ئەو د تەمراندەڤە. هەرچەوا بیت پشتی هەرئێک ژ مە چەند جارا کەفتی، مە ئەو کەندالێ بەرسینگێ بارەگای خلاس کر و ئەم هاتینە خوارێ سەر جوا ئاڤا گوندی.

وەکـی ترێنـێ ئێکـی پشـتا یـێ دیـێ گرتـی و ئەمـێ بـەرەڤ نـاڤ گونـدی ڤـە تێیـن. دەمـێ ئـەم گەهەشـتینە بـن گویزێـن نـاڤ گونـدی، مـە دیـت کـو وێـرێ هێشـتا گەلـەک تاریـترە. لسـەرێ گونـدی ئەمبـارا ئاڤـا گونـدی هەبـوو. بـەر ئەمبـارێ ببـوو گـەڕەکا ئاڤـێ، هنـدەک بـەر کربوونـە د وێ گـەڕێ دا، وەک بازەبـەرێ مـرۆڤ ل سـەر وان بـەرا دەربـاز دبـوو. ئـەز و شـێخ ئەحمـەد هـەر چـەوا بیـت، ئـەم دەربـاز بووین. سـەعید د دووڤ مـەڕا بـوو.

ئەحمـەد شـنگالی دەسـتێ خـوە دبـن ملـێ وی ڕا بربـوو و ئـەو دئینـا. ئەحمـەد شـنگالی ل بـەر کریسـکێن چەقماقـا شـێخ ئەحمـەدی، پـێ خـوە هاڤێتـە سـەر بـەرێ دنیڤـا گـەڕا ئاڤـێ دا و پـێ وی تەحسـی و وەرگەڕیـا و تەنشوتەنشـت کەفتـە دگـەڕا ئاڤـێ دا. پانـێ دەسـتێ وی دبـن ملـێ سـەعیدی را بـوو، ئیـدی سـەعید ژی ڕاسـت کەفتـە سـەر کەلەخـێ وی. بـوو قەلەبالغـا ئەحمـەدی دبـن کەلەخـێ سـەعیدی ڤـە و گازیکـر: ئـەز خەندقیـم، ڤـی ژ سـەر کەلەخـێ مـن ڕاکـەن. سـەعیدی ژی خـوە نەلڤانـد و هـەرێ دبێژیـت: خالـێ رزگار ئـەڤ کـوڕە دبـن منڤـە فەتسـی، دێ خەندقیـت، وەرن مـە ژ ڤـێ گـەڕێ بیننـە دەر. ئـەز ژی دلـێ منـێ تژیـە و گەلەکـێ تنگژیمـە. مـن گۆتـێ: تـە دیـت مـن چەنـد کـر و گـۆت. مـا تـە گوهـێ خـوە دا مـە. ڤێجـا هەمـا د وێـرێ دا بـن. گۆتـە مـن: بابـۆ هەمـا مـن شاشـی کـر، مـا گونەهـا ڤـی ڕەبەنـی چیـە، مانـێ ئـەو فەتسـی.

هەرچـەوا بیـت مـە ئـەو ئینانـەدەر. مـن گۆتـێ: تـە دیـت کا چەوایـە، دەمـێ ئـەم هەمـی دبینـە سـەعید گابـاری؟ وەکـی هـەر جـار بکەنـی ڤـە گۆتـە مـن: ئەڤـە 20 سـاڵە ئـەزێ هۆسـامە و خـودێ دزانیـت کانـێ دێ چەنـد سـاڵێن دی ژی هـەر هۆسـا دەربـاز کـەم. دێ بـلا شـەڤەکێ هـوون ژی ببنـە سـەعید گابـاری، مـا دێ دنیـا خـراب بیـت، دا کوهـوون ژی هەسـت ب ڕەوشـا مـن بکـەن. هەرچەنـدە ئـەز وێ گاڤـێ گەلەکـێ ژێ

عاجـز ژی بـووم، لـێ ب وان ئاخفتنێـن وی دلـێ مـن گەلـەک پـێ سـۆت. پاشـی ئـەم چووین ل سـەر چەنـد مالـەکا دابـەش بووین، تـا کـو سـپێدێ.

سـوارۆ ئەڤـە کەڤـر وترِاشـێن چیایـێ مەتینانـە، نـە بەرِیـا مێردینـێ یـە

سـپێدێ سـەعیدی داخـوازا هێسـترەکێ کـر، دا کـو لـێ سـیار ببیـت. برِێیـا لژنـێ و هاریکاریـا حەمیـد خواسـتی ئەندامـێ لژنـێ، مـە هێسـترەک بـۆ کـرێ کـر و ئـەم ژ گونـدی دەرکەفتیـن بـەرەڤ رۆژهەلاتـی ڤـە. ئـەم چووینـە رِەخـێ گونـدی. مـە هێسـتر بـرە بـەر بەرەکـی. مـن گۆتـێ: سـەعید وەرە سـەر ڤـی بـەری و ل هێسـترێ سـیاربە. وی گۆتـە مـن: خالـێ رزگار ئـەز ل رۆژاڤایـێ کوردسـتانێ سـیارەکێ زیـرەک بـووم. پێدڤـی بـەری ناکـەت، دێ شـێم سـیار بـم. لـێ پاشـی هاتـە سـەر بـەری. دبیت کـو شاشـیا مـە بیـت، بـەر پچەکـێ ژ هێسـترێ بلندتـر بـوو. مـە ژی ئـەو هزرنەکـر بێژینـێ بـەرێ بلنـدە هێـدی خـوە پاڤێـژە.

وی خـوە هاڤێـت و ل سـەر پشـتا هێسـترێ نەراوەسـتا، راسـت د رِەخـێ دی دا پشتوپشـت ب وان بـەرا کەفـت. جامێـری رِابـوو خـوە ژ تـۆزێ داقوتـا. لـێ گازنـدە ژ مـە نەکـرن. جـارەکا دی گـۆت: بخـودێ ئـەز سـیارەکی باشـم، لـێ ئەڤـە حیلـە بـوو، بـەرێ بلنـد بـوو.

پاشـی مـن ژی گۆتـێ: ببـوورە، ئەڤـە شاشـیا مـە بـوو. لـێ یـا شـڤێدی شاشـیا تـە بـوو. کـرە کەنـی و گـۆت: ئەڤـە ئـەز تـە دنیاسـم و تـا نوهـا، هەمـوو دەمـا تـۆ کەسـەکی ئـارام و نـەرم وەکـی مەلهەمێـی. مـن چ جـارا ژی بـاوەر نەدکـر، کـو تـۆ ژی عاجـز دبـی. لـێ یـا شـڤێدی مـن دیتـی، مـن زانـی تـۆ ژ مـن سەرهشـکتری. مـە هەمیـا کـرە کەنـی و جـارەکا دی

سیار بوو. من گۆتێ: بلا ئەحمەد هەڤسارێ هێسترێ بگریت و سەرێ وێ بکێشیت. لێ وی جارەکا دی گۆتە من: مالا تە تۆ ئێکجاری من مری ددانی. کا هوون ل پەیا ڕێکا خوە هەڕن و هەڤسارێ هێسترێ بدەنە دەستێ من. خەما نەخۆن وەکی گولەکێ دێ هێم.

ل دەڤەرێن چیا پەیاڕێک (رێین مرۆڤێن پەیادە)، ل گەلەک جها ژ ڕێکێن چوونا دەوارا جودا دبن. چونکی پەیادە دشێن دجهێن ئاسێ ژی ڕا بچن. لێ دەوار نەشێن. ڕێکێن دەوارا پرانی دبنە چەپ تا کو ل چیا سەردکەڤن.

ئەم ل پەیاڕێکێ دچووین. من ئێزگێ رادیۆیا ئێکەتیا نیشتمانی کوردستان ڤەکربوو، گوهداری دکر. هینگێ دەستپێکا دانوستاندنێن ئێکەتیێ بوو لگەل حکومەتا سەدامی.

ژ بۆ هندێ ژی کو سەدام پووتەیەکی ب وان بدەت، وان هێرش کربوو سەر هەموو هێز و پارتیێن کوردستانی و خۆڕخۆڕا ئێزگێ وان بوو، بەحسێ قارەمانیێن خوە دکر ل دژی پێشمەرگێن بەرەیێ (جود). سەعید ژی ژ مە خوارتر ب سیاری هێسترێ یێ تێت. من هند دیت جارەکێ وی ژ بنێ پیا کرە قێرِی و گازیکر: خالێ رزگار بگەهنە من ئەز مرم. مە ژی بلەز خوە د وێ بەتەنێ دا هاڤێت و ئەم چووینە دەف. چ ببینم، گوهیژەکا سترێین وێ وەکی ژووژی، یا ل هنداڤی ڕێ. هەما بزۆری هێسترا بێ بار دبنرا دەرباز دبیت. پا سەعید ڕەبەنی نابینیت دا کو خوە بچەمینیت. هێستر ژی ڕاستا چووی. سەرێ سەعیدی تا کو سینگێ وی هەمی یێن ماینە دناڤ سترێین گوهیژێ ڕا.

من گۆتێ: هێسترێ پاژوو بلا بچیت، دا سەرێ تە ژ ناڤ ستریا دەرکەڤیت.

وی گۆتە من: چ سەروچاڤ بۆ من نەهێلاینە. دێ ئێکجار پتر من بریندارکەت. من تەماشەکر، خوین وەک شرِکێ یا ژ دێمێ وی

و سەرێ وی تێتەخوار. مە سەعید گرت و هێستر ژبن هاژووت و مە ئەو دانا ئەردی. براستی چ سەروچاڤ بۆ نەهێلا بوون. من پارچەیەک ژ شووتکا خوە ب سیکاری (قەمەی) بڕی و خوینا دێمێ وی پێ پاککر. جارەکا دی مە سیارکر و هەڤسارێ هێسترێ ڤێ جارێ مەدا دەستێ ئەحمەد شنگالی و ئەم چووین. من ژی گۆتە سەعیدی: سوارۆ ئەڤە کەڤر و تراشێن چیایێ مەتینانە، نە بەڕیا مێردینێ و ئامودێ یە. کرە کەنی و گۆت: دێ بلا، ئەز ستراناب مەتینوی بێژم و ئەو ژی ڤێ ب سەرێ من بینیت.

دەرمانێ بریندارێن مە ستران و مۆزیک بوون

من گۆتە سەعیدی: ئەز دێ چمە شێلازا. بریندارێن مە یێن وێ چالاکیا ل رۆژا 1984/10/31 مە ل سەرێ ئامێدیێ[11] کری، یێن ل وێرێ. دێ چم سەرا وان دەم. پاشی دێ هەڤالێن خوە کۆمکەین و بەرەڤ سپنەی ڤە چین. وی گۆتە من: چ ژ وێ باشتر نینە. ژ خوە من ژی دڤێت بێمە سەردانا بریندارا ن. ئەز دزانم مە دەرمان و پێدڤیێن ساخلەمێ نینن، لێ ئەز دزانم ستران و مۆزیک باشترین دەرمانن ژ بۆ نەخوەش و بریندارا ن. ئەز ژی دێ هێمە وێرێ. دێ ل دەف بریندارا ن بم و ستران بۆ وان بێژم و مۆزیکێ بۆ ژەنم، چەند رۆژەکا تاکو دبیتە ژڤانێ من یێ ئاهەنگا بەرەی، پاشی دێ چمە بارەگایێ لقێ ئاهەنگێ کەم.

ڕاستی دەمێ ئەم گەهەشتینە ناڤ بریندارا ن، دەستپێکێ سەعیدی دەستپێکر، ب ئاخفتن و پەیڤێن خوە، جار یێن شوڕشگێڕی و جار ژی یێن حەنەکی، ڕەوشەکا وەسا دناڤ بریندارا ن دا ئافراند، کو دا بێژی جەژن و ئاهەنگە. پاشی دەست ب ستران و مۆزیکێ کر.

برینـداران گۆتـێ: سـەعید تـۆ ژ دەف مـە ناچـی، هەتـا ئـەم سـاخ دبیـن و هنـدی تـۆ ل دەف مـە بـی ئـەم پێدڤـی ب چ دەرمانـان ژی نینیـن. سـەعیدی سـۆزدا وان، کـو دێ چەنـد رۆژەکا ل دەف وان بیـت و پشـتی ژ لقـێ ژی د زڤڕیتەڤـە دێ جـارەکا دی هێتەڤـە دیوانـان وان.

---

(1) سەباح یاسین مستەفا گەرماڤی، ساڵا 1965 ل گوندێ گەرماڤا ل باکوورێ دهۆکێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1980 بوویە ئەندامێ ڕیخستنا نهێنیا پارتی. خواندنا خوە تا کو سێ ناڤنجی خواندیە. ل ساڵا 1982 هاتیە گرتن و حوکومکرن ل سەر کارێ ڕێخستنا پارتی. ل ساڵا 1988 ب لێبووینەکا گشتی هاتیە ئازادکرن. پشتی 1991 مژیلی کارێ ڕێخستنا پارتی بوویە. ساڵا 1999 وەک کارمەندێ گومرکێ هاتیە دامەزراندن ل دەرێ سنووورێ ئیبراهیم خەلیلا و تا نوها ژی هەر ل سەر وی کاری یە.

(2) یوسف ئیبراهیم رەجەب بابیری، ل ساڵا 1964 ل گوندێ بابیرێ، ل دەڤەرا بامەرنێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1984 ئامادەیی یا پەرستاری ل دهۆکێ بدوماهی ئینا و هەمان ساڵێ هاتە ناڤ شوڕشێ. وی دەستەکێ باش دنڤێسینا هەلبەستێن سترانا و ستران گۆتنێ ژی دا هەبوو. پشتی ساڵا 1991 وی لگەل ڕێکخراوێن بیانی یێن هاریکارێ کاردکر. 2005 بوو ئەندام نڤێسینگەهێ ل بارەگایێ لقا نەها پارتی ل ئاکرێ. نوکە ژی خانەنشینە، ل دهۆکێ دژیت.

(3) ئەحمەد میرخان سلێمان، ل ساڵا 1957 ل گوندێ بێقولکێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1976 بوویە پێشمەرگە و کادر. ساڵا 1978 پشکداری د خولەکا برینپێچێ و ئێکا کادرێ دا کریە، ل بارەگایێ هەرێما دوو، ل هەرک و بێداڤا. پاشی بوویە برینپێچێ شوڕشێ ل

بارەگایێ لقا ئێک. پاشی ل لژنا زاخۆ و لژنا ئامێدیێ. ساڵا 1988 دەربازی باکوورێ کوردستانێ بوویە و ل جزیرا بۆتان ئاکنجی بوویە. 1994 زڤریەڤە کوردستانێ. 1996 بوویە پەنابەر ل ئەڵمانیا. 2005 زڤریەڤە و خانەنشین بوویە. نوکە ژی ل کوردستانێ و ئەڵمانیا دژیت.

(4) بنێرە ل74 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(5) ئەندراوس گورگیس نەرسێ، یێ بەرنیاس ب عندۆ چوونە کانیبەڵاڤی، ل ساڵا 1943 هاتیە دنیایێ. پێشمەرگێ شۆڕشا ئەیلولێ بوویە. ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە، نوکە ل ئوسترالیا دژیت.

(6) بنێرە ل26 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(7) ئەحمەد خەلەف هەمزە شنگالی، ساڵا 1963 هاتیە دنیایێ. ل دهۆکێ کارێ تۆمارگەها کاسێتێن سترانا دکر. ل ساڵا 1981 تا 1985 ل ناڤ شوڕشێ بوو. ل ساڵا 1981 ل زێوە ل رۆژهەلاتێ کوردستانێ، لگەل هونەرمەندان ئەردەوان زاخۆیی، شاکر محەمەد ئەمین و سەعید گاباری، ل تیپا موزیک و سترانا یا دەنگێ پێشمەرگە کاردکر. نوکە ژی ل دهۆکێ دژیت کارێن تایبەت دکەت.

(8) ئیحسان عەبدلا قاسم ئامێدی ل ساڵا 1959 ل ئامێدیێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1978 بوویە ئەندامێ ڕێخستنێن پارتی. ساڵا 1982 دەمێ کو قوتابیێ پەیمانگەهێ بوویە ل بەغدا، بەعسی بزاڤا گرتنا وی دکەن، ئەو

تێتە ناڤ شوڕشێ ل لژنا ئامێدیێ دبیتە پێشمەرگە. پاشی دبیتە بەرپرسێ لژنا ئامێدیێ یا ئێکەتیا قوتابیێن کوردستانێ. ساڵا 1988 دبیتە بەرپرسێ لقا دهۆک-نەینەوا یا ئێکەتیا ناڤبری. هەمان ساڵ ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ دبیت. ساڵا 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ و دبیتە ئەندامێ لقا ئێک. ساڵا 2000 دبیتە کارگێرێ لقا 8. ساڵا 2005 دبیتە ئەندامێ پەرلەمانێ کوردستانێ. ساڵا 2019 دبیتە بەرپرسێ ناڤەندا خانی یا رۆشنبیری و راگەهاندنێ ل دهۆکێ و نوکە ژی بەردەوامە ل سەر وی کاری.

(9) ئەحمەد عەبدلسەلام تاها بامەرنی، ل ساڵا 1959 ل بامەرنێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1981 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی. ئەو دەرچوویێ ئامادەیێ یە. ل ساڵا 1982 بوویە پێشمەرگە و پاشی بوویە ئەندامێ لژنا ئامێدیێ یا ئێکەتیا قوتابیێن کوردستانێ. ساڵا 1986 وەک پێشمەرگە چوویە لگەل ڕێکخراوا شرین سەر ب هەمان لژنەڤە. 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە. ساڵا 1989 بوویە پەنابەر ل سوێد. ساڵا 2007 زڤریەڤە کوردستانێ و وەک ئەندامێ دەزگایێ هەلبژارتنێن پارتی دەستبکار بوویە. نوکە ژی ل سوێد و کوردستانێ دژیت.

(10) جگارێن سۆمەر جۆرەکێ جگارا بوو ل ئیراقێ دهاتنە چێکرن.

(11) مە هێزێن لژنا ئامێدیێ لگەل هێزەکا بارەگایێ لقا ئێک ل ئێڤاریا 1984/10/31 هێرش کرە سەر

بنگەهێن لەشکەرێ ئیراقێ ل سەرێ ئامێدیێ، کو ئەڤ بنگەهە بوون: بارەگایێ سریێ ل جهێ کەمپا ئینگلیزی، بنگەهێن خەلاڤا، دەریکێ کەری و چاربیا. هەرچار بنگەهـ هاتنە گرتن و دەستکەفتەکێ باش ژ چەک و پێدڤیێن لەشکەری هاتە گرتن، لگەل 8 دیلا. زیانێن مە ژی شەهیدبوونا ئەحمەد مستەفا ئورمانی و تەحسین عەبدلا دووتازای و 7 بریندار بوون.

شەهید محەمەد تاهر بێشینکی

قارەمانیا ئەفسانەیی و خیانەتا ڕەش

ل دەستپێکا شوڕشا گولانێ، ئەو کەسێن دبوونە پێشمەرگە حکومەتا ئیراقێ مرۆڤێن وان، ب ژن و زارۆک و زەلام هەمی ڤە دگرتن و دهاڤێتنە دزیندانان دا. بیرا من تێت ل پارێزگەها دهۆکێ هەموو زیندان تژی ببوون، ئێدی جهـ نەمابوو.

ئەمنا دهۆکێ ئەو کەلها ل سێڕیانا دهۆک-زاخۆ-مۆسل تژی کربوو ژ ژن و زارۆکێن پێشمەرگا و وان ڕەفتارەکا گەلەکا هۆڤانە دگەل دکر. دیسان ب هزاران ژ ڤان ژن و زارۆکان بربوونە زیندانێن سەلامیە، فەزیلیە، نوگرە سەلمان و زیندانێن دی ل ناڤەراست و بیابانێن باشوورێ ئیراقێ. پاشی ل سالا 1985 حکومەتا ئیراقێ بڕیارا خوە گوهارت.

ئێدی وان زەلامێن گەنج یێن مالباتێن پێشمەرگا زیندان دکرن و پیرەمێر و ژن و زارۆک ژی دەردئێخستن بۆ دەڤەرێن رزگارکری و دەستێ خوە ژی ددانا سەر مال و خانیێن وان. مەرەما وان ژی ژ ڤێ ئەو بوو کو شوڕش سوود ژ هێزا گەنجا نەبینیت بۆ پێشمەرگاتیێ و پیر و

زاروک ژی ببنە بار ل سەر ملێ مرۆڤێن خوە یێن پێشمەرگە و شوڕشێ.

ل ساڵا 1985 هەوا مەزن یا دەرێخستنا ڤان مالباتان دەستپێکر. مە ژی وەک شوڕش هندەک لژنێن تایبەت چێکرن کو ل گوندێن دەڤەرێن رزگارکری بگەڕن و پێشوازیا ڤان مالباتێن دەرێخستی بکەن و پێدڤیێن وان ژ خانی و تشتێن دی بۆ دابین بکەن. ئەم ژی هەر ژ بۆ ڤی کاری ل دەڤەرا سپنێ بامەڕنێ بووین. شەڤەکێ ژ وان ئەم ل گوندێ غلبیشی بووین. ئەز مێڤانێ ماله‌کێ بووم، ناڤێ خودانێ ماڵێ حەجی یونس[1] بوو. حەجی یونس زەلامەکی نێزیکی 50 ساڵێ بوو. ئەو گەلەکێ ئاخفتنخۆش بوو. وی گۆتە من: «خالۆ ڤی مللەتی گەلەک قوربانیێن داین، پێدڤیە ئەم وان کەسێن قوربانی داین ژبیرنەکەین. ئەز دێ بۆ تە سوحبەتەکێ کەم. نزانم تە ناڤێ محەمەد تاهر بێشینکی[2] بهیستیە یان نە؟» من گۆتێ: بەلێ ڕێکخراوەکا پێشمەرگەی یا پێ هاتیە ناڤکرن. وی گۆتە من: «ئەڤ چیرۆکا ئەز بۆ تە دبێژم شەڤەکێ، ئەو بخوە مێڤانێ من بوو، وی ئەڤ چیرۆکا خوە یا بۆ من ڤەگێڕای. خالۆ محەمەد تاهر بێشینکی ل هاڤینا 1977 (ڕۆژا 1977/7/9)[3] لگەل گرۆپەکێ پێشمەرگا کو ژ 20 پێشمەرگا پێکدهات ب سەرپەرشتیا محو گەودا، ژ دەڤەرا کۆماتەی ل سەر سنوورێ باکوور-باشوورێ کوردستانێ بڕێدکەڤن بەرەڤ دەڤەرێن زاخۆ و دهۆکێ، ژ بۆ ئەنجامدانا ئەرکێن پێشمەرگاتی و ڕێخستنێ. ژ بەر کو ژ سنووری تا کو جادا زاخۆ-کانیماسێ حکومەتا ئیراقێ ئەو گوند هەموو یێن وێرانکرین و دەڤەرەکا چوولە، ژبەر هندێ، پشتی ئەو گەلەک برسی دبن، هندەک تری و فێقیێ ل ناڤ وان ڕەزێن بەردایین پەیدا دکەن و دخۆن و هۆسا ئەو دشێن خوە بگەهینە ڤی ئالیێ دیێ جادا زاخۆ-باتیفا. لێ ل ڤی ئالی ژی نەگەلەکا بساناهیە کو بشێن نان و خوارنێ پەیدا بکەن. ژبەر کو هەر هەبوونەکا پێشمەرگەی ل دەڤەرێ بهێتە هەستکرن،

ئیـراق دێ دگاڤـێ دا بهـزاران لەشـکەرێن تایبـەت و گرۆپێـن جاشـێن ئیسـتخباراتێ ل سـەر سـەرێ وان کۆمکـەت. پشـتی دوو شـەڤێن ڕێ ئـەو شـیان دەڤـەرا سـندیا ببـڕن و ل خابیـری دەربـاز بـبن و خـوە بگەهیننـە هشـارەکێ ل نێزیکـی گونـدێ ئاشـانکێ ل بـەر ڕۆگەرمـی ل دەڤـەرا مانگێشـکێ. پشـتی وان ل وێـرێ ب ڕێیـا کەسـەکێ نیـاس هنـدەک خـوارن پەیداکـری. محەمـەد تاهـر و عەلـی ئەبوزێـد دێرگژنیکـی و (ر.ئـە)، داخـوازێ ژ بەرپرسـێ خـوە محـو گـەودا دکـەن کـو بـۆ دەمـێ سـێ ڕۆژا دەسـتیرێ بدەتـە وان، دا کـو ئـەو خـوە بگەهیننـە گوندێـن خـوە و هنـدەک کاروبارێـن خـوە یێـن تایبەتـی ئەنجامبـدەن و جـارەکادی پشـتی سـێ ڕۆژا بزڤرنەڤـە دەڤ وان. ئـەو دەسـتیرێ وەردگـرن و دچنـە نێزیکـی گونـدێ ئەلندکـێ، کـو گونـدێ (ر.ئـە) یـە، ب ڕۆژێ خـوە ل وێـرێ هشـاردەن. پشـتی تـاری دکەڤیتـە ئـەردی ئـەو هۆسـا بڕیـارێ دەن کـو، (ر.ئـە) دێ مینتـە ل ڤێـرێ ل گونـدێ خـوە و محەمـەد تاهـر و عەلـی ژی دێ چنـە گوندێـن خـوە، کارێـن خـوە ئەنجامـدەن و شـەڤا سـێ جـارەکا دی هەرسـێ دێ ل ڤـێ هشـارا گونـدێ ئەلندکـێ، ل دەف (ر.ئـە) کۆمبنەڤـە و دێ چـن گەهنـە هەڤالێـن خـوە.

عەلـی دێرگژنیکـی و محەمـەد تاهـر بێشـینکی دچنـە گونـدێ شـاوریکێ مـالا کەسـەکی بناڤـێ (سـەدیق محەمـەد شـاوریکی) کـو جهـێ باوەریـا وان بـوو. سـەدیق شـاوریکی دبێژیتـە وان: ئەگـەر هـوون ب مـن بکـەن هـوون ناچنـە گوندێـن خـوە. چونکـی ڕژێمـێ نیڤـەکا ڤـی خەلکـی یـێ ل سـەرێک کرینـە جاسـوس. ئەگـەر هـوون بچـن مرۆڤێـن خـوە ببینـن و ئەمنـا ئیراقـێ بزانیـت دێ مرۆڤێـن وە هەمیـا گـرن و بەنـە باشـوورێ ئیراقـێ زیندانکـەن. لـێ محەمـەد تاهـر بەردەوامیـێ ددەتـە ڕێـکا خـوە و

بەرەڤ بێشینکێ ڤە دچیت. بەلێ عەلی ب ئاخفتنا سەدیقی دکەت و ناچیتە دێرگژنیکێ. ئەو هەردوو ژڤانێ دەدەنە هەڤدوو کو دێ جارەکا دی ل شاوریکێ ل مالا سەدیقی ڤێککەڤن و ژ وێرێ چنە ژڤانێ خوە یێ دی ل دەف هەڤالێ خوە ل ئەلندکێ. عەلی ژبەر کو ل سەر ئاخفتنا سەدیقی ناچیتە گوندێ خوە. ئەو هەر وێ شەڤێ پاشڤە دزڤرێت و دچیتە گوندێ برۆحەجەرا دەف ئەمین عومەر برۆحەجەری، دا کو شەڤا سێ بزڤرێتەڤە شاوریکێ و ئەو و محەمەد تاهر ژ وێرێ پێکڤە بێنەڤە ئەلندکێ دەف هەڤالێ خوە یێ سێ. محەمەد تاهر شەڤا دووێ (شەڤەکێ بەری ژڤانێ خوە) زڤرێڤە گوندێ شاوریکێ، کو هێشتا هەڤالێ وی عەلی ژی نەهاتبوو وێرێ. لێ ئەو ل وێرێ نەراوەستا و گۆتە سەدیق شاوریکی: ئەڤە ئەز چوومە جهێ ژڤانا مە یا دی ل دەف هەڤالێ مە (ر.ئە)، ئەگەر عەلی هات بێژێ ئەم هەردوو یێ ل وێرێ، ل جهێ ژڤانێ ل هیڤیا وی، هەتا تێت.

محەمەد تاهر هەر شەڤا دووێ زڤرێڤە جهێ ژڤانێ ل دەف گوندێ ئەلندکێ. رۆژا 1977/7/16 دەمێ لێ بوویە سپێدە وی دیت کو ئەڤە (ر.ئە) لگەل چار کەسێن دی، ب ناڤێ هندێ کو خوارنا بۆ ئینایە هشارێ، هاتنە دەف. دەمێ ئەو گەهەشتینە دەف هەرچار کەسان خوە ب سەر کەلەخێ وی داددان و ئەو گرت. چ ب وی نەما، تەنێ وی تژی دەڤێ خوە تف کر و هاڤێتە سەروچاڤێن هەڤالێ خوە یێ خائین و گۆتێ: ڕوویێن تە ڕەش بن هەی خائینێ خوەفرۆش. پاشی ئێکسەر ژمارەیەکا مەزنا جاشێن (مفارز خاصە) یێن سەر ب ئیستخباراتێ ڤە، کو هەر خەلکێ دەڤەرێ بوون و گەلەک ژ وان دنیاس ژی بوون، ژ هەمی ڕەخا هاتن و ئەو گرت. هۆسا جاشا ئەو دیلکر و گرت و بر. نەبێژە هەڤالێ وان (ر.ئە) هەردەمێ شەڤا 13-1977/7/14 ل نێزیکی ئەلندکێ ژ وان ڤەقەتیای، وی ئێکسەر پەیوەندیا

ب جاشێن دەڤەرێ کری و وان ژی ئێکسەر یێ بریە ئەمنا دهۆکێ و ئەمنێ و گرۆپێن جاشێن (مفارز خاصە) و لگەل (ر.ئە) پیلانەکا وەسا یا دانای کو هێزەکا مەزنا جاش و لەشکەرێ تایبەت، گەلەک ب نهێنی، ببنە دەڤەرێ و دۆرێن جهێ ژڤانا وان یا شەڤا سێ باش دۆرپێچ بکەن و عەلی و محەمەد تاهری هەردووا دیل بکەن یان ژی شەهید بکەن. لێ هاتنا محەمەد تاهری یا شەڤەکێ زووتر ژ ژڤانێ خوە (شوونا شەڤا سێ ئەو شەڤا دووێ هات)، ڤێ چەندێ وەکر کو ئەو لەزێ د ئەنجامدانا پیلانا خوە دا بکەن و شوونا هەردووا بگرن، وان تەنێ محمەد تاهر گرت. ژ بەر کو (ر.ئە) پێزانین دابوونە ئەمنێ و جاشا کو عەلی دێرگژنیکی ژی یێ لگەل وان، ژبەر هندێ وان ڕووماڵەکا وێ دەڤەرێ هەموویێ ب لەشکەر و جاشا کر ژ بۆ گرتن یان شەهیدکرنا عەلی ژی، کو عەلی وی دەمی ل گوندێ برۆحەجەرا و دەردۆرا بوو و ب شێوەیەکێ ئەفسانەیی ئەو شیا خوە ڕزگاربکەت. پشتی زێدەبوونا لڤینێن لەشکەر و جاشا ل دەڤەرێ، عەلی ژی ئێدی ل ئاشانکێ و ل دەرگەلا شێخا بهاریکاریا هندەک کەسا خوە دپارێزیت. تاکو ل ئێڤاریا ڕۆژا 1977/7/17 نامەیەک ژ هەڤالێ وی (سەدیق شاوریکی) دگەهیتێ کو دنامێ دا هاتیە: «هەڤالێ وە (ر.ئە) خیانەتا ل وەکری و یا خوە رادەستی حکومەتا ئیراقێ کری و وی هەڤالێ وە محمەد تاهر ژی یێ دایە گرتن ب دەستێ جاشا. (ر.ئە) هندی پێزانینەکا هەی یا دایە ئەمنێ، هەر ژ هەڤالێن وە و چەکێ وان و ڕێکێن دەرباز بوونا وە و هەر تشتەکی. ژ بەر هندێ دڤێت ل زڤرینا بەرەڤ کۆماتەی ژی هوون گەلەک د هشیار بن، ل سەر بۆسێن دوژمنی د ڕێیا وە دا». عەلی ب

هـەر ئاوایەکـی بیـت خـوە دگەهینیتـە محـو گـەودا و هەڤالێـن خـوە یێـن دی، لـێ ل دەڤـەرا زاخـۆ ژی ژ ئەگـەرێ پێزانینێـن کـو (ر.ئـە) داینـە دوژمنی، لەشـکەر و جـاش دکەڤنـە دووڤ وان. دەمـا کـو پێشـمەرگە ژ کۆماتـەی هاتینـە خـوارێ، ل دەڤـەرا زاخـۆ هنـدەک پێشـمەرگا گۆتبـوو مالباتێـن خـوە یێـن ل وان گونـدان: خـوە ئامـادە بکـەن، دەمـا ئـەم ژ ئەرکـی دزڤڕیـن و ژێهـەل تێینـە ڤـە، دا وە لگـەل خـوە ببەینـە نـاڤ شوڕشـێ ل دەڤـەرا کۆماتـەی. دیـار بـوو (ر.ئـە) پێزانیـن ل سـەر وان مالباتـا ژی دابوونـە ئەمنـێ. لۆمـا ئەمـن لگـەل هێـزەکا لەشـکەری ئێکسـەر هـات ئـەو مالبـات ب ژن و زارۆک ڤـە گرتـن و برنـە باشـوورێ ئیراقـێ زیندانکـرن.

پشـتی جاشـا محەمـەد تاهـر گرتـی، ژ بـەر کـو ئـەو هـەر خەلکـێ دەڤـەرێ بـوون، وی گەلـەک داخـواز ژ وان کـر کـو وی ڕادەسـتی بەعسـیا نەکـەن، چونکـی دێ وی ب ئەشـکەنجێ کـوژن. یـان ژی ئەگـەر وان هـەر دڤێـت وی بکـوژن، هەمـا ئـەو بخـوە ل ڤێـرێ وی بکـوژن و نەدەنـە دەسـتێ ئەمنـا بەعسـیا. لـێ وان گۆتـێ: ڕادەسـتکرنا تـە بسـاخی پـتر پـارە بـۆ مـە پێڤـە تێـن. وان ئـەو بـر ڕادەسـتی ئەمنـا مانگێشـکێ کـر، ژ وێـرێ ژی بـرە ئەمنـا دهۆکـێ. پشـتی هەفتیەکـێ ل ئەمنـا دهۆکـێ هاتیـە ئەشـکەنجەدان، وان ئـەو ڕاسـت بـرە زیندانـا پـڕ ب سـەهم و هۆڤاتیـا هەیئـا کەرکووکـێ (الهیئـة التحقیقیـة الخاصـة فـی کرکـوک). دەمـێ محەمـەد تاهـر گەهاندیـە وێ زیندانـێ، ئـەو ب هیـچ شـێوەیەکی ڕادەسـتی زۆڵـم و ئەشـکەنجا بەعسـیا نەبـوو. وی هیـچ هیڤیـا خـوە ژ چیـا و تڤەنگـێ و کۆماتـەی نەبـڕی. هەمـوو دەمـا هەروەکـی شـێرەکی ئـازادێ چـوول و چیـا تـۆ بکەیـە د ڕەکەهەکـێ دا ل بـەر دەسـتێ ڕویڤـی و چەقـەلا، بێهنـا وی تەنـگ دبـوو و بـەردەوام ئـەو ل ڕێیەکـێ دگەڕیـا کـو خـوە ژ وێ زیندانـا پـڕی ئەشـکەنجە و هۆڤاتـی رزگار بکـەت. زیندانیێـن وێـرێ هەمـوو خەلکـێ پارێزگەهێـن سـلێمانی، هەولێـر و کەرکوکـێ

بـوون. وی کـەس ژ وان نەدنیاسـی. لۆمـا هەمـوو دەمـا ئـەو د کوژیەکـی زیندانـێ دا بتنـێ درووونشـت و هـزرا خـوە د ڕێکەکـێ دا دکـر ژ بـۆ خـوە ڕزگارکرنـێ. چونکـی هەڤالـێ ویـێ خائیـن (ر.ئـە) هەمـوو پێزانیـن ل سـەر وی دابوونـە ئەمنـێ. ژ بـەر هنـدێ وی دزانـی چارەنڤیسـێ وی سـێدارەدانە و چ دەلیڤـا رزگاربوونـێ بـۆ نەمایـە.

پاشـی دەرکـەت کـو زیندانیەکـێ دی ژی یـێ لگـەل وی د هەمـان ژوورێ ڤـە، کـو وی ژی هەمـان چارەنڤیسـا وی یـا هـەی و ئـەو ژی یـێ دهەمـان هـزر و خیالێـن خـوە ڕزگارکرنـێ دا. ئـەو ژی سـەلام عەبـدلا [4] بـوو، کـو خەلکـێ سـلێمانیێ بـوو و ئەندامـێ کۆمەڵەیـا مارکسـی لینـی یـا سـەر ب ئێکەتیـا نیشـتمانی کوردسـتانی ڤـە بـوو و ئـەو ژی لگـەل کۆمـەکا هەڤالێـن خـوە فەرمانـا سـێدارەدانێ ل سـەر بـوو. وی و سـەلام عەبـدلای پێکڤـە سـۆزدا هەڤـدوو کـو ئـەو پلانـەکا ڕەڤـێ بدانـن، پاشـی دوو کەسـێن دی ژی ب ناڤـێ مـارف و خالد بوونـە هەڤالێـن وان. پشـتی هینگـێ ژی ئـەو لگـەل هنـدەک زیندانییێـن دی یێـن بـەر سـێدارێ ئاخفـتن و ل دوماهیـێ ژمـارا وان بوونـە 18 زیندانـی و هەمیـا پێکڤـە بڕیـاردا کـو پێکڤـە ژ زیندانـێ بڕەڤـن. دەسـتپێکێ وان تێئینـادەرێ کـو کیلۆنـا دەرێ ژوورا وانـا زیندانـێ ئارێشـەیەکا تێـدا و هەرجـار زێرەڤانێـن زیندانـێ ب زەحمـەت وێ ڤەدکـەن و دگـرن. ئەڤـە بـۆ وان خالـەکا جهـێ گرنگیـێ بـوو. پاشـی وان ب ڕێیـا هەڤالـێ خـوە یـێ زیندانـی شـەریفێ خەلکـێ کەرکوکـێ زانـی کـو ئـەڤ زیندانـا وان یـا دنـاڤ سـەربازگەهەکا مـەزن دا ب ناڤـێ (سـەربازگەها خالـد). دیسـان ژ ئەنجامـێ چاڤدێرییێـن وانێـن بـەردەوام وان زانـی کـو ژوورا بـڕەخ وان ڤـە ژوورا زێرەڤانایـە، کـو ژمـارا وان 5 سـەربازن. ژ وان وێڤەتـر ژی 4

لەشـکەرێن دی ل بـن چادرەکـێ زێرەڤانیـێ ل دەرگەهـێ دەرڤـە یـێ زیندانـێ دگـرن. نێزیکـی وان ژی زینـدان ب سـیمەیەکێ بسـتری هاتیـە پـەرژان کـرن. دەسـتپێکێ ڤـان هـەر 18 زیندانیـان و ب تایبەتـی شـەهید محەمـەد تاهـر و سـەلام عەبـدلا بـەردەوام دبـن دەرگەهـی ڕا چاڤدێریـا زێرەڤانـان دکـر، دا کـو بدروسـتی پێزانیـان ل سـەر چەوانیـا کارێ وان و جهـێ زێرەڤانیـێ و هشـیاریا وان و دەمێـن گوهڕینـا زێرەڤانـان وەرگـرن. دهەمـان دەم دا دەمـێ زیندانییـن دی دنڤسـتن شـەهید محەمـەد تاهـر و سـەلام بـەردەوام مژیلـی کیلۆنـا دەرگەهـی بـوون ژناڤـدا. تـا کـو نیـڤ شـەڤەکێ وان دیتـی کـو پشـکا کیلۆنـێ ژ بـەر کـو یـا خرابـی بـوو، ب دەسـتی هاتـە ڤەکـرن. ئێـدی ئەڤـە بـۆ وان پێنگاڤـەکا گەلـەکا گرنـگ بـوو بـەرەڤ رزگاربوونـێ. وان پشـکا کیلۆنـێ هاژووتەڤـە جهـێ وێ و ئێـدی هـەر 18 زیندانیـان بـدۆر ب شـەڤێ هەتـا سـپێدێ زێرەڤانـی ل زێرەڤانێـن زیندانـێ دگـرت، دا کـو دەلیڤەیـەکا گونجـای ببیـن و بڕەڤـن. شـەڤەکێ درەنـگ شـەهید محەمـەد تاهـر سـەلامی ژ خـەو هشـیار دکـەت و دبێژیتـێ: ڕابـە لەشـکەرێ زێرەڤانـێ ل دەرڤـە یـێ ڕوونشـتیە ل سـەر تەنەکەیەکـی و تڤەنـگا خـوە بـڕەخ خوەڤـە یـا پاڵدایـە دیـواری و یـێ دخـەو چـووی. ئـەو ژی هەمـوو هەڤالێـن خـوە ژ خـەو هشـیار دکـەن و هێـدی دەرگەهـی ڤەدکـەن و تڤەنـگا لەشـکەرێ زێرەڤـان ژ بـەر تەنشـتا وی ڕادکـەن و دوو تڤەنگێـن دی ژی ژ ژوورا لەشـکەران ڕادکـەن. تڤەنگەکـێ شـەهید محەمـەد تاهـر، ئێکـێ سـەلام و یـا دی ژی خالـد دهەلگریـت و ب هشـیاری بـەرێ خـوە ددەنـە دەرگەهـێ سـەرەکی. شانسـێ وان دبینـن کـو هـەر چـار لەشـکەرێن زێرەڤانێـن دەرگەهـێ سـەرەکی دبـن چـادرێ ڤـە دنڤسـتینە. ئـەو ژی خـوە دگەهیننـە بـەر سـیمەی و د سـەر را دەربـاز دبـن و دکەڤنـە نـاڤ سـەربازگەهێ، لـێ دبینـن وێ نیـڤ شـەڤێ سـەربازگەهـ یـا کـەڕ و بێدەنگـە و ئـەو ڕاسـتی

چ زێرەڤـان و لەشـکەران ناهێـن. ئـەو بـەرێ خـوە ددنـە سـیمێ سـەربازگەهێ، کـو 100 مـترەکا ژ زیندانـێ دووربـوو، و گەلـەک بزەحمـەت ل وێـرێ ژی دەربـاز دبـن و گەهنـە سـەر جـادا ناڤبـەرا سـەربازگەهێ و کەرکووکـێ، ئێـدی ل وێـرێ ژ هـەڤ بـەلاڤ دبـن و هـەر ئێـک بخـوە دچیـت. هەمـی د پێخواسـن و بـێ پێـلاڤ دکەڤنـە وێ دەشـتێ. محەمـەد تاهـری ژی بتنـێ سـەمتا گلۆپێـن باژێـری گـرت و بـەرێ خـوە ددەتـە کەرکووکـێ. دەمـێ ئـەو گەهەشـتیە نـاڤ باژێـری، وی بـەرێ خـوە دا تاخەکـی کەڤـن کـو کولانێـن وی دتەنـگ بـوون. ئێـدی ل سـەر جـادا بـوو ویـرە ویـرا تۆمبێلێـن پۆلیسـا، وی زانـی یـێ ل وان دگـەرن. پشـتی وی دیتـی کـو ئـەو ئێـدی ژ دەسـتێ ڤـێ حەشـامەتا پولیـس و لەشـکەر و ئەمنـا رزگار نابیـت، وی تەنویـرەکا نانـی دیـت تڤەنـگا خـوە کـرە دتەنویـرێ دا پارچەیـەکا پلێتـی دانـا سـەر. پاشـی وی کاڤلـە خانیـەک دیـت کـو ل بـەر ئاڤاکرنـێ بـوو و کۆمـەکا گێچـێ دخانـی ڤـە ژ بـۆ کۆتنـە (لەبـغ) کرنـێ. وی دەرسـۆکەکا کەڤـن ل نـاڤ کاڤلـێ خانـی دیـت. ئـەو دەرسـۆک د سـەرێ خـوە ئالانـد و هنـدەک تـۆزا گێچـێ پێوەرکـر و دیسـان گێـچ ب سـەر و جلکێـن خـوە ژی وەرکـر. ئێـدی تۆمبێلێـن ڕەشـەکێن بەعسـیا وەکـی مێریـا کومەیریـا وێ لـێ بـەرزە بـووی، دبـەر خانـی ڕا دهاتـن و دچـوون. لـێ ئـەوی خـوە دنـاڤ گێچـێ ڕا سـپی کربـوو و وی ئـاوڕ ژی ل هاتنوچوونـا تۆمبێلێـن بەعسـیا نـە ددا.

پاشـی دەمەکـی شیشـلتووکا تۆمێبـلا سسـت بـوو. وی ل ڕەخێـن خـوە تەماشـەکر و مزگەفتـەک دیـت. وی خـوە نێزیکـی مزگەفتـێ کـر و دیـت کـو مەلایـێ مزگەفتـێ تـازە هـات دێ دەسـتنڤێژا خـوە شـۆت، دا کـو بانگـێ سـپێدێ بـدەت. وی بـاش سـەحکرە مەلایـی و دیـت کـو شـەلواەکێ

کـوردی یـێ ل بـەر و دەرسـۆکەکا سـپی یـا دسـەری. وی گۆتـە خـوە: ئـەز بـاوەر دکـەم ئـەڤ مەڵایـە کـوردە. ئـەز دێ خـوە هاڤێمـە بەختـێ وی. ڤێجـا ئـەو و فەلـەکا خـوە. ئـەو چـوو قەسـتا مزگەفتـێ کـر. دەمـێ ب ژوور کەفتـی، مەڵایـێ بتنـێ بـوو و هێشـتا وی دەسـت ب بانگدانـێ ژی نەکربـوو. دەسـتپێکێ مـەڵا پچەکـێ ژێ ترسـیا، ژ بـەر کـو ئـەو مەهـەک بـوو سـەر و ڕهێـت خـوە نەتراشـین. جلکێـن وی ژ بـەر ئەشـکەنجێ، پەڕتـی بـوون و هەمـی دگێچـێ را سـپی ببـوون. هـەر زڤێلـەک بخـۆ دچـوو.

لـێ وی لگـەل ئامـاژا دەسـتێ خـوە گۆتـە مەلایـی: السـلام علیکـم مامۆسـتا، نەترسـە ئـەز کـوردم و ئـەز برایـێ تەمـە. دەمـێ وی ب کـوردی ئـەڤ ئاخفتنـە گۆتینـە مەلایـی، دلـێ مەڵایـی ئارامـتر بـوو. محەمـەد تاهـری بـەردەوام کـر و گۆتـە مەڵایـی: مامۆسـتا ئـەز کـوردم و برایـێ تەمـە، ئـەز خەلکـێ دهۆکـێ مـە. رووودانـەکا ل مـن قەومـی.

مـن خـوە هاڤێتـە نـاڤ ڤـێ مـالا خـودێ و مـاڵا تـە، مـن بپارێـزە دا خـودێ تـە و مالباتـا تـە بپارێزیـت. مەڵایـی گۆتـێ: پشتڕاسـت بـە، تـۆ نوکـە ئێمانەتـێ مـن و ئێمانەتـێ خودێـی. بەلـێ ئـەز بـۆ تـە چ بکـەم، چ ل تـە قەومیـە؟ وی ژی ب کورتـی گۆتـێ: ئـەز پێشـمەرگەمە خائینەکـی خیانەتـا ل مـن کـری و ئـەزێ دایمـە گرتـن بـۆ پـارا و حکومـەت دێ مـن سـێدارەدەت. ئـەزێ ژ بـەر سـێدارێ ڕەڤیـم، نوکـە گیانـێ منـێ د دەسـتێ تـەدا. مەڵایـی پێڤـە ماچیکـر و بانگدانـا خـوە ژی هێـلا و گۆتـێ وەرە. ئـەو بـرە مـاڵ. زارۆکەکـێ خـوە ڤڕێکـرە مزگەفتـێ گۆتـێ: بێـژە سـۆفیا بابـێ منـێ نەخۆشـە بـلا ئێـک ژ وان نڤێـژێ ل پێشـیا هەمیـا بکـەت. مەڵایـی دەسـتهاڤێتێ سـەر و ڕیهێـن محەمـەد تاهـری تراشـین و شـەلوالەک و کراسـەک دانـێ، گۆتـێ ڤانـا بکـە بەرخـوە. جلکێـن وی یێـن کەڤـن برنـە د سەرشـۆیێ ڤـە ئاگربەردانـێ سـۆتن. محەمـەد تاهـر کـرە د ئـودا ژنـان ڤـە و گۆتـە ئێـک ژ ژنێـن مالـێ جهـێ خـوە دانـە و خـوە درێژکـە دنـاڤ جهـاڕا،

هەروەکـی تـۆ یـا نەخـۆش بـی. گۆتـە محەمـەد تاهـری: تـۆ ژی دنـاڤ ژنـکا دا بـە، ئەڤـە هەمـوو خوشـکێن تەنـە. تـا کـو نێزیکـی دەمژمێـر 8 سـپێدێ ئێـدی چ کـۆلان نەمابـوون پۆلیـس و ئەمـن و لەشـکەر لـێ نەڕاوەسـتاین و دەسـت ب پشـکنینا مـاڵان کـر. تۆمبێلێـن پۆلیـس، ئەمـن و لەشـکەران وەکـی مێریـا ب باژێـڕی وەرببـوون. پشـتی مـەڵا چەنـد جـارەکا دەرکەفتیـە دەرڤـە و چاڤدێریـا ڕەوشـێ کـری، وی ژ هنـدەک نیاسـێن خـوە بهیسـت کـو، شـڤێدی هنـدەک زیندانیێـن ژ زیندانـا هەیئـێ ڕەڤیـن، بەلـێ ئـەو نزانـن کانـێ چەنـدن.

چەنـد ڕۆژەکا محەمـەد تاهـر مـا د مـالا مەڵایـی دا. بـەردەوام مـەڵا ژی یـێ دەردکەڤیتـە نـاڤ باژێـڕی و چاڤدێریـا ڕەوشـێ دکـەت. یـێ دچیتـە باژێـڕی، دچیتـە گەڕاجـێ تومبێلێـن هاتنووچوونـا ناڤبـەرا باژێـڕان و هنـدەک جـاران ژی یـێ دچیـت ل خـالا کۆنـترۆلا ئەمنـێ یـا سـەر ڕێیـا دچیتـە هەولێـرێ و مۆسـل، دەربـاز دبیـت دا کـو بزانیـت کانـێ لێگەڕیـان و دووڤچوونـا زیندانیێـن ڕەڤـی هێشـتا مایـە یـان نـە.

پشـتی 4-5 ڕۆژان مەڵایـی دیـت کـو ڕەوشـا کەرکوکـێ جـارەکا دی یـا وەکـی بـەرێ لێهاتیەڤـە. ئیـدی وی محەمـەد تاهـر ئاگەهدارکـر کـو ڕەوش بڤـی شـێوەیە، لـێ بـۆ ڕێکـێ مـن چ پێچێنابیـت ئـەز بـۆ تـە بکـەم. محەمـەد تاهـری گۆتـێ: تـۆ کەسـەکی وەفـادار و دلسـۆز و شـیرحەلالی، ئـەوا تـە بـۆ مـن کـری، نـە تشـتەکێ بچـووک بـوو. تـە یـا خـوە کـر ڤێجـا دۆرا منـە. دڤێـت ئـەز ژی ئێـدی بخـوە هێـزێ ژ جامێـری و چاڤنەترسـیا تـە وەرگـرم و قۆناغـا مایـی ئـەز ژی وەکـی تـە سـەرکەفتی دەربـاز بکـەم. ئـەز دڤێـت بچـم ئیـدی. تـا کـو دهۆکـێ چەنـد خالێـن کۆنترۆلێـن ئەمنـێ (سـەیتەرە) یێـن گرنگێـن هەیـن، ئەگـەر مـن ئـەو دەربازکـرن،

ئـەو جـارەکا دی مـن و کۆماتـەی ژڤانـە. مەڵایـی ڕێـک ب دروسـتی بـۆ وەسـفکر کانـێ ژ مـاڵا مەڵایـی تـا کـو گەراجـێ تۆمبێـلا دێ چـەوا چیـت، بێـی کـو دجهێـن مەترسـیدار ڕا دەربـاز ببیـت. مەڵایـی هنـدەک پـارە ژی دانـێ بـۆ کریـا ڕێ و بـۆ خوارنـا وی تـا کـو دگەهیتـە بنەجهەکـێ و گۆتـێ ژی بهیـچ شـێوەیەکی لگـەل کەسـێ سـوار نەبـە. ب پیـا هـەڕە تـا کـو دگەهیـە گەڕاجـی. وی خاتـرا خـوە ژ مەڵایـی و مالباتـا وی خواسـت و ب پیـا کەفتـە ڕێ.

ئـەو ڕێـکا مـەلای نیشـا وی دای، پـتر چـوول بـوو و نـە نـاڤ قەرەبالغـا باژێـڕی بـوو، لـێ ئێـک دوو جـاران هنـدەک شـۆفێر بـۆ دڕاوەسـتان ب مەرەمـا کـو ئـەو سـوار ببیـت، کا دێ کیڤـە چیـت دا بگەهینـن، لـێ وی خـوە لال دکـر و ب ئیشـارەتا دگۆتـێ مـاڵا منـا نێزیکـە دێ ب پیـا چـم.

پشـتی دەمەکـی ئـەو گەهەشـتە گەڕاجـێ تۆمبێـلا، لـێ دڤێـت ئـەو بخـوە ل دەلیڤەیـەکا وەسـا بگەڕیێـت کـو بشـێت بـێ پشـکنین ل خـالا کۆنترۆلـێ دەربـاز ببیـت، چونکـی ئـەو یـێ بـێ ناسـنامەیە. محەمـەد تاهـر بـۆ دەمـێ پـتر ژ دوو دەمژمێـرا مـا ل گەڕاجـی و بـەردەوام ئـەوێ چاڤدێریـا تۆمبێلێـن دچنـە هەولێـرێ و مۆسـل دکـەت، کانـێ دێ کەنگـی دەلیڤەیـەکا بـاش بینیـت دا کـو سـوار ببیـت و بـەرەڤ وەغـەرا خـوە یـا پـڕی مەترسـی ڤـە بچیـت. پشـتی دوو دەمژمێرێـن چاڤـەرێ بوونـێ، جارەکـێ وی دیـت کـو 6-7 پیـرەژن و پیرەمێرێـن عـەرەب ل مینـی بۆسـەکا پۆلۆنـی سـوار بـوون و شـۆفێری ژی هـەر گازیدکـر: نەفـەرەک مۆسـل. محەمـەد تاهـری گۆتـە خـوە: ئاهـا ئەڤـە دەلیڤـا منـا زێڕینـە. چ ژ ڤـێ باشـتر، هـەر خالـەکا کۆنترۆلـێ ڤـان هەمـوو پیـرەژن و پیرەمێرێـن عـەرەب ببینیـت، تۆمبێلـێ ناڕاوەسـتنیت و پسـیارا ناسـناما ژی ناکـەت. یـا ژ وێ باشـتر ژی مـادەم ئەڤـە دێ راسـت چیتـە مۆسـل، کەواتـە کۆنـترۆلا هەولێـرێ ژی ژ مـن ڤەبـوو. وی ڕاسـت خـوە هاڤێتـە د تۆمبێلـێ دا و تۆمبێـل کەفتـە ڕێ. وی دنـاڤ پیرەژنـا

دا جهێ خوه کر وپچەک ژی خوه ژبنکر، دا کو سەرێ وی گەلەکێ دیار نەبیت و دناڤ وان دا وونـدا ببیت. دەمێ ئەو گەهەشتینە خالا کۆنترۆلا دەرکەفتنێ ژ کەرکووکێ، وی خوه دخەو بر و وی هندا دی سەرێ خوه نزمکر، کو هیچ دناڤ پیرەژنا ڕا دیارنەدکر. دەما تۆمبێل گەهەشتیە خالا کۆنترۆلێ و لەشکەرێ ڕاوەستای ئەو هەموو پیرەژن و پیرەمێر دیتین تێدا، ئێکسەر ئیشارەتدایێ، گۆتێ هەڕە. دەما دەرباز بووین محەمەد تاهری هەناسەیەکا کوور هەلکێشا، وی وەسا هەست دکر کو پێلێن بایێ سپێدەهیا ل گەلیێ کۆماتەی، یێن کو ژناڤ پێلێن خابیری ڕادبن، سیهێن وی تژی کرن و وی هەست بهێز و مۆرالەکا مەزن کر.

ژبلی ئێک دوو ڕاوەستانێن بێنڤەدان و خوارنێ ل سەر ڕێ، تۆمبێل ل هیچ جهەکی نەڕاوەستا و پشتی چەند دەمژمێرەکا ئەو گەهەشتنە مۆسل و ل گەڕاجی پەیابوون. نوکە محەمەد تاهر یێ هزردکەت کو هەتا ڤێرێ وی گەلەک ب شارەزایی و هشیاری پێنگاڤێن خوه هاڤێتینە و ژ ئەگەرێ هندێ ژی وی چەند قۆناغێن پڕی مەترسی ب سەرکەفتیانە دەربازکرینە. لێ دیسان هێشتا مەترسی ب دوماهی نەهاتیە و ئەو هێشتا یێ ل بن چاڤێن پڕی خیانەتێن ڕەشەک و سیخوڕێن بەعسیا و ل بن پەنجێن وانێن کو چپکێن خوینا بێگونەهان ژێ دڕژن. بچووکترین شاشی ئەو بکەت، ڤێجارێ بێ گیرۆبوون ئەو مێڤانێ سێدارێ یە. ژ بەر هندێ وی گۆتە خوه: یێ ئارام بە محەمەد تاهر، ل سەر خوه بە. مێرانی نە تەنێ ئەوە یا مرۆڤ د چەپەری دا دکەت. لێ مێرانیا مەزن ئەوە یا مرۆڤ ب سەرکەفتیانە خوه ژ ڕیپەکا هۆسا ڕزگار دکەت،

یـا کـو هەڤخویـن و هەڤزمانەکـێ منـێ خائیـن، بـۆ چەنـد دینارێـن پیـس ئـەز ئێخسـتیمێ. دڤێـت ئـەز لـەزێ نەکـەم. دڤێـت ڤـێ جـارێ ژی ب̂مینمـە ل هیڤیـا دەلیڤەیـەکا دیـا زێڕیـن.

پشـتی چەنـد تەکسـی و مینـی بۆسـەک ژ مرۆڤـان هاتینـە داگرتـن و ژ گەڕاجـێ مۆسـل بـەرەڤ دهۆکـێ ڤـە هاتیـن، جارەکـێ ل دەمـێ رۆژئاڤـا وی هنـد دیـت مینـی بۆسـەکا کۆسـتەر یا ڕاوەسـتایە و شـۆفێرێ وێ یێ گازی دکـەت: دهـۆک دهـۆک. لگـەل هنـدێ وی دیـت ئەفسـەرەکێ لەشـکەرێ ئیراقـێ، کـو دوو سـتێرک ل سـەر ملـێ وی بـوون، ئـەو ل کورسـیکا پێشـیا مینـی بۆسـێ سـوار بـوو و نێزیکـی 10 لەشـکەران ژی ل کۆسـتەرێ سـوار بـوون. وی دەمـی ئەگـەر وی خـوە کۆنـترۆل نەکربـا چ نەمـا بـوو ژ کەیفـا دا ژ دل بکەتـە قێـڕی. چونکـی ئـەو پشترِاسـت بـوو کـو ئـەڤ مینـی بۆسـە بڤـان سـواران ڤـە، دەلیڤەیـەکا دیـا هـەری زێڕینـە بـۆ وی و ئەڤـە دوماهیک خەلـەکا قەیـد و زنجیرایـە ژ دەسـت و پێـن وی ڤەدبیـت و پـرت پـرت دبیـت. لۆمـا ئێکسـەر وی خـوە هاڤێتـە د مینـی بۆسـێ دا و جهـێ خـوە ل پشـت لەشـکەرا گـرت. بـەرێ مینـی بۆسـێ ژێهـەل کەفتـە ڕێـکا دهۆکـێ و محەمـەد تاهـری د دلـێ خـوە و هـزر و خیالێـن خـوە دا یـا قێڕکریـە سـترانا محەمـەد عارفـی (گولـێ مەحرومـێ چیـا بلنـدن تـە نابینـم).

ژ کەیفـا دا دلـێ وی خـوە ل جهـێ خـوە ناگریـت. د خیـالا خـوە دا ئـەوێ گەهەشـتیەڤە نـاڤ هەڤالێـن خـوە یێـن پێشـمەرگە و نوکـە ژی یـێ بـەرەڤ گونـدێ هەدریشـێ ڤـە دچیـت ل ئالیـێ باکـوورێ سـنووری، کـو مـاڵ و زارۆکێـن وی لێنـە. رۆژا جەژنـێ یـە، زارۆکێـن وی ب چاڤێـن گەشـێن پـڕی هیڤـی ڤـە یـێ بـەرەڤ ویڤـە دبـەزن و خانمـا وی ژی پـاڵا خـوە یـا دایـە سـتوونا بەرسـڤکا خانـی و یـا رۆندکێـن کەیفـێ ب دەرسـۆکا خـوە ژ چاڤێـن خـوە پاقژدکـەت و چاڤـێ وێ یـێ لـێ، کانـێ چـەوا محەمـەد تاهـر زارۆکێـن خـوە ئێـک ئێکـە مـاچ و هەمبێـز دکـەت و وان دکەتـە

ملـێ خـوە و ب تلۆڤـێ زارۆکا ڤـە بـەرەڤ وێ ڤـە تێـت. خرخـڕ و دنگدنگەکـێ محمـەد تاهـر ژ هەدریشـێ زڤڕاندەڤـە د کۆسـتەرێ دا، وی چاڤێـن خـوە ڤەکـرن کـو ئـەو یـێ ل هنداڤـی ڕووبـارێ دهۆکـێ، ل سـەر پـرا ئالـۆکا دەربـاز دبیـت.

غەمگینیـەکا ژ نشـکەکێڤە خـوە ب سـەر دلـێ وی دا بـەردا و دلـێ وی گەلـەک بلـەز لێـدا. چونکـی وی زانـی کێمـتر ژ 400 مـترا یـا مـای بـۆ خـالا کۆنـترۆلا ئەمـن و لەشـکەرا یـا دهۆکـێ، کـو ل جهـێ دەرێ زانکۆیـا دهۆکـێ یـا نوکـە بـوو. هەردەمـێ ئـەو ل مۆسـل سـوار بـووی وی بڕیـارا خـوە دابـوو کـو ئـەو بـەری خـالا کۆنـترۆلا دهۆکـێ پەیابیـت، چونکـی نـەدوورە سـیخوڕێن نیاسـێن دەڤـەرێ ل وێـرێ لگـەل ئەمـن و لەشـکەرا هەبـن و وی بنیاسـن. یـا دی ژی وی نـە دڤیـا بچیتـە نـاڤ باژێـرێ دهۆکـێ، کـو بـۆ وی گەلـەک ب مەترسـیە. لـێ نوکـە ئـەو گەلەکـێ نیزیکـی خـالا کۆنترۆلـێ بـووی. بـەری بگەهنـە خـالا کۆنترۆلـێ و ل سـەر ڕێیـا دچیتـە سـێمێل و زاخـۆ وی گۆتـە شـوفێری: ل ڤێـرێ راوەسـتە دێ هێمـە خـوار، ئـەز خەلکـێ سـێمێلێ مـە دێ چمـە سـێمێلێ. لـێ شـۆفێری گۆتـێ: ئـەز نەشـێم ل ڤێـرێ راوەسـتم. دڤێـت بچمـە خـالا کۆنترۆلـێ و ل وێـرێ بڕاوەسـتم. لـێ محمـەد تاهـری رژدی کـر و گۆتـێ: ئـەزێ ل سـەر ڕیـا مـالا خـوە، مـا دێ مـن بەیـە وێـرێ چ، دێ دوورکەڤـم. ئەفسـەرێ کـو ل پێشـیا کۆسـتەرێ سـوار بـووی، گۆتـە شـوفێری: تـۆ ل ڤێـرێ پەیـا بکـە بـلا بچیتـە مـالا خـوە.

ئێـدی دەم ببـوو شـەڤ. ئـەو هاتـە خـوارێ و ب پیـا خـوە گەهانـدە گونـدێ سـەرتەنگێ یـێ کـو دکەڤێتـە بەرامبـەر فاملـی مـۆلا دهۆکـێ یـا نوکـە، ل رۆژهەلاتـێ سـێمێلێ، کـو نێزیکـی 500 مـترەکا دوور بـوو ژ جهـێ ئـەو لـێ پەیـا بـووی. ل سـەرتەنگێ ئـەو چـوو مـالا نیاسـێ خـوە عومـەر

ئیبراهیـم عومـەر سـەرتەنگی. وێ شـەڤێ شـەڤا جەژنـا رەمەزانـێ بـوو. ئـەو مـال خەریکـی کارێ جەژنـێ بـوون و دەسـتێن زارۆکا خەنـا دکـرن، بـۆ سـوبە بـۆ جەژنـێ. هەلبـەت رۆژا جاشـا محەمـەد تاهـر دیلکـری ژی رۆژا ئێکـێ یـا رەمەزانـێ بـوو. پشـتی وی گەلـەک بلـەز و بـەز خوارنـەک خـواری، گۆتـە عومـەرێ خودانـێ مالـێ: ڕابـە زوو و بلـەز هـەرە مالتـا ژووری مـاڵا برایـێ مـن عادلـی[5] و بێـژە وی ئـەو دەمانجـا ویـا ڤەشـارتی بـلا دەربێخیـت و بـۆ مـن بینیـت. ئـەو شـیڤکا د رۆژهەلاتـێ ماڵتـا ژووری دا تێتـە خـوارێ و تێتـە ماڵتـا ژێـرێ (شـیڤکا کـو نوکـە دکەڤیتـە ناڤبـەرا ماڵتـا کادرا و زانکۆیـا دهۆکـێ) دارەکا گوهیژکـێ یـا ل بـەر لێڤـا شـیڤێ، ئـەز دێ رابـم خـوە گەهینمـە وێـرێ. ژڤانـێ مـن و وی بنـێ وێ دارکـێ یـە، بـلا بێـت ئـەز ببینـم و دا هێشـتا شـەڤ، ئـەز ڤـێ دەشـتێ خلاسـکەم و خـوە بگەهینمـە چیـای.

پشـتی دوو دەمژمێـرا ئـەو و برایـێ خـوە عـادل ل بنـێ دارا گوهیژکـێ گەهەشـتنە هـەڤ. هەلبـەت وی چیـرۆکا خـوە گەلـەک ب کورتـی بـۆ عادلـی ڤەگێـڕا و گۆتـێ: بـرا دڤێـت ئـەز بدمـە ڕێ، هێشـتا دنیـا نەبوویـە رۆناهـی، دڤێـت ڤـێ دەشـتێ خلاسـکەم و بگەهمـە چیـا. چونکـی جاشـێن ئیسـخباراتێ وەکـی سـەیێن برسـی ل سـەر ڤـان ڕێـکا دگـەڕن، دا کـو ئێکـێ وەکـی مـن بکەڤیتـە دەسـتا. عادلـی دەمانجـا خـوە یـا نمـرە 7 دایـێ لگـەل هـزار دینـاران، وی ژی هنـدەک نـان و کادێـن جەژنـێ بخـوە ژ سـەرتەنگێ ئینـا بـوون ژ بـۆ رێکـێ، کربوونـە د پاخـلا خـوە دا. بـەری ئـەو خاتـرا خـوە بخوازیـت، عادلـی گۆتـێ: «بـرا پانـێ پشـتی تـۆ گرتـی ئـەز چوومـە دەف سـەرۆک جـاش (ج. ب)، مـن گۆتـێ منـا خـوە هاڤێتیـە نـاڤ مـاڵا تـە، بـەس برایـێ مـن ژ مرنـێ ڕزگاربکـە، بـلا بهێتـە حوکومکـرن ب زیندانـێ، تنـێ بمینیتـە سـاخ». وی ژی گۆتـە مـن: «دڤێـت سـێ هـزار دینـارا بینـی، دا بدەمە بەرتیـلا و دا بشـێم ل بەربگەڕیێـم، ئیشـەلا دێ بـەردەم». مـن ژی سـێ

هـزار دینارێـن قەرکریـن و داینـێ. باشـە کـەس نەهاتـە دەف تـە، کەسـێ چ بەرڤـەدان بـۆ تەنەکـر، ئاغایـی چ پەیوەنـدی ب تەنەکـرن؟ محەمـەد تاهـری دەسـتێ خـۆ دانـا سـەر ملـێ وی و کـرە کەنـی و گۆتـێ: «بـرا مانـە هـەر ئـەو جـاش بـوون، یێـن کـو ئـەڤ زڕە خیانەتـە ل مـن کـری و ئـەز بریمـە بـەر وەریسـێ سـێدارێ بـۆ چەنـد دینارەکێـن حـەرام، ڤێجـا چـەوا ئـەو دێ مـن دەنـە بـەردان؟ ڤانـا هەمـوو سـنوورێن غیـرەت و نامـووس و کوردایەتـی و مرۆڤایەتیـێ یێـن دەربازکریـن. یـا مـن ژ ڤانـا دیتـی ئەڤـە دێ ژن و زارۆکێـن خـوە ژی دەنـە بپـارە. رۆژا کـو وان بخیانـەت ئـەز گرتیـم،

مانـێ هەمـوو نیـاس بـوون، مـن گەلـەک لاڤـا ژێکـرن، کـو مـن رادەسـتی بەعسـیا نەکـەن، بەلـێ وان گۆتـە مـن: نـە نـە تـۆ مخەربەکـی (پێشـمەرگەیەکی) قەلـەوی، دێ گەلـەک پـارا ب تـە وەرگریـن. مـن گۆتـە وان: کا بەعسـی دێ چەنـد پـارا دەنـە وە ئـەز دێ دووجـارا هنـدێ دەمـە وە، بـەس ڤـێ خیانەتـێ لگـەل مـن نەکـەن، ئـەم ئێـک خویـن و گۆشـتین و خەلکـێ ئێـک دەڤەریـن. وان گۆتـە مـن: مانـێ نـە تەنـێ پارەنـە، دێ پلەیێـن مـە ژی ل دەف ئەمنـێ و ئیسـتخباراتێ بلنـد بـن، دەمـێ ئـەم تـە ڕادەسـت دکەیـن. بـەردەوام ژی وان بخـوە قەشـمەری ب مـن دکـرن. ڤێجـا بـرا هـەم وان ب وێ خیانەتـا خـوە بگرتـن و ڕادەسـتکرنا مـن پـارێ خـوە وەرگـرت و هـەم تـە ژی خـوە ئێخسـتە بـن قـەرا و پـارە کـرە دەڤـێ وان خائینـان». عادلـی گۆتـێ: بـرا مـا ئـەم چ بکەیـن، دلـێ مـە سـۆت ژ بـەر تـە. هەمـا ئێکـی ژ درەو ژی گۆتبـا مـە دێ ل بـەر گەڕیێـم، دا جلکێـن بـەر خـوە ژی فرۆشـین و دەینـێ ژ بـەر گیانـێ تـە. وی گۆتـە عادلـی : باشـە بـرا، ئەگـەر ئـەم مایـن دێ وەل وان کەیـن کـو کوڤشـک ل وان ببنـە

قەیسەری، ژ خوە ئەگەر نەماین ژی بلا ئەو ژی ل سەر کاو جەهێن خوە هەر ڤەکایێن.

پشتی ڤان سوحبەتان وی خاترا خوە ژ برایێ خوە خواست و کەفتە وێ دەشتێ. وەکی کەلەکێ کووڤی وی ئەو دەشت شەقاند و خوە گەهاندە گەلیێ تەحا، ل هنداڤی تاخێ زڕکا یێ نوکە. دەمێ پێن وی گەهەشتینە بەتەنا چیای، ئێدی وی خوە وەکی چیایەکێ بلند و موکوم هەست دکر. سیهێن خوە ژ بایێ پاکێ چیا تژی دکرن و هەر دگۆت: دڤێت رۆژەک بهێت ئێدی نەهێلین عەرەبێن چەپەڵ و جاش و سیخورێن وان چیا و باغێن مە بهەڕمینن و بکەنە مەخەل و ئاخویرێن خوە.

ب رۆژێ وی خوە ل چیایێ تەحا هشاردا و ب شەڤ ژی چوو تا کو گەهشتیە ناڤ رەز و باغێن خوە ل گوندێ بێشینکێ و خوە ل وێرێ هشاردا. وی دەمی ژی پشکەک ژ مالباتا وان ل گوندی بوون. دەمێ ئەو ل ناڤ ڕەز و باغان، برازایێ وی شەهید خسرو حەسەن بێشینکی[6] و کورخالەتێ وی شەهید نوری محەمەد بێشینکی[7] هاتبوونە ناڤ باغی دارێن فێقی پیک بکەن. وی خوە نیشا وان دا. لێ ئەو گەلەک حێبەتی مان و وان ژ چاڤێن خوە باوەر نەدکر کو ئەڤە محمەد تاهرە. ئەو 2-3 رۆژا ب ڤەشارتی ما ل گوندێ خوە بێشینکێ. وی دەمی وی دەیکا خوە و برایێ خوە یێ مەزن هەسۆ ژی دیتین. دهەمان دەم دا وی پەیوەندی ب دوو سێ کەسێن جهێ باوەریێ یێن ڕێخستنێن ناڤخوەکر، بەری بدەتە ڕێ بۆ کۆماتەی. وان هەڤالێن ڕێخستنێ راپۆرتەک داف وی کو تێدا هاتبوو «ئەڤ پیلانا ل دژی وی و عەلی دێرگژنیکی هاتیە ئەنجامدان ب دوماهی نەهاتیە و دبیت چەند بارە ببیتەڤە، ژبەر کو (ش.س.د) کو خەلکێ دەڤەرێ یە و نوکە یێ ل ناڤ پێشمەرگەی، ئەڤ پیلانە ب سەرپەرشتیا ویا هاتیەدانان و پەیوەندیا

ویا لگەل جاشێن دەڤەرێ و ئیستخباراتا ئیراقێ هەی. لۆما دبیت ب هەماهەنگی لگەل جاشێن دەڤەرێ ئەو هندەک پیلانێن دی دانیت و دربێن کوژەک ل پێشمەرگەی و شوڕشێ بدەن».

دەمێ محەمەد تاهر دگەهیتە کۆماتەی[8] (ش.س.د) دیت کو پیلانا وی سەرنەکەفت و هەردوو پێشمەرگێن کو وی پیلانا گرتنا وان ب دەستێ جاشا و ئیستخباراتێ دانای (عەلی دێرگژنیکی و محەمەد تاهر بێشینکی)، هەردوو ڕزگاربوون و هاتنەڤە کۆماتەی، ئێدی وی هەست ب هندێ کر کو نەدوورە پەیوەندیا وی لگەل دوژمنی ئاشکرا ببیت. لۆما ئەو ڕابوو ڕاپۆرتەک بۆ بەرپرسێ هەرێما ئێک جەوهەر نامق نقێسی و تێدا گۆت: «محەمەد تاهر ڕاست نابێژیت کو ژ زیندانێ ڕەڤیە، لێ پێزانینێن ژ خوارێ بۆ من هاتین کو دوژمنی ئەو یێ بەردای و ڕاسپارتی دا کو بەرپرسێ هەرێما ئێک یان هندەک بەرپرسێن دیێن شوڕشێ شەهید بکەت». ل سەر ڤێ بێبەختیا وی هەرێما ئێک ژی شەهید محەمەد تاهری دگریت و چەند مەهەکا دەستەسەر دکەت. تا کو سەلام عەبدلایێ هەڤالێ شەهید محەمەد تاهری یێ زیندانا کەرکووکێ دنامەیەکێ دا بۆ جەوهەر نامقی چیرۆکا خوە و محەمەد تاهری و هەڤالێن خوە یێن دی دنڤێسیت [9]. ئێدی دەمێ شەهید محەمەد تاهر تێتە ئازادکرن و داخوازا لێبووینێ ژێ تێتەکرن، (ش.س.د) ژی دڕەڤیت و تێتە دهۆکێ، خوە ڕادەستی حکومەتا ئیراقێ دکەت و دبیتە ئێک ژ بەرپرسێن جاشێن ئیستخباراتا لەشکەری (مفارز خاصە) و ئێدی دکەڤیتە دووڤ پێشمەرگەی و بۆسا ددانن و ب دەهان پێشمەرگا شەهید دکەن.

ڕۆژا 1978/12/12 شـەهید محەمـەد تاهـر لگـەل گرۆپەکـی پێشـمەرگا یـێ 10 کەسـی، ب سەرپەرشـتیا محەمـەد میرزایـێ مـالا عەجەمـێ[10]، تێنـە دۆرێـن باتیفـێ ژ بـۆ ئەنجامدانـا چالاکیەکـێ ل دژی دوژمنـی، ل نـاڤ سـەنتەرێ ناحیـێ. ئـەو بڕیـارێ ددەن کـو ب شـەڤ هێرشـێ بکەنـە سـەر بارەگایـێ ڕێکخـراوا پارتیـا بەعـس ل نیڤـا باتیفـێ. ژ بـۆ وێ چەنـدێ پەیوەندیـێ ب کەسـەکی دکـەن ل باتیفـێ، کـو ڕێبەریـێ بـۆ وان بکـەت دڤـێ چالاکیـێ دا. لـێ پێزانیـن دگەهنـە دوژمنـی و پشـتی تـاری دکەڤێتـە ئـەردی، هێـزەکا مەزنـا لەشـکەرێ ئیراقـێ ژ بارەگایـێ لیوایـا باتیفـێ دڕژنـە دۆرێـن باتیفـێ و نـاڤ سـەنتەرێ ناحیـێ و چاڤـەڕێ دکـەن کـو پێشـمەرگە بگەهیتـە دنـاڤ وان دا و ژ هەمـوو ئالیـان لێبـدەن و پێشـمەرگەی قڕبکـەن. پێشـمەرگە ژی بـەری دەمژمێـر نەهـی شـەڤێ ژ ئالیـێ باشـوور ڤـە تێنـە نـاڤ باتیفـێ و بـەرەڤ لێدانـا ئارمانجـا خـوە ڤـە دچـن. ل بنـێ باتیفـێ ژی شـەهید محەمـەد تاهـر و شـەهید ئەحمـەد میـرزا[11] (برایـێ محەمـەد میـرزای) تێنـە ڕاسـپارتن کـو د وێ چـالا ل بنـێ باتیفـێ دا جهێـن خـوە بگـرن، دا کـو ڕێیـا خوەڤەکێشـانا هەڤالێـن خـوە، پشـتی ئەنجامدانـا چالاکیـێ، مسـۆگەر بکـەن.

هەڤالێـن وان بـەرەڤ نیڤـا باتیفـا ڤـە دکەڤنـە ڕێ و ئـەو ژی دچـن بـۆ جهـێ دەستنیشـانکری دا کـو جهێـن خـوە بگـرن. لـێ دیـار بـوو لەشـکەرێ دوژمنـی بـەری وان ل وێـرێ جهێـن خـوە گرتبـوون و دبۆسـێ دا بـوون. هەڤالێـن وان هێشـتا نەگەهەشـتینە جهـێ دەستنیشـانکری بـۆ لێدانـا ڕێکخـراوا بەعسـیا و ئـەو هـەردوو دگەهنـە چالـێ و دکەڤنـە دنـاڤ لەشـکەرێن ئیراقـێ دا. ل وێـرێ شـەڕەکی مـەزن دەسـتپێدکەت. ئێـدی ناڤـا باتیفـێ و دۆروبـەر و هـەر ئـەرد دبیتـە ئاگـر و ب هـزاران گوللێـن هەمەجـۆر بهەڤـڕە دپەقـن و ئـەرد و ئاسـمان دبنـە ئێـک پارچـا ئاگـری. ئێـدی خـوە ڤەکێشـانا گرۆپـا ئەنجمدانـا چالاکیـێ ژی نابیتـە

خوەڤەکێشانەکا ڕێکخستی و هەرکەسەک د جهەکی ڕا دەربازدبیت و هەموو ژی ب شێوەیەکێ ئەفسانەیی ڕزگاردبن. لێ شەڕێ هەری مەزن دکەڤیتە سەر سەرێ هەردوو شەهیدان محەمەد تاهر و ئەحمەد میرزای. ئەو د تەقەیا ئێکێ دا کۆمەکا لەشکەرا دکوژن و ترسەکا مەزن دئێخنە دلێ دوژمنی. هەردوو بگرانی برینداری ژی دبن، لێ ئەو بەردەوام شەڕەکێ قارەمانانە دکەن. شەڕ ژ دەمژمێر9 هەتا 2 شەڤێ بەردەوام دکەت. د سەر هندێ ڕا کو لەشکەرێ ئیراقێ بهێزەکا گەلەک ژ یا پێشمەرگەی مەزنتر و چەکەکێ گەلەک بهێزتر دئامادەباشێ دا بوو، لێ دیسان ژی پێشمەرگە شیا دربەکێ کوژەک لێبدەت و 29 لەشکەرا بکوژیت، کو 11 ژ وان بدەستێن هەردوو شەهیدان محەمەد تاهر و ئەحمەد میرزا هاتبوونە کوشتن. لێ مخابن پشتی کو فیشەکێن وان نەماین، هەردوو تێنە شەهیدکرن و تەرمێن وان ب سینگۆیا (قەما) دشێوینن و سپێدێ ب دووڤ تومبێلێن ئیڤاییێن لەشکەری ڤە ل ناڤ باتیفی ڕادکێشن. پاشی خەلکێ باتیفێ وان ژ دەستا دئیننە دەر و ڤەدشێرن.

ل ڤێرێ چیرۆکا پڕ درما و قارەمانی و گیانفیدایی یا محەمەد تاهر بێشینکی بدوماهی تێت. لێ دۆز و ڕێبازا وی چ جارا بدوماهی ناهێت.

(1) یونس یونس عبدالرحمن غلبیشی، ل ساڵا 1932 ل گوندێ غلبیشی، ل دەڤەرا بامەرنێ هاتیە دنیایێ. ئەو کەسەکی ڕێنجبەر بوو. مژیلی کارێ چاندن و خودانکرنا تەرش و کەوالی بوویە. ل گوندێ غلبیشی دژیا. ڕۆژا 15.5.2016 وەغەرا دوماهیێ کریە.

(2) محەمەد تاهر سەلیم شەریف بێشینکی ل ساڵا 1951 ل گوندێ بێشینکێ یێ سەر ب ناحیا مانگێشکێ ڤە هاتیە دنیایێ، ئەو ل ساڵا 1967 ل ژێ 16 ساڵێ بوویە پێشمەرگێ شوڕشا ئەیلولێ تا ساڵا 1975. لێ هەر ل ساڵا 1976 ئەو بوویە ئەندامێ ڕێخستنێن نەپەنی یێن پارتی دیموکراتی کوردستان لگەل شەهید مەحمود غلبیشی. د هەمان ساڵ دا وی ماڵا خوە لگەل خوە بریە و چوویە گوندێ هەدریشێ وبوویە ئێک ژ پێشمەرگێن دەستپێکێ یێن شوڕشا گولانێ.

(3) هەرچەندە من چیرۆک هەموو ب دروستی، ل ساڵا 1985 ژ حەجی یونسێ غلبیشی بهیستیە. لێ ڤێ دوماهیێ، د دەمێ نڤێسینا چیرۆکێ دا، من گەلەک هوورکاتیێن چیرۆکێ ژ پەرتووکا بیرەوەریێن پێشمەرگە و کادر عەلی ئەبوزێد دێرگژنیکی وەرگرتن، یا ب ناڤێ (بیرهاتنێن شوڕشگێڕی د دیرووکا کوردستانێ دا)-پشکا ئێکێ ساڵا 2016. دیسان گەلەک هوورکاتیێن دی ژی من ژ فاخرێ کوڕێ شەهیدی وەرگرتن و یێن شەڕێ باتیفا ژی هەر ب ڕێیا وی مە ژ محەمەد میرزایێ مالا

عەجەمێ وەرگرتن. هندەک پێزانین ژی من ژ پەرتووکا سەلام عەبدلا یا ب ناڤێ (هەیئە) و هندەک ژی ب تلفۆنێ ل رۆژا 5.2.2021 من ژ سەلام عەبدلا وەگرتن.

(4) سەلام عەبدلا ل ساڵا 1948 ل سلێمانیێ هاتیە دنیایێ. خواندنا خوە هەتا ئامادەیی ل سلێمانیێ خواندیە. 1974 بوویە پێشمەرگە. 1977 ب دەستێ ئەمنا بەعسیا هاتیە گرتن و فەرمانا سێدارەدانێ بۆ هاتیەدان. هەمان ساڵ ژ زیندانێ ڕەڤیە و بوویە پێشمەرگە. 1979 بوویە پەنابەر ل سوێد. بەشێ ئیرانناسی ل زانکۆیا ئوپسالا یا سوێد خواندیە. 1992 زڤریەڤە کوردستان. 1993 بوویە هاریکارێ پارێزگارێ سلێمانیێ. 1996 بوویە بریکارێ وەزیرێ ڕۆشنبیری. 2006 بوویە بەرپرسێ لقا4 یا پارتی. نوکە ژی سەرنڤیسەرێ رۆژناما خەباتە ئورگانا پارتی دیمۆکراتی کوردستان. ئەو خودانێ 12 پەرتووکێن چاپکریە.

(5) عادل سەلیم شەریف بێشینکی، ساڵا 1937 ل گوندێ بێشینکێ، ل دەڤەرا مانگێشکێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1974-1975 پێشمەرگە بوویە. پشتی شکەستنا 1975 مژیلی کار و ژیانا مالباتا خوە بوویە. رۆژا 3.5.2000 ل گوندێ بەرەکەڕ ل رۆژاڤایێ ئامێدیێ ب دەستێ چەکدارێن پ ک ک تێتە شەهیدکرن.

(6) خسرو حەسەن سەلیم بێشینکی، ساڵا 1963 ل گوندێ بێشینکێ، ل دەڤەرا مانگێشکێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1986 د هێرشا جاشا دا بۆ سەر

گوندێن دەڤەرێ تێتە بریندارکرن.
ڕۆژا 25.8.1988 د پرۆسەیا ئەنفالێن ڕەش دا، ب دەستێ جاشێن ئیراقێ هاتیە دیلکرن و هاتیە ئەنفالکرن و شەهیدکرن.

(7) نوری محەمەد حەسەن بێشینکی، ل ساڵا 1954 ل گوندێ بێشینکێ، ل دەڤەرا مانگێشکێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1982-1988 پێشمەرگە بوویە. ڕۆژا 25.8.1988 د پرۆسەیا ئەنفالێن ڕەش دا، ب دەستێ جاشێن ئیراقێ هاتیە دیلکرن و هاتیە ئەنفالکرن و شەهیدکرن.

(8) ژ ڤان 12 زیندانیێن کو ژ زیندانا هەیئا کەرکووکێ ڕەڤین، 9 رزگار دبن و 3 ژی تێنەڤە گرتن، لێ ئەو هەرسێ ژی ب لێبوورینەکا گشتی ل ساڵا 1979 ئازاد دبن.

(9) پشتی سەلام عەبدلا ژ زیندانێ رزگار دبیت، دبیتە پێشمەرگە لگەل (ی.ن.ک). ل بهارا ساڵا 1978 ل شەڕێ هەکاریێ ب دەستێ پێشمەرگێن پارتی تێتە دیلکرن و پاشی ئازادکەن. ئەو بڕیارێ ددەت ب ڕێکا ترکی بچیتە ئەورۆپا، لێ دکەڤیتە دەستێ ترکا و ل گەڤەرێ تێتە زیندانکرن، پاشی دبەن دا ب ڕێیا ئیبراهیم خەلیلا رادەستی ئیراقێ بکەن. ل جزیرێ ژ دەستێ ترکا درەڤیت و خوە ل ماڵەکێ ڤەدشێریت و بڕێیا نامەیەکێ پەیوەندیێ ب جەوهەر نامقی دکەت ل کۆماتەی وچیرۆکا خوە بۆ دبێژیت و داخوازا هاریکاریێ ژێ دکەت دا دەربازی سوریێ ببیت. جەوهەر نامق ژی هەر ب نامێ

پسیار ژێ دکەت کا ئەو محمەد
تاهر بێشینکی دنیاسیت، چونکی
محمەد تاهری د ڤەکۆلینا خوە دا
گەلەک بەحسێ وێ کری! ئەو
ژی ب نامەیەکا دی چیرۆکا خوە و
محەمەد تاهری و زیندانێ بدرێژی
بۆ دنڤێسیت، ئێدی هۆسا محمەد
تاهر ژ زیندانێ تێتە ئازادکرن.
(10) محەمەد میرزا میرزا ل ساڵا 1953
ل گوندێ بانکا ماڵا عەجەمێ، ل
دەڤەرا باتیفێ هاتیە دنیایێ. بابێ
وی ل ساڵا 1962 ل زەمبیل فرۆشی
ل رۆژاڤایێ باتیفا، د شەڕەکی
دا ل دژی هێزێن ئیراقێ هاتیە
شەهیدکرن. محەمەد ل ساڵا 1967
تا کو 1975 پێشمەرگە بوویە ل
هێزا ئامێدیێ. جارەکا دی ل رۆژا
1976/6/20 ئەو هەر چار برا پێکڤە
خوە دگەهینە سنووری باکوور و
باشوور و دبنە پێشمەرگێن دەستپێکا
شوڕشا گولانێ. ساڵا 1980 ئەو دبیتە
فەرماندێ مەفرەزەیەکا پێشمەرگەی.
ساڵا 1982 دبیتە بەرپرسێ
ڕێکخراوەکا پێشمەرگەی یا سەر ب
لژنا زاخۆ ڤە. ئەو وەک بەرپرسێ
ڕێکخراوێ وان ساڵان، ل هەر سێ
لژنێن زاخۆ، دهۆک و شێخان ئەرکێ
خوە بجی تینیت. ساڵا 1988 ل
ئەنفالێن ڕەش دبیتە پەنابەر ل کەمپا
ئامەدێ ل باکوورێ کوردستانێ. ساڵا
1991 دزڤڕیتەڤە کوردستانا ئازاد و
دبیتە ئەندامێ میحوەرێ لەشکەرێ
دەرکارێ. ئەو د وان ساڵان دا دناڤ
هێزا پێشمەرگێ کوردستانێ دا

گەلەک ئەرک و بەرپرساتیێن جودا وەردگریت. دوماهی ئەرک ژی ل ساڵا 2004 دبیتە جێگرێ فەرماندێ فەرماندەییا سپیلکی. ل ساڵا 1999 مەدالیا بارزانی وەردگریت. ساڵا 2017 ب پلەیا لیوا خانەنشین دبیت. وی پشکداری دکۆنگرەیێن پارتی یێن 9،11،12 و 13 دا کریە. ڕۆژا 24.9.2020 ب نەخۆشیا کۆرۆنایێ وەغەرا دوماهی کر.

(11) ئەحمەد میرزا میرزا ل ساڵا 1952 ل گوندێ بانکا ماڵا عەجەمێ، ل دەڤەرا باتیفا هاتیە دنیایێ. بابێ وی ل ساڵا 1962 د شەڕەکی دا ل زەمبیل فرۆشی، ل ڕۆژاڤایێ باتیفا، ب دەستێ جاشێن ئیراقێ هاتیە شەهیدکرن. ساڵا 1972-1975 پێشمەرگە بوویە. ڕۆژا 1976/6/20 هەرچار برا پێکڤە دبنە پێشمەرگە. ئێڤاریا ڕۆژا 1978/12/12 د شەڕەکی دا لگەل هەڤالێ خوە محەمەد تاهر بێشینکی، ل باتیفێ تێنە شەهیدکرن.

ئەم و زەعیم عەلی ل سەر ڕێکا لیبیا،

ل دیوانا سەرۆك بارزانی

مەهـا ئەیلـولا 1985 بـوو، ئـەز و جەمیـل توفیـق ئامێـدی[1] ل دەڤـەرا سـپنێ بامەڕنـێ، خەریکـی سـەرەگوهیا وان مالباتێـن پێشـمەرگا بووین یێـن کـو بەعسـیا تـازە ژ باژێـرا دەرێخسـتبوونە دەڤەرێـن ڕزگارکـری. دهەمـان دەم دا مـە سـەمینار ژی ددانـە وان گونـدان. گەشـتا مـە گەهشـتبوو گونـدێ دووکـەرێ، ل سـەر خابـووری. نامەیـەک گەهەشـتە مـن. کـو تێـدا هاتبـوو: ب زووترین دەم خـوە بگەهینـە بارەگایـێ لژنـێ، ژ بـۆ کارەکـێ فـەر. تـا وێ ڕۆژێ هێشـتا چەنـد گونـدەک مابـوون، کـو سـەمینارا بدەینـێ و گـەڕا مـە بدوماهـی بهێـت. لۆمـا مـن ژی وەسـا دانـا، کـو ئـەم وان ژی بدوماهـی بینیـن، پاشـی بـەرەڤ لژنـێ ڤـە بچـم. لـێ مـن دیـت ڕۆژا پاشـتر، برایـێ مـن بێـواری[2]، نامەیـەکا بلـەز یـا عبدالخالـق بابیـری[3] گەهانـدە مـن. کـو تێـدا هاتیـە: «دەمـا ئـەڤ نامـە دگەهیتـە تـە، بێگیرۆبـوون وەرە، دا ئـەم ب هەڤالێـن خـوە ڕا بگەهیـن. ئەگـەر نـە ئـەو دێ مـە هێلـن».

دەمـا مـن پسـیار ژ بێـواری کـری: مەرەمـا وی چیـە، هەڤالێـن مـە دێ مـە هێلـن؟ ئـەم دێ کووڤـە چیـن؟ ئێکسـەر بێـواری بەرسـڤدا: هـوون دێ چنـە لیبیـا! لیبیـا؟! ب حێبەتـی ڤـە مـن لـێ تەماشـەکر. وی گۆتـە مـن: ئـەرێ لیبیـا. مـن گۆتـێ: تـۆ حەنـەکا دکـەی؟ گۆتـە مـن: نەخێـر، هـوون کۆمـەکا کادرێـن پێشـمەرگەنە. ناڤێـن وە یێـن هاتیـن کـو بچنـە لیبیـا بخوینـن.

تـازە هاتـە بیـرا مـن، کـو ل سـالا 1983 شوڕشـێ، نـاڤ و وێنـە و دەکۆمەنتێـن پێشـمەرگێن قوتابـی، یێـن کـو ژ بـەر زۆردەسـتیا بەعسـیا، خواندنـا خـوە بدوماهـی نەئینـای. داخـواز کربـوون. مـە ژی هینگـێ یێـن خـوە دابوونـە ڤـێ.

ئـەڤ نووچەیـە بـۆ مـن، هـەم تشـتەکێ سـەیر بـوو. چونکـی دووکـەرێ ل کیـرێ و لیبیـا ل کیـرێ! هـەم ژی مـن هنـد گرنگـی پێنـەدا. لـێ ژبـەر کـو ئەڤـە بوونـە دوو نامـە. ئێـکا لژنـێ و ئێـک ژی یـا هەڤالـێ مـن. ژبـەر هنـدێ مـن بڕیـاردا کـو، تـا کـو لژنـێ بچـم. لـێ د دلـدا، مـن گەلـەک پێخۆشـترە، وەک پێشـمەرگەیەک، ل کوردسـتانێ بمینـم، ل سـەر کار و ئەرکـێ خـوە.

پشـتی ئـەز گەهەشـتیمە گونـدێ بابیـرێ. کـو دەمەکـێ کـورت بـوو، بەعسـیا مـالا مـە ژ دهۆکـێ دەرێخسـتبوو، ئـەو ژی هاتبـوون، ل وێـرێ ئاکنجـی ببـوون. مـن دیـت عبدالخالـق یـێ ل هیڤیـا مـن. مـە خاتـرا خـوە ژ مـال و مرۆڤێـن خـوە خواسـت و بـەرەڤ لژنـێ ڤـە چوویـن ل گەلیـێ بێشـیلێ.

پشـتی ئـەم ژ لژنـێ گەهەشـتینە بارەگایـێ لقـێ، ئـەم بووینـە 6 کـەس. کـو ئەڤێـن خـوارێ بـوون: احسـان ئامێـدی، جەهـوەر نەمـر[4]، کامیـران سـلێمان بۆتـی[5]، موسـا عبداللـە بیگـداودی[6]، عبدالخالـق بابیـری و ئـەز. هەرچەنـدە ناڤێـن دوو سـێ کەسـێن دی ژی هەبـوون. لـێ هنـدەک ژ

وان نەهاتن. هندەک ژی باوەر دکەم بەری هینگێ بەرەڤ بارەگایێ مەکتەب سیاسی ڤە چووبوون.

دەما ئەم گەهەشتینە بارەگایێ لقێ، د هەمان دەم دە، ڕۆژنامەڤانێ بناڤودەنگێ بریتانی، گوین ڕۆبەرتس ژی لگەل هشیار زێباری و هندەک کادر و پێشمەرگێن دی، ژ مەکتەبا سیاسی دهاتن و گەهەشتنە وێرێ. گوین کامیرایەکا ڤیدیویێ لگەل بوو. چالاکی و ژیانا پێشمەرگەی ژ بۆ تلڤزیونەکا بریتانی، پێ فلم دکرن. ئەو بۆ جارا ئێکێ بوو، ل دەڤەرا بەهدینان، چالاکیێن پێشمەرگەی ب ڕێیا کامیرێ بێنە دۆکومێنت کرن.

ژ بەر کو ئەو دەمەکێ درێژ بوو، کادرێن گەنج و ڕۆشنبیر، داخواز ژ لقێ دکرن، کو کامیرەیەکا ڤیدیویێ پەیدا بکەن. بۆ پشکا ڕاگەهاندنا لقێ، دا کو چالاکیێن پێشمەرگەی و ژیانا خەلکێ ناڤ شوڕشێ، پێ بهێتە فلمکرن و پاراستن. ژ بەر هندێ ژی، بەرپرسێ لقێ سەیدا نجم الدین یوسڤی، نامەیەک بۆ سەرۆک مەسعود بارزانی نڤێسی. تێدا داخواز ژێ کربوو، کو کامیرەیەکا ڤیدیویێ بۆ لقێ پەیدا بکەن. نامە ژی ڕادەستی حەسەن شەبیبە یێ بەرپرسێ لقا دهۆک-نەینەوا یا ئێکەتیا لاوێن کوردستانێ کر. کو ئەو ژی لگەل مە بکەڤیتە ڕێ، تا کو بارەگایێ سەرۆک بارزانی. دا کو کامیرەیەکێ بۆ لقێ بینیت و بزڤڕیتەڤە.

هۆسا ئەم بووینە 7 کەس و کەفتینە ڕێ. تا کو ئەم ل ڕووشینی ژی دەرباز بووین، ڕەوشا نۆرمال بوو. چونکی پڕانیا وان گوندێن دەڤەرا نێروە و ڕێکان، خەلک زڤڕی بوونێ. هەما بێژە دەڤەر نیڤ ئاڤەدان ببوو.

لێ پشتی ئەم دەرباز بووینە دەڤەرا مزووری ژووری، ل وێرێ کێمتر ئاڤەدان ببوو. ژبەر کو خەلکێ وێ دەڤەرێ، پڕانیا زەلامێن وان، سالا 1983 بەعسیا ل قوشتەپە و بەحرکێ گرتبوون و قڕکربوون. ژبەر هندێ پڕانیا مالباتا، تەنێ زارۆک و ژن مابوون. هەلبەت ئەو ژی نەدشیان خوە بگەهیننە دەڤەرێن رزگاری و ل وێرێ خوە بژینن. ژبەر ڤێ ئەگەرێ، تا رادەیەکێ ژ بۆ پەیداکرنا نان و خوارنێ، ل ڤێ دەڤەرێ، مە زۆری دیت. لێ دیسان ژی، ئەو چەند مالێن کێم، یێن کو هاتینە هندەک ژ وان گوندان، گەلەک دمەرد و چاڤڤەکری بوون. ب تایبەت ژی گوندێ ئێدلبێ.

پشتی مە ئەو دەڤەر بڕی. ئێدی دناڤ ئاخا باشوورڕا رێ نەبوو. چونکی ل وێرێ هێزێن ئیراقێ، ژ لەشکەر و جاشا، تا سەر هێلا سنووری هەموو گرتبوو. ل وێرێ ل دەڤەرا گەردیا، ئاخا باکوور وەکی چوکلەکی بناڤ ئاخا باشوور ڤە تێت. ژ بەر هندێ ل ڤێ دەڤەرێ، دڤیا چەند دەمژمێرەکا، ب قەچاغی دناڤ ئاخا باکوورێ کوردستانێ را دەرباز ببین. کو ژ گوندێن زێتێ و هیپە، دڤیا بکەڤینە ناڤ ئاخا باکوور، ل نێزیک گوندێ مامرەشا. تا کو ل کولێ عادل بەگێ و رووبارێ کەتینەی، جارەکا دی دکەڤینەڤە ناڤ ئاخا باشوور. ئەڤ ڕێیە ژی گەلەکا ب مەترسی بوو. چونکی جهێ بۆسەیێن لەشکەرێ ترکا بوو. گەلەک پێشمەرگە، ل وێ پارچێ هاتبوونە شەهید و برینداڕ و دیلکرن، ژ ئالیێ ترکاڤە.

ب هەر ئاوایەکی بیت، مە ب شەڤ ئەو ڕێ بڕی. بێی کو ئەم تووشی بۆسەیا ترکا ببین. ل سەر رووبارێ کەتینەی، مە جارەکا دی خوە گەهاندەڤە ناڤ ئاخا باشوور. هەرچەندە ژ کۆلێ عادل بەگێ تا کو نێزیکێ ڕووبارێ کەتینەی، مرۆڤ دکەفتە بەر دیتنا بنگەهێ لەشکەرێ شێروان. کو گەلەک جارا ژ وێرێ وان پێشمەرگە ددانە

بـەر شـێلکێن دۆشـکایا 14.5ملـم. لـێ ل وێـرێ ژی ئـەم بـێ زیان دەربـاز بووین. ئێـدی دەشـتا بەرازگـرێ دکەڤیتـە پێشـیا مـە، یـا کـو دکەڤیتـە باکـوورێ شـێروانا مـەزن و مێرگەسـۆرێ. زنجیـرا چیایـێ پیـران و قەلەنـدەر، کـو ئـەو ژی دکەڤیتـە باشـوورێ دەشـتا بەرازگـرێ. ل سـەر کۆمتێـن وان بنگەهێـن لەشـکەر و جاشـێن ئیراقـێ هەبـوون. رێیـا مـە یـا دەشـتا بەرازگـرێ ژی ل پڕانیـا جهـان، دکەفتـە بـەر دیتنـا وان. هۆسـا ژی وان چاڤنێـری (رصـدی) ژ بـۆ بنگەهـێ لەشـکەری یـێ مێرگەسـۆرێ دکـر. کـو تۆپێـن دوورهاڤێـژ لـێ بـوون. ئـەم کەفتینـە ڕێ و ب درێژیـا دەشـتا بەرازگـرێ، ئـەم کەفتینـە بـەر ئاگـرێ تۆپێـن دوورهاڤێژێـن لەشـکەرێ ئیراقـێ. لـێ ل وێـرێ ژی بـێ زیـان ئـەم دەربـاز بووین و گەهەشـتینە ئاڤـا حەیاتـێ، ل سـەرێ دەشـتێ، ل نێزیـک گەلیـێ ڕەش. پشـتی مـە فراڤیـن ل بارەگایـێ پێشـمەرگەی یـێ ئاڤـا حەیاتـێ خـواری، ئێـدی ئـەم هلباسـکی وی چیایـێ بلنـد بووین یـێ کـو دکەڤیتـە رۆژهەلاتـێ ئاڤـا حەیاتـێ و بـەرەڤ لـۆلان ڤـە. نـان لگـەل مـە نەمابـوو. بارەگایـێ پێشـمەرگەی ژی نـان نەبـوو بدەنـە مـە. ئێـدی هەتـا پشـتی نیڤـرۆ بـێ راوەسـتان، ئـەم ل وی چیایـێ بلنـد و ڕک هـەر سـەردکەڤتینە بـەر ئاسـمانان. پشـتی نیڤـرۆ هێـدی هێـدی پێـن مـە سسـت بـوون و ئێـدی مـە هەسـتکر کـو ئەمێـت برسـی بووین. مـە گوندکـەک ژ دوورڤـە دیـت. کـو باوەردکـەم گوندێـن سـۆفیێن لۆلانـی (برادۆسـتی)نە. مـە ب دلەکـێ پـڕی هیڤـی بـەرێ خـوە دا گونـدی. ب وێ هیڤیـێ کـو بشـێین ل ڤـی گوندکـی پاریەکـێ نانـی بخۆیـن، دا کـو بشـێین ڕێیـا خـوە بـەردەوام بکەیـن. دەمـێ ئـەم گەهەشـتینە نـاڤ گونـدی. مـە چ زەلام نەدیـتن. لـێ چ ژنـا کـو ئـەم د دیتیـن وان بازددانـە دخانـی ڤـە و دەرگەهـ ل خـوە دادئێخسـتن. تـا رادەیەکـێ ئـەم بێهیڤـی

بوویـن کـو ئـەم بشـێین پاریەکـی نانـی پەیـدا بکەیـن. لـێ عبدالخالـق ژ مـە هەمیـا ژ بەرخوەهاتیـدەرێ تـر بـوو. وی بڕیـاردا و گـۆت: ب چ شـێوە بیـت دڤێـت ئـەم نانـی پەیـدا بکەیـن. ئەگـەر نـە ل گـۆرەی پێزانیـان، ڕێیـا 7-8 دەمژمێرێـن دی ژی چ گونـد و ئاڤاهـی نینـن و ئـەم دێ دڤـی چیـای ڕا، ژ برسـادا کەڤیـن.

پشـتی چەنـدەکا دی ئـەم ل نـاڤ گونـدی گەڕیایـن. مـە دیـت کـو ژنـەکا ل بـەر دەرێ خانیەکـی. ل سـەر سـێلێ نانـی دپێژیـت. عبدالخالـق خـوە نێزیـک کـر. بـەری ئـەو بابەتـی ڤەکـەت. ژنکـێ گۆتـێ: هێرڤەتـر نەهێـی و ل هیڤیـێ نەبـە ژی کـو ئـەز نانـی بدەمـە وە. وی بەرسـڤ لێـدا: خوشـکا مـن، ئـەم پێشـمەرگەنە و نانـێ مـە نەمایـە و ڕێیـا مـە ژی گەلـەکا دوورە. تەنـێ دوو سـێ نانـەکا بـدە مـە، کـو هـەر ئێـک ژ مـە پاریەکـی بخـۆت. ژنکـێ گۆتـێ: خـۆ تـۆ بـۆ بابـێ مـن نەبوویـە پێشـمەرگە. بخـودێ تـۆ ل وێـرێ ڕەق ببـی. خـۆ تـە چەنیـەک ژی نەبـر. وی جـارەکا دی گۆتـێ ڤـە: خوشـکا مـن، مـن هیڤـی ژ تـە هەیـە. هـەر ئێـک و نـان بـدە مـە، دێ 10 دینـارا دەمـە تـە، کـو پـارێ گونیەکـی ئاریـە. وێ بەرسـڤدا: تـۆ هـەر نـان و 10 دینـار ژی بـدەی، تـە دەڤ لـێ نەکـر. ڤێجـا بەسـە و خـوە زێدەتـر نەوەسـتینە.

پشـتی عبدالخالـق زانـی ئێـدی، نـە ب خواسـتن و نـە ب کڕیـن، مـە نـان نەخـوار. وی خـوە کویسـاند و هێـدی هێـدی نێزیکـی تەبەقـا نانـی کـر. بەلکـی بشـێت خـوە تێوەرکـەت و چەنـد نانـەکا بـۆ مـە ژ نـاڤ دەسـتێن ژنکـێ دەربێخیـت. لـێ ژن تێـرا خـوە یـا شـارەزا بـوو. دەمـا وێ چاڤێـن وی دیتیـن، ئێـدی وێ زانـی کـو دەمـا هێرشـێ یـە بـۆ سـەر نانـی. هەتـا عبدالخالقـی خـوە ئێـک پـێ کـری، دا خـوە پاڤێژیتـە نانـی، ژنکـێ وەکـی برووسـکێ خـوە کـرە چەنـگ و خـوە د تەبەقـا خـوە یـا نانـی وەرکـر و خـوە هاڤێتـە دژوورڤـە و دەرگەهـــ گـرت و دۆرە[7] ژی هاژووتـە پشـت.

مـه ژی ئێـدی ب چاڤێـن زیـق ل کوچکـێ ئاگـری و سـێلا بێ نـان دنێـری. تەنـێ بێهنـا سـۆتنا وان دندکێـن ئـاری یێـن کەتینـه سـەر سـێلێ، دهاتـه دفنێـن مـه. کـو وێ بێهنـێ پـتر ئـەم برسـی دکرین.

ب هـەر ئاوایەکـی ئـەم بێهیڤـی بووین، کـو ئێـدی بشـێین خوارنەکـێ ل ڤـی گونـدی پەیـدا بکەیـن. لـێ دەرکەفـتن ژ ڤـی گونـدی ژی بـێ خـوارن خوەکوشـتنه.

ل بـەر دەرێ خانیـێ وێ مالـێ هرمیکـەک هەبـوو، گەلـەک هرمـی دپێڤـه بـوون. لـێ وەسـا دیـار بـوو، کـو ژ وان هرمیـان بـوو یێـن کـو گەلـەک درەنـگ دگەهـەن. مـه هنـدەک کـرن، دڕەق بـوون وەکـی بـەری. عبدالخالقـی گۆتـه مـه: خـوه ژ بنـی بدەنـه پـاش و تایێـن هرمیـێ بدەنـه بەربـەرا. بـلا هەمـی بکەڤنـه بنـی. مـه گۆتـێ: گونەهـه دنەگەهەشـتینه، ناهێنـه خـوارن. مـا دێ بۆچـی داوەشـینین. وی بەرسـڤدا: چـەوا ناهێنـه خـوارن؟ پـا چـەوا دێ ڕێیـا 7-8 دەمژمێـرا ب زکـێ برسـی بڕیـن؟ مـا ژ بلـی ڤـان هرمیکێـن وەکـی بـەری، مـه چ دی هەیـه ئـەم بخۆیـن؟

مـه ژی خـوه دا بەتەنـێ و شـێلکەکا دژوارا بـەرا کـره هرمیکـێ. مـه ئـەو هرمـی هەمـوو داوەشـاندنه بنـی و مـه کرنـه نـاڤ شـویتکێن خـوه و ئـەم هێـدی هێـدی بـەرەڤ سـەری ڤـه سـەرکەفتینه چیـای. پشـتی ئـەم ژ گونـدی دوورکەفتیـن، مـه تەحتـەکا ڕاسـت و فرەهـ دیـت و مـه هرمیێـن خـوه کرنـه سـەر تەحتـێ و ئـەم کەفتینـێ ب بـەرا. مـه هەمـوو ب بـەرا هەڕشـاندن و مـه خـوارن. هنـدەک ژی مـه هێـلان، دا کـو ئەگـەر ئێـک ژ مـه بڕیڤـه ژ برسـا کەفـت، بـۆ ڤەقوتیـن و بدەینـێ. پشـتی خوارنـا وی دانـێ هرمیێـت شـین و ڕەقێـن وەک بـەری، ئێـدی پچـەک پێـن مـه ڤەشـتان و ئـەم کەفتینەڤـه ڕێ. وی دەمـی شـەڕێ ئیـران و ئیراقـێ کەفتبـوو دەڤـەرا

سـیدەکان و وان چیاییـن پشـتا سـیدەکان. سـەرپەژکێن تۆپێـن وان، جـار جـارا نێزیکـی مـە ژی دبـوون.

دەم ئێڤـارەکا درەنـگ بـوو. ئـەم گەلـەک بلنـد ببوویـن ل وی چیـای. مرۆڤـی هەسـت دکـر، کـو مرۆڤـێ ل بـەر ئاسـمانان. پاشـی ل پێشـیا مـە و ئالیـێ دەسـتێ ڕاسـتێ، ژ دوورڤـە مـە هنـدەک خانیـک و کۆلـک دیـتن. هەڤالەکـی کـو پچەکـێ شـارەزا بـوو. گۆتەمـە: ئـەو بارەگایـێ لقـا دووا پارتـی یـە. فەرەنسـو حەریـری[8] بەرپرسـێ لقـێ یـە. دڤێـت ئـەڤ شـەڤە ئـەم خـوە بگەهینیـە وێـرێ.

ئـەم گەلەکێـت شـەپرزە بوویـن. ئێـدی ژ برسـا پێـن مـە ل دووڤ مـە ناهێـن. لـێ ب دیتنـا بارەگایەکـێ پێشـمەرگەی هیڤیـەکا مـەزن بـۆ مـە چێبـوو، کـو ڤـێ جـارێ ژی ئـەم ژ برسـەکا کـوژەک رزگار بوویـن. چونکـی مـە هزرکـر، هەرچەنـدە کـو بـارەگا هێشـتا گەلەکـێ دوورە ژی، بەلـێ مـادەم ئـەم وی دبینیـن، ئەگـەر ئـەم ژ برسـا کەفتیـن و نەشـیاین ئێـدی بچیـن، ئـەم دێ شـێین تڤەنگێـن هـەوارێ بـۆ وان بهاڤێژیـن کـو ئـەو د هـەوارا مـە بهێـن.

ئێـدی مـە سـەمتا وان خانیـکا گـرت و ئـەم بـەرەڤ باکـوورێ ڕۆژهەلات ڤـە، شـۆڕبووین و چووینـە خـوارێ. دەمـا مـە ئـەو خانیـک دیتیـن. مـە گۆتە هەڤـدوو، ئێـدی ڕێیـا مـە دێ بیتـە ژووردانـی و دێ گەلـەکا بسـاناهیتر بیـت، ژ ڕێیـا ژێهەلـی. لـێ دەمـێ ئـەم بەرژێـر بوویـن. مـە دیـت کـو ئێـدی چوکێـن مـە پـتر یێـت دفشـن و ئەمـێ ب ڤـی ڕەخـی و وی ڕەخـێ ڕێـدا دچیـن. هێشـتا بـەری تـاری بکەڤیتـە ئـەردی، ئـەم گەهەشـتینە نـاڤ بـارەگای. فرەنسـو و چەنـد کادر و پێشـمەرگەیەک ل سـەر بانـێ خانیەکـی ژ وان بـوون. وان هـەم پیاسـە دکـر و هـەم ژی چاڤدێریـا هاتنـا مـە دکـر. لگـەل کـو مـە سـلاڤ کـری. پشـتی وان زانـی کـو ئـەم کادرێـن لقـا ئێکیـن. کادر و پێشـمەرگێن وان ل مـە کۆمبـوون. دڤیـان سـوحبەتا بکـەن.

چونکـی هینگـێ پێشـمەرگێ لقـا ئێـک ڤیـان و ڕێـزەکا مـەزن و تایبـەت ل دەف هەمـوو کادر و پێشـمەرگێن لقێـن دیێـن پارتـی هەبـوو. لـێ فرەنسـوی گۆتـە پێشـمەرگێن خـوە: کـەس ڤـان هەڤـالان ب سـوحبەت و پسـیارا ڤـە مژیـل نەکـەن. ئاهـا نوکـە و ئێکسـەر شـیڤا وان بینـن و بـۆ دانێـن. بیـرا مـن تێـت شـیڤ برنجـا سـۆر و نـان بـوون. ئـەم ژی کەفتینـە سـەر، مـە خـوە پـێ بـادا. پشـتی مـە چـا ژی ڤەخـواری و دەسـتوچاڤێن خـوە شووشـتین و بێنـا خـوە ڤـەدای. فەرەنسـو هاتـە دەف مـە و دەسـت ب سـوحبەتێ کـر و گۆتـە هەڤالێـن خـوە: ئاهـا نوکـە کـێ ژ وە دڤێـت لگـەل ڤـان هەڤـالان چ سـوحبەت و چ پسـیار بکـەن هـوون دئـازادن. وی بـۆ مـە ڤەگێـڕا و گـۆت: هەردەمـا ل سـەر چیایـێ هـە، هـوون پێـش بـارەگای کەفتیـن و ئـەم هاتینـە ئاگەهدارکـرن کـو هنـدەک مرۆڤێـن تێـن. ژ سـەرێ چیـای تـا کـو هـوون گەهەشـتینە بنـی، مـن ب دووربینـێ چاڤدێریـا وە دکـر. مـن ئێکسـەر گۆتـە هەڤـالا: زووبـن لـەزێ بکـەن، خوارنـەکا بلـەز داننـە سـەر ئاگـری. ئـەو کۆمـا هەیـا پێشـمەرگا، یێـن کـو ب وی چیـای ڤـە تێـن، یـێ ژ برسـادا کەفتیـن. ژ ڕێڤەچوونـا وان دیـارە کـو گەلەکێـت شـەپرزە بوویـن ژبرسـادا. لۆمـا دەمـا هـوون گەهەشـتین ژی مـن نەهێـلا کـەس لگـەل وە باخڤیـت. مـن ڤیـا بـەری هـەر تشـتەکی هـوون خوارنـێ بخـۆن. چونکـی ئـەز دەردێ برسـێ دزانـم.

مـە ل وێـرێ تێـر خـوار. تێـر بێهنـا خـوە ڤـەدا. شـەڤەکا گەلـەکا خـوەش و پـڕی ڕێزگرتـن، مـە ل وێـرێ دەربـاز کـر. هـەم لگـەل سـوحبەت و ڕێزداریـا فرەنسـوی و هـەم ژی یـا کادر و پێشـمەرگێن وان. هنـدی تـۆ بێـژی فرنسـو حەریـری مرۆڤەکـی رۆشـنبیر، زانـا، نەفـس بچـووک، سـوحبەتخوەش و ڕێـزدار بـوو.

ئێـدی قۆناغـا مـە یـا بهێـت، بارەگایـێ سـەرۆک مەسـعود بارزانـی یـە، ل خنێـرەی، ل دەڤـەرا سـێکۆچا سـنوورێن باکوو-رۆژهـەلات و باشـوور. سـپێدێ پشـتی وان ڕێ بـۆ مـە وەسـفکری، کا دێ چـەوا چیـن و گۆتـە مـە: پشـتی چەنـد دەمژمێـرەکا هـوون دێ گەهنـە دەڤـەرا لـۆلان. وێـرێ پشـت هێـلا شـەڕێ ئیـران و ئیراقـێ یـە. گەلـەک جـارا بۆمبارانێـن دژوار ل وێـرێ تێنـە کـرن. دڤێـت هـوون بلـەز وێ دەڤـەرێ ببـرن. ڕێـکا تۆمبێلـێ ژ شـنۆ ڤـە، ل رۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ دگەهیتـە وێـرێ. ئەگـەر وە شـانس هەبیـت دبیـت تۆمبێلـەک وە لگـەل خـۆ ببـەت تـا نێزیـک بارەگایـێ سـەرۆکی. ئـەم کەفتینـە ڕێ، پشـتی ئـەم گەهشـتینە سـەر ئاڤـا لۆلانـێ. تۆمبێلێـن لەشـکەر و پاسـدارێن ئیرانـێ، ل وێ دەڤـەرێ دهاتـن و چـوون. لـێ مـە کـر و نەکـر کەسـێ ژ وان، ئـەم نـە هەلگرتیـن. دەمەکـی مـە دیـت کـو ئەڤـە تۆمبێلـەکا لاندرۆڤـەرا جێبـا بچـووک، یـا ژێهـەل دهێـت. مـە دەسـتێ خـوە لـێ ڕاکـر. ئێکسـەر ڕاوەسـتا. مـە دیـت کـو دوو پێشـمەرگە، بـکارێ دەڤـەرا هەولێـرێ تێدانـە. ئێـک شـۆفێرە و یـێ دی ژی ل کورسـیکێ پێشـیێ یـێ ڕوونشـتیە. زەلامـێ ل پێشـیێ ڕوونشـتی، گەلەکـێ لێکـدای و پەیتـە. ڕاپێچـەکا پێشـمەرگاتی یـا جـوان و ژێهاتـی هەبـوو. وی گەلـەک بڕێزڤـە گۆتـە مـە: فەرمـوون کاکـە! عبدالخالقـی گۆتـێ: مـە بگەهیننـە بارەگایـێ سـەرۆکی. جێبـا وان تنـێ دوو ڕێزێـن کورسـیکا بـوون، کـو جهـێ 5 کەسـا بـوو. لـێ ئـەو 2 کەسـن، ئـەم ژی 7، ئەڤـە 9 کـەس.

وی بەرسـڤدا: باشـە کاکـە، مـە جهـێ 3 کەسـا یـێ هـەی. بـلا 3 لگـەل مـە سـواربن. یێـن دی ژی بەلکـی تۆمبێلـەکا دی وە ڕاکـەت و بـلا لگـەل بێـن.

هینگـێ مـە پێشـمەرگێن لقـا ئێـک، مـە کـەس دبـەر خـوە ڕا و سـەر خـوە ڕا نەددیـت. ب تایبەتـی ئـەو پێشـمەرگێن مالێـن وان ل ئیرانـێ. مـە ب چاڤەکـێ کێـم لـێ تەماشـە دکـر. ڤێجـا دەمـا مـە ددیـت یـێ ب تۆمبێـلا

ژی تێن و دچن. ئێکجار ئەم دین دبووین. ئەم دگەنج و خوین گەرم بووین. د وی ژیێ گەنجاتیێ ژی دا، مرۆڤ نەشیت بدروستی هزر بکەت و گەلەکێ سەرهشک و یاخیە.

دەما زەلامی وەسا بەرسڤا عبدالخالقی دای. من دیت ئەو وەسا لێ خوڕی و گۆتێ: چ ؟ سێ کەس؟ بەلێ ئەم خولامێن بابێ وەینە. ئەم ل لقا ئێک خوە بدەینە کوشتن و هوون ژی ل ڤێرێ ڤڕڤڕا تۆمبێلا دبن وەدا. ئەم هەر 7 دێ سواربین. وە بڤێت وە نەڤێت. جامێری بەرسڤدا: کاکە جێبا 5 کەسیە و دێ چەوا 9 کەسا کەنە تێدا؟ وی گۆتێ: دێ نوکە بینی دێ چەوا کەینە تێدا. هەما دەرگەهێ وی ڤەکر و ملێ خوە ل ملێ وی دا ئەو نک شۆفێری ڤە هاڤێت و خوە ڕاحەشاندە بەر ملێ وی و گۆتە مە ژی: سوار بن کەس نەمیننە ل ئەردی. ئەم ژی هەموو، وەکی مالیتا سڤۆرا[9]، ل سەر پێن هەڤدوو ڕوونشتین. ئەگەر شاش نەبم ئێک ژ مە ژی خوە ب پشتا جێبێ ڤە گرت.

ئێدی بوو تڕەترا جێبێ، بزۆری یا ڕێکێ ژێهەل دبڕیت. زەلامێ ل پێشێ ژی، د سەر وێ ڕەفتارا مە ڕا. هەرێ ئارامە و ل سەر خوە یێ پسیارا ژ مە دکەت: ئێ کاکە، هوون پێشمەرگێت لقا ئێکن؟ عبدالخالق ژی هەر ب توڕەیی ڤە یێ بەرسڤا وی ددەت: بەلێ ئەم پێشمەرگێت لقا ئێکین. بلا ئەم ل وێرێ خوە بدەینە کوشتن و هوون ژی ل ڤێرێ ڤڕڤڕا تۆمبێلێن وە بن.

لێ جامێری خوە ب سەرڤە لێنەدا و جارا پسیارا هندەک پێشمەرگێن دەستپێکا شوڕشا گولانێ کر. وەکی حەمدی بەگێ شێلازی، نەجیب بەگ، لەزگین راڤینی و هندەکێن دی. ئەو گەلەکێ

شـارەزا بـوو. وی ب وان پرسـێن خـوە هێـدی هێـدی، کـەرب و توڕەبوونـا مـە و ب تایبـەت یـا عبدالخالقـی سـار کـر.

پشـتی دەمەکـی ئـەم گەهەشـتینە جهەکـی. چەنـد چـادرەک د ڤـەدای بـوون. چەکەکـێ دۆشـکا ل پشـت چـادرا ژ بـۆ پاراسـتنا بـارەگای ژ هێرشـێن فـرۆکا، یـا دانـای بـوو.

زەلامـی گۆتـە مـە: فەرمـوون کاکـە، پەیـا بـبن. ئەڤـە بارەگایـێ جەنابـێ سـەرۆکی یـە. لـێ ئـەم دێ چـەوا پەیابیـن. ئەمێـت هاتینـە قالبـدان، دناڤێکـڕا. هێـدی هێـدی ئـەم دەرکەتیـن. پاشـی وی گازیکـرە پێشـمەریەکی بلنـد و کەشـخە: عبدالکریـم، ئـەڤ هەڤالەنـە کادرێـن لقـا ئێکـن، مێڤانێـن جەنابـێ سـەرۆکی نـە. عبدالکریـم، کـو پاشـی مەزانـی سـکرتێرێ سـەرۆک بارزانـی بـوو، ئـەم داناینـە بـن چادرەکـێ بـڕەخ یـا سـەرۆکی ڤـە و گۆتـە مـە: ئاڤەکـێ و چایەکـێ ڤەخـۆن و بێهنـا خـوە پچـەک ڤـەدەن. مێڤانەکـێ ل دەف سـەرۆکی دێ نیـڤ سـعەتا دی خـلاس بیـت. پاشـی هـوون فەرمـوونـە دەف جەنابـێ سـەرۆکی.

چ مێڤانـداری و دیـدارەکا بجـۆش و دیرووکیـە. هـەر ژ زارۆکاتیـێ، هیڤیـا مرۆڤـی بـوو رۆژەکـێ سـەرۆکی ببینیـت. تایبـەت پشـتی ئـەم بووینـە پێشـمەرگە، ئێـدی هیڤـی و خەیالـەکا مـە یـا مـەزن بـوو، کـو رۆژەکـێ مـرۆڤ، بـکار و کۆکـێ پێشـمەرگاتیێ ل دیوانـا سـەرۆکی روونیـت و سـوحبەتێ لگـەل بکـەت. ب تایبەتـی ل ژیەکـێ هۆسـا گەنـج و بچـووک، چ خەونـەکا مەزنـە. نوکـە ناڤبـەرا مـە و سـەرۆکی چەنـد مەترەکـن و پشـتی نیـڤ سـعەتا دی ئەمـێ ل دیوانـا وی.

پێشـمەرگێن بـن وێ چـادرێ هـەر پسـیار ژ مـە دکـرن. لـێ هـزر و خەیـالا مـە هەمـی ل سـەر هنـدێ بـوو، کا دێ ل دیوانـا سـەرۆکی چ بێژیـن. چـەوا پەیڤێـن خـوە هەلبژێریـن ئـو کانـێ سـەرۆک دێ چ بـۆ مـە ئاخڤیـت و چ بێژیتـە مـە!

دەمێ مە هات و ئێدی پێن مە ژ کەیفا دا خوە ل ئەردی نەدگرتن. عبدالکریم کەفتە پێشیا مە و ئەم برینە دیوانا سەرۆکی. چ کێلیکەکا دیرووکی و خەونەکا شرین بوو. سەرۆک ڕابووڤە و ب روویەکی پڕی گرنژین و خۆشتڤیاتی، پێشوازی ل مە کر و هاتە دەستێ مە. جهـ دا مە دا بڕونین. ئەو بخوە نەروونشت تا کو ئەم هەموو ڕوونشتین. چەند جارا ل سەرێک بخێرهاتنا مەکر. پرسا رەوشا دەڤەرێ و خەلکی و پێشمەرگا کر. پاشی بۆ مە ل سەر رەوشا سیاسیا دەڤەرێ و کوردستانێ و شوڕشێ و پارتی ئاخفت. هەر جار ژی دناڤ ئاخفتنا خوە دا، ئاماژەیەکا تایبەت و پڕی ڕێزگرتن ددا لقا ئێک و پێشمەرگە و خەلکێ وێ و پاشی گۆت: هیڤی و ئومێدا منە ئەز بێمە دەڤەرا لقا ئێک و دناڤ وە دا خەباتێ بکەم. ئەز سۆزێ ژی ددەم کو دێ هەر هێم. پاشی مە ژی هندەک ئەو پرس و سوحبەتێن د سەرێ مە دا، مەکرن و جەنابێ وی ژی بەرسڤا مەدا.

پشتی سەرۆکی زانی کۆ ئەمێت هاتین دابچینە لیبیا ژ بۆ خواندنێ. جەنابێ وی هندەک شیرەت ل مە کرن، کانێ ل وێرێ دڤێت د چەوا بین. بیرا من تێت گۆتە مە: وێرێ گەلەکا گەرم و ب شەهە (رطوبە). هەولبدەن خوە لگەل کەشێ وێ بگونجینن. پاشی بەردەوامکر و گۆت: کۆلیژێن کو ل وێرێ گەلەک تێنە حەزکرن و قوتابی بەرێ خوە ددەنێ، کۆلیژێن لەشکەری و چاندنێ نە. مە ژی هەمیا ب ئێک دەنگ گۆتێ: ئەزبەنی ئەم دێ چینە کۆلیژا لەشکەری. دا باشتر بکێر پێشمەرگاتیێ بهێین.

د دەمەکی دا کو کەیف کەیفا مەیە، ل دیوانا جەنابێ سەرۆکی و سوحبەتا گەرمە. ژ کەیفادا ئەم پاشای بکتا سمبێلا خوە حساب

ناکەیـن. مـە هنـد دیـت ئـەو زەلامـێ دپێشـیا جێبـێ دا، کـو ئـەم ژ لـۆلان لگـەل خـوە ئینایـن. هاتـە د دەرێ چـادرێ دا. ئێـدی قورپێـن ژ دلـێ مـە هـات. مـە گۆتـە خـوە ئەگـەر ئـەو نوکـە بێژیتـە سـەرۆکی کا مـە بڕێڤـە چ ب سـەرێ وی ئینایـە. پاشـی دڤێـت ئـەرد بکەلشـیت و ئـەم بچینـە تێـدا. لـێ دیـارە وی کارەکـێ دی هەبـوو. وی دەسـتێ خـوە یـێ ڕاسـتێ دا سـتوونا چـادرێ و گـۆت: کاک مەسـعود مـن ئـەو کارە کـر. تشـتەکی دی هەیـە؟ مـە هنـد دیـت، سـەرۆکی گۆتـێ: میـلازم عەلـی[10] تۆمبێلەکـێ ڤڕێکـە شـنۆ، بـلا وان تشـتێن ل وێـرێ بینیـت! گاڤـا مـە ناڤـێ میـلازم عەلـی بهیسـتی. ئێـدی دەڤـێ مـە هەمیـا مـا بـەش و هەرئێکـی ژ مـە ل یـێ دی نێـڕی. پانـێ ناڤـێ میـلازم عەلـی گەلەکـێ بەرنیاسـە ل دەڤـەرا بەهدینـان. چونکـی سـێ چـار سـاڵێن دەسـتپێکا شوڕشـا گولانـێ، ئـەو ئێـک بـوو ژ بەرپرسـێن هـەرە دیارێـن شوڕشـێ ل ڤـێ دەڤـەرێ. مـە ژی زانـی بـوو کانـێ ژ لۆلانـێ تـا کـو ئـەم گەهاندینـە ڤێـرێ مـە چ یـا بسـەرێ جامێـری ئینـای.

جەنابـێ سـەرۆکی ب گوهڕینێـن ل سـەر سـیمایێ مـە. ئێکسـەر هەسـتپێکر کـو تشـتەکێ نـە نۆرمالـێ هـەی. ئینـا فەرمـوو و گۆتـە مـە: چیـە هـوون گەلـەک حێبەتـی مـان. مـا هـوون ڤـی زەلامـی نانیاسـن؟ مـە ژی گۆتـێ: نەخێـر ئـەم نانیاسـین. وی کەرەمکـر: ئەڤـە میـلازم عەلـی یـە. ل سـاڵێن دەسـتپێکا شوڕشـێ هەمیـێ ل دەڤـەرا بەهدینـان بـوو. مـە ژی گۆتـێ: بەلـێ مـە ناڤـێ ویـێ بهیسـتی، بەلـێ مـە نەدیتیـە! وی ژی دەسـتێ خـوە دا بـەر دەڤـێ خـوە و بکەنیـەکا سـڤک ب بەرسـڤا مـە یـا نەڕاسـت کەنـی.

پاشـی جەنابـێ سـەرۆکی گازی پێشـمەرگەیەکی ناڤسـال کـر و گۆتـێ: مـەلا عبداللـە، ئـەڤ کادرێـن مـە بـلا ئـەڤ شـەڤە مێڤانێـن تـە بـن. مـەلا عبداللـە زەلامەکـی قەرتـە، پچەکـێ لاواز. نێزیکـی 65-70 سـاڵی بـوو. چـادرا وی نێزیکـی چـادرا سـەرۆکی بـوو. پشـتی ئـەم ل دیوانـا وی

ڕوونشـتین. مەدیـت کـو ئـەو زەلامەکـی گەلـەک ڕێـزدار، خـودان سـەربۆر، جامێـر و ئاخفـتن شریـن بـوو. ئـەو ئێـک ژ وان پێشـمەرگا بـوو یێـن پشـکداری د کۆمـارا کوردسـتان دا کریـن، ل مهابـادێ و ل سـالا 1947 لگـەل بارزانیـێ نەمـر، دپێڤاژوویـا دیرووکـی دا چووینـە سـوڤیەتی بووینـە پەنابـەر. ئـەو بـۆ مـە وان کادرێـن گەنـج، وەکـی دبسـتانەکێ بـوو. ئـەم دپرسـین و وی بەرسـڤدا. هـەر ژ مهابـادێ و تـا کـو سـوڤیەتی و تاکـو زڤرینـێ ل سـالا 1959. وەسـا جـوان و خـوەش وی ئـەو ڕوودان، ئێـک ئێکـە بـۆ مـە ڤەدگێـڕان. ڕاسـتی ئـەو شـەڤ و ئـەو مێڤانـداری، بـۆ مـن بخـوە یـا دیرووکـی بـوو. بـاوەر دکـەم بـۆ هەڤالێـن مـن ژی هەروەسـا بـوو. ڕاسـتی وێ شـەڤێ مـە پێخـوەش بـوو، ئـەم نـە نڤسـتباین. دا کـو مامـێ مـەلا عبداللـە یـێ تێـر سـەربۆر و جامێـر، تـا کـو سـپێدێ بـۆ مـە وێ دیـرووکا پـڕ ب شـەوق ڤەگەڕیـت. لـێ وی گۆتـە مـە: بخـۆ بنڤـن، هـوون د وەسـتاینە.

سـپێدی مـە خاتـرا خـوە خواسـت و ئـەم ب تۆمبێلەکـێ چووینـە شـنو و ژ وێـرێ ژی چووینـە ڕاژان، بارەگایـێ مەکتەبـا سیاسـیا پارتـی.

لـێ ئـەم ل وێـرێ تووشـی سەرسـوڕمانێ بوویـن. دەمـێ مەکتەبـا سیاسـی ژ مـە پرسـین: هـوون ژ کووڤـە تێـن؟ ئـەم؟ مـە بەرسـڤدا، مانـە وە برووسـکە لێدایـە، دا ئـەم بێیـن و بچینـە لیبیـا بـۆ خواندنـێ؟ وان ب دەمارێـن سـارڤە بەرسـڤا مـە دا: چێنەبـوو، بزڤرنەڤـە!! باشـە پـا ئەڤـە هەفتیەکـە. ئـەڤ ڕێیـا ب مەترسـی. بـرس و وەسـتیان و مالوێرانـی، بـۆ چ بـوو؟ بۆچـی هێشـتا ئـەم ل لقـێ وە ئـەم ئاگەهـدار نەدکریـن، کـو ئـەم نەهێیـن؟ بەرسـڤ نەبـوو. لـێ ل شـوونا وێ گۆتنـە مـە: وە دڤێـت نەچنەڤـە. دێ ڤـان نێزیـکا خـولا کادرا ڤەکەیـن. هـوون ژی پشـکداری

خولێ بـبن و پاشـی بهـارێ بزڤرنەڤـە دەڤـەرێ. ڕاسـتی ئـەم گەلـەک تـوڕە بوویـن.

لۆمـا مـە بەرسـڤدا: کـەس ژ مـە نامینیـت و ئـەم پشـکداری خـولا کادران ژی نابیـن.

پشـتی ل سـەر ڕاسـپاردا سـەرۆک بارزانـی، شـەوکەت شـێخ یەزدینـی کامیرەیـەکا ڤیدیۆیـێ ل ئورمیـێ بـۆ لقـێ کـڕی. ئـەم چووینـە زێـوە. کـو ئـەو چەنـد مەهـەک بـوو ژ ئالیـێ فرۆکێـن ئیراقـێ ڤـە هاتبـوو بۆمبارانکـرن و 151 کەسـێن سـڤیل هاتبوونـە شـەهید کـرن و ب سـەدان ژی بریندارکربـوون. ئاڤاهیێـن ئوردوگایـێ زێـوە هەمـی هۆلێـن مـەزن بـوون. کـو هـەر هۆلەکـێ چەنـد مـال تێـدا بـوون. ئـەو هـۆل هەمـی ب بۆمبێـن فـرۆکا هاتبوونـە وێرانکـرن. هێشـتا خەلـک نەزڤـری بـوو ئـوردوگای. حەسـەن شـەبیبەی ئـەو هـۆل فلمکـرن ب کامیـرا نوویـا لقـێ و پاشـی ئـەم بـەرەڤ دەڤـەرێ ڤـە زڤڕینەڤـە.

تـا نوکـە ژی هێشـتا مـە بەرسـڤ نـە وەرگرتیـە کانـێ بۆچـی پرۆگرامـێ خواندنـا مـە یـا لیبیـا هاتـە تێکـدان. لـێ ئـەز دزانـم دەمـێ ئـەم دا ژ لژنـا ئامێدیـێ بڕێکەڤیـن هنـدەک کەسـان کـو قوتابـی ژی نەبـوون. خواندنـا خـوە ب دوماهـی ئینابـوو و ژبـەر لەشـکەریا ئیراقـێ ڕەڤـی بـوون دا نەچنـە شـەڕێ ئیران-ئیراقـێ. خـوە نەرازیکـر و گـۆت: یـان دڤێـت ئـەم ژی بهێینـە خواندنـێ، یـان دێ ڤـی پرۆگرامـی تێکدەیـن. ئـەز گۆمـان دکـەم کـو دەمـێ ئـەم بڕێڤـە، لژنـێ ژی ل بـن گڤاشـتنا وان، برووسـکەیەک بـۆ مەکتـەب سیاسـی کربیـت و تێـدا دیارکربیـت، کـو ئەڤـە بڕیـارەکا بـاش نینـە و بـلا بهێتـە هلوەشـاندن. چونکـی ب چوونـا ڤـێ ژمـارا کادرا ژ دەڤـەرێ دێ کێماتیـا کادری چێبیـت.

پشـتی ئەنفالێـن سـالا 1988، گەلـەک جـارا دەمـا مـلازم عەلـی (زەعیـم عەلـی) ئـەز ل بارەگایـێ مەکتەبـا سیاسـیا پارتـی ل ڕاژان ددیتـم، هێشـتا

ژ بـەر وێ جـارێ وی ب حەنەکڤـە دگۆتـە مـن: ئێمـە میـلازم عەلـی ناناسـین، وان نیـە ؟! مـە ژی پێکڤـە ب وێ ڕۆژێ و وێ ڕوودانـێ دکـرە کەنـی.

(1) جەمیل توفیق ئامێدی ل ساڵا 1954 ل ئامێدیێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1982 بوویە پێشمەرگە ل ڕێکخراوا شەهید عەلی عوبەیدلا یا سەر ب لژنا ئامێدیێ ڤە. 1984 دبیتە کادرێ هەمان ڕێکخراوێ. 1988 ئاوارەی ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ دبیت. 1991 دزڤریتەڤە و وەک کادرێ پارتی کار دکەت. نوکە ژی بەرپرسێ ئیدارا لقا ئێکا پارتی یە ل دهۆکێ.

(2) بنێرە ل213 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ- ئێکێ

(3) بنێرە ل273 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ- ئێکێ

(4) بنێرە ل258 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ- ئێکێ

(5) کامیران سلێمان ئیسماعیل بۆتی، ل ساڵا 1965 ل گوندێ بۆتیا ل باکوورێ دهۆکێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1984 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا دهۆکێ. ساڵا 1987 بوویە ئەندامێ لژنا ئامێدیێ یا ئێکەتیا قوتابیێن کوردستانێ. ل ساڵا 1989 پارتی ڤرێکریە روسی بۆ خواندنێ. ژ بەر هلوەشینا سیستەما سوڤیەتێ، ئەو نەچار بوو ل ساڵا 1992 پەنا برە بەر هۆلەندا. ساڵا 2006 زڤریڤە کوردستانێ و بوو ئەندامێ لقا ئێکا پارتی. ل هەمان ساڵێ وی فەرهەنگەکا کوردی-کوردی چاپکریە ب ناڤێ فەرهەنگا کامێران. ل ساڵا 2014 زڤریڤە هولەندا و نوکە ژی ل وێرێ دژیت.

(6) موسا عەبدلا موسا بیگداودی، ل ساڵا 1956 ل گوندێ بیگداودا، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1980 بوویە ئەندامێ پارتی. ساڵا 1981 بوویە پێشمەرگە. ساڵا 1983-1988 کادر بوویە ل بارەگایێ لقا ئێک. ئەو دوو جارا ب چەکێ کیمیاوی بریندار بوویە. ساڵا 1987 ل بارەگایێ لقا ئێک و ل ڕۆژا 1988/8/25 ل مال ل گوندێ ئێکمالێ/کانیا سویر. دهەمان دەم دا، وێ ڕۆژێ سێ کەس ژ مالا وان ب چەکێ کیمیاوی شەهید بوون. حەجی سالح برایێ وی، ئامینا موسا ژنبرا و شەعبان سالح برازا. 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە.

1992 بوویە پەنابەر ل ئەمریکا و تا نوها ژی ل وێرێ دژیت. رۆژا 26.8.2006 ئەو وەک دیدەڤان ل دادگەهکرنا سەدامێ سەرۆکێ بەرێ یێ ئیراقێ ئامادەبوو و ل سەر بکارئینانا چەکێ کیمیاوی دیدەڤانیا خوە دا.

(7) دۆرا دەری: دەرگەهێن بەرێ یێن گوندا ژ داری چێدکرن و دستوور بوون. دارەک ژی یێ هندی زەندکا زەلاما و نێزیکی مترەکێ درێژ، بۆ دائێخستنا دەرگەهی بکارتینا. نیڤەکا وی داری د چوو دناڤ دەرگەهی ڕا و نیڤەکا دی ژی، کونەکا درێژ ل نیڤا دیواری دهێلا دچوو دناڤ دیواری ڕا و هۆسا دەرگەهـ دهاتە ئاسێکرن. ئەو دارێ دەرگەهـ پێ دهاتە ئاسێکرن دگۆتنێ دۆرا دەری.

(8) فرانسوا توما حەریری، ساڵا 1937 ل باژێرکێ حەریرا سەر ب هەولێرێ ڤە هاتیە دنیایێ. وی ل ساڵا 1960 خانەیا مامۆستایان بدوماهی ئینایە و بوویە مامۆستایێ وەرزشێ. ل ساڵا 1961 گەهەشتیە شورشێ و بوویە ئێک ژ کەسێن هەرە نێزیکێن بارزانیێ نەمر. ئەو کادرەکی ئارام، ژیر، رۆشنبیر و هشیار بوو. ل ساڵا 1979 بوویە ئەندامێ کۆمیتا ناڤەندیا پارتی دیمۆکراتی کوردستان. پاشی بوویە بەرپرسێ لقا دوو یا پارتی. ساڵا 1992 بوویە سەرۆکێ فراکسیونا پارتی ل پەرلەمانێ کوردستانێ. دکابینا سێ یا حکومەتا کوردستانێ دا بوویە وەزیر. ل ساڵا 1994 و 1997 دوو جارا بزاڤا کوشتنا وی هاتیە کرن، لێ هەردوو جاران ئەو

ژێ رزگار بوویە. دوماهی کارێ وی بوویە پارێزگارێ هەولێرێ. ل ڕۆژا 2001/2/18 دەما ئەو ژ سەر کارێ خوە دزڤڕیەڤە مال، ئەو کەفتە بۆسەیەکێ و تێدا هاتە شەهیدکرن. فرەنسو حەریری ل پشت خوە چ کوشک و سامان نەهێلان، ژبلی یاریگەها هەولێرێ کو پاشی ب ناڤێ وی هاتە ناڤکرن. وی ئەو وەک سامانەکی هەتا هەتایێ بۆ گەنجێن کوردستانێ هێلا. بەهیا فرەنسو حەریری پتر ژ نیڤ ملیۆن مرۆڤا پشکداری تێدا کر. ئەڤە ژی خۆشتڤیاتیا وی ل دەف خەلکێ کوردستانێ دیار دکەت.

(9) مالیتا سڤۆرا: سڤۆرە هەموو دەما مالا خوە دنیڤا دارێن خلولە دا چێدکەن و دبێژنە وێ مالا سڤۆرا مالیتە. زڤستانێ ژی دەمێ بەفر گەلەک دکەڤیت و سار دبیت، هندەک جارا هەتا 20 سڤۆرا ژی دئێک مالیتە دا کۆمدبن. چونکی هندی پتر بچنە دمالیتێ دا وان پتر گەرم دبیت و هۆسا خوە ژ سەرمایێ دپارێزن.

(10) بنێرە ل6 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ- ئێکێ

ئەو سەرهشکیا ئەم ژ مرنێ رزگارکرین

پایـزا سـالا 1985 مەکتەبـا سیاسـیا پارتـی دیمۆکراتـی کوردسـتان، کـو هینگـێ بارەگایـێ وێ ل گونـدێ راژان، ل تەرگەڤـەڕا رۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ بـوو. بڕیـاردا کـو خولـەکا کادرا ل بارەگایـێ مەکتەبـا سیاسـی ڤەکـەت. خـول دێ پایـزا 1985 دەسـتپێکەت و تـا کـو دەسـتپێکا بهـارا 1986 دێ ڤەکێشـیت. هـەر لقـەکا پارتـی هەژمـارەکا کادران بـۆ هاتنـە دانـان، کـو ڤڕێکەنـە ڤـێ خولـێ. لقـا ئێـک ژی کۆمـەکا کادرا ڤڕێکـرن. ئێـک ژ وان کادرێـن بڕیـارا وی دەرکەفتـی، کـو بـەرەڤ رۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ بکەڤیتـە رێ ژ بـۆ وێ خولـێ، کادرێ لژنـا شـێخان شـەعبان مەحمـود کۆچـەر[1] بـوو.

شـەعبان ل مەهـا 1985/11 ژ لژنـێ بڕێکەفتبـوو بـەرەڤ جهـێ دیارکـری. لـێ ئـەو چجـارا نەگەهشـتە قۆناغـا خـوە و پشـکدار ژی نەبـوو د خـولا کادرا دا. پشـتی مەهەکـێ مەکتەبـا سیاسـی برووسـکەیەک بـۆ لژنـا شـێخان و لقـا ئێـک لێـدا و ئـەو ئاگەهدارکـرن، کـو شـەعبان نەگەهشـتیە

مەکتەب سیاسی. بەرپرسێ لژنا شێخان شیمال زێباری[2] ژی، کورخالێ شەعبانی، مشیر ئەڤریکی[3] گازیکر و ئەو ئاگەهدارکر، کو شەعبان نەچوویە خولێ و گۆتە وان: مادەم ئەو نەچوویە وێرێ کەواتە یێ چوویە ناڤ ڕژێمێ و یا خوە ڕادەستی دوژمنی کری. کورخالێت وی ژی، ل سەر ڤێ چەندێ، پەیوەندی ب مرۆڤێن وان یێن دهۆکێ کرن. لێ وان ئەو ئاگەهدارکرن و گۆتێ: چ راستی ژ بۆ ڤێ گۆتنێ نینە. شەعبان نەهاتیە ناڤ ڕژێمێ. وی نەهێلنە بهیڤیا ڤێرێ ڤە و ل ناڤ شوڕشێ پسیار لێبکەن.

سستی و بێخەمیا لژنا شێخان وەکر، کو چەند مەهەک دەربازبن، بێی کو دووڤچوونەکا دروست لێ بێتەکرن. پشتی دەمەکێ درێژ دەرباز بووی و چ ژ چارەنڤیسێ وی نەهاتیە زانین. ئێدی مرۆڤێن وی بڕیاردان کو ئەو بخوە دووڤچوونێ ل مەسەلێ بکەن. لێ مخابن ئێدی گەلەک درەنگ بوو.

پایز هەمیا چووی. زستان ژی یا دەرباز بووی. ئێدی بەرەڤ بهارێ ڤەیە. ل مەها شواتا 1986، ژنوی کورخالێ شەعبانی، مشیر ئەڤریکی، یێ کو ئەو گەهاندبووە کانیبەلاڤێ، هاتە دەڤەرا لژنا ئامێدیێ، ژ بۆ دووڤچوونا وی. ئەو چوونە لژنێ و لسەر ڤێ مەسەلێ لگەل عبدالعزیز تەیب کارگێرێ لژنێ ئاخفتن و گۆتنێ: پایزێ ل مەها یازدە من و هەڤالێ خۆ فتاح محمد سپینداری، مە شەعبانێ ئینای، دا بچیتە مەکتەبا سیاسی، ژبۆ خولا کادرا. مە ئەوێ گەهاندیە گوندێ کانیبەلاڤێ. لێ ل وێرێ سەید حەکیمێ بانکی، کو پێشمەرگێ لژنا وەیە و هەڤالێ شەعبانی یێ کەڤنە. وی شەعبانێ ژ مە وەرگرتی و یا گۆتیە مە: ئەز دێ وی گەهینمە لقێ، دا بگەهیتە هەڤالێن خوە. نوکە ژی ئەڤە چەند مەهەکە مەکتەبا سیاسی، برووسکەیا لێدای بۆ لژنا شێخان، کو شەعبان نەگەهەشتیە. شێخان ژی یا دبێژیت یێ

چوویـە نـاڤ ڕژێمـێ. لـێ مـە دووڤچـوون کـر، ئـەو نەچوویـە نـاڤ ڕژێمـێ.

ئێـدی زەنـگا مەترسـیێ ل دەف هەڤالێـن لژنـا ئامێدیـێ ژی لێـدا و مـان و نەمانـا شـەعبانی بـوو جهـێ گۆمانـێ. چونکـی مـادەم سـەید حەکیمـێ بانکـی ئـەو بریـە. پـا ئەڤـە چەنـد ڕۆژەکـە سـەید حەکیمـێ چوویـە نـاڤ ڕژێمـێ. لۆمـا ژی گۆمانـەکا بهێـز کەفتـە سـەر وی. کـو دەسـت د ووندابوونـا شـەعبانی دا هەبیـت. هۆسـا پشـتی نێزیکـی 3 مەهـا، بـۆ جـارا ئێکـێ لژنـا ئامێدیـێ بڕیـاردا، کـو دووڤچوونـا ڤـێ مەسـەلێ بکـەن.

پشـتی دووڤچوونـێ، دەرکەفـت کـو، پشـتی ل ڕۆژا 1985/11/25سـەید حەکیمـێ بانکـی، شـەعبان ل کانیبەلاڤـێ ژ کورخالـێ وی وان وەرگرتـی، هەمـان ڕۆژێ هەرچارێـن پێکڤـە چوویـن، تـا کـو گونـدێ بێلیزانـێ[4]. مشـیر و هەڤالـێ خـوە، یێـن ماینـە ل بێلیزانـێ و حەکیمـی ژی شـەعبانێ بریـە گونـدێ چەمسـەیدا. بشـەڤ یێـت ماینـە ل وێـرێ. ڕۆژا پاشـتر هنـدەکا ل گونـدێ ئێکمالـێ ژی یێـت دیتینـە پێکڤـە. کـو بـەرەڤ لقـێ ڤـە دچـوون. دوماهـی جهـ و دەمـێ کـو هـەردوو پێکڤـە لـێ هاتینـە دیـتن، ل ڕۆژا 1985/11/26 بـوو، ل کاڤلـە گونـدێ مەلختـە، ل ڕۆژهەلاتـێ گونـدێ تروانـش. دەمـا هـەردوو ڕێکخراوێـن پێشـمەرگەی، یێـن شـەهید سـەعید سـپینداری و شـەهید علـی عبیداللـە، ژ ئەرکەکـی دزڤڕیـن، ژ دەڤـەرا ڕووشـینی. ئـەو دەمـێ وان ل سـەر کانیـا مەلختـە بێنـا خـوە ڤـەددا، وان سـەید حەکیمـێ دیتـی، کـو پێشـمەرگەیەکی گەنـج ژی دگـەل دابوویـە. پێشـمەرگا پسـیارا ژێکـری: کانـێ هـوون ژ کووڤـە تێـن و ئەڤـە کیـە لگـەل تـە؟ وی بەرسـڤادای: ئەڤـە هەڤالەکـێ منـە. دێ وی گەهینمـە بارەگایـێ لقـێ. دێ چیتـە خـولا کادرا.

هەلبـەت شـەعبان نەگەهەشـتیە بارەگایـێ لقـێ. هەروەسـا ل دووڤ پسـیار و ڤەکۆلینـان ژی، ئـەو ل کەلـەکا سـەر زێـی ژی دەربـاز نەبوویـە بـۆ دەڤـەرا نێـروە.

کەواتـە ئـەو ل وێ ناڤبـەرا ژ کاڤلـە گونـدێ مەلختـە، تـا کـو بارەگایـێ لقـا ئێـک ل سـەر زێـی. یـێ وونـدا بـووی. کـو دبیتـە 8-9 کلـم ڕێکـێ. پشـتی جهـێ ڕوودانـێ هاتیـە دەسنیشـانکرن. کـو ژ مەلختـەی، تـا کـو سـەر زێـی یـە. پێشـمەرگەی هـەوەکا لێگەڕیانـێ دەسـتپێکر. د ئەنجامـێ ڤـێ هـەوێ دا. هەسـتیێن شـەعبانی هاتنـە دیـتن، ل نـاڤ دارسـتانەکێ. ل نهـالا ناڤبـەرا هـەردوو گوندێـن کـری و ئاڤسـارکێ[5]. کـو دکەڤیتـە ناڤبـەرا کاڤلـە گونـدێ مەلختـە و بالـۆکا. ژ بـەر کـو ئـەو پایـز بـوو، کـو هاتیـە شـەهیدکرن و نوکـە ژی بـەرەڤ بهـارێ ڤەیـە. کەواتـە بەفـرا زسـتانێ یـا کەفتیـە سـەر تەرمـێ وی. گیانداریـن کووڤـی ژی گۆشـتێ ویـێ خـواری. نوکـە تەنـێ هەسـتیێن مایـن. هەرچەنـدە ڕێیـا کـو دچـوو بـۆ بارەگایـێ لقـێ. هـەر ژ ترانـش تاکـو سـەر زێـی، جـادەکا ئاخـێ بـوو. لـێ دیـارە بکـوژی، ل ناڤبـەرا هـەردوو کاڤلـە گوندیـن کـری و ئاڤسـارکێ، شـەعبانێ بهێجەتەکـێ ڤـارێ کـری و بـەرێ وی یـێ دایـە نـاڤ وێ دارسـتانا هنداڤـی رووبـارێ زیـێ و یـێ ل وێـرێ شـەهیدکری. دا کـو پشـتی شـەهیدکرنێ ژی، تەرمـێ وی نەهێتـە دیـتن.

هۆسـا هاتـە پشتڕاسـتکرن کـو شـەعبان مەحمـود کۆچـەرێ کادر، یـێ بدەسـتێ سـەید حەکیمـێ سـەید مسـتەفایێ بانکـی، کـو پێشـمەرگێ لژنـا ئامێدیـێ بـوو، هاتیـە شـەهیدکرن. ژبـەر هنـدێ ژی دبیـت کـو سـەید حەکیمـی بهوورکاتـی چاڤدێریـا دووڤچوونـا چارەنڤیسـێ شـەعبانی کربیـت و دەمـا وی هەسـتکری کـو ئێـدی دێ لێگـەڕن و ل دووڤچوونـێ لێکـەن. وی یـا خـۆ هاڤێتـی و یـێ چوویـە نـاڤ ڕژێمـێ و بوویـە جـاش لگـەل خالـد هەمزانـی.

ڤێجا دا ئەم بێینە سەر چیرۆکا مـن و ئەکـرەم مایـی و سـەید حەکیمـێ بانکـی.

ل سـاڵێن هەشـتیان خویندارییـەک دناڤبـەرا دوو ئیجاخێـن گونـدێ بانـکا دا هەبـوو. وەسـا دیاربـوو کـو لژنـا ئامێدیـێ بهاریکاریـا هنـدەک ڕیسـپێن دەڤـەرێ، ئـەو یێـن نێزیکـی هـەڤ کریـن، ژ بـۆ پێکهاتنـێ. ل مەهـا 1986/1 لژنـێ ژی ئـەز و ئەکـرەم مایـی[6] راسـپارتین. کـو بچینـە بانـکا و هـەردوو ئیجاخـا ل هـەڤ کۆمکەیـن و ب فەرمـی وان پێکبینیـن و سـۆزنامەیەکا لهەڤهاتنـێ ژی دناڤبـەرا وان دا ئیمـزا بکەیـن.

ل نـاڤ شوڕشـێ بـارا پـتر، دەمـا کادرێـن لەشـکەری یـان یێن سیاسـی، بکارەکـی دەردکەفـتن. وان چەنـد پێشـمەرگەیەک ژ بـۆ پاراسـتنا خـوە لگـەل خـوە دبـرن. لـێ ڕاسـتی ل دەڤەرێـن رزگارکـری، مـن بخـوە هیـچ هەسـت ب مەترسـیەکێ نەدکـر. لۆمـا ژی مـن گەلـەک گرنگـی نـەددا ڤـێ چەنـدێ. هەرچەنـدە دبیـت کـو ئـەز دڤـێ حسـابا خـوە دا یـێ شـاش بـووم ژی. لـێ ل شـوونا ڤـێ چەنـدێ ئـەز بخـوە ل هاتنووچـوون و تێکەلیـێ، گەلەکـێ هشـیار و چـاڤ ڤەکـری بـووم. هەمـوو دەمـان مـن دگـۆت: ئەگـەر مرۆڤـێ هشـیار بیـت، مـرۆڤ بخـوە باشـتر دشـێت خـوە بپارێزیـت ژ کەسـەکێ دی.

دەمـێ ئـەم دا بڕێکەڤیـن. ئەکرەمـی گۆتـە مـن: ئـەم کـێ لگـەل خـوە ببەیـن؟ مـن بەرسـڤدا: پێدڤـی نینـە ئـەم کەسـێ ببەیـن. ئـەم دوو کەسـین و دەڤـەر ژی یـا ئارامـە و چ مەترسـی نینـە. بڕێکێڤـە بـۆ بانـکا، مـن و ئەکرەمـی بریـاردا. پشـتی ئـەڤ شـەڤە ئـەم هـەردوو ئیجاخێـن بانـکا پێکتینیـن، شـەڤەکا دی دێ چینـە بامەڕنـێ، هنـدەک کارێـن ڕێخسـتنێ ئەنجامدەیـن و دوێـڕێ را بسـەرکەڤینە چیایـێ مەتینـا و چینـە لژنـێ.

ئـەم پشـتی نیڤـرۆ گەهەشـتینە بانـکا و ل مسـتەفایێ مختـار بووینـە مێڤـان، کـو کەسـەکی مـەرد، جامێـر و وەڵاتپارێـزە. دەمـەک پێڤـە چـوو، مـن هنـد دیـت سـەید حەکیمـێ بانکـی، یـێ کارکریـە و ب ڕەخـت و تڤەنـگا یـێ پێچایـە و هاتـە هنداڤـی سـەرێ مـە. تشـتێ گەلـەک بـۆ مـن سـەیر ئـەو بـوو، کـو وی برایـەک ژ خـوە بچووکـتر هەبـوو، ب ناڤـێ سـەلام. ئـەو هەمـوو دەمـان لگـەل بابـێ خـوە بکاروبارێـن مالـێ ڤـە یـێ مژیـل بـوو. کوڕەکـێ گەلـەک بێدەنـگ و بـێ پەلێـژان بـوو. چجـارا مـن نەدیتبـوو ئـەو کـوڕە چەکـی هەلگریـت. لـێ نوکـە دەمـا سـەید حەکیـم هاتیـە هنداڤـی سـەرێ مـە. مـن دیـت کـو سـەلام ژی یـێ بڕەخڤـە. شـەش شـاجۆرێن کلاشـینکۆفێ یـێ ل پشـتێ و کلاشـینکۆفەکا بـن ئاسـنا تەکلنـگ، یـا ب ملـی ڤـە. قۆنتاخـا وێ ژی یـا بـەردای. هەروەکـی د ئامادەباشـیێ دا.

سـەید حەکیـم هـەرێ لگـەل مـە دئاخڤیـت و ڤەکۆلینـێ دکـەت، دا کـو بزانیـت کانـێ چ پێشـمەرگێن دی ژی لگـەل مـە هەنـە، یـان ئـەم بتنـێ نـە. ئـەز ژی یـێ دبـەڕ را بەرسـڤا وی ددەم. لـێ دهەمـان دەم دا، گوهـێ مـن گەلـەک ل وی نینـە. چاڤـێ مـن هـەرێ ل سـەلامی. حەکیـم هـەرێ دبێژیـت: باشـە هـوون نابێژنـە مـن، هـوون دوو کادر چـەوا بـێ زێرەڤـان دگـەڕن؟ مـا وە خەلـک بخـۆ دایـە سـویندێ؟ مـن ژی بەرسـڤ لێـدا: تـۆ ژ هنـدێ ڤەبـە. ئـەم هـەردوو زێرەڤانێـن هەڤدوونـە. پێدڤـی ب چ زێرەڤانێـن دی ناکـەت.

بـەس تـۆ بێـژە مـن. ئـەڤ برایـێ تـە یـێ د هەمـوو ژیانـا خـوە دا، چەک نەهەلگرتـی. ئەڤـە وی خێـرە ئەڤرۆکـە هۆسـا کەفتیـە دئامادەباشـیا جەنگـێ دا، و ب حەنەکڤـە مـن گۆتـێ: دێ هێرشـێ کەتـە کیـژ لیـوا ئیراقـێ؟ سـەلامی دەنـگ نەکـر. لـێ حەکیمـی گـۆت: تـۆ زانـی ل ڤـان دەران بـێ چـەک دەبـار نابیـت. مـە چەنـد بزنەکێـن فرۆتیـن و ئـەڤ تڤەنگـە مـە یـا بـۆ پـێ کـڕی.

پشـتی حەکیـم ژ مـە پشترِاسـت بـووی، کـو ئـەم هـەردوو بتنـێ نـە و چ پێشـمەرگێن دی لگـەل مـە نینـن. ئێـدی ئـەو وەکـی بەنیشـتی مـا ب مەڤـە و گۆتـە مـە: هـوون ئـەڤ شـەڤە مێڤانێـن منـن. مـە گۆتـێ: پێدڤـی ناکـەت، ئـەم مێڤانێـن مختـاری نـە. ئینـا گۆتـە مـن: ئـەرێ باوەریـا تـە ب مختارەکـێ ئەمـن تێـت، بـەس ئـەز پێشـمەرگێ وەمـە و باوەریـا تـە ب مـن ناهێـت؟ ل سـەر ڤـێ پەیڤـێ، ئـەز لـێ تـورِە بـووم. مـن گۆتـێ: مسـتەفا کەسـەکێ پـاک و مەردەمێـرە. جـارەکا دی ئاخفتنـەکا هۆسـا یـا بێرِێـز د رِاسـتا وی دا نابیـت بکـەی. لـێ پاشـی نزانـم چـەوا، ژ دەڤـێ ئێـک ژ مـە دەرکەفـت و گـۆت کـو، دێ شـەڤەکا دی چینـە بامەرِنـێ. ئێـدی سـەید حەکیـم هەروەکـی وێ هرچـا کـو هنگڤیـن د قلـۆلا دارێ دا دیتـی، ژ کەیفـادا کـەف ب دەڤـێ وی کەفـت. ئێـدی پێداگیـری ل سـەر هنـدێ نەکـر کـو ل مـالا وی بنڤیـن. لـێ ئێـدی ئـەو بـوو قیـرِ و بەنیشـت ب مەڤـە و گـۆت: دنیـا ژی بسـەرێک دا بهێـت. ئـەز ژی دێ هـەر لگـەل وە هێـم و ئـەز ناهێلـم هـوون هـەردوو بتنـێ بچنـە بامەرِنـێ. چونکـی هێزێـن دوژمنـی یـێ ل فرۆکەخانـێ و کانیـا تـا، ل بنـێ بامەرِنـێ. گەلـەک جـارا ژی لەشـکەر و جـاش د رێکـێ دا بۆسـا ددانـن. مـن گۆتـێ: تـۆ ناهێـی. ئێـدی بـوو بگـر و ڤەکێشـا مـن و وی. پاشـی گۆتـە مـن: تـۆ چبکـەی ئـەز دێ هـەر هێـم، تـۆ زانـی بۆچـی؟ چونکـی هـوون سـوبە هـەردوو کادر بتنـێ بچـن و بکەڤنـە بۆسـەیەکێ و شـەهید بـبن. هەمـی دێ بێژنـە مـن چـەوا ژ دەف تـە چـوون و تـۆ لگـەل نەچـووی. ئـەز هـەرێ ل سـەر ئاخفتنـا خـوە رِژد بـووم و مـن گۆتـێ تـۆ ناهێـی.

پاشـی حەکیمـی نامەیـەک ژ بەریـکا خـۆ ئینـادەرێ و گۆتـە مـن: تـۆ نزانـی نجـم الدیـن کێسـتەیی ئـەڤ نامـە بۆچـی بـۆ مـن ڤرِێکریـە؟

مـن نامـە خوانـد. نجـم الدیـن بـۆ نڤێسـیبوو: مەهـەک بێنڤـەدان مـە دابـوو تـە. ئەڤـە مەهـەکا دی ژی ب سـەرڤە چـوو. کەواتـە بوونـە دوو مەهـ. ژبـەر هنـدێ بزووتریـن دەم وەرە بارەگایـێ لژنـێ، سـەر ئەرکـێ خـوە. هـەرێ دبێژیتـە مـن: تـۆ نزانـی بۆچـی نجـم الدیـن گۆتیـە مـن وەرە لژنـێ؟ مـن گۆتـێ: مانـە ئەڤـە نامـا وی یـا دیـارە، دەسـتیردانا تـە مەهـەکا بسـەرڤە چـووی. نجـم الدیـن بەرپرسـێ رێکخـراوا وەیـە و ئەرکـێ ویـە وە رێکبێخیـت. دڤێـت تـۆ بچیـە سـەر ئەرکـێ خـوە. هـەرێ دبێژیتـە مـن: تـۆ بێـژی ژبـەر هنـدێ یـە، نـە ژ بـەر چ تشـتێن دیـە؟ مـن ژی گۆتـێ: نامـا دیـارە مـا دێ ژبـەر چ بیـت! پاشـی گۆتـە مـن: نامەیەکـێ بـۆ نجـم الدیـن بنڤێسـە و بێـژێ حەکیـم ناهێتـە لژنـێ دێ لگـەل مـە بیـت. مـن گۆتـێ: ئـەو نابیـت. دڤێـت تـۆ بچیـە سـەر ئەرکـێ خـوە، کارێ تـە ب مـە نینـە.

پاشـی ئەکرەمـی بتنـێ گۆتـە مـن: تـۆ بۆچـی هنـدێ رژدی کـو ئـەو لگـەل مـە نەهێتـە بامەرنـێ؟ دێ بـلا بهێـت، مانـێ ئـەو ژی پێشـمەرگەیە. مـن گۆتـە ئەکرەمـی، هنـدی بێـژی حەکیـم پێشـمەرگەیەکی زیرەکـە. لـێ رۆژا ئێکـێ ل سـالا 1982 مـن ئـەڤ مرۆڤـە دیتـی، پێشـمەرگەیەکی گۆتـە مـن: ئـەڤ کەسـە ل مۆسـل دز و چەقۆکێـش بـوو. ئەڤـە ژ هینگـێ وەرە، ئـەو نەچوویـە دلـێ مـن و مـن نەڤێـت ل نێزیکـی مـن ژی بیـت.

بـوو شـەڤ مـە گونـد هەمـی ل مزگەفتـێ کۆمکـر و پشـتی دەمەکـی ئـەم هـەردوو بـۆ ئاخفتیـن. مـە پێکئینـان و چوونـە دەسـتێ هـەڤ و مـە سـۆزنامە نڤێسـی و هاتـە ئیمزاکـرن. سـەید حەکیـم و برایـێ خـوە ژی یـێ د دەرگەهـێ مزگەفتـێ دا زێرەڤانیـێ ل جڤینـا مـە دگـرن.

سـپێدێ ئەمـێ ل مـالا مسـتەفای ل سـەر تێشـتێ. مـن هنـد دیـت حەکیـم و برایـێ خـوە هـەردوو، دیسـان بڕەخـت و تڤەنـگا دپێچاینـە و هاتنەڤـە هنداڤـی سـەرێ مـە. گۆتـە مـن: تـە شـڤێدی ئـەز گەلـەک رەزیـل کـرم و تـە گۆتـە مـن هیـچ تـۆ لگـەل مـە ناهێـی. لـێ پشـتی ئـەز

چوویمە مال، مـن گەلـەک هزرێـت خـۆ کـرن. کـو ب چ شـێوا نابیـت ئـەز بهێلـم هـوون بتنـێ بچنـە بامەڕنـێ. خـۆ هـوون چ بکـەن، ئـەز و برایـێ خـوە هـەردوو ژی دێ لگـەل وە هێیـن. ڤـێ جـارێ مـن گەلـەک دژواتـر بەرسـڤا وی دا و گۆتـێ: خـۆ نەوەسـتینە. ئێـک پێنـگاڤ ژی تـۆ ناهێـی. ئەکـرەم هـەرێ دبێژیـت مـن: مـالا تـە، تـۆ ژ وی سەرهشـکتری. مـادەم هنـد بـۆ وی مەرەقـە بـلا بهێـت. مـن گۆتـێ: هیـچ ئـەو ناهێـت. ئـەز لـێ تـوڕە بـووم و مـە خاتـرا خـوە ژ مستەفای خواسـت و ئـەم ژووردا هاتینـە سـەر جـادێ ل پشـت گەلیـێ دهـێ. دا کـو بتراکتورەکـێ بچینـە گونـدێ شرتـێ، تـا کـو دبیتـە تـاری، پاشـی ژ وێـرێ بچینـە بامەڕنـێ.

هێشـتا تەنـێ ئـەو چەنـد خولەکەکـە ئـەم گەهەشـتینە سـەر جـادێ و ئەمـێ ل هیڤیـا تراکتورەکـێ. مـن هنـد دیـت حەکیـم ب براڤـە جـارەکا دی یـێ ل بـەر تەنشـتا مـە. ئـەز ڤـێ جـارێ گەلـەک لـێ تـوڕە بـووم و مـن گۆتـێ: دیـارە تـۆ شـەرم ژ خـۆ ناکـەی. ژ شـڤێدی وەرە ئـەز دبێژمـە تـە، نابیـت تـۆ لگـەل مـە بهێـی و تـۆ وەکـی بەنیشـتی ژ مەڤـە نابـی. گۆتـە مـن: تـۆ ب بـەرا ژی ڕاهێلیـە مـن، دێ هـەر هێـم. ئـەو بـۆ مـن ژ هنـدێ چێـترە هـوون بچنـە بامەرنـێ شـەهید بـبن و خەلـک قـەدا ل مـن بێخـن.

ئێـدی ئـەز گەهەشـتمە وێ بـاوەرێ کـو ئـەز چبکـەم ئـەو دێ هـەر هێـت. لـێ تشـتێ بـاش، ئـەو بـوو کـو، چەنـد ئـەو رژدتـر دبـوو بهێـت، ئـەز پـتر سەرهشـکتر دبـووم کـو نابیـت ئـەو لگـەل مـە بهێـت. دڤـی دەمـی دا، مـن هنـد دیـت کـو تراکتـورەک ژ ڕەخـێ بامەڕنـێ و دهـێ ڤـە یـا تێـت و بـەرەڤ کانیبەڵاڤـێ ڤـە دچیـت. مـن ژی ئێکسـەر دەسـتێ خـوە لـێ ڕاکـر و تراکتـور ڕاوەسـتا و ئـەز سـواربووم. ئەکرەمـی گۆتـە مـن: دێ چکـەی، مـا تـۆ ناهێیـە بامەڕنـێ؟ مـن گۆتـێ: نـۆ ئـەز دێ چمـە کانیبەلاڤـێ و

چمـە لژنـێ. تـۆ و حەکیـم هـەڕن. دەمـا ئەکرەمـی وەسـا دیتـی. ئێـدی وی ژی نەڤیـا بێـی مـن بچیـت. ئـەو ژی سـواربوو. دەمـا ئـەم هـەردوو سـواربووین. مـن دیـت کـو حەکیمـی وەکـی نێچیرڤانەکـی، کـو نێچیـرەکا قەلـەو و مسـوگەر ژ دەسـتا دەربکەڤیـت، هـەردوو دەسـتێن خـوە دانـە تەنشـتێن خـوە و ب چاڤێـن غەزەبـی هـەر ل مـە دنێـری هەتـا کـو ئـەم ل بەرچاڤێـن وی ئاڤابوویـن.

ل سـەر تراکتـورێ ژی ئەکرەمـی ژ مـن پرسـی ڤـە: باشـە تـە بۆچـی پرۆگرامـێ مـە تێکـدا. دێ بـلا کابـرا هاتبـا. خـۆ ئـەم نەدخوارین. مـن گۆتـێ: ئەکـرەم ئاقلـێ مـن ژ ڤـی مرۆڤـی نابڕیـت. پاشـی ئـەز تێناگەهـەم بۆچـی ئەڤـە شـەڤەک و رۆژەکـە ل سـەرێک وەکـی بەنیشـتی ژ مـە ڤەنابیـت!

هەلبـەت ئـەو دوو مەهـ بـوو وی شـەعبان شـەهید کـری. تڤەنـگا ب ملـێ برایـێ وی ژی ڤـە یـا شـەهید شـەعبانی بـوو. چونکـی ئـەو هـەرێ ژ خـوە بـترس بـوو. لۆمـا نـە دوێـرا بچیتـە ئەرکـێ خـوە ژی ل لژنـێ و وی دەمـێ خـوە ل گونـدی دبووراند. دەمـێ ئـەم ژی هـەردوو کەفتینـە دەسـتا. دوو کادرێـن بـێ زێرەڤـان. وی گۆتـە خـوە ئەڤـە نێچێـرەکا قەلـەوە. دڤێـت ب چ شـێوا ئـەز ژ دەسـتێ خـوە نەکـەم. لگـەل شـەعبانی دێ بنـە سـێ کادر.

دێ پارەیەکـێ گەلـەک مـەزن پـێ وەرگـرم. نـە دوورە ئـەو شـەڤا ئـەم ل بانـکا وی دەسـتێ خـوە ل مـە وەشـاندبا. لـێ پشـتی زانـی کـو ئـەم دێ چینـە بامەڕنـێ. وی دیـت کـو ل بامەڕنـێ، سـەدێ سـەد ئـەم دێ بـۆ وی بینـە پاریەکـێ خـواری و بـێ زەحمـەت. چونکـی د شـیا ل ڕەخـێ بامەڕنـێ شـێلکەکا گوللەیـان ل مـە بـدەت و بزڤڕیتەڤـە بانـکا و بێژیـت ئـەم کەفتینـە بۆسـا دوژمنـی و هەڤالێـن مـن شـەهید بـوون. یـان ژی مـە بکوژیـت و خـوە پاڤێژیـت و ڕاسـت بچیتـە فرۆکەخانـا بامەرنـێ فەوجـا جاشـا.

هۆسا ڤێ جارێ ژی، سەرهشکیا مە، ئەم ژ کوشتنەکا سەدێ سەد ڕزگار کرین.

پشتی ل ساڵا 1987 شوڕشێ ب پلانەکا گەلەکا ڕێکوپێک سەید حەکیم ژ دهۆکێ ئینای و ل بارەگایێ لژنا ئامێدیێ، ل گەلیێ بێشیلێ، هاتیە دادگەهکرن. وی دانپێدان کر کو، ئێک: ئەو ژ ئالیێ خالد هەمزانی ڤە هاتیە راسپاردن ژ بۆ کوشتنا کادر و پێشمەرگا. دوو: وی شەعبان مەحمود کۆچەر شەهیدکریە. سێ: وی هەوڵا کوشتنا هەردوو کادران، ئەکرەم مایی و ڕزگار کێستەیی و کارگێرێ لژنا ئامێدیێ ناسح کێستەیی ژی دایە. لێ ئەو د هەولێن خوە دا سەرنە کە فتیە [7].

ل دوماهیێ ژی ئەو وەک بکوژێ شەهید شەعبان کۆچەری هاتە سزادان ب مرنێ. هۆسا ژ بۆ هندەک پارێن حەرام و ب پاڵدانا سەرۆک جاشەکی، ئەو بوو ئەگەرێ سۆتنا دلێن مالباتا شەعبانی و مالباتا خوە ژی.

---

(1) شەعبان مەحمود مستەفا کۆچەر ل ساڵا 1955 هاتیە دنیایێ. دەرچوویێ ئامادەیی یا بازرگانی بوو. پاشی بوویە فەرمانبەر ل کارگەها ڕستن و چنینا دهۆکێ. ساڵا 1982 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا پارتی. ساڵا 1983 بوویە پێشمەرگە و ل ساڵا 1984 بوویە کادر و ئەندامێ لژنا شێخان یا ئێکەتیا قوتابی و لاوان. دەمێ کو ئەو برێڤە بوو بچیتە بارەگایێ پۆلیتبیرۆیا پارتی ژ بۆ خولا کادرا، ل ڕۆژا 1985/11/26 د ناڤبەرا گوندێ کری و ئاڤسارکێ دا، ل بەر زێی ل دەڤەرا کانیماسێ، ژ ئالیێ سەید

حەکیم مستەفا بانکی ڤە ب خیانەت هاتە شەهید کرن. شەهیدی هێشتا ژن نە ئینابوو.

(2) شیمال زبێر مەحمود ل ساڵا 1953 ل دەڤەرا ئاکرێ هاتیە دنیایێ. وی خواندنا سەرەتایی و ناڤنجی ل مۆسل خواندیە. ل ساڵا 1981 بوویە پێشمەرگە. پاشی بوویە بەرپرسێ لژنا ئاکرێ. پاشی هاتیە ڤەگوهاستن بۆ لژنا شێخان. پاشی جارەکا دی بۆ لژنا ئاکرێ. ل ساڵا 1988 ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ بوویە. پاشی چوویە سوێد. پشتی سەرهلدانێ زڤڕیەڤە کوردستانێ. پشتی هەڕفاندنا ڕژێما بەعس ئەو بوویە بەرپرسێ دهۆک یێ هەواڵگیریا ئیراقێ. نوکە ژی ل دهۆکێ دژیت.

(3) مشیر ئۆسمان عەمۆ ئەڤریکی، ل ساڵا 1957 ل گوندێ ئەڤریکێ، ل رۆژهەلاتێ دهۆکێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1974-1975 پێشمەرگە بوویە. ل ساڵا 1980 بوویەڤە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا شێخان. ئەنفالێن 1988 وەک دیل هاتنە گرتن و برنە کەمپا یان زیندانا بەحرکێ ل رۆژاڤایێ هەولێرێ. 1991-2007 دیسان پێشمەرگە بوویە و پاشی خانەنشین بوویە.

(4) گوندێ بێلیزانێ دکەڤیتە قۆنتارا چیایێ مەتینا یا باکوور. ل ناڤبەرا گوندێ بازێ و کانیبەلاڤێ. دوماهی گوندێ ناحیا کانیماسێ یە، ژ ئالیێ باشوورێ رۆژاڤاڤە.

(5) کری و ئاڤسارکێ دوو گوندێن ناحیا کانیماسێ نە. دکەڤنە بەر زێی. مخابن هەردوو گوند نوکە دبەردانە

ژ ئەگەرێ شەڕێ ترکا و پ ک ک.

(6) ئەکرەم ئەحمەد نەجیب مایی، ل ساڵا 1954 ل گوندێ مایێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1974-1975 پێشمەرگە بوویە. ل ساڵا 1979 کولیژا چاندنێ ل زانکۆیا بەسرا خواندیە. سالا 1982 بوویە پێشمەرگە و کادر ل لژنا ئامێدیێ. ل ساڵا 1987 بوویە ئەندامێ لژنا زاخۆ. ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. ساڵا 1990 دبیتە پەنابەر ل سویسرا. 1993 دزڤریتەڤە کوردستانێ و ڕێکخراوا مافێن مرۆڤی د دامەزرینیت. پاشی دبیتە رێڤەبەرێ ڕێڤەبەریا چاندنێ ل دهۆکێ و پاشی خانەنشین دبیت. نوکە ژی ل کەنەدا دژیت.

(7) بابەتێ شەهیدکرنا شەعبان مەحمود کۆچەر و هەولا شەهیدکرنا (ناسح کێستەیی، ئەکرەم مایی و من) ژ ئالیێ سەید حەکیم بانکی ڤە، د لاپەڕێ 347 پەرتووکا (ئینسکلوپیدیای تۆمەتبارانی شاڵاوی ئەنفال لە باشووری کوردستان) ژی دا هاتیە. چاپا دووێ 2013 باشوورێ کوردستانێ. نڤێسینا: دەرسیم دیبەگەیی

خوەزی ناڤێ پێشمەرگە ل سەر وە نەبا

گولانا سالا 1986 بوو. وی دەمی گەرمە گەرما شەڕێ ئیران-ئیراقێ بوو. فەوجا جاشا یا ژمارە (24)، یا جەعفەر مستەفا بێسفکی، وی دەمی ل ناڤەندا ناحیا مانگێشکێ بوو. ژمارا چەکدارێن فەوجێ نێزیکی 2000 کەسان بوو. حکومەتا بەعسیا بڕیاردا کو فەوجا ناڤبری ژ وێرێ ڤەگوهێزیتە دەڤەرەکا دی. جەعفەر بێسفکی ژی ژ بەر کو د هەموو ژیانا خوە دا هەر لگەل حکومەتا ئیراقێ بوویە و ب دلسۆزی خزمەتا حکومەتێ کریە. ژبەر هندێ وی هزردکر، کو وی مافێ دالەهیێ یێ ل سەر ڤێ حکومەتێ هەی. لۆما ژی وی ئەو بڕیارا وان رەدکر و گۆت: مانگێشکێ دەڤەرا منە و ئەز ژ ڤێرێ ناچمە چ جهێن دی.

هەلبەت ڕژێما بەعس ژی ب دکتاتۆری و هۆڤاتیا خوە یا بناڤودەنگ بوو. دلسۆزی و خزمەتکرنا وان، چ بها نەبوو، ئەگەر تۆ ئێک جار ژی فەرمانا وان بشکێنی. بڤی ئاوایی جەعفەر بێسفکی

وەکـی گرەڤەکـێ کـر و خـوە د مانگێشـکێ دا ئاسـێکر. هـەر دڤـی دەمـی دا هێزێـن پێشـمەرگەی ژی ل دەڤـەرێ کەفتنـە دئامادەباشـیێ دا، ژ بـۆ هـەر ڕوودان و گوهڕینـەکا چێببیـت.

پشـتی گەلـەک دانوسـتاندنا دناڤبـەرا جەعفـەر بێسـفکی و حکومەتـا ئیراقـێ دا، حکومـەت شـیا وی بڕێیـا هنـدەک کەسـێن کـو باوەریـا وی پـێ دهـات، بخاپینـن و ل ڕۆژا 1986/5/13 ب هەلیکۆپتەرەکـێ ژ مانگێشـکێ بـەرەڤ کەرکوکـێ ڤـە ببـەن. پشـتی حکومەتـێ جەعفـەر بـری، ئێـدی مرۆڤێـن وی زانـی کـو ڤەگـەڕا وی یـا ب سـاخ و سـلامەتی گەلـەکا ب زەحمەتـە. لۆمـا برازایـێ وی سـیف اللـە سـەلیم بێسـفکی کـو جێگـرێ وی بـوو، پەیوەنـدی ب هێزێـن پێشـمەرگەی کـر و وان بڕێیـا فەوجـا خـوە مانگێشـکێ ڕادەسـتی پێشـمەرگەی کـر. هۆسـا ڕۆژا 1986/5/14 پێشـمەرگە گەهەشـتە نـاڤ مانگێشـکێ. نێزیکـی 800 چەکدارێـن فەوجـا ناڤـبری پەیوەنـدی ب پێشـمەرگەی کـر و پڕانیـا جهێـن خـوە ژی ڕادەسـتی پێشـمەرگەی کـرن. لـێ د مانگێشـکێ دا گەلـەک بنگەهێـن دی یێـن پۆلیـس، ئەمـن و جاشـێن سـەر ب ئەمنـێ ڤـە هەبـوون. ئـەو ڕادەسـت نەبـوون. پێشـمەرگەی لگـەل هنـدەک چەکدارێـن کـو هاتینـە نـاڤ شوڕشـێ، هێـرش کـرە سـەر وان. پشـتی دوو ڕۆژێـن شـەڕی هنـدەک ژ وان ژی ڕادەسـت بـوون و هنـدەک ژی ب شـەڤ ڕەڤیـن و خـوە گەهاندنـە دهۆکـێ. هۆسـا مانگێشـکێ، لگـەل دەڤـەرا وێ، تـا کـو کۆرێـن گاڤانـا و گەلیـێ پێزیکـی، هەمـوو کەفتـە دبـن کۆنـترۆلا پێشـمەرگەی دا. بڤـی ئاوایـی ژی دەڤـەرەکا بەرفرەهـــ هاتـە رزگارکـرن.

ب ڕزگارکرنـا مانگێشـکێ ڕژێـما ئیراقـێ کەفتـە دتەنگەڤیـەکا مـەزن دا. وێ ژ بـۆ زڤڕاندنـا مانگێشـکێ هێـزەکا 6000 شـەش هـزار کەسـی ژ لەشـکر و جاشـا و لگـەل لیوایـەکا گاردێـن کۆمـاری، ب پشـتەڤانیا هەژمـارەکا مەزنـا تانـگ و پانـزەر و تۆپێـن گـران و کاتیوشـا و هەلیکۆپتـەرا، ل زاویتـە-

باگێـرا کۆمکـرن، ژ بـۆ کـو هێرشـێ بکەنـە سـەر مانگێشـکێ. لـێ ل شـەڤا 17-1985/5/18 هێـزەکا پێشـمەرگێن لژنـا شـێخان هێـرش کـرە سـەر ڤـێ هێـزێ و ژێـک تەڕابـەڕا کـر.

ل رۆژا 1986/5/17 سـەرۆک مەسـعود بارزانـی، ل سـەر رزگارکرنـا مانگێشـکێ داخویانیـەک دا و ئـەو ل سـەر ئاژانسـێن نووچەیێـن: رۆیتـەرز، ئەسیوشـێتدپرێس و ئاژانسـێن فرەنسـا و سـوێد بەڵاڤکـرن و تێـدا ب درێـژی ل سـەر رزگارکرنا مانگێشـکێ و گرنگیـا وێ ئاخفتبـوو.

هەروەسـا ل رۆژا 1986/5/24 رۆژنامـا هیرالدتریبیـون و رۆژا 5/29 ژی رۆژنامـا واشـنتۆن پۆسـت، دوو هەڤپەیڤینێـن جـودا لگـەل سـەرۆک بارزانـی کـرن، ل سـەر رزگارکرنـا مانگێشـکێ. ئێـدی هەرچەنـدە ڕژێـما ئیراقـێ وی دەمـی ب هەمـوو شـێوەیەکی بـزاڤ دکـرن، کـو دەنگـێ شوڕشـێ بخەندقینیـت و نەهێلیـت دەنگـێ وێ ژ نیڤـا نهـال و گەلیێـن کوردسـتانێ دەرکەڤیتـە دەرڤـە. لـێ رزگارکرنـا مانگێشـکێ بـوو دەرگەهـەک کـو دەنگـێ شوڕشـێ تێـرا دەرکەڤیتـە دەرڤـە. هۆسـا ژی ئـەڤ داخویانـی و هەڤپەیڤینێـن سـەرۆک بارزانـی وەکـی بۆمبەکـێ پەقیـن و ئـەو بێدەنگیـا ل سـەر شوڕشـێ ب ئێکجـاری ژناڤـبر. ئێـدی رادیوییـن سـوریێ، ئیرانـێ، مۆنتیکارلـۆ و BBC ب درێـژی ل سـەر ڤـێ چالاکیـێ ئاخفـتن. دیسـان رۆژنامێـن ترکـی، ئیرانـی، سـوری، لبنانـی و یێـن جیهانـی تامیـز، هیرالدتریبیـون، فاینانشـال تایمـز، وانشـنتۆن پۆسـت، گاردیـان و مۆرنینـگ سـتار، گەلـەک ب درێـژی و هنـدەک ژ وان ژی ب راپۆرتێـن دووبـارە، ل سـەر ڤـێ چالاکیـێ و گرنگیـا وێ ئاخفـتن. هەموویـان ژی ئامـاژە ددا وێ چەنـدێ، کـو ئەڤـە ئێکەمیـن چالاکیـا پێشـمەرگێ کوردسـتانێ یـە ل سـەر دەمـێ شوڕشـا گولانـێ، بڤـی شـێوەی و ڤـی قەبـارەی تێتـە ئەنجامـدان. ئەڤـە ژی گوهڕینەکـە د سـتراتیژیا شوڕشـا

کوردستانێ دا. دیسان وان گەلەک ڕژدی ل سەر هندێ دکر، کو بڤی شێوەی پێشمەرگێن کوردستانێ دبنە گەفەکا ئاشکەرا ل سەر هێلا پەترۆلا ئیراقێ یا کو دنێزیک زاخۆ ڕا دەربازی ترکی دبیت. ئێدی مەسەلە گەهەشتە وی ڕادەی، کو ترک ژی ژ بەرژەوەندیا خوە بترسن و گەفا بکەن و بێژن کو ئەو ب هیچ شێوەیەکی قەبول ناکەن هنارتنا پەترۆلا ئیراقێ بێتە ڕاوەستاندن. چونکی ئەو بۆ وان وەکی هێکەکا زێڕی یە.

هەلبەت د ڤان رۆژێن کو مانگێشکێ د دەستێ پێشمەرگەی دا بوو، ژبلی هندێ کو بەردەوام ڕژێمێ جاش و لەشکەر کۆمدکرن و بزاڤ دکر هێرشێ بکەتە سەر مانگێشکێ. هەروەسا رۆژانە وان ب توپێن گران و هەلیکۆپتەرا مانگێشکێ و تایبەت گوندێن دەڤەرێ ئاگربارن دکرن.

پشتی پێشمەرگەی ئارمانجێن خوە ب دروستی ب دەستڤە ئینایین و پڕانیا دەستکەفتێن خوە ڤەگوهاستینە دەڤەرێن رزگارکری. ئێدی بڕیارهاتەدان، دا کو دەڤەر ب ئێکجاری نەهێتە وێرانکرن و خەلکێ سڤیل نەهێتە قڕکرن، پێشمەرگە خوە ژ مانگێشکێ ڤەکێشیت. ئەو بوو ل رۆژا 1986/5/21 پێشمەرگەی خوە ژ ناڤەندا ناحیێ و هەردوو جادێن ژ دهۆکێ بەرەڤ مانگێشکێ تێن، خوە ڤەکێشا.

مخابن هێزێن لەشکەر و جاشا د ڕێیا هاتنا خوە دا بۆ مانگێشکێ هەردوو گوندێن بێسفکی و دێراگژنیک وێرانکرن و لگەل ئەردی ڕاستکرن. پاشی پشتی گەهەشتیە مانگێشکێ، گوندێ بەرۆشکا سەعدونی، کو مەزنترین گوندێ دەڤەرێ بوو، ئەو ژی لگەل ئەردی ڕاستکر.

هەروەکی مە دیارکری، رژێما ئیراقێ ژ بەر رزگارکرنا مانگێشکێ و ب تایبەتی ژی ژبەر بەلاڤ بوونا نووچەیا وێ ل مەدیایێن جیهانێ، گەلەک تەنگاڤ ببوو. ژبەر هندێ وان دڤیا نیشا مەدیایێن جیهانێ

بـدەن، کـو رەوشـا مانگێشـکێ یـا نۆرمالـە و چ تشـتەکی ل وێـرێ ڕوونەدایـە و ئـەو دەڤـەر هەمـوو دبـن کۆنـترۆلا هێزێـن ڕژێمـێ ڤـە نـە و چ هێزێـن پێشـمەرگەی ل دەڤـەرێ نینـن. ژبـەر ڤـێ چەنـدێ ژی وان ل رۆژا 25 و 1986/5/26 هەژمـارەکا مەدیاکارێـن عەرەبـی و جیهانـی ب هەلیکۆپتـەرا بـرن و ل سـەر هنـدەک گوندێـن د رێـدا گەڕانـدن و پاشـی برنـە مانگێشـکێ و گۆتـە وان: ئەڤـە مانگێشـکێ یـە و ژیـان تێـدا یـا نۆرمالـە و چ هێزێـن پێشـمەرگەی نەهاتنـە ڤـان دەڤـەرا هەمیـا. لـێ گەلـەک ژ وان مەدیـاکاران پشـتی زڤڕیـن، وان د راپۆرتێـن خـوە دا دیارکربـوون، کـو نیشـانێن شـەڕی هێشـتا مابـوون ل مانگێشـکێ و جهـێ گوللەیـان ل گەلـەک دیـواران هەبـوو.

دەمژمێـر 11 رۆژا 1986/5/31 شـەش هەلیکۆپتـەر هاتنـە مانگێشـکێ. دوو ژ وان دادان و یێـن دی زڤڕینەڤـە. رێڤەبـەرێ ئەمنـا دهۆکـێ، ئەفسـەرەک ب پـلا عەمیـد، کۆمـەکا سـەرۆک جاشـا و هنـدەک کەسـایەتیێن دەڤـەرێ، ژ وان هـەردوو هەلیکۆپتـەرا پەیـا بـوون. جەعفـەر بێسـفکی ژی وەک گرتیـەک، لگـەل وان بـوو.

وان بـەری هینگـێ ب شـەفەلێ مەیدانـەک چێکربـوو. خەلکەکـێ زۆر ل ڤـێ مەیدانـێ کۆمکـر بـوو، کـو پڕانیـا سـەرۆک جاشـێن کوردسـتانێ ژی ل وێـرێ ئامادەکربـوون. وان دارەک ل نیڤـا مەیدانـێ چکلانـد بـوو. جەعفـەر بێسـفکی بـر ب وی داری ڤـە گرێـدا و چاڤێـن وی ب پاتەیەکـێ سـپی گرێـدان و پشـتی رێڤەبـەرێ ئەمنـێ گۆتـارەک خوانـدی و تێـدا جەعفـەر بێسـفکی ب خیانەتـێ گونەهبارکـری و بڕیـارا گوللەبارانکرنـا وی ژی خوانـدی، وان ئـەو ل نیڤـا وێ مەیدانـێ گوللەبارانکـر.

بەعسـی ب وێ ژی نەراوەسـتان، لـێ وان چەنـد دەسـتێن دەهـۆل و زۆرنـا و گرۆپێـن دیلانـێ و سـەماکەر ئینابـوون. ل وێ مەیدانـێ کـرە

ئاهەنـگ و دیـلان و سـەرخوەرانێ. هەروەکـی وان سـەرکەفتن ب سـەر دوژمنەکـێ مـەزن دا بدەسـتڤە ئینـای.

وەکـی ل پێشـیێ ژی مـە دیارکـری، رزگارکرنـا مانگێشـکێ دەنگەکـێ مـەزن د مەدیایێـن جیهانـێ دا ڤـەدا. کـو وی دەمـی سـەرکەفتنەکا مـەزن بـوو ژ بـۆ شوڕشـێ. هەروەسـا دەسـتکەفتەکێ مـەزن ژ چـەک و پێدڤیێـن لەشـکەری ژی کەفتـە دەسـتێ پێشـمەرگەی، کـو بـۆ هینگـێ بهایـێ وی ناهێتـە هەژمارتـن. لـێ ژبـەر کـو مـە سـۆز دایـە کـو دنڤیسـینا دیـرووکا گەلـێ خـوە و تۆمارکرنـا بیرەوەریێـن خـوە دا، هەمـوو دەمـا د ڕاسـتگۆ بیـن. ژ بـەر هنـدێ ژی، مـن دڤێـت ئـەز هنـدەک تشـتا ل سـەر کێماسـیێن پێشـمەرگەی د رزگارکرنـا مانگێشـکێ دا بەرچـاڤ بکـەم. ڕاسـتە پێشـمەرگە کەسـێن بـژارە و فیـداکار و پـاک بـوون، لـێ دیسـان ژی ئـەو ژی مـرۆڤ بـوون. نـە فریشـتەیێن ئاسـمانان بـوون. کـو ب ئێکجـاری د پـاک و بێگونەهـ بـن. پێشـمەرگە ژی گەلـەک جـاران تووشـی شاشـی و کێماتیـا بوونـە. لۆمـا ژی مـە دڤێـت دیرووکـێ وەکـو هـەی تۆمـار بکەیـن. نـە کـو تشـتێن شـاش ڤەشـێرین و یێـن بـاش دیاربکەیـن.

مخابـن د رزگارکرنـا مانگێشـکێ دا، چ بەرپرسـەکی وەسـا نەبـوو کـو خودانـێ بڕیـارەکا ئێـک لاکـەر بیـت و بدروسـتی کۆنترۆلـێ ل سـەر پێشـمەرگەی، چەکدارێـن هاتینـە نـاڤ شوڕشـێ، بەرگـری مللـی و خەلکـێ گونـدان بکـەت. هـەم د ئالیـێ لەشـکەری دا، هـەم ژی د ئالیـێ ئیـداری و پاراسـتنا مـال و سـامانێ خەلکـێ و شوڕشـێ دا، بێسـەروبەریەک هەبـوو.

ژ بـەر کـو ئـەز ل ئەرکەکـێ پیشـمەرگاتیێ بـووم ل سـنوورێ لژنـا ئامێدیـێ، لۆمـا ل رۆژا 1986/5/20 ژ نـوی دەلیڤـە بـۆ مـە چێبـوو، کـو ئـەم بچینـە مانگێشـکێ. گرۆپـێ مـە ژ ڤـان کەسـان پێکدهـات: شـەهید خـسرو بامەرنـی[1]، شـەهید وەیسـی ئـورەی[2]، حەکیـم مسـتەفا بابیـری[3]، حەسـەن عومـەر هـرۆری[4]، نێچیرڤـان ئەحمـەد[5]، ابـو کاوە[6] و ئـەز.

بڕاستی دەمێ ئەم گەهەشتینە ناڤ مانگێشکێ، من ڕەوشەکا وەسا دیت، کو ئەز پۆشمان بووم ئەز هاتیم. من دیت ژ لژنا دهۆک، زاخۆ، ئامێدیێ، بەرپرس، پێشمەرگە، بەرگری مللی، چەکدارێن هاتینە ناڤ شوڕشێ و خەلکێ گوندان، یێن قڕژینە ناڤ مانگێشکێ. کەس ب کەسێ نینە. گازندە گەلەکێن تێنە کرن، کو ژ بۆ کۆنترۆلکرنا هەردوو ڕێیێن ژ دهۆکێ تێنە مانگێشکێ، سەرپەرشتیەکا دیار و دروست نینە. بەری چەند شەڤا ئەفسەر و پۆلیسێن ئەمنێ، کو پڕانیا وان کەسێن گەلەک گونەهکار و پیس بوون، ب شەڤ یێ ژ ناڤ مانگێشکێ ڕەڤین. هەرکەسەک دکەتە ستۆیێ یێ دی. هندی دبینم خەلک هەرێ تراکتۆرا ژ کەلوپەلا دادگریت و ژ مانگێشکێ دەرتێخیت.

دوو سێ جارا مە ڤیا ل سەر ڕێیێن دەرکەتنێ کۆنترۆلێ دانین، دا کو نەهێلین هەرکەسەک ب کەیفا خوە، تشتا ژ ناڤ مانگێشکێ ڤەکێشیت و ببەت. لێ هەر جار ب ناڤێ بەرپرسەکی تشت دەرتێخستن. ئێک ژ بەرپرسێن پێشمەرگەی یێن وێ دەڤەرێ هاتە دەف مەن، ئامووره‌کێ بێتەلێ د دەستی دا بوو.

گۆتە من: هاری مە بکەن، کۆنترۆلا ژ دەستێ مە دەرکەفتی!

من گۆتێ: 7 ڕۆژە هێشتا هوون نەشیانە چبکەن. ئەفسەر و پۆلیسێن ئەمنێ ژبەر دەستێ وە ڕەڤین. بەرەیێن وە ل سەر هەردوو ڕێیا دسست و نە درێکخستینە. وە ب دەهان بارێن تراکتۆرا تلڤزیۆن و سەلاجە و ماکینێن درووونێ و کورسی و مێز، وە ژ مانگێشکێ دەرێخستن. لێ ئەڤە 4 پانزەرێ ل ڤێرێ. دەزگایەکێ بێتەلا جیهانی، کۆ مرۆڤ دشێت بکەتە ئێزگێ رادیۆیێ، ئەڤەنە ل ڤێرێ. ما تلڤزیۆن فەرتر بوون هوون دەربێخن یان پانزەر و بێتەل و دەرمان و پێدڤیێن

لەشکەری؟ وە یا هەڕماندی دڤێت هەر هوون پاقژ ژی بکەن. مخابن ئێکەمین سەربۆرا رزگارکرنا باژێرکان وەکرە فەرهوود.

ئەم چووین کو وێ پانزەرا ل دەرێ بارەگایێ ئەمنێ ببەین، لێ مەدیت کو ژ هەرچار تایا، یا پەنچەرکریە. شەهید خسرو بامەرنی و حەسەن عومەر هرۆری، کو هەردوو شۆفێرێن شارەزا بوون، وان گۆت: ئەم دێ ل سەر ویلا بەین، بلا یا پەنچەر کریبیت. پشتی ئەو گەلەک ماینە پێڤە، پانزەرێ کارکر. ئەز چوومە بارەگایێ فەوجێ، من چەند سندۆقەک تژی پەرتووکێن لەشکەری کرن و ئەو ژی من کرنە د پانزەرێ دا. پاشی ئەز چوومە خەستا فەوجێ سێ چار دۆلکێن دەرمانێ دیتۆلی من ئینان. بەرپرسەکی تۆمبێلەکا دەستکەفت بخۆ تژی تشت کربوو دا ببەت. من گەلەک هیڤی ژێ کرن کو ڤان دۆلکێن دیتۆلی بگەهینیتە دهێ. بۆ برینداران گەلەک پێدڤینە. هەر گۆتە من جهـ د تۆمبێلێ دا نینە. دا بێژی تۆمبێلا بابێ ویە. پاشی ب زۆری من لگەل ڤرێکرن.

پشتی مە پانزەرا خوە ب سەر ڕێ ئێخستی، نێچیرڤان ئەحمەدی گۆتە من: گەلەک پێدڤیە ئەم ڤی دەزگایێ مەزنێ بێتەلێ ژی ببەین، چونکی مرۆڤ دشێت بکەتە ئێزگێ ڕادیۆیێ. بەلێ دڤێت تراکتۆرەک هەبیت، دا ب دووڤ ڤە بکەین و ببەین. ئەز ژی چوومە ڕەخێ مانگێشکێ سەر ڕێکا دەردکەڤیت بۆ ڕەخێ کوڤلی. چ تراکتۆرا هات یا تژی تشتە. هندی دکەم و ناکەم کو ئێک ژ وان بارێ خوە یێ تلڤزیۆن و ماکینە و کورسیکا دانیت و بێت دا وێ بێتەلێ ببەین. کەس نەهات. چ بەرپرسێ تۆ دبێژیێ ژی یێ خۆ دشەپلینیت و گازندا دکەت، کو کەس ب کەسێ نینە. پاشی ئەز تێگەهەشتم، کو هەر ئێک ژ وان مژیلی دەرێخستنا کەلەپویرێ خوە بوو. خەما وان بێتەل و پانزەر و دەرمان نەبوون.

پشـتی ئـەم بێهیڤـی بوویـن. مـن گۆتـە نێچیرڤانـی: هـەر چ نەبیـت دا پانـزەرێ ڕزگار بکەیـن. هەکـە هەتـا سـپێدێ دوژمـن نەهاتـە مانگێشـکێ، دێ سـپێدێ تراکتۆرەکـێ ئینیـن و دێ دەزگایـێ بێتەلـێ ژی ب دووڤ ڤـە کەیـن و بەیـن.

مـە پانـزەرا خـوە دا کاری و نزانـم شـەهید خـسروی یـان حەسـەنی هـاژووت و ل سـەر ویـلا ئـەم کەفتینـە ڕێ. ئـەم گەهەشـتینە سـێڕیانا ڕۆژهەلاتـێ مانگێشـکێ، سـەید نایـف کـو هینگـێ ئەندامـێ لژنـا دهۆکـێ و بەرپرسـێ لەشـکەرێ لژنـێ بـوو. گۆتـە مـن: وێ پانـزەرێ نەبـەن. یـا مەیـە، یـا لژنـا دهۆکـێ یـە. مـن گۆتـێ: سـەید ئەڤـە 7 ڕۆژە مانگێشـکێ یـا رزگار کریـە و ئـەڤ پانـزەرە و گەلـەک تشـتێن دیێـن گرنـگ ژی، هێشـتا نەهاتینـە دەرێخسـتن. ئەگـەر سـوبە دوژمـن بهێتەڤـە مانگێشـکێ، ئـەڤ تشـتە هەمـوو دێ کەڤنـە ڤـە دەسـتێ وان. وی گۆتـە مـن: نـە دوژمـن ناهێـت. مـن گۆتـێ: چ نینـە پانـزەرا وەیـە. دێ بەینـە جهەکـێ ئـارام، کـو دەسـتێ دوژمنـی نەگەهیتـێ، پاشـی وەرن بخـۆ ببـەن. یـا گرنـگ ئـەوە نەکەڤیتـە دەسـتێ دوژمنـی. پاشـی ب حەنـەک ڤـە مـن گۆتـێ: دەڤـەرا لژنـا ئامێدیـێ چیایـە. ئەڤـە بکێـر مەناهێـت. پاشـی هێسـترەکێ بدەنـە مـە و وەرن ڤـێ بخـۆ ببـەن. کـرە کەنـی و چـوو. ئـەم ژی ل سـەر پشـتا پانـزەرێ وەکـی کیسـەلەی بڕێڤـە دهاتیـن. گەلـەک جـارا مـە خـوە ژێ دهاڤێـت و ئـەم ب پیـا دچوویـن و جـارەکا دی سـوار دبووینەڤـە.

ژ مانگێشـکێ تـا کـو گونـدێ هەسـنپیرکا ڕێیـا نێزیکـی 20 خۆلەکانـە، ئـەز دبێـژم ئـەم ب 4.30 دەمژمێـرا گەهەشـتین. تـا کـو ئـەم گەهەشـتینە هەسـنپیرکا، بـوو شـەڤ. مـە پانـزەرا خـوە دا بـن دارەکـێ و هنـدەک چولیـێ دارێ کـرە سـەر، ژبـەر هەلیکۆپتـەرا. ئـەم نڤسـتین ب وێ هـزرێ کـو دێ سـپێدێ ڕابیـن، تراکتۆرەکـێ پەیداکەیـن و چیـن دەزگایـێ بێتەلـێ ژی

ئینیـن. دەمژمێـر 7 سـپێدێ ئـەز ڕابـووم. نێچیرڤـان بـەری مـن ڕابـوو. دووربینـە د دەسـتا دا بـوو. وی دووربینـە دا دەسـتێ مـن و گـۆت: هـا تەماشـەکە، دەزگایـێ مـە ب مانگێشـک ڤـە چـوو. دەمـێ مـن دووربینـە دایـە بەرچاڤێـن خـوە، مـن دیـت کـو تانگێـن لەشـکەرێ ئیراقـێ وەکـی کویسـەلا ل سـەرێ گرێـن زویرێـن ناڤبـەرا مانگێشـکێ و کورێمـێ و بەرۆشـکێ، یێـن بـەڵاڤ بوویـن.

پشـتی گەلـەک گازنـدە گەهەشـتینە لقـێ، کـو ل مانگێشـکی سسـتی، بێسـەروبەری، شاشـی، ڕاڤۆرویـت و دزی یێـن هاتینەکـرن. لقـێ لژنەیـەکا ڤەکۆلینـێ ژ بـۆ ڤـێ مەسـەلێ پێکئینـا کـو ژ ڤـان کەسـان پێکدهـات: سـلو خـدر[7]، سـەعید عەلـی بریفکانـی[8] و نێچیرڤـان ئەحمـەد. دیسـان بڕیـار هاتـەدان کـو ڕێکخـراوا مـە (ڕێکخـراوا شـەهید جەمیـل توفیـق [9]) و ڕێکخـراوا شـەهید عەلـی عبیداللـە[10]، لگـەل ڤـێ لژنـێ بـن ژ بـۆ بجـی ئینانـا بڕیارێـن لژنـێ و زڤڕانـدن و کۆمکرنـا کەلوپەلێـن دزی. نێزیکـی دوو هەفتیـا ئـەم ماینـە لگـەل ڤـێ لژنـێ ل سـپنێ بامەڕنـێ و گوندێـن شـخۆیێ. لژنـێ بدەهـان کادرێـن لەشـکەری، سیاسـی، بەرگـری مللـی و خەلکـێ گونـدان گازیکـرن و ڤەکۆلیـن لگـەل وان کـر. ل ئەنجامێـن ڤـان ڤەکۆلینـان هەژمـارەکا مەزنـا ئامـوور و کەلوپـەل و تشـتێن دزی، مـە ژ نـاڤ بـاغ و بیسـتانا، شـکەفت و بـن بـەرا و مـالا ئینانـەدەر.

دیسـان پڕانیـا ڤـان کادر و بەرپرسـان هـەر ئێـک بـۆ دەمـێ چەنـد مەهـەکان، هاتنـە سـڕکرن و هنـدەک ژ وان ژی، چەنـد مەهـان ل بارەگایـێ لقـێ وەک دەستەسـەرکری مـان.

ئێـک ژ بەرپرسـان، کـو مـە کۆمـەکا تلڤزیـۆن و ماکینـە و کورسـیکێن وی ژ بـن هەژیرێـن بیسـتانەکی ئینانـەدەر. دەمـێ ژ دەڤ لژنـا ڤەکۆلینـێ دەرکەفتـی، گۆتـە مـن: ئـەم هەڤالێـت هـەڤ بوویـن. گەلـەک شـەرم بـوو ژ بـۆ وە هـوون چوویـن وە تشـتێن مـن ئینانیـە دەر! مـن گۆتـێ: «ببـوورە

ئـەز چ گفتوگۆیـا لگـەل تـە ناکـەم. چونکـی هەتـا نوهـا مـن هـزر دکـر هـوون پێشـمەرگەنە. لـێ مـادەم هـوون دەرکەفـتن دز. ئـەز گفتوگۆیـێ لگـەل دزا ناکـەم. لـێ تنـێ دێ ئاخفتنەکـێ بێـژم، خـوەزی ناڤـێ پێشـمەرگەی ل سـەر وە نەبـا».

---

(1) خسرو حسێن حەسەن بامەرنی، ل ساڵا 1952 ل بامەرنێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1974 تا کو 1975 پێشمەرگە بوویە. ل ساڵا 1977 جارەکا دی بوویەڤە ئەندامێ ڕێخستنێن نهێنی یێن پارتی. ل ساڵا 1981 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ئەو پێشمەرگەیەکی قارەمان و مێرخاس بوویە. ژ بەر هندێ ژی بوویە بەرپرسێ مەفرەزەیەکا پێشمەرگەی. پاشی بوویە جێگرێ بەرپرسێ ڕێکخراوێ و ل ساڵا 1987 بوویە بەرپرسێ ڕێکخراوا شرین یا سەر ب لژنا ئامێدیێ ڤە. ئەو ل شەڤا11-1988/1/12 ل داستانا بناڤودەنگا دێرەلوکێ، لگەل 12 هەڤالێن خوە یێن دی شەهید بوویە.

(2) وەیسی سەلمان وەیسی ئورەی، ل ساڵا 1956 ل گوندێ ئورە، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. 1970-1975 پێشمەرگە بوویە. ل ساڵا 1976 بەعسی گوندێ وان وێران دکەن و وان ڤەدگوهێزنە گەڤەرکێ ل دهۆکێ. ساڵا 1981 ئەو دبیتە پێشمەرگە ل بارەگایێ لژنا

ئامێدێ و پاشی زاخۆ. ل ساڵا 1984 د شەڕەکی دا بریندار دبیت. ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبیت. 1991 دزڤریتەڤە دبیتە پێشمەرگە، لێ مخابن د هەمان ساڵ دا ب ڕوودانەکا غەمگین شەهید دبیت.

(3) حەکیم مستەفا رەجەب بابیری، ل ساڵا 1946 ل گوندێ بابیرێ، ل دەڤەرا بامەرنێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1977 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا پارتی. ساڵا 1986 بوویە پێشمەرگە لگەل ڕێکخراوا 11 ئاداریێ یا سەر ب لژنا ئامێدێ ڤە. ئەو کەسەکی مەرد و وەلاتپارێزە. ماڵا وی هەموو دەما وەکی بارەگایێ پێشمەرگەی بوو. دیسان بەردەوام بریندارێن پێشمەرگەی دئینانە ماڵا وی ل وێرێ دهاتنە دەرمانکرن. ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. 1991 زڤریەڤە سەر پێشمەرگاتیا خوە، تا کو دوماهیا شەڕێ داعش ژی وی پشکداری کریە. نوکە پێشمەرگێ خانەنشینە و ل دهۆکێ دژیت.

(4) حەسەن عومەر حەسەن هروری، ل ساڵا 1951 ل گوندێ هرورێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1968 – 1975 پێشمەرگە بوویە. 26.7.1975 بەری شوڕشا گولانێ دەستپێبکەت ئەو دبیتە ئەندامێ ڕێخستنێ. 1981 – 1988 دبیتە پێشمەرگە. 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبیت. 1992 دزڤڕیتەڤە کوردستانێ سەر پێشمەرگاتیا خوە تا کو 2000. نوکە ژی خانەنشینە ل دهۆکێ دژیت.

(5) بنێرە ل26 پەرتووکا مە یا (ل ژێر

سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(6) ئەمین عەلی عەبدلا یێ بەرنیاس ب (ابو کاوە)، ل ساڵا 1947 ل گوندێ بێدهێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. هەتا شەشێ سەرەتایی خواندیە. ساڵا 1964 بوویە ئەندامێ پارتی. ساڵا 1970-1975 بوویە ئەندامێ کۆمەڵا جوتیارێن کوردستانێ یا قەزا ئامێدیێ. چەند مەهەکا پشتی شکەستنا 1975 بڕێیا شەهید عەلی عوبەیدلا مایی دەست ب ڕێخستنا پارتی کریەڤە. ساڵا 1976 بەعسیا گوندێ وان وێرانکریە و ئەو ڤەگوهاستینە گوندێ قەسارا/ دهۆکێ. ساڵا 1980 هەڤالێن وی هاتنە گرتن، وی خوە رزگارکر و بوو پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ، لگەل ڕێکخراوا شەهید شەعبان عومەر. ساڵا 1984 هاتیە ڤەگوهاستن بۆ بارەگایێ لقێ. 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە. 1992 بوویە پەنابەر ل ئەمریکا و نوکە ل ویلایەتا کالیفۆرنیا دژیت.

(7) سلۆ خدر حەجی ل ساڵا 1942 ل شێخان هاتیە دنیایێ. ساڵا 1961 دەمێ ئەو قوتابیێ سیێ ناڤنجی ب دەستێ بەعسیا هاتە گرتن تا کو 1963 هاتیە ئازادکرن. هەمان ساڵ بوو پێشمەرگە و کادر ل هێزا شێخان. 1975 هاتە نەفیکرن بۆ سەماوە ل ژێریا ئیراقێ. ساڵا 1976 وی خوە گەهاندە چیایێن کوردستانێ و بووڤە پێشمەرگە لگەل شەهید مەحمود ئێزدی. ساڵا 1979 لگەل شەهید بوونا مەحمود ئێزدی ئەو ژی بگرانی بریندار بوو. پاشی

بوو بەرپرسێ لژنا شێخان و ئاکرێ. 1982 بوو ئەندامێ لقێ. 1984 بوو بەرپرسێ لژنا دهۆکێ. ساڵا 1987 بوو بەرپرسێ لژنا زاخۆ. پشتی سەرهلدانێ بوو ڤە ئەندامێ لقا ئێک تا کو ل ڕۆژا 29.11.2014 وەغەرا دوماهیێ کری. ئەو دژیانا خوە یا پێشمەرگاتیێ دا چەند جارەکا یێ بریندار بووی.

(8) بنێرە ل131 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(9) ڕێکخراوا شەهید جەمیل توفیق، ڕێکخراوەکا پێشمەرگەی بوو، سەر ب لژنا ئامێدیێ ڤە. بەرپرسێ وێ سەلمان حەجی مەحمود بامەرنی بوو. جێگرێ وی ژی شەهید خسرو بامەرنی بوو. نڤیسەرێ ڤێ پەرتووکێ ژی کادرێ سیاسی-ڕێخستنی یێ ڕێکخراوێ بوو.

(10) ڕێکخراوا شەهید عەلی عبیدالله ،ڕێکخراوەکا پێشمەرگەی بوو، سەر ب لژنا ئامێدیێ ڤە. بەرپرسێ وێ شەهید بورهان ئامێدی بوو. جێگرێ وی ژی عوزێر تویلەری بوو. جەمیل توفیق ئامێدی ژی کادرێ سیاسی-ڕێخستنی یێ ڕێکخراوێ بوو.

کەتنەك ب دەهـ ئوتۆنۆمیان

ل دەستپێکا ساڵێن 1980 یان رژێما ئیراقێ و یا ترکی پەیمانەک دناڤبەرا خوە دا ئیمزاکرن ژ بۆ لێدانا هێزێن شوڕشگێڕێن کورد. ل گۆرەی ڤێ پەیمانێ هەر دەولەتەکێ ژ وان مافێ هەی 30کلم ب ناڤ ئاخا دەولەتا دیڤە بچن، ژ بۆ لێدانا هیزێن شوڕشگێڕێن کورد. هەلبەت مەرەما هەردوو دەولەتا ژی تەنێ لێدانا پێشمەرگەی بوو. چونکی تا کو هینگێ ژبلی پێشمەرگێ کوردستانێ، چ هیزێن دیێن چەکدار ل سەر وان سنووران نەبوون، ژبلی هندەک گرۆپێن رێخستنا باکوورێ کوردستانێ یا بناڤێ (کوک)[1].

هندی ڕژێما ئیراقێ بوو ئەو چجارا نەشیابوو هێزێن خوە بگەهینیتە سەر سنوورێ باکوور و باشوور. ب تایبەت پشتی ل سالا 1980 خوە تووشێ شەڕەکێ مالوێرانی ژی کری لگەل ئیرانێ. ئێدی ئەو نەچار بوو هێزێن خوە ژ گەلەک دەڤەرێن دیێن کوردستانێ ڤەکێشیت. کەواتە ئەو چجارا نەدشیا هێزێن خوە بگەهینیتە سەر

سـنووری. لـێ رژێـما لەشـکەریا ترکـی دگەرمـە گەرمـا خـوە یـا لەشـکەری دا بـوو، ب تایبـەت پشـتی کودەتایـا 12 ئەیلـولا 1980، ئـەو گەلـەک ب هێـزا ماکینەیـا خـوە یـا لەشـکەری دخـوڕی. ئێکەمیـن هێـرش ل 26 گولانـا 1983 لەشـکەرێ ترکـی بـۆ سـەر سـنووری دەسـتپێکر. لـێ پشـتی شوڕشـێ بارەگایێـن خـوە و مالێـن پێشـمەرگا ژ وان دەڤەرێـن سـنووری ڤەگوهاسـتینە جهێـن وەک هەفتەنینـێ و چیایـێ مەتینـا و سـەر زیـێ، پێشـمەرگەی بەرسـینگێ ڤـێ هێـزا بیسـت و پێنـج هـزار کەسـیا تـرکا گـرت و نەهێـلا ئێـک بۆسـت ژی ل سـنووری دەربـاز ببیـت. ژبلـی هنـدەک لێکدانێـن بچـووک ژی چ شـەڕێن مـەزن نەچێبـوون و لەشـکەرێ تـرکا پشـتی دەمەکـی پاشـدا ڤەگەڕیـا.

ئێـدی تـرکا ئەڤـە بخـۆ کـرە کارەکـێ هەرسـاڵی. ل پایـزا 1984 هێـزەکا دی ئینـا سـەر سـنووری ناڤبـەرا گوندێـن بێتکار-سـپیندار و چەلـێ، وەک گەفـەک ل دژی بارەگایـێ مـە یـێ لقـا ئێـک ل سـەر زێـی، کـو هینگـێ هنـدەک گرۆپێـن دەسـتپێکی یێـن پ ک ک ژی هاتبوونـە دەڤـەرێ و مـە ئـەو دنـاڤ بارەگایـێ خـوە دا خـودان دکـرن.

مـە ژی هێـزەکا باشـا پێشـمەرگەی ل سـەر سـنووری ئێخسـتە دئامادەباشـێ دا. وێ جـارێ ژی پشـتی گەلـەک گـەف و خوڕخـوڕ و دانوسـتاندنێن ناڤبـەرا مـە و وان دا، دیسـان ئـەو پاشـڤە ڤەگـەران. پایـزا سـاڵا 1986 بـۆ جـارا سـێ هێـزەکا تـرکا هاتـە سـەر سـنووری ناڤبـەرا گوندێ ئـورە و ئاشـووتێ[2]. ڤـێ جـارێ ژی دەسـت ب گەفێـن هاتنـا نـاڤ ئاخـا باشـوورکرن، وەکـی هـەردوو جارێـن دی.

ڤـێ جـارێ ژی ئـەم وەک هێـزەکا پێشـمەرگەی ژ لژنـا ئامێدیـێ ب چەکـێ سـڤک و ناڤنجـی، ئـەم چووین ل گونـدێ ئـورە و دەردۆرا ل سـەر سـنووری ل بـەر سـینگێ هێـزا لەشـکەرێ ترکـی راوەسـتاین. پشـتی وێ جـارێ ژی پشتراسـت بووین کـو ئـەو بـێ خوین و کوشـتن نەشـێن

پێنگاڤەکـێ ژی بێنـە نـاڤ ئاخـا باشـوور، ئـەو وەکـی هەرجـار زڤرینەڤـە. مـە ژی دنـاڤ خـوە دا کۆمبوونـەک کـر و مـە بڕیـاردا، مـادەم هێـزا تـرکا زڤرڤـە و ئـەم ئـەڤ هێـزە هـەر یێـن کۆمبوویـن، باشـە کـو ئـەم جهەکـێ بـاش دەستنیشـان بکەیـن و دربەکـی ل هێزێـن ئیراقـێ بدەیـن. ب مەرجەکـی کـو ئـەو جهـێ ئـەم چالاکیـێ لـێ ئەنجامدەیـن، جهەکـی دووری گونـدان و خەلکـێ سـڤیل بیـت، دا کـو دوژمـن بهێجەتـا چالاکیـێ خەلکـێ مـە ئـازار نـەدەت.

دوماهیـێ بڕیـارا مـە هاتـە سـەر هنـدێ، کـو باشـترین جهـێ ئـەم بشـێین چالاکیەکـێ لـێ ئەنجامبدەیـن، بیـێ کـو زیـان بگەهنـە خەلکـێ سـڤیل، دەڤـەرا گونـدێ کێسـتەیە[3] و بتایبەتـی ژی جـادا کـو دنـاڤ گونـدێ کێسـتە (گونـدێ نـوی یـان گەرمکـێ) را دەربـاز دبیـت و بـەرەڤ گونـدێ نـزدورێ[4] دچیـت ل سـەر خابیـری. چونکـی ئـەو دەڤـەر هەمـوو هێشـتا ل سـالا 1976 یـا ژ خەلکـی هاتیـە ڤالاکـرن و گوندێـن هاتینـە کاڤلکـرن. وێ دەڤـەرێ تەنـێ لەشـکەر و جاشـێن دوژمنـی یێـن لـێ هەیـن و جهـێ هـەری نێزیکـێ کـو مـرۆڤ لـێ دئاکنجـی ژی بێگۆڤایـە، کـو ئـەو ئـەژی تـا رادەیەکـێ ژ جهـێ چالاکیـان یـا دوورە.

هێـزەکا نێزیکـی 50 پێشـمەرگا هاتـە دەستنیشـانکرن، کـو دێ سـپێدێ کەڤنـە ڕێ بـەرەڤ سـەمتا رۆژاڤاڤـە بـۆ جهـێ مەبەسـتێ. سـپێدی پشـتی مـە نانـێ رۆژەکـێ لگـەل خـوە هەلگرتـی، ئـەم کەفتینـە رێ. حەمیـد خواسـتی [5] وی دەمـی بەرپرسـێ لەشـکەرێ لژنـا ئامێدیـێ بـوو و نوکـە ژی ئـەو بەرپرسـێ ڤـێ هێـزا مەیـە و هێـز ب سەرپرشـتیا وی کەفتـە ڕێ. گوندێـن کـو دکەڤنـە سـەر ڕێیـا مـەژی، سـەرەڕو، دێشـێش، قومـری، هـرورێ و کێسـتە، هەمـی ژی د چوولـن و چ مـرۆڤ لـێ ناژیـن، ژبلـی هـرورێ کـو مالـەک تەنـێ لـێ هەیـە، ئـەو ژی مـالا وەیسـی هـروری یـە[6].

بـۆ نیڤـرۆ ئـەم گەهەشـتینە دێشێشـێ و مـە فراڤینـا خـوە ل سـەر کانیـا گونـدی خـوار، دیسـان ئـەم کەفتینـە ڕێ، بـۆ قومریـێ، هـرورێ و کێسـتە (گونـدێ کەڤـن) کـو دکەڤیتـە سـەر چیایـێ بلنـد نێزیکـی زنـارا کێسـتە. بـەری ڕۆژاڤـا ئـەم گەهەشـتینە سـەر کانیـا گونـدێ کێسـتا کەڤـن، کـو ل سـالا 1976 بەعسـیا وێرانکربـوو. دەمـێ ئـەز گەهەشـتیمە گونـدی بـۆ مـن هەسـتەکا تایبـەت چێبـوو و ئـەز راسـت چوومـە جهـێ خانیـێ مـە، کـو نوکـە کاڤلەکـێ هەڕفتـی و بێخودانـە. بـەری 10 سـاڵا کـو ئـەز تـازە سـنێلە بـووم، بگـری و شـینی مـە گونـد هێـلا بـوو، نوکـە ژی ئـەز گەنجەکـی پەیتـم و پێشـمەرگەمە دا کـو تولێـن ڤـێ زوڵمـێ ژ دوژمنـی ڤەکـەم. هینگـێ لەشـکەرێ دوژمنـی هەمـوو خانـی و لگـەل مزگەفتـا گونـدی، یـا کـو ژیـێ وێ 700 سـاڵ بـوون ب TNT بسـەرێکدا هلوەشـاندن.

چونکـی ڕێیـا تومبێلـێ نەدهاتـە گونـدی، کـو ب شـەفەلا خانیـا بهەرفینـن. پشـتی گونـد ڤـاڵا کـری ژ مرۆڤـا، ڕۆژا پاشـتر لەشـکەرێ بەعسـیا TNT یێـن خـوە بـرن و خانـی، کـو پڕانیـا وان بێـلا بـوون پەقانـدن و گـۆڤ و کولکێـن مێشـێن هنگڤینـی ژی ئاگـر بەردانـێ. کێسـتە ئێـک ژ وان گونـدان بـوو یێـن کـو ب سـەدان سەلەمێشـکێن مێشـا یێـن تـژی هنگڤیـن لـێ هەبـوون. سـالانە ب سـەدان کیلوییـن هنگڤینـی ژ کێسـتە بـەرەڤ بازارێـن زاخـۆ، دهـۆک و مۆسـل دچـوون. دنخایـێ کرسـتیانێ دۆسـتێ بابـێ مـن، کـو دەمـا وێرانکرنـا گونـدی، لەشـکەران ئـەو بـزۆری لگـەل خـوە بربـوو ژ بـۆ شـارەزاییێ. وی پشـتی هینگـێ بچاڤێـن تـژی ڕۆندکڤـە، بـۆ بابـێ مـن دگـۆت: «مامـێ تاهـا، دەمـێ لەشـکەرا ئاگـر بەردایـە هەمـوو کولکێـن مێشـکا و سەلەمێشـک ب مێـش ڤـە دنـاڤ دا دسـۆتن، هنگڤیـن دحەلیـا و وەکـی جوکـەکا ئاڤـێ ئـەو هگنڤینـێ حەلیایـێ وەکـی زیـڕی ب کۆلانـا گونـدی دا دهاتـە خـوارێ. مـن کۆنـترۆل لسـەر خـوە نەکـر و ل بـەر چاڤێـن لەشـکەران مـن تێـر کـرە گـری، بـۆ وی دیمەنـێ هۆڤاتیـێ".

دا ئـەم بێینـە سـەر بابەتـێ خـوە. ژبـەر کـو مـە نیڤـرۆ پێخوارنێـن خـوە بفراڤینـێ خواربـوون، تەنـێ هنـدەک نانـێ بتسـی لگـەل مـە مابـوو. مـە ژی بـۆ شـیڤێ ئـەو نـان ب ئاڤا تەزیـا کانیـا کێسـتە خـوار. ئیـدی ژ ڤێـرێ و وێڤـە، دڤێـت ئـەم ب شـەڤ بچیـن. چونکـی هـەم بارەگایـێ لیـوا لەشـکەرێ دوژمنـی ل بێگۆڤـا و هـەم ژی بارەگایـێ فەوجـا جاشـا ل گەرمکـێ (کێسـتا نـوی)، دشـێن مـە ببینـن. دیسـان بنگەهـێ دوژمنـی یـێ (گـرێ متلـێ) ل رۆژاڤایـێ کێسـتا کەڤـن، ئـەو ژی دکەڤیتـە هنداڤـی ڕێیـا مـە.

مـە خـوە پچـەکا دی گـرت تـا کـو تـاری کەفتیـە ئـەردی. ئێـدی موسـا کێسـتەی[7] وەک شـارەزا کەفتـە پێشـیا مـە بـەرەڤ رۆژاڤـای ڤـە. کێسـتا کەڤـن بخـوە هەمـوو کیـز و کەنـدال و دوڕبەیـە و ئەڤـە 10 سـاڵە یـا چـول و بەردایـە ژی. ژبـەر هنـدێ ئـەو ڕێـک و کۆرەرێکێـن هەیـن ژی بارانـێ نەهێلاینـە.

دسـەر هنـدێ ڕا شـەڤە و نابیـت ئـەم چ رۆناهیـا ژی هەلکەیـن. ئێـدی موسـا کەفتـە پێشـیا مـە و ئـەم ژی کەفتینـە دووڤ. هەرچەنـد مـترەکا پێشـمەرگەیەکێ دخشـیت یـان دکەڤیـت و یـا دبیتـە خرێـن و زنگێنـا تڤەنـگ و شـاجۆرا. ب هـەر حالـێ هەیـی، هنـد نەمایـە دێ کەنـدال و دوڕبـا هێلیـن و گەهینـە ئـەردێ پچـەک ڤەکەتـی، کـو ئێـدی مەترسـیا کەفـتن و فڕینـێ نامینیـت. ئـەم گەهشـتینە جهەکـی کـو دبێژنـێ (ئاڤزهـا) و بنگەهـێ جاشـا یـێ گـرێ متلـێ ژی بدروسـتی دکەڤیتـە هنداڤـی سـەرێ مـە. ئەمـێ ب بێدەنگـی دچیـن، موسـا یـێ ل پێشـیێ و گەهەشـتە نهالکەکـێ کـو دۆرێـن وێ هەمـی کەنـدال و دوڕبەنـە. مـن هنـد دیـت موسـای خـوە پاشـڤە هاڤێـت و بسـەر مـە دا هـات و لگـەل هنـدێ ژی دەنگـێ فیڕێنەکـێ هـات.

مـە ژی گۆتـێ: هێـدی هێـدی، بێدەنـگ جاشـێن ل هنداڤـی سـەرێ مـە. ئـەو چ بـوو؟ موسـای گـۆت: مارەکـێ گەلـەک مەزنـە، ئـەز ب پیاڤـە چوومـە سـەر گەڕیێـن وی، ئـەو فیڕێنـا وی بـوو وەسـا ڕاهێـلای. پچـەکا دی ئـەم مایـن. پاشـی مـن گۆتـێ: مـاڵا تـە دێ کا هـەرە، خـۆ مـار ل وێـرێ یـێ گرێـدای نینـە. ئـەو ژ تـە پـترێ ترسـیای، ڤێگاڤـێ نوکـە چوویـە بنـێ ڤـێ نهـالا خـوارێ. موسـا جـارەکا دی چـوو. دیسـان مـار ژ جهـێ خـوە نـە لڤیـە و ڤـێ جـارێ فیڕیێـن وی گەلـەک دژواتـر بـوون. جهـ ژی کەندالەکـە، چ دەلیڤـە و ڕێکێـن دی نینـن، کـو ئـەم ڕێـکا خـوە ڤەگوهێزیـن و دەربـاز ببیـن. مـار ژی یـێ ئەنـڕی و پێشـیا مـە بەرنـادەت.

ئـەم نەشـێین چ ڕۆناهیـا ژی هەلکەیـن کـو مـاری ببینیـن و بکوژیـن. ڤێجـارێ شـەهید خـسرو بامەرنـی گۆتـە موسـای: کا رابـە ئـەز دێ ڤێجـارێ چـم، کا دێ چکـەت. خـسرو گەهەشـتە سـەر مـاری و ڤـێ جـارێ هێشـتا دژوارتـر مـاری ل فیڕیـا دا، ئێـدی دەلیڤـە بـۆ شـەهید خـسروی نەمـا کـو پاشـڤە بزڤڕیـت. وی قۆنتاخـا ئاسـنی یـا کلاشـینکۆفا خـوە بـەردا بـوو، ئـەو د کەندالـی دا خشـیا نەچـار بـوو وی تڤەنـگ وەکـی گۆپالـی دا بـەر خـوە، دا کـو د کەندالـی دا نەفڕیـت. ئێـدی ئـەم هەمـی گەهەشـتینە وێ باوەریـێ کـو ڤـی مـارێ سەرهشـک ل بـەر نینـە ڕیـا مـە بـەردەت. مـە ژی دڤـێ تاریـێ دا و بنگەهـێ دوژمنـی ل هنداڤـی سـەرێ مـە، مـە ئـەو شـیان نینـن ئـەم وی بکوژیـن. چونکـی ئەگـەر ب ڤـێ بەتەنـا ڕویـت ڤـە شـێلکەکا گولـلا بێتـە مـە ژ جاشـا دێ زیانـێ گەهیننـە مـە. ئێـدی مـە هەمیـا وەکـی شـەهید خـسروی تڤەنگێـن خـوە وەکـی گۆپالـی دانـە بەرخـوە و ئـەم ب وی کەندالـی دا پچـەک چووینـە خـوارێ تـا کـو ژ جهـێ مـاری دەربـاز بوویـن و جـارەکا دی ل وی کەندالـێ فڕاکـە سـەرکەفتینە ڤـە سـەر ڕێ و دیسـان مـە داڤـە ڕێ.

ئـەز بـاوەر دکـەم دڤـێ خرەجـڕا مـە و مـاری دا، جاشـا گۆمانـەک ژ

مـه کربـوو، لـێ وان تەقـه نەکـر. بەلـێ ئێـک هاتبـوو سـەر دیـوارێ بنگەهـی (رەبیـێ) و قێرکربوو سـترانا (ئۆسـمان ئۆسـمان ئۆسـمانۆ... حەمیـدۆ مێهڤانـۆ). ئـەز بـاوەر دکـەم سـتران گۆتنـا وی ژی پەیامـەک بـوو ژ بـۆ مـه، کـو بـۆ مـه دیـار بکـەت، ئـەم ژی کوردیـن، هایـا وە ژ مـه هەبیـت، زیانـێ نەگەهیننـه مـه. ڤێجـا نزانـم وێ شـەڤا چلچـاڤ، ژ مـه و مـاری و جاشـا، کـی ژ مـه ژ کـێ دترسـیا!

ڕیـا بمەترسـی بدوماهـی هـات و ڤێجـا دڤێـت ئـەم بـەرەڤ باشـوورێ رۆژاڤاڤـه بـۆ سـەر خابیـری بچیـن. مـه ژووردا بـەرێ خـوە دا و ل رۆژاڤایـێ گەرمکـێ (کێسـتا نـوی) ئـەم ل جـادا ئاسـفاڵتی دەربازبوویـن بـەرەڤ خابیـری ڤـه دچوویـن. هەرچەنـده مەترسـیا فڕینـا د کەنـدال و فـڕاکا دا نەمابـوو، لـێ ئـەو پەسـار هنـدێ تـژی پـووش و پەلـەخ بـوو و هەمـی ژی هشـک ببـوو و کەتبـوو ئـەردی. ئیـدی هەرچەنـد مـترەکا دا بینـی پێشـمەرگەیەک ل سـەر پووشـی زەلیـا و پشتوپشـت ب ئـەردی کەفـت.

ئـەم گەهەشـتینە سـەر خابیـری و ژێهـەل بـەرەڤ باکـوورێ رۆژاڤاڤـه چوویـن تاکـو مـه جهـەک دیتـی ل بـەر خابیـری، کـو یـێ نەپەنـی بـوو ژ هەمـی بنگەهێـن دوژمنـی و دکەڤتـه ناڤبـەرا گونـدێ رویسـێ[8] و بالۆلـەی[9]. دەمژمێـر 3 شـەڤێ بـوو. ئـەم هەمـی ژ وەسـتیانێ یێـن کەفتیـن. چونکـی نێزکـی 20 دەمژمێرایـه ئەمـێ بـرێ تێیـن، کـو بـارا پـتر ژی چولبـڕ بـوو. تەنـێ دوو جـارا مـه بێنـا خـوە ڤەدایـه. ئـەو ژی بـۆ فراڤینـێ و بـۆ شـیڤێ. هەڤـالا ئاگرەکـی خـوەش هەلکـر و هەمیـا پێکڤـه ژ وەسـتیانێ پاڵـدا بـەر ئاگـری. هەلبـەت جلکێـن مـه ژ خوهـێ ببوونـه ئـاڤ. مـن ژی ڤیـا خـوە درێـژ بکـەم، لـێ شـەهید سـەعید فەخـری مایـی[10] گۆتـه مـن: کا شـووتکا خـوە ڤەکـه و جلکێـن خـوە ل بـەر ئاگـری زوهاکـه، هەتـا جلکێـن

تـە زوهـا دبـن ئـەز دێ چایەکـێ چێکـەم، دێ ڤەخۆیـن و نڤیـن. ئەگـەر تـۆ بڤـان جلکێـن تەڕڤـە بنڤـی دێ ژ سـەرما گـرک هێتـە تـە و دێ نەسـاخ بـی. مـن گۆتـێ: چایـا چ، کا چـا؟ وی هەمـا زوو قۆدیکـەکا فافۆنـی یـا شـوونا شـیرێ هشـکێ کیکـوز ژ چانتـێ خـوە دەرێخسـت و ژ ئاڤـا خابیـری تژیکـر و کـرە دنـاڤ ئاگـری ڕا. هەتـا مـن جلکێـن خـوە زوهاکریـن. وی ژی چـا چێکـر. دیـار بـوو هەمـوو پێدڤیێـن چایـێ دچانتـێ وی دا هەبـوون. مـە چایـا خـوە ڤەخـوار و ئـەم نڤسـتین. لـێ دەمـا مـە کارێ خـەوێ دکـر چەقچەقـا ددانێـن هەڤالێـن مـە دەسـتپێکر ژ سـەرمادا، ژبـەر جلکێـن تـەڕ ژ خوهـێ. ئـەو ژی هەمـوو نەچاربـوون ڕابوونەڤـە و جلکێـن خـوە ددانـە ئاگـری دا زوهـا بـبن.

سـپێدێ ئـەم ڕابووین، لـێ مـە نـان نینـە بـۆ تێشـتێ. هێشـتا تـازە ئەمێـن گەهشـتینە جهـێ مەرەمـێ و دبیـت بـۆ ئەنجامدانـا چالاکیەکـێ ئـەم چەنـد رۆژێـن دی ژی ل ڤـارا بیـن. ئـەز نزانـم چـەوا بـۆ ڕێکـەکا هۆسـا دوور مـە تەنـێ نانـێ رۆژەکـێ لگـەل خـوە ئینابـوو و مـە هـزرا چەنـد رۆژا نەکربـوو! ل ڤـێ دەڤـەرێ هیـچ گونـد و ئاڤاهـی نینـن. جهـێ هـەری نێزیـک بێگۆڤایـە، لـێ بێگۆڤـا بارەگایـێ لیـوا لەشـکەری و لگـەل بدەهـان بنگەهێـن دیێـن دوژمنـی لـێ هەنـە. کـو ب رۆژێ هیـچ پێشـمەرگە ناگەهیتـێ. ل وێ دەڤـەرێ هەمیـێ چەنـد ماەکێـن پێشـمەرگا لگـەل خالـەکا گومـرکا پێشـمەرگەی، یـێ لگەلیـێ سـویلێ ل سـەر سـنوورێ باکـوور و باشـوور، کـو نیزیکـی 5-6 دەمژمێرێـن ڕێ ژ مـە دوورە. بڕیـار هاتـەدان کـو دوو هەڤـال بچـن خـوە بگەهیننـە وێـرێ و بـۆ مـە نانـی بینـن. هـەردوو هەڤـال حکمـەت بامەرنـی[11] و موسـا کێسـتەیی کەفتنـە رێ، دا کـو بچـن بـۆ مـە نانـی بینـن. هنـدەک پێشـمەرگا ژی بڕیـاردا کـو بزاڤـێ بکـەن هنـدەک ماسـیا بکـوژن، بەلکـی ئەڤرۆکـە برسـا خـوە پـێ ڤەرەڤینیـن. ئـەم چەنـد هەڤالـەک ژی سـەرکەفتینە بـن

بنگەهێـن دوژمنـی و دا کـو چاڤدێریـا جـادێ بکەیـن و جهـێ بۆسـەیەکێ دەستنیشـان بکەیـن.

پشـتی نیڤرۆیـەکا درەنـگ ئـەم زڤرینەڤـە دەف هەڤـالا ل سـەر خابیـری، هێشـتا هەڤالێـن مـە یێـن کـو چووینـە نانـی چ ژێ دیـار نینـە. هەڤـالا ژی هنـدەک ماسـیێن کێمێـن کوشـتین، بەلـێ خـوێ ژی نینـە ب ماسـیا وەرکەیـن. هـەر چـەوا بیـت خـاڤ و بـێ خـوێ چێکـرن، لـێ ژبـەر کـو گەلـەک دکێـم بـوون ب هەمیـارا نەگەهەشـتن. رۆژا مـە بـەرەڤ ئێڤـاری ڤـە دچـوو. ئـەم ژی هەمـی ژ برسـادا یێـن کەفتینـە بـن وان چنـارا ل سـەر لێڤـا خابیـری. ئێڤـارەکا درەنـگ مـە دیـت هەڤالێـن مـە لگـەل هێسـترەکا ژ خوارنـێ بارکـری، لگـەل پێشـمەرگەیەکێ خـالا گومرکـێ دیـار بـوون و هاتـن.

پشـتی مـە نانـێ خـوە خـواری و هشـێن مـە هاتینـە سـەرێ مـە. مـە ژ هەڤالێـن چووینـە نانـی پرسـی، کانـێ بۆچـی ئـەو هنـدە گیرۆبـوون. ئـەو سـپێدە بـوو چووین و ئەڤـە ئێڤـارەکا درەنگـە ژنـوی زڤرینەڤـە! وان گـۆت: پشـتی نێزیکـی سـێ دەمژمێـرا مـە ڕێیـا خـوە بـڕی، ئێـدی برسـێ ئـەم گەلـەک تەنـگاڤ کریـن و پێـن مـە ڕێ نەگـرت، ژبـەر کـو ئـەو بـوو دوهـی مـە خـوارن خـواری. ب هەرحالـێ هـەی، پشـتی ئـەم نێزیکـی جهـێ کاڤلـە گونـدێ نـزدورێ بووین، دەنگـێ شـڤانەکی هاتـە مـە، ل وی چیایـێ ژووری. مـە ژی هـەر گازیکـرێ، پاشـی شـڤان دەرکەفـت نیـاس، ئـەو ژی سـۆفی شـەریفێ بابـێ حەسـەن شـەریفی بـوو. کـو شـڤانێ وان مالێـن سـویلیا بـوو. ئێـدی مـە رەوشـا خـوە یـا برسـیبوونێ بـۆ گـۆت. ژ برسـادا ئـەم نەشـیاین سـەرکەڤین و خـوە بگەهینینـە دەف وی. لۆمـا وی پـەزێ خـوە داگێـڕا و ئینـا سـەر ڕێکـێ دەف مـە. ئـەو ڕابـوو شـیر بـۆ مـە دۆت و نـان ژ چانتـێ خـوە دەرێخسـت و دانـا بـەر مـە. پشـتی مـە تێـر نـان و شـیر

خواریـن، ئێـدی هێـدی هێـدی پێـن مـە ڤەشـتان و ئـەم کەفتینەڤـە رێ. ئاهـا ئەگـەرێ گیرۆبوونـا مـە و نانـی ئەڤـە بـوو.

دا بێینـە سـەر مەسـەلا ئوتۆنۆمـی و شـەهید بورهـان ئامێـدی[12]. شـەڤا چوویـی، دەمـا ئـەم ژ پەسـارێ کێسـتە ژووردا دهاتینـە خـوارێ بـۆ سـەر خابیـری. مـە گـۆت کـو گەلـەک هەڤـال ل پووشـێ وان بەتەنـا د زەلیـان و دکەفـتن. شـەهید بورهـان ژی گەنجەکـی ب کەلـەخ و تـژی و لێکـدای بـوو. لـێ ئـەو بـۆ هاتنوچـوون و کارێ پێشـمەرگاتیێ گەلەکـێ پەیـت و سـڤک بـوو و وەرزشـڤانەکێ زیـرەک ژی بـوو. بشـەڤ دەمـا ئـەم ل بەتەنـەکا ڕژدا تـژی پـووش و پەلـەخ ژووردا دهاتینـە خـوارێ، ئـەو ل پێشـیا مـن دچـوو. ژ نشـکەکێڤە مـن دیـت ئـەو کەلەخـێ هنـدێ مـەزن ل بـەر سینگێ مـن بلنـد بـوو و چـوو. پاشـی ب وێ دژواریـێ ژووردا پشتوپشـت ب ئـەردی کەفـت. دەمـێ ئـەو کەفتـی، مـن دیـت کـو دبـن پشـتا ویڤـە کریسـکێن ئاگـری ژ تڤەنـگا وی چـوون. پێشـیێ ئـەز گەلـەک ترسـیام، مـن هزرکـر گوللـە دتڤەنگـێ دا تەقـان. لـێ دەمـا دەنگـێ گولـلا نەهاتـی ئـەز ئـارام بـووم. لـێ ئـەز ڕاسـت بەزیمـێ و مـن گۆتـێ: ژ ئـەردی نەڕابـە. گۆتـە مـن: چ نینـە، چ ل مـن نەهاتیـە. مـن گۆتـێ: ئـەز دزانـم بـەس تڤەنـگا تـە گوللـە یـا چوویـە بـەر، نەکـو بتەقیـت و تـە بهنگێڤیـت. مـن دەسـتێ خـوە دا تڤەنگـێ و هێـدی ژ بـن پشـتا وی دەرێخسـت. مـن سـاجۆر ژێ ئینـادەر و سـورما کلاشـینکۆفێ هێـدی کێشـا و بـەردا مـن دیـت گولـلا کـو چوویـە بـەر هاڤێتـە ئـەردی. مـن زانـی پشـتا وی گەلـەک ئێشـا و بـزاڤ دکـر ڕابیتەڤـە دا ژ ڕێـزا پێشـمەرگەی نەڤەمینیـت. مـن گۆتـێ: لـەزێ نەکـە. بـلا لەشـێ تـە تەنـا ببیـت پاشـی دێ چیـن. ئـەز ل ڤـان دەرا یـێ شـارەزامە، هەڤـال ل مـە ووندا نابـن.

پشـتی چەنـد چرکەیـەکا هێـدی ڕابـوو، روونشـتە خـوارێ و ژێهـەل تەماشـەی مـن کـر و گـۆت: باشـە تـۆ نابێژیـە مـن، ئـەم دیـن بووینـە،

ئـەم هـار بووینـە، مـە مەژیـێ خـوە خواریـە، ڤـێ تاریـێ، ڤـان شەڤرەشـێن چلچـاڤ، ئـەم ل ڤـان چـول و کەنـدال و فـڕاکا چدکەیـن! جـار مـارن، جـار بۆسـێن دوژمنـی نـە، جـار کەنـدال و فڕاکەنـە. باشـە ئـەم ل عیـس دگەریـن، ئـەم ل مویـس دگەڕیـن، ئـەم چ دکەیـن؟ خەلکەکـێ دنـاڤ دۆشـەک و لحێفێـن هریـێ را یێـن خەونێـن سـۆر و زەر دبینـن و ئـەم ژی وەکـی مرۆڤێـن کووڤـێ کەفتینـە ڤـان چـولا، ئاهـا ئەڤەیـە حالـێ مـە!

مـن گۆتـێ: بورهـان ئـەم نەوەکـی خەلکـی هەمیـێ نـە، ئـەم پێشـمەرگەنە. مـە هەمـی خۆشـیێن ژیانـێ یێـن داینـە ڕەخەکـی، ژ پێخەمەتـی دۆزا وەڵاتـێ خـوە. ئەمـێ ل مافـێ گـەل و وەلاتـێ خـوە دگەریـن.

دیسـان ل مـن زڤڕی و گـۆت: ئـێ مانـێ ئـەز ژی وێ دزانـم بـرا، بەس کا ئـەو مـاف چیـە! مـا پاشـی تـە گـۆت دێ دەولەتـەکا سـەربخوە وەرگریـن. نـێ هەکـە ئەڤـە بـۆ سـەرخوەبوونێ بـا، نەبـلا سـەد جـارا ئـەز کەتبـام، بەلـێ بـلا سـەد جـارا ژی ئـەز شـەهید ببـام. بـەس گەلـەک گەلـەک دێ توتۆنۆمیەکـی وەرگریـن، وی ژی هێشـتا دوژمـن ژ هـەژی مـە نابینـن. تـۆ بخـودێ کـەی مـا بـەس ئـەڤ کەفتنـە بتنـێ، نەبەرامبـەری دەهـ ئوتۆنۆمیانـە؟!

مـن دەسـتێ وی گـرت و گۆتـێ: رابـە دا بکەڤینـە ڕێ، چونکـی ڕێیـا سـەرخوەبوونێ گەلـەکا درێـژە، هێشـتا ئەمـێ ل دەسـتپێکێ.

ئـەم ژی ل دووڤ شـۆپا هەڤالێـن خـوە کەفتینـە رێ و دبـەر قەراغـێ خابیـری را، خابیـر ژووردا دهاتـە خـوارێ و ئـەم ژی بەرۆڤـاژی ئاراسـتا وی ژێهـەل دچوویـن.

(1) بنێرە ل37 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(2) ئورە گوندەکێ دەڤەرا کانیماسێ یە، دکەڤیتە باکوورێ رۆژاڤایێ کانیماسێ، ل سەر سنوورێ باشوور و باکوورێ کوردستانێ. ئاشووتێ ژی گوندەکێ باکوورێ کوردستانێ یە، دروست دکەڤیتە بەرامبەر ئورە.

(3) کێستە گوندەکێ دەڤەرا کانیماسی یە. دوماهی گوندێ دەڤەرا کانیماسێ یە بۆ ئالیێ رۆژاڤا. دکەڤیتە سەر رووبارێ خابووری، ل باکوورێ بێگۆڤا.

(4) نزدورێ گوندەکێ دەڤەرا باتیفێ یە دکەڤیتە ئالیێ رۆژاڤایێ خابووری، ل باکوورێ رۆژاڤایێ کێستە.

(5) بنێرە ل140 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(6) وەیسی محەمەد ئۆسمان هروری، ل ساڵا 1935 ل گوندێ هرورێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1976 بەعسیا گوندێ وان وێرانکریە و ئەو ل زاخۆ ئاکنجی بوویە. ساڵا 1982 هاتیە ناڤ شوڕشێ و ل گوندێ چەمسەیدا ئاکنجی بوویە. ساڵا 1985 وەک ئێکەمین مال، پشتی وێرانکرنا گوندێ هرورێ، ئەو لێ ئاکنجی بوویە و بۆ دەمێ پتر ژ ساڵەکێ ئەو ماڵەکا بتنێ بوون ل وی گوندی. ساڵا 1988 ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ بووینە. 1992 زڤرینە ڤە کوردستانێ. رۆژا 2019/11/1 وەغەرا دوماهیێ کریە.

(7) موسا ئیبراهیم تاها کێستەیی، ل ساڵا 1955 ل گوندێ کێستە ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل

ساڵا 1973 بوویە ئەندامێ پارتی. ل ساڵا 1974-1975 پێشمەرگە بوویە. جارەکا دی ل ساڵا 1979 بوویەڤە ئەندامێ پارتی. ل ساڵا 1981 بوویە پێشمەرگە لگەل رێکخراوا شەهید ئەنوەر مایی، ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ل ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. ساڵا 1991 زڤڕیەڤە کوردستانێ ل سەر کارێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ. ساڵا 2003 بوویە کادرێ پارتی سەر ب لقا ئێکا پارتی ڤە. نوکە ژی ل ماڵتا ژێری ل دهۆکێ دژیت،

(8) رویسێ گوندەکێ دەڤەرا باتیفێ یە دکەڤیتە ئالیێ رۆژاڤایێ خابووری، ل رۆژاڤایێ کێستە و باشوورێ نزدورێ.

(9) بالۆلەی چیایەک و دارستانەکا بناڤودەنگا گوندێ کێستەیە، دکەڤیتە سەر خابووری ل ئالیێ رۆژهەلاتی، بەرامبەر گوندێ رویسێ.

(10) بنێرە ل141 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(11) حکمەت محەمەد ئەحمەد بامەرنی، ل ساڵا 1963 ل بامەرنێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1980 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا پارتی. ل ساڵا 1982 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا دهۆکێ. پاشی هاتیە ڤەگوهاستن بۆ لژنا ئامێدیێ. ل ساڵا 1984 ب گرانی بریندار دبیت. ئەو پێشمەرگەیەکی زیرەک و قارەمان بوویە. ل ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ دبیت. ل ساڵا 1992 دبیتە پەنابەر ل سوێد و تا نوها ژی ل وێرێ دژیت.

(12) بورهان ئیسماعیل ئەحمەد ئامێدی

ل ساڵا 1960 ل ئامێدێ هاتیە دنیایێ. ئەو گەنجەکی وەرزشڤان و زیرەک و قارەمان بوو. ل ساڵا 1981 بوویە پێشمەرگە ل ڕێکخراوا شەهید عەلی عوبەیدلا ل سنوورێ لژنا ئامێدێ. پاشی ل ساڵا 1985 بوویە ئەندامێ وێ ڕێکخراوێ و فەرماندێ مەفرەزەیەکا پێشمەرگەی. ساڵا 1986 دبیتە جێگرێ بەرپرسێ ڕێکخراوێ و هەمان ساڵ ژی دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوێ. ئەو دژیانا خوە یا پێشمەرگاتیێ دا 8 جارا بریندار بوویە. ئەو کەسەکی خوەشتڤی، جامێر و قارەمان بوو. شەڤا 11-1988/1/12 ل داستانا دێرەلوکێ لگەل 12 هەڤالێن دی شەهید دبیت.

ئەڤە ئینسیحاب بوو یان ڕەڤ بوو؟

ئەڤە ئینسیحاب بوو یان ڕەڤ بوو؟

هاڤینا سالا 1984، ژ ڕۆژا 8/26-1984/9/2 حکومەتا ئیراقێ هێرشەکا گەلەکا مەزن و گران کرە سەر هەردوو دەڤەرێن لژنێن زاخۆ و دهۆکێ. دڤێ هێرشێ دا ئیراقێ ب هەزاران جاش و لەشکەر و ب دەهان تانگ و فرۆکە و کەتیبێن تۆپێن گران و کاتیوشا بکارئینان. هێزێن پێشمەرگێ کوردستانێ و خەلکێ دەڤەرێن ڕزگارکری و ب تایبەتی هێزێن بەرگری مللی، ل بەرامبەر ڤێ هێرشا مەزن، شەڕەکێ مان و نەمانێ کر. د ئەنجامێ هەڤگرتنا دناڤبەرا خەلکی و پێشمەرگەی دا، ئەڤ هێرشە ب ئێکجاری هاتە شکاندن و نەشیان بگەهنە وان ئارمانجێن کو بخوە دانایـن. زیانێن ئیراقێ دڤی شەڕی دا گەلەک د مەزن بوون. ژ جاش و لەشکەران 184 کوشتی هەبوون. دناڤ کوشتینا دا چەند سەرلەشکەر و جاشێن مەزن ژی هەبوون. لگەل 251 برینداران. قوربانیێن شوڕشێ ژی 15 شەهید بوون، کو 10 پێشمەرگە و 3 بەرگری مللی و 2 ژی هەڤوەڵاتی بوون.

ئـەڤ شکەسـتنە بـۆ ئیراقـێ بـوو شـۆکەکا گەلـەکا مـەزن. لۆمـا ژی پشـتی هینگـێ وان، نێزیکـی دوو سـاڵان بـەردەوام ڤەکۆلیـن و دانوسـتاندن لگـەل شـارەزایێن خـوە یێـن لەشـکەری و هنـدەک ژ سـەرۆک جاشـێن خـوە یێـن شـارەزا دکـر. دا کـو بزانـن کانـێ ئەگـەر چ بـوون، ئـەڤ هێـزا هنـدە مەزنـا لەشـکەری و تێـر چـەک، ب هەمـوو چەکـێ سـڤک و ناڤنجـی و گـران و ئاسـمانی، ل بـەر هێـزەکا بچـووکا پێشـمەرگەی و ب چەکەکـێ کێـم. ب شـێوەیەکی هاتـە شـکاندن، کـو هـەم بـوو ئەگـەرێ شکەسـتنا نـاڤ و مـۆرالا لەشـکەرێ ئیراقـێ و هـەم ژی بـوو ئەگـەر بلندبوونـا مـۆرالا پێشـمەرگەی و خەلکـێ کوردسـتانێ.

ل گـۆرەی پێزانینـان گەلـەک دیـتن هاتنـە گۆتـن و گەلـەک پێشـنیار هاتنـە کـرن. لـێ ل دوماهیـێ ئێـک ژ سـەرۆک جاشـێن شـارەزایێن دەڤـەرا بەهدینـان، د کۆمبوونەکـێ دا ل بەغـدا، گۆتـە سـەرکردێن لەشـکەری و ئەمنـی و سیاسـیێن بەعسـیا یێـن بلنـد: ئەگـەرێ سـەرەکی یـێ شکەسـتنا مـە د هێرشـا سـەر دەڤەرێـن زاخـۆ و دهۆکـێ دا، نـە پێشـمەرگە بـوو، لـێ خەلـک بـوو. وی گـۆت: ل گـۆرەی دووڤچوونێـن مـن کریـن. کانـێ چەنـد پێشـمەرگا ل هەمبـەری هێزێـن مـە شـەڕ دکـر، هنـد بەرگـری مللـی و خەلکـێ گونـدان ژی لگـەل وان د چەپەرێـن شـەڕی دا بـوون، ل دژی مـە. هەروەسـا د هـەر 8 رۆژێـن شـەڕی دا، هیـچ دەمەکـی پێشـمەرگەی خەمـا فیشـەکا و خوارنـێ و ئاڤـێ نەبوویـە. ژ بـەر کـو پێشـمەرگەی ل گەلناسـکێ و لێفـێ و زویرێـن ئۆزمانـا و جهێـن دی شـەڕ دکـر. لێ بـەردەوام خـوارن و ئـاڤ و فیشـەک، ژ هەمـوو گونـدان بـۆ دهاتـن، هەتـا ژ گوندێـن سـەر سـنوورێ باکـوور ژی بـۆ دهاتـن. کەواتـە خەلکـی هـەم ب هێـزا بەرگـری مللـی نەدهێـلا کێماتیـا شـەڕکەران ل چەپەرێـن شـەڕی پەیـدا ببیـت و بـەردەوام هێـزا بەرگـری مللـی وەک هێـزەکا یـەدەکا شـەڕکەر دهاتـە بکارئینـان. هـەم ژی ژ ئالیـێ لۆژسـتیک ڤـە، دیسـان خەلکـی نـە

دهێـلا، ژ ئالیـێ خـوارن، ڤەخـوارن و جەبلخانـێ ڤـە، کێماتـی ل پێشـمەرگەی ببیـت ل چەپەرێـن شـەڕی. ب دیتنـا مـن ئاهـا ئەڤـە ئەگـەرێ سـەرەکی یـێ سـەرکەفتنا وان و شکەسـتنا مـە بـوو. لۆمـا ژی ئەگـەر مـە بڤێـت ئـەم سـەرکەفتنێ بینیـن و ئـەو ئارمانجێـن مـە دڤێـن بگریـن، دڤێـت ئـەم ڤـان پێنگاڤێـن خـوارێ پاڤێژیـن. هینگـێ ئـەز گارانتیـێ د دەمـە وە کـو سـەدێ سـەد دێ ل سـەر پێشـمەرگەی سـەرکەڤین. پێنـگاڤ ژی ئەڤێـن خـوارێ نـە:

1 - پێدڤیـە لـێ بوورینـەکا دیـا گشـتی بـۆ ڕەڤیێـن لەشـکەری بهێتـە دەرێخسـتن. دا ئـەو بێـن خـوە ڕادەسـتی حکومەتـێ بکـەن. چونکـی 99% هێـزا بەرگـری مللـی ژ ڤـان ڕەڤیێـن لەشـکری پێکدهێـت. ئەگـەر ئـەو هاتـن، هـەر مستەشـارەک (سەرۆکجاشـەک)، دڤێـت بزاڤـێ بکـەت پتریـن ڕێـژە ژ ڤانـا ل دەف خـوە بکەتـە جـاش. چونکـی ئـەو هـەم شـەڕکەرێن خـودان سـەربۆرن و هـەم ژی ل دەڤـەرێ دشـارەزانە. ژ بـەر هنـدێ ئـەو دێ بنـە هێـزەکا بـاش بـۆ مـە. دهەمـان دەم ژی دا دێ ڤالاهیـەکا مـەزن کەڤیتـە نـاڤ هێزێـن دوژمنـێ مـە (پێشـمەرگەی).

2 - پێدڤیـە هـەر ئاغـا و سەرۆکجاشـەک ل دەڤـەرا عەشـیرا خـوە، پەیوەندیـێ ب مختـارا، ڕیسـپی و کەسـایەتیێن وان دەڤەرێـن (محـرم) رزگارکـری بکـەت. دا کـو وان ڕازیبکـەن، کـو ئـەم دەڤەرێـن وان کۆنـترۆل بکەیـن و چەکـی ل سـەر وان بەڵاڤبکەیـن و وان لگـەل خـوە بکەینـە جـاش. ژ خـوە ئەگـەر دەڤـەر یـا دوورەدەسـت بیـت و بـۆ کۆنترۆلکرنـێ دەسـتنەدەت. پێدڤیـە هـەر ئاغایـەک ژ مـە دەسـەڵاتا خـوە یـا عەشـیرەتی ل دەڤـەرا خـوە بکاربینیـت و ئـەم وان ڕازی

بکەیـن، کـو پەیوەندیـا وان لگـەل مـە هەبیـت. دا کـو د هـەر هێرشـەکا بێـت دا، بـۆ سـەر وان دەڤـەران، نـە ئـەو و نـە مرۆڤێـن خـوە، ب هیـچ شـێوەیەکی پشـتەڤانی و هاریکاریـا پێشـمەرگەی نەکـەن.

3 - لگـەل بجیئینانـا خـالا (2) دڤێـت کۆنترۆلێـن سـەر ڕێـکا یێـن لەشـکەری و جاشـا ب دژواری بهێنـە شـداندن و بهیـچ شـێوەیەکی نەهێلـن چ تشـتەک، ب تایبەتـی خـوارن و دەرمـان بگەهنـە دەڤەرێـن رزگارکـری. دۆرپێچـەکا دژوار ل سـەر وان دەڤـەران بهێتـە سـەپاندن. هۆسـا دێ باشـتر شـێین ئارمانجێـن خـالا (2) بدەسـتخوەڤە ئینیـن.

4 - هـەر هێرشـەکا مەزنـا ئـەم بکەیـن، پێدڤیـە ئـەم د زسـتانێ دا بکەیـن. چونکـی ئـەم خەلکـێ ڤـان دەڤەراینـە و ئـەم بـاش ل رەوشـا دەڤەرێـن خـوە و خەلکـێ وێ د شـارەزانە. د زسـتانێ دا دەسـت و پێـن خەلکـی تێنـە گرێـدان. ژ بـەر سـەرما و بەفـر و بارانـێ. هێزێـن مـە (یێـن ئیراقـێ) هەمـوو پیدڤیێـن زسـتانێ، ژ جلـک، خـوارن، بەتانـی، کەرەسـتێن گەرمکرنـێ، تۆمبێـل و فرۆکـە مـە یێـن هەیـن. ژ بـەر هنـدێ زسـتان بـۆ هێزێـن مـە نابیتـە ئارێشـە. لـێ بـۆ پێشـمەرگەی و خەلکـێ دەڤەرێـن رزگارکـری، زسـتان قەیـدەکا دروسـتە. ئـەو هیـچ بکەیفـا خـوە نەشـێن بزاڤـێ بکـەن. کارێ وان یـێ لۆژسـتیک ب ئێکجـاری دێ شـەلەل بیـت.

5 - دڤێـت کانـێ چـەوا چەپەرێـن پێشـمەرگەی یێـن ل بـەر سـینگێ مـە شـەڕی دکـەن، تێنـە بۆمبارانکـرن، ژ ئـەردی و ئاسـمانان، هەروەسـا هێلێـن پشـت بەرەیێـن وان و گونـد ژی دڤێـت، ب هەمـان شـێوەی بهێنـە بۆمبارانکـرن. دا لۆژسـتیکا وان ب ئێکجـاری ژنـاڤ بچیـت و چ

هاریکاری، ژ هێزا مرۆڤی، خوارن و جەبلخانێ نەگەهنە بەرەیێن شەڕی.

ژێدەرەکێ نێزیکی وی سەرۆکجاشی دبێژیت: دەمێ وی ئەڤ پێنج پێشنیارە داینە بەرپرسێن بلندێن بەعسیا. ئێکسەر هەموویان چەپڵەیەک بۆ لێدا و گۆتێ: (بارک اللە فیک). پشتی هینگێ ژی سەدامی بەردەوام ل سەر هێرشێن ل سەر کوردستانێ شێورمەندی ب وی و چەند سەرۆک جاشێن دی دکر. هۆسا ژی ئەو بوو کەسەکێ نێزیک و خۆشتڤێ سەدامی.

کانێ چەند کار ل سەر ڤان پێنج خالان هاتەکرن و تا چ رادە ئەو هاتنە بجیئینان، پێدڤیە مرۆڤ ڤەکۆلینەکا دیا تایبەت ل سەر بکەت. لێ تشتێ ئەز دزانم، ئەڤ پێنج خالە بوونە بنگەهێ ستراتیژیا لەشکەریا نوو یا بەعسیا ل دەڤەرا بەهدینان و وان 90% سەرکەفتن ژی تێدا ئینا.

بڤی شێوەی و ل سەر ڤێ ستراتیژیا نوو قۆناغا دووێ یا هێرشان ل دەستپێکا زستانا 1986، ل دژی بارەگایێن پێشمەرگەی دەستپێکر.

هێرشا ئێکێ ل رۆژا 1986/10/14 بۆ سەر لژنا ناڤچا زاخۆ دەستپێکر. مخابن پشتی چەند شەڕێن گەلەک دژوار و گران، هێزێن ئیراقێ گەهەشتنە گەلیێ هارینا و خانیێن بارەگایێ لژنا ناڤبری سۆتن. دیسان ل رۆژا 1986/12/18 هێرشەکا دیا مەزن بۆ سەر بارەگایێ لژنا دهۆکێ ل گەلیێ گەلناسکێ (هەسناڤاکێ) دەستپێکر. پشتی شەڕەکێ گران و بەرخوەدانەکا مەزن. ئەو بارەگا ژی، هاتە گرتن و سۆتن.

هێرشا دوماهیێ بۆ سەر هەردوو لژنێن شێخان و ئاکرێ بوو. ل گەلیێ سێدەرا، ل دەڤەرا چەمانکێ. ئەڤ هێرشە ب دوو قۆناغان

هاتەکـرن. قۆناغـا ئێکـێ ل ڕۆژا 1987/1/9-1/5 و قۆناغـا دووێ ژی ل ڕۆژا 1987/1/18-1/12 بـوو. هـەر ڤـێ جـارێ ژی پشـتی گەلـەک شـەڕێن مێرانـە و کۆمـەکا شـەهید و برینـداران پێشـمەرگەی دایـن، بارەگایـێ وان هـەردوو لژنـان ژی هاتنـە سـۆتن. هەلبـەت هـەر چـار لژنـە ژی، هەردەمـێ دهاتنـە سـۆتن، ئێکسـەر هێزێـن ئیراقـێ خـوە ڤەدکێشـان و ئـەو دەڤـەر هەمـوو جـارەکا دی بەرددانەڤـە.

ئەڤـە نوکـە ژ پێنـج لژنێـن لقـا ئێـک (دەڤـەرا بەهدینـان). چـار هاتنـە سـۆتن و تەنـێ لژنـا ئامێدیـێ مـا، کـو هینگـێ بارەگایـێ وێ ل گەلیـێ بێشـیلێ، چیایـێ مەتینـا بـوو. هەلبـەت ئـەڤ لژنـە مـا و نەهاتـە گرتـن، تـا کـو ل ئەنفـالان لگـەل هەمـوو کوردسـتانێ هاتیـە گرتـن و سـۆتن. کانـێ بۆچـی لژنـا ئامێدیـێ نەهاتـە گرتـن. بابەتـێ وێ گەلەکـێ درێـژە. دوو پیـلان بـۆ هاتنـە دانـان، بـەری هێرشـێ بکەنـە سـەر. هـەردوو ژی ژ ئالیـێ پێشـمەرگەی ڤـە هاتنـە ژناڤـبرن. ئـەو بابەتەکـێ دیـێ تایبەتـە، دێ پاشـی ب درێـژی ل سـەر نڤێسـم.

لـێ دێ نوکـە هێمـە سـەر بابەتـێ مانشـێتی، کانـێ سـەحب بـوو یـان ڕەڤ بـوو.

دەمـێ هێرشـا ل سـەر لژنـا دهۆکـێ ل ڕۆژا 1986/12/18 دەسـتپێکری، ئـەم کۆمـەکا کادر و پێشـمەرگا، کـو ژ ڤـان هەڤـالان پێکدهـات: بەهجـەت ئاڤـدەل، رزگار کەمەکـی، حەسـەن شـەبیبە، محەمـەدێ خەلکـێ ئامـەدێ و هنـدەک هەڤالێـن دی، کـو بیـرا مـن ل ناڤێـن هەمیـا ناهێـت، ب سەرپەرشـتیا قـادر قەچـاخ[1]، ب ئەرکەکـێ پێشـمەرگاتیێ، ئـەم ل گونـدێ بەنـدا بوویـن. مـە ژ وێـرێ دا ڕێ و ئـەم د هـەوارا لژنـا دهۆکـێ چوویـن. بەرگـری مللیێـن گوندێـن بەنـدا، کۆڤلـی، کورێمـە، بەرۆشـکێ و ئێکمالا بەرخابیـری، مـە لگـەل خـوە بـرن. ل ئێکمالـێ هێـزەکا دیـا نێزیکـی 40 بەرگـری مللیـان ژ دەڤـەرا گۆفکـێ و باتیفـێ، ئـەو ژی گەهشـتنە مـە.

دەمێ ئەم گەهەشتینە وان زوورێن ناڤبەرا ئۆزمانا و تلاکرۆ، ئێڤارەکا درەنگ بوو. شەڕ ل سەرێ بورجینی گەلەکێ گەرم بوو. دۆشکەکا پێشمەرگەی ل وێرێ شەڕەکێ دژوار دکر. هەلیکۆپتەرا ژ هەر چار ڕەخا هێرش دبرنە سەر و وان ژی بەرخوەدانەکا بێ نموونە دکر. پاشی مە زانی کو شەهید محمد شەفیق زاخۆیی[2]، لگەل تاهر سیاسی و هندەک پێشمەرگێن دی ل وێرێ بوون و وان ئەو شەڕ دکر.

تا کو ئەم بخوارکەفتینە سەر رۆگەرمی، دەم بوو نیڤ شەڤ. مە ل ئاڤا ڕۆگەرمی دا. بەلێ وێ شەڤێ نە ڕۆگەرم بوو، بەلکی ڕۆبەفر بوو. ئاڤا وی هندا تەزی بوو دابێژی یێ شووژنا ل پێن مە ددەن. ئەم چووین بۆ گوندێ زڕهەوا. مە گۆت ل وێرێ دێ پسیارا ڕەوشا شەڕی کەین. دا بزانین کانێ ئەم دێ شێین ل کیژ جهی پشکداری شەڕی بین. گوند ژ بەر هێرشێن تۆپ و فرۆکا هاتبوو چوولکرن. هێزەکا دیا پێشمەرگەی ل وێرێ بوو. وان گۆتە مە: تەنێ خالا سەرێ بورجینی مابوو د دەستێ پێشمەرگەی دا. وەکی دی جاشا و لەشکەری دۆرێن لژنێ یێن دۆرپێچکرین. هەڤالا بڕیارا دای کو ئەڤ شەڤە تشتێن خوە ژ بارەگای دەربێخن و دەرکەڤن بێنە ڤێرێ. بەرێ سپێدێ مەدیت فتاح گولی[3] بەرپرسێ لژنێ و محمد موسا[4] کارگێرێ لژنێ، لگەل هندەک پێشمەرگا ئەو ژی هاتنە دەف مە. سپێدێ ئەم چووینە چیایێ ناڤبەرا لژنا زاخۆ و دهۆکێ. تەقەیەکا سڤک هاتەکرن. لێ مە دیت کو هێزێن ئیراقێ، پشتی ئارمانجا خوە گرتی، یێ خوە پاشڤە دکێشن.

بەرەڤ ئێڤاری ڤە، ئەم هاتینە ڤە گوندێ زڕهەوا. مە هند دیت کو ل باکوورێ مە. ل زوورێن ئۆزمانا، بوو تەقەیەکا دژوار و هەموو ژی ب چەکێ دۆشکا و BKC یا بوو. ب دووربینا مە تەماشەکرێ،

کۆمەکا تانگێن ئیراقێ ل وان زوورێن ڕۆژاڤایێ ئۆزمانا، یێ تەقەیەکا دژوار دکەن، بێی کو ئەم بزانین مەسەلە چیە. تشتێ سەیر ژی ئەڤ تانگێن هە، ب چەکێ خوە یێ سەرەکی، کو گوللەتۆپن شەڕی ناکەن، تەنێ ب دۆشکا و BKC یان دکەن.

نیڤ شەڤ مە دیت کو ئەڤە هێزەکا پێشمەرگەی یا نێزیک 70 کەسی هات. ئەڤ هێزە ب سەرپەرشتیا سەید نایف چەلکی[5] و ناصح کێستەیی[6] بوو. ئەڤ پێشمەرگە هەموو دوەستاینە. جلکێن وان ئاڤ و هەڕینە.

هاتن ڕوونشتن، مە ئاگر بۆ هەلکر. چا و خوارن بۆ ئامادەکرن. مە ژێ پرسی: وە خێرە هۆسا هوون بوونە هەڕی و ئاڤ؟ وان بەرسڤدا: ئێڤاری ئەم ژ ئالیێ باکوورڤە د هەوارا شەڕی دهاتین. لێ مە تشتەک ژ رەوشا شەڕی نەدزانی. مە نەزانی دوژمن ل کیرێ یە و هێزێن پێشمەرگەی ل کیرێ نە. ئەم ئێڤاری ژ گوندێ سەرافکێ سەرکەفتینە وان زوورێن ڕۆژاڤایێ گوندێ ئۆزمانا. مە دیت کو ب شەفەلێ چەپەرێن ل وێرێ هاتینە چێکرن. چەپەر ژی شۆپا تانگا یا لێ هەی. مە ژی هزرکر وان یا خوە ژ ڤێرێ ڤەکێشای. ئەم ژی چووینە د چەپەرا دا ل جهێ وان. ئەمێ گفتوگۆیێ دکەین، دا کو دووڤچوونەکێ بکەین، کانێ هێزێن دوژمنی یێن ڤی بەرەی ل کیرێ هەنە. بەلکی دربەکی لێبدەین. جهێ ئەم لێ یێ نزم بوو. هنداڤی سەرێ مە گڤاندە بوو. جارەکێ خرخرا دەنگێ زنجیرا هاتە گوهێ مە. ئەم هۆ سەرێ خوە ڕادکەین. چ ببینین هەما کۆمەکا تانگا هاتنە سەر سەرێ مە. هندە دێ زنجیرێن وان دەنە سەر مە. ئێدی مە دەلیڤا دەستهلانینێ ژی نەما. هەرچەندە هەردوو هەڤالان شەهید میکائیل ئەلکیشکی[7] و سەنگەر دێرسمی[8]، دەستدانە RPG یا دا شەڕی بکەن. لێ گوللا RPG یا شەهید میکائیلی ژ لەزادا نەکەفتبوو جهێ خوە، دوو جارا وی

ئـەو تەقانـد لـێ نەچـوو. هەڤـالا دەسـتێ خـوە ل پشـتا وی و سـەنگەر دێرسـمی دا و ئـەو ژی ڕاکێشـانە خـوارێ. چونکـی چ نەمـا بـوو زنجیرێـن تانـگا دا دەنـە سـەر وان. ئێـدی زوورێـن ڕووتـن و جهەکـی وەسـا نینـە ئـەم بشـێین ل بـەر شـەڕی بکەیـن. تانـگ ژی وەکـی تەیـرێ کەلەخـا یـێ ل هنداڤـی مـە. ژبـەر نێزیکیـا مـە بـۆ تانـگا و ژووردانیـا ئـەردی، ئـەو نەشـیان گوللێـن تۆپێـن تانـگا بەردەنـە مـە. چونکـی لوولیـا تانگـێ راسـت نەدبـوو. لۆمـا ئێـدی ئـەو ب شـێلکێن دۆشـکا و BKC یـان کەفتنـە سـەر سـەرێ مـە، تـا کـو ئـەم گەهەشـتینە ڕۆگەرمـی.

سـوحبەتا گەرمـە و هـەر ئێکـێ تشـتەکی دبێژیـت. پێشـمەرگەیەکی گـۆت: دەمـێ ئـەم سـەحب بوویـن (مـە خـوە ڤەکێشـای)، نزانـم چ. محمـد قاسـم بامەڕنـی[9] پێشـمەرگەیەکی کەڤنـێ سـوحبەتخۆش بـوو. دەرسـۆکەکا سـۆر دکـرە سـەرێ خـوە. هەمـوو دەمـان لفکـەکا وێ بـەر ددا سـەر ملـێ خـوە. ئـەو ڕاسـت رابووڤـە و گـۆت: «هـێ دا بـۆ وە هەمیـا بێـژم، گەلـی بەرپـرس و پێشـمەرگا. هەرکەسـێ بێژیـت ئـەم سـەحب بوویـن دێ ..... (ئاخفتنـەکا پیـس گـۆت). مامـۆ ژ کووڤـە ئـەو سـەحب بـوو. مانـێ مـن شـۆپا گاڤێـن وە هەمیـا ل هەڕیـێ دیـت. هنـدەک جـارا سـێ گاڤـا مـن خـۆ دهاڤێـت، هێشـتا مـن گاڤـەکا وە خـلاس نەدکـر. مـالا محمـد قاسـمی خـراب بیـت، ژ زویرێـن ئۆزمانـا هەتـا ڕۆگەرمـی لفـکا دەرسـۆکا مـن، وەکـی پـەڕێ فرۆکـێ راسـت ببـوو و نـە دهاتـە خـوارێ. خـودێ مـن بکوژیـت هەکـە ئـەو ئێـک سـەنتیم ژی چەمیابیـت. ڤێجـا بەسـە، کـەس نەبێژیـت ئـەم سـەحب بوویـن. تـازە وەکـی زەلامـان بێـژن: ئـەم ڕەڤیـن و خـلاس و چـوو.

(1) قادر عبدالعزیز ڕەشید یێ بەرنیاس ب قەچاغ ل ساڵا 1962 ل گوندێ کوریمە، دەڤەرا مانگێشکێ هاتیە دنیایێ. تا پۆلا پێنجێ ئامادەیی خواندیە. ساڵا 1979 بوویە ئەندامێ ڕێخستنێن نهێنی. ساڵا 1980 بوویە پێشمەرگە. ساڵا 1981 پشکداری کریە دخولا حەفتێ یا کادران دا. 1982 بوویە کارگێرێ لژنا رزگاری. 1984 بوویە بەرپرسێ لژنا خەبات و ڕێڤەبەرێ ئیدارا پۆلیتبیرۆیا پارتی. 1986 بوویە کارگێرێ لقا ئێک. 1987 بوویە بەرپرسێ لژنا دهۆکێ. 1989 بوویە ئەندامێ کۆمیتا ناڤەندیا پارتی. پشتی 1991 بوویە بەرپرسێ لقێن 9، 10، 1 و 17. پاشی بوویە بەرپرسێ پەیمانگەها پێگەهاندنا کادران. ئەو خودانێ 24 پەرتووکانە و موزەخانەیەک ب ناڤێ قەچاغ. نوکە ژی ئەندامێ سەرکردایەتیا پارتی و بەرپرسێ لقا 17 یا شەنگالێ یە.

(2) محەمەد شەفیق سعدالله زاخۆیی ل ساڵا 1957 ل زاخۆ هاتیە دنیایێ. دەرچوویێ پشکا ئەندازیاریا جیولوجی بوو ل زانکۆیا بەغدا. ل ساڵا 1982 بوویە پێشمەرگە. ساڵا 1984 بوویە کادر. ل ساڵا 1987 بوویە ئەندامێ لژنا دهۆکێ. ئەو ئێک ژ پێشمەرگێن زیرەک و دەستهەل بوو. ب تایبەتی ل دەشتێ، هەتا پشتا مۆسل گەلەک چالاکی ئەنجامددان. ل ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. ل ساڵا 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و بوویە جێگرێ بەرپرسێ لژنا ئاسایشا

پارێزگەها دهۆکێ. ل ساڵا 1992 ب هندەک دەستێن ڕەش ل زاخۆ هاتە شەهیدکرن.

(3) بنێرە ل223 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ-ئێکێ

(4) محەمەد موسا مستەفا، ساڵا 1958 ل گوندێ دەرکارا نیریا ل دەڤەرا زاخۆ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1974-1975 وەک قوتابی چووینە ناڤ شوڕشێ. ساڵا 1975 ئێکسەر پشتی شکەستنا شوڕشێ، وی و هندەک گەنجا، هەر ژ دەف خوە، دەست ب ڕێخستنا پارتی کریە. شەڤا 19-1976/4/20 ئەو و کۆمەکا هەڤالێن خوە ژ ئالیێ ئیستخباراتا ئیراقێ ڤە تێنە گرتن. هەڤالێ وان ڕێبەر مەلا حسێن بێزهی ل ئیستخباراتا زاخۆ ب ئەشکەنجێ تێتە شەهیدکرن. پشتی هینگێ ئەو تێنە ئازادکرن و خوە دگەهینە گوندێن سەر سنوورێ باکوور ژ بۆ پێشمەرگاتیێ. ئەو نیڤەکا مالباتا خوە لگەل خوە دبەت، یێن ماین ژی ئەمنا ئیراقێ وان نەفی دکەتە دیوانیێ ل باشوورێ ئیراقێ. دەمێ جەهوەر نامق و کەریم شنگالی دگەهنە سەر سنووری، ئەو پەیوەندیێ ب وان دکەن و دەست ب کارێ دەستپێکرنا شوڕشا گولانێ دکەن. هەر هینگێ ئەو دبیتە کادرێ ڕێخستنێ و ل دەستپێکا ساڵا 1977 دچیتە لگەل شەهید زۆرابی ژ بۆ کارێ ڕێخستنێ. ساڵا 1982 دبیتە ئەندامێ لژنا دهۆکێ. ساڵا 1985 ل سواراتووکا بریندار دبیت و پیەکی خوە ژ دەستددەت. برایێ وی حاجی

ژی هەر ل 1985 شەهید دبیت. ئەو ب پێ خوە یێ بریندار پشکداریێ دگەلەک شەڕا دا دکەت. ساڵا 1988 ئاوارەی ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ دبیت. 1991 دزڤریتە کوردستانێ و دبیتە بەرپرسێ لژنا زاخۆ. ل خولا سێ بوویە ئەندامێ پەرلەمانێ کوردستانێ. نوکە ژی خانەنشینە و ل زاخۆ دژیت.

(5) بنێرە ل104 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ-ئێکێ

(6) بنێرە ل30 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ-ئێکێ

(7) میکائیل حاجی محەمەد ئەلکیشکی، ل ساڵا 1949 ل گوندێ ئەلکیشکێ ل دەڤەرا مانگێشکێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1963-1975 پێشمەرگە بوویە. ل ساڵا 1978 دبیتە ئەندامێ ڕێخستنێن نهێنییێن پارتی. ل ساڵا 1980 دبیتەڤە پێشمەرگە و دبیتە ئێک ژ پارێزڤانێن ئێزگێ دەنگێ کوردستانێ. ساڵا 1983 دبیتە جێگرێ بەرپرسێ ڕێکخراوێ لگەل شەهید محەمەد حەمدی وەرمێلی، ل سنوورێ لژنا دهۆکێ. ل ساڵا 1985 د شەڕەکی دا ب دژواری بریندار دبیت. ل ساڵا 1986 کورێ وێ پێشمەرگە عبدالستار لگەل پێنج هەڤالێن خوە، ژ ئالیێ فرۆکێن بەعسیاڤە تێنە شەهیدکرن. ساڵا 1987 دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوەکا پێشمەرگەی. ڕۆژا 1987/11/24 لگەل دوو هەڤالێن خوە، د شەڕەکی دا ل سەرێ باگێرا شەهید دبیت.

(8) سەنگەر دێرسمی پێشمەرگەیەکی خەلکێ دێرسما باکوورێ کوردستانێ

بوو. دەستپێکێ ئەو لگەل پ ک ک بوو، پاشی بوو پێشمەرگێ لقا ئێک ل سنووری لژنا ئامێدیێ. ئەو پێشمەرگەیەکی زیرەک و دەستهەل بوو. پشتی ئەنفالان ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ بوو. پاشی بوو پەنابەر ل ئەلمانیا.

(9) محەمەد قاسم فەتاح ل ساڵا 1957 ل بامەرنێ ژ دایکبوویە. ئەو کوری ئێکانەیێ دەیکوبابێن خوە بوو. ل ساڵا 1980 بوویە پێشمەرگە ل سنووری لقا ئێک/لژنا دهۆکێ. پاشی ل ساڵا 1983 خوە ڤەگوهاستیە لژنا ئامێدیێ. ل وێری بوویە فەرماندێ گرۆپەکا پێشمەرگێ ڕێکخراوا شیرین و ئەندامێ ڕێکخراوێ. ل ساڵا 1988 ل ئەنفالا ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە ل باکووری کوردستانێ. ساڵا 1992 زڤڕیڤە کوردستانا ئازاد و بوویەڤە پێشمەرگە و فەرماندێ بەتالیونەکا پێشمەرگەی. نوکە ژی پێشمەرگەیە ل فەرماندا پێشمەرگێن پاراستنا ژینگەهێ ب پلەیا مقدم.

دینێ سەرسنکێ

زستان و سەرساڵا 1987 ڕژێما ئیراقا سەدامی هێزەکا مەزن[1]، لگەل چەک و جەبلخانێن گران کۆمکرن و هێرشەکا مەزن بۆ سەر بارەگایێ هەردوو لژنێن شێخان و ئاکرێ، یێن پارتی دیمۆکراتی کوردستان دەستپێکر بوو. ڕژێما ئیراقێ هێرشا خوە ل سێ بەرەیێن ژێک جودا و ژ هەڤ دوور دەستپێکر، دا کو هێزا پێشمەرگەی، یا کو بخوە یا سنووردار بوو، بەڵاڤ ببیت و پارڤە ببیتە سەر هەرسێ بەرەیان و بڤی ئاوایی ئەو بشێن هێلا بەرگریا پێشمەرگەی بشکێنن و خوە بگەهینە بارەگایێن هەردوو لژنا. کو وی دەمی هەردوو لژنە ل جهێ کاڤلە گوندێ سێدەرا بوون، ل قونتارا باشوور یا چیایێ گارەی، ل رۆژهەلاتێ چەمانکێ.

هێزا هێرشبەرا ئیراقێ پێکدهات ژ لیوایەکا لەشکەرێ تایبەت (مغاویر)، 10 فەوجێن جاشێن کورد و سێ کەتیبێن تۆپا، لگەل هەژمارەکا مەزنا پانزەر و فرۆکێن شەڕی، کو فرۆکێن دوژمنی

دڤـی شـەڕی دا 151 جـارا چەپەرێـن پێشـمەرگەی و گوندێـن دەڤـەرێ بۆمبارانکـرن.

هێرشـێن دوژمنـی ل سـێ بەرەیێـن جـودا دەسـتپێکر. بڤـی شـێوێ خـوارێ:

بەرەیێ ئێکێ:

بەرەیـێ باکـوورێ ئەترووشـێ، کانیکا-هەسـنەکا و بێبۆزیـێ: کـو دوژمنـی سـەنگا خـوە یـا سـەرەکی دابـوو سـەر ڤـی بـەرەی. ئارمانجـا وان ژی ئـەو بـوو کـو د ڤـی بـەرەی را خـوە بگەهیننـە بارەگایـێ هـەردوو لژنـان ل گەلیـێ سـێدەرا ل رۆژهەلاتـێ چەمانکـێ. ژ بـەر کـو ل ڤـی بـەرەی، جـادا ئەسـفاڵتی تـا کـو گەلیـێ کانیـمازێ دچـوو، کـو نێزیکـی بارەگاییـن پێشـمەرگەی بـوو. هەبوونـا ڤـێ جـادا ئاسـفاڵتی ژی بـۆ هێزێـن دوژمنـی خالـەکا ئەرێنـی بـوو.

بەرەیێ دووێ:

سوارەتووکا-بەراشـێ و سـپیندارێ: دوژمنـی دوو ئارمانـج بڤـی بـەرەی هەبـوون. یـا ئێکـێ ئـەو بـوو، کـو پشـتی وان ل بەرەیـێ سـەرەکی، کـو باکـوورێ ئەترووشـێ بـوو، شکەسـتن خـواری، وان دڤیـا بەرەیەکـێ دی پرۆڤـە بکـەن، بەلکـی د وی بـەرەی دا بشـێن پێشـڤەبێن. ئارمانجـا دووێ ژی ئـەو بـوو، کـو وان دڤیـا گەلـەک بەرەیێـن جـودا یێـن شـەڕی ل بـەر پێشـمەرگەی ڤەکـەن، دا کـو هێزێـن پێشـمەرگەی بـەڵاڤ بـبن ل سـەر بەرەیـان و هێـلا بەرگریـێ ل بەرەیـێ سـەرەکی لاواز ببیـت و ئـەو بشـێن وێ هێلـێ بشـکێنن. هەلبـەت مەزنتریـن شکەسـتن دوژمنـی ل ڤـی بـەرەی خـوار. کـو هەژمـارەکا مەزنـا کوشـتی و برینـداران دان و 9 جـاش ب دیلـی کەفتنـە دەسـتێ پێشـمەرگەی. لـێ

مخابـن کادرێ بێتـەلا لژنـا زاخـۆ زاهـر یەحیـا کۆڤلـی[2] ل ڤـی بـەرەی شـەهید بـوو.

بەرەیێ سیێ:

ل پیرۆزانـا و دێرەشـێ: ل بـەرێ گارەی دەسـتپێکر. کـو ئـەڤ بەرەیـە ب تەنـێ ئارمانجـا وی مژیلکـرن و بەلاڤەکرنـا هێـزا پێشـمەرگەی بـوو. هەلبـەت هێزێـن پێشـمەرگەی ژی ژ لژنێـن زاخـۆ، دهـۆک و ئامێـدی دهـەوارا هـەردوو لژنێـن ئاکـرێ و شـێخان چووبـوون. لـێ دهەمـان دەم دا هـەر لژنەیەکـێ هنـدەک هێـز ل دەڤەرێـن سـنوورێ چالاکیێـن خـوە ژی هێلابـوون. دا کـو دەڤـەر ب ئێکجـاری ژ پێشـمەرگەی ڤـالا نەبیـت.

هەلبـەت چـەوا دوژمنـی تەکتیـکا ڤەکرنـا چەنـد بەرەیـان بکارئینـا، ژبـۆ بەلاڤکـرن و مژیـل کرنـا هێـزا پێشـمەرگەی، هەروەسـا شوڕشـێ ژی، هـەر د دەسـتپێکا هێرشـا دوژمنـی دا، ئـەو هێزێـن کـو مابوونـە ل دەڤەرێـن خـوە و پشـکدار نەببـوون د بەرسـینگرتنا هێرشـا دوژمنـی دا، راسـپارتن کـو هـەر هێـزەک ل سـنوورێ خـوە، چەنـد ئارمانجەکێـن گرنـگ ژ بـارەگا و بنگەهێـن دوژمنـی، بهەلبژێریـت و هێرشـێ ببەنـە سـەر. دا کـو هێـزا هێرشـکەرا دوژمنـی بشـەپلیت و نەشـێت ئارمانجـا خـوە بجـی بینیـت.

بڤـی ئـاوای ژی د ڤـان چەنـد رۆژان دا هەمـوو هێزێـن پێشـمەرگەی کەفتنـە چالاکیـان و ل هەمـوو ئالیـان هێـرش برنـە سـەر دوژمنـی. ژ وان ژی، هێزێـن لژنـا دهۆکـێ ل ئێڤاریـا 1987/1/11 ب چەکـێ گـران و ناڤنجـی هێـرش کـرە سـەر بنگەهێـن دوژمنـی ل کەلهـا نزارکـێ ل رۆژهەلاتـێ دهۆکـێ و خـالا کۆنـترۆلا دوژمنـی یـا بەرۆشـکێ، کـو دکەڤتـە د سـەر کەلهـا ناڤـبری دا، لگـەل چـار بنگەهێـن دی یێـن دوژمنـی ل دۆروبـەرا.

دیسان هێزێن پێشمەرگەی یێن بارەگایێ لقا ئێک، ل ئێڤاریا ڕۆژا 1987/1/10 ب چەکێ گران و ناڤنجی هێرش کرە سەر بنگەهێن لەشکەر، جاش، ئەمن و ڕێکخراوا بەعسیا ل دێرەلۆکێ.

ئەم ژی وەک ڕێکخراوا شەهید جەمیل توفیق، کو وی دەمی ل سپنێ بامەرنێ دئەرکی دا بووین، پشتی ب نامەیەکێ مە لژنا ئامێدیێ ئاگەهدارکری، د بن بارینا بەفرەکا دژوار و باکوزیرکێ دا، ب شەڤ ل جادا سەرسنک - دهۆکێ ل گوندێ بیباڤا ئەم دەرباز بووینە گەلیێ جەمۆی ل هنداڤی گوندێ تاژیکا، دا کو دهەوارا هەردوو لژنێن ناڤبری بچین. لێ بەرێ سپێدێ زوو تەتەرەکێ لژنا ئامێدیێ ل وێرێ گەهەشتە مە و نامەیەکا لژنێ لگەل دا بوو، کو دبێژیت: بزووترین دەم بزڤرنەڤە جهێ خوە ل سپنێ بامەرنێ، چونکی چ هێزێن دی یێن مە ل دەڤەرێ نەماینە و نابیت دەڤەر ڤالا ببیت ژ پێشمەرگەی. پشتی مە دناڤ وێ بەفر و بارۆڤێ دا، بێ نیوانی و بێ ئاگر ل خوە کریە ئێڤار، پشتی تاری کەفتیە ئەردی ئەم زڤرینەڤە سپنەی.

د ڤی دەمی دا کو شەڕێ کەفتیە سەر هەردوو لژنێن شێخان و ئاکرێ و بەرێ پێشمەرگەی و خەلکی و هەمیا یێ کەفتیە سەر وی شەڕی. سەرۆکجاشەکێ کورد یێ هاتیە بنگەهێن (رەبیە) یێن جاشا یێن گوندێ تنێ، ل باشوورێ ڕۆژاڤایێ بامەرنێ و لگەل هندەک سیخورێن دەڤەرێ یێ کومبووی و نەخشێ هێرشکرنا سەر لژنا ئامێدیێ، بۆ پشتی لژنا شێخان و ئاکرێ، یێ کێشای و هندەک پێنگاڤێن رێخۆشکەر ژی بۆ هێرشێ یێن هاڤێتین. ب وێ مەرەمێ کو پشتی شەڕێ سەر هەردوو لژنێن شێخان و ئاکرێ بدوماهی تێت، ئێکسەر هێرشێ بکەنە سەر لژنا ئامێدیێ. لێ ئەم شیاین پیلانا وان ئاشکرا بکەین و ژناڤببەین. پشتی هینگێ سەرۆکجاش ژی زڤرِیەڤە بەرەیێ شەڕی ل سەر هەردوو لژنێن شێخان و ئاکرێ[3].

دا ئـەم بێینـە سـەر بابەتـێ خـوە. هـەر ل گـۆرەی ڤـی بەرنامـێ لێدانـا دوژمنـی، ژ بـۆ سسـتکرنا هێرشـا وی ل سـەر هـەردوو لژنێـن شـێخان و ئاکـرێ، ئـەم هەرسـێ ڕێکخراوێـن شـەهید شـەعبان غەفـار، شـەهید خـدر مەحمـود و شـەهید جەمیـل تۆفیـق، یێـن سـەر ب لژنـا ئامێدیـێ ڤـە، ئـەم ژ ئالیـێ لژنـا ناڤـبری ڤـە هاتینـە راسـپارتن کـو هێرشـێ بکەینـە سـەر بنگەهێـن گرنگێـن دوژمنـی ل سەرسـنکێ. ژبـەر کـو وی دەمـی سەرسـنک بنگەهەکـێ گرنگـێ لەشـکەر و جـاش و ئەمـن و سـیخورێن بەعسـیا بـوو.

هەرچەنـدە زسـتانا وێ سـالێ گەلـەکا سـار بـوو و بەفـر ژی بـاش ل چیـا کەتبـوو، لـێ دیسـان ژی ئـەم نەچـار بوویـن کـو بشـەڤ خـوە بگەهینینـە جهەکـی نێزیکـی سەرسـنکێ و ب رۆژێ هەمیـێ خـوە ل وی جهـی هشـاردەین، دا کـو ئێڤـاری چالاکیـا خـوە ئەنجامبدەیـن.

ئـەم وەک ڕێکخـراوا شـەهید جەمیـل توفیـق ل گونـدێ هەسـنپیرکا بوویـن سـپێدەیا رۆژا 1987/1/9 هـەردوو ڕێکخراوێـن شـەهیدان شـەعبان غەفـار و خـدر و مەحمـود ژی لگـەل تۆپـا و چەکـێ دۆشـکا ژ بارەگایـێ لژنـێ ل گەلیـێ بێشـیلێ دەرکەفـتن و بـەرەڤ چیایـێ مەتینـا ڤـە سـەرکەفتنە ئەرەدنـا سـەری و ب شـەڤ ب رێکەفـتن بـۆ سـپنەی، ل ناڤبـەرا سەرسـنکێ و بامەڕنـێ. ئـەم ژی ئێڤـاری چووینـە گونـدێ زێـوا شـێخ پیرامـوس و ب شـەڤ چووینـە بامەرنـێ و نیـڤ شـەڤ دناڤبـەرا هـەردوو فەوجێـن دوژمنـی را ل فرۆکەخانـا بامەرنـێ، و دبـەر سـویلێ هەیـارێ[4] را مـە خـوە گەهانـدە سـپنەی. ڕێبـەر و شـارەزایێن مـە، یـێ ل پێشـیا مـە دچـن و مـە بـەرەڤ هشـارەکا ئێمـن ڤـە دبـەن. کـو هـەم جهەکـێ نەپەنـی و پاراسـتی بیـت و هـەم ژی جهەکـێ نێزیکـی سەرسـنکێ بیـت. دا کـو ل دەمـێ هێرشـێ بنگەهێـن دوژمنـی یێـن سەرسـنکێ بباشـی بکەڤنـە دبـن کۆنـترۆلا چەکـێ پێشـمەرگەی دا.

بەرێ سپێدێ ئەم و هەردوو ڕێکخراوێن کو ژ لژنێ هاتبوون، دنهالا سپنەی دا، ل جهێ دەستنیشانکری، ل باکوورێ ڕۆژاڤایێ سەرسنکێ گەهەشتینە هەڤ. دروست ل وی جهێ کو نوکە جادا شەهیدێن سەرهلدانێ، ل سپنەی دەرباز دبیت. هەلبەت وی دەمی هێشتا چ جادە د وێرێ را نەدهاتن. ئەو جادە پشتی ئەنفالا سەدامی تایبەت ژ بۆ خوە دایە چێکرن، دەمێ دچوو کوشکا خوە یا ئینشکێ[5].

ل وێرێ هندەک کەڤرێن ڕۆخەی ل بەر ڕەخێن نهالا سپنەی یێن هەین. ئەو بخۆ نە شکەفتێن دروستن. لێ پتر وەکی بەر ڕەڤەزانە. هێشتا ڕۆناهی نەکەتیە ئەردی، مە کۆمبوونەکا کورت کرو ڕێنما و فەرمان هاتنە دان، بڤی شێوێ خوارێ: «هەر دوو تا سێ پێشمەرگە جهەکی باش نەپەنی و پاراستی بخوە ل بن ڤان ڕەڤەزان ببینن. دهەلبژارتنا جهی دا دوو خالێن سەرەکی ل بەرچاڤ وەرگرن. ئێک: دڤێت جهەکی نەپەنی و پاراستی بیت، کو ژ چ ئالیەکی ڤە هوین نەهێنە دیتن. چونکی ئەم نوکە یێ دنیڤا بارەگا و بنگەهێن دوژمنی دا و دۆرماندۆرێن مە دوژمنە. دوو: جهێ هوین دهەلبژێرن دڤێت جهەکی وەسا بیت، کو ئەگەر ل وە هەلکەفت، جهەکێ دەستخوەش و گونجای بیت، ژبۆ شەڕکرن و خوەپاراستنێ. هەرکەسەک بهێتە ڤان دەرا و مە ببینیت، دڤێت ئەم ل دەف خوە ڕاگرین تا کو ئێڤاری. ژبەر پاراستن و سلامەتیا مە. ژبەر کو ئەگەر هەر پێزانینەک بگەهیتە دوژمنی، ل سەر مە، دڤی جهێ دۆرپێچکری دا، بێی زیانێن مەزن ئەم ژ ڤێرێ رزگار نابین».

دیسان تەراشەکا مەزن، ل سەرێ وی گرکێ کو نوکە دکەڤیتە هنداڤی جادێ، ئەو دەر هاتە دەستنیشانکرن ژ بۆ جهێ زێرەڤانێ مە و فەرمان هۆسا هاتەدان ژ بۆ زێرەڤانی: «هەر دەمژمێرەکێ پێشمەرگەیەک دێ زێرەڤانیێ ل وێرێ گریت. لێ پێدڤیە ئەو

پێشـمەرگێ دچیتـە وێـرێ بـەری چوونـا خـوە، بـاش خـوە ب پـووش و پەلـەخ و بەلـگا بنخێڤیـت و بشـێوەیەکێ وەسـا سـەرکەڤیتە سـەری، کـو لڤینێـن وی ژ هیـچ ئالیەکـی ڤـە نەهێنـە دیـتن و ل زڤڕینـێ ژی هەروەسـا. ل دەمـێ زێرەڤانیـێ ژی بـێ لڤلڤیـن دێ دنـاڤ تەراشـێ را بیـت و بـەردەوام ب دووربینـێ چاڤدێریـا بزاڤێـن دوژمنـی کـەت، ل دوور و نێزیـک».

هەلبـەت دەرکەتـن ژ جهـێ خـوە و هاتـن و چـوون، ب هیـچ شـێوەیەکی نابیـت. تـا کـو دبیتـە دەمـێ ئەنجامدانـا چالاکیـێ.

هۆسـا هـەر دوو سـێ پێشـمەرگا یـا خـوە ل جهـێ خـوە متکـری و یـێ چـرکا دهەژمێـرن، کـو رۆژ زوو بچیـت، دا دەمـێ هێرشـێ بهێـت و ژ بـۆ سسـتکرنا هێرشـا ل سـەر هەڤالێـن خـوە یێـن بەرەیـێ شـەڕی، دربەکـی کـوژەک داوەشـیننە دوژمنـی.

رۆژ کەفتبـوو دانـێ نیڤـرۆ. ب فیتیەکـێ زێرەڤانـێ مـە ئاگەهداریـەک دا. دەمـێ مـە سـەرێ خـوە ڕاکـری. مەدیـت کـو ئەڤـە زەلامەکـی دۆرێـن 30 سـاڵیی، یـێ کەفتیـە نهـالا سـپنەی و لگـەل ئاراسـتا ئاڤـێ ژ ئالیـێ سەرسـنکێ ڤـە بـەرەڤ مـە ڤـە تێـت. زەلام یـێ ڤەڕێلهـای بـوو. شـەلواەک و کراسـەکێ بێسـەروبەر دبەربـوون. قەدوەریسـەک د دەسـتی دا بـوو. سـەرێ وی یـێ پەڵاڤماشـی یـێ قژاڤـژ بـوو، هـەر موویـەک بخـۆ دچـوو. هەلبـەت ئـەوێ دنیڤـا نهالـێ دا تێتـە خـوارێ و ئـەم ژی دوو دوو و سـێ سـێ، یـێ ل بـەر رەڤەزێـن هـەردوو ڕەخێـن نهالـێ دهشـاردایینە. دەمـێ پچـەک نێزیـک بـووی. هنـدەک پێشـمەرگا ئـەو نیاسـی و بدەنگەکـێ نـزم و ب ئیشـارەتا، گۆتـە مـە: «ئەڤـە ناڤـێ وی حسـێنە[6]، ئـەو بخـوە ژ گونـدێ ئورەیـە، بەلـێ مالێـن وانێـن ل سەرسـنکێ. ئـەو بخـوە کەسـەکێ دینـە (شـێتە) و نەیـێ دروسـتە». پاشـی مەزانـی کـو حسـێن د سـنێلەییا خـوە دا گەنجەکـی هشـیار و ژێهاتـی بـوو. لـێ ل سـالا 1963 جاشـا ئـەو

ل گوندێ سکرینێ ل ڕۆژاڤایێ سەرسنکێ گرتبوو. هندی لێدابوون و بگرانی ئەشکەنجە دابوو. ڤێ لێدانێ کاریگەری ل مەژیێ وی کربوو و ئەو دین ببوو.

حسێن ژ گەلەکا ژ مە دەربازژی ببوو، وی ئەم نەدیتین. لۆما ژی مە ب ئیشارەتا گۆتە هەڤالێن خوە: مادەم وی ئەم نەدیتین، ژێڤە بن بلا بچیت، کەس خۆ نیشانەدەت. لێ مە هندەک هەڤال هەبوون، کو گیانێ وان هەموو حەنەک و یاری بوون. ب تایبەت گاڤا وان کەسەکێ دین ددیت، وی دەمی هولکا وان بوو، ژبۆ حەنەک و لاقردیان. ژ ڤان کەسان ژی شەهید خسرۆ بامەرنی، شەهید ستار بناڤی[7] و عبدالخالق بابیری بوون. مە گەلەک بزاڤ کرن لگەل وان کو واز لێبێنن بلا بچیت، مادەم ئەم نەدیتینە. لێ وان گۆت: ئەڤە باشترین تشتە کو ئەم ڕۆژا خوە لگەل ببوورینین و پچەک دلێ مە ڤەببیت. ئەڤە ژ شەڤێدی وەرە ئەم وەکی مرۆڤێن کووڤی دبن ڤان رزدە و بەرا را، ئەم مرین. هەرسێک بەزینە حسێنی.

دەمێ وی ئەو دیتین گەلەک ترسیا. لێ وان گەلەک ب جوانی و دلۆڤانی ئەو ئینا بن رەڤەزێ و کەتنە حەنەک و یاریا لگەل. لێ حسێنێ رەبەن ژ ترسادا یێ ڤەدلەرزیت و هەرێ دبێژیت: «ئەز دزانم هوون جاشن، هوون دێ من کوژن. من نەکوژن، ئەزێ بۆ ژنبرا خوە هاتیمە دارا. من بەردەن ژنبرا منا ل هیڤیا من، دا بۆ مە شیڤێ چێکەت». هەڤالێن مە هەرێ دلەدلێ وی ددەن و دبەڕا ژی یێ نانی ددەنێ، بەلێ نەشێت بخۆت. پاشی هندەک پارە دانێ و هەر دبەردا کر و گۆت و چەند جارا وان بۆ سووندخوارن کو ئەم پێشمەرگەنە و نە جاشین. هەرچەندە ئەو یێ دین ژی بوو، بەلێ نەکارەکێ بەرئاقل بوو کو ژمارەیەکا هندە مەزنا چەکداران پێشمەرگە بن و چەند سەد میترەکا ژ سەرسنکێ دوور، دبن بنگەهێن بەعسیا را بن.

جارەکـێ ئـەو ڕابـوو و ڕەڤـی، چەنـد پێنگاڤـا چـوو. دیسـان هەرسـێکا گـرت و هەلگـرت و ئیناڤـە هشـارێ.

پشـتی پارەداینـێ و جـارەکا دی خـوارن دایـێ و هـەر یـاری لگـەل کریـن، ئێـدی بـۆ وی ژی گۆمـان چێبـوو، کـو ئـەم نـە جاشـین و دبیـت ئـەم پێشـمەرگە بیـن. لـێ ئـەو هـەر سـەدێ سـەد نەیـێ پشتراسـت بـوو.

هەرسـێ هەڤالێـن مـە و لگـەل حسـێنێ دیـن، ل بەرامبـەر مـە بـوون. مـە ئـەو بـاش ددیـتن. لـێ براسـتی مـە سـوحبەتا وان نەدبهیسـت. ژبـەر کـو ئـەو نـزم دئاخفـتن، دا دەنـگ گەلـەک نەچیـت. لـێ مـە ددیـت کـو حسـێن ئێـک ئێکـە یـێ دەسـتێ خـوە درێـژ دکەتـە پێشـمەرگا و ئـەو هەرسـێ ژی یـێ سـەرێ خـوە دهەژینـن، هەروەکـی دبێژنـێ بەلـێ. مـە هنـد دیـت جارەکـێ وەک بۆمبەکـێ، دەنگـێ هەمیـا پێکڤـە بکەنیـەکا بـێ کۆنـترۆل بلنـد بـوو و هـەر ئێـک ب رەخەکـی دا کەفـت. مـە هـەر ئیشـارەت دانـێ و گۆتـێ هێـدی بـن، بەسـە، هـوون دێ مـە دەنـە ئاشـکرا کـرن. لـێ وان کۆنـترۆل ل سـەر خـوە نەکـرن. ئـەو هەرسـێ و لگـەل هەڤالێـن نێزیکـی وان، ژ کەنیـادا خـراب ببـوون.

هەلبـەت ل گـۆرەی ڕێنماییـن پێشـمەرگاتیێ، نـە دبـوو کـو ئـەم ژی بچینـە وێـرێ و ل وێـرێ کۆمبیـن، دا کـو بزانیـن کانـێ حسـێنێ دیـن چ بۆمبـە پەقاندیـە. دەمژمێـر 4 وان حسـێن ئـازاد کـر و گۆتـێ: چ دارا نەکـە. زوو پێـن خـوە سـڤککە و خـوە بگەهینـە مـاڵ. مـە وەسـا دانابـوو کـو حسـێن دەمژمێـر 4.20 دێ گەهیتـە مـال.

دروسـت دەمژمێـر 4.25 ئێڤـاری، مـە بـەرێ چەکـێ خـوە یـێ گـران و ناڤنجـی دا بارەگایـێ لیـوا لەشـکەری و بارەگایـێ ئەمنـێ و ناحیـا سەرسـنکێ و بـۆ دەمـێ دەمژمێرەکـێ مـە ئـەو بنگەهێـن دوژمنـی ب همبـزی ئاگربارانکـرن، کـو دئەنجامـدا هەژمـارەکا کوشـتی و برینـداران

هەبـوون و زرێپۆشـەک هاتـە ژناڤـبرن و چەنـد خانـی و هۆلێـن بارەگایـێ لیوایـێ ژی هاتنـە هەرفانـدن و سـۆتن.

ئێـدی مـە چەکـێ خـوە ژ جهێـن لـێ هاتینـە دانـان، کێشـانە خـوارێ، بـەر وان رەڤـەزان و دوژمنـی دەسـتپێکر. ژ سەرسـنکێ، ئینشـکێ، فرۆکەخانـا بامەرنـێ و سـکرینێ بـەرێ تـۆپ و ئاگـرێ خـوە دانـە مـە و سـپنەی.

پشـتی دوو دەمژمێـران تۆپبارانـا دوژمنـی راوەسـتا و تـاری ژی بـاش کەفتـە ئـەردی. ئـەم ل جهەکـی کۆمبووین و مـە دیـت کـو هەمـی هەڤالێـن مـە دبـێ زیانـن. ئیـدی دڤیـا ئـەم برێکەفتبایـن، دبـن فرۆکەخانـا بامەرنـێ را، بـەرەڤ گوندێـن شـێخ مەمـا و داودیـێ و شرتـێ. لـێ ژ بـۆ پێشـمەرگێن کـو هـای ژ سـوحبەتا هەرسـێ هەڤـالا و حسـێنێ دیـن نەبووین و تەنـێ کەنیـا وان بهیسـتی، مەرەقـەکا مـەزن بـوو، کـو بزانـن کانـێ وێ گاڤـێ چ ڕوودا. بەرپرسـێن مـە گەلـەک رژدی کـر کـو، جـارێ دا ژ ڤـێ دۆرپێچـا دوژمنـی دەرکەڤیـن و بگەهینـە گوندەکـی ئـارام، پاشـی ل وێـرێ بـلا بـۆ وە بێـژن. لـێ پێشـمەرگا پێداگیـری کـر کـو دڤێـت نوکـە ئـەم بزانیـن.

هەڤـالان ژی بڤـی شـێوەی چیـرۆک ڤەگێـرا: پشـتی مـە گەلـەک ب دلۆڤانـی دانوسـتاندن لگـەل حسـێنی کـری. ئێـدی وی باوەرکـر کـو ئـەم پێشـمەرگەینە و نـە جاشـین. لـێ دیسـان وی دڤیـا سـەدێ سـەد پشتراسـت کـەت، کانـێ راسـتە ئـەم پێشـمەرگەینە. دا کـو ئیـدی یـێ ئـارام بیـت و نەترسیت. ژبـەر هنـدێ وی ئێـک ئێکـە تبـلا خـوە درێـژی مـە کـر و گـۆت: تـۆ ژی پێشـمەرگەی؟ مـە گۆتـێ: بەلـێ.

- پا ئەو دووێن هە؟
- ئەو ژی پێشمەرگەنە.
- ئو ئەوێن بن کەڤرا هە؟
- ئەو ژی.

هەتـا کـو کـەس نەهێـلای و هەمـی پشتراسـت کریـن کـو پێشـمەرگەنە. جـارەکا دی پرسـی: یانـی هـوون ئەڤـە هەمـی پێشـمەرگەنە؟

مە ژی گۆتێ: بەلێ ئەم هەمی پێشمەرگەنە.

وی ژی گۆت: پا ئەز د..... وە هەمیا ڤە، باشە؟

ئیدی مە خوە کۆنترۆل نەکر و ژ کەنیا دا ئەم کەفتینە وێرێ.

---

(1) هەلبەت ئەڤ شەڕە گەلەکێ مەزن و دژوار بوو. بەلێ ل ڤێرێ بابەتێ مە ئەو نەبوو. هیڤیدارم د دەلیڤەیەکا دی دا بشێین ب درێژی ل سەر بنڤێسین.

(2) زاهر یەحیا عەبدی کۆڤلی، ل ساڵا 1965 ل گوندێ کوڤلی ل دەڤەرا مانگێشکێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1980 بوویە ئەندامێ ڕێخستنێن نهێنییێن پارتی. ل ساڵا 1983 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا زاخۆ. ل ساڵا 1985 پشکداری کریە د خولەکا بێتەلێ دا و پشتی هینگێ بوویە کادرێ بێتەلا لژنا زاخۆ. ل ڕۆژا 1987/1/7 ل ناڤبەرا گوندێ بەراشێ و سپیندارێ، د شەڕەکی بەرەڤانیکرنێ دا، ب دەستێ جاشێن ئیراقێ هاتیە شەهیدکرن.

(3) پشتی ل هاڤینا 1984 هێرشا مەزنا دوژمنی بۆ سەر هەردوو لژنێن زاخۆ و دهۆکێ، ب شێوەیەکێ بەرچاڤ ژ ئالیێ پێشمەرگەی ڤە هاتیە شکاندن و گەلەک مەزنە بەرپرسێن لەشکەری یێن دوژمنی تێدا هاتینە کوشتن. ئێدی دوژمنی پلانا خوە گوهارت و دەستپێکر ب ڕێیا سەرۆکجاش و سیخورێن خوە، بەری هینگێ هندەک ئامادەکاری ل دەڤەرێ دکرن ب تایبەت ب ڕێیا سیخورێن خوە و پاشی هێرش دەستپێدکر. ئەڤ پیلانە ژی ب وی شێوەی بوو کو ، دوژمن ب ڕێیا ڤی سەرۆکجاشی دەڤەرا سپنێ بامەرنێ تا کو گەلیێ دهێ ب دەستەکیا هندەک هەڤالێن خوە و بێ شەڕ بگریت و پاشی ل قوناغا دووێ هێرشێ بکەنە سەر لژنا ئامێدیێ ل گەلیێ بێشیلێ. پشتی مە ئەڤ پیلانە ژناڤبری، جارەکا دی پشتی مەهەکێ دوژمنی برێیا سیخورەکێ خوە یێ دی، بزاڤ کرن کو ڤێ جارێ بامەرنێ و دۆرێن وێ بێ شەڕ بگرن و ل قوناغا دووێ ژی سەرکەڤنە سەرێ چیایێ مەتینا ل هنداڤی لژنا ناڤبری و وێ بگرن. لێ ڤێ جارێ ژی ئەڤ پیلانە مە ژناڤبر و سیخورێ ناڤبری ژی ژ ئالیێ شوڕشێ ڤە هاتە سێدارەدان. ئێدی لژنا ئامێدیێ ما لژنا ئێکانە ل بەهدینان یا بارەگایێ وێ نەهاتیە گرتن تا کو ل ئەنفالان هاتیە گرتن.

(4) وەکی نیڤ گوندەکی یە، کو 3-4 مالێن خەلکێ بامەڕنێ د لێ ئاکنجی

بوون. دکەڤیتە باشوورێ فرۆکەخانا بامەڕنێ ب دووریا نێزیکی ئێک کیلومەتر.

(5) سەدامی ژ بۆ خوە کۆشکەکا مەزن ل ئینشکێ چێکربوو. پشتی ئەنفالا و نەمانا پێشمەرگەی ل دەڤەرێ، وی ئەڤ ڕێیە تایبەت ژ بۆ خوە چێکر دا کو نەچار نەبیت دناڤ سەرسنکێ را دەربازببیت و ژبلی وی کەسێ دی ماف نەبوو دڤێ ڕێیێ را دەرباز ببیت. پشتی ل سەرهلدانا 1991 دشەڕەکی مەزن دا کۆمەکا کادر و پێشمەرگێن بژارە ل ڤی جهی شەهیدبووین ناڤێ جادێ هاتە گوهڕین و بوو جادا (شەهیدێن سەرهلدانێ).

(6) دوو حسێنێن دین یێن ئورەی هەبوون، ئێک ل دهۆکێ بوو و ئەڤە ژی ل سەرسنکێ بوو. ئەڤە ژ یێ دی یێ گەنجتر بوو.

(7) بنێرە ل204 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ- ئێکێ

نان و باجانکێت هەولێرێ،

عەمێ گراڤی، ل گرکا ژ مرنێ رزگارکر

مەهـا نیسـانا 1987 کوردسـتان کەفتبـوو د قۆناغـەکا نـوو دا. رژێـما ئیراقـێ ب سەرپەرشـتیا علـی حسـن المجیـد (علـی کیمیـاوی)، دەسـت ب هێرشـێن گـران کربـوو، ژ بـۆ وێرانکرنـا کوردسـتانێ و قڕکرنـا خەلکـێ دەڤەرێـن رزگارکـری. گونـدێ گـرکا ژی، هەرچەنـدە دۆرماندۆرێـن وی بنگەهێـن جاشـێن رژێمـێ بـوون و دکەفتـە نێزیکـی جـادا کانیماسـێ-بێگۆڤا، یـا کـو دبـن کۆنـترۆلا رژێمـێ دا بـوو. لـێ دیسـان ژی هەمـوو دەمـان پێشـمەرگە دڤـی گونـدی دا هەبـوو و مالێـن پێشـمەرگا ژی لـێ هەبـوون. چونکـی گوندەکـێ پـاک بـوو و خەلکـێ ویـێ وەلاتپارێـز بـوو.

پشـتی ل دەسـتپێکا مەهـا نیسـانێ هێرشـێن جـاش و لەشـکەرێ ڕژێمـێ دژوارتـر لێهاتیـن. ئێـدی خەلکـێ گونـدێ گـرکا و گەلـەک گوندێـن دیێـن نێزیکـی جـادێ، نەچاربـوون گوندێـن خـوە چـوول بکـەن و مالێـن خـوە بـەرەڤ جهێـن ئاسـێتر ببـەن. وەکـی گەلیـێ هـرۆرێ و تەبـالا و جهێـن دی.

ل ڕۆژا 1987/4/17 ڕێکخـراوا مـە یـا شـەهید سـەعید سـپینداری، کـو جەهـوەر ئەرەدنـی[1] بەرپرسـێ وێ بـوو و ئـەز ژی کادرێ سیاسـی بـووم ، لگـەل احسـان ئامێـدی، کادرێ لژنـێ. ئـەم شـیاین هنـدەک دەوارا ژ گوندێـن نێزیـک پەیدابکەیـن و بـۆ گونـدێ گـرکا ببەیـن، دا کـو بشـێن ماڵێـن خـوە ب پشـت جـادێ بێخـن، بـەری رەوش ئالۆزتـر لـێ بێـت.

تـا کـو ڕۆژا 18 نیسـانێ گونـد ب ئێکجـاری چـوول بـوو. هـەر ل ڕۆژا 18 دەمـێ ئـەم ل نـاڤ گونـدی بوویـن، جاشـەک ب شاشـی ڤـە هاتـە نـاڤ گونـدی. مـە ژی ئـەو گـرت و ڤرێکـرە بارەگایـێ لژنـێ. ناڤـێ وی کریـم عبداللـە بکـر بـوو، سـەر ب فەوجـا جاشـا یـا ژمـارە 36 بـوو.

ئێـدی پشـتی گونـد هاتیـە چوولکـرن، بەرپێـت مـە خوەشـتر بـوون، ژ بـۆ شـەڕی و ئـەم شـیاین هـەر ژ ڕۆژهـەلات و ڕۆژهەلاتـێ باکـوور و باکـوورێ گونـدی، ل بـەر جـادێ جهێـن خـوە بگریـن وچاڤەڕێـی هاتنـا هێزێـن دوژمنـی بیـن ژ بـۆ لێدنـا وان. ژبلـی ڕێکخـراوا مـە. هەروەسـا هێـزەکا دی یـا پێشـمەرگە و بەرگـری مللـی، لگـەل ڕێڤنـگ هـروری[2]، شـەهید شـڤان هـروری[3]، شـەهید عەزیـز تۆڤـی[4] و شـەهید مسـتەفا تۆڤـی[5] و کۆمـەکا دیـا هەڤـالان. وان ژی ل پشـتا جـادێ جهێـن خـوە گرتـن. ڕێکخـراوا 11 ئـادارێ، ب بەرپرسـاتیا نجـم الدیـن کێسـتەیی. ئـەو ژی ل ڕۆژهەلاتـێ مـە بـوون. ژ پـرۆژێ کشـتوکالیێ تشیشـێ، تـا کـو نێزیـک گونـدێ خشخاشـا و بـن فەوجـا جاشـا یـا سـۆتکی، وان گرتبـوو. ڕێکخـراوا 16 تەباخـێ، ب بەرپرسـاتیا سـەعید کێسـتەیی[6]، لگـەل ڕێکخـراوا شـوڕش ب بەرپرسـاتیا شـەهید وەسـفی بێدوهـی[7]، هاتنـە راسـپاردن کـو ل چیایـێ سـەرێ حەمـێ، جهێـن خـوە بگـرن. دا کـو دوژمـن ل پشـت مـە نەزڤڕیـت. حەمیـد خواسـتی ژی، کـو بەرپرسـێ لەشـکەریێ لژنـا ئامێدیـێ بـوو، سەرپەرشـتیا بـەرەی هەمیـێ دکـر. پێشـمەرگێن شـانا سـەرەکی یـا شـەهید حاجـی سـلێمان ژی دگـەل وی دا بـوون.

تۆپا مە یا 106ملم، ب سەرپەرشتیا حەمید خواستی، ل ملا ناڤبەرا هەردوو گوندێن گرکا و خشخاشا و دۆشکا 12.5ملم ژی، ب سەرپەرشتیا شەهید ستار مەلا سەدیق بناڤی، ل گارۆکی، ناڤبەرا گرکا و هەترشێ، ل پشت مە، ژ بۆ پشتەڤانیا مە دامەزران.

هێزێن دوژمنی هێدی هێدی، هەر ژ ڕەخێ زاخۆ و بێگۆڤا ڤە دهاتن و ژ جهێ گوندێ بریفکا یێ نوکە و تا کو پشتا گرێ جاسوسێ هنداڤی گرکا کۆم دبوون. وان ب تانگ و پانزەرێن خوە، خوە دابوو پشتا گرێ جاسوسی. یێ کو دکەفتە باکوورێ رۆژاڤایێ گوندی. دیسان هێزێن دیێن دوژمنی، ژ ڕەخێ کانیماسێ و فەوجا سۆتکی ل نێزیک گوندێ تشیشێ، چەند جاران بزاڤکرن کو پێشڤە بێن و ل پشت مە بزڤرن. لێ هەڤالێن مە یێن دی، کو ل نێزیک گوندێ خشخاشا و پرۆژێ کشتوکالیێ تشیشێ جهێن خوە گرتبوون. وان هێرش دکرە هێزێن دوژمنی و ئەو پاشڤە دزڤراندنەڤە.

هەرچەندە تا کو هینگێ چەند لێکدانەکا دناڤبەرا پێشمەرگەی و هێزێن دوژمنی دا روودابوو. لێ ئەم دزانین، کو هێشتا شەڕێ مەزن دەستپێنەکریە و دوژمن یێ خوە ئامادە دکەت ژ بۆ شەڕەکێ گران. ڕەوش گاڤ بۆ گاڤێ یا بەرەڤ تێکچوونێ ڤە دچیت. هێزێن مە و یێن دوژمنی دەستێ هەمیا یێ ل سەر جەلەبکا تڤەنگێ و چاڤێ وانێ ب ستێرێ ڤە. تانگێن دوژمنی یا خوە ل بەر گرێ جاسوسی ڤەشارتی و جار جار لوولیا خوە دەرتێخن و هندەک گوللەیان دهاڤێژنە چەپەرێن مە، یان گوندێن دەڤەرێ. لێ ئەو ژ بەر تۆپا مە یا 106 وRPG یێن پێشمەرگەی نەوێرن ژ پشت گری دەرکەڤن.

دڤـی دەمـی دا و ل ڕۆژا 1987/4/20 دەمـا کـو مـە دڤیـا، ئـەم خـوە پـتر نێزیکـی جـادێ بکەیـن و لنـاڤ وان خانییـن نێزیکـی جـادێ جهێـن شـەڕی ژ بـۆ خـوە چێبکەیـن. ئـەز و ڕەمـەزان سـەعید ئەرەدنـی[8] و چەنـد هەڤالێـن دی. ئـەم گەهەشـتینە مالێـن دوماهیـێ یێـن بـەر جـادێ. مـن دیـت کـو دەنگـێ ژ خانیەکـی تێـت. دەمـا ئـەم نێزیـک بووین، دبینـم کـو مـاڵا تاهـرێ عـەب جەبارایـە[9]، کـو سـەد مـترەکا نێزیکـی جـادێ یـە. مـن سـەرێ خـوە دا دژوورڤـە. مـن دیـت کـو مامـێ تاهـر و خانمـا وی و کـورێ وانـێ نێزیـک 7 سـاڵێ، دخانیڤـە دپاڵداینـە. نـە ئـەو سـویکە و نـە ئـەو بـازار. مـام تاهـر یـێ ب دەرپـێ نفسـی یـە و دوو بالیفکێـن ل بـن ئەنیشـکا وی، یـا پاڵدایـە سـەر و جـگارا ویـا د باسـکی ڕا و دوکێلـێ ژێ قلـۆز دبیتـە بـەر کوژیرکێـن خانـی. بڕاسـتی بـۆ مـن دیمەنەکـێ سـەیر بـوو. لۆمـا ئـەز ژی بێـی کـو سـڵاڤ بکەمـێ. مـن گۆتـێ: هەرێێێێـێ مامـێ تاهـر ئەڤـە چیـە؟ مـا تـۆ ل ڤـێ جیهانـێ نینـی؟ مـا تـە هـای ژ دونیایـێ نینـە؟ ئەڤـە دوو ڕۆژە خـودان گیـان ل ڤـی گونـدی نەمایـە. دسـەر هنـدێ ڕا مـالا تـە ل بـەر لێڤـا جـادێ. مـا تـۆ لەشـکەر و جـاش و تانـگ و زریپۆشـا نابینـی، ل پشـتا گـرێ جاسـوس. هـا ڤێگاڤـێ نـە گاڤـەکا دی، دێ هێرشـێ کـەن. ئـەڤ دەرە دێ بیتـە مەیدانـا شـەڕی. باشـە دلـێ تـە ب تەڤـە نینـە، مـا دلـێ تـە ب ڤـێ ژنـێ و ڤـی زارۆکـی ژی ڤـە نینـە؟

ئـەز هنـدێ گـەرم و سـترێس و پچـەک ژی یـێ تنگـژی. ئـەوی وەسـا ب دەمارێـن سـار و بشـێوەیەکی ئـارام و ل سـەرخوە، بەرسـڤا مـن دا و گـۆت: هویـن ژ کووڤـە تێـن مامـۆ؟ مـن بەرسـڤدا: ئـەم ژ کووڤـە تێیـن؟ مـا تـۆ دنیایـێ نابینـی؟ مـا تـۆ نابینـی چ دقەومیـت؟ جـارەکا دی گەلـەک تەنـا و نـەرم، گۆتـە مـن: ئـێ باشـە تـە نەگۆتـە مـن کا هـوون ژ کووڤـە تێـن. مانـە هـوون ل خـوارێ بـوون؟ مـن گۆتـێ: دوژمنـی ژ بێگۆڤـا هەتـا پشـتا گـرێ جاسـوس هێـزەکا مەزنـا کۆمکـری. نێزیکـە ئـەو دێ هێرشـێ کـەن.

ئـەم دزانیـن هێرشـا وان دێ ب تانـگا دەسـتپێکەت. دڤێـت مـرۆڤ گەلەکـێ نێزیـک بیـت هەتـا RPG کاریگەریـێ ل تانگـێ بکـەت. ژبـەر هنـدێ ئەمـێ بخـۆ ل جهەکـێ نێزیـک دگەڕیـن. کـو بشـێین RPG یـا لـێ بکاربینیـن ل دژی تانـگا. مـن هنـد دیـت ئـەو هێـدی ڕابووڤـە. هاتـە دەر و گۆتـە مـن وەرە. سەرشـۆکەکا وان، یـا نێزیـک 4م2، ل دەرێ خانـی بـوو. ئـەو ب بلۆکێـن چیمەنتـۆی هاتبـوو چێکـرن و هنـدەک تۆتیـا ل سـەر بانـێ وێ بـوو. مـام تاهـری دەسـتێ خـۆ دا تۆتیـای هاڤێـت و هنـدەک بلـۆک ژ دیـوارێ بەرامبـەر دەرگەهـی هاڤێـتن و وەکـی پەنجەرەکـێ لێکـر. گۆتـە مـن: ئاهـا ئەڤـە چەپـەرێ وە. ڤێـرێ خـۆش جهـێ RPG یـێ یـە. گـۆڕی و دوکێـلا وێ ژی دێ د دەرگەهـی ڕا دەرکەڤیـت. هـوون دشـێن ل ڤێـرێ بکەیفـا خـوە شـەڕێ خـوە بکـەن. مـن گۆتـێ: تـۆ حەنـەکا دکـەی یـان ژ دل دبێـژی؟ بەرسـڤا مـن دا: حەنەکێـن چ مامـۆ؟ ب سـەرێ تـە و ب سـەرێ کـوڕێ خـوە، ئـەز ژ نیڤـا هەمـوو دلـێ خـوە دبێـژم. چیـە یـان ڤێـرێ نـە ب دلـێ تەیـە؟ مـن گۆتـێ: دێ چـەوا د حەوشـا تـە دا شـەڕی کەیـن و تـۆ و زارۆکێـن خـوە دخانـی ڤـە. مانـێ هـەر گوللەیـەکا تانـگ ل خانیـێ تـە بـدەت، دێ وە هەرسـێیا دخانیڤـە سـۆژیت. تەماشـەی مـن کـر و کـرە کەنـی و گـۆت: مامـۆ هەکـە گوهـێ وە ل هنـدێ بیـت، هـوون نەشـێن شـەڕی بکـەن. دەمـا هـوون شـەڕی دکـەن. بـلا تنـێ دوژمـن ل بیـرا وە و پێـش چاڤێـن وە بیـت. هـوون هـزرا مـە نەکـەن. پـا هەکـە تانگـێ گوللـە ل چەپـەرێ وە دا و هـوون شـەهیدکرن! مـن گۆتـێ: مـام تاهـر ئـەم پێشـمەرگەنە، ئەڤـە کارێ مەیـە. شـەهیدبوون ژی ڕێـکا مەیـە. بەلـێ نابیـت دڤـی شـەڕی دا هـوون ل بـەر پیـا بچـن. گۆتـە مـن: گوهـێ وە ل هنـدێ نەبیـت. خـۆ گیانـێ مـە ژ یـێ

وە یێ شرینتر نینە. من دیت ئەز هۆسا نەشێمە مام تاهری. من ژی ئێدی خوە بێدەنگ کر.

پاشی وی گۆتە من: وە فراڤین خواریە؟ من گۆتێ: نەخێر. گۆت: دێ وەرنە ژوور. ژنما وە ساڤارەکا خۆشا چێکری و نیڤشکێ خۆمالی ژی یێ بسەردا کری. هەما مرۆڤ تبلێن خوە لگەل دخۆت. من هەر لێ تەماشەکر. ئەز تشتەکی تێنەگەهەشتم. من گۆت یان ئەم د دینین یان ئەڤ مرۆڤە. هەروەکی ئەڤە نە ل ڤێ جیهانێ یە، هندێ ئارام و تەنا و بێخەمە.

پاشی ئەم چووینە ژوور و ڕوونشتین. وان رۆژا شوڕشێ لێبوورینەکا گشتی ژ بۆ جاشا و چەکدارێن دوژمنی دەرێخستبوو. مە دڤیا وێ بەیاننامە لێبوورینێ بگەهینینە هندەک بنگەهێن جاشا. من ژی ژ بەر هندێ پسیار ژ مام تاهری کر و گۆتێ: ئەڤ بنگەهێ (رەبیە) مێرکرێ، کو 400 مترەکا دکەفتە رۆژهەلاتێ مالا وی، جاشێن کێ تێدانە؟ گۆتە من: بۆچیە؟ من ژی مەسەلا بەیاننامە لێبوورینێ بۆ گۆت. هەما من دیت ئێکسەر گۆتە کوڕێ خوە: عەبدلجەبار بابۆ ڕابە وان کاغەزا ببە بدەف وان جاشان. من گۆتێ: ما تۆ وان دنیاسی؟ گۆتە من: نە باوەر بکە ئەز نزانم کانێ کینە تێدا. من گۆتێ: ئێ باشە پا دێ چەوا بەرێ ڤی زارۆکی دەیە وێرێ، د ڤی حالەتێ شەڕی دا کو تبلا هەمیا یا ل سەر جەلەبکی؟ بکەنیڤە گۆتە من: مامۆ ما دوێرن تشتەکی بکەن، ئەڤە چەند رۆژە ژ ترسا پێشمەرگەی ڕوحا لێ بوویە بەلا. من کر و نەکر کو کوڕکی نەڤڕێکەین. هەما وی قەفتا کاغەزا ژ من وەرگرت و کرە د دەستێ کوڕکی دا و گۆتێ: ها بابۆ، ببە بدەڤێ و بزانە جاشێن کێنە و زوو وەرەڤە. کوڕک ژی وەکی بابێ خوە، بێترس و ب شێوەیەکێ گەلەک نۆرمال، ڕابوو بەیاننامە برن. لێ باوەریا مە نەهات. مە دوو پێشمەرگە ڕاسپارتن، کو چاڤدێریا کوڕکی بکەن تاکو دچیت و تێت. دا

تووشـی چ ڕوودانـان نەبیـت. کـوڕک د 20 خولەکـەکا دا چـوو و هاتەڤـە و کارێ خـوە گەلـەک بجـوان بجـی ئینـا.

ل سـەر فراڤینـێ مـن جـارەکا دی گۆتـێ ڤـە: باشـە مـام تاهـر، تـۆ حەنـەکا ب مـە دکـەی، یـان بڕاسـتی تـۆ نادەرکەڤـی و دێ ل ڤێـرێ بـی؟ وی بەرسـڤا مـن دا: مامـۆ دێ کووڤـە دەرکەڤـم؟ ئەڤـە خـۆ ل سـاڵێن پێنجینـان مـن هەسـپەکێ ڕەهـوان هەبـوو و مـن ل سـەر سـنوورێ ئیـراق و سـوریێ قەچاخچیاتـی دکـر و تشـت ژ سـوریێ دئینـان. ئەڤـە هێشـتا تشـتێن هینگـێ یـێ دمـالا مـن دا و ژ هینگـێ وەرە، هەرسـاڵ ئـەزێ هنـدەک تشـتا دکـڕم و مالـێ دکـەم. ئـەز نەشـێم ڤـێ مالـێ ڤەلڤینـم. ئـەز دزانـم چ لەهـی و غەزەبـا بڕێڤـە. بەلـێ پـا هەمـا دێ ل ڤێـرێ بـم. چ لێهـات بـلا وەلـێ بێـت.

رۆژا پاشـتر 1987/4/21 هێـزەکا دوژمنـی هـات و دڤیـان ڕێکـێ پرۆڤـە بکـەن کانـێ دێ کارڤەدانـا پێشـمەرگەی چ بیـت. هێـزا پێشـمەرگەی و بەرگـری مللـی ژی ژ هـەردوو ئالیێـن جـادێ هێـرش کـرێ. هێزێـن پشـت جـادێ دنێزیکـتر بـوون و ئـەو زووتـر گەهەشـتنە سـەر تۆمبێـلان. دوو تۆمبێلێـن تویوتـا یێـن جاشـا هاتنـە سـۆتن و دوو جـاش هاتنـە دیلکـرن. کـو ئێـک سـەر ب فەوجـا جاشـا یـا ژمـارە 68 بـوو یـێ دی ژی سـەر ب فەوجـا 113 بـوو. دیسـان لەشـکەرەک ژی هاتـە گرتـن کـو سـەر ب یەکەیـا 33281 بـوو.

ئەڤـە چەنـد رۆژە جـادا کانیماسـێ-بێگۆڤا هاتیـە بڕیـن و چەنـد جارەکێـن دی هێزێـن دوژمنـی بزاڤکـرن کـو ڕێ ڤەکـەن و دۆرپێچـێ بشـکێنن. لـێ هـەر جـار دیسـا ئـەو دهاتنەڤـە شـکاندن.

ب سەرپەرشـتیا بەرپرسـێ بـەرەی، حەمیـد خواسـتی، بڕیـار هاتـەدان کـو هنـدەک ژ وان بنگەهێـن دوژمنـی، یێـن دۆرێـن بۆسـەیا خـوە

ئـەم بگریـن. دا کـو پـتر مەیدانـا شـەڕی بـۆ مـە بەرفـرە ببیـت. ئێڤاریـا 1987/4/24 بنگەهـێ جاشـا یـێ (مێرکـڕێ)، کـو دکەفتـە ڕۆژهەلاتـێ باکـوورێ گـرکا، هاتـە گرتـن و 3 جاشـێن فەوجـا 111 هاتنـە دیلکـرن، لگـەل چەکەکـێ RPG و ڕەشاشـەکا تکتاریـوف و 3 کلاشـینکۆفا و کۆمـەکا پێدڤیێـن دیێـن لەشـکەری. هەروەسـا ئەلنـدەکا زوو ڕۆژا 1987/4/25 بنگەهـێ (نهنهکـی) کـو دکەفتـە باشـوورێ ڕۆژاڤایـێ گـرکا، ئـەو ژی هاتـە گرتـن، لگـەل کۆمـەکا پێدڤیێـن لەشـکەری. ڕۆژا 4/25 هێزێـن ڕژێمـێ هێرشـەکا دی ئینـا، لـێ ئـەو ژی هەروەکـی یێـن دی زوو هاتـە شـکاندن.

پشـتی ڤـان هەمـی بزاڤێـن دوژمنـی، یێـن کـو بـۆ دەمـێ نێزیکـی 10 ڕۆژان بـەردەوام خـوە جەربانـدی و هـەر شکەسـتن خـواری. ئێـدی دەمژمێـر 10.30 ڕۆژا 1987/4/27 دوژمنـی بهێـزەکا گەلـەکا مەزنـا جـاش و لەشـکەر و تانـگ و زریپـۆش و تۆپێـن گـران و هەلیکۆپـترا، هێرشـەکا مـەزن ژ هـەردوو ئالیـا ڤـە دەسـتپێکر. هێزێـن کـو ژ زاخـۆ، باتیفـا و بێگۆڤـا هاتبـوون، لگـەل تانـگ و زریپۆشـان، ژ ئالیـێ ڕۆژاڤـای ڤـە هێـرش ئینـا بـۆ سـەر جـادێ و بـۆ چیایـێ سـەرێ حەمـێ. هێزێـن کـو ژ کانیماسـێ، ڕاڤینـا و فەوجـا سـۆتکی ڤـە هاتبـوون، ژ ئالیـێ ڕۆژهەلاتـی ڤـە هێـرش ئینـا و ل ئاسـمانان ژی بـەردەوام 6 هەلیکۆپتـەرا ئاگـر دبارانـدە سـەر چەپەرێـن پێشـمەرگەی. لـێ ئـەو هێـرش ژی، ل هەرسـێ بەرەیێـن گـرکا، سـەرێ حەمـێ و تشیشـێ، هاتـە شـکاندن و زیانێـن مـەزن گەهەشـتنە هێزێـن لەشـکەر و جاشـا.

ئێـدی ل ڕۆژێـن 28-29-1987/4/30 ڕۆژانـە دوو یـان سـێ هێرش دهاتن و هەمـی ژی هاتنـە ژناڤـبرن. زیانێـن مـە تنـێ برینـدار بوونـا پێشـمەرگە نـاسر هـرۆری[10] بـوو ل ڕۆژا 4/28 ب سـاچمەیەکا تۆپـێ.

ڕۆژا 4/28 دەمـێ شـەڕێ گـەرم، دوو تراکتـۆر ژ ڕەخـێ بێگۆڤـا ڤـە هاتـن. دەسـتپێکێ پێشـمەرگا ڤیـا تەقـێ لـێ بکـەن پاشـی پشـتی دیتیـن

کـو شـۆڤێر تەنـێ یـێ لسـەر، پێشـمەرگەی تەقـە لێنەکـر. ئـەو هاتـن و مـالا مـام تاهـرێ عـەب جەبـارا بارکـرن و بـەرەڤ بێگۆڤـە ڤـە بـرن.

هۆسـا تـا کـو پشـتی ئەنجامدانـا داسـتانا سـۆتکی ،ل شـەڤا 1987/5/5-4، ڕێیـا کانیماسـێ-بێگۆڤا بـۆ دەمـێ نێزیکـی 20 ڕۆژا مـا د دەسـتێ پێشـمەرگەی دا. بهیـچ شـێوەیەکی هێزێـن زۆرێـن ڕژێمـێ نەشـیان وێ دۆرپێچـێ بشـکێنن. د وان 20 ڕۆژان دا تنـێ ڕێیـا ئاسـمانی بدەسـتێ وان مابـوو، کـو پێدڤیێـن جـاش و لەشـکەرێن سـۆتکی، راڤینـا، کانیماسـێ و سـەرزێڕی ب هەلیکۆپتـەرا بـۆ دبـرن.

دا ڤێجـا بێینـە سـەر بابەتـێ عەمـێ گراڤـی. عەمـێ کەسـەکێ دیـن بـوو. ئـەو یـێ سـۆر و سـپی، بلنـد، وگەلەکـێ بهێـز بـوو. ئـەو دگەهەشـتە بنەمـالا سـمایل ئاغایـێ مەزنـێ گراڤیـا، ل دەڤـەرا نـۆدزێ، ناڤبـەرا وانـێ و جولەمێرگێ. ل سـالێن 1960 ان هنـدەک مرۆڤێـن وان ژ بـەر حکومەتـا ترکـی رەڤـی بـوون، هاتبوونـە گونـدێ کێسـتە. ئـەز بـاوەر دکـەم ئـەو ژی هینگـێ لگـەل وان هاتبـوو. هنـدی بیـرا مـن تێـت ژ بچووکاتـی، ئـەو هـەر ل گوندێـن کێسـتە و هـرۆرێ و وان گوندێـن دەڤـەرێ دژیـا. کارێ وی ئـەو بـوو، رۆژانـە ل سـەر رێکێـن گونـدا یێـن پەیـادە، وی بـەر ژ ڕێکـێ ڤەدوژارتـن و رێ خـوەش دکـرن. پشـتی ل سـالا 1976 بەعسـیا گوندێـن نێزیکـی سـنووری وێـران کریـن، ئـەو هاتبـوو گونـدێ گـرکا ل وێـرێ دژیـا.

وێ رۆژا 1987/4/20 دەمـێ ئـەم ژ دەف مـام تاهـرێ عـەب جەبـارا زڤرِیـن و بـەرەڤ نـاڤ گونـدێ گـرکا هاتیـن. ئـەم مابووینـە بـێ رادیـو و هایا مـە ژ دەنگوباسـان نەبـوو. هەڤالـێ مـە یـێ پێشـمەرگە، رەمـەزان سـەعید ئەرەدنـی، کـو ئـەو هۆسـتایەکێ زیرەکـێ ڕادیویـا بـوو، وی گۆتـە مـن: دێ

ل ناڤ ڤان خانیا گەڕم، بەلکی ڕادیۆیەکا خراب یان ترانسیستۆرەکی ببینم، دێ بۆ مە کەمە رادیۆ. دا مە های ژ دەنگوباسان هەبیت. دوماهیێ ژی ئەو شیا ژ هندەک کەر و پرتێن دوو رادیۆیێن خراب، تشتەکی چێکەت و وایرەیەک ژێ بر و بسەرێ دارەکێ ڤەکر. هۆسا مە گوهداریا ئێزگێ دەنگێ کوردستانێ پێ دکر و نووچە وەردگرتن.

دەمێ رەمەزان ل ناڤ وان خانیا ل رادیوییێن خرابووی دگەڕیا، دا چیتە دخانیەکی ڤە. پاشی ب دەنگەکێ نزم وی گازی من کر و گۆت: وەرە ئەڤە تەرمەکێ ل ڤێرێ. ئەز بلەز چووم. هۆسا چوومە هنداڤێ، دبینم کو عەمێ یە. ئەو یێ کەفتیە بەر سفکا خانیەکی و کەڤیژا بدەڤی دا هاتی و یێ نەلڤە. ئەز چوومە هنداڤێ. من سەرێ وی هەژاند و گازیکرێ: عەمەراغا ئووووو عەمەراغا (ب زارۆکاتی مە هەر دگۆتێ عەمەراغا). من دیت هێدی چاڤێن خوە ڤەکرن. لێ نەشیا باخڤیت. نەبێژە ئەو چەند رۆژەکە گوندێ هاتیە بەردان و هەرکەسەک ب حالێ خوە ڤە یێ مژیل بوو. کەسێ های ژ وی نەمایە. تەنێ ئەو و مام تاهرێ عەب جەبارا ییێت ماینە ل گوندی، ئەو ژی بسەرێک هەلنەبووینە. لۆما عەمێ ژی یێ مایە برسی و تێنی و ژ برسادا یێ کەفتیە وێ بەرسفکێ.

سپێدێ دەما ئەم دچووین، مە قەستا نک مالا مام تاهری دکر. ژنشکەکێڤە من دیت ژنەکا نێزیک 45 ساڵێ یا تێت. دەستەکێ جلێن ڕەشێ دبەر و دەرسۆکەکا سپیا دسەری. جار ل بن جادێ و جار ژی ل سەر جادێ، یا تێت. من پێشمەرگەیەک ب بەرڤە ڤڕێکر و گۆتێ: بێژە وێ ژنێ خوە بەردەتە ناڤ بیستانا، دا نەبیتە ئارمانجا گوللێن جاشا. ژن هاتە دەف مە. ئەو یا بێهن هلمایە و یا دکەتە گری و گەلەکا شەپڵیە. مە خۆ دا بەر دیوارێ خانیەکی. من گۆتێ: روینە دەیکا من. من مەتەرێ خوە یێ ئاڤێ دایێ، من گۆتێ: ئاڤێ ڤەخۆ.

هـەر تەماشـەی مـن کـر. پاشـی گـۆت: مـا دێ چـەوا ئاڤـا وە ڤەخـۆم. هوینێـن د شـەڕی دا. ئـاڤ بـۆ وە گەلـەکا پێدڤیـە. مـن گۆتـێ: ڤەخـۆ دەیـکا مـن. ئەمـێ دنـاڤ گونـدی دا، ئـاڤ گەلـەکا مشـەیە. وێ ڤەخـوار. پچەکـێ بێهنـا وێ هـات. هـەرا دبێژیـت: کا کـوڕێ مـن، کا شـڤانێ مـن؟ شـەهید بوویـە یـان مایـە؟ مـن گۆتـێ: شـڤان کیـە دەیکـێ؟ گـۆت: شـڤان هـرۆری، ئـەو کـوڕێ منـە. ئـەز دزانـم ئەڤـە چەنـد رۆژە شـەڕە و دزانـم کـوڕێ منـێ دنـاڤ دا. بـەس ئـەز نزانـم مایـە یـان نـە. مـاڵا مـە یـا ل هەولێـرێ. ئـەزا ژ وێـرێ د هـەوارا وی هاتیـم. شـەهید شـڤانی بـەری هینگـێ گۆتبـوو مـن، کـو مـاڵا وانـا ل هەولێـرێ.

مـن ژی گۆتـێ دەیـکا مـن: تـۆ وان گـر و کۆخکێـن هـە دبینـی یـێ ل دەرێ گەلـی ل پشـت جـادێ؟ گـۆت: بەلـێ. مـن گۆتـێ: ب هەمـی سـویندا ئاهـا شـڤانێ ل وێـرێ لگـەل هەڤـالا. بـەس ب هیـچ شـێوەیەکی تـۆ نەشـێی بگەهیـە دەف وان. چونکـی ئەگـەر تـۆ 10 مـترا ژ جـادێ ڤـارێ ببـی بـەرەڤ باکـوور، دێ جـاش و لەشـکەر تـە کـوژن. ئەگـەر بمینـی هەتـا شـەڤێ ژی، کـو ئـەم ب شـەڤ تـە بگەهینینـە دەف، مـرۆڤ نزانیـت هەتـا ئـەڤ شـەڤە یـان سـپێدێ دێ چ چێبیـت. چونکـی تـۆ یـا دبینـی دوژمنـی چەنـد هێـز و چەکـێ کۆمکـری. هـەر دەقەکـێ دشـێن هێرشـێ بکـەن و وی دەمـی ژی دباشـترین حالـەت دا، تـۆ دێ ل ڤێـرێ ئاسـێ بـی و نەشـێی بزڤرِیەڤـە مـالا خـوە. ئـەز هیڤـی دکـەم نوکـە بزڤرِەڤـە هێشـتا هێرشـێ دەسـتپێنەکری. سـۆز بیـت هـەر تشـتێ تـە بڤێـت، ئـەز بگەهینمـە شـڤانی.

وێ بـاوەری ب مـن ئینـا و گۆتـە مـن: داوو خـلاس، مـن بـاوەر ژ تـە کـر و دلـێ مـن ئـارام بـوو. کیسـەک د دەسـتا دا بـوو، چەنـد نانەکێـن فرِنـێ و چەنـد باجـان سـۆرک (کـو هێشـتا ل دەڤـەرێ نەدەرکەتبـوون)، د کیسـی

دا بـوون. گۆتـە مـن: ئەڤـە مـن ژ هەولێـرێ بـۆ شـڤانی ئینابـوون. بـەس مـادەم ل پشـت جـادێ یـە بـلا بـۆ وە بـن. مـن گۆتـێ: دێ ب شـەڤ بـۆ بـەم. گۆتـە مـن: پێدڤـی ناکـەت، خـوە تووشـی نەخۆشـیەکێ بکـەی بـۆ هنـدێ. بـلا بـۆ وە بـن. فەرقـا وە و شـڤانی نینـە.

ڤێجـا دەمـێ ئـەم چووینـە سـەر تەرمـێ عەمـێ، مـن ئێکسـەر زانـی کـو ئـەو یـێ ژ برسـا و تێهنـا کەفتـی. مـن تـرارەک ژ وی خانـی ئینـادەر و ئـاڤ ژ مەتـەرێ خـۆ کـرێ و بدەڤـی دا کـر. لـێ ئـەو نەشـیا ڤەخـۆت. دوو سـێ جـارا مـن گۆتـێ: دێ نانـی خـۆی؟ ب ئیشـارەتا چاڤـا گۆتـە مـن: نـۆ. ئێـدی مـەژی گەلـەک دەم نەبـوو. دڤیـا ئـەم زوو گەهەشـتباینە دەف هەڤـالان ژ بـۆ ڕێخسـتنا کارێـن خـوە. مـن و رەمەزانـی ئاڤـا مەتەرێـن خـۆ بـۆ ڤالاکرنـە تـراری و نـان و باجـان سـۆرکێن دەیـکا شـڤانی ئینایـن، ئەو ژی مـن دانانـە بـەر سـەرێ وی. مـن گۆتـێ: ئاغـا ئەڤـە ئـەم چووین. ئەڤـە ئـاڤ و ئەڤـە ژی نـان و باجانـک. وان بخـۆ، دێ ڕابیەڤـە، دێ چێبـی. رۆژا پاشـتر ئـەم هاتینەڤـە دهـەوارا وی. مـە دیـت کـو ئـاڤ هەمیـا ڤەخـواری و نـان و باجانـک ژی هەمیێـت خوارین و نەمایـە ل وێـری.

ئـەو هاتبـوو نـاڤ گونـدی و چووبـوو دخانیەکـی ڤـە. پشـتی هینگـێ مـن گۆتـە شـەهید مسـتەفا تۆڤـی، وی و هەڤالەکـێ دی، ب شـەڤ عەمـێ ل جـادێ دەربازکـر و بـرە نـاڤ مالێـن قومریـا ل گەلیـێ قومریـێ.

شـانس هۆسـایە.. نـان و باجـان سـۆرک ژ هەولێـرێ بـۆ کـێ هاتنـە گـرکا و وان گیانـێ کـێ ژ مرنـێ رزگار کـر!

(1) جەهوەر میرزا یەحیا ئەرەدنی، ل ساڵا 1952 ل گوندێ ئەرەدنا ل دەڤەرا سەرسنکێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1974-1975 پێشمەرگە بوویە. ل ساڵا 1982 بوویەڤە پێشمەرگە لگەل ڕێکخراوا شەهید شەعبان عومەر ل سنووری لژنا ئامێدیێ. ساڵا 1985 دبیتە ئەندامێ ڕێکخراوا شەهید سەعید سپینداری. ساڵا 1986 دبیتە بەرپرسێ هەمان ڕێکخراوێ. پاشی دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوا مەتین. ل ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبیت. ساڵا 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ ل سەر کارێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ. نوکە ژی پێشمەرگێ خانەنشینە، ل سەرسنکێ دژیت.

(2) بنێرە ل27 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ -ئێکێ

(3) بنێرە ل105 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ -ئێکێ

(4) عبدالعزیز محەمەد حسێن توڤی، ل ساڵا 1955 ل گوندێ گرکا، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1976 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی. ل ساڵا 1982 ئامادەیی یا چاندنێ ل زاخۆ ب دوماهی ئینایە و هەمان ساڵێ پەیوەندی ب شوڕشێ کریە. ساڵا 1984 دبیتە بەرپرسێ بەرگری مللیێن گوندێ گرکا و پشکداریێ دگەلەک چالاکیێن پێشمەرگەی دا دکەت. شەڤا 14-1987/9/15 ل داستانا کانیماسێ، ئەو لگەل مامێ خوە مستەفا، ل ئاستەنگا گوندێ گرکا ب گوللە تۆپەکا لەشکەرێ ئیراقێ شەهید

دبیت. شەهیدی کورەک و کچەک ل پاش خوە هێلاینە.

(5) مستەفا حسێن مەعروف توڤی، ل ساڵا 1946 ل گوندێ گرکا، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1961-1975 پێشمەرگە بوویە. ساڵا 1978 بوویە ئەندامێ ڕێخستنێن نهێنی. ساڵا 1981 پەیوەندی ب شوڕشێ کریە و بوویە بەرگری مللی ل گوندێ گرکا. ل شەڤا 14-1987/9/15 ل داستانا کانیماسێ، ئەو و برازایێ خوە عبدالعزیز محەمەد پێکڤە، ب گوللە تۆپەکا لەشکەرێ ئیراقێ، ل ئاستەنگا گوندێ گرکا شەهید دبن. شەهیدی 11 زارۆک ل پاش خوە هێلاینە.

(6) بنێرە ل140 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ -ئێکێ

(7) بنێرە ل46 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ -ئێکێ

(8) بنێرە ل197 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ -ئێکێ

(9) تاهر سالح عبدالجبار بامەرنی یێ بەرنیاس ب تاهرێ عەب جەبارا، ل ساڵا 1900 ل بامەرنێ هاتیە دنیایێ. وی تا کو پولا چارێ سەرەتایی خواندیە، لێ خواندن و نڤیسینەکا باش دزانی. ئەو کەسەکێ ڕێنجبەر و زیرەک بوو. ل سالێن 1950 ان وی ب هەسپێن رەهوان قەچاغی و بازرگانیا ناڤبەرا ئیراق و سوریێ دکر. دیسان هەموو دەما ئەو خودان ئەرد و ملکەکێ باش بوو. بەردەوام ژی وی گاڕانەکا چێل و گیانداران هەبوو. ساڵا 1963 دەمێ جاشا و لەشکەرێ ئیراقێ و سوریێ بامەڕنێ

سۆتی و خەلکێ بامەڕنێ دەربەدەر بووین، تاهر ژی ل گوندێ گرکا ل دەڤەرا کانیماسێ ئاکنجی بوو. پشتی پەیمانا 11 ئادارا 1970 ژی ئەو نەزڤریەڤە بامەرنێ و هەر ما ل گرکا. وی ل وێرێ ژی ئەرد و ملکەکێ باش کری. ل ساڵا 1987 پشتی شەڕ کەفتیە گرکا، جاشا ماڵا وی تالانکر و پاشی ئەو ڤەگوهاستە بێگۆڤا. پشتی سەرهلدانێ ئەو زڤرینەڤە گرکا. ساڵا 1996 وی ل گرکا وەغەرا دوماهیێ کر.

(10) ناسر وەیسی دەشتان، ساڵا 1967 ل گوندێ هرورێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. دەرچوویێ خواندنا سەرەتایی یە. ساڵا 1984 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ل ئەنفالێن 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. 1991 زڤریەڤە کوردستانێ سەر کارێ پێشمەرگاتیێ تا کو ساڵا 1994. پشتی هینگێ دەست بکارێ کرین و فرۆتنا ئەرد و خانیان کریە و تا نوها ژی بەردەوامە و ل دۆمیز/دهۆکێ دژیت.

تەکنیکا چیا، ئەو پانزەرا بێ جادە سەرکەفتیە سەر کەڤری

دبیت ئەم بپرسین گەلۆ تەکنیک و چیا چ لگەلێک هەیە! لێ براستی ژی پێشمەرگەی ل چیایی گەلەک پێدڤی ب تەکنیککارا هەبوو. هەرچەندە هندەک تەکنیککارێن چەکی مە هەبوون، کو بێی پەروەردە و هەر ژ دەف خوە فێری کارێ چاکسازیا چەکی ببوون، کو ب (جخسی) دهاتنە ناڤکرن. لێ پرانی کارێ وان، شارەزایی یا وان ل سەر چەکێ سڤک و ناڤنجی بوو. وان شارەزایی د تەکنیکا ماتۆر، دینەمۆ، پانزەر و ترۆمبێلا دا نەبوو. سالێن دوماهیێ ئێدی گەلەک جارا دهێرشێن پێشمەرگەی دا بۆ سەر بنگەهێن دوژمنی، هندەک چەک و ئامووریێن گران و نوو دکەفتنە دەستێ پێشمەرگەی، کو پێشمەرگە پێدڤی ب تەکنیککارەکی بوو ژ بۆ ڤەکرن و ڤەگوهاستن و جارەکادی دامەزراندنا وی چەکی. گەلەک جارا ژی ژ ئەگەرێ نەبوونا تەکنیککاران پێشمەرگە نەچار دبوو کو وی چەکی ژناڤ ببەت، بێی کو بشێت مفای ژێ ببینیت. بۆ نموونە ل

ڕۆژا 1983/11/11 دەمێ مە هەردوو چەپەرێن دوژمنی یێن هنداڤی قەدشێ ل ناڤبەرا سەرسنک و ئامێدیێ گرتین، چەپەرێ (گرێ کانی سێڤکێ) کو دکەڤیتە باکوورێ ڕۆژهەلاتێ قەدشێ، ڕەشاشەکا دژی ئاسمانی یا 14.5ملم تێدا بوو. ژ بەر کو کەسێ ژ مە ئەو شارەزایی نەبوو کو هەمیێ ڤەکەت و پارچە پەرچە بکەت. ژ بەر هندێ ئەم نەچار بووین کو تەنێ لوولیا وێ بینین و بنگەهێ وێ ژی ئەحمەد چەلکی[1] دا بەر ڕۆکێتێن RPG یان و ژناڤبر دا کو دوژمن ئێدی مفای ژێ نەوەرگریت.

هەردیسان ژ بۆ کاروبارێن دینەمۆیێن ئەلەکتریکێ ژ بۆ داگرتنا دەزگایێن مە یێن بێتەلێ، هەموو دەما مە کێماتی هەبوون. گەلەک جارا ئەڤە دبوو ئەگەرێ قوربانیدانێ ژی. بۆ نموونە لژنا دهۆکێ پێشمەرگێ خوە فەیسەل ئەحمەد فەتاح سەراڤکی[2] رادسپێریت کو وێ پاتریا تۆمبێلێ یا کو ژ بۆ دەزگایێ بێتەلا لژنێ تێتە بکارئینان، ببەت و بڕێکا هندەک کەسێن جهێ باوەریێ ڤڕێکەتە دهۆکێ دا کو داگرن (شەحن بکەن). ئەو ژی پاتریێ دبەتە کۆرێن گاڤانا و ب ڕێکا کەسەکی ڤرێدکەتە دهۆکێ ژ بۆ داگرتنێ، نزانم چەوا ئەمنا دهۆکێ پێدزانیت و دەستێ وان دگەهیتە پاتریێ و شوونا داگرتنێ وێ تژی TNT دکەن. دەما پاتری جارەکا دی دگەهیتەڤە کۆرێن گاڤانا، فەیسەلی دڤێت وێ پرۆڤە بکەت کانێ هاتیە داگرتن یان نە. دەمێ ئەو سەرکێن وایرێ دگەهینیتە پاتریێ پاتری دپەقیت و خانی بسەرێکدا دئینیت، فەیسەل و چەند کەسەکێن خودانێن مالێ شەهید دبن.

ل ساڵا 1985 دەمێ بەعسیا دەستپێکری مالباتێن پێشمەرگا دەرێخستینە ناڤ دەڤەرێن رزگارکری. لگەل ڤێ هەوێ مالباتا کادرێ پارتی عزت بناڤی ژی تێتە دەرێخستن. برایێ وی ئۆسمان[3] لگەل

مالباتـێ تێتـە دەرێخسـتن و ئـەو ل گونـدێ هەترشـێ و پاشـی چەمسـەیدا و دوماهیـێ ژی ل بناڤیـێ ل دەڤـەرا کانیماسـێ ئاکنجـی دبـن.

ژ بـەر کـو ئۆسـمانی هـەر ژ بچووکاتـی کارێ تۆمبێـلا و فیتەریـێ کربـوو و ئـەو گەلەکـێ ئاقلتیـژ بـوو ژ بـۆ وان کاران، لژنـا ئامێدیـێ ب هاتنـا وی کەفتـە خێـرا خـودێ. بـەری هینگـێ لژنـێ دینەمۆیـەک هەبـوو لـێ ئـەو ژ کارکەفتبـوو. ژ بـەر هنـدێ هەمـی دەمـا لژنـێ پێشـمەرگە ڤرێدکرنـە وان گونـدا دا کـو تراکتۆرەکـێ بینـن و پاتریـا دەزگایـێ بێتەلـێ پـێ داگـرن. وی دەمـی ئیناننـا پارچـا بـۆ دینەمۆیەکـێ ئەلەکتریکـێ بـۆ نـاڤ دەڤەرێـن رزگارکـری، ب هیـچ شـێوەیەکی دشـیان دا نەبـوو. لـێ ئۆسـمانی بڕیـاردا کـو دڤێـت ئـەو ڤـێ ئارێشـێ چارەسـەر بکـەت. ئـەو ڕابـوو ب قەچاغـی چـوو مۆسـل. هنـدی پارچێـن پێدڤـی ژ بـۆ چێکرنـا دینەمۆیـی، یێـن کـو ئـەو بزانیـت دێ شـێت دەربازکـەت، وی کڕیـن و ئینـان. وی دەسـت ب چێکـرن و لێکدانـا دینەمۆیـێ خوەکـر، لـێ هنـدەک پارچـە هەبـوون کـو ئـەو نەشـیابوو ل کۆنترۆلێـن ئەمنـا بەعسـیا دەربـاز بکـەت. ئـەو ڕابـوو ئـەو پارچـە ژی ژ دارێ چنـارێ چێکـرن و دینەمۆیـێ خـوە چێکـر و دا کاری. هۆسـا ئـەو شـیا ئارێشـەیەکا مەزنـا لژنـێ چارەسـەر بکـەت. تـا کـو ل داسـتانا کانیماسـێ ل رۆژا 1987/9/14 پێشـمەرگەی دینەمۆیەکـێ نـوو و باشـتر ژ فەوجـا لەشـکەریا کانیماسـێ ئینـای و ئـەو ئارێشـە ب ئێکجـاری چارەسـەر بـووی.

دەمەکـی ژی هنـدەک بـزاڤ هاتنـە کـرن کـو ئەلەکتریکـێ ژ بـۆ بارەگایـێ لقـا ئێـک ل سـەر زێـی چێکـەن. ب شـێوەیەکی ئەلەکتریکـەکا لاواز بـۆ چەنـد دەمژمێـرەکا هاتـە چێکـرن، کـو HERTZ تێـدا نـە بـوو. ژ بـەر هنـدێ ژی رۆژانـە پاتریێـن دەزگاییـن لقـێ ب وێ ئەلەکتریکـێ

دسـۆتن و کوندێسـەر ژی دپەقیـن. ئۆسـمان ڕابـوو ب کریارەکـێ و لگـەل ئاڤـێ ئـەو ئەلەکتریـک کـرە هێـزەکا دروسـتا بـێ ئارێشـە و ئێـدی بارەگایـێ لقـێ بـوو خـودان ئەلەکتریکـەکا 24 دەمژمێـری.

پاشـی ڕۆژا 1986/5/14 مانگێشـکێ هاتـە رزگاکـرن ژ ئالیێ پێشـمەرگەی ڤـە، مۆتۆرسـکلەکا لەشـکەری وەک دەسـتکەفت کەفتـە دەسـتێ پێشـمەرگەی و لژنـا ئامێدیـێ ئـەو بەخشـیە ئۆسـمانی، دا کـو ئـەو بشـێت زوو خـوە بگەهینتـە وان جهێـن کـو شـوڕش پێدڤـی ب خزمەتێـن وێـن تەکنیکـی دبیـت. ئێـدی گەلـەک جـارا ئۆسـمان دشـیا خـوە بگەهینیتـە دەڤەرێـن لژنێـن دی ژی و د کارێـن تەکنیکیـدا هاریکاریـا وان بکـەت. یـان ژی د دەمێـن شـەڕ و تەنگاڤیـان دا پۆسـتا پـێ بگەهینیـت.

هـەر ل مانگێشـکێ تۆمبێلـەکا لاندکـرۆزەرا ئەمنـا بەعسـیا کەفتـە دەسـتێ پێشـمەرگەی. لـێ د ئەنجامـێ شـەڕی دا تانکـێ بەنزینـێ و بۆڕیێـن سـتۆپی و تانکـێ ڕۆنـی و ڕادێتـەر و پڕانیـا ئامووریـن وێ ژ بـەر ساچما کونکـون ببـوون. ئۆسـمانی ب زیرەکیـا خـوە هـەر ل وێـرێ ئـەو کون هەمـوو ب دارا و تشـتێن دی گرتـن و تۆمبێـل دا کاری. ژ بـەر کـو تانکـێ بەنزینـێ کـون ببـوو و بەنزیـن تێـدا نەمابـوو، پانزینخانـا مانگێشـکێ ژی کار نەدکـر ژ بـەر کـو کارەب هاتبـوو بڕیـن. لـێ وی بزیرەکیـا خـوە پۆمپـا بەنزینخانـێ ژی بـێ کارەب داکاری و تۆمبێـلا کـو کونێـن وێ هەمـی ب دارا گرتبـوون، تـژی بەنزیـن ژی کـر و کۆمـەکا پێشـمەرگا ژی لـێ سـوارکرن و ئینـا لژنـا ئامێدیـێ. ئـەو تۆمبێـل تـا کـو ئەنفـالان ژی هـەر دخزمەتـا پێشـمەرگەی دا بـوو.

هـەر ژ رزگارکرنـا مانگێشـکێ و پاشـی داسـتانێن سـۆتکی و بامەڕنـێ و کانیماسـێ، هەژمـارەکا پانـزەرا (مـدرع) کەفتنـە دەسـتێ پێشـمەرگەی، کـو هەمیـا ژی ب هاریکاریـا ئۆسـمانی مفـا ژێ هاتـە دیـتن. بـۆ نموونـە ئێـک ژ پانزەرێـن مناگێشـکێ، بـەری زەلامێـن ئەمنـا بەعسـیا ژ مانگێشـکێ

برەڤـن، تایێـن وێ هەمـوو پەقاندبـوون دا کـو پێشـمەرگە مفـای ژێ نەوەرگریـت. لـێ ئـەم چەنـد پێشـمەرگەیەکێن لژنـا ئامێدیـێ شـیاین وێ پانـزەرێ ل سـەر ویـلا ژ مانگێشـکێ بگەهینینـە گونـدێ هەسـنپیرکا، ل نێزیکـی گەلیـێ دهـێ. ئۆسـمانی پشـتی هینگـێ تایێـن وێ چێکـرن و ئـەو ئینـا دانـا بارەگایـێ هێـزا پشـتەڤانیا (إسـناد) لژنـا ئامێدیـێ، کـو بـۆ پاراسـتنا بارەگایـێ لژنـێ ژ هێرشـێن ئاسـمانیێن فرۆکێـن ئیراقـێ گەلـەک مفـا ژێ دهاتـە دیـتن.

دیسـان دەمـێ داسـتانا سـۆتکی شـەڤا 1987/5/5-4 پانـزەرەکا دی کەفتـە دەسـتێ مـە، لـێ ژ بـەر کـو د دەمـێ هێرشـێ دا، ئـەو ل بـەر رۆکێتێـن پێشـمەرگەی هاتبـوو هنگافـتن و گوللەهاڤێـژ (رامـی) یـێ کـو ب رەشاسـا 14.5ملـم تێـدا شـەڕ ژی دکـر، تێـدا هاتبـوو کوشـتن. ژ بـەر هنـدێ ئۆسـمانی تەنـێ هـەردوو ڕەشاشـێن 14.5ملـم و ڕەشاشـا BGT ژێڤەکـرن و ئینـان. دیسـان بـۆ وان ژی وی هنـدەک بنگەهـ (قاعیـدە) چێکـرن و دانانـە سـەر کـو پێشـمەرگەی ل بارەگایـێ هێـزا پشـتەڤانیا لژنـا ئامێدیـێ ئـەو بکارتینـان.

ل رۆژا 1987/5/27 ل داسـتانا فرۆکەخانـا بامەڕنـێ پانـزەرەکا دی ژی کەفتـە دەسـتێ مـە، لـێ ژ بـەر کـو برێکـێ ڤـە کاسـکێتێ مەکینـا وێ سـۆت و ئـەو ل هنداڤـی گونـدێ کانیبەلاڤـێ ژ کارکەفـت و مـا ل وێـرێ. تـا کـو ئۆسـمانی بـزاڤ کریـن کـو وێ چێکـەت و ژ وێـرێ ببـەت بگەهینیتـە بارەگایـێ هێـزا پشـتەڤانیا لژنـا ئامێدیـێ ل گونـدێ بێشـیلێ، ئەمنـا دهۆکـێ ب ڕێـکا هنـدەک کەسـان ئـەو پانـزەر شـەڤەکێ پەقانـد. لـێ ئۆسـمانی هـەر دەسـت ژێ نـە بـەردان و ئـەو نەهێـلا.

هینگـێ مـالا رەمەزانـێ حـەداد بامەڕنـی[4]، ل کانیبەلاڤـێ بـوو، وی کارێ ئاسـنگەریێ دکـر. ئۆسـمان ڕابـوو بهاریکاریـا رەمەزانـی و ب

ئامووریێن وی و ب کۆسەرێ پانزەر دنیڤەکێ ڕا دۆرماندۆر بڕی. وی پشکا خوارێ ب تایەڤە هێلا ل وێرێ و قەرقۆدێ سەری ژی، بڕێکا وێ شەفەلا کۆ مە ژ فەوجا سۆتکی وەک دەستکەفت ئینابوو، ڕاکر و کرە د تۆمبێلەکا ئیڤایا لەشەکەری دا، یا کو مە ژ فەوجا فرۆکەخانا بامەڕنێ وەک دەستکەفت ئینا بوو. هۆسا وی قەرقۆدێ سەری یێ پانزەرێ گەهاندە بارەگایێ هێزا پشتەڤانیا لژنا ئامێدیێ.

بارەگایێ لژنا ئامێدیێ بخوە د گەلیێ بێشیلێ دا بوو، ل چیایێ مەتینا. بارەگایێ هێزا پشتەڤانیا لژنێ ژی دکەفتە چیاکێ بەرامبەر بارەگایێ لژنێ ل ڕەخێ باکووری. گوندێ بێشیلێ بخوە ژی دکەڤیتە پاڵا وی چیاکی و بارەگایێ هێزا پشتەڤانیێ ژی هەر دکەفتە پاڵا وی چیاکی ل ڕۆژئاڤایێ گوندێ بێشیلێ و بڕەخ گۆڕستانا گوندی ڤە. خانییێن بارەگای دبن کەڤرەکی ڕا هاتبوونە ئاڤاکرن، کو ئەو بخوە نیڤ شکەفتەکە و هنداڤ خانیا ژی کەڤرەکە کو تا ڕادەیەکی یێ بلندە و دکەڤیتە بەرامبەری جادا کانیماسێ-بێگۆڤا ل سەمتا گوندێ سەفەریا و دەشتا خێراتێ.

هێزا پشتەڤانیا لژنێ ئێدی تێرا خوە هند چەکێ گران و ناڤنجی هەبوو کو بشێت بارەگایێ لژنێ ژ هێرشێن ئاسمانی بپارێزیت و دشەڕا ژی دا ب وی چەکی پشتەڤانیا هێرشێن پێشمەرگەی بکەت. چونکی وان بخوە بەری هینگێ هندەک پارچە چەک هەبوون و پشتی ڤان شەڕ و داستانێن مە بەری نوها ژی ئاماژە پێکری، هەژمارەکا باشا چەکێ گران و ناڤنجی کەفتە دەستێ پێشمەرگەی. لۆما ئۆسمانی نوکە پلانەکا دیا هەی بۆ ڤێ پانزەرا بڕی. پشتی وی پلانا خوە بۆ پێشمەرگێن هێزا پشتەڤانیێ ڕۆنکری، ئەو ڕابوون فرەهی و درێژیا قەرقۆدێ پانزەرێ پیڤان و چوونە سەرێ چیایێ هنداڤی بارەگایێ هێزا پشتەڤانیێ، وان ل وێرێ چالەک ل گۆرەی مەزنیا قەرقۆدێ پانزەرێ

کـۆلان، کـو ناڤتەنگەکـێ یـا کـوور بـوو. وی دڤێـت پانـزەرێ دانیتـە سـەر ڤـێ چالـێ، کـو وێ بکەتـە پانـزەرەکا نیـڤ ئاسـنا نیـڤ ئـەرد و بکەتـە تەیـرێ مرنـێ ل هنداڤـی سـەرێ هێزێـن لەشـکەرێ بەعسـیا یێـن کـو هاتنووچوونـێ ل ڕێـکا کانیماسـێ-بێگۆڤـا دکەن.

ئـەو ڕابـوو ب شـەفەلێ ڕێیـەک ل بەتەنـا چیـای ڤەکـر تـا کـو گەهەشـتیە بـن کەڤـری. لـێ ژ بـن کەڤـری وێڤـە چ ڕێ نینـن کـو شـەفەل یـان ئیڤـا بسـەرکەڤیت. لۆمـا ئـەو ڕابـوو جـارەکا دی ب هاریکاریـا هێـزا کۆمـەکا پێشـمەرگێن زەبەردەسـت قەرقـۆدێ پانـزەرێ ژ تۆمبێـلا ئیڤـا خوشـاندەڤە د دەڤـێ شـەفەلێ دا و ئـەو پێشـمەرگە لگـەل چەنـد وەریسـەکا ڤڕێکرنـە سـەر کەڤـری و دەڤـێ شـەفەلێ ب قەرقـۆدێ پانـزەرێ ڤـە بلنـد کـرە سـەر کەڤـری و پێشـمەرگا ئـەو ب وەریسـا و لهـازا ڕاکێشـا و ژ دەڤـێ شـەفەلێ ئینـادەر و خشـاندە سـەر وێ چـالا کـو بـەری هینگـێ ژ بـۆ پانـزەرێ ل سـەرێ چیاکـی هاتبـوو کـۆلان.

ئـەو ڕابـوو هـەردوو ڕەشاشـێن 14.5ملـم و BGT لگـەل کورسـیکێ گوللەهاڤێـژی (رامـی)، جـارەکا دی ئێخسـتنەڤە سـەر پانـزەرێ و ئـەو وەک پانـزەرەکا دروسـت ل سـەرێ چیایـی ل بەرامبـەری جـادا کانیماسـێ-بێگۆڤا دانـا و ژ هەمـوو ڕەخـا ژی ڤـە ئـەو ب تایێـن چلـی و تەڕاشـا داپۆشـی دا کـو نەهێتـە دیـتن ژ ئالیـێ هێزێـن دوژمنـی ڤـە.

لـێ نوکـە ئارێشـەیەکا دی بـۆ ئۆسـمانی هاتـە پێـش. ئـەو ژی ئـەوە کـو رەشاشـا 14.5ملـم یـا پانـزەرێ ب شـێوێ کارەبایـی کاردکـەت و ئـەو بنگەهـ و ئامووریـن وێ یێـن کارەبایـی ژی هەمـوو یێـن دنـاڤ پشـکا خـوارێ یـا پانـزەرێ دا، یـا کـو ژێ هاتیـە بڕیـن و ل کانیبەلاڤـێ مـای.

لـێ ژ بـەر کـو ئۆسـمانی هەمـوو دەمـا چـارە بـۆ هەمـوو ئارێشـەیێن میکانیکـی ددیـتن، لۆمـا ئەڤـە ژی ل بـەر وی ئاسـێ نەبـوو. ئـەو ڕابـوو شـوونا کارەبـێ کریـارەکا میکانیکـی بـۆ چێکـر و تشـتەکی وەکـی ڕکێبـا زینـێ هەسـپا چێکـر، کـو گوللەهاڤێـژێ پانـزەرێ، د پانـزەرێ دا ل سـەر کورسـیکێ خـوە روونیـت و چاڤـێ خـوە بێخیتـە دووربینـێ و پـێ خـوە ژی بکەتـە د وێ درکێبـێ دا و گاڤـا وی دڤیـا کـو گولـلا پاڤێژیـت، ئـەو دێ پـێ خـوە ل رکێبـێ شـدینیت و ئێـدی شـێلکا گولـلا دێ بـەرەڤ ئارمانجـێ ڤـە ڕێـز بیـت. پشـتی چارەکرنـا ڤـێ ئارێشـێ، هێشـتا ئارێشـەیەکا دی ژی ل پێشـیا ئۆسـمانی مابـوو، کـو ئـەو بشـێت پانـزەرا ل سـەر کەڤـری بکەتـە پانـزەرەکا شـەڕکەرا دروسـت. ئـەو ژی ئارێشـا دووربینـا پانـزەرێ بـوو. دەمـێ ئۆسـمانی هـەردوو ڕەشـاش ژ پانـزەرێ ڤەکریـن دا کـو ڤەگوهێزیتـە بارەگایـێ هێـزا پشـتەڤانیێ، وی دووربینـە ژی ژێڤەکربـوو، دا کـو د دەمـێ ڤەگوهاسـتنێ دا نەشـکێت. وەکـی ئـەم دزانیـن ژی دووربینـا پانـزەرێ هـەم دووربینەیـە و هـەم ژی سـتێرکا وێ یـا ئارمانجـێ یـە. ئەگـەر نیـڤ ملیمـێ ژی دووربینـە یـا کـەچ بیـت، چ جـارا گوللەهاڤێـژێ وێ نەشـێت ئارمانجـا خـوە بهنگێڤیـت. ڕاسـتکرن و هەڤسـەنگ کرنـا وێ دووربینـا سـتێرک ژی نەکارەکـێ بسـاناهیە، ژبـەر کـو ئـەو کارەکـێ ئەندازەییـێ گەلەکـێ هـوور و هەسـتیارە. ئۆسـمانی بـۆ کارێ دانانـا دووربینـا سـتێرک داخـواز ژ زەعیـم عەلـی، کـو هینگـێ مـلازم عەلـی بـوو، کـر دا کـو بـۆ ڤـی کاری، ئـەو وەک ئەفسـەرەکێ لەشـکەری هـاری وی بکـەت. لـێ ژبـەر هنـدەک کارێـن لەشـکەری زەعیـم عەلـی نەگەهەشـت بهێتـە هـاری ئۆسـمانی. لۆمـا ئـەو نەچـار بـوو، وەکـی دبێـژن ڕەشـۆ بدەسـتێن خـوە. وی دووربینـە دانـا سـەر و بـەرێ 14.5ملـم دا نیشـانەکێ ل کەڤرەکـی ل چیایـێ مەتینـا هنداڤـی بارەگایـێ لژنـێ و هـەر دووربینـا خـوە عەیـار دکـر و چەنـد گوللەیـەک دهاڤێتنـە نیشـانێ، تـا کـو دوماهیـێ گوللەیێـن وی بدروسـتی نیشـانا خـوە

هنگاڤتیـن و ئێـدی وی دووربینـە ل سـەر وێ عەیـارێ ل سـەر پانـزەرێ ئاسـێ کـر. پشـتی هەمـوو کار ب دوماهـی هاتیـن، پێشـمەرگەیەک د کورسـیکێ گوللەهاڤێـژی دا روونشـت و چاڤـێ خـوە ئێخسـتە دووربینـێ و نیشـانا خـوە ل تۆمبێلـەکا ئیڤایـا لەشـکەرێ ئیراقـێ گـرت، یـا کـو ژ کانیماسـێ بـەرەڤ بێگۆڤاڤـە دچـوو و وی پـێ خـوە ل ڕکێبـێ شـداند و گوللێـن 14.5ملـم ئاگـر ژ جـادێ بـر ل پێشـیا ئیڤایـێ. چەنـد وی پـێ خـوە ل رکێبـا پانـزەرێ دشـداند شـۆفێرێ ئیڤایـێ ژی دەهجـار پـتر پـێ خـوە ل بەنزینـێ دشـداند و ڕەڤـی، تاکـو خـوە نەپەنـی کـری. هۆسـا ئۆسـمانی و هەڤالێـن خـوە یێـن پێشـمەرگێن هێـزا پشـتەڤانیێ، ب چەنـد شـێلکێن گولـلا و فراڤینـەکا نیسـکا بارەگایـی و چایـەکا سـەرپەلا یـا چادانکـێ ڕەش، سـەرکەفتنا پلانـا خـوە یـا کەسـنەدیتی پیرۆزکـرن.

ئیـدی بـەردەوام هـەر هاتنووچـوون، کۆمڤەبـوون یـان بزاڤـەکا دیـا لەشـکەری ل سـەر جـادا کانیماسـێ-بێگۆڤا، ژ سـەفەریا تاکـو بـن گونـدێ ئەلکیشـکێ، کـو نێزیکـی 5-6 کلـم بـوو، هەبـا ئـەو دکەفتـە بـەر ئاگـرێ گوللەیێـن پانـزەرا نیـڤ ئـەردا نیـڤ ئاسـن.

ئـەز بـاوەر دکـەم کـو د دیـرووکا هەمـوو جیهانـێ دا ئەڤـە جـارا ئێکـێ یـە کـو پانـزەرەک دنیڤەکـێ ڕا بێتـە کەرکـرن و بڤـی شـێوەی سـەرکەڤتە سـەرێ زنارەکـی و ئامـادە بیـت ژ بـۆ شـەڕی!

(1) بنێرە ل74 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(2) بنێرە ل257 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(3) ئۆسمان محەمەد سەلمان بناڤی، ل ساڵا 1959 ل ماڵتا ژێری ل دهۆکێ هاتیە دنیایێ. وی تا کو ناڤنجی خواندیە. ساڵا 1974-1975 چوویە ناڤ شوڕشێ. ساڵا 1985 جارەکا دی چوویە ڤە ناڤ شوڕشا گولانێ و بوویە پێشمەرگە و تەکنیکارێ شوڕشێ. ل ئەنفالێن 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە. ساڵا 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و وەرشەیەکا چاککرنا ماکینە وتۆمبێلێن پارتی و پێشمەرگەی ڤەکریە. 1993-1995 ئەفسەر بوویە ل ئاسایشا دهۆکێ. ساڵا 1995 بوویە پەنابەر ل فرەنسا و ل وێرێ میکانیکا گشتی خواندیە و کارێ ئەلەکتریکێ کریە. 2013 زڤریەڤە کوردستانێ. نوکە ژی کۆمپانیایەکا کارێن ئەلەکتریکێ هەیە و ل دهۆکێ دژیت.

(4) رەمەزان رەجەب یاسین بامەرنی یێ بەرنیاس ب (رەمەزانێ حەداد)، ل ساڵا 1931 ل بامەرنێ ژ دایک بوویە. هەرچەندە ئەو نەچووبوو قوتابخانێ لێ وی خوە فێری خواندن و نڤێسینێ کربوو. وی کارێ ئاسنگەریێ دکر لۆما ژی ب رەمەزانێ حەداد یێ بەرنیاس بوو. ل ساڵا 1963 دەمێ جاشا و لەشکەرێ ئیراقێ و سوریێ بامەرنێ سۆتی و وێرانکری، ئەو ل گوندێ بێگۆڤا ل دەڤەرا باتیفێ ئاکنجی بوون. ساڵا 1970 جارەکا دی زڤرینەڤە بامەرنی.

کوڕێن وی 1975 چوونە ناڤ شوڕشێ، بەری شوڕش دەستپێبکەت، ئەو ژی ل 1976 ب مالباتڤە چوو ناڤ شوڕشێ. وی 7 کور هەبوون ژ وان 6 بوونە پێشمەرگە و وی ژی کارێ هۆستایی و جخسیاتیێ بۆ شوڕشێ دکر، ب تایبەت کارێ چەکێن گران و ناڤنجی دەما ژ کار دکەفتن. 1988 ئەو ئاوارەی کەمپا ئامەدێ دبن. 1990 دچنە یونانی و 1995 دبنە پەنابەر ل ئەلمانیا. رۆژا 2007/7/3 وی ل ئەلمانیا وەغەرا دوماهیێ کریە.

جەحشۆ... بزڤرە مالێ خوە خراب نەکە،

ئەز ژ بەسرا هاتم مالێ تە دپارێزم

تموز-1982

پارتیا کۆمۆنیستا ئیراقێ ل دەمەکی ل ئیراقێ مەزنترین پارتا سیاسی بوو، ب تایبەتی ل ساڵێن 1950-1960 ان. دهەمان دەم دا پڕانیا هەلویستێن وێ د ڕاستا دۆزا کوردی دا هەلویستێن باش و جهێ ڕێزێ بوون. بەرامبەر ڤێ چەندێ ژی هەموو دەما بزاڤا رزگاریخوازا کوردستانێ ب سەرکێشیا بارزانیێ نەمر، پارتیا کۆمۆنستا ئیراقێ وەک هەڤپەیمانەکا خوە ددیت و بهێز ژی پشتەڤانی لێدکر.

دەمێ ل 8/شباتا/ 1963 بۆ جارا ئێکێ پارتیا بەعس ل بەغدا کۆدەتایەک کری و دەسەلات گرتی، کارێ وانێ هەری پێشین گرتن و کوشتن و ئەشکەنجەدانا ئەندامێن پارتیا کۆمۆنیستا ئیراقێ بوو، یا کو بهێز پشتەڤانیا دەسەڵاتا عبدالکریم قاسمی دکر. ژ ئەنجامێ ڤێ زۆرداریێ، ئەو ئەندامێن پارتیا کۆمۆنیست یێن کو ژ دەستێ بەعسیا رزگاربووین، وان خوە گەهاندنە چیایێن کوردستانێ و پەنا

بـرە بـەر شوڕشـا کوردسـتانێ. گرۆپێـن پێشـێ یێـن ئەندامێـن ڤـێ پارتیـێ گەهەشـتنە نـاڤ پێشـمەرگەی ل دەڤـەرا سـلێمانیێ. وی دەمـی ئیبراهیـم ئەحمـەدێ خـەزوورێ جـەلال تالەبانـی، کـو سـکرتێرێ پارتـی دیمۆکراتـی کوردسـتان بـوو و سەرپەرشـتیا کارێـن شوڕشـێ دکـر ل وێ دەڤـەرێ. ل شـوونا کـو ئـەو پێشـوازیەکا مەردانـە ل ئەندامێـن پەنائینایێـن پارتیـا کۆمۆنیسـت بکـەت، وی ئـەو گرتـن و هاڤێتنـە زیندانـێ. لـێ پشـتی ئـەڤ نووچەیـە گەهەشـتیە بارزانیـێ نەمـر، کـو وی دەمـی ل دەڤـەرا باڵەکایەتـی بـوو، وی فەرمانـدا کـو هەمـوو ئەندامێـن پارتیـا کۆمۆنیسـت بهێنـە ئازادکـرن و ڕێـزەکا بـاش لـێ بهێتەگرتـن و ئـەوا پێدڤـی بیـت ژ بـۆ وان بهێتـە کـرن. ب ڤـی ئاوایـی گەلـەک گرۆپێـن چـالاک و زیرەکێـن پێشـمەرگێن پارتیـا کۆمۆنیسـت هاتنـە ڕێکخسـتن دبـن ڕێبەریـا شوڕشـا کوردسـتانێ دا. گرۆپێـن پێشـمەرگێن وان شـیان مـل ب ملـێ پێشـمەرگێن دیێـن شوڕشـێ رۆلەکـی بەرچـاڤ بگێـڕن، دشـەڕێن بەرەڤانیکرنـێ دا ژ کوردسـتانێ. ب تایبەتـی ڤـان پێشـمەرگا رۆلەکـێ سـەرەکی هەبـوو د شـەڕێ مـەزن و دیرووکیـێ هندرینـی دا ل رۆژا 7/گولانـا/1966، کـو د وی شـەڕی دا لیوایـا 4 یـا لەشـکەرێ ئیراقـێ ب ئێکجـاری هاتـە ژنـاڤ بـرن و دربەکـی کـوژەک ب لەشـکەرێ ئیراقـێ کەفـت.

بەرەیـێ ب ناڤـێ (بەرەیـێ نیشـتمانیێ پێشـکەفتخواز)، یـێ کـو ل رۆژا 1973/1/16 دناڤبـەرا پارتیـا کۆمۆنیسـتا ئیراقـێ و پارتیـا بەعـس دا هاتیـە ئیمزاکـرن، گەلـەک نەڤەکێشـا. هـەر ئێکسـەر پشـتی شـکاندنا شوڕشـا ئەیلولـێ، ژ ئەنجامـێ پەیمانـا خیانەتکاریـا جەزائیـرێ ل 6 ئـادارا 1975، بەعسـیا دەسـت ب گرتـن و کوشـتنا ئەندامێـن پارتیـا کۆمۆنیسـت کـر. تـا کـو ل سـاڵا 1978 بەرەیـێ وان ب ئێکجـاری ژ بەرێـک چـووی. ل دەسـتپێکا سـاڵا 1979 رژێـما بەعـس هـەوەکا دیـا گرتـن و کوشـتن و ئەشـکەنجەدانێ ل دژی سـەرکردایەتی و ئەندامێـن پارتیـا کۆمۆنیسـت

دەستپێکر. لۆما پرانیا ئەندامێن وان نەچار بوون کو ئیراقێ بهێلن و جارەکا دی بەرێ خوە بدەنە چیایێن کوردستانێ و پەنایێ بۆ شورشا گولانێ بینن. دەستپێکێ وان هندەک گرۆپێن بچووکێن پێشمەرگەی چێکرن و پاشی ژی پشتی گەلەک هەڤالێن وان یێن دی ژ ئیراقێ، سوریێ، یەمەنێ و ژ وەلاتێن ئەورۆپا رۆژهەلات، هاتینە چیایێن کوردستانێ، ئێدی پارتیا کۆمۆنیست ژی بوو خودان هێزەکا پێشمەرگەی یا باش دناڤ شورشا گولانێ دا.

ل رۆژا 1980/11/28 پارتی دیمۆکراتی کوردستان، پارتیا کۆمۆنیستا ئیراقێ و پارتیا سوسیالیستا کوردستانێ، ب هەڤرە بەرەیێ نیشتمانی دیمۆکراتی (جود) پێکئینا و پشتی هینگێ ژی چەند پارتی و ڕێخستنێن دی ژی هاتنە دناڤ ڤی بەرەی دا.

تشتێ بالکێش ئەو بوو کو پارتیا کۆمۆنیست بۆ جارا ئێکێ د دیرووکا کوردستانێ و ئیراقێ دا هێزەکا پێشمەرگەی یا تێکەل ژ ژن و مێرا پێکئینا و هەژمارەکا مەزن یا پێشمەرگێن ژن، کو پرانیا وان عەرەب و کرستیان بوون، مل ب مل لگەل پێشمەرگێن مێر کەفتنە دمەیدانا شەڕی دا، ل چیایێن کوردستانێ. هەرچەندە ئەڤە سەربۆرەکا نوو بوو د شورشا کوردستانێ دا، ئەگەر ئەم سەربۆرا مارگرێت جۆرج[1]، ژناڤ دەربێخین، لێ دیسان ئەو شیان ب سەرکەفتیانە ڤێ سەربۆرێ دناڤ شورشێ دا بچەسپینن.

هێزێن پارتیا کۆمۆنیست ل شورشا گولانێ هاتبوونە پارڤەکرن ل سەر چار کەرتان، کو ئەو ژی ئەڤە بوون: کەرتێ دیالا-خانەقین، کەرتێ سلێمانیێ، کەرتێ هەولێرێ و کەرتێ بەهدینان. کەرتێ بەهدینان تا کو سالا 1983 لگەل بارەگایێ لقا ئێکا پارتی ل کۆماتەی[2] بوو.

پاشـی هـەر لگـەل بارەگایـێ لقـێ هاتنـە زێـوا شـکان[3] تـا کـو ئەنفـالان.

کەرتـێ بەهدینـان دوو فـەوج هەبـوون: فەوجـا سـێ، کـو بارەگایـێ وێ ل مەڕانـێ[4] بـوو، ل قۆنتـارا چیایـێ گارەی، ل دەڤـەرا چەمانکـێ. ڤـێ فەوجـێ ژی سریـەکا پێشـمەرگەی هەبـوو ب ناڤـێ سریـا سـێ، کـو سـنوورێ چالاکیێـن وێ دەڤـەرا شـێخان بـوو. فەوجـا ئێـک ژی بارەگایـێ وێ ل گەلیـێ هەسـپا[5] بـوو. ڤـێ فەوجـێ سـێ سریێـن پێشـمەرگەی هەبـوون. سریـا ئێـک سـنوورێ چالاکیێـن وێ سـپنێ بامەرنـێ و دەڤـەرا کانیماسـێ بـوو. سریـا پێنـج ل دەردۆرێـن ئامێدیـێ و سـپنێ ئامێدیـێ بـوو. سریـا حەفـت ژی ل دەڤـەرا دهـۆک و مانگێشـکێ بـوو.

هەرچەنـدە ل سـەردەمێ شوڕشـا گولانـێ گەلـەک شـەڕ و لێکـدان دناڤبـەرا پـارت و گرۆپێـن جـودا جـودا یێـن کوردسـتانێ دا چێبـوون، لـێ رۆژەکـێ ژی بیـرا مـن ناهێـت ناڤبـەرا مـە و پێشـمەرگێن پارتیـا کۆمۆنیسـت گەهەشـتبیتە وێ ڕادەیـێ کـو مـە بـۆ هەڤـدوو دەسـت دابیتـە چەکـی. بەرۆڤـاژی ڤـێ چەنـدێ پەیوەندیێـن مـە گەلـەک دخـۆش بـوون. پڕانیـا چالاکیێـن جەمـاوەری، رۆشـنبیری، سیاسـی و لەشـکەری، مـە ب هەڤپشـکی ئەنجامـددان. تـا دوماهیـێ ژی باشـترین هەماهەنگـی دناڤبـەرا مـە دا هەبـوو. لـێ گەلـەک مخابـن ل رۆژا 1/گولانـا/1983 پێشـمەرگێن ئێکەتیـا نیشـتمانیا کوردسـتانێ، ب سەرکێشـیا نەوشـێروان مسـتەفا، هێرشـەکا مـەزن و ژ نشـکەکێڤە بـرە سـەر بارەگایـێ سـەرەکی یـێ پارتیـا کۆمۆنیسـت ل پشتاشـان، ل قۆنتـارا چیایـێ قەندیلـی و د وی شـەڕی دا 96 پێشـمەرگێن وان هاتنـە شـەهیدکرن، کـو 66 ژ وان پشـتی هاتینـە دیلکـرن هاتنـە گوللەبارانکـرن. دیسـان ژمارەیـەکا بەرچـاڤ ژڤـان شـەهیدان ژن بـوون.

ل گـۆرەی پێزانینێـن مـن ژ سـالا 1979-1988 پارتیـا کۆمۆنیسـتا ئیراقـێ نێزیکـی 960 شـەهید دانـە د شوڕشـا گولانـێ دا، کـۆ گۆرێـن پڕانیـا وان

ل کوردستانێ نە. هەلبەت نێزیکی نیڤەکا ڤان شەهیدان کور و کەچێن عەرەبێن باشوور و ناڤەراستا ئیراقێ بوون و دبەرەڤانیکرنێ دا ژ کوردستانێ، شەهید بوونە.

ئەڤە کورتیەک بوو ل سەر رۆلێ پێشمەرگێن پارتیا کۆمۆنیستا ئیراقێ، د هەردوو شوڕشێن کوردستانێ دا. ڤێجا دا نوکە ئەم بێینە سەر بابەتێ خوە یێ سەرەکی.

هاڤینا سالا 1987 ئەم ل بەرەیێ بامەرنێ-شرتێ-داودیێ بووین. ئەو بوو بهارا وێ سالێ حکومەتا ئیراقێ بڕیار دابوو، هندی گوندێن کو دکەڤنە بن کۆنترۆلا شوڕشێ بسۆژن و وێران بکەن. مەهێن بهارێ ئەم ل بەرەیێ گرکا-بریفکا بووین، ل سەر ڕێیا بێگۆڤا-کانیماسێ، پاشی پشتی داستانا فرۆکەخانا بامەرنێ، مە ئەڤ بەرەیێ بامەرنێ-داودیێ وەرگرت. هەفتیێ ب کێماتی جارەکێ هێزێن ئیراقێ، کو پڕانیا وان جاشێن کورد بوون، هێرش دئینان ژ بۆ سۆتن و وێرانکرنا گوندێن وێ دەڤەرێ، کو ئێک ژ وان ژی باژێرکێ بامەرنێ بوو. هەرچەندە خەلکێ بامەرنێ باژێرکێ خوە چوول کربوو، ژ بەر هێرش و تۆپبارانێن ئیراقێ، لێ ئەو دبن کۆنترۆلا مە دا بوو.

مە بارەگایێ خوە یێ سەرەکی دانابوو گوندێ زێوا شێخ پیراموس، کو هینگێ ل بن چیایی بوو، ل رۆژاڤایێ بامەرنێ. لێ دیسان ژ بامەرنێ تاکو تنێ و شێخ مەما، ئەو بەرە مە گرتبوو و مە بەرەڤانی لێ دکر دا کو هێرشێن جاشا نەگەهنە وان گوندان و نەسۆژن.

بەرێ سپێدا رۆژا 1987/7/6 هێزێن جاشا ب پشتەڤانیا تانگ، تۆپێن گران، کاتیۆشا و فرۆکێن هەلیکۆپتەر هێرشەکا گەلەکا مەزن و بەرفرەهـ کرە سەر بەرەیێ مە. هێزا ئیراقێ هەم ب هەژمارێ و هەم

ژی ب چەکێ خوە هندا مەزن بوو، وان وەسا دانابوو کو سەدێ سەدێ قێ جارێ وان گوندان هەموویان بسۆژن و وێران بکەن. هێزا ئیراقێ بەرەیەکی بەرفرەهێ شەڕی ڤەکر، دا کو هێزێن مە ل سەر بەرەیی بەڵاڤ بن. چونکی وان دزانی هێزێن مە دکێمن. شەڕی ژ رۆژهەلاتێ بامەڕنێ ل چیا دێرکی، تا کو تنێ، شرتێ، داودیێ، شێخ مەما و گولێ، دەستپێکر، کو فرەهیا بەرەی نێزیکی 10 کلم بوو. هێزێن پێشمەرگەی و بەرگری مللیێن وان گوندان کو گەلەک زوو د هەوارا مە هاتن، ل سەر بەرەیێ شەڕی هاتنە پارڤەکرن و شەڕ گەرم بوو.

ئەم گرۆپەکێ پێشمەرگێن مە، لگەل گرۆپەکێ پێشمەرگێن پارتیا کۆمۆنیستا ئیراقێ، کو ژ کورد و عەرەبا پێکدهاتن، مە ل رۆژهەلاتێ باکوورێ بامەرنێ چەپەرێن خوە گرتن، کو هێزەکا جاشا ب پشتەڤانیا تۆپبارانەکا همبزا تۆپێن گران و تانگا ژ بارەگایێ فەوجا جاشا یا فرۆکەخانەیا بامەرنێ ڤە بەرەڤ چیا دێرکی[6] دهاتن، کو جهەکێ ستراتەژیە. ئەگەر ئەو دەر بێتە گرتن ئێدی کۆنترۆلکرنا بامەرنێ گەلەکا بساناهیە. دوو سێ پێشمەرگێن کۆمۆنیست یێن بڕەخ من ڤە، کو ئێک ژ وان کچەکا خەلکێ بەسرایە و ئەو ل سەر ڕەشاشەکا رۆسی بوو کو دبێژنێ ئافارۆف، لێ مخابن ناڤێ کچکێ ل بیرا من نەمایە.

ژناڤبەرا فرۆکەخانەیا بامەڕنێ و چیا دێرکی، جهێ کو جاشا هێرش تێڕا دئینا سەر مە، پشتی ئەو دگەهەشتنە بن چیادێرکی، ئەو ل مە نەپەنی دبوون. لۆما دەمەکی مە هند دیت کۆمەکا جاشا سەرکەفتنە سەرێ چیا دێرکی ل بەر سینگێ مە. ئێک ل پێشیا وان بوو. زەڵامەکێ بلند و پچەک بخوەڤە بوو. دەستەکێ شالوشەپکێن شین دبەربوو. دوو دەرسۆک د سەری بوون. کلاشینکۆفەکا بن ئاسن یا قۆنتاخ بەردایی د دەستی دا بوو. دیار بوو کو ئەو بەرپرسێ وێ کۆما جاشا بوو یا کو هێرش دئینا سەر چیا دێرکی، کو نێزیکی

20 جاشا هەبوون. د هەمان دەم دا هێزەکا دی ژ وان خوارتر لگەل پانزەرەکێ و چەند لەشکەرەکا، کو دیاربوو لەشکەرێن تەکینکارێن TNT بوون ژ بۆ پەقاندنا خانیان، ب جادێ ڤە دهاتن. وان دڤیان خوە بگەهیننە وان خانیێن بن چیا دێرکی، دا کو وان TNT بکەن و بپەقینن. جاشێن کو سەرکەفتینە چیا دێرکی ژی دڤیان وان بپارێزن، دا کو پێشمەرگە نەشێت تەقێ ل وان بکەت. دا ئەو بشێن بکەیفا خوە خانیا بپەقینن. هزرا مە ئەو بوو کو ئەم خوە بگرین تا کو گرۆپێ جاشا ب دروستی سەردکەڤنە چیا دێرکی، پاشی ئەم لێ بکەینە قێرِی کو ڕادەست بن، ئەگەر ڕادەست نەبوون پاشی هەڤال لێبدەن. لێ بێهنا کچکا بەسرایی نەهات. د دەمەکی دا کو زەلامێ خودانێ شالوشەپکێن شین سەرکەفتە چیا دێرکی، ل سەر بەرەکی، بەرامبەر مە. هەڤالێن وی ژی هێدی هێدی د دووڤ ڕا یێ سەردکەڤن. کچکێ ل سەر بەرێ چەپەرێ خوە، ل هنداڤی ڕەشاشا خوە، پچەک خوە بلند کر و گازیکرێ: «ئووووووووو جەحشۆۆۆۆۆۆ! بزڤرە مالێ خوە خراب نەکە، ئەز ژ بەسرا هات، ئەز مالێ تە دپارێزە، تۆ هات مال و گوندێ خوە خراب دکەی، ما نە شەرمە بۆ تە»؟[7]

ل شوونا کو کابرا ئاخفتنا پڕ کاریگەریا کچکا بەسرایی وەرگریت و شەرم ژ خوە بکەت و بزڤریت، دەمێ وی دیتی کو دەنگێ کچکێ یە، وەکی گایەکی چاڤسۆر وی هندا دی خوە ل سەر بەری بلند کر و ب دەنگەکی بۆڕ خەبەرێن گەلەک پیس گۆتنە کچکێ و ل هەڤالێن خوە زڤرِی و گۆتێ: کورۆ لێبدەن شوعیێن کافرن، ئیلا ئەز ڤێ (قەحـ...) بگرم و ئەڤ شەڤە بـ..... هێشتا ئاخفتنا ویا

دوماهیێ خلاس نەبووی، کچکێ چاڤێ خوە دانا سەر ستێرکێ و بەرێ ئەفارۆفێ ئێخستە سینگێ وی و تبلا خوە ل جەلەبکێ کێشا. ئەو زڕە دەبیحێ زەڵاما قۆڕێنەکا وەکی یا هرچێ ڤێکەفت و دبەری دا فڕی و گڕێل بوو. کچکێ تلیلیەک ڤەدا و گازی کرێ: تلیلیییییی، دێ هەڕە، ئەو من تۆ کر زاڤا!!!.

هەڤالێن وی تەرمێ وی ب وێ بەتەنێ دا ڕاکێشا و ل بن شێلکێن گوللەیێن پێشمەرگا ئەو هاڤێتە دپانزەرێ دا و ئەو ب پانزەر ڤە ڕەڤین و چوونە دفەوجێ دا، بێی کو بشێن خانیەکی بپەقینن.

---

(1) مارگرێت جۆرج شمعون بەرواری (جیلو)، رۆژا 12/26/ 1941 ل گوندێ دووری ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. وێ تا کو پۆلا شەشێ سەرەتایی خواندبوو، لێ وێ خوە گەلەک پێگەهاندبوو و خوە فێری عەرەبی و کوردی ب هەردوو شێوازێن ئارامی و لاتینی کربوو. پشتی کۆدەتایا 1958 وێ ل کانیماسێ لگەل ئێکەتیا ژنێن پارتیا کۆمۆنیستا ئیراقی کاردکر. لێ پشتی بارزانیێ نەمر ل ساڵا 1961 گەهەشتیە دەڤەرا کانیماسێ، وێ ژی لگەل بابێ خوە تڤەنگ هەلگرت و بوو پێشمەرگە. پاشی ئەو ژ بەر قارەمانیا خوە بوو سەرپەل. وێ پشکداری دگەلەک شەڕا دا کریە ژ وان ژی شەڕێ بناڤودەنگێ چیایێ مەتینا. ل ساڵا 1964 لگەل بابێ خوە چوویە، بۆ دەمێ ساڵەکێ پێشمەرگاتیا خوە ل قەلادزێ کریە. پاشی زڤڕیەڤە دەڤەرا بەهدینان. ل رۆژا 1969/12/26 ئەو ب شێوەیەکی گۆماناوی، ل گوندێ قومریێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتە شەهیدکرن.

(2) بنێرە ل26 پەرتووکا مە یا (ل ژێر

سیبەرا چیا) بەرگێ – ئێکی

(3) گوندەکە دکەڤیتە سەر ڕەخێ ڕۆژاڤایی یێ رووبارێ زێی، ڕۆژهەلاتێ کانیماسێ و باکوورێ ئامێدیێ.

(4) کاڤلە گوندەک و دۆلەکا تژی دارێن گویزانە، دکەڤیتە قۆنتارا باشووری یا چیایێ گارەی، ل ڕۆژهەلاتێ چەمانکێ.

(5) گەلیێ هەسپا دکەڤیتە چیایێ مەتینا ل باکوورێ باژێرکێ بامەڕنێ و باشووری گوندێ دەرگەلا موسا بەگێ، ل دەڤەرا کانیماسێ.

(6) چیادێرک چیایەکێ بچووکە دکەڤیتە ڕۆژهەلاتێ بامەڕنێ. سرتا وی ژ ئالیێ ڕۆژهەلاتی ڤە درێژ دبیت و ل هنداڤی بامەڕنێ بدوماهی تێت.

(7) دیار بوو کو کچک فێرێ کوردیێ ببوو، لێ هێشتا سەدێ سەد کوردیا وێ یا دروست نەبوو. لۆما کا ئەو چەوا دئاخفت من ژی ب دروستی ناڤەرۆکا ئاخفتنا وێ وەکی وێ گۆتی و بێ دەستکاری ، منا ڤەگێڕای.

داستانا کانیماسێ

و ستراتیژیا پویرتێ هرچێ

ل ڤێرێ من نەڤێت ب درێژی ل سەر داستانا بناڤودەنگا کانیماسێ باخڤم، چونکی من ڤەکۆلینەکا درێژ یا ل سەر نڤێسی، ئەگەر ژیان دەلیڤێ بدەتە من، وێ لگەل چەند داستانێن دیێن شورشا گولانێ ل دەڤەرا بەهدینان، دێ د پەرتووکەکا تایبەت دا بەلاڤکەم.

پشتی ل رۆژا 1987/9/12 ل بارەگایێ لژنا ئامێدیێ، ل گەلیێ بێشیلێ، هەر هێزەکێ جهێ ئەرکێ وێ د داستانێ دا بۆهاتیە دەستنیشانکرن، هێزا بەرەیێ گرکا- قومریێ - بریفکا ب سەرپەرشتیا عبدالعزیز تەیب کارگێرێ لقا ئێک، بەرێ خوە دانە ڕۆژاڤایێ دەڤەرا بەرواری بالا ژ بۆ گرتنا جهێن خوە. هێزێن بەرەیێ چیایێ گابنێرکی ژی، کو پرانیا وان بەرگری مللی بوون، ب سەرپەرشتیا ناسح کێستەیی کارگێرێ لژنا ئامێدیێ، بەرێ خوە دانە گوندێن خانکێ و ئاسهێ، دا کو ل ئێڤاریا 1987/9/13 ئەو ژی جهێن خوە ل چیایێ گابنێرکی و هنداڤی هەردوو فەوجێن جاشا یێن راڤینا و باتیفا سەیدا، بگرن. هەر دیسان

د هەمـان دەم دا هێزێـن بەرەیـێ چیایـێ بارۆخـێ ل باشـوورێ کانیماسـێ ب سەرپەرشـتیا محمـەد محسـن[1] بـەرێ خـوە دانـە گوندێـن سـەر دەرەجێ (ئێکمالـێ، هێسـێ و مێرکاجیـا)، دا کـو د دەمـێ دەسنیشـانکری دا ئـەو ژی خـوە بگەهیننـە جهێـن خـوە ل بارۆخـێ.

هێـزەکا لژنـا زاخـۆ ژی ب سەرپەرشـتیا سـەعدۆ کوڕکـی[2] بەرپرسـێ لەشـکەرێ لژنـێ، ژ لژنـا زاخـۆ بڕێکەفتبـوون بـەر ب (سـوارا بەنـا)[3] ڤـە دچـوون، ل رۆژاڤایـێ گونـدێ زرێـزە دا کـو ڕێـکا زاخۆ-بێگۆڤـا ل وێـرێ ببـڕن و نەهێلـن هێزێـن جـاش و لەشـکەری ژ دهـۆک و فرقـا زاخـۆ د هـەوارا هێزێـن خـوە یێـن کانیماسـێ بێـن.

هێزێـن دیێـن سـەرەکی، کـو ژ بـۆ کانیماسـێ بخـوە هاتبوونـە دەستنیشـانکرن. ئـەو ب سەرپەرشـتیا د. رۆژ نـوری شـاوەیس، سەرپەرشـتێ چالاکیـێ، شـکری نێـروەی[4] بەرپرسـێ لەشـکەرێ لقـا ئێـک و حەمیـد خواسـتی بەرپرسـێ لەشـکەرێ لژنـا ئامێدیـێ، ئـەڤ هێـزە ل شـەڤا 12-1987/9/13 ل بـن گونـدێ ئەلکیشـکێ ل جـادا کانیماسـێ-بێگوڤا دەربـاز بـوون و ب شـەڤ چوونـە جهـێ گونـدێ بناڤیـێ، کـو هینگـێ یـێ وێرانکـری بـوو. ب رۆژ ژی چوونـە چەمێـن گونـدێ بێدهـێ.

وێ رۆژێ تـا کـو نیڤـرۆ پێشـمەرگا بێنـا خـوە ڤـەدا، ژ بـەر کـو شـەڤا بـەری هینگـێ ژ سـەرما دا کـەس نەشـیا بـوو بنڤیـت. پشـتی نیڤـرۆ ژی ئامادەکاریـان دەسـتپێکر. هێزێـن وی بـەرەی هاتنـە پارڤـە کـرن بـۆ سـەر سـێ بەرەیـا: ئێـک: فەوجـا لەشـکەری، ناحیـە و بارەگایـێ پۆلیسـا، کـو وەک کاکلـکا چالاکیـێ تێتـە نیاسـین ب سەرپەرشـتیا د. رۆژ، شـکری نێـروەی و حەمیـد خواسـتی بیـت، لگـەل کۆمـەکا کادرێـن لەشـکەری، ژ وان ژی سـەید نایـف، تەمـەر رەمـەزان، شـەهید خسرۆ بامەرنـی، شـەهید بورهـان ئامێـدی، جەهـوەر ئەرەدنـی، فـەوزی بامەرنـی[5] و چەندەکێـن دی. دوو: بەرەیـێ رۆژهەلاتـێ کانیماسـێ و رەبیـا گـرێ سـۆر (ل سـێڕیانا

کانیماسێ-سەرزێڕی-راڤینا) ب سەرپەرشتیا شەهید محمەد سالح بۆتی[6] و لگەل عەلی قادۆ[7]، نجم الدین کێستەیی، سەید سەعیدێ شەریفی[8] و عزالدین سەعدۆ[9] و هێزێن لگەل وان. سێ: رەبیێن سەرێ شارانێ، لهنداڤی کانیماسێ ل رەخێ باکووری، حەجی فەقە بناڤی[10]، سەعید کێستەیی و هێزێن لگەل وان.

ئێدی هەرسێ بەرەیان هەر ئێکی هەڤالێن خوە یێن کادرێن لەشکەری کۆمکرن و پلانا چوون و گەهشتنا جهێ شەڕی و لێدان و هێرشکرنێ شرۆڤە و گفتوگۆکر. بەرەیێ مە ژی کو فەوجا لەشکەری و ناڤا کانیماسێ بخوە بوو، ب سەرپەرشتیا د.رۆژی، ئەم ژی ل جهەکی ل نیڤا وێ زەڤیێ ل دۆرێن د. رۆژی، شکری نێروەی، حەمید خواستی و سەید نایفی کۆمبووین. ئەم وەک بازنەیەکێ روونشتبووینە خوارێ و دنیڤا مەدا مەیدانکەکا ئەردێ ڤالا مابوو. هەرچەندە د.رۆژ سەرپەرشتێ مە بوو، لێ ژبەر کو حەمید خواستی کادرەکێ لەشکەریێ زیرەک و خودان سەربۆرەکا باش بوو، د. رۆژی ڕێ دایێ کو ئەو هێرشا بەرەیێ مە شرۆڤە بکەت بۆ مە. حەمید خواستی ژی دارکەک هەلگرت و نەخشەیا فەوجا لەشکەری و ناحیێ و بنگەهێ پۆلیسان ل سەر ئاخێ چێکر و شرۆڤە دکر، کانێ چەوا دێ خوە گەهینینە جهێن خوە و هێرشێ کەینە دوژمنی. وی ب دارکێ خوە ل سەر نەخشەیێ ل سەر ئاخێ باشوورێ رۆژاڤایێ فەوجێ ل هنداڤی رۆژاڤایێ کانیماسێ، دەستنیشانکر و گۆت: فەوزی بامەڕنی لگەل عبدالخالق بابیری و لگەل هێزێن خوە، ئەو دڤێت خوە بگەهیننە ڤێرێ و گاڤا مە ل سەری لێدا، ئەو دێ ژڤێرێ ڤە هێرشێ کەنە فەوجێ. دیسان ل رۆژاڤایێ فەوجێ، ل ناڤبەرا دێریشکێ و فەوجێ ژی هێلەک کێشا، کو ملەکا

بچـووک بـوو و 50-60 مـترەکا دووری فەوجـێ بـوو و گـۆت: هێزێـن مـە ژی، د.ڕۆژ، شـکری نێـروەی، ئـەز، خـسرۆ بامەرنـی، جەهـوەر ئەرەدنـی، بورهـان ئامێـدی، سـەید نایـف و تەمـەر، لگـەل هێزێـن لگـەل مـە دا، ئاهـا ئـەم دێ خـوە گەهینینـە ڤێـرێ و ژ ڤێـرێ بـازۆکا ئێکـێ و گوللێـن RPG یـان، دێ لێدەیـن و پاشـی چالاکـی ژ زێـی هەتـا خابیـری دێ دەسـتپێکەت، و ئـەم دێ هێرشـێ کەیـن. لگـەل ڤـێ ئاخفتنـا حەمیـدی مـن هنـد دیـت دەنگەکـێ بلنـد هاتـە مـن و گـۆت: دێ ل کیـرێ لێـدەی، ل کیـرێ لێـدەی؟! ئـەز هـۆ ل پشـت خـوە زڤڕیـم، مـن دیـت کـو بەرپرسـێ ڕێکخـراوا مـە یـا شریـن، جەهـوەر ئەرەدنـی یـە. ئـەو نـە روونشـتی یـە خـوارێ، یـێ ل هنداڤـی سـەرێ مـە ڕاوەسـتایە. کیسـکێ خـوە یـێ جـگارا یـێ بەرگیـزی یـێ د تبـلا خـوە یـا قلیچـا دەسـتێ چەپـێ دانایـی وکیسـکێ پێـدا شـۆڕبووی و یـێ جـگارا خـوە یـا تووتنـێ دپێچیـت. هەمـا سـەرێن پەڕکـێ جـگارێ یێـن گەهاندینـە ئێـک، جـگارە هنـدا سـتویرە. حەمیـدی سـەرێ خـوە ڕاکـر و ب شـێوەیەکی ئـارام گۆتـێ: کاک جەهـوەر بێنـا خـوە فرەهکـە هەتـا ئـەز پلانـێ شرۆڤـە دکـەم، پاشـی تێبینیێـن خـوە بێـژە. مـن هنـد دیـت د.ڕۆژی ئێکسـەر مایـێ خـوە تێکـر و گـۆت: نـا نـا کاک حەمیـد بیهێڵـە بـا کاک جەهوەریـش پلانەکـەی خـۆی بڵێـت. چونکـی د.ڕۆژ ئـەو نێزیکـی 4 مەهـا بـوو لگـەل مـە و ئـەو شـارەزای تەکتیـک و پـلان و سـتراتیژێن لەشـکەرییێن هەمـوو هەڤـالان ببـوو. وی دزانـی کـو جەهـوەر خودانـێ سـتراتیژەکا لەشـکەری یـا ئێکلاکـەرە. لۆمـا وی ڤیـا ئێکسـەر ڕێبدەتـە وی دا دیتنـا خـوە بێژیـت.

مـن دیـت جەهـوەری هەروەسـا ژ پێڤـە، لگـەل جـگارە پێجانـێ دەسـتپێکر، ب شـێوێ خـوە یـێ دەنـگ بلنـد و تایبـەت گـۆت: کاک حەمیـد ل وێـرێ ئـەم ئارپیجـی و بـازۆکا پاڤێژینـێ و دەسـتێ خـوە ب تەنشـتا خـوە ڤەنیـن و ببەزیـن ژ وێـرێ هێرشـێ بکەینـە سـەر. ئەگـەر لەشـکەر د

زیرەکـبن، هەتـا ئـەم دگەهینـە وێـرێ ئـەو دێ ل بـەر دیـوارێ فەوجـێ دئامادەبـن و هەمـا ڤێجـا دێ نارنجـۆکا کەنـە دپالخـا مـە دا. ئەڤـە هۆسـا ئـەم سـەرناکەڤین. وی بەردەوامکـر و گـۆت: شـەڤا کـو ئـەم هاتینـە چاڤنێریـێ (اسـتطلاع) ئـەزێ چوویمـە سـەرێ فەوجـێ، ل وێـرێ تێلێـن سـیمەی نینـن. لەشـکەرا ل وێـرێ بخـوە دەرگەهەکـێ ڤەکـری. ترۆمبێلێـن وان تێـرا دەردکەڤـن، خوارنـێ بـۆ چەپەرێـن ڕەخـێ باکـووری دبـەن. ئـەزێ د وی دەرگەهـی ڕا ل سـەر زکـی چوویمـە دناڤ فەوجـێ دا ل ئالیـێ سـەری. بەرەکـێ ل وێـرێ هـەی هنـدی ئامیـرێ تلڤزیۆنـەکا ناڤنجـی یـە. ناڤبـەرا وی بـەری و زێرەڤانـێ سـەرێ فەوجـێ 10-15 مـترن. ئـەز لگـەل چەنـد هەڤالـەکا، ل سـەر زکـی، ئـەم دێ خـوە گەهینینـە بـەر وی بـەری، گاڤـا تاڤەهەیـڤ دەرکـەت دێ لێدەیـن. وی دەمـی ژی ئەمـێ دناڤـدا، کەواتـە چ بەڕەڤانـی ژ دوژمنـی ناهێـت. ئەگـەر مـە ل وێـرێ لێـدا، دێ گۆڕیـا ئاگـرێ چەکـێ مـە ل نـاڤ چاڤێـن وان دەت، ئێـدی دەسـتێ وان چەکـی ناگریـت کـو شـەڕێ مـە بکـەن. چونکـی ئـەز بخـوە ئەگـەر لویلیـا چەکـێ خـوە نەکەمـە دپویرتـێ هرچـێ ڕا ئـەز ناچمـە شـەڕێ هرچـێ. بەلـێ هشـیار بـن دەمـا هـوون گولـلا دهاڤێژنـە فەوجـێ گولێـن وە ب نـاڤ مـە نەکەڤـن.

حەمیـدی گۆتـێ: کاک جەهـوەر تـۆ وەبکـەی دێ چالاکیـا مـە هێتـە ئاشـکراکرن و دوژمـن دێ هەسـت ب مـە کـەت. وی بکەنـی ڤـە بەرسـڤدا: مـاڵا تـە، ژ خـوە دەمـێ ئـەم لێددەیـن دێ هـەر ئاشـکرا بیـت، ڤێجـا هەکـە ئـەم چووینـە دنـاڤ دا، بـلا هـەر ئاشـکرا ببیـت و ئـەم ژی دێ لێدەیـن.

ئـەڤ گفتوگۆیـە هۆسـا بدوماهـی هـات. پێشـمەرگە ژی کـۆم کـۆم ڕوونشـتن و شـاجۆرێن خـوە ژ گولـلا داگرتـن. چەکێـن خـوە پاککـرن و لێکـدان. چەکێـن ناڤنجـی کۆنترۆلکـرن و پاککـرن. گولێـن ئارپیجیـا، بـازۆکا،

زنجیرێـن فیشـەکێن بیکەیسـیان، نارنجۆکێـن دەسـتی یێـن زێـدە کرنـە دپالخێـن خـوە و چانتێـن خـوە دا بـۆ گاڤـا هێرشـێ. نوهـا هـەر تشـت ئامادەیـە. نوکـە هەرکەسـەک جهـێ خـوە و ئەرکـێ خـوە دزانیـت. هەرکەسـەک ژی دزانیـت کانـێ ب چ جـۆرێ چەکـی یـێ بەرپرسـە، ب تایبـەت چەکێـن ناڤنجـی.

ئێـدی دۆرا خوارنـێ هـات، دڤێـت هـەر پێشـمەرگەیەک خوارنـێ بـاش بخـۆت. زەمزەمیـێ خـوە یـێ ئاڤـێ تـژی بکـەت. هنـدەک نانـی ژی بکەتـە دچانتـێ خـوە دا، چونکـی کـەس نزانیـت کانـێ دانـێ خوارنـێ یـێ بێـت دێ کەنگـی بیـت و ل کیـرێ بیـت.

ئێـدی پشـتی ڤـان ئامادەکاریـا هەموویـان، وەکـی هەرجـار، کارێ ئێکـێ یـێ پێشـمەرگەی بـەری هـەر چالاکـی یەکـێ گۆڤەنـدە. مـن دیـت کۆمـەکا گەنجـا خـوە کێشـا وێ مەیدانـا نیڤـا چەمـا و گازیکـرە عسـمەت تروانشـی[11] سـترانبێژێ مـە یـێ دەنگخـۆش. عسـمەت ژی وەکـی هەرجـار ب دەڤـێ بکەنـی و ڕوویـێ گـەش، گەهشـتە ڕەفـا وان و دەنگـێ وی بلنـد بـوو و لگـەل مشەمشـا ئاڤـا ڕووبـاری و پێلێـن بایـێ هینکـێ کـو بەژنـا گویـز و سـپیندار و بیـا دهەژانـد تێکـەل بـوو. چەنـد گـەڕا گۆڤەنـدێ دزڤـڕی ئـەو مەزنـتر و فرەهـتر دبـوو. ئـەم هەمـی بەزینـە گۆڤەنـدێ. هەلبـەت هـەر دەسـتپێکێ د.ڕۆژ، شـکری نێـروەی، حەمیـد خواسـتی، سـەید نایـف، شـەهید محمـەد سـالح، شـەهید خـسرو، شـەهید بورهـان و هەمـوو هەڤـال هاتـن و کەفتنـە گـەڕا گۆڤەنـدێ.

ڕاسـتە گەلـەک گۆڤەندێـن شـاهیا بـووک و زاڤـا، جـەژن و سەرسـاڵان و هەلکەفتێـن جـودا مـرۆڤ پشـکداریێ تێـدا دکـەت، لـێ بدیتنـا مـن ئـەو هەسـت و تـام و خۆشـیا مـرۆڤ ژ گۆڤەنـدا پێشـمەرگاتیێ یـا بـەری چالاکیـەکا پێشـمەرگاتی دبینیـت، گەلـەکا جودایـە ژ هەمـوو گۆڤەندێـن دی. چونکـی ئـەو جـۆش و گەرمیـا مرۆڤـی هـەی بـۆ ئەنجامدانـا چالاکیەکـێ

ل دژی دوژمنـێ داگیرکـەر، وەل مرۆڤـی دکـەت هەروەکـی بڤـێ چالاکیـێ تـۆ گـەل و وەڵاتـێ خـوە هەمیـێ رزگار دکـەی. دیسـان ئەگـەر تـۆ د ڤـێ چالاکیـێ دا شـەهید ژی ببـی، ئـەو ژی مەزنتریـن پلـە و شـانازی یـە بـۆ تـە و مالبـات و مرۆڤێـن تـە. لۆمـا تـۆ دزانـی کـو پشـتی ڤـێ گۆڤەنـدێ ڕێکـەکا ل بـەر تـە، کـو دوو تـا ژێ دچـن و هـەر دوو تـا ژی سـەرفەرازی و شـانازینە، تـۆ سـەربکەڤی شـانازییە و شـەهید ژی ببـی هـەر شـانازییە.

مـە گۆڤەنـدا خـوە شـاراند، هەتـا کـو رۆژێ ل سـەرێ کومتێـن چیـا خاتـرا خـوە ژ مـە خواسـتی و هێـدی هێـدی بـەرەڤ وەغـەرا خـوە ڤـە چـووی. پاشـی مـە کارێ خـوە کـر و ڕاپێچـا خـوە گرێـدا و چـەک و شـاجۆرێن خـوە گرێـدان و ئێـدی هـەر گرۆپەکـی بـەرێ خـوە دا ئارمانجـا خـوە.

بـەری ئـەم ژ چەمێـن بێدهـێ بدەینـە ڕێ، جەهـوەر ئەرەدنـی کـو بەرپرسـێ ڕێکخـراوا مـە یـا شریـن بـوو و ئـەز ژی کادرێ سیاسی-ڕێخسـتنی یـێ ڕێکخـراوێ بـووم، گۆتـە مـە: کـی دێ لگـەل مـن هێـت؟ مـن ژی گۆتـێ: ئـەو چ پسـیارە، مانـە تـۆ بەرپرسـێ مـە یـێ لەشـکەری؟ ئـەم هەمـی دێ لگـەل تـە هێیـن! وی گۆتـە مـن: نـۆ نـە وەسـا.

مـا مـن گاڤـا دی چ د گۆتـە کاک حەمیـدی و د. رۆژی؟ ئـەز دێ بـەری لێدانـێ چمـە وی جهـێ مـن ژێ دگـۆت، دنـاڤ فەوجـێ دا. مـن گۆتـێ: ئـەز دێ لگـەل تـە هێـم. بەلـێ کا بـۆ مـن بێـژە، کا ناڤـەرۆکا سـتراتیژیا تـە یـا پویرتـێ هرچـێ چیـە. وی گۆتـە مـن: هەتـا تاڤـە هەیـڤ تێـت، مـە دەمـێ هـەی، دێ پاشـی ل بـەر وی بـەرێ دنـاڤ فەوجـێ دا بـۆ تـە بێـژم. پاشـی سـوبحی غەفـار بێدهـی، برایـێ شـەهید شـەعبان غەفـار، توفیـق بامەرنـی برایـێ شـەهید خـسرو بامەڕنـی، جەمشـید بێدهـی، وان

ژی گـۆت ئـەم دێ هێیـن. گەلـەک پێشـمەرگێن دی ژی دڤیـا بێـن، لـێ وی گـۆت: بەسـن چونکـی ژ 5 کەسـا زێدەتـر جهـێ مـە ل وێـرێ ناکـەت و دێ ئاشـکەرا بیـن.

ئـەم هـەردوو گرۆپێـن ئێکـێ و دووێ یێـن کانیماسـێ بخـوە، ل چەمێـن بێدهـێ بـۆ ڕەخـێ نـزاری (باشـوورێ رۆژهـەلات) سـەرکەفتینە سـوارۆکا هنداڤـی گونـدێ مایـێ و د وێـرێ دا ژووردا هاتینـە جهـێ گونـدێ مایـێ، کـو هینگـێ یـێ وێرانکـری بـوو. ل ناڤبـەرا مایـێ و دێریشـکێ ئـەم ل ئاڤـێ دەربازبوویـن و سـەرکەفتینە ڕەخـێ بـەرۆژی، ل هنداڤـی گونـدێ دێریشـکێ و د سـەر گونـدی ڕا هاتیـن مـە خـۆ گەهانـدە باکـوورێ فەوجـێ. ژ هنداڤـی گونـدێ دێریشـکێ تاکـو ئـەم گەهەشـتینە سـەرێ فەوجـێ، نێزیکـی 20 سـەیێن فەوجـێ مانـە بدیـڤ مەڤـە و هەمـی پێکڤـە دڕەوینـە مـە. ڕەوشـەکا گەلـەکا هەسـتیار بـوو. چونکـی مـە هزرکـر، مسـۆگەر ب ڕەوینـا ڤـان هەمـوو سـەیان بـدووڤ مـە ڤـە، دێ لەشـکەر هەسـت ب مـە کـەن و ئـەم دێ ئاشـکرا بیـن. لـێ شانسـێ مـە وێ شـەڤێ شـەهیانەک ل نـاڤ گونـدێ دێریشـکا کرسـتیانا هەبـوو، دەنگـێ سـتران و مۆزیکـێ ب سـەر وان چیاڤـە دچـوو و وی دەنگـی دا بـوو دسـەر دەنگـێ سـا ڕا، لۆمـا لەشـکەرا ژی هەسـت ب نێزکیبوونـا مـە نەکـر.

هەروەکـی ل پێشـیێ ژی مـە ئامـاژە پێـدای، ل گـۆرەی پلانـێ هـەر گرۆپەکـی جهێـن خـوە گرتـن. ئـەم ژی گەهەشـتینە بـەر سـیمەیێ فەوجـێ یـێ ڕەخـێ باکـووری. حەمیـد خواسـتی و دکتـۆر رۆژ و شـکری نێـروەی وان لگـەل هێزێـن لگـەل دا، ل وێـرێ دنـاڤ وان تـەڕاش و بـەر و هنـدەک گرکێـن ئاخـێ دا، وان جهێـن خـوە گرتـن. سـەید نایـف و تەمـەری و هەڤالێـن خـوە ژی، ل بـەر دیـوارێ ڕەخـێ باکـوورێ رۆژاڤایـێ فەوجـێ جهێـن خـوە گرتـن. ئـەم ژی ئـەو 5 کـەس لگـەل جەهـوەری بـەرەڤ فەوجـێ ڤـە چوویـن. دروسـت هەروەکـی وی ل چەمێـن

بێدهـێ وەسـفکری، ل وێـرێ دەرگەهـەک ل سـیمەی هاتبـوو ڤەکـرن. ئـەو ڕێـکا تۆمبێلێـن لەشـکەری بـوو کـو د وێـرێ ڕا پێدڤیێـن چەپەرێـن ئالیـێ باکـووری دبـرن. هەتـا وێـرێ ئـەم چەمانـدی د دووڤ جەهـوەری ڕا دچوویـن. ل وێـرێ وی گۆتـە مـە: کلاشـینکۆفێن خـوە د سـتۆیێ خـوە دانـن و بکەڤنـە سـەر ئەنیشـکا و ل سـەر زکـی وەرن، چونکـی ژ ڤێـرێ وێڤـە ئـەم دێ دنـاڤ فەوجـێ دا چیـن! مـن گۆتـێ: تـە خێـرە، دێ مـە کیڤـە بـەی؟ وی بکەنیڤـە بەرسـڤا منـدا: یـا ژ تەڤـە سـوحبەتا مـن ل چەمێـن بێدهـێ کـری وەنـە بـوو، هەمـا فلـم بـوو، ئـان نـە؟ هەمـا وەرن دێ وە بەمـە بـەر وی بـەری، دا هویـن ژ مـن بـاوەر بکـەن کـو تشـتێ ئـەز دبێـژم ڕاسـتە. مـەژی کلاشـینکۆفێن خـوە دسـتۆیێ خـوە دانـان و ئـەم کەفتینـە سـەر ئەنیشـکا و چوویـن، تـا کـو نێزیکـی 30 مـترا ئـەم بنـاڤ فەوجـێ ڤـە چوویـن. پاشـی ئـەو بـەرێ وی بـەری هینگـێ بەحـس ژێدکـر، مـە دیـت و وی ب ئیشـارەتا گۆتـە مـە: هەمـی خـوە بدەنـە پشـت ڤـی بـەری و ل سـەر دەڤـی بـن، چونکـی ئەڤـە زێرەڤانەکـێ لەشـکەری 15 مـترا نێزیکـی مەیـە. پشـتی مـە هەمیـا ل پشـت وی بـەری خـوە بەردایـە سـەر زکـی، دەمەکـی مـن دیـت ئـەو زێرەڤـان هـات بـۆ ئالیـێ مـە. مـن بدەسـتی گۆتـێ: ئەڤـە هاتـە سـەر کەلەخـێ مـە. وی ب ئیشـارەتێ گـۆت: ئەگـەر ئـەم دیتیـن دێ کوژیـن و ل فەوجـێ دەیـن و چالاکـی بـلا دەسـتپێبکەت. پاشـی زێرەڤـان زڤرِیەڤـە جهـێ خـوە، بێـی کـو هەسـت ب مـە بکـەت.

مـن دەڤـێ خـوە بـرە بەرگوهـێ جەهـوەری و گۆتـێ: دێ ڤێجـا بـۆ مـن سـتراتیژیا پویرتـێ هرچـێ شرۆڤەکـە. وی دەڤـێ خـۆ ئینـا بـەر گوهـێ مـن و گـۆت: تـۆ یـێ ڤـی زێرەڤانـی دبینـی. ئەڤـە ب گوللەیێـن ئێکـێ دێ کەڤیـت و ئـەم دێ گەهینـە ڤـی خانیـێ وانـێ زێرەڤـان ل بـەردەری.

ئێـدی هێشـتا وان دەسـت نەدایـە چەکـێ خـوە ئـەم دێ وان کوژیـن یـان گریـن. ب چ شـێوا شـەڕ ژ وان ناهێـت. چونکـی گۆڕیـا چەکـێ مـە دێ ل نـاڤ چاڤێـن وان دەت و قـەدەم دێ لـێ شـکێن، ئێـدی دەسـتێ وان چەکـی ناگریـت. ڤێجـا ئەڤـە ژی وەکـی وێیـە کـو تـۆ بچیـە نێچیـرا هرچـێ، ئەگـەر تـە چەکـێ خـوە کـرە د پویرتـێ هرچـێ ڕا و گۆڕیـا چەکـێ تـە بنـاڤ چاڤێـن وێ کەفـت، وی دەمـی دێ سـەهما تـە چیتـە د سـەری ڕا و شـەڕ ژێ ناهێـت و تـۆ دێ هرچـێ کـوژی. ژ خـوە ئەگـەر تـە ژ دوورڤـە گوللـە بەردانـێ، تـۆ دێ بریندارکـەی و هـرچ دێ هێرشـێ کەتـە سـەر تـە، ئێـدی دەلیڤـا سـەرکەفتنا تـە دێ یـا کێمـتر بیـت.

پاشـی وی گۆتـە مـە: لگـەل تەقـا ئێکـێ دڤێـت هـوون خـوە ژووردا پاڤێـژن، بـەرەڤ نیڤـا فەوجـێ ڤـە و کـەس ل ڤێـرێ نەمینیـت. پێدڤیـە د چرکەیێـن ئێکـێ دا ئـەم خـوە بگەهینینـە ڤـی خانیـێ لەشـکەرا یـێ ل بـەر سـینگێ مـە. چونکـی هەڤالێـن مـە یـێ ل پشـت مـە و ئـەم گەلەکێـت هاتینـە پێشـیا وان، ئـەزێ پشتڕاسـتم کـو گوللەیێـن بـازۆکا وان ژ مـە دەربـاز نابـن و دێ بنـاڤ مـە کەڤـن.

مـن گۆتـێ: ئەڤـە دیناتیـە ئـەم دکەیـن. ئەمێـت ڕازی بوویـن کـو لگـەل تـە بێینـە دنـاڤ فەوجـێ دا و شـەهید ببیـن، بەلـێ ئـەم نەدڕازینـە کـو ب گوللەیێـن هەڤالێـن خـوە بێینـە شـەهیدکرن. وی بکەنـی ڤـە گۆتـە مـن: مـا ڕێکـەکا دی هەیـە؟ پشـتا مـە گوللەیێـن هەڤالێـن مەنـە و پێشـیا مـە ژی دوژمنـێ مەیـە. ڤێجـا یـێ نەڤێـت ب گوللەیێـن هەڤـالا شـەهید ببیـت، دڤێـت ژ گوللەیـێ سـڤکتر هێرشـێ ببـەت، دا گوللـە ڤێـڕا نەگەهـەن.

دەمژمێـر 11:05 ی شـەڤێ تاڤەهەیـڤ سـەرکەفت و حەمیـد خواسـتی گوللەیـا ئێکـێ یـا چالاکیـێ تەقانـد کـو یـا بازۆکـێ بـوو. گوللـە ژ مـە دەربـاز نەبـوو و ل سـەمتا مـە نێزیکـی 10 مـترەکا ل ڕۆژهەلاتـێ

مـه کەفـت. مـه ژی چ ژ مێرانـی و چ ژی ژ ترسـێن گوللەیێـن هەڤالێـن خـوه یێـن پێشـمەرگە، دنـاڤ 3-4 خولـەکان دا خـوه گەهانـده ئاڤاهیـێ بەرسـینگا مـه و مـه ئـەو گـرت. مـه خـوه ئامـاده دکـر بـۆ قۆناغـا دووێ، کـو هێرشـێ بکەینـه سـەر ناڤەنـدا فەوجـێ. جەهـوەری یـا خـوه دایـه بـەر کوژیـێ وی خانیـێ مـه گرتـی، کـو جهـێ وی پچـەک بلندتـره ژ ناڤەنـدا فەوجـێ. وی ئارپیجیـەکا هاڤێتیـه خانیێـن خـوارێ و گوللەیـا دیـا ئامادەکـری و چاڤـێ ویـێ لـێ کانـێ دێ تەقـه ژ کیـرێ هێـت دا ئارپیجیـێ پاڤێتـێ. مـه ژی هەمیـا جهێـن خـوه یێـن گرتیـن و ئەمـێ شـەڕێ خـوه دکەیـن. دەمەکـی جەهـوەری گۆتـه مـه: کا تەقـێ براوەسـتینن، دا بزانـم کانـێ تەقـا وان دێ ژ کیـرێ هێـت، دا ئارپیجیـا لێبـدەم.

د وان چەنـد چـرکا دا تـه دگـۆت ئـاڤ ژ ئاشـی گـرت، ڕەخێ مـه بێدەنگ بـوو. تۆمبێلـەکا ئیڤایـا لەشـکەری یـا ل بـەردەرێ وی ئاڤاهیـێ مەگرتـی، ل دەسـتێ چەپـێ یـێ جەهـوەری. لگـەل وێ بێدەنگیـێ مـن هنـد بهیسـت چرکێنـەک ژ بـن ئیڤایـێ هـات. ئـەو دەنـگ ژ تڤەنگـێ تێـت دەمـێ مـرۆڤ تبـلا خـۆ ل جەلەبکـێ تڤەنگـێ دکێشـیت و یـان فیشـەکا مرۆڤـی چڕیـک دەرکەڤیـت یـان ژی فیشـەک د تڤەنگـێ دا نەمابـن. لایتـەکا بچـووک مـن هەبـوو، لگـەل تڤەنگـێ مـن ئـەو کربـوو د قەفتـا دەسـتێ خـوه دا. لگـەل چرکێنـێ مـن لایـت هەلکـر و بـەرێ لایتـێ و کلاشـینکۆفێ پێکڤـه دا وی جهـی دبـن ئیڤایـێ ڤـه. مـن دیـت کـو لەشـکەرەکە یـێ کەفتیـه سـەر چۆکـێ خـوه و بـەرێ تڤەنگـێ یـێ دایـه بـن گوهـێ جەهوەریـێ چەپـێ و تڤەنـگا تەقانـدی، لـێ خۆشـبەختانە یـان فیشـەکا وی چڕیـک بـوو یـان ژی فیشـەک د بـەر شـاجۆرێ وی نەمابـوون. لگـەل هنـدێ مـن گۆتـه هەڤـالا: جەهـوەر کوشـت و هەڤـالا پێکڤـه لـێ ڕەشـاند.

جەهـوەر زڤـڕی و گۆتـە مـە: وە خێـرە، چیـە تەقـە تەقـا وە؟ مـن بکەنـی ڤـە گۆتـێ: چ نینـە هـرچ بـوو. گـۆت: هرچـێ چ؟ مـن گۆتـێ: ئـەو هرچـێ تـە کریـە پویرتـێ وی ڕا، چ نەمـا بـوو بنـێ گوهـێ تـە سـۆرکری. مـە هەمیـا پێکڤـە کرەکەنـی و بـەردەوام بوویـن ل سـەر هێرشـا خـوە. نوکـە ژی گەلـەک جـارا ئـەز و ئـەو بەحسـا هرچـی دکەیـن.

(1) محەمەد محسن سالح، ل ساڵا 1963 ل ئامێدیێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1977 دبیتە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنی یا پارتی. ساڵا 1979 دبیتە پێشمەرگە لگەل شەهید مەحمود ئێزدی. ساڵا 1983 دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوا شەهید عبدالعزیز ئامێدی یا سەر ب لژنا ئاکرێ ڤە. ل ساڵا 1986 تێتە ڤەگوهاستن بۆ لژنا ئامێدیێ و دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوا هەڵۆ. ل ئەنفالێن 1988 لگەل مالباتا خوە ئاوارەی ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ دبن. ساڵا 1989 ب ئەرکێ پێشمەرگاتی تێتە ڤە کوردستانێ. پشتی سەرهەلدانێ گەلەک پلە و ئەرکێن لەشکەری وەرگرتینە کو دوماهی ژی فەرماندێ فەرماندەیی یا سەفین یا لەشکەری بوو. ل ساڵا 2005-2010 بەرپرسێ

لقا 18 یا پارتی بوو ل ئامێدێ. نوکه ژی کارێ جووتیاری و خودانکرنا تەرش و کەوالی دکەت، ل دەڤەرا ئامێدێ.

(2) سەلیم درباس یێ بەرنیاس ب سەعدۆ کوڕکی ل ساڵا 1937 ل گوندێ کوڕکا ل دەڤەرا باتیفا هاتیه دنیایێ. ل ساڵا 1961-1975 پێشمەرگە بوویە ل هێزا دهۆکێ. ژبەر دلسۆزیا وی ئەو دبیتە بەرپرسێ جەبلخانا هێزێ. ساڵا 1975 ئاوارەی ئیرانێ دبیت. ل ساڵا 1979 جارەکا دی دەست ب خەباتا پێشمەرگاتیێ دکەتەڤە. ساڵا 1981 دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوا شەنگال یا سەر ب لژنا زاخۆ ڤە. ساڵا 1986 دبیتە ئەندامێ لژنێ و بەرپرسێ لەشکەریێ لژنێ. 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ دبیت. 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ ل سەر پێشمەرگاتیا خوە. دوماهی پلەیا ویا لەشکەری لیوا بوویە. دیسان وی مەدالیا بارزانی ژی وەرگرتیە. 26 گولانا 2002 وەغەرا دوماهیێ کریە.

(3) سوارا بەنا دکەڤیتە سەر ڕێیا باتیفا-بێگۆڤا، ل رۆژاڤایێ گوندێ زرێزە. رۆژهەلاتێ وێ چەپێن زرێزەنە و رۆژاڤا ژی چەپێن بیرکێ.

(4) شکری سالح تەمەر نێروەی، ل ساڵا 1945 ل گوندێ بێبو ل دەڤەرا ئامێدێ هاتیە دنیایێ. 1959 بوویە ئەندامێ پارتی. 1961 بوویە پێشمەرگە. 1964 بوویە نڤیسەرێ نڤیسینگەها سکرتاریەتا بارزانیێ نەمر. 1966 بوویە جێگرێ سەر لقی. 1969 بوویە نڤیسەرێ ئیدارا

پۆلیتبیرۆیا پارتی. 1972-1975 ل بارەگایێ بارزانی کارکریە. 1975 ئاوارەی ئیرانێ بوویە. 1976 بوویە پەنابەر ل هولەندا. 1977 ل سەر داخوازا سەرۆک بارزانی زڤڕیەڤە کوردستانێ و بوویە بەرپرسێ دەڤەرا نێروە-رێکان و دوسکی ژووری. 1979-1982 بوویە سکرتێرێ سەرۆک مەسعود بارزانی. 1982-1984 بوویە ڕێڤەبەرێ ئیدارا سەرکردایەتیا پارتی. 1984 بوویە کارگێرێ لقا چار و بەرپرسێ لەشکەرێ لقێ. 1985-1988 بوویە کارگێرێ لقا ئێک و بەرپرسێ لەشکەرێ لقێ. 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و بوویە بەرپرسێ میحوەرێ ئامێدیێ. پاشی بوویە بەرپرسێ لژنا ئامێدیێ. پاشی کارگێرێ لقا ئێک و بەرپرسێ پەیوەندیان. 2002 بوویە بەرپرسێ ڕێخستنا پێشمەرگەی. 2005-2009 بوویە ئەندامێ پەرلەمانێ کوردستانێ. نوکە ژی خانەنشینە و ل دهۆکێ دژیت.

(5) فەوزی عەلی تەیب بامەڕنی، ل سالا 1964 ل بامەرنێ هاتیە دنیایێ. وی خواندنا خوە تا شەشێ سەرەتیی خواندیە. ل مەها چریا دووێ ل سالا 1976 دبیتە پێشمەرگێ شوڕشا گولانێ. ئەو پێشمەرگاتیا خوە ل دەڤەرا زاخۆ و ئامێدیێ بەردەوام دکەت. ل سالا 1979 پشکداریێ دکۆنگرێ نەهێ یێ پارتی دا دکەت. وی د دەمێ پێشمەرگاتیا خوە دا ئەرک ل هەر چار پارچێن کوردستانێ یێن باشوور، باکوور، ڕۆژاڤا و ڕۆژهەلات کریە. دیسان

دوو جاران ژی بگرانی بریندار بوویە.
ل ساڵا 1986 دبیتە جێگرێ بەرپرسێ
ڕێکخراوا 11 ئادارێ ل لژنا ئامێدیێ،
پاشی ل 1988 تێتە کاندیدکرن بۆ
بەرپرساتیا ڕێکخراوەکێ، لێ ئەنفال
دەستپێدکەن. ئەو پێشمەرگەیەکی
زیرەک و قارەمان بوو. ساڵا 1988
ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبیت. ساڵا
1990 دبیتە پەنابەر ل هۆلەندا و تا
کو نوها ژی ل وێرێ دژیت.

(6) بنێرە ل176پەرتووکا مە یا (ل ژێر
سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(7) بنێرە ل105پەرتووکا مە یا (ل ژێر
سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(8) سەعید عەلی رەجەب شەریفی،
ل ساڵا 1960 ل گوندێ شەریفا، ل
رۆژاڤایێ ئامێدیێ هاتیە دنیایێ.
خواندنا خوە تا کو شەشێ سەرەتایی
خواندیە. ل ساڵا 1976 بوویە
ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی.
ل ساڵا 1979 1988- پێشمەرگە
بوویە، ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ئەو
ئەندامێ ڕیکخراوێ و فەرماندێ
مەفرەزێ بوو و پێشمەرگەیەکی
مێرخاس و قارەمان بوو. ل ئەنفالێن
1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە.
ساڵا 1994 زڤریەڤە کوردستانێ
سەر پێشمەرگاتیا خوە. نوکە ژی
پێشمەرگێ خانەنشینە و ل دۆمیز/
دهۆکێ دژیت.

(9) عزالدین سەعدۆ سالح، ل ساڵا 1961
ل گوندێ دەرکارا عەجەمێ یا سەر
ب زاخۆ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1979
بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا
زاخۆ. پاشی بوویە کادرێ سیاسی-
ڕێخستنی یێ ڕێکخراوا شەهید

محەمەد سالح. ساڵا 1984 دبیتە ئەندامێ لژنا شێخان. ساڵا 1987 تێتە ڤەگوهاستن بۆ لژنا ئامێدیێ. نوکە ژی جێگرێ فەرماندێ فەرماندەیی یا لەشکەری یا دهۆکێ یە.

(10) حەجی محەمەد حەسەن یێ بەرنیاس ب حەجی فەقە بناڤی، ل ساڵا 1942 ل گوندێ بناڤیێ ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1958 بوویە ئەندامێ پارتی. ل ساڵا 1961 بوویە پێشمەرگە. ل ساڵا 1971 پشکداری د خولەکا ئەندازیاریا لەشکەری دا کریە و پشتی هینگێ ئەو بوویە شارەزایەکێ مین و تەقەمەنیان. ل ساڵا 1976 دبیتەڤە پێشمەرگە. ل ساڵا 1981 دبیتە جێگرێ بەرپرسێ ڕێکخراوا شەهید خدر مەحمود ل بارەگایێ لژنا ئامێدیێ. ل ساڵا 1987 دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوا صلاح الدین. ل ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبیت. ساڵا 1991 دزڤڕیتەڤە کوردستانێ و دەست بکارێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ دکەت. ئەو گەلەک جارا بریندار بوویە و دوماهی جار ژی پیەکی خوە ژ دەستددەت. ڕۆژا 2014/8/27 ل دهۆکێ وەغەرا دوماهیێ دکەت.

(11) عسمەت حەسەن ئەحمەد تروانشی، ل ساڵا 1951 ل گوندێ تروانشێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. وی تاکو پۆلا سیێ سەرەتایی خواندیە. ساڵا 1974-1975 پێشمەرگە بوویە. ساڵا 1978 بەعسی گوندێ وان وێران دکەن و وان رادگوهێزنە باتیفێ. ساڵا 1981-

1988 دبیته پێشمەرگە ل سنووری
لژنا ئامێدیێ، ل رێکخراوا شرین. ساڵا
1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبیت.
ساڵا 1991 دبنە پەنابەر ل ئەمریکا
و نوکە ژی ل ویلایەتیا کالیفۆرنیا
دژیت. عسمەت سترانبێژەکی دەنگ
خوەش بوو. هەر جار بەری ئەم
برێبکەڤین ژ بۆ داستانەکێ یان
چالاکیەکا پێشمەرگاتیێ. ئەگەر جهێ
گونجای با، وی ستران دگۆتن و مە
گۆڤەندا خوە گرێددا، تێر گۆڤەند
دکر و پاشی بەرەڤ چالاکی ئەم
دکەڤتینە ڕێ.

خانیێ ل چوولی و یێ بێ دەرگەهە،

دێ گورگ و هرچ زارۆکا بەن

هەروەکـی بـەری نوکـە ژی مـە دیارکـری، ل بهـارا 1987 سـەدامی، پسـمامێ خـوە عەلـی حەسـەن ئەلمەجیـد (عەلـی کیمیـاوی) کـرە بەرپرسـێ ئێکانـە یـێ کوردسـتانێ. ئێکەمیـن بڕیـار ژی، هـەر دوو سـێ رۆژا پشـتی بڕیـارا خـوە، عەلـی کیمیـاوی دەرێخسـت. ئـەو ژی ئـەو بـوو، کـو هەمـوو دەڤەرێـن رزگارکـری وەک دەڤەرێـن (محـرم) حەرامکـری راگەهانـدن. کەواتـە ژ مـرۆڤ و گیانـدار و شـینکاتیێ، چ تشـتەک دڤێـت لـێ نەمینیـت و هەمـی بهێنـە ژناڤـبرن. هەروەسـا هـەر مرۆڤـەک، هەتـا ئەگـەر زارۆک و ژن و پیرەمێـر ژی بـن، ژ ڤـان دەڤـەران بێنـە بـن کۆنـترۆلا ڕژێمـێ دڤێـت بـێ گیرۆبـوون بهێنـە گوللەبارانکـرن. هـەر ل سـەر ڤـێ بڕیـارێ ژی هنـدەک سـەرۆک جاشـێن کـورد، ل چەنـد جهـەکا هنـدەک زارۆک و پیرەمێرێـن، کـو دڤیـان بچـن پێدڤیێـن خوارنـێ بـۆ مالباتێـن خـوە بینـن، گرتـن و دانـە دەسـتێ لەشـکەری و وان ژی ئـەو گوللەبارانکـرن.

ئێدی لگەل دەرێخستنا ڤان بڕیاران حکومەتا ئیراقێ بەرێ هێزێن خوە یێن لەشکەر و جاشا، ب پشتەڤانیا فرۆکێن جەنگی وهەلیکۆپتەرا و تانگ و زرێپۆش و کاتیۆشا و تۆپێن گران دانە وان دەڤەران. گوند و دەڤەرێن کو بدروستی دکەفتنە بن کۆنترۆلا پێشمەرگەی، لەشکەر و جاش نەدگەهەشتنە وان. بتنێ ب چەکێ گران و فرۆکا دهاتنە بۆمبارانکرن. لێ ئەو گوندێن کو دکەفتنە سەر وان جادێن دبن کۆنترۆلا حکومەتا بەعس دا، لەشکەر و جاشا ب هێزێن خوە هێرش کرنە سەر، ژ بۆ وێرانکرنا وان. خەلکێ وان گوندان ژی گوندێن خوە چوولکرن و بەرێ خوە دانە گەلی و نهالێن ئاسێ و بخوە خانی و کولک ل جهێن پاراستی و بن شکەفتا چێکرن، ژبەر بۆمبارانێن دوژمنی.

هەلبەت شوڕشێ ل دەڤەرا بەهدینان، هەر ئێکسەر پشتی ڤان گوهڕینان، پێڕابوونێن پێدڤی وەرگرتن و هێزێن پێشمەرگەی لگەل هێزێن بەرگری مللی یێن دەڤەرێ، کەفتنە دئامادەباشێ دا و ل سەر بەرەیێن شەڕ و بەرەڤانیێ هاتنە بەلاڤکرن. کارڤەدانا پێشمەرگەی گەلەکا دژوار بوو ل سەر ڤان بڕیارێن قڕکرنا گەلێ کوردستانێ ژ ئالیێ حکومەتا بەغداڤە. لۆما ژی سالا 1987 بوو سالا دربێن کوژەک ل دژی جاش و لەشکەرێ داگیرکەران، ل دەڤەرا بەهدینان. ئەز باوەرناکەم، چجارا حکومەتا ئیراقێ د دیرووکا شەڕێن خوە یێن ل دژی کوردستانێ دا، وەکی وێ سالێ دربێن کوژەک خواربن ژ دەستێ پێشمەرگەی.

ئەم ژ دەستپێکا مەها نیسانێ تا کو 25/گولانێ ل بەرەیێ گرکا-بریفکا بووین، ل سەر جادا بێگۆڤا-کانیماسێ. پاشی رۆژا 25/ گولانێ/1987 ئەم بەرەڤ بامەڕنێ ڤە چووین ژ بۆ ئەنجامدانا داستانا فرۆکەخانا بامەڕنێ. لگەل دەستپێکا بهارێ و دەستبکاربوونا عەلی کیمیاوی و هێرشێن سەرێ نیسانێ، دەڤەرا سپنەی و بامەڕنێ ژی ببوو مەیدانەکا گەرما شەڕی دناڤبەرا هێزێن شوڕشێ و یێن دوژمنی دا.

لـێ پشـتی ئەنجامدانـا داسـتانا بامەرنـێ و گرتنـا دوو فەوجێـن جاشـا لگـەل 13 بنگەهێـن (رەبیـە) سـەر ب وان ڤـە، ئێـدی دوژمنـی پـتر هێزێـن خـوە ل ڤـێ دەڤـەرێ کۆمکـرن و دڤیـا ب هێرشـەکا مـەزن بێتـە سـەر ڤـێ دەڤـەرێ. لۆمـا هـەر ئێکسـەر پشـتی ئەنجامدانـا داسـتانێ، د.رۆژ بریـاردا کـو هێـزا مـە ئێـدی بمینیتـە ل وی بـەرەی. کـو ئـەڤ بەرەیـە ژ بامەرنـێ، زێـوا شـێخ پیرامـوس، شرتـێ، داودیـێ، تنـێ، شـێخمەما، گولـێ و تـا گەڕبەراسـکێ درێـژ دبـوو.

تـا کـو 1987/6/14 ئـەم ماینـە ل وی بـەرەی. پاشـی هێـزەکا دی هاتـە شـوونا مـە. ژ بـەر کـو ژ نیڤـا مەهـا نیسـانێ تـا کـو نوکـە ئەمـێ دئەرکـی دا. کـو دڤـی دەمـی هەمیـێ ژی دا ئـەم دنـاڤ شـەڕ و بەڕەڤانـی و نەخۆشـیێ دا بوویـن. ئێـدی بڕیارهاتـەدان کـو ئـەم چەنـد رۆژەکا بچینـە بێنڤەدانـێ.

مـاڵا مـە ژی ل سـاڵا 1985 بەعسـیا ژ دهۆکـێ دەرێخسـتبوو، سـەرا مـە. ئـەو ژی هاتبـوون و ل گونـدێ بابیـرێ بنەجهـ ببوون. هەرچەنـد مەهـا جارەکـێ ئـەز دچوومـە دەف وان بـۆ بێنڤەدانـێ. ڤـێ جـارێ ژی پشـتی دوو مەهـ و نیڤێـن پڕی وەسـتیان و شـەڕ و نەخۆشـی. من ڕێـکا خـوە گـرت ژ شرتـێ بـەرەڤ بابیـرێ. بەلـێ دەمـێ ئـەز گەهەشـتیمە بابیـرێ، مـن دیـت نەمالـە و نـە چ. دەمـێ مـن پسـیارکری: کانـێ مـاڵا مـە؟ هەڤالەکـی خەلکـێ بابیـرێ، بەرسـڤا مـن و گـۆت: مـالا تـە، تـە خێـرە، مـاڵا چ حالـێ چ، مـا ئەڤرۆیـە مـاڵا وە ژ ڤێـرێ بارکـری؟! مـن گۆتـێ: چـەوا، مـا مـاڵا مـە ل ڤێـرێ نەبـوو، ئەڤـە کووڤـە چووینـە؟! وی بەرسـڤدا: پشـتی ل دەسـتپێکا نیسـانێ ڤـان هێرشـێن دوژمنـی دەسـتپێکری، بۆمبارانـا تۆپێـن گـران و کاتیۆشـا و فـرۆکا ل سـەر گونـدی ژی دژوار بوو. ئێـدی پڕانیا گوندیان ژی مالێـن خـوە برنـە ڤـان بـەر خابیـرا و جهێـن نەپەنـی خـوە دپارێـزن.

ئـەڤ مالێـن کـو نـە خەلکـێ گونـدی ژی بـوون، هـەر ئێکـی مـاڵا خـوە یـا بڕەخەکـی ڤـە بـری. مـاڵا وە ژی، ئەڤـە نێزیکـی دوو مەهایـە، برایـێ تـە یـا بریـە سـیرتێ[1]، پشـت گونـدێ کێسـتە ل نێـزک سـنوورێ باکـوورێ کوردسـتانێ. ئـەز ژی دەهەمـان رۆژێ دا کەفتمـە ڕێ و ب شـەڤەک و رۆژەکا گەهەشـتمە دەف مـاڵ، ل سـیرتێ. سـیرتێ زۆمـا بـەرێ یـا گونـدێ کێسـتەیە. پشـتی هەفتیـەکا بێنڤەدانـێ، رۆژا 1987/6/21 جـارەکا دی ئـەز زڤڕیمەڤـە سـەر ئەرکـێ خـوە ل بەرەیـێ سـپنەیێ بامەڕنـێ. کـو ڤـێ جـارێ د دەمـێ مەهەکـێ دا سـێ جـارا دوژمنـی بهێـزەکا مەزنـا جـاش و لەشـکەر و تانـگ و فـرۆکا هێـرش کـرە سـەر وان گونـدا و بنگەهێـن مـە. هەرسـێ جـارا پێشـمەرگەی هێرشـێن وان ب دژواری دشـکاندن و بـدووڤ دکەتـن هەتـا دکرنـە د فرۆکەخانـا بامەرنـێ دا، کـو بارەگایـێ فەوجـێ بـوو.

دەمـێ بـۆ جـارا دووێ، ل دوماهیـا مەهـا 1987/12 ئـەز ڤڕیمەڤـە مـال، بـۆ بێنڤەدانـێ، ئێـدی ببـوو زسـتان و بەفـرەکا سـتوور کەفتبـوو. کـو نێزیکـی دوو مـترا ل سـەرێک بـوو. مالێـن مـە ژی ژجهـێ خـوە یـێ هاڤینـێ بارکربـوو. چووبوونـە د دۆلەکـێ دا ل باکـوورێ جهـێ هاڤینـێ. دبـن کاڤلـە گونـدێ هۆرکـی[2] دا. کـو 6-7 کلـم نێزیکـی سـنوورێ باکـوورێ کوردسـتانێ یـە.

هنـدەک مالێـن مرۆڤێـن مـە یێـن دی ژی، یێـن پێشـمەرگە، ژ ئێکمالـێ، دهـێ و ئـەرزێ هاتبوونـە وێـرێ و ببوونـە نێزیکـی 7 مـالا. هـەر مالەکـێ ب لـەز و بـەز، ئۆدەیـەک ب ئـاخ و بـەرا بخـۆ ئاڤاکربـوو. شـکەفتەک ژی ل نێزیکـی مـاڵا بـوو، وان ئـەو شـکەفت دیـوار کربـوو، شـوونا گۆڤـێ دەوارێـن خـوە دکرنـە تێڤـە. ژبـەر کـو وێـرێ جهەکـێ دووردەسـت بـوو و دشـیان دا نەبـوو کـو مـرۆڤ بشـێت پێدڤیێـن ئاڤاکرنـا خانـی پەیـدا بکـەت، ژبلـی دار و ئـاخ و بـەرا. ژبـەر هنـدێ ژی خانـی ب ئـاخ و بـەر و

قۆرمێـن دارا هاتبوونـە ئاڤاکـرن. پەنجـەر ب نایلۆنـی هاتبوونـە گرتـن. لـێ ئارێشـا هـەری مـەزن، نەبوونـا دەرگەهـا بـوو. نـە ئامووریـن دارتاشـیێ د دەسـتێ ڤـان مـالادا هەبـوون، کـو بشـێن دەرگەهێـن داری بخـوە چێکـەن. نـەژی ئـەو دەم هەبـوو کـو بشـێن ب قەچاغـی بێنـە بێگۆڤـا، کـو ڕێـکا دوو رۆژا بـوو. یـان بچنـە گوندێـن باکـووریێ کوردسـتانێ، ئامـوورا پەیـدا بکـەن. چونکـی تشـتێ ژ دەرگەهـا گرنگـتر قووتـێ زسـتانێ بـوو. ل وێ دەڤـەرا بەفریـن و دووردەسـت و حەرامکـری ل دوو دەولەتـا. هەرکەسـەکی دڤیـا هێشـتا پایـز و بـەری بەفـر ڕیـا بگریـت، قووتـێ زسـتانێ بینیتـە دمـالا خـوە ڤـە. دا زسـتانێ ژ برسـا نەمـرن. قـووت ژی، یـان دڤێـت رێیـا دوو رۆژا بچـی و د نـاڤ بۆسـێن جـاش و لەشـکەری و مەترسـیا مرنـێ را، خـوە بگەهینیـە بێگۆڤـا و ب پارەیەکـێ چەنـد قـات، پچـەکا قووتـی پەیـدا بکـەی. چونکـی بەعسـیا وەسـا بدەسـتودان قـووت ددا خەلکـێ وان کۆمەڵگەهـا، کـو بـزۆری تێـرا وان بکـەت و ب چ شـێوا ژێ زیدەنەکـەت. دا نەگەهیتـە دەسـتێ مالباتێـن پێشـمەرگەی. جارنـا سـێ چـار جـارا خـودان ڕیـا دوو رۆژا دهـات و ل بۆسـێن دوژمنـی ددا، دا خـوە بگەهینیتـە بێگۆڤـا بـۆ پەیـدا کرنـا پچـەکا قووتـی، لـێ دیسـا ئـەو دەسـتڤالا ڤەدگەڕاڤـە. ل ئالیـێ گوندێـن باکـووریێ کوردسـتانێ ژی هەروەسـا بـوو.

ژ بـەر هنـدێ پەیداکرنـا قووتـێ زسـتانێ، گەلەکـێ گرنگـتر بـوو، ژ چێکـرن یـان پەیداکرنـا دەرگەهەکـی بـۆ ئـۆدا خانـی. لـێ دهەمـان دەم ژی دا، خانیـێ بـێ دەرگەهـ، د وێ دۆلـێ دا و ل وی چوولـێ بێخـودان. دنـاڤ وان هـرچ و گـورگ و گیانداریـن کووڤـی دا، ئـەو ژی ئارێشـەیەکا بچـووک نەبـوو.

خانیـێ مـە ژی وەکـی هەمـوو خانییـن دی. ژبـەر نەبوونـا دەرگەهـی، شـوونا دەرگەهـی، بەتەنیـەک پێـدا بـەردا بـوو. گەلـەک جـارا دەمـا دبـوو باهـۆزا بەفـرێ، بـای بەتەنـی بلنـد دکـر و پێلێـن بەفـرێ خـوە ل پاشـیا خانـی ددا. ئـەم نەچـار دبوویـن، مـە دوو سـێ بـەر ددانانـە سـەر لێڤـا بەتەنیـێ دا بـا نەڕاکـەت. پسـمامێ مـە رەشـید[3] گەلەکـێ حەنەکچـی بـوو. گەلـەک جـارا دا هێتـە بـەر دەری پشـت بەتەنیـێ. دا گازیکـەت: ئـووو مالـێ. پانـێ ئەڤـە سـعەتەکە ئـەزێ زەنـگا مـاڵا وە لێـددەم.

بۆچـی کـەس ناهێـت دەرگەهـێ قـەسرێ بـۆ مـن ڤەکـەت؟ لـێ دیـارە هـوون هەمیـێ ل قاتـێ دووێ ل بـەر تلڤزیۆنـێ، لۆمـا وە هـای ژێ نینـە!

برایـێ مـن سـەلیم[4] کـو ئـەو ژی دگـەل مـە دژیـا و ئـەو رێنجبـەر و کاروانـی و هەمـی تشـتێ مالـێ بـوو. سـالێ دوو سـێ جـارا ئـەم دهاتینـە مـال. مـە هیـچ خەمـا مالـێ نەبـوو. چونکـی وی هەمـوو کارێـن مالـێ بڕیڤـە دبـرن و گەلـەک جـان مـال خـودان دکـر. وی سـێ زارۆک هەبـوون. ئـاری 5 سـاڵ، کاژیـن 4 سـاڵ و ئـارام ژی 11 مەهـ بـوو.

شـەڤا ئێکـێ کـو دێ ل مـال نڤـم، دڤـی خانیـێ نـوی ڤـە. دەمـێ مـە کارێ نڤسـتنێ کـری، مـن دیـت دەیـکا مـن[5] لحێفـا خـوە ڕاکـر و چـوو د دەرگەهـی دا خـوە درێژکـر. بـۆ مـن گەلـەک سـەیر بـوو.

مـن گۆتـێ: دادێ ڕاسـتە جهـێ بەرتەنگـە. بەلـێ وەسـا ژی نینـە کـو تـۆ بچیـە د دەرگەهـی دا، ل بـەر بەفـر و باهـۆزێ بنڤـی.

وێ بەرسـڤا مـن دا: ئـەرێ کـوڕێ مـن، ئـەز دزانـم جهـێ هـەی. بـەس ئـەڤ خانیـە یـێ بێدەرگەهـە و ئـەڤ چـوول و چیایـە هەمـوو د تـژی گـورگ و هرچـن. باشـە هەمـا ب شـەڤ گورگـەک یـان هرچـەک هاتـە ژوور و زارۆکـەک ژ ڤانـا بـر، ئـەم دێ چ لێکەیـن؟

مـن گۆتـێ: باشـە تـۆ وەرە ڤێـرێ دژوورڤـە ل جهـێ مـن بنڤـە، ئـەز دێ

هێمـە وێـرێ د دەرگەهـی دا نڤـم. تڤەنـگا لگـەل مـن. باشـترە ئـەز ل وێـرێ بـم، نـە تـۆ.

وێ بەرسـڤا مـن دا: نـە نـە کـوڕێ مـن. تـۆ بخـوە هەمـوو ژیانـا خـوە یـێ ل بـەر سـەرما و بەفـر و شـەڕ و نەخۆشـیا. سـالێ دوو سـێ جـارا تـۆ تێیـە مـال دا بێنـا خـوە ڤـەدەی. ئەگـەر هینگـێ ژی تـۆ ل بـەر بەفـرێ نڤسـتی، مـا هاتنـا تـە یـا مـال چ مفـا تێدایـە؟

وێ سـپێدێ دەمـێ ئـەم ژ خـەو ڕابووین، مـە دیـت کـو شـۆپا دوو گـورگا ژ چیایـێ ڕەخـێ سـنووری ڤـە ژووردا یێـن هاتینـە نـاڤ مـاڵا و یێـن هاتینـە بەرسـفکا خانیـێ مـە. وەسـا دیـارە یێـن بخـوە ل خوارنەکـێ گەڕیایـن. پشـتی چ تشـتەک بدەسـت نەکەفتـی، یێـن سـەرکەفتینە چیایـێ ڕەخـێ باشـووری ل نـزاری و یێـن چوویـن.

ئێـدی پشـتی هینگـێ مـن زانـی، کـو دیتنـا دەیـکا منـا دروسـتە و دڤێـت بگرنگـی وەرگریـن. پشـتی هینگـێ ئێـدی ئـەز ب تڤەنـگ ڤـە د دەرگەهـی دا دنڤسـتم، هەرچەنـدە دەیـکا مـن ژی هیـچ جهـێ خـوە ژ دەرگەهـی دوور نەکـر.

پشـتی گەلـەک ڕەشـوروش و ئەنفـال و دەربەدەربوونـا، ئـاری و ئـارام نوکـە ل سـوێد دژیـن. کاژیـن ل کەنـەدا و دەیـکا منـا دلۆڤـان د ژیـێ 90 سـاڵیێ دا ل سـوێد دژیـت.

(1) سیرتێ گەلیەکێ کوور و تژی دارێن گویزا و ئاڤا تەزی یە. ئەو ئێکە ژ زۆمێن گوندێ کێستە. نێزیکی 15کلم دکەڤیتە باکوورێ کێستە و نێزیکی 7کلم دکەڤیتە باشوورێ سنوورێ باکوور و باشوورێ کوردستانێ.

(2) هوڕکی کاڤلە گوندەکە، دکەڤیتە باکوورێ زۆما کێستەیا سیرتێ. بەرێ هندەک مالێن کرستیانان لێ دئاکنجی بوون. لێ ژ مێژە هاتیە بەردان. ل دوماهیا ساڵێن 1960 ان تا کو 1975 ژی چەند ماەکێن خەلکێ باکوورێ کوردستانێ، ب سەرپەرشتیا حەمیدێ هەجەرێ سمایل ئاغایێ گراڤی، لێ ئاکنجی ببوون، کو ژ بەر ترکا ڕەڤی بوون و جارەکا دی وان ل ساڵا 1975 ل بن گڤاشتنێن لەشکەرێ بەعسیا ئەو گوند چوولکرەڤە.

(3) ڕەشید حەسەن تاها ل ساڵا 1953 ل گوندێ کێستە هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1982 گەهەشتیە شوڕشا گولانێ و بوویە بەرگری مللی ل دەڤەرێن رزگارکری. ل ساڵا 1988 ل ئەنفالێن ڕەش بوویە پەنابەر ل کەمپا ئامەدێ. پاشی ل ساڵا 1993 زڤڕیەڤە کوردستانا ئازاد و کارێ جووتیاریێ دکەت. نوکە ژی ل ماڵتا ژێری ل دهۆکێ دژیت. ئەو کەسەکی سوحبەتخۆش و حەنەکچیە.

(4) بنێرە ل247 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(5) عەزیما تاهر مەحمود ل ساڵا 1928 ل گوندێ کێستە هاتیە دنیایێ. هندی کو بیرا من ل ژیانێ تێت، ئەو ژنەکا زیرەک و ژبەرخوە

هاتیدەر و هەمی دەما بزاڤ دکرن
کو مە ل سەر پەروەردەیەکا پاک
و وەلاتپارێزی پەروەردە بکەت.
ل دەستپێکا ساڵێن 1980 دەمێ
ئەزێ گرتی و برایێ من یێ مەزن
پێشمەرگە ل چیا، وێ لگەل بابێ
من هەم ل دووڤ من دگەڕان و
هەم ژی بەردەوام هاریکاری بۆ
برایێ منێ پێشمەرگە دگەهاندنە
چیا. پاشی ژی پشتی ئەم هەر چار
برا بووینە پێشمەرگە، دیسان وان
دبن زۆڵم و زۆری و کۆنتۆرلا دژوارا
بەعسیا ڕا، بەردەوام هاریکاری
دگەهاندنە مە و ئەم ل چیا خودان
دکرین. پاشی ل ساڵا 1985 بەعسیا
دەستێ خوە دانا سەر خانی و ماڵا
مە و دەیک و بابێن من هەردوو
دەرێخستن و ئەو ژی هاتنە ناڤ
شوڕشێ گەهەشتنە مە. ل ساڵا
1988 ل ئەنفالێن ڕەش بوونە
پەنابەر ل کەمپا ئامەدێ ل باکوورێ
کوردستانێ. ل ساڵا 1992 بوونە
پەنابەر ل وەڵاتێ سوێد و تاکو نوکە
ژی دەیکا من ل وێرێ دژیت.

شکاندنا فەرمانەکێ داستانەکا مەزن ژ کارەساتەکێ رزگار دکەت

دەستپێکا ساڵا 1988 بوو. ئەز هینگێ کادرێ سیاسی-رێخستنی یێ رێکخراوا سەمەدار بووم، ڕێکخراوا ناڤبری هێزا پشتەڤانی (إسناد) ا لژنا ئامێدیێ بوو. هێزا پشتەڤانێ بەرپرس بوو ژ چەکێ گرانێ لژنێ، کو هینگێ پێکدهات، ژ چەند تۆپەکێن 120ملم، 82ملم، 60ملم، دۆشکا 14.50ملم و 12.50ملم و پانزەرەکێ.

وێ ساڵێ زستان گەلەکا گران بوو و بەفرەکا زۆر کەفتبوو و چەند رۆژ بوو بەردەوام ژی هەر دباری و ڤەنەدکر .

بڕیار هاتەدان کو دێرەلۆکێ بهێتە رزگارکرن. هەلبەت دێرەلۆکێ ژی ئێک ژ دەڤەرێن پڕی لەشکەر و جاش بوو. ژبەر هندێ ژی، هەم ژ ئالیێ لەشکەری ڤە گرتنا وێ گەلەکا ب زەحمەت بوو، هەم ژی رەوشا سەقای یا ب بەفر و بارۆڤە و سەرما، بارێ پێشمەرگەی هێشتا گرانتر لێدکر.

هەرچەنـدە سـەنتەرێ چالاکیـێ بخـوە ناڤەنـدا ناحیـا دێرەلۆکـێ بـوو. لـێ ژ بـۆ کـو هێزێـن دوژمنـی نەشـێن د هـەوارا هێزێـن خـوە یێـن دێرەلۆکـێ بهێـن، پـلان یـا وەسـا بـوو، کـو شـەڕ ژ بێبـادێ، ل ڕۆژاڤایـێ ئامێدیـێ و تاکـو شـێلادزێ و سـیرێ ل سـەر ڕۆشـینی ڤەگریـت.

بەفـر و باگـەرا ژ ئـەرد و ئەسـمانان دباریـت و ڕێپیڤانـا پێشـمەرگەی دبـن وێ باهـۆزێ دا دەسـتپێکر. هێـز هاتنـە کۆمکـرن و بـەرەڤ بارەگایـێ لقـا ئێـک ڤـە لڤیـن، دا کـو ژ وێـرێ بـەرەڤ دێرەلۆکـێ بکەڤنـە ڕێ، ژ بـۆ ئەنجامدانـا چالاکیـێ. بڕیـار وەسـا هاتـە دان کـو ڕێکخـراوا مـە، ڕێکخـراوا سـەمەدار یـا هێـزا پشـتەڤانیا لژنـا ئامێدیـێ، چەکـێ خـوە یـێ گـران سـەر بێخیتـە چیایـێ مەتینـا و ل هنداڤـی هـەردوو گوندێـن بۆتیـا و شـەریفا دامەزرینیـت و ئاراسـتەی فەوجـا دوژمنـی یـا بێبـادێ بکـەت، ل ڕۆژاڤایـێ ئامێدیـێ. ئەڤـە ژی پـتر وەک کارەکـێ یـەدەک بـوو. ژ بـەر کـو هینگـێ تۆپێـن دوورهاڤێژێـن لەشـکەرێ ئیراقـێ، یێـن 175ملـم کـو ب (نەمسـاوی) دهاتنـە نیاسـین، ل سەرسـنکێ بـوون. هـزر وەسـا هاتەکـرن، کـو نـەدووره دەمـێ پێشـمەرگە دێرەلۆکـێ رزگار دکـەت، لەشـکەرێ ئیراقـێ وان تۆپێـن دوورهاڤێـژ بینیتـە فەوجـا بێبـادێ و ژ وێـرێ هێزێـن پێشـمەرگەی ل دێرەلۆکـێ بۆمبـاران بکـەت. ژبـەر هنـدێ ژی هێـزا مـە هاتـە ڕاسـپارتن کـو ل هنداڤـی فەوجـا بێبـادێ د ئامادەباشـیێ دا بیـت، دا کـو ئەگـەر وانـا تۆپێـن دوورهاڤێـژ ئینانـە وێـرێ، ئـەم وان تۆپبـاران بکەیـن و پلانـا وان ژنـاڤ ببەیـن. هەروەسـا ئـەم هاتبووینـە ئەگەهدارکـرن، کـو ب چ شـێوەیەکی نابیـت ئـەم بچینـە خـوارێ سـەر جـادێ و بۆسـا ل بـەر دوژمنـی دانیـن. چونکـی هێـزا مـە و چەکـێ مـە نەیـێ وی جـۆرە شـەڕی یـە. دیسـان ژ بـۆ بۆسـێ و ڕێگرتنـێ ل هێـزا دوژمنـی، هێـزەکا بـاش و مەزنـا پێشـمەرگەی ب سەرپەرشـتیا دوو کادرێـن لەشـکەرییێن ناسـیار یـا هاتیـە ڕاسـپاردن کـو چەپەرێـن ناڤبـەرا گونـدێ سـگێرێ و ئامێدیـێ بگریـت و ل

وێـرێ ڕێـکا ئامێدیێ-دێرەلوکـێ ببڕیـت، دا کـو هێزێـن دوژمنـی ژ دهـۆک، سەرسـنک و ئامێدیـێ نەشـێن دهـەوارا هێزێـن خـوە یێـن دێرەلوکـێ بچـن.

ڕۆژا 1988/1/8 مـە چەکـێ خـوە ل هێسـترا بارکـر و ئـەم ژ بێشـیلێ ژ بارەگایـێ خـوە دەرکەفتیـن. وێ شـەڤێ ئـەم هاتینـە دەرگـەلا مۆسـابەگێ. ڕۆژا پاشـتر ئـەم چووینـە خرابـەی و کانیـا بەسـتێ ل باشـوورێ خرابـەی، کـو گەلـەک مالێـن پێشـمەرگا د وی گەلـی دا بخـۆ خانـی چێکربـوون. شـەڤا 9-1988/1/10 ئـەم ل خرابـەی و کانیـا بەسـتێ مایـن.

ژ بـەر کـو ل چیایـێ مەتینـا زێـدەی مـتر و نیڤێـن بەفـرێ کەتبـوون، لۆمـا دشـیاندا نەبـوو کـو ئـەم چەکـێ خـوە ب هێسـترا سـەربێخینە چیـای. ژ بـەر هنـدێ ژی ل سـپێدەهیا 1988/1/10 پشـتی مـە ل کانیـا بەسـتێ تێشـت خـواری، مـە تـۆپ و دۆشـکێن خـوە ژێکڤەکـرن و لگـەل گوللەیێـن وان و دوو ڕۆکیتێـن RPG و BKC یەکـێ، لگـەل گوللەیێـن وان و چەکـێ خـوە یـێ سـڤک، مـە هەلگرتـن و سـینگێ خـوە دا بەفـرا چیایـێ مەتینـا. د سـەرهندێ ڕا کـو هـەر پێشـمەرگەیەکی، ژ بلـی چەکـێ وی بخـوە، یـان پارچـە چەکەکـێ گـران، یـان ژی چەنـد گوللەیێـن تۆپـێ، یـان دۆشـکێ و RPG یـێ هەلگرتبـوون، لـێ دیسـان ژی هـەر چەندەکـێ ئێـک ژ وان دکەفتـە پێشـیێ و بەفـر ڤەدقوتـا و ڕێ ڤەدکـر. یێـن دی ژی کەفتبوونـە دووڤ و هێـدی هێـدی سـەردکەفتن. تـا کـو هۆسـا مـە هەمـوو چـەک و جەبلخانـا خـوە ب مـلا سەرئێخسـتیە سـەرێ چیایـێ مەتینـا. گەلـەک جـارا ئـەز ل پشـت خـوە دزڤڕیـم و مـن ل ڕێـزکا پێشـمەرگەی تەماشـە دکـر ل سـەر بەفـرێ. کـو ژ بلـی چەکـێ وان، هـەر ئێکـی چەکەکـێ گـران ژی یـێ ل سـەر ملـی و ڕێـزەکا وەسـا جـوان یـا چێکـری ل سـەر

بەفرێ و یێ ب پاڵا وی چیایێ بلند و سپی ڤە سەردکەڤن، کو باوەر دکەم چ پەیڤ نەشێن وەسفا وێ جوانیێ بکەن. نابێژم ئەگەر چاڤکێ کامیرا سینەماکارەکی وەکی یەلماز گونای نەبیت. ئەڤە وەکی وێ دهاتە پێش چاڤێن من، دەمێ د وان فلمێن ل سەر سروشتی دا مرۆڤ دبینیت، کو ڕێزەکا شێرا ل چیایەکی بلند ل سەر بەفرێ ڕێز بوونە و بەرەڤ جهەکێ دیڤە دچن. وێ کێلیکێ ئەز د وێ هزرێ دابووم، کو ئەگەر کامیرەمانەکی زیرەک ل سەرێ گرەکی ژ ڤانا ئەڤ ڕێزا پێشمەرگەی فلم کربا، کا دا چ فلمەکی نایاب ژێ دەرکەڤیت. ل بنێ چیای مە وەسا هزردکر، کو زەحمەتا مە هندە هندی ئەم نە سەرکەفتینە سەرێ چیای. لێ پشتی ئەم نێزیکی سەرکەفتنێ بووین، مەدیت کو ل ڤێرێ ژنوی یارگۆزەلێ دەستپێکر. چەند ئەم بەرەڤ سەری ڤە سەردکەفتین هند باهۆز و بارۆڤە دژوارتر دبوون. هندەک جارا باکوزویرکێ وەسا بەفر ڕادکر و لێک دزڤڕاند کو ناڤبەرا مە و خەندقینێ چ نەدما. گەلەک جارا پێشمەرگە نەچار دبوون دەڤودەڤ خوە پاڤێژنە سەر بەفرێ، دا کو خوە ژ خەندقینێ رزگار بکەن.

ب هەر شێوەیەکی بیت، ئەم سەرکەفتینە سەری. ئێدی بەرەڤ باشوور بۆ هنداڤی جادا سەرسنک-ئامیدێ شۆڕ بووین. مخابن ل وێرێ ژی نە جهەکێ ڕەش ژ بەفرێ، نە ژی شکەفتەک یان بن بەرەک هەبوو، کو لێ ڤەحەوێین. نە ژی ژ بەر بنگەهێن دوژمنی ئەم دشیاین ئاگرەکی هەلکەین، دا کو خوە ژ سەرما و بەفرێ بپارێزین.

هەر ئێکسەر دەمێ ئەم سەرکەفتینە سەری و ب دووربینێ مە ل جادێ و بنگەهێن دوژمنی و دەڤەرێ بگشتی تەماشەکری. من دیت کو ژ بەفر و باکوزیرک و مژ و دۆمانێ، مرۆڤ چ جها نابینیت. ژ بەر هندێ ژی من زانی کو مانا مە ل سەرێ ڤی چیای یا بێ مفایە. هەتا کو دوژمن تۆپێن خوە بینیتە بێبادێ ژی، ئەم نەشێین

وان بهنگێڤیـن، چونکـی ئـەم نەشـێین ئارمانجـێ ببینیـن. ژبەرهنـدێ مـن گۆتـە بەرپرسـێ ڕێکخـراوێ کـو هویـن تـۆپ و دۆشـکێن خـوە ل هنـدەک جهـا دامەزرینـن. ئەگـەر هەلکەفـت بەلکـی هـوون بشـێن تشـتەکی بکـەن. ئەگـەر ژ خـوە هـەر هۆسـا مـژ بیـت، مـرۆڤ نەشـێت چ جهـا ببینیـت. یـا بـێ مفایـە. ئـەز ژی دێ 10-15 پێشـمەرگەیەکا لگـەل خـوە بـەم و چمـە خـوارێ. دێ هەولدەیـن جهـێ بۆسـەیەکێ ل بێبـادێ بخـوە دەستنیشـانکەین، دا کـو ئەگـەر سـوبە هێزێـن دوژمنـی د هـەوارا شـەڕی هاتـن، ئـەم ل سـەر جـادێ لێبدەیـن. بەرپرسـێ ڕێکخـراوێ گۆتـە مـن: فەرمـان نینـە تـۆ بچـی. چونکـی بەرپرسـێ لژنـێ یـا گۆتـی نەچنـە سـەر جـادێ. تەنـێ ل چیـای بـن. پاشـی ژی سـەرکردایەتیا چالاکیـێ دوو هێزێـن باشـێن دانایـن کـو بچـن چەپەرێـن دیکلۆکـی لهنداڤـی کانـێ، ل ڕۆژهەلاتـێ ئامێدیـێ بگـرن و بێنـە سـەر جـادێ ل دەف کانـێ و سـگێرێ، ل وێـرێ جـادێ بگـرن دا کـو نەهێلـن چ هێـز ژ دهۆکـێ و سەرسـنکێ و ئامێدیـێ دهـەوارا هێزێـن دێرەلۆکـێ بچـن. بۆسـە و ڕێگرتـن ئەرکـێ وانـە. ئەرکـێ مـە تشـتەکێ دیـە. مـن گۆتـێ: جـارێ ئـەو کارێ ئـەم بـۆ هاتینـە ڤێـرێ ژ بـەر مـژ و دۆمانـێ ناهێتەکـرن. یـا دووێ ژی کـی دبێژیـت هێزێـن کانـێ و سـگێرێ دێ دپلانـا خـوە دا سـەرکەڤن و جـادێ ل وێـرێ گـرن. یـان هەتـا ئەگـەر ئـەو جـادێ ل وێـرێ بگـرن ژی، بـلا بۆسـەیا مـە ژی ل بێبـادێ هەبیـت، وەک کارەکـێ یـەدەک، ژ بـۆ سـڤکرنا هێـزێ ل سـەر دیرەلۆکـێ. وی گۆتـە مـن: نابیـت وە بکـەی، چونکـی ئەگـەر پێشـمەرگەیەک شـەهید بـوو وی دەمـی تـۆ دێ ژێ بەرپـرس بـی. مـن گۆتـێ: شـەڕە و د شـەڕا ژی دا دێ هـەر مـە شـەهید هەبـن. ئـەز دێ ل سـەر بەرپرسـاتیا خـوە چـم و هـەر ئەنجامەکـێ

هەبیت ژی ئەز ژێ بەرپرسم نە تۆ. دوماهیێ جامێری خوە بێدەنگ کر. مە 12 پێشمەرگێن بژارە ژێگرتن، لگەل دوو رۆکێتێن RPG لگەل BKC یەکێ و ئەم بەرەڤ گوندێ شەریفا ڤە چووین. گوند بخوە ل هاڤینا 1987 ژ ئالیێ جاشێن ئیراقێ ڤە هاتبوو وێرانکرن. خەلکێ وان ژی دەربەدەر ببوونە پشت چیایێ مەتینا، ل دەڤەرا بەرواری بالا. لێ دوو مالێن خەلکێ گوندی د وی گەلیێ ئاسێ یێ هنداڤی گوندی دا مابوون. دبن کەڤرەکی ڕا بخوە دوو کۆلک چێکربوون.

جهێ کو مە هزرکری ئەم بۆسێ ل پێشیا لەشکەر و جاشا دانین، نهالا گوندێ بێبادێ یە. فەوجا جاشا 400 مترەکا دکەڤیتە باشوورێ وی جهی. لێ فەوج بۆ مە نە ئارێشەیەکا مەزن بوو. بەلکی ئارێشا مەزن ئەوە کو بنگەهەکێ (رەبیە) جاشا دکەڤیتە سەر وی گرێ ناڤبەرا هەردوو گوندێن شەریفا و بێبادێ، ئێکسەر ل هنداڤی جهێ بۆسا مە. ب ڕێیا ئێک ژ وان مالێن شەریفیا، مە پەیوەندی ب بەرپرسێ بنگەهێ جاشا کر و ل رۆژا 1988/1/11 مە ئەو دیت. دەرکەفت کو هندەک هەڤالێن مە یێن پێشمەرگە ژی ژ بەرێ دا وی دنیاسن. وان ژی گۆتە مە کو ئەڤ مرۆڤە نەیێ خرابە.

مە چ بەحسێ داستانا دێرەلۆکێ یان دانانا بۆسا لگەل وان نەکر. من گۆتێ: ئەم ئەڤ هێزە تازە یێن هاتینە ڤەگوهاستن بۆ ڤێ دەڤەرێ و تا دەمەکی نەدیار ئەڤ دەڤەرە دێ سنوورێ چالاکیێن ڕێکخراوا مەبیت. ژبەر هندێ بۆمە گرنگە کو ئەم وان هێزێن ئیراقێ یێن ڤێ دەڤەرێ هەمیا بناسین، دا کو ئەم بزانین کانی کێ باشە دا دانوستاندنا مە لگەل هەبیت و کی ژی یێ خرابە دا ئەم سزادەین و دربا لێبدەین. پشتی مە پسیارا وە ژی کری، گۆتنە مە کو هوون کەسێن بێزیانن و وە چ خرابی نەکرینە. ژبەر هندێ ئەم هاتینە دەف وە ژی. هەروەسا مەدڤێت بێژینە وە، کو دێ هاتنووچوونا مە ل ڤان

دەرا هەبیت. نابیت هوون تەقێ ل مە بکەن. ئەگەر مەفرەزێن جاشێن ئیسخباراتێ ژی هاتنە ڤان دەران، یان بۆسە دانان، دڤێت هوون مە ئاگەهدار بکەن. ئەگەر دنیایە جارەکێ ل ڤان نێزیکان مە بۆسەیەک ژی دانا، یان تەقە ل هێزێن لەشکەری کر، نابیت هوون تەقێ ل مە بکەن. ئەگەر هوون ڤێ بکەن یا مە گۆتی، ئەم ژی دێ گارانتیێ دەینە وە کو هندی هوون ل ڤێرێ بن ئەم ژی وە بپارێزین. لێ بەرۆڤاژی ئەگەر مە خرابیەک ژی ژ وە دیت وی دەمی گونەها وە دستۆیێ وەیە. بەهجەت تویلەری[1] ژی پچەک بۆ وان ئاخفت. کابرای ب هەموو شێوا ئامادەیی یا خوە دیارکر و گۆتە مە: هەردەمێ وە تەقەیەک کر ل ڤان نێزیکان. ئەم ژی نەچارین تەقێ بکەین، لێ ب چ شێوەیەکی ئەم بەرێ تەقا خوە نادەینە وە. بەلکی دێ هاڤێژینە ئاسمانان. من ژی گۆتێ: دروستە، هەرچەندە مە ل بەر نینە ئەم چ تەقا ل نێزیکی وە بکەین. لێ من ئەڤە گۆت دا کو ئەگەر جارەکێ وەسا چێبوو، هوون دئاگەهداربن.

مە سندۆقەکا گوللێن BKC بخۆ ژێ وەرگرت و ئەم زڤرینەڤە گەلیێ شەریفا.

وێ شەڤێ 11-1988/1/12 بڕیارە داستانا دێرەلوکێ بهێتە ئەنجامدان. تەقە ژی دەستپێکێ ژ دێرەلوکێ بخوە دێ دەستپێبکەت و پاشی هەموو بەرەیێن دی. وێ شەڤێ نێزیکی دەمژمێر 11 بەرپرسێ ڕێکخراوێ عبدالرحمن بناڤی[2] دوو پێشمەرگە ژ سەری ڕێکرنە د دووڤ من را. من ژی ابراهیم دێریشکی[3] لگەل خوە بر و ئەم سەرکەفتین. هەر ب دەڤ ئەز دبێژم ئەم سەرکەفتین، لێ خودێ دزانیت مە وێ شەڤێ چەند زەحمەت بر، هەتا ئەم سەرکەفتین. هەموو ئەرد

د سـپی بـوون. باگـەر و بارۆڤەیـەک بـوو، هنـدەک جـارا بێهنـا مـە وەسـا تەنـگ دکـر، نەفەسـا مـە دبـڕی. چەنـد جـارەکا باکوزیرکـێ ئـەم لێـک زڤڕاندیـن و وەکـی گێژبابانکـێ ب مـە دکـر. مـرۆڤ نـە دشـیا سـەرێ خـوە ڕاکـەت. ژ بنـێ پیـا هەتـا چۆکێـن مـە وەکـی تەپکێـن بەسـتێ پێڤـە چێببـون. هلـما مـە ب دەڤـێ مـە ڤـە دبـوو بەسـتی. یـا ژ هەمووێـێ نەخوەشـتر. چونکـی هەمـوو ئـەرد سـپی بـوون و باکوزیرکـێ ژی بێهنـا مـە تەنـگ دکـر، مـە نەدزانـی پـێ خـوە دانینـە کیـرێ. تـۆ نزانـی کا کیـدەر بـەرە، کەڤـرە، دوڕبەیـە. پشـتی دوو سـێ جـارا ئـەم ژ خـوە بێهیڤـی بووین و مـە دانـای کـو دوماهـی کێلیکێـن ژیانـا مەنـە، ئـەم گەهەشـتینە دەف هەڤالێـن خـوە.

دەمـێ مـە پرسـی کانـێ چ ئارێشـەیە، کـو ڤـێ نیـڤ شـەڤێ وە بـەرێ مەدایـە ڤـێ مەترسـیا مرنـێ. بەرپرسـێ ڕێکخـراوێ گۆتـە مـن: دەمژمێـر 10 شـەڤێ[4] تەقەیـەک ل رەخـێ دێرەلۆکـێ یـا هاتیـە کـرن، بـۆ دەمـی 30 هەتـا 45 خولـەکا، پاشـی یـا بێدەنـگ بـووی. دەزگایێـن بێتەلـێ ژی هەمـوو دگرتینـە. ئـەم هنـدی بزاڤـێ دکەیـن پەیوەندیـێ بکەیـن، چ دەزگا ل سـەر هێـلا پەیوەندیـێ نینـن. ئـەز بـاوەر دکـەم پێشـهاتەکا چێبـووی و چالاکـی هاتـە ژناڤـبرن و ناهێتـە ئەنجامـدان. مـن گۆتـێ: بڕیـارە تـا کـو شـەڕ دەسـتپێنەکەت دەزگایێـن بێتەلـێ نەهێنـە ڤەکـرن. ژ بـەر هنـدێ ژ وی ئالـی ڤـە چ ئارێشـە نینـە. یـا دی ژی ئـەز باوەرناکـەم هەمـوو هێزێـن پێشـمەرگەی ڤـێ بەفـر و بارۆڤـێ بشـێن بـەری دەمژمێـر ئێکـی شـەڤێ بگەهنـە جهێـن خـوە. ژ بـەر هنـدێ دڤێـت ئـەم چاڤـەڕێ بیـن. دیسـان مـە بخـوە ژی پلانـا خـوە یـا دانانـا بۆسـێ یـا دانـای. چ داسـتانا دێرەلۆکـێ ئـەڤ شـەڤە بهێتـە ئەنجامـدان یـان نەهێتـە ئەنجامـدان، ئـەم دێ بـەرێ سـپێدێ چینـە سـەر جـادێ بۆسـا خـوە دانیـن و چ هێـزەکا دوژمنـی هـات دێ لێدەیـن. ئەڤـە دوو رۆژە مـە هنـد نەخۆشـیا دیتـی. دڤێـت ئـەم

هــەر چالاکیەکــێ ئەنجــام بدەیــن دا ب بــەر زەحمەتــا مــە بکەڤیــت.

دەمژمێـر12:30 شـەڤێ جـارەکا دی ئـەز و ابراهیـم بـەرەڤ گەلیــێ شــەریفا ڤــە هاتینــە ڤــە خــوارێ. لــێ هاتنــا خــوارێ گەلــەک ژ ســەرکەفتنێ نەخۆشــتر و ب مەترســیتر بــوو. چەنــد جـارەکا ئـەز و ئـەو د هنـدەک کەڤـر و بـەرا دا فڕیـن. چونکـی هەمــوو ئــەرد د ســپی بــوون و ژبــەر باگــەرێ مــە نەدزانــی کانــێ کیــژ جهــ فڕاکەیــە و کیــژ نــە. د وی گەلیــێ شــەریفا دا چ دەنگــێ تەقــێ نەهاتــە مــە وهەڤالێــن مــە ژی ل ســەری بــوون. ئێـدی مـە نەزانـی کانـێ چالاکـی هاتـە ئەنجامـدان یـان نـە. لـێ مـە بریـارا خـوە یـا دانانـا بۆسـێ دابـوو.

سـپێدەیا رۆژا 1988/1/12، ئـەم ئـەڤ هەڤالێـن خـوارێ: سـەدیق بریفکـی[5]، مەهـدی بریفکـی، عنتـەر بریفکـی، شــەوکەت بریفکــی، بەهجــەت تویلــەری، ســادق اســماعیل ئامیــدی، جەمیــل هدێنــەی، حەســەن عوبێــد ســەرەروی، عبداللــە بــازی، شــەهید تاهــر ئەدنــی، ســەید ســمایلێ شــەریفی، ابراهیــم دێریشــکی و ئــەز[6]. لگــەل دوو رۆکێتێــن RPG و رەشاشــەکا BKC، دنــاڤ مـژ و مۆرانـێ ڕا، مـە بـەرێ خـوە دا گەلیکـێ بێبـادێ و دبـن بنگەهـێ جاشـا دا مـە جهێـن خـوە گرتـن. هـەردوو RPG لگـەل دەسـتەکەکا پێشـمەرگا ل گەلیکــێ بێبــادێ مــە دانــان و BKC ژی، لگــەل دەســتەکەکا پێشــمەرگا، ل پێپکــێ گەلــی یــێ رۆژهەلاتــی و دروســت بەرامبــەر جــادێ مــە دانــا. ئـەز و سـەدیق بریفکـی هـەر ئێـک ژ مـە دێ RPG یەکـێ بکارئینیـت و بەهجــەت تویلــەری BKC یــێ.

دەمژمێـر 11:00 رۆژێ مـە دیـت کاروانەکـێ مەزنـێ تۆمبێلێـن ئیڤـا و هینۆیێـن لەشـکەری، کـو د تـژی جـاش و لەشـکەر بـوون، ل چەپـا رۆژاڤایـێ

بێبـادێ سـەرکەفتن و هاتـن. ب مەزنیـا کاروانـێ دوژمنـی مەزانـی کـو هەڤالێـن مـە شـڤێدی داسـتانا خـوە یـا ئەنجامـدای و ئـەڤ هێـزە دێ دهـەوارا هێزێـن خـوە چیـت. پێشـمەرگەی بێنـا خـوە لـێ فرەهکـر، دا کـو بدروسـتی بکەڤنـە بـن کۆنـترۆلا ئاگـرێ وان و ئێـدی نەشـێن خـوە ژ بۆسـێ رزگاربکـەن. پێشـیا وان گەهەشـتە چەپـا گەلیکـێ بێبـادێ کـو دێ زڤـڕن بـۆ نـاڤ گونـدی و پێشـمەرگەی ئاگـرێ چەکێـن سـڤک و ناڤنجـی داڕێتـە سـەر سـەرێ وان. لەشـکەر و جاشـان خـوە ژ ئیڤایـان هاڤێـت و کەفتنـە وان بـەر لێڤێـن ڕێ و بـەرەڤ پاشـڤە د ڕەڤیـن. تـا کـو ژ جهـێ بۆسـێ وان خـوە دگەهانـدە چەپـێ، ل بـەر وێ مـلا رۆژئاڤایـێ بێبـادێ، ل هنداڤـی بارەگایـێ فەوجـێ، ناڤبـەر نێزیکـی 300 مـترا بـوو. هەمـوو ژی ئـەردێ ڕووت بـوو، کـو نەدشـیان خـوە لـێ بپارێـزن و نـە ژی دشـیان شـەڕی لـێ بکـەن. ژ بـەر هنـدێ ژی پێشـمەرگە شـیا دربەکـێ مـەزن لێبـدەت. تۆمبێلـەکا ئیڤـا هاتـە ژناڤبرن و 28 جـاش و لەشـکەر ژی هاتنـە کوشـتن[7]. تشـتێ ژ دەسـتێ وان هاتـی، تنـێ ئـەو بـوو، کـو هێزێـن وانێـن ماینـە ل بـەر ملـێ و لگـەل بارەگایـێ فەوجـا جاشـا، وان جهێـن پێشـمەرگەی ب تۆپێـن هـاوەن و تۆپێـن 106 و SBG9 ئاگربارانکـرن. بنگەهـێ جاشـا یـێ هنداڤـی مـە ژی، کـو رۆژا بـەرێ ئـەم لگـەل وان ڕوونشـتبووین، بـەرێ چەکـێ خـوە دانـە ئاسـمانی و تەقـە کـرن و وان گازی مـە کـرن، گۆتـن: خـوە بدەنـە بـن دیـوارێ بنگەهـێ مـە و ب سـەرکەڤن، چونکـی یـێ نهالـێ ب تونـدی تۆپبـاران دکـەن، دێ زیانـێ ل وەکـەن.

ئـەو هێـزا مەزنـا دوژمنـی پاشـڤە زڤـڕی و چـوو. وێ رۆژێ هەمیـێ، ژ بـەر وی دربـێ کـوژەک، چ هێـزەکا دوژمنـی بـەرەڤ ئامێدیـێ و دێرەلۆکـێ ڤـە دەربـاز نەبـوو. ئـەم ژی ژ بـەر کـو، دەمـێ ئـەم ژ لژنـێ هاتیـن پلانـا مـە ئـەو نەبـوو کـو ئـەم بۆسـێ دانیـن. ژبـەر هنـدێ مـە گەلـەک گوللەیێـن RPG و BKC لگـەل خـوە نەئینابـوون. پشـتی ڤـی شـەڕی ژی

باوەر دکەم مە دوو گوللێن RPG یێ مان و نیڤ زنجیرا BKC یێ. هەلبەت وان ژی تێرا چ بۆسەیێن دی نەدکر. هەرچەندە بارەگایێ لژنێ گەلەکێ ژ مە دوورە و ڕێ ژی بەفر و باگەرە، لێ دیسان ژی من وەسا هزرکر، کو ئەگەر مە گوللە هەبن، ئەم دشێین رۆژانە ڤێ ڕێکێ ل دوژمنی بگرین و نەهێلین دەرباز بن، تا کو هەڤالێن مە ب کەیفا خوە، خوە ژ دێرەلۆکێ ڤەدکێشن. لۆما من چار هەڤال ڕاسپارتن کو ڕابن بچنە بارەگایێ لژنێ بۆ مە گوللا بینن. لێ من دیت ئێڤاری ئەو زڤرینەڤە گەلەک دشەپرزە و قەڕمی بوون. دیار بوو ژ بەر بەفر و باکوزیرکێ سەرەدەر نەببوون و نەشیابوون چیایێ مەتینا ببڕن و دەرباز بن، لۆما ئەو زڤرینەڤە دەف مە.

رۆژا پاشتر هێزەکا گەلەک مەزنترا دوژمنی هات و ژبەر نەبوونا گوللا ئەم ژی نەشیاین ڕێ لێبگرین. لێ مە وەسا هزرکر کو هەرچەندە نە ئەرکێ مە ژی بوو، لێ دوهی مە هێزێن دوژمنی پاشڤە شکاندن و نەهێلا ئەو دەرباز بن. ئەڤرۆکە ژی بێگۆمان ئەو بچن دێ تووشی بۆسەیا مەزن و سەرەکیا پێشمەرگەی بن ل کانێ و سگێرێ. چونکی هێزەکا باشا پێشمەرگەی یا بۆ وێ بۆسێ هاتیە تەرخانکرن. لێ مخابن پشتی هینگێ مەزانی کو وێ هێزێ بنگەهێن جاشا یێن دیکلۆکی نەگرتبوون. ژ بەر هندێ ژی ئەو نەشیابوون بێنە سەر جادێ بۆسێ دانن. لۆما رۆژا دووێ دەما هێزا جاشا و لەشکەری چووی. بێی هیچ ئاستەنگەکێ، ئەو راست چوو بوون کەتبوونە ناڤ دێرەلۆکێ، کو هێشتا پێشمەرگەی ب دروستی خوە نە ڤەکێشا بوو ژ ناڤ دێرەلۆکێ. لۆما ژی پشتی هندەک شەڕێن سڤک، هندەک هێزێن پێشمەرگەی نەشیان، وەکو

هاتیە پلانکرن، خوە بەرەڤ گەلیێ ڕەشاڤە و بارەگایێ لقێ ڤە ڤەکێشن و ئەو نەچاربوون بەرەڤ سپنەی و بۆ ڕەخێ بەرێ گارەی ڤە خوە ڤەکێشن.

هەر دیسان پشتی ئەم زڤڕینەڤە بارەگایێ لژنێ، مە ژ هەڤالێن خوە زانی کو رۆژا 1988/1/12، ئەو رۆژا مە ل بێبادێ بۆسە دانای، تا کو پشتی نیڤرۆ ژی شەڕ ل ناڤ دێرەلۆکێ یێ بەردەوام بوو و هندەک بنگەهێن جاشا و ئیستخباراتێ هێشتا نەهاتبوونە گرتن و تا وی دەمی گەلەک تەرمێن شەهید و برینداران ژی هێشتا ل ناڤ دێرەلۆکێ مابوون. وان گۆتە مە: ئەگەر وە هینگێ ل بێبادێ ل وێ هێزا دوژمنی نەدابا و ئەو ڕاست هاتبانە، دا دەمژمێر 11:30 هەتا 12:00 گەهنە دێرەلۆکێ. بێگۆمان وی دەمی دا کارەسات روودەن ل ناڤ دێرەلۆکێ، چونکی هێشتا هندەک شەهید و برینداریێن مە ل ناڤ دێرەلۆکێ بوون.

باش بوو شوونا ئەم هەست ب شەرمەزاریێ بکەین، کو مە فەرمانا بەرپرسێن د سەر خوە دا شکاندیە، مە هەست ب دلئارامی و سەرفرازیێ کر، کو ب وێ فەرمان شکاندنێ ئەم شیاین داستانەکا مەزنا پێشمەرگەی ژ کارەساتەکێ رزگار بکەین[8].

لێ مخابن نە هینگێ و نە ژی هەتا نوکە، چ کەسا و چ بەرپرسا هێشتا نەگۆتیە وان هەڤالێن کو گیانێ هەموو پێشمەرگێن ناڤا دێرەلۆکێ ب وان هاتیە سپارتن و ئەو نەچووین ئەرکێ خوە بجهـ نە ئینای و ڕێ هێلایە ڤەکری بۆ هێزێن دوژمنی، کەسێ نەگۆتیێ: بۆچی وە ئەرکێ خوە بجهـ نەئینا!! هەروەسا کەسێ ژی نەگۆتیە وێ گرۆپا بچووکا پێشمەرگێن ل بێبادێ ئەو داستانا مەزن ژ کارەساتەکێ رزگارکری، دەستێن وە خوەش و وە کارەکێ باشێ کری!!

لۆما تا کو ئیرۆ ژی ئەو لۆژیک هەرێ بەردەوامە. نە ئەم دبێژینە باشی باش و نە ژی دبێژینە خرابی خراب. ئاها قێ چەندێ ژی دینەمۆیێ پێشکەفتنا مە یێ ژ کار ئێخستی.

(1) بەهجەت جندی شەهوان تویلەری، ل سالا 1950 ل گوندێ تویلەرێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل سالا 1952 مالا وان هاتیە گەڤەرکێ، ل دهۆکێ. سالا 1965-1975 پێشمەرگە بوویە. ل سالا 1986 جارەکا دی بوویە ڤە پێشمەرگە ل رێکخراوا سەمەدار یا پشتەڤانیا لژنا ئامێدیێ. ئەو پێشمەرگەیەکی زیرەک و دەستهەل بوویە. ل سالا 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. ل سالا 1991 زڤریەڤە سەر کارێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ. ل سالا 2005 بوویە بەرپرسێ پشکا دووڤچوونێ ل سوپایێ 5. سالا 2010 هاتیە خانەنشین کرن. ژ 2014-2017 ژی وی پشکداری د شەڕێ داعش دا کریە.

(2) بنێرە ل 140 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(3) ئیبراهیم ئیسماعیل حەسەن دێریشکی ل ساڵا 1956 ل گوندێ دێریشکێ، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1980 بوویە پێشمەرگە لگەل ڕێکخراوا شەهید عەلی عوبەیدلا ل لژنا ئامێدیێ. پاشی هاتیە ڤەگوهاستن بۆ بارەگایێ لژنێ. ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە. ساڵا 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و بوویە پێشمەرگە تا کو 1997. نوکە ژی خانەنشینە و ل گوندێ دێریشکێ دژیت.

(4) هێزێن لژنا شێخان و ئاکرێ، کو بەرەیێ نزاری، ژ گوندێ مەهیدێ تا کو بەرامبەر شێلادزێ، یێ وان بوو. دەمێ ل دەمژمێر 10 شەڤێ دڤیان جهێن خوە بگرن. جاشێن وان بنگەهان هەست پێدکەن و تەقە دەستپێدکەت. ڤێ چەندێ ژی تا ڕادەیەکێ هاریکاریا پێشمەرگەی کر. چونکی دوژمنی هندەک پێزانین ل سەر لڤینێن پێشمەرگەی وەرگرتبوون و ئامادەکاریا خوە کربوو. لێ دەمێ ئەڤ تەقە هاتیە کرن و زوو بیدەنگ بووی. ل دێرەلۆکێ وەسا هزرکرن کو چالاکیا پێشمەرگەی هەر ئەڤە بوو. ئێدی ئەو ئارامتر بوون.

(5) سەدیق حسێن ئۆسمان ل ساڵا 1934 ل گوندێ بریفکا ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1961-1975 پێشمەرگە بوویە. ساڵا 1976 جارەکا دی دبیتەڤە پێشمەرگە. ل ساڵا 1981 دبیتە ئەندامێ ڕێکخراوا شەهید شەعبان

عومەر و فەرماندێ مەفرەزەیەکا ڕێکخراوێ، ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ساڵا 1988 ئاوارەی ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ دبیت. 1991 دزڤڕیتەڤە سەر کارێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ. ڕۆژا 1996/12/16 وەغەرا دوماهیێ کریە.

(6) تەنێ ئەڤ ناڤە ل بیرا منن. ئەز هیڤیدارم ئەگەر من ناڤەک ژ بیرکربیت ل من نەگرن. چونکی دەمەکی درێژە و بەری 32 سالان بوو.

(7) بنێرە بەڵاڤۆکا (اخبار کوردستان) ژمارە (169) کانوونا دووێ 1988. کو ژ ئالیێ پولیت بیرۆیا پارتی دیمۆکراتی کوردستان ڤە دهاتە دەرێخستن.

(8) من لڤێرێ باس ل داستانا دێرەلوکێ بخوە نەکریە، چونکی د پەرتووکەکا دی دا، کو ل بەر دەستێ منە و ئەزێ دنڤێسم، ئەو تایبەتە ب داستانێن شوڕشا گولانێ ل بەهدینان. د وێرێ دا ب درێژی منا ل سەر داستانا دێرەلوکێ و داستانێن دی نڤێسی.

بەفر قەیدا مێرایە

زستانا 1988 بەفرەکا گەلەکا مەزن کەفت و د شەڕێ بەفرا گران دا و د شەڤەکا باکوزیرک و باگەر دا، شەڤا 11-1988/1/12 مە داستانا دێرەلوکێ ئەنجامدا، کو ئێک ژ داستانێن هەرە گرنگێن شورشا گولانێ بوو ل دەڤەرا بەهدینان.

پشتی داستان ب دوماهی هاتی، رۆژا 1988/1/14 مە تۆپ و دۆشکایێن خوە ب ملا سەرئێخستنە سەرێ چیایێ مەتینا، کو بەفر نێزیکی دوو مترا کەفتبوو، گەلەک ب زەحمەت مە رێک کەلاشت و چەکێن خوە مە گەهاندنە ناڤ مالێن پێشمەرگا ل کانیا بەستێ[1]. شەهید بورهان ئامێدی، کو ئێک ژ 12 شەهیدێن ڤێ داستانێ بوو. مالا وان ژی ل کانیا بەستێ بوو. تا کو ئەم گەهەشتینە وێرێ تەرمێ شەهیدی ژی ژ دێرەلوکێ گەهەشت بوو و هاتبوو ڤەشارتن ژی. ژ بۆ بەهی و سەرخوەشیێ ئەم هاتینە مالا وان، کو شینی و تازیەکا گەلەکا مەزن کەفتبوو دمالێ دا. مالێن ژمارەیەکا دی ژی یا شەهیدێن

ڤێ داستانێ، هەر ل وێ دەڤەرێ بوون. ژبەر هندێ مە گەڕەک ل وان گوندێن بەر چیایێ مەتینا دەستپێکر ژ بۆ بەهیداریا وان شەهیدان. ڕۆژا 1988/1/15 ئەم هاتینە گوندێ شێلازا بەهیا شەهید کەریم شندۆخی[2] و هەر وێ ڕۆژێ مە خوە گەهاندە گوندێ کانیمەزنێ ژ بۆ بەهیا شەهید سەعدی ئەلکیشکی[3]. پشتی ئەم هاتینە بارەگایێ خوە و مە هندەک کاروبارێن خوە بسەرێکڤە ئینایین و ئەرکێ هەڤالان ڕێکخستی، ل ڕۆژا 1988/1/18 ئەم هاتینە گوندێ کانیبەلاڤێ بۆ بەهیا شەهید خسرو بامەرنی و ڕۆژا 1/19 ژی ئەم چووینە گوندێ دهێ بەهیا شەهید ئەحمەد غازی سکرینی[4].

ڕۆژا 1988/1/22 ئەز و عبدالخالق بابیری ژ بارەگایێ لژنێ بڕێکەفتین و ب شەڤ ل جادا بێگوڤا-کانیماسێ دەرباز بووین. لگەل بەفر و بارۆڤەیەکا دژوار، ب شەڤ مە خوە گەهاندە گوندێ کانیسارکێ[5] بۆ بەهیا شەهید ئەسوەد کانیسارکی[6]. ڕۆژا پاشتر ب شەڤ، عبدالخالق زڤریەڤە بارەگایێ لژنێ، ئەز ژی چوومە هرورێ، ب وێ مەرەمێ کو دێ چمە مال ل هورکی، دا کو چەند ڕۆژەکا بێنا خوە ڤەدەم. ئەو نێزیکی هەفتیەکێ یە بێ ڤەبڕ بەفرا دباریت. ئەز گەهەشتمە هرورێ و بڕیارا من ئەوە دێ ژ وێرێ بڕێکەڤم بەرەڤ مال. ئەز ل ماڵا ڕەمەزان کێستەیی[7] بوومە مێڤان. وان گۆتە من: ژ هرورێ و وێڤە ڕێ هەمی دگرتینە و دئاسێنە. بەفر گەلەک زێدە یا کەفتی و نە کەس هاتیە ونە ژی کەس چوویە. وی گۆتە من: ئەز دێ لگەل تە هێم و ناهێلم تۆ بتنێ بچی. بەلێ بهیچ شێوەیەکی دشیان دا نینە نوکە کەسەک خوە ل ڤێ ڕێکێ بدەت. تۆ دبینی دڤی گەلی دا ژ مترەکێ پتر بەفرا هاتی، ڤێجا بزانە ڕێکا تە بەرەڤ زۆزانا و بلنداهیێ دچیت و بەفرا ڤێرێ ب چاڤ یا وێرێ هیچ نینە.

ئەمێ دڤان ئاخفتنان دا، من هند دیت کەسەک بژوور کەفت،

دەرسـۆک، سـمبێل و تڤەنـگ و سـاجۆرێن وی هەمـی یێـن بووینـە ئێـک قالبـێ بەسـتیێ و زەنگلۆکێـن بەسـتیێ یـێ ب مژیلانـک و سـمبێلێن ویڤـە شـۆڕ بوویـن. وی ب تبلێـن خـوە یێـن نیـڤ مـری و سـۆر بوویـن ژ سـەرما، نامەیـەکا وەکـی نڤشـتا ژ بەریـکا خـوە دەرێخسـت، کـو ب چەسـپێ یـا پێچـای بـوو. ژبـەر هنـدێ ژی تـەڕ نەببـوو. مـن نامـە ڤەکـر. مـن دیـت نامـا لژنـا ناڤچـا ئامێدیـێ یـە. هەڤـالا یـا تێـدا نڤێسـی (تـۆ دزانـی هەمـی ڕێێـن هاتینـە گرتـن. هاتنووچـوون نەمایـە و بارەگایـێ لژنـێ هەمیـێ تەنـێ مـە گونیەکـی ئـاری یـێ مـای. بـەری تـۆ بـەرەڤ مـال ڤـە بچـی، ل وان گوندێـن پشـت جـادێ چەنـد بشـێی بـۆ مـە هنـدەک ئـاری پەیـدا بکـەی. چ ب کڕیـن بیـت و چ ژی ب قـەر بیـت. ئەگـەر دەوار بشـێن بهێـن، هنـدەک دەوارا بکـرێ بگـرە و لگـەل وان بـۆ مـە ڤرێکـە. ژ خـوە ئەگـەر ڕێیـا دەوارا نەبیـت، هنـدەک زەلام بشـێن بـۆ مـە ب پشـتێ ژی بینـن کریـا وان چەنـد بیـت ئارێشـە نینـە. تەنـێ یـا گرنـگ ئـەوە ئـار بگەهیتـە مـە).

مـن هـزرا خـوە کـر، باشـە ئـەز بخـوە یـێ ل ڤێـرێ ئاسـێ ئابوویـم و نەشـێم بلڤـم، ڤێجـا لژنـە ژی یـا برسـیە و وان ژی هـەوارا خـوە ئینایـە بـەر مـن، ئـەز چبکـەم! لقـمان حەجـی عەبـدلا تۆڤـی[8] ئـەو ژی پێشـمەرگە بـوو و هاتبـوو بێنڤەدانـێ ل مـالا خـوە ل هـرورێ. مـن ئـەو لگـەل خـوە بـر و دەسـتپێکێ ل هـرورێ، پاشـی مـە بـەرێ خـوە دا ڕیـا بـەر سـوارا کەلهـا قومریـێ و جـار مـن و جـار ژی لقمانـی مـە بەفـر ڤەدقوتـا، هەتـا مـە خـوە گەهاندیـە گەلیـێ قومریـێ و پاشـی ژی دێشـێش و سـەرەڕوو. هـەر گونـدێ ئـەم دگەهەشـتینێ، چەنـد کەسـەک لگـەل مـە دهاتـن هەتـا ئـەم دگەهاندینـە گونـدێ دی، ژ بـەر بەفـر و باهـۆزێ. ژبـەر کـو چەنـد رۆژ بـوون رێ هاتینـە گرتـن و هێشـتا ژی بەفـرا بـەردەوام بـوو و کەسـێ نەدزانـی دێ کەنگـی ڤەکـەت، کەسـێ ئـارێ فرۆتنـێ نەبـوو. لـێ ژبـەر

کـو مـە نەڤیـا دەسـتڤالا بزڤڕیـن، دا کـو پێشـمەرگێن لژنـێ نەمیننـە برسـی دنـاڤ وێ بەفـر و سـەقەمێ دا، مـە سـێ گونیێـن ئـاری ب قـەر ژ هنـدەک مـالا وەرگرتـن و مـە ئـەو بـۆ لژنـێ ڤڕێکـرن.

ڕۆژا 1988/1/25 ئـەز هـەر مامـە ل هـرورێ ل هیڤیـا ڕێ و هـەر ڕێ نەبـوو و بەفـرێ ژی وەکـی دیلانـا کـور و کەچێـن شـەنگ خـوە دهەژانـد ل وان دۆل و مـلا و ڕۆژ بـۆ ڕۆژێ ئاسـتێ بەفـرا کەفتیـە ئـەردی بلندتـر دبـوو.

شـەڤا 25-1988/1/26 ڕەمـەزان هـات و گـۆت: ئەڤـە پێنـج زەلامێـن قەشـووری[9]، یـێ ل نـاڤ گونـدی. چەنـد ڕۆژەکـە ئـەو ژی یێـن ئاسـێ بووین، دڤێـن بچنـە مالێـن خـوە ل ڕەخـێ دی یـێ سـنووری. ئـەو ژی یـێ دبێـژن ئەگـەر هنـدەک هەڤالێـن دی هەبـن، بەلکـی پێکڤـە ئـەم بشـێین ڕێکـێ ڤەکەیـن و بچیـن. ڕاسـتی کەیفـا مـن گەلـەک هـات. چونکـی ئـەز دزانـم قەشـووری خەلکـێ چیـا و زۆزانێـن بەفرینـن و سـەربۆرا وانـا بەفـرێ گەلـەکا باشـە و دزیرەکـن بـۆ ڕێکێـن بەفـرێ. مـن گۆتـێ: گەلـەک باشـە، بێـژێ خـوە ئامادەکـەن. نـان و پێخوارنـێ بـۆ ڕێکـێ بـاش هەلگـرن و سـپێدێ زوو بێـن، ئـەم دێ پێکڤـە دەینـە ڕێ. لگـەل وان ئـەم دێ بینـە هەفـت کـەس، هـەر بێهنەکـێ ئێـک ژ مـە دێ ل پێشـێ چیـت و ڕێکـێ ڤەکـەت. ئەگـەر مـە زانـی ژی کـو ئـەو ناگەهنـە ڕەخـێ دیـێ سـنووری، بـلا ب شـەڤ بێنـە دەف مـە، ڕۆژا دی ئـەم هەمـی دێ هـاری وان ڕێکـێ ڤەکەیـن، تـا کـو ل سـنووری دەربـاز دبـن.

ب شـەڤ مـن و ڕەمەزانـی ئـەو ساجۆرێن خـوە یێـن کێـم گوللـە تێـدا، ئـەو ژی مـە تـژی کـرن. سـاق و دەرسـۆک و چاکیـت و کارێ خـوە بگشـتی مـە کـۆک کـر و سـپێدەیا 1988/1/26، زوو ئـەم ڕابووین، تـا کـو مـە تێشـت خـواری کابانیـا مالـێ نانەکـێ بـاش لگـەل نانتەحینـک و مێویـژ و قەسـپا، بـۆ مـە داگرتـن. مـە ژی چانتێـن خـوە هاڤێتنـە پشـتا خـوە و کلاشـینکۆڤێن

خـوە دانـە ملێـن خـوە و هـەر پێنـج زەلامێـن دی ژی هاتـن، کـو ئـەو هێشـتا ژ مـە ل لێکدایـتر و پەیـترن بـۆ ڕێـکا بەفـرێ.

نۆرمـال د گەلیـادا کێمـتر بەفـر دکەڤیـت ژ سـەرێن بلنـد. ئـەم ژی نوکـە یـێ دگەلیـێ هـرورێ دا. بەلـێ ڕێـکا مـە گاڤ بـۆ گاڤـێ دێ بلنـد بیـت بـەرەڤ زۆزانـا و سـەرێن بلنـد و ئـەم ژی نزانیـن کانـێ چ نهێنیەکـێ ل وان زۆزانـان خـوە ل مـە ڤەشـارتیە!

سـەرۆکانیا گەلیـێ هـرورێ کـو دکەڤیتـە سـەرێ گونـدی، تـا وێـرێ بەفـر نەگەلـەک بـوو، تـا کـو بـن چۆکـێ مرۆڤـی دهـات. چونکـی بـەر ئـاڤ بـوو. هـەر بێنەکـێ ئێـک ژ مـە یـێ دکەڤیتـە پێشـێ و بەفـرێ ڤەدقوتیـت و یێـن دی ژی د دیڤـرا وەک ڕێـزکا مێریـێ هێـدی هێـدی یـێ دچـن. چەنـد ئـەم بـەرەڤ ئەڤـرازی ڤـە بلنـد دبیـن، هنـد چوونـا مـە یـا سسـتتر لـێ تێـت و پێـن مـە گرانـتر ڕادبـن. چەنـد ئـەم بلنـد دبیـن، هنـد بەفـر ژی ب بـەر بەژنـا مەڤـە یـا بلنـد دبیـت. بەفـرێ دا ب سـەر چۆکێـن مـە ڕا. پاشـی هـات تـا کـو ڕانـی. چەنـدەکا دی ئـەم سـەرکەفتین گەهەشـتە ناڤتەنـگا مـە. ئێـدی پێنـگاڤ هاڤێتنـا نۆرمـال نەمـا. دڤێـت هـەردوو دەسـتێن خـوە پاڤێژیـە ڕانـێ خـوە و پـێ خـوە ژ بەفـرێ بکێشـیە دەر و جـارەکا دی بهاریکاریـا هـەردوو دەسـتا پـێ خـوە دانیەڤـە سـەر بەفـرێ. ئـەزێ تەماشـەی دەمژمێـرێ دکـەم و دارەکـێ دکەمـە نیشـان و دکەڤمـە ڕێ. پشـتی نیـڤ دەمژمێـرێ، ئـەزێ ل پشـت خـوە دزڤـرم و دبینـم کـو مـە سـەد میترێـن ڕێ ب وێ نیـڤ دەمژمێـرێ نەبڕینـە هێشـتا. یـا ژ ڤـێ ژی نەخۆشـتر ئـەوە کـو، هێشـتا ژی ئـەم نەگەهەشـتینە بەفـرا سـتوور، کـو نێزیکـی کیلومـتر و نیڤـا هێشـتا یـا مـای ئـەم بگەهینـە دەرارێ، زۆمـا هـرورێ، کـو ل وێـرێ ژنـوی بەفـرا سـتوور دەسـتپێدکەت. ئارێشـەیەکا دی ژی ئـەوە کـو ڤـان رۆژان هەمیـا بـێ ڤەبـڕ بەفـر هـەر دبـاری و چ شـەڤا نەبوویـە سـاهی کـو بەفـر ببیتـە کورشـە[10] و ڕەق ببیـت، دا کـو پێـن

مرۆڤـی تێـدا نەچـن و مـرۆڤ ل سـەر بەفـرێ بڕێڤـە بچیـت. نوکـە ژی چونکـی بەفـرا نـەرم و رۆنـە، هـەر پیـێ مـرۆڤ دهاڤێژیـت هەتـا سـەر ئـەردی یـێ دچیـت.

ئـەزێ ل چـوون و لڤینـا هەڤالێـن خـوە تەماشـە دکـەم. هەرچەنـدە ئـەو خەلکـێ چیـا و زۆزانانـە و پەروەردەیێـن ژیانـا سـەخت و دژوارن ژی. لـێ گاڤ بـۆ گاڤـێ لڤینێـن وان ژی یێـن سسـت دبـن. ئـەم نێزیکـی چارێکەکـێ ل سـەر وێ بەفـرێ راوەسـتاین و مـە هنـدەک نـان و مێویـژ و قەسـپ و نانتەحینـک خـوارن. ب وێ ئومێـدێ کـو ئـەم پـتر پەیـت ببیـن و باشـتر ڤـێ بەفـرا ئێـک بەژنـی بکەلێشـین! لـێ دەمـا بەفـرێ دا ب سـەر ناڤتەنـگا مرۆڤـی ڕا، ئێـدی مـرۆڤ ژ بزاڤـێ دکەڤیـت و هێـدی هێـدی مـرۆڤ ئالایـێ سپی بلنـد دکـەت. نیـڤ دەمژمێـرا دی ژی مە شـەڕێ بەفـرێ بـەردەوام کـر، لـێ ژبلـی چەنـد مـترەکا ئـەم نەچووینـە پێـش. دەمـا مـن تەماشـەی خـوە و هەڤالێـن خـوە دکـر، دڤـێ کۆلانـا بەفـرێ دا. بیـرا مـن ل وێ دهـات دەمـا نێریەکـی کووڤـی ژ بـەر نێچیرڤانەکـی خـوە دهاڤێتـە دنـاڤ بەفـرێ دا و کەلەخـێ وی هەمـی بـەرزە دبیـت و تنـێ شـاخێن وی ل سـەر بەفـرێ دیـار دکـەن. ئاهـا وەسـا یێـن مـە ژی تەنـێ دەرسـۆکێن مـە و لوولیێـن تڤەنگێـن مـە ب سـەر بەفـرێ دکەتـن، ب تایبـەت ئەگـەر ئێکـی ژ دوور تەماشـەی مـە کربـا.

ئـەز د کولانـا بەفـرێ دا ڕاوەسـتام، مـن تەماشـەی دەمژمێـرا دەسـتێ خـوە کـر، مـن دیـت کـو رۆژا مـە یـا داگەریایـە پشـتی نیڤـرۆ. ئـەم هێشـتا یـێ ل جهەکـی کـو دبێژنـێ دارا فاتباسـێ. کەواتـە رۆژا مـە یـا ب نیڤـی بـووی و مـە هێشـتا تەنـێ 10% ژ ڕێـکا خـوە یـا بـڕی. د سـەر هنـدێ ژی را هێشـتا ژی ئـەم نەگەهەشـتینە بەفـرا زۆر و سـتوور.

مـن گازیکـرە هەڤـالا، مـن گۆتـێ: ڕاوەسـتن. هەمـی ڕاوەسـتان. مـن رەوش بـۆ وان شرۆڤەکـر. مـن گۆتـێ: پـتری مەهەکـێ یـە مـن مـال و

مرۆڤێـن خـوە نەدیتینـە و ئـەز ژ دل و جـان ژی حـەز دکـەم نوکـە بگەهەمـە مـال. بەلـێ دەمـێ ئـەز بـاش هـزرا خـوە د سـتووراتیا بەفـرێ دا کـەم، ب تایبەتـی یـا هێشـتا ئـەم نەگەهەشـتینێ و دەمـێ رۆژێ یـێ کێمـێ مـای و وەسـتایانا مـە. ئـەز ڤانـا هەمیـا د دەمـە بەرێـک، بهیـچ شـێوەیەکی دەلیڤـا رزگاربوونـا مـە نینـە. ئەگـەر د رێـکا مـە دا خانیـەک، کولکـەک یـان شـکەفتەک ژی هەبایـە. ئـەم دا شـێین ئاگرەکـی بخـۆ هەلکەیـن و تـا سـپێدێ ل بـەر بیـن و سـپێدێ کەڤینـە ڤـە ڕێ. بەلـێ هەتـا دگەهینـە زەنـدۆرەی[11] ژنـوی شـکەفت و بـەر و ڕزدە دێ هەبـن. ئـەو ژی ئەگـەر ب ڤـی شـێوەی بیـت، دوو رۆژێـت دی ژی ئـەم ناگەهینـێ. ژبـەر هنـدێ کـو ئـەم خـوە ژ مرنـەکا مسـۆگەر رزگار بکەیـن، یـا هـەری بـاش ئـەوە ئـەم بزڤرینەڤـە هـرورێ، تـا کـو دەلیڤەیـەکا دی بـۆ مـە چێدبیـت. هەڤـالا هەمیـا ئاخفتنـا مـن پەسـەند کـر. ئێـدی ئـەم لێکزڤرِیـن و بـەرەڤ پاشـڤە. تشـتێ بـاش ڕێیـا مـە یـا زڤرینـێ یـا ڤەکـری بـوو و ژووردانـی ژی بـوو، لۆمـا ئـەم خوەشـتر دهاتیـن. لـێ دەمـا ئـەم ژووردا دهاتیـن، مـن تـازە تێئینـادەر کـو ئـەز هەسـت ناکـەم پێـن مـن یێـن ب منڤـە. نـە ل دانانـێ و نـە ل ڕاکرنـێ، مـن هەسـت پـێ نەدکـر. هەروەکـی هـەر پیەکـی مـن بـەرەک یـان ئاسـنەک پێڤـە. چەندەکـێ ئـەز هاتـم، مـن دەنـگ نەکـر. پاشـی مـن مەسـەلە گۆتـە هەڤـالان. دەرکەفـت دوو سـێیەک ژ وان ژی یێـن تووشـی هەمـان ئارێشـێ بوویـن.

ب هـەر حالـێ هـەی مـە خـوە گەهانـدە سـەرێ گونـدی. مـالا ئێکـێ مـالا حەجـی سـەعیدێ هـروری[12] بـوو. بێـی کـو ئـەم بزانیـن مـالا کێیـە، وەکـی ڕەفـەکا کـەوا، یـا کـو ژ بـرس و قەڕمینـێ خـوە دنـاڤ مـالا دقوتـن، مـە هەمیـا پێکڤـە خـوە ل دەرگەهـی دا و ئـەم بـژوور کەفتیـن. وان ژی نەکـرە نەمـەردی، زەلام، زارۆک و ژن بهەڤـرە ڕابوونـە بـەر سـینگێ مـە.

ئێکـی کلاشـینکۆف و سـاجۆر ژ مـە ڤەکـرن. ئێکـی بەفـر و زەنگلۆکێـن بەسـتێ ژ بـری و ناڤچاڤێـن مـە ڤەکـرن. لـێ دەمـا مـە بهاریکاریـا وان ڤیـای پێلاڤێـن خـوە بێخیـن، مـە دیـت کـو پێـن مـە ژ پێلاڤـا نادەرکەڤـن. تـازە ئـەم تێگەهەشـتین کـو پێـن مـە هندێـت وەرمیـن کـو ب چ شـێوا ژ پێلاڤـێ نادەرکەڤـن. دهەمـان دەم ژی دا مـە هیـچ هەسـت ب پێـن خـوە نەدکـر. ب هـەر حالـێ هـەی پێلاڤێـن هنـدەکا بـزۆری ژ پیـا بـوون، لـێ یێـن مـە چەنـدەکا، نەچاربـوون بکێـرێ دڕانـدن تـا کـو پێـن مـە ژێ دەرکەفتیـن. لـێ پشـتی پێـن مـە پچـەک گـەرم بوویـن، ئێـدی ژ نـوی ئێـش و ژانـا مـەزن دەسـتپێکر، کـو ئەگـەر ژ شـەرما وێ مالباتـا جامێـر نەبـا دا ژبنـێ پیـا کەینـە قێـرِی. هنـد پێـن مـە د سـۆتن و د ئاریـان.

تـۆ دابێـژی مـاڵا حەجـی سـەعیدی ژ زەلام و ژن و زارۆکا، هەمـی د مەشـقپێکرینە بـۆ ڕەوشـەکا هۆسـا. بڕاسـتی مـە دیـت ب شـێوەیەکی خزمەتـا مەکـرن، کـو هیـچ نەیـا چاڤڕێکـری بـوو. هێشـتا بـاش هشـێن مـە نەهاتینـە سـەرێ مـە، مـە دیـت نیسـک و سـۆپەیا گـەرم یـا ل بـەر مـە و خوارنێـن دی ژی دبـەڕا دهاتنـە لێنـان. بڕاسـتی ژی تـا کـو ئـەم نەگەهەشـتینە وێ مالـێ و مـە بدروسـتی رەوشـا خـوە و پێـن خـوە نەدیتیـن، مـە نەزانـی کـو ناڤبـەرا مـە و مرنـێ گەلـەک نەمابـوو.

رۆژا پاشـتر مەزانـی کـو شـەڤا 27-1988/1/28 کاروانـەک ژ هـرورێ دێ چیتـە بێگۆڤـا. مـە بڕیـاردا کـو لگـەل وی کاروانـی بچینـە بێگۆڤـا. ژبـەر کـو ل بـەر ئاڤـێ گەلـەک بەفـر ناکەڤیـت. ئـەم دشـێین دبـەر خابیـری را هەتـا نێزیکـی سـنوورێ باکـوورێ کوردسـتانێ بچیـن. چونکـی خابیـر ژ بێگۆڤـا هەتـا نێزیکـی مالێـن مـە ل هۆڕکـی دچیـت. پاشـی ڕووبارکـەک ژ بـن مالێـت مـە ژی تێتـە سـەر خابیـری. هۆسـا ژی ئـەم دشـێین بـەر خابیـر و بـەر خابیـر خـوە بگەهینینـە نێزیکـی مـاڵا و پاشـی دبـەر ڕووبارکـێ دی ڕا خـوە بگەهینینـە مـاڵ.

ب شـەڤ ئـەم گەهەشـتینە بـەر لێڤـا خابیـری بەرامبـەر بێگۆڤـا. بـەر رەخێـت خابیـری ژ بەسـتێ یێـن وەکـی شیشـەی لێهاتیـن. دڤێـت ئـەم ل خابیـری بدەیـن و دەربـاز ببینـە ڕەخـێ دی، بێـی کـو لەشـکەر و جاشـێن وان بنگەهێـن دوژمنـی هەسـت ب مـە بکـەن. محەمـەدێ ئیسـڤێ هـروری[13]، کـو ب ئێـک ژ شـارەزایێن دەوارا دهاتـە نیاسـین ل دەڤـەرێ، هێسـترەکا لگـەل، نیـڤ بارەکـێ ل سـەر پشـتێ. ل بـەر لێڤـا خابیـری وی ژی خـوە هاڤێتـە سـەر بـارێ هێسـترا خـوە و گۆتـە مـن: وەرە تـۆ ژی ل سـەر بـاری ل پشـت مـن سـیار بـە. مـن گۆتـێ: محمـەد هێسـتر یـا بارکریـە، تـۆ ژی ل سـەر بـاری سـیار بـووی و ئـەز ژی سـیار ببـم، خۆنـە تۆمبێلـە مـالا تـە. ئەگـەر پیـەک یـان دەسـتەکێ هێسـترێ ژ نشـکەکێ ڤـە د ئاڤـا خابیـری دا تەحسـی، دێ هێسـتر ژی کەڤیـت و ئـەم هـەردوو ژی دێ کەڤیـن. پاشـی ڤـێ سـەقەمێ کـەس ژ مـە سـاخ ژ ڤـێ ئاڤـێ دەرناکەڤیـت. گۆتـە مـن: مـا تـە جارەکـێ دیتیـە مـن دەوارەکا وەسـا هەبیـت کـو بکەڤیـت. ئەگـەر ئـەو بکەڤیـت دێ هـەر ل ڤێـرێ تڤەنگەکـێ لێـدەم و کـوژم. درێژناکـەم وی ئـەز قایـل کـرم. مـن ژی تڤەنـگا خـوە د سـتۆیێ خـوە دانـا و ئـەز ژی ل سـەر بـاری، ل پشـت وی سـیار بـووم. وی گۆتـە رەمەزانـی، تـۆ ژی کورتانـێ هێسـترێ بگـرە و بـدە ئاڤـێ دا ئـاڤ تـە نەبـەت. بڕاسـتی ژی وێ نیڤشـەڤا سـەقەم و دژوار وێ هێسـترێ ئـەم هەرسـێ و لگـەل بـارێ خـوە، بـێ ئارێشـە دەربـاز کرینـە رەخـێ دی.

مـە خاتـرا خـوە ژ محەمـەدێ ئیسـڤی و کاروانیێـن دی خواسـت و ئـەز و رەمـەزان چووینـە مـالا حەجـی محەمـەدێ بێتـکاری[14]، مـە شـیڤ خـوار و هنـدەک نـان بـۆ ڕێکـێ هەلگـرت و ئـەم دەرکەفتیـن.

دەمـا ئـەم دەرکەفتیـن چ ببینیـن، بەفرەکـە بارۆڤەیەکـە، مـرۆڤ دوو مـترا ل پێشـیا خـوە نابینیـت. مـن خـوە ل وێـرێ کـرە شـارەزا. مـن فیشـەک

بـرە بـەر تڤەنـگا خـوە و بدەسـتێ خـوە گـرت و ئـەز کەفتمـە پێشـیا رەمەزانـی. جارەکـێ مـن هنـد دیـت کـو ئـەزێ ل بـەر دەرێ بارەگایـێ جاشـا و جاشـێ کـو زێرەڤـان بـوو د دەرگەهـی دا، ئـەز سینگوسـینگ چوومـە دەف. مـن سـەرێ خـوە ڕاکـر ناڤبـەرا مـن و وی دوو سـێ مـتر بـوون. تڤەنـگا وی ہملـی ڤـە بـوو یـا مـن د دەسـتێ مـن دا بـوو. چاڤێـن وی زیـق بـوون، نەوێـرا دەسـتێ خـوە ببەتـە تڤەنگـێ. مـن بدەسـتی ئیشـارەت دایـێ بێدەنـگ بـە، ئـەز زیانـێ ناگەهینەمـە تـە و ئـەز پاشـڤە هاتـم و مـن ئیشـارەت دا رەمەزانـی ئـەو ژی پاشـڤە چـوو. ئـەم ژ نـاڤ کۆمەڵگەهـێ دەرکەفتیـن. لـێ ژ بەفـر و باگـەرێ دنیـا یـا وەکـی دەریایـەکا سـپی لێهاتـی. نـە ئـەم ڕێکـێ دبینیـن و نـەژی پێشـیا خـوە دبینیـن. نێزیکـی چارێکەکـێ ئـەز چـووم. مـن دیـت ئـەزێ ل بـن رزدەیەکـێ و گلۆپـەکا ل هنداڤـی مـن. پشـتی مـن بـاش لـێ تەماشـەکری. مـن زانـی بنگەهـێ (رەبیـە) جاشـانە یـێ پشـت بێگۆڤـا ل سـەر وی گـری. ئـەم جـارەکا دی ژووردا هاتینەڤـە بـۆ باکـووری رۆژهەلاتـێ کۆمەلگەهـێ. لگـەل وێ چەنـدێ مـن دیـت دەنگـێ سـمێن هنـدەک دەوارا هـات. مـە بلـەز قەسـتا وی ڕەخـی کـر. مـە دیـت کـو هنـدەک کاروانـی بـوون ژ ڕەخـێ گونـدێ رویسـێ ڤـە دهاتـن و چوونـە بێگۆڤـا. ئـەم زوو زوو بەزینـە سـەر شـۆپا پێـن وان دەوارا و ئێـدی مەزانـی کـو ئەڤـە ڕێکـە. تـا کـو ئـەم ل ملـێ بەرێڤـە بوویـن و کەفتینـە وی نـزاری، ئێـدی ژ بـەر هەبوونـا داروبـاری ڕێ یـا دیـار بـوو. مـە تێشـتا خـوە ئینـا نـاڤ مالێـن رویسـیا و ب شـەڤێ ژی ئـەم گەهەشـتینە بێکتـوری[15]. ژبـەر نەبوونـا ڕێ و بارینـا دژوارا بەفـرێ و باڕۆڤـێ، دوو شـەڤا ئـەم ماینـە ل وێـرێ و پاشـی شـەڤا 30-1988/1/31 ئـەم شـیاین خـوە بگەهینینـە مـال.

هۆسـا ئـەم شـیاین ڕێیـا 4 دەمژمێـران ب پـتر ژ هەفتیەکـێ ببڕیـن. ئێـدی وێ رۆژێ مـن زانـی کانـێ بۆچـی باپیرێـن مـە گۆتیـە (بەفـر قەیـدا

مێرایـە). بەفـر بارێـن یـا بـەردەوام بـوو لـێ هێشـتا ژ رۆژێـن چووێـن دژوارتـر، لۆمـا رەمـەزان ژی ل دەف مـە ئاسـێ بـوو و نەچاربـوو ئـەو ژی هەفتیەکـێ بمینیتـە ل دەف مـە، تـا کـو دەلیڤەیـەک بـۆ چێبـووی بزڤڕیتەڤـە.

(1) کانیا بەستێ جهەکێ سار و هینە و کانیەکا ئاڤا تەزی لێ هەیە، دکەڤیتە باشوورێ گوندێن ئێکماله و خرابەی، ل دەڤەرا کانیماسێ ل قۆنتارا چیایێ مەتینا یا باکووری.

(2) کەریم سەعید حسێن یێ بەرنیاس ب کەریم شندۆخی، ل سالا 1952 ل گوندێ شندۆخا یا سەر ب دهۆکێ ڤە هاتیە دنیایێ. ل سالا 1972-1975 پێشمەرگە بوویە. ل سالا 1982 دبیتە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ناڤچا دهۆکێ و دبیتە بەرپرسێ جەبلخانا لژنێ. ل سالا 1984 دبیتە بەرپرسێ لژنا ڤەکۆلینێ یا سەر ب لژنا دهۆکێ ڤە. ل سالا 1987 تێتە ڤەگوهاستن بۆ لژنا ناڤچا ئامێدیێ و دبیتە جێگرێ بەرپرسێ ڕێکخراوا

میدیا. ل شەڤا 11-1988/1/12 ل داستانا دێرەلوکێ ئەو و بەرپرسێ ڕێکخراوێ و ئەندامەکێ ڕێکخراوێ پێکڤە شەهید دبن.

(3) سەعدی محەمەد حەسەن یێ بەرنیاس ب سەعدی ئەلکیشکی، ل ساڵا 1960 ل گوندێ ئەلکیشکێ ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1979 بوویە پێشمەرگە لگەل شەعبان غەفاری. پاشی ل ڕێکخراوا شەهید خدر مەحمود یا بارەگایێ لژنا ئامێدیێ. ل وێرێ دبیتە ئەندامێ ڕێکخراوێ و فەرماندێ مەفرەزەیەکا پێشمەرگەی. ل ساڵا 1987 دبیتە بەرپرسێ ڕێکخراوا میدیا یا سەر ب لژنا ئامێدیێ ڤە. وی پشکداری د دەهان چالاکی و داستانان دا کریە. دوماهی داستان ژی داستانا دێرەلوکێ بوو، کو شەڤا 11-1988/1/12 ل وێ داستانێ هاتە شەهیدکرن.

(4) ئەحمەد محەمەد غازی ل ساڵا 1964 ل گوندێ برجێلا کەڤن ل دەڤەرا نێروە هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1972 مالباتا وان ل سکرینێ ل ڕۆژاڤایێ سەرسنکێ ئاکنجی دبن. ساڵا 1978 ئەو دبیتە ئەندامێ ڕێخستنێن نهێنی یێن پارتی. ل ساڵا 1979 دژیێ پازدە ساڵیێ دا دبیتە پێشمەرگە، ل سنوورێ لقا ئێک. ئەو دڤان ساڵان دا ئەرکی ل هەرسێ لژنێن دهۆک، ئاکرێ و ئامێدیێ دبینیت. شەڤا 11-1988/1/12 ل داستانا بناڤودەنگا دێرەلوکێ ب گوللەیەکا جاشێن ئیراقێ هاتە

شەهیدکرن، لگەل 12 هەڤالێن خوە یێن دی. شەهیدی 4 زارۆک ل پاش خوە هێلانە.

(5) کانیسارکێ گوندەکێ دەڤەرا کانیماسێ یە، نێزیکی 7 کلم دکەڤیتە باکوورێ جادا بێگۆڤا-کانیماسێ. رۆژهەلاتێ وێ گوندێ تویلەرێ یە و رۆژاڤا ژی گوندێ ئەدنێ.

(6) ئەسوەد ئیسماعیل یوسڤ، ل ساڵا 1966 ل گوندێ کانیسارکێ ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1981 دبیتە پێشمەرگە لگەل ڕێکخراوا شەهید خدر مەحمود یا سەر ب بارەگایێ لژنا ئامێدیێ ڤە. ساڵا 1987 دبیتە ئەندامێ ڕێکخراوا میدیا و دبیتە فەرماندێ مەفرەزەیەکا پێشمەرگێن وێ ڕێکخراوێ. شەڤا 11-1988/1/12 ل داستانا دێرەلوکێ لگەل بەرپرسێ ڕێکخراوێ و جێگرێ وی هەرسێ پێکڤە شەهید دبن.

(7) رەمەزان تاها محەمەد کێستەیی ل ساڵا 1955 ل گوندێ کێستە، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1976 حکومەتا بەعسیا گوندێ وان وێران دکەت و وان رادگوهێزیتە ماڵاتا ژێری ل دهۆکێ. ساڵا 1981-1988 ئەو دبیتە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبن. ساڵا 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ سەر پێشمەرگاتیا خوە تا کو 1995. نوکە ژی خانەنشینە ل ماڵتا ژێری ـ دهۆکێ دژیت.

(8) لقمان عەبدلا محەمەد سالح تۆڤی، ل ساڵا 1963 ل گوندێ گرکا، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1982 ئامادەیی یا پیشەسازی بدوماهی ئینایە. هەمان ساڵێ بوویە ئەندامێ ڕێخستنا پارتی. ساڵا 1984 بوویە پێشمەرگە. ساڵا 1985 بوویە ئەندامێ لژنا دهۆکێ یا ئێکەتیا قوتابیێن کوردستانێ. پاشی بوویە ئەندامێ لژنا ئامێدیێ یا هەمان ئێکەتی. ساڵا 1989 شوڕشێ ڤرێکریە سوڤیەتا کەڤن بۆ خواندنێ. پشتی خواندنا دوو ساڵێن پشکا ڕۆژنامەڤانیێ، ژ بەر هەڕفتنا سوڤیەتی، ل ساڵا 1992 خواندن هێلایە و بوویە پەنابەر ل سوێد. نوکە ژی مامۆستایێ زمانێ کوردی یە و بەرپرسێ ڕێکخراوا لینشۆپینگا پارتی یە ل سوێد.

(9) قەشووری بابکەکێ عەشیرا ئەرتووشی یە. پشتی ترکا فەرمانا کرستیانێن دەڤەرا هەکاریێ ڕاکری و ئەو قڕکرین و یێن ماین ژی ڕەڤین، ئەڤ بابکێ قەشووریا یێن ل سەر وان گوندێن کرستیانان یێن سەر سنوورێ باکوور و باشوور ئاکنجی بووین. هندەک ژ وان گوندان ژی ئەڤەنە: شیڤڕەزانێ، ئەلوموونێ، گەرەموسێ، ئارووشێ، ئاشووتێ.

(10) بەفرا کورشە: دەما بەفر دباریت و هەتاڤ لێ ددەت و نەرم دبیت و پاشی ب شەڤێ ل سەر دبیتە ساهی و ئەو بەفر ڕەق دبیت، ئێدی مرۆڤ و گیاندار دشێن ل سەر وێ بەفرێ بڕێڤە بچن بێی کو پێن وان د بەرفرێ دا بچنە خوارێ. دەمێ بەفر

دبیته کورشه ئێدی ڕێڤەچوونا سەر
بەفرێ یا خۆشە و بێ ئاستەنگە.
(11) زەندۆرەی دۆلەکە دکەڤیتە
باکوورێ گوندێ کێستە. 7-8 کلم
نێزیکی سنوورێ باکوور و باشوورێ
کوردستانێ. دکەڤیتە ناڤبەرا زۆما
بێلمبیرێ و کاڤلە گوندێ هورکی.
دەمێن جودا جودا ئەو هشار و
وارگەهێ پێشمەرگی بوویە ل ساڵێن
دەستپێکا شوڕشا گولانێ.
(12) سەعید عەبدلا عەبدلا هروری ل
ساڵا 1920 ل گوندێ هرۆرێ، دەڤەرا
کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا
1961 دبیتە پێشمەرگە و ل هەمان
ساڵ د شەڕەکی دا، ل پشتا گەلیێ
دهۆکێ بگرانی بریندار دبیت ژ
چۆکێ خوە. ئێدی وەک پەککەفتی
دمینیت و نەشێت بەردەوامیێ
بدەتە پێشمەرگاتیێ. ساڵا 1976
بەعسی گوندێ وان وێران دکەن و
ئەو ل گوندێ گرکا ئاکنجی دبن.
ساڵا 1987 گرکا ژی تێتە وێرانکرن،
ئەو دچنە هرورێ. 1988 ئاوارەی
کەمپا ماردینێ دبن. 1992 دزڤڕنەڤە
کوردستانێ. رۆژا 27.12.2005 ل
دهۆکێ وەغەرا دوماهیێ دکەت.
(13) محەمەد یوسف ئەبابەکر، ل ساڵا
1951 ل گوندێ هرورێ، ل دەڤەرا
کانیماسێ هاتیە دنیایێ. وی د
ژیێ 15 ساڵیێ دا دەست ب کارێ
نالبەندیێ کریە. ل ساڵا 1979 بوویە
پێشمەرگە و هەمان ساڵ تا کو
1988 بوویە بەرپرسێ کاروبارێن
ڤەگوهاستنا کەلوپەلێن لقا ئێک
و سەخبێرکرنا دەوارێن شوڕشێ.
1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە.

1990 زڤریەڤە کوردستانێ. ڕۆژا
24.2.2016 وەغەرا دوماهیێ کریە.
(14) بنێرە ل 247 پەرتووکا مە یا (ل ژێر
سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ
(15) بێکتورێ کاڤلە گوندەکە دکەڤیتە
بەر رەخێ خابیری یێ ڕۆژهەلاتی،
ل ناڤبەرا گوندێ رویسێ و نزدورێ.
گوند سەر ب ناحیا باتیفا ڤە یە.
ئەڤ گوندە ژ مێژە هاتیە بەردان.
ئەڤ گوندە بەرێ گوندێ کرستیانان
بوو.

کی دێ بۆ مە

پێشمەرگێ زارۆك خودان كەت؟

ل رۆژا 1988/3/3 بڕیـارا مـن ژ لقـا ئێـک دەرکەفـت کـو وەک ئەندامـێ لژنـێ بهێمـە ڤەگوهاسـتن بـۆ لژنـا ناڤچـا شـێخان. وی دەمـی بارەگایـێ وێ لژنـێ ل گەلیـێ سـێدەرا بـوو، ل دەڤـەرا چەمانکـێ. د هەمـا برووسـکا بڕیـارا مـن دا، لقـێ داخـواز کربـوو کـو ئـەز بچمـە بارەگایـێ لقـێ، ل سـەر زیـێ ل زێـوا شـکان، ژ بـۆ ئەنجامدانـا کۆمبوونەکـێ لگـەل بەرپرسـێن لقـێ و وەرگرتنـا هنـدەک ڕێنمایـان. پاشـی بچمـە لژنـا شـێخان.

بـەری ئـەز ژ بارەگایـێ لژنـێ بڕێبکەڤـم بـەرەڤ لقـێ ڤـە، نجـم الدیـن کێسـتەیی کـو هینگـێ بەرپرسـێ ڕێکخـراوا 11 ئـادارێ بـوو، یـا سـەر ب لژنـا ئامێدیـێ ڤـە. وی گۆتـە مـن ئەڤـە سـنێلەیەک ب ناڤـێ سـەردار[1] یـێ هاتیـە نـاڤ شوڕشـێ ژ دهۆکـێ، هەرچەنـدە ژیـێ ویـێ بچووکـە و ژ بـۆ پێشـمەرگاتیێ دەسـتنادەت. ل گـۆرەی ڕێنماییـن شوڕشـێ دڤیـا ژ بـەر ژیـێ ویـێ بچـووک مـە ئـەو وەرنەگرتبـا. بەلـێ ژ بـەر کـو وی تڤەنگـەکا ڕژێمـێ یـا لگـەل خـوە ئینـای، ئـەم نەشـێین وی بزڤڕینینەڤـە. چونکـی ئـەو دێ

هێتـە گوللەبارانکـرن ژ ئالیـێ ڕژێمـێ ڤـە. ژ بـەر هنـدێ ئـەز پێشـنیاردکەم کـو تـۆ وی لگـەل خـوە ببەیـە شـێخان. ژ بـەر دوو ئەگـەران: یـا ئێکـێ: ڤـان دەران گەلـەک هاتنووچوونـا خەلکـی یـا هـەی و هەمـوو ژی نیاسـن، نەکـو سـیخورەک یـان کەسـەکێ خـراب ئەمنـا ڕژێمـێ ئاگەهـدار بکـەت، وی دەمـی دێ مالباتـا وی هێتـە گرتـن، چونکـی ئـەو ل دهۆکـێ دژیـن. یـا دووێ ژی: بـلا هەمـا لگـەل تـە بیـت، بەلکـی ئەرکـێ تـە ژ یـێ مـە پـتر ل بارەگایـی بیـت و تـۆ بشـێی باشـتر چاڤـێ خـوە بدەیـێ.

دەسـتپێکێ مـن گۆتـێ: ئـەز لگـەل خوە نابـەم. چونکـی ئەز وی نانیاسـم و نەشـێم کەسـەکی نەنیـاس لگـەل خـوە بگێـرم. یـا دی ژی مـن هیـچ ل بەرنینـە ئـەز ل بارەگایـێ لژنـێ ڕوونمـە خـوارێ. تـۆ دزانـی مـن ژیانـا خـوە یـا پێشـمەرگاتیێ هەمـوو یـا ب گەشـتێن (جەولێـن) پێشـمەرگاتیێ ڤـە بـری و ئـەز فێـری ژیانـا بارەگایـان نەبوویمـە. ئـەز باوەرناکـەم ئـەز بچـم ل بارەگایـی ڕوونمەخـوارێ و کارێـن ڕۆتینـی ئەنجامبـدەم. مـن ل بـەرە هـەر ل دەرڤـەی بارەگایـی د ئەرکـی دا بـم، ڤێجـا چ ل گەشـتێن (جەولێـن) پێشکێشـکرنا سـەمیناران بیـت ل گونـدا و چ ژی ل گەڕێـن لەشـکەری بیـت، ژ بـۆ ئەنجامدانـا هنـدەک چالاکیێـن پێشـمەرگاتی.

پاشـی مسـتەفا مـزووری[2] گۆتـە مـن: تـۆ وی لگـەل خـوە ببـەی، تـۆ پەشـێمان نابـی. چونکـی ئەڤـە چەنـد هەفتیەکـە ئـەو یـێ ل ڤێـرێ، ل بارەگایـێ لژنـێ. ئـەم باشـێ چاڤدێریـا وی دکەیـن. هنـدی بێـژی هنـد گەنجەکـی پـاک و دلسـۆز و ڕێکوپێکـە. ژ ئالیـێ نیاسـینێ ژی ڤـە مالباتـا وان نیاسـن و مالباتـەکا پاکـن و وان ئـەو ب مـن دا نیاسـین. ئـەز ژی ل سـەر ئاخفتنـا هەردوویـان ڕازی بـووم، کـو وی لگـەل خـوە ببـەم. چەنـد ڕۆژەکا ل وان گوندێـن دۆرێـن لژنـێ ئـەو ما لگـەل مـن. پاشـی ل ڕۆژا 1988/3/14 ئەز وسـەردار کەفتینـە ڕێ بـەرەڤ بارەگایـێ لقـێ ڤـە. بـاران و لەهیـەکا وەسـا یـا دژوارە. ژ بـەر چپکێـن بارانـا گـر دێ بێـژی کـەلا تێتـە ئـەردی. شـیڤک و

نهـال یێـن فیریایـن و لەهـی چـەم و چەمـێ دچـن. ل گەلـەک جهـا ب زۆری ئـەم ل ئاڤـێ دەربـاز دبوویـن. ل دەرتەنـگا بـن گونـدێ بێشـیلێ ژی، تـا کـو ئـەم ل ئاڤـێ دەربازبوویـن، کـولاڤ و دەرسـۆکێن مـن کەفتنـە ئاڤـێ، سـەرداری خـوە د دووڤـدا هاڤێـت دا بگریـت. مـن لـێ کـرە قێـرِی: بزڤـرِە مـا دێ خـوە دەیـە خەندقینـێ بـۆ دەرسـۆکا.

پشـتی ئـەم چووینـە شـێخان ژی، ژ بـەر کـو سـەردار بچووکتریـن پێشـمەرگە بـوو، ئـەو ببـوو خوەشـتڤێ پێشـمەرگا. هەمیـا گەلـەک حەژێدکـر. هنـدەک پێشـمەرگێن دی ژی لگـەل مـن بـوون، وەکـی ئیبراهیمـێ ئێتووتـی و عەلـی کێسـتەیی[3] و خالـدێ وێرانشـەهری/ئورفایی[4]، گەلـەک جـارا دەمـا ب شـەڤ ئـەم برِێکێـن دوور دچوویـن، کـو 10 یـان 15 دەمژمێـرا بـێ راوەسـتان بـرِێ دچوویـن، سـەردار د وەسـتیا و خـەوا وی دهـات. گەلـەک جـارا ئـەو د خـەو بـوو و برِێڤـە دچـوو. خالـد و ئیبراهیـم و عەلـی ژی، یـان دا ب دزی ڤـە چنـە دنـاڤ دارسـتانەکێ یـان گۆرِسـتانەکێ دا ل پێشـیا مـە و لایتـا بچـووک هەلدکـرن و دگۆتنـێ: سـەردار تـۆ دبینـی مریـێ ژ گـۆرِا رِابوویـن و رۆناهیـا ژێ دچیـت. یـان برِێکێـن دی ئـەو دترسـاند. وی ژی جارنـا کلاشـینکۆفا خـوە سـواردکر و دکەفتـە دووڤ وان و سـۆند دخـوار کـو ئیـلا ئـەز وان بکـوژم. مـن ب زۆری ئـەو ژ دووڤ وان ڤـە دکـر. ب گشـتی هەمیـا گەلـەک حەژێدکـر و ژ وێ حەژێکرنـێ ژی بـەلا خـوە ژێڤەنـە دکـر و هەمـوو دەمـا حەنـەک پێدکـرن.

دا ئـەم بێینـە سـەر سـوحبەتا خـوە یـا چوونـا لقـێ. دەمـێ رۆژا 14 ئـادارێ، ل ژێـر وێ بـاران و لەهیـا کـو چاڤێـن مرۆڤـی تـاری دکـرن، ئـەم ژ بارەگایـێ لژنـێ دەرکەفتیـن و مـە بـەرێ خـوە دا بارەگایـێ لقـێ. مـە برِیـار دا کـو ئـەم د رِێیـا خـوە دا سـەرا مالباتـا شـەهید بورهـان ئامێـدی

بدەیـن، ل کانیـا بەسـتێ نێزیکـی گونـدێ خرابـەی، کـو دروسـت ئـەو دوو مەهــ بـوو بورهـان شـەهید بـووی.

دەمـێ ئـەم گەهەشـتینە مـاڵا دەیبابێـن شـەهید بورهانـی، کـو وان ژی پشـتی ڕژێمـێ ژ ئامێدیـێ دەرێخسـتین، بخـوە بلـەز و بـەز خانیکـەک ژ ئـاخ و بـەرا چێکربـوو د وی گەلـی دا. ئـەم ژ پێلاڤـێ تـا کـو کولاڤانـکا سـەری ببووینـە ئـاڤ و هـەڕی. سـەردار چونکـی هێشـتا گەلەکـێ بچـووک بـوو، ژ سـەرما دا وەکـی بیـا نیڤـا ئاڤـێ ڤەدلـەرزی. وان هـەر زوو زوو سـۆپەکا دارا بـۆ مـە داگـرت و شـاراند و مـە ژی پێـلاڤ و گـۆرە و جلکێـن خـوە ژ بـەر خـوە کـرن و دانـە سـۆپێ. تـا کـو مـە تێـر گـەرم بـووی، جلکێـن مـە ژی زوها بـوون و خـوارن و چـا ژی ئامـادە بـوون. ئێـدی مـە پاشـا ب سـمبێلا خـوە حسـاب نەدکـر. لـێ دیمەنـێ وێ گاڤـا کـو ئـەم هاتینـە دژوورڤـە هـەرێ ل پێـش چاڤێـن خالەتـا عەیـش[5]، دەیـکا شـەهید بورهانـی. سـەردار دنـاڤ وێ لەهــی و بــاران و هەڕیــێ دا، وی هنــدی زارۆکەکــێ بچــووک دیــار دکـر. لێڤێـن وی ژ سـەرما شـین ببـوون و ئـەو ڤەدلـەرزی. لۆمـا پشـتی مـە خـوارن خـواری و چـا ژی ڤەخـواری.

خالەتا عەیش پسیار ژ من کر:

- ڕزگار داوۆ ئەڤە چ زارۆکە لگەل تە؟

- خالەت ئەڤە پێشمەرگەیە ناڤێ وی سەرداره.

- داوۆ ئەڤـە زارۆکـە زارۆک، ئەڤـە و پێشــمەرگایەتی. ئەڤـە دێ د ئەردەکــی ڕا مریــت، یــان ژی ل شــیڤەکێ ژ ڤانــا دێ لەهــی وی بــەت.

- نــە خالــەت گوهــێ خــوە نــەدێ، ئــەو پێشــمەرگەیەکی گەلــەک

زیرەکـە. حسـابکە ژ گەلیـێ بێشـیلێ، ڤـێ قیامەتـا تەحلیـێ، ئـەو یـێ ل پـێ مـن هاتـی و پێنگاڤەکـێ ژی ژ مـن نەڤەمایـە.

- بخـودێ داوۆ تـۆ ڤـی کوڕکـی ژ ڤـێ مالـێ دەربێخـی ئـەز دێ ئاگـری بەردەمـە ڤـێ مالـێ. ئـەز ناهێلـم تـۆ وی ببـەی. بـلا ل ڤێـرێ بیـت، دێ بـۆ وە خودانکـەم، تـا کـو مـەزن دبیـت، پاشـی وەرن ببـەن بـلا پێشـمەرگاتیێ بـۆ وە بکـەت.

- (بکەنیڤـە) خالەتـا عەیـش تـۆ نـە سـەحکێ کـو یـێ بچووکـە، ڕاسـتە یـێ بچووکـە، بەلـێ ئـەو گەلـەک ژ مـن ژی زیرەکـترە.

- من سووندا خواری تۆ وی ژ ڤێرێ نابەی تا کو مەزن نەبیت.

چاڤـێ سـەرداری یـێ ل دانوسـتاندنا مـن و خالەتـا عەیـش و دلـێ ویـێ ل سـەد و بیسـتێ لێـدەدەت، نەکـو ئـەز بێژمـە خالەتـێ بـلا و وی بهێلمـە ل وێـرێ، پاشـی ئـەو هیڤیـا ئـەو ژ بـۆ هاتـی دێ ژ بنـی هەڕفیـت، کـو ئـەو ژی پێشـمەرگاتیە.

مـن دیـت کـو خالەتـا عەیشـا ڕژدە و ئـەز نەشـێم سـەرداری ژ دەسـتا بینمـە دەر.

مـن ژی گۆتـێ: خالـەت بـلا ئـەزێ رازیمـە، بـلا ئـەو ل دەف وە بیـت و بـۆ مـە خودانکـەن، تاکـو مـەزن دبیـت و پاشـی دێ هێیـن بەیـن. بەلـێ تـۆ دزانـی ئـەڤ ڕێـکا لقـێ ژ سـەر دەرەجـا بیگـداودا تاکـو خـوە ل

بالـۆکا دەدەت ل سـەر زێـی، گەلـەکا بمەترسـیە. بـەردەوام جاشـێن ئیسـتخباراتا ئیراقـێ یێـن (مفـارز خاصـە)، تێـن د وێ ڕێکـێ دا بۆسـا ددانـن و تـا نوکـە 3 پێشـمەرگێن مـە یێـن د وێ ڕێـدا شـەهیدکرین. هەلبـەت ئـەو هەرسـێ پێشـمەرگە ژی بتنـێ بوونـە. ڤێجـا ب چ ئاوایـا دروسـت نینـە مـرۆڤ بتنـێ ل وێ ڕێ بچیـت. بـلا سـەردار لگـەل مـن بهێتـە لقـێ و ل زڤڕینـێ دێ ئینـم وی ڕادەسـتی وەکـەم و ئـەز دێ چمـە شـێخان. بـلا ئـەو ژی ل دەف وە بیـت و بـۆ مـە خـودان بکـە. ئـەو ڕۆژا تـە گۆتـە مـە ڤێجـا وەرن ببـەن ئێـدی بکێـر پێشـمەرگاتێ تێـت، وێ ڕۆژێ دێ هێیـن وی بەیـن.

دەمـێ مـن وەگۆتـی پچـەک ڕەنگـێ سـەرداری زڤڕیڤـە و هیڤیـا پێشـمەرگاتێ دچاڤێـن وی دا گـەش بووڤـە.

مـە خاتـرا خـوە خواسـت و ئـەم چووینـە لقـێ. سـێ شـەڤ و سـێ ڕۆژا ئـەم ماینـە ل وێـرێ، مـە کارێـن خـوە ب دوماهـی ئینـان و ڕۆژا 1988/3/19 ئـەم زڤڕینەڤـە. سـەردار هـەرێ دبێژیتـە مـن: هشـیار بـی نەچیـە کانیـا بەسـتێ مـالا خالەتـا عەیـش، هەکـە پاشـی مـن بەرنـادەت. مـن گۆتـێ: خەمـێ نەخـۆ ئـەز پێشـمەرگێ خـوە ناهێلمـە ل چ جهـا. ئـەو ژی هنـدی ژێ تێـت یـێ خـوە ڤەدشـدینیت و خـوە پێسـڤک دکـەت، داکـو بـۆ مـن دیـار بکـەت کـو یـێ تەمامـە و بکێـر پێشـمەرگاتێ تێـت و پێدڤـی بخودانکرنـێ نینـە.

ڤـێ جـارێ ئـەم هاتینـە کانیـا سـووير/ئێکمالێ[6] و پاشـی بـۆ گونـدێ ئاسـهێ[7] و چووینـە لژنـێ، بێـی کـو خـوە نیشـا خالەتـا عەیـش بدەیـن. پاشـی پشـتی ئەنفـالان خالەتـا عەیـش سـەردار ل ئورمیـا ڕۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ دیتەڤـە، کـو یـێ بوویـە پێشـمەرگەیەکی تەمـام و ڕێکوپێـک، لـێ وێ ژبیرنەکربـوو کـو مـە سـۆزا خـوە لگـەل وێ بجـی نەئینـا و ل زڤڕینـێ ژ لقـێ مـە خـوە نیشـانەدا.

(1) سەیدخان مەحمود ئیسماعیل یێ بەرنیاس ب سەرداری ڕەش، ل ساڵا 1970 ل دهۆکێ ژ دایکبوویە. ساڵا 1987 بوویە پێشمەرگە ل لژنا ئامێدیێ پاشی شێخان. 1988 ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ بوویە. ساڵا 1990 چوویە کەمپا ئامەدێ ل باکوور. ساڵا 1991 زڤریەڤە کوردستانێ سەر کارێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ و تا نوکە ژی یێ بەردەوامە ل سەر پێشمەرگاتیا خوە.

(2) بنێرە ل131 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(3) عەلی عەبدی عەلی کێستەیی، ل ساڵا 1967 ل گوندێ کێستە، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. تا کو پۆلا پێنجێ سەرەتایی خواندیە. ساڵا 1986 پەیوەندی ب شوڕشێ کریە. 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. 1991 زڤریە کوردستانێ و بوویەڤە پێشمەرگە تا کو 2008. ژ2008 تا کو نوها ژی فەرمانبەرە ل دەرێ سنووریێ ئیبراهیم خەلیل.

(4) حسێن مەسعود یێ بەرنیاس ب خالد وێرانشەهری، ساڵا 1965 ل وێرانشەهرا سەر ب روهایێ ڤە، ل باکوورێ کوردستانێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1980 دەمێ کۆدەتایا لەشکەریا ترکی، فەرمانا گرتنا وی دەرکەڤیت ئەو درەڤیت دچیتە ستەنبولێ دوو ساڵا ل وێرێ خوە ڤەدشێریت، پاشی 1982 خوە دگەهینیتە چیایێن کوردستانێ. دەمەکی دبیتە

چەکدارێ پ ک ک. پاشی ل لژنا شێخان دبیتە پێشمەرگە. ئەو پێشمەرگەیەکی زیرەک و شارەزا و چاڤڤەکری بوو. 1988 ئاوارەی ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ دبیت. پاشی دچیتە پاکستانێ و ساڵا 1999 دگەهیتە ئەمریکا و ل وێرێ دبیتە پەنابەر و تا کو نوها ژی ل ڤرجینیا/ ئەمریکا دژیت.

(5) عائیشە عبدالرحمن سەعید ل ساڵا 1931 ل ئامێدیێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1985 بەعسیا ماڵا وان ژ ئامێدیێ دەرێخست سەرا هەردوو کوڕێن وێ یێن پێشمەرگە. ل ئەنفالێن 1988 ئەو ب مال ڤە دەربەدەری ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ بوون. ساڵا 1990 بوو پەنابەر ل سوێد. ساڵا 1991 زڤریەڤە کوردستانێ. تا نوها ژی ئەو ل کوردستانێ دژیت. ئەو دەیکا شەهید بورهان ئامێدی یە، یێ کو ل ڕۆژا 11.1.1988 ل داستانا دێرەلوکێ شەهید بووی.

(6) کانیا سویر جهەکێ ڕاست و ڤەکەتیە، دکەڤیتە ناڤبەرا هەرسێ گوندێن ئێکمالێ، هێسێ و خرابەی یێن سەر ب دەڤەرا کانیماسێ. ل نیڤا ساڵێن هەشتیان کۆمەکا مالێن پێشمەرگا ل وێرێ بخوە خانی چێکربوون و ل وێرێ ئاکنجی ببوون.

(7) گوندێ ئاسهێ دکەڤیتە پاڵا باشووری یا چیایێ گابنێرکی، ل دەڤەرا کانیماسێ. ل باشوورێ وێ گوندێ خانکا سەیدانە. ل ڕۆژهەلاتی ئێکمالێ و باکووری ژی گوندێ ڕاڤینایە.

ئەز ڕوحەکێ

قەردارێ وان هەردوو کەسامە

ڕۆژا 1988/5/12 مـە وەک پێشـمەرگێن لژنـا ناڤچـا شـێخان، ل بابلـۆ و سـەرێ بابلـۆ و سـەرێ زاویتـە، چالاکیـەکا مـەزن ئەنجامـدا، کـو تێـدا 56 دیـل مەگرتـن. لگـەل نێزیکـی 130 پارچێـن چەکـی و پێدڤیێـن دیێـن لەشـکەری.

ژ بـەر کـو مـن د جهەکـێ دی ژی دا بـاس ل ڤـێ چالاکیـێ کریـە. ژ بـەر هنـدێ مـن نەڤێـت دووبـارە ل سـەر چالاکیـێ بخـوە باخڤـم. لـێ دێ بـاس ل بابەتەکـێ دی کـەم، کـو هـەر بڤـێ چالاکیـێ ڤـە یـێ گرێدایـە.

دڤـێ چالاکیـێ دا هەڤالـێ مـە یـێ پێشـمەرگەیێ گەنـج، سـالح حەجـی ئەحمـەد سـیاری[1] شـەهید بـوو. ئـەم 7 پێشـمەرگێن دی ژی برینـدار بوویـن. برینێـن پڕانیـا هەڤـالان دگـران بـوون. مخابـن مـە چ نووژدارێـن وەسـا ژی نەبـوون، کـو مـە دەرمـان بکـەن. هەرچەنـدە نـووژدارەک کـو هاریـکارێ نـووژداری بـوو، ب نـاڤ نـووژدارێ مـە یـێ لژنـا شـێخان بـوو. لـێ مـە هیـچ ئـەو نەدیـت. چونکـی شـوونا ئـەو لگـەل مـە

بیت و برینداران دەرمان بکەت، ئەو هەر بڕێکا ئیرانێ ڤە بوو بخۆ کاروان و بازرگانی دکرن. مە دوو پەرستارێن دیێن گەنج هەبوون، عەدنان حەجی لەزگین بێدهی و ئەکرەمێ فەرخێ یێ بێدهی[2]، کو وان تازە خولەکا برینپێچیێ بدوماهی ئینابوو. لێ هێشتا وان ژی سەربۆرەکا وەسا نەبوو کو بشێن سەرەدەریێ لگەل ڤان هەر حەفت برینداریێن گران بکەن. دهەمان دەم دا، مە چ دەرمان و پێدڤیێن وەسا یێن ساخلەمیێ ژی نەبوون. شەڤا ئێکێ ئەم ڤەگوهاستینە قوتابخانا گوندێ پێدە[3]، کو هندەک مالێن پێشمەرگا د تێدا بوون. هەڤال هاتن گوتن: ئەڤ دیلێن مە گرتین هاریکارەکێ نووژداری یێ کورد یێ دگەل دا. مە ژی گۆتە وان: وی ئازادکەن و بینن بلا لگەل هەڤالێن مە یێن پەرستار مە دەرمان بکەت.

نزانم ژ نەزانینا وی بوو، یان ژی وی دڤیا بوی شێوێ دەرمانکرنا خوە ڕەوشا مە خرابتر لێ بکەت. چونکی نۆرمال دەستپێکێ نووژدار وی گۆشت و چەرمێ سۆتیێ دەرێ برینێ، ژێ دبڕن و برینێ ژی ژ ناڤدا پاک دکەن و پاشی دەرمانا و باندا‌ژێ (لفافێ) د داننە سەر. لێ ڤی کابرای کا برینێن مە دچەوا بوون گاڤا ئەم ژ مەیدانا شەڕی ڕاکرین، هەما وەسا ب گۆشت و چەرمێ سۆتی و پیساتی ڤە دەرێ وان گرت و گرێدان.

ڕۆژا دووێ ئەم ڕاکرین و برینە چەمێ عەمەر، د وی گەلیێ کوورێ ڕۆژهەلاتێ گوندێ بانیێ دا. کو مالێن بانیان ل وێرێ بوون. تا ڕۆژا دووێ و سێ برینێن پڕانیا مە هەوکرن و دانەبن و ئێش و ئازارا وان ئێدی وەلێهات کو هندەک هەڤالان خوە ل بەر ژانا وێ نەدگرت. ئێدی مەزانی کو ب هیڤیا ڤی کابرای ڤە، نە کو ڕەوشا مە باشتر لێ ناهێت، لێ دێ خرابتر ژی بیت. پاشی هندەک هەڤالان گۆتن: د.هەژار[4]، کو نووژدارێ مە یێ بارەگایێ لقێ بوو. یێ هاتیە

دەڤـەرێ. مـە ژی هنـدەک پێشـمەرگە ڕاسـپارتن کـو بـۆ مـە د. هـەژاری پەیـدا بکـەن. ڕۆژا پاشـتر وان د.هـەژار ئینـا و گەهەشـتنە دەف مـە.

هەرچەنـدە دکتـۆر هـەژار ژی هاریـکارێ نـووژداری بـوو. لـێ پـا وی سـەربۆرەکا گەلـەکا بـاش ل نـاڤ شوڕشـێ پەیداکربـوو، د وارێ نووژداریـێ دا. دیسـان ئـەو بخـوە کەسـەکێ هنـدێ جامێـر و دلۆڤـان و خەمخـۆر بـوو، کـو ناهێتـە پەسـندان. دەمـا دکتـۆر هـەژاری دەسـتدایێ دا کـو برینـا دەرمـان بکـەت. چ برینـا وی ڤەکـر، تەماشـە دکـەت، کـو یـا تـژی کێـم و ئـەداب بـووی. برینـا یـا دایـە بـن و ئێـدی یـا دەسـتپێکری گۆشـتێ سـاخ ژی دڕزینـن. ئـەو زڤـڕی و گۆتـە مـن: بـرا مـا ئێـک برینێـن خـوە دکەتـە د دەسـتێ دوژمنـێ خـوە دا؟ ڤـی کابـرای بدروسـتی یـا ڤیـای وە بکوژیـت. بەلـێ پـا هەمـا باشـە هـوون دگەنـج و ل سـەرخوەنە. مـن ژی گۆتـێ: دکتـۆر ژ نەچـاری مـرۆڤ هـەوارا خـوە بـۆ دوژمنـێ خـوە ژی دبـەت. مـە دلۆڤانـی ب وی بـر، لـێ وی دلۆڤانـی ب مـە نەبـر. مـا ئـەم چ بکەیـن، چ نـووژدارێ مـە یـێ ژ نـاڤ رژێمـێ ژ بـەر لەشـکەرێ ڕەڤـی ژی، چـار ڕۆژا خـوە ل نـاڤ شوڕشـێ ناگریـت، کـو خزمەتـا نەخـوەش و برینـداران بکـەت. هەمـا دێ د سـەر پشـتا مـە ڕا بـازدەن و چنـە ئەورۆپـا.

دکتـۆر هـەژاری دەسـتێن خـوە لـێ هەلکـرن. دەرێ برینـا ڤەکـر و ئـەو کێـم ئـەداب هەمـوو ژێ دەرێخسـتن و برینـ پاکـرن. گۆشـت و چەرمێـن ڕزی و سـۆتی هەمـوو ژێ بڕیـن و هاڤێـتن. وی برینـ ب دەرمانـێ دیتولـێ یـێ پاقژکـەر کەوانـدن. هەلبـەت دڤـی کاری دا هـەردوو هەڤالێـن مـە یێـن پەرسـتار عەدنـان و ئەکـرەم ژی، بـەردەوام لگـەل دا بـوون و هـاری دکـرن.

وێ ڕۆژێ مـن دکتـۆر هـەژار وەسـا د دیـت، هەروەکـی فریشـتەیەکی خودایـی، بـۆ مـە ژ ئاسـمانان هاتـی و دادایـە د نـاڤ کۆمـا برینـداران دا و ب وان دەسـتێن خـوە یێـن پیـرۆز، ئـەم ژ مرنـێ ڕزگارکریـن. دکتـۆر هـەژاری کارەکـێ گەلـەک بـاش کـر. لـێ مـە ئارێشـەیەکا دی هەبـوو، کـو هێشـتا ژ یـا بـێ نووژداریـێ مەزنـتر بـوو. ئـەو ژی نەبوونـا دەرمـان و پێدڤیێـن سـاخلەمێ بـوو، ل نـاڤ شوڕشـێ. ڕژێـما بەعـس دۆرپێچـەکا وەسـا دژوار دانابـوو سـەر دەڤەرێـن ڕزگارکـری، کـو ب چ شـێوا نەدهێـلا پێدڤیێـن ژیانـێ بگەهنـە نـاڤ شوڕشـێ. ب تایبـەت دەرمـان. ئەگـەر هنـدەک دەرمـان و پێدڤیێـن سـاخلەمێ لگـەل کەسـەکی گرتبـان، ئەگـەر سـزایێ وی سـێدارە ژی نەبـا، سـەدێ سـەد زیندانـا هەمیشـەیی (مؤبـد) بـوو. ژ وەڵاتێـن دۆرێـن مـە ژی، ترکـی ژی وەکـی ئیراقـێ بـوو. سـوریێ ڕێ نەبـوو و ئیرانـێ ژی گەلـەکا دوور بـوو. د سـەر ڤـێ هەمیـێ ژی ڕا، نـە تەنـێ برینداریـن پێشـمەرگەی ب هیڤیـا ڤـان نـووژدار و ڤـان دەرمانـان ڤـە بـوون. لـێ هەمـوو نەخـوەش و برینداریـن دەڤەرێـن ڕزگارکـری ب هیڤیـا وان ڤـە بـوون. ب تایبـەت ڕۆژانـە ب تـۆپ و فـڕۆکان بۆمبـاران ل سـەر گونـدان و خەلکـێ سـڤیل بـوو. ڕۆژانـە ژی برینـدار و شـەهید هەبـوون. هۆسـا ژی گەلـەک جـاران، برینداریـن پێشـمەرگە و خەلکـێ سـڤیل، ژ بـێ دەرمانـی و بـێ نـووژداری، ب برینێـن خـوە دمـرن و مـە ژی ب چاڤێـن زیـق لـێ دنێـری، هەتـا چاڤێـن وان دکەفتنـە سـەرێک.

ژبلـی دەرمانـێ دیتـول یـێ پاقژکـەر و بانـداژ (لفـاف) و هنـدەک حەبێـن ژانـێ، تشـتەکێ دیـێ وەسـا د دەسـتێ نووژداریـن مـە دا نەبـوو، کـو بشـێن بدروسـتی چارەسـەریا برینـدار و نەخوەشـا پـێ بکـەن. مـە پێشـمەرگە ڕێکرنـە بارەگایـێ لژنـێ، لـێ مخابـن ل وێـرێ ژی چ پێدڤیێـن وەسـا نەبـوون، کـو وەجـا مـە پـێ بقەتیـت. لـێ دکتـۆر هـەژاری ب زیرەکـی و خەمخۆریـا خـوە، شـیا گەلـەک ژ ڤـێ ڤالاهیـا بـێ دەرمانیـێ

تـژی بکـەت و ڕەوشـا مـە بـەرەڤ باشـترڤە ببـەت.

ڕۆژا 1988/5/22 نێزیکـی نیڤـرۆ مـن دیـت، ل بـەر دەرێ خانیـێ ئـەم تێـدا، دەنگـێ هنـدەکا یـێ تێـت و دبێژنـە دەوارێـن خـوە: شـووووش. هۆسـا مەزانـی کـو هنـدەک مـرۆڤ ل بـەر دەری ڕاوەسـتان و دەوارێـن لگـەل وان.

پشـتی سـلاڤ و سـاخی و سـلامەتیا ناڤبـەرا مێڤانـا و پێشـمەرگێن دگـەل مـە دا. مـن هنـد دیـت پێشـمەرگەیەک ب ژوور کەفـت و ژ بنـێ پیـا کـرە قێـڕی و گـۆت: دکتـۆر مزگینـی مزگینـی مزگینـی! دکتـۆر ڕابووڤـە گۆتێ: هـا خێـرە، چ چێبوویە؟ سـەدام هاتـە کوشـتن؟ کوردسـتان رزگار بـوو؟ وی گۆتـێ: نەخێـر گەلـەک ژ هنـدێ ژی خۆشـترە، و گۆتـە دکتـۆری: دکتـۆر دەرمـان دەرمـان. ئەڤـە هەڤالێـن مـە هاتـن و 7 تەلیسـێن دەرمانـا یێـن ئینایـن! راسـتی دەڤـێ مـە هەمیـا لگـەل دکتـۆری ژی، مـا بـەش و ئـەم حێبەتـی بوویـن. حەفـت تەلیسـێن دەرمانـا؟ ژ کووڤـە؟ چـەوا و کـێ ئینـان؟!

هنـدی مـە دیتـی دەرمـان گەلـەک جـارا ژنێـن سـەر ب ڕێخسـتنێن نهێنـی ڤـە. وان ڕەختـەک چێدکـر و تـژی دەرمـان دکـر و دبـن جلـکا ڤـە دهاڤێتـە پشـتا خـوە و هۆسـا دەرمـان ژنـاڤ باژێـڕا بـۆ مـە دئینانـە دەڤەرێـن ڕزگارکـری. لـێ چ جـارا مـە نەدیتبـوو و مـە نەبهیسـتبوو ژی، کـو حەفـت تەلیسـێن دەرمانـا بهەڤـڕە بگەهنـە دەسـتێ مـە.

لگـەل ڤـان ئاخفتنـان مـن هنـد دیـت هەڤالـێ مـە یـێ پێشـمەرگە عومـەر زاویتەیـی[5]، کـو سـەر ب لژنـا دهۆکـێ ڤـە بـوو، لگـەل شـەش حەفـت پێشـمەرگێن دی بـژوور کەفـت. هەرچەنـدە نیشـانێن وەسـتیان و نەنڤسـتنێ ل سـەر دێمـێ وان د دیـارن، لـێ بەختـەوەری و شـانازیێ یـا دایـە دسـەر وان ڕا و ئـەو ب کەیـف و شـادی هاتنـە سـەرێ مـە و ڕوونشـتنە خـوارێ.

مـە ژێ پرسـی: کا ئەڤـە هـوون ژ کووڤـە تێـن و ئـەڤ کوژمـێ مەزنـێ دەرمانـا وە ژ کووڤـە ئینایـە؟ عومـەری بەرسـڤدا: هـوون دزانـن ئەمـێ ل سـنوورێ لژنـا دهۆکـێ د ئەرکـی دا. مـە ل وێـرێ نووچەیـا چالاکیـا وە ژ ئێزگـێ دەنگـێ کوردسـتانێ بهیسـت. پاشـی پشـتی چەنـد رۆژەکا، مـە هنـدەک پێشـمەرگێن لژنـا شـێخان دیتیـن، وان بـۆ مـە باسـکر کـو هـوون حەفـت هەڤـال بگرانـی برینـدار بووینـە. ئێـدی مـە ژی برِیـاردا، کـو ئـەم بێیـن سـەرا وە بدەیـن. لـێ دەمـێ وان هەڤالێـن شـێخان باسـکری، کـو رۆژێـن دەسـتپێکێ ڕەوشـا وە گەلـەکا خـراب بـوو. دیسـان وان گۆتـن ژی، کـو دەرمـان و پێدڤیێـن سـاخلەمێ نینـن کـو دکتـۆر بشـێت چارەسـەریا وە پـێ بکـەت. ئێـدی مـە ژی زانـی کـو سـەرادانا مە بـۆ وە ب دەسـتڤالاهی، دێ یـا بـێ مفـا بیـت. دڤێـت ئـەم ب دیاریـەکا وەسـا بێینـە سـەرەدانا وە، کـو ئـەم بشـیین هنـدەک ژ ئێـش و ئازارێـن وە کێـم بکەیـن. پشـتی مـە ژی گەلـەک گفتوگـۆ دناڤبـەرا خـوە دا کـری و مـە ئینـای و بـری، مـن بـۆ هەڤـالان پێشـنیارکر، کـو ئـەم بچیـن ب شـەڤ بسـەر بنگەهـێ سـاخلەمیا ناحیـا زاویتـە دا بگریـن و هەمـوو دەرمـان و پێدڤیێـن وی بنگەهـی، لگـەل خـوە بـۆ وە بینیـن. برِاسـتی ژی مـە ژ ڤـێ دیاریـێ باشـتر و ب بهاتـر چ تشـتێ دی نەدیـت، کـو ئـەم پـێ بێینـە سـەرەدانا وە.

شـەڤێدی پشـتی مـە ب شـارەزایی خـوە گەهاندیـە ناڤـا زاویتـە، مـە ئێکسـەر و بلـەز ب سـەر بنگەهـێ سـاخلەمێ داگـرت، کـو 7 چەکدارێـن ڕژێـما بەعـس یێـن ب ناڤـێ (سرایـا مرتبـە) ژی دنـاڤ بنگەهـی دا بـوون و وان زێرەڤانـی ل بنگەهـی دگـرت. مـە هـەر حەفـت چەکـدار دیلکـرن و هنـدی دەرمـان و پێدڤیێـن دناڤـا بنگەهـی دا، کـو بوونـە تـەژی حەفـت تەلیسـا، مـە ڕاکـرن و لگـەل چەکدارێـن دیـل و حەفـت کلاشـینکۆفێن دەسـتکەفت، مـە بـەرێ خـوە دا دارسـتانا ناڤبـەرا زاویتـا کەڤـن و گەلیـێ زاویتـە. ئـەم ل وی چیـای بـەرەڤ باکـوورێ رۆژهەلاتـا زاویتـە ڤـە

سـەرکەفتین و سـپێدەکا زوو ئـەم گەهەشـتینە ڕەشـانکێ، ل باشـوورێ گونـدێ سـتوکورکی. ل وێـرێ سـێ جامێرێـن خەلکـێ گونـدێ ناڤـبری، دەرمانێـن مـە ل سـێ دەوارێـن خـوە بارکـرن و لگـەل مـە هاتـن تـا کـو ڤێـرێ.

ئێـدی بـوو کەیـف کەیفـا دکتـۆرێ مـە و وی گـۆت: هنـدی نەخـوەش و بریندارێـن ل ڤـان دەڤـەران هەیـن بـۆ مـن بینـن، دا دەرمـان کـەم. ئێـدی مـە هەمـوو دەرمـان و پێدڤیێـن هەیـن.

تشـتێن دکتـۆر هـەژار پێدڤـی بـوو وی ڕاکـرن. یێـن دی ژی هنـدەک مـە بـۆ بارەگایـێ لژنـا مـە یـا شـێخان و هنـدەک ژی بـۆ بارەگایـێ لقـێ و بـاوەر دکـەم هنـدەک ژی مـە بـۆ لژنـا دهۆکـێ ڤرێکـرن. چونکـی ئـەڤ چالاکیـا قەهرەمانـی یـا پێشـمەرگێن وان بـوو.

مـن د هەمـوو ژیانـا خـوە دا، هیـچ دیاریـەک ژ ڤـێ مەزنـتر و بوهاتـر نـە دیتیـە. نوکـە ژی چەنـد چاڤێـن مـن ب دکتـۆر هـەژاری یـان عومـەر زاویتـەی دکەڤـن. ئـەز دبێژمـێ ئـەز ڕوحەکـێ قـەردارێ وەمـە. بـاوەر دکـەم هەڤالێـن مـن یێـن دی ژی هەروەسـا هـزر دکـەن.

(1) بنێرە ل230 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(2) ئەکرەم عبدالرحمن وەیسی، ل ساڵا 1966 ل گوندێ بێدهی، ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1980 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی. دەرچوویێ ئامادەیی یا پیشەسازی یە. 1984 بوویە پێشمەرگە. سالا 1985 پشکداری د دوو خولێن پەرستارێ دا کریە. ئێک ل بارەگایێ لقا ئێکا پارتی و ئێک ژی ل تەهران. 1987 بوویە پەرستارێ لژنا شێخان. 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ بوویە. 1991 زڤریە کوردستانێ و بوویە ئەندامێ لژنا ئێکەتیا قوتابی و لاوێن کوردستانێ. 1999 بوویە کادرێ لژنا کانیماسێ. ل ساڵا 2005 بوویە ئەندام پاشی کارگێرێ هەمان لژنێ و تا نوها ژی هەرێ بەردەوامە ل سەر کارێ خوە.

(3) گوندێ پێدە سەر ب دەڤەرا زاویتە ڤەیە. دکەڤیتە ڕۆژهەلاتێ زاویتە، ل سەر ڕێیا زاویتە-ئەترووشێ.

(4) ئۆسمان رەشید ئۆسمان، یێ بەرنیاس ب (د.هەژار)، ل ساڵا 1952 ل بەردەرەش هاتیە دنیایێ. ساڵا 1958 ماڵا وان چوویە مۆسل. ساڵا 1976 پەیمانگەها ساخلەمیێ ل مۆسل بدوماهی ئینایە. ل ساڵا 1970 بوویە ئەندامێ پارتی. ساڵا 1974-1975 بوویە پێشمەرگە و مامۆستایێ شوڕشێ، ل گوندێ سەرەڕوو ل دەڤەرا کانیماسێ. ل ساڵا 1983 جارەکا دی بوویە ڤە پێشمەرگە و

نووژداریێ شورشێ ل دەڤەرا زاخۆ و پاشی ل بارەگایێ لقا ئێک. وی خزمەتەکا مەزن ژ بۆ بریندارێن پێشمەرگە و خەلکێ سڤیلێ دەڤەرێن رزگارکری کریە. ساڵا 1988 ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ بوویە. 1991 زڤریڤە کوردستانێ و لگەل ڕێکخراوا KRO کارکریە. ساڵا 1995 بوویە پەنابەر ل هۆلەندا. وی ل وێرێ بەکالوریوس ب جڤاکناسیێ وەرگرتیە. نوکە ژی خانەنشینە و ل هۆلەندا دژیت.

(5) عومەر مستەفا محەمەد زاویتەیی، ل ساڵا 1960 ل زاویتە هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1963 دەمێ ژیێ وی 3 ساڵ و ژن و زارۆکێن زاویتە خوە دمزگەفتێ ڤە هشار دابوو، فرۆکێن جەنگییێن ئیراقێ ل مەزگەفتێ دا و ئەو ژ هەردوو رانێن خوە بگرانی بریندار بوو. جارەکا دی ژی ل ساڵا 1986 ل چیایێ گارەی بریندار بوو. نوکە هەردوو پێن وی د پلاتین کرینە. ئەو ل ساڵا 1978 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنی یا پارتی. ساڵا 1985 بوویە پێشمەرگە ل لژنا شێخان پاشی لژنا دهۆکێ. ل ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا موشێ بوویە. ل ساڵا 1990 بوویە پەنابەر ل هۆلەندا و ل وێرێ بوویە ئەندامێ لقا 6 پارتی و بەرپرسێ لژنا هۆلەندا و تا نوها ژی هەرێ بەردەوامە ل سەر کارێ خوە.

تۆمبێلا فرەنسو حەریری هەلیکۆپتەرە

ساڵا 1989 بوو. ئەم ل بارەگایێ پۆلیت بیرۆیا پارتی دیمۆکراتی کوردستان بوویـن، ل گوندێ راژانا رۆژهەلاتێ کوردستانێ. رۆژەکێ ل ڕاژان عبدالعزیز تەیب گازی من کر گۆتە من: ئەڤە بروسکەکا ژ کۆمیتا پارتی یا ئورمیێ[1] هاتی، تێدا دبێژیت کو، ناصح کێستەیی و عبدالخالق بابیری، ب مال و زارۆک ڤە، یێن ژ کەمپا ئامەدێ هاتین و نوکە ل سەر سنووری ل گوندێ خانکێ[2]، یێن ئاسێبووین و وان داخوازا کری کو دهەوارێ بچن و وان ژ وێرێ رزگار بکەن. ڤێجا کا دێ چ چارە بۆ بینین. یان کا تۆ دێ شێی د هەوارێ چی؟ من گۆتێ: ئەز دێ چم، لێ ئەز نزانم کا ئەو گوند ل کووڤەیە. د برووسکێ دا دیار نەکریە کانێ گوندێ ل کووڤەیە؟ گۆتە من: نە دیارنەکریە و ئەز بخوە ژی نزانم کانێ ل کووڤەیە. بەلێ هەرە دەف فرەنسۆ حەریری، ئەگەر ئەو نەزانیت کانێ ئەڤ گوندە ل کووڤەیە، کەسێ دی نزانیت. بڕاستی ژی فرەنسۆ بۆ مە هەموویان وەکی فەرهەنگەکێ، یان گوگلەی بوو.

هـەر پێزانینـا ئـەم پێدڤـی بایـن، ژ ناڤێـن کەسـایەتیان، ژ پەرتـووکان و ژ ناڤێـن گونـد و دەڤـەران. ل هـەر پارچەیـەکا کوردسـتانێ بـا، هەمـوو دەمـا مـە هـەوارا خـوە دبـرە دەف وی. چ تشـت ژی نەبـوو کـو چـارە ل دەف وی نەبیـت و نەزانیـت.

مـن برووسـکە لگـەل خـوە بـر و ئـەز چوومـە دەف فرەنسـۆی. گاڤـا مـن پسـیارا وی گونـدی ژێ کـری، کانـێ ئـەڤ گونـدە دکەڤێتـە کیـرێ. وی گۆتـە مـن: هـەی ماڵـت نەڕمـێ، چیـت داوە لـەو گونـدە. هیـچ گونـدی تـر نەبـوو لـەم هەمـوو کوردسـتانە بەرینـە، پسـیارم لێبکـەی، خانکـێ نەبێـت! مـن گۆتـێ: مامۆسـتا پـا ئـەز چ زانـم. ئەڤـە بروسـکەیا هاتـی و ناصـح و عبدالخالـق، ب مالڤـە یـێ ل وێـرێ ئاسـێبووین. بۆچـی مـا ئـەو گونـدێ چەوانـە. وی بەرسـڤدا: ئـەڤ گونـدە دکەڤێتـە نێزیـک دەرگەهـێ سـێرۆ یـێ سـنووریێ دناڤبـەرا ئورمیـێ و وانـێ. تـۆ دزانـی پشـکەکا مەزنـا کەرەسـتێن بێهۆشـکەر ژ ئاڤگانسـتان، پاکسـتان و ئیرانـێ دڤـێ هەرێـما ناڤبـەرا ئورمیـێ و گەڤـەرێ و وانـێ ڕا دەربـاز دبـن و دچنـە ئەورۆپـا. ڤێجـا گونـدێ خانکـێ ئێـک ژ وان گوندانـە یێـن کـو کار و ڕێنجبەریـا وان سـەد ژ سـەدێ ل سـەر ڤـان کەرەسـتانە. هەمـا بێـژە زەلامێـن گونـدی هەمـوو، ل حکومەتـێ دقەچاغـن و نیڤـەکا ژ وان ژی فەرمانـا سـێدارەدانێ یـا ل سـەر.

ئێکجـاری تـرس کەفتـە دلـێ مـن. باشـە هەڤالێـن مـە بخـوە ب قەچاغـی یێـن هاتیـن و هاتنـە کەفتنـە دنـاڤ ڤـی گونـدێ پـڕی مەترسـی دا، ئـەم دێ چـەوا شـێین وان ژ وێـرێ رزگارکەیـن.

مـن گۆتـە فرەنسـۆی: مامۆسـتا چ ڕێ هەیـە، ئـەم چبکەیـن؟ وی گۆتـە مـن: هـەڕە هێرشـێ[3] شـۆفێرێ مـن و ترۆمبێـلا مـن لگـەل خـوە ببـە و هـەرە وان بینـە. مـن گۆتـێ: تـۆ دزانـی ل سـەر ڕێیـان کۆنترۆلێـن پاسـدارا و ئیتلاعاتـا ئیرانـێ یێـن هەیـن. هەڤـال ژی دقەچاغـن. ئـەم نەشـێین هۆسـا

وان بینین، دێ وان گرن و ژ دەستێن مە ئینن‌ەدەر. هوون ل مەکتەبا سیاسی نامەیەکێ بدەنە مە، دا کو ئەم بشێین وان ل کۆنترۆلا دەرباز بکەین. وی گۆتە من: کاکە نامێن مە ناخۆن. تەنێ ئەڤ کۆنترۆلا نێزکی مە، ل سێرِیانا سلێڤانا[4]، ئەو ترۆمبێلێن مە دنیاسن. ئەو وە ناراگرن. ژ وێرێ وێڤە تۆ و هێرش چ رِێک دزانن هوون د ئازادن، یا گرنگ ئەوە هوون هەڤالان رزگار بکەن و بگەهینە ڤێرێ.

ئەز دەرکەفتم، من گازی هێرشی کر. هێرش شۆفێر و پارێزڤانێ فرەنسۆی بوو. ئەو کرستیانێ پارێزگەها هەولێرێ بوو. هندی بێژی گەنجەکی زیرەک و پەیت و چاڤنەترس بوو. گۆتە من: دەمانجا خوە بینە و وەرە سواربە، دابچین. من گۆتێ: دەمانجا منا بێ دەستووریە، پاسدار دێ ژ من ستینن و من گرن. کەنیەکێ تەرِ کر و گۆتە من: برا خۆ ئەم ناچین ل کۆنترۆلێن پاسداران رِاوەستین و سەلام و کەلاما لگەل بکەین.

ئاها ئەڤە دەمانجا من ژی وەکی یا تە یا بێ دەستووریە. دەمانجە رِاکر و لگەل دوو ساجۆرا کرە دبەر شووتکا خوە رِا. من گۆتێ: پا دێ چکەین؟ گۆتە من: ئەز ل وان دەڤەران هەموویان یێ شارەزامە. ئەم ناچینە ئورمیێ و بچین. چونکی وێ رِێکێ گەلەک کۆنترۆلێن هەین. دێ ل سێریانا سلێڤانا لادەینە رِەخێ رۆژاڤایی بۆ دەڤەرا تەرگەڤەرِ[5]. ل وێرێ رِێکەکا ئاخێ یا هەی. دێ د وێ رێکێ را چین. ل سەر رِێیا مە سێ کۆنترۆلێن هەین. ئێک ئەڤا سێرِیانا سلێڤانایە. ئەو مە دنیاسن هیچ. دمیننە ل وێرێ دوو. وان دووا ژی ئەز دێ چارەکەم. کا سواربە دابچین. مە هەردوویان دەمانجێن خوە یێن بێ دەستووری کرنە دبەر شووتکێن خوە رِا و ئەم ل تویوتا پیکەپا شینا فرەنسۆی سوار بووین و چووین.

ڕاستی ژی ژ بلی کۆنترۆلا سلێڤانا مە دوو یێن دی دیتن. ئێک ل نیڤا دەڤەرا تەرگەڤەڕ، ل سەرێ ملەکێ بوو، لێ دیار بوو نە کۆنترۆلەکا مەزن بوو. یا دی ژی ئەو ڕێیا ژ دەریێ سنووری یێ سێرۆ[6] تێت بۆ ئورمیێ، دگەهیتە دەشتەکێ. ل وێ دەشتێ ئەو ڕێیا ئاخێ یا ئەم لێهاتین، ژ باشورڤە، دگەهیتە سەر ڕێیا ئورمیێ-سێرۆ. ئاها ل وێ سێریانێ کۆنترۆلەکا مەزن و قەلەبالغە.

ئەم گەهەشتینە گوندێ خانکێ بێ ئارێشە. لێ دەمێ ئەم گەهەشتینە ناڤا گوندی، مە چ زەلام نەدیتن ل ناڤ گوندی. ئەم پچەک ب تۆمبێلێ ل وان کۆلانا هاتین و چووین. خەلکی گەلەک ب چاڤێ گۆمانێ تەماشەی مە دکرن. کو پاشی مەزانی، ژ بەر کو زەلامێن گوندی هەموو دقەچاغن، ژ بەر هندێ ئەو گۆمانێ ژ هەرکەسەکێ نەنیاس دکەن.

پاشی من ل کۆلانێ نەفەلا کچا حەکیم بابیریێ مامێ عبدالخالقی دیت. نەفەل هینگێ 4-5 ساڵی بوو. چونکی ئەم لگەل حەکیمی وەک ماڵەکێ بووین، من نەفەل ئێکسەر نیاسی. ئەز ژ تۆمبێلێ هاتمە خوارێ. من گۆتێ: نەفەل تۆ من دنیاسی؟ تەماشەی من کر. دیار بوو کو من دنیاسیت، لێ سەدێ سەد نزانیت کا ئەز کیمە، چونکی ئەو ژ ساڵەکێ پتر بوو ئەز نەدیتیم. من گۆتێ: کا مامێ تە ئەو؟ گۆتە من: ئەز نزانم، لێ ژئماما من ئەو ئەڤەنە ل ڤێ ماڵێ. ئەو ب پێش من کەفت و ئەم چووینە ژوور. من دیت ژنکا ناصح و یا عبدالخالق هەردوو، لگەل زارۆکێن خوە، دناڤ ژنکێن وێ مالێ دا دڕوونشتینە. گەلەک دپۆسیدە و ترساینە، لێ گاڤا ئەز دیتیم، کەیفا وان گەلەک هات. وان گۆتە من: چونکی سپێدێ زوو هێزەکا مەزنا پاسداران ب سەر گوندی دا گرت، ژ بەر هندێ زەلامێن گوندی هەموو یێن ڕەڤینە چوولی و وان ناصح و عبدالخالق ئەو ژی یێن برینە نهالەکێ، ل دەرڤەی

گونـدی هشـاردراین. وێ مالـێ سـنێلەیەک ڤرێکـرە د دووڤ وان را. ئـەو ژی هاتـن، کـو ئـەو هـەردوو و لگـەل ناجـی بابیـری[7] یـێ پسـمامێ عبدالخالقـی و شـەعبان غلبیشـی، کەواتـە چـار زەلام بـوون.

هێرشـی گۆتـە مـن: بـلا ژن و زارۆک بێنـە د پێشـیا تۆمبێلـێ دا، هـوون زەڵام ژی هەڕنـە دپشـتێ دا، لـێ ل سـەر لێڤێـن پیکەپـێ نـە ڕوونـن، دنیڤەکـێ دا روونـن و خـوە بـاش بگـرن، دا ژ تۆمبێلـێ نەفـڕن. مـن گۆتـێ: خێـرە، مـا دێ چکـەی، دا بفڕیـن؟ وی بکەنـی ڤـە بەرسـڤا مـن دا: «کاکـە دەیکەمـە فلمـی ئەمریکـی. بـە خـوا کاک فرەنسـۆ نازانـێ ئوتومبیلەکـەی هەلیکۆپتەریشـە، بـەڵام ئەگـەر خـوا حـەز بـکا و پێویسـت بـوو، ئیمـڕۆ دەیکەمـە هەلیکۆپتەریـش. خـۆ مـن بـە هیـچ شـێوەیەک ناهێلـم ئـەم هەڤاڵانەمـان لەگـەڵ خێزانەکانیـان بکەونـە دەسـتی پاسـداران و بیانبەنـە ئـوردوگای زیندانـی (خـوی). دوای کـەس ناتوانێـت لـەوێ ڕزگاریـان بـکات».

ژن و زارۆک مـە کرنـە دپێشـیێ دا و ئـەم هـەر پێنـج زەلام ژی ل پشـتێ سـواربووین. هێرشـی پێـل گازێ کـر و تۆمبێـل وەکـی هەسـپەمارەکێ هاڤینـێ رشـتە وێ دەشـتێ. جارنـا مرۆڤـی هەسـت دکـر کـو تایێـن ڤـێ تۆمبێلـێ ناکەڤنـە ئـەردی. پچـەک نێزیکـی کۆنترۆلـێ بـوو، کـو ل وێـرێ ئـەم دڤێـت بشـکێنین بـۆ ڕێـکا ئاخـێ، ل دەسـتێ راسـتێ. هێـرش ژی هـەرێ دگڤێشـیت. مـن ب دەسـتێ خـوە ل بانـێ تۆمبێلـێ دا. وی ژی پچەکـێ سسـتکر. مـن گۆتـێ: هێـرش خێـرە تـۆ هۆسـا دفـڕی؟ گۆتـە مـن: کاکـە نەمگـۆت لـە کۆنترۆلـی ددەم و دەبێـت دەربچـم. مـن گۆتـێ: باشـە دروسـتە، لـێ نابیـت تـۆ بڤـێ لـەزێ بکەڤیـە نـاڤ کۆنترۆلـێ. چونکـی هۆسـا هـەر ژ دوور پاسـدار دێ تەقـێ ل مـە کـەن. دڤێـت دەمـا تـۆ نێزیکـی کۆنترۆلـێ دبـی، تـۆ پێشـیێ سسـت کـەی، دا ئـەو هزربکـەن کـو تـۆ دێ

راوەستی. ڤێجا گاڤا تۆ گەهەشتیە کۆنترۆلێ، پاشی ب هەموو هێزا خوە بگڤێشە و خوە ژ ناڤ دەربێخە. گۆتە من: باشە، بەلێ دڤێت هوون باش خوە بگرن، چونکی تۆمبێل دێ بلند بیت، دا هوون ژێ نەفڕن.

وی هێدی هێدی تۆمبێل سستکر، تا کو گەهەشتیە کۆنترۆلێ. دوو پاسدار بەرەڤ تۆمبێلێ ڤە هاتن، دا کو کۆنترۆل بکەن. من هند دیت تۆمبێل ژ ئەردی بلند بوو و وەکی برووسکێ کەفتە وێ دەشتێ و دەشت کەلاشت. بوو خرەخرا دوگمێن تڤەنگێن وان یێن ژ3- و ئیست ئیستا وان، لێ تۆمبێل بشکفتە ڕێکا ئاخێ و د دووڤ خوە را کرە تۆز و عەجاج. هەرچەندە ل دەمێ لێدانا دۆگمێن تڤەنگا مە خۆ ئامادەکر، کو ئەو دێ تەقێ ل مە کەن، لێ براستی ژی تەقە نەکر. ڤێجا نزانم ژ بەر تۆزا زۆر نەشیان ئارمانجا خوە ببینن، یان تۆمبێل زوو ب دوورکەفت و ژبن کۆنترۆلا ئاگرێ وان دەرکەفت.

نوکە مە ئێک کۆنترۆلا مای، ئەو ژی هندا گرنگ و مەزن نینە. دەمێ ئەم نێزیکی وێ ژی بووین، تۆمبێل سەرکەفتە ملێ و هێرشی سستکرەڤە. دوو پاسدار ل وێرێ بوون. ئێک ژ وان بەرەڤ تۆمبێلێ ڤە هات بۆ کۆنترۆلکرنێ. جارەکا دی هێرشی پێ لێکر و پاسدارێ خوە هێلا د تۆزێ را. تۆمبێل ژی وەکی غەزالەکا کو ژ بەر نێچیرڤانی خراب دبیت، بلەز ل ملێ بەرێڤە بوو و هەر دگاڤێ دا ئەم و پاسدار ل هەڤ نەپەنی بووین.

پشتی ئەم ژ مەترسیێ دەرکەفتین، عبدالخالق و ناصح بۆ من ڤەگێرا کو، نوکە لڤینێن ناڤبەرا هەردوو رژێمێن ترکی و ئیراقێ و هەماهەنگیا دناڤبەرا میتا ترکی و ئەمن و مخابراتا ئیراقێ دا، گەلەکێن خورت بووین. بەری چەندەکێ میتا ترکی کادرێ مە یێ لەشکەری محو گەودا[8] یێ ڕەڤاندی و ڕادەستی ئیراقێ کری و تا

نوهـا ژی چ پێزانیـن مـه ل سـەر نینـن. لـێ ئـەم پشتراسـتین کـو ئـەوێ کوشـتی. دیسـان ئەمنـا ئیراقـێ بڕێیـا هنـدەک جـاش و سـیخوڕێن باشـوورێ کوردسـتانێ و ب هاریکاریـا میتـا ترکـی، بـەری چەندەکـێ ژەهـر کـرە نـاڤ نانـێ هەرسـێ کەمپێـن ماردیـن، مـوش و ئامـەدێ، کـو ژمـارا خەلکـی دڤـان کەمپـان دا دۆرێـن 40000 کەسـانە. بهـزاران خەلـک ب ڤـێ ژەهـرێ کەفـتن، کـو هنـدەک ژێ مـرن و گەلـەک ژی هێشـتا ماینـە نەخـوەش[9].

دیسـان ژ بـەر ئەکتیـڤ بوونـا مـە، ب تایبەتـی تێکەلیێـن مـە لگـەل کوردێـن وەلاتپارێـز ل ئامـەدێ، چەنـد جـاران بەرپرسـێ میتـێ یـێ کەمپـا ئامـەدێ گـەف ل مەکرینـە، کـو دێ مـە گریـت و ل ئیبراهیـم خەلیـل[10] ڕادەسـتی ئیراقـێ کـەت. ژبـەر ڤـان ئەگـەران مـە ژی بڕیـاردا ئـەم بێینـە رۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ. پشـتی مـە قەچاخچیـەک پەیداکـری، وان ئـەم ئینایـن و هاڤێتینـە سـەر سـنووری، ل گوندەکـی نێزکـی دەرگەهـێ سـنووریێ سـێرۆ. ب شـەڤ و چیاییـن ئاسـێ و زارۆک د دەسـتێ مـە دا، ئـەم گەلـەک شـەپلین. ژبـەر کـو ئـەم د نەشـارەزا ژی بووین ، ئـەم کەفتینـە دەسـت هێزێـن سـنووریێن ئیرانـێ. وان ژی ئـەم گرتیـن و بڕیـاردا کـو مـە جـارەکا دی ڕادەسـتی ترکـی بکەنەڤـە. ئـەم دزانیـن ژی کـو ئەگـەر وان ئـەم ڕادەسـتی ترکـی کریـن، تـرک ژی بـێ گیرۆبـوون دێ مـە رادەسـتی ئیراقـێ کـەن. ل وێـرێ ژی هەلبـەت چارەنڤیسـێ مـە تەنـێ سـێدارەدانە. پشـتی ژن و زارۆکێـن مـە گەلـەک گریـن و ڕەوشـا وان گەلـەک تێکچـووی. پچـەک دلـێ ئەفسـەرێ ئیرانـی نـەرم بـوو. وی ئـەم ئازادکریـن. لـێ وی گۆتـە مـە ل هـەر جهەکـێ دی، هێزێـن مـە یێـن ئیرانـێ وەبگـرن، دێ وە ئیننـە دەف مـن و وی دەمـی ژی دڤێـت ئـەز وە ڕادەسـتی ترکـی بکـەم. ڤێجـا هـەڕن هـوون و شانسـێ خـوە.

ئـەم ژی هاتیـن گەهەشـتینە ڤـی گونـدێ وە ئـەم ژێ ئینایـن. مـە کـر و نەکـر، گوندیـان گـۆت: ئـەم وە ناحەوینیـن. ڕەوشـا مـە بخـوە خرابـە. ئـەم هەمـوو دقەچاغیـن. ڕۆژانـە پاسـدار ب سـەر گونـدی دا دگـرن. شانسـێ مـە، هنـدەک پەنابەرێـن خەلکـێ ئامێدیـێ ل وی گونـدی خانیـەک بـۆ ئێکـێ گونـدی چێدکـر. ئێـک ژ وان ب ناڤـێ سـلێمان ئامێـدی[11] بـەری ئەنفـالان لگـەل مـە پێشـمەرگە بـوو. وی ئـەم ناسـکرین. ئـەو و هەڤالێـن خـوە هاتـن و گۆتـە گوندیـان: ئەڤـە مرۆڤێـن مـە نـە، ئەگـەر هـوون ڤانـا نەحەوینـن، کـەس ژ مـە ژی بـۆ وە کار ناکـەت و دێ نوکـە کاری هێلیـن و چیـن. ژ بـەر هنـدێ ئـەو ژی نەچـار بـوون مـە ب حەوینـن. مـە ژی نامایـەک نڤێسـی و مـە گۆتـە سـلێمانی ڤـێ نامـێ بـۆ مـە بگەهینـە کۆمیتـا ئورمیـێ دا هەڤالێـن مـە دهـەوارا مـە بهێـن.

پاشـی سـپێدێ زوو مـە هنـد دیـت کـو هێـزەکا مەزنـا پاسـداران ب سـەر گونـدی دا گـرت. خەلکـێ گونـدی گەلـەک د شـارەزا بـوون، یێـن قەچـاغ وەکـی تێشـکەوکا هـەر زوو وونـدا بـوون و خـوە ڤەشـارتن. ئـەم ماینـە د خانـی ڤـە. خودانـێ مالـێ ژی یـێ لگـەل مـە و ئـەو ژی قەچاغـە و تڤەنـگ ژی یـا د مـال دا هـەی، کـو ئـەو ژی بـێ دەسـتوورە. وی هـەر گۆتـە مـە: وە مـاڵا مـن ژی خرابکـر و یـا خـوە ژی. پاشـی مـە دیـت ئەفسـەرێ بەرپـرس هاتـە سـەر بانـێ خانیـێ ئـەم تێڤـە. وان دەسـت ب کۆنترۆلکرنـا مـالان کـر. مـال و گـۆڤ و هـەر جهـ وان کونـج کونـج هەمـوو کۆنـترۆل کـرن. تەنـێ ئـەو مـاڵ مـا یـا ئـەم تێڤـە. لـێ دیـار بـوو ژ بـەر کـو ئەفسـەرێ وان ل سـەر بانـێ وێ مالـێ بـوو، وان ئـەو مـاڵ نـە کۆنـترۆل کـر. ئێکسـەر مـە دیـت ئەفسـەری ل فیرکـێ دا و لەشـکەر کۆمبـوون. وان چەنـد کەسـەک لگـەل هنـدەک چـەکان گرتـن و لگـەل خـوە بـرن و چـوون. پشـتی ئـەو چووین گوندیـان ئـەم ژ گونـدی دەرێخسـتین و برینـە نهالەکـێ ل ڕۆژاڤایـێ گونـدی ئـەم ڤەشـارتین، هەتـا هـوون گەهەشـتینە مـە.

دەمێ ئەم گەهەشتینە ڕاژان، ئەم د تۆزێ را وەلێهاتبووین، کو مە هەڤدوو ناسنەدکر. مە ژ بارەگای چادرەک بۆ هەردوو ماڵا پەیداکر و چادر بۆ وان ڤەدا و ئەو ل وێرێ بنەجهکرن.

ئەز چووم من خوە ژ وێ تۆز و قرێژێ شووشت و هاتم. من دیت فرەنسۆ یێ ل بەر دەرێ بارەگایێ خوە پیاسێ دکەت. ژ دوورڤە گازی من کر: «هاااا کێستەیی، دە وەرە، پەلە بکە، ئەوا پاسدار هاتوون بە دوای تۆ و هێرشی دا دەگەڕێن. دەڵێن لە کۆنترۆلەکانی ئێمەیان دایە. دەبێ بیانگرین». من ژی بکەنیڤە گۆتێ: کا مامۆستا، پاسدار ل کووڤەنە، دابچمە دەف؟ گۆتە من: چیە ناترسی؟ من گۆتێ: نە بۆ دێ ترسم. ئیفادێن من د ئامادەنە. گۆتە من: ئیفادەی تۆ چیە؟ من گۆتێ: دێ بێژمێ مامۆستا فرەنسۆ مرۆڤێن قەچاغ ل سنوورێ ترکی و ئیرانێ دەرباز دکەت. بەڵا خوە ژ مە ڤەناکەت. رۆژانە من و هێرشێ لگەل ترومبێلا خوە ڤرێدکەت، دا ئەم نەفەرێن وی بۆ بینین. بەرپرسێ مەیە ئەم نەوێرێن بێژینێ نە. کرە کەنی و گۆت: نە بە خوا، ئێستا تۆ و هێرش ببنە قەچاخچی، باشترین قەچاخچیتان لێ دەردەچێ. کاکە ئەو فیلمەی ئێوە کردووتانە، تەنها بە ڕامبۆ دەکرێ.

(1) کۆمیتا ئورمێ، کۆمیتا پارتی دیمۆکراتی کوردستان بوو. بارەگایێ وێ ل باژێرێ ئورمێ بوو. ئەو بەرپرس بوو ژ کاروبارێن پەیوەندیان لگەل دەولەتا ئیرانێ. شەهید شەوکەت شێخ یەزدین بەرپرسێ وێ بوو هینگێ.

(2) گوندێ خانکێ یان خانەگێ دکەڤیتە ڕۆژاڤایێ باژێرێ ئورمێ، ل سەر سنوورێ باکوور و ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ. نێزیکی کیلۆمەترەکێ دکەڤیتە باشوورێ دەریێ سنووریێ سێرو.

(3) پیوس کەکۆ یێ بەرنیاس ب هێرش ل ساڵا 1958 ل دەڤەرا دیانا/سۆران هاتیە دنیایێ. ساڵا 1983 بوویە پێشمەرگە ل بارەگایێ پۆلیتبیرۆیا پارتی و لگەل شەهید فرەنسو حەریری. 1991 زڤریەڤە کورداستانێ و بەردەوامی دایە پێشمەرگاتیێ. نوکە ژی ل ئالمانیا دژیت.

(4) سلێڤانا گوندەکە دکەڤیتە دەڤەرا تەرگەڤەر ل باشوورێ ڕۆژاڤایێ ئورمێ، ل سەر سنوورێ باکوور و ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ. سلێڤانا دکەڤیتە بڕەخ گوندێ ڕاژان ڤە یێ کو بارەگایێ پۆلیتبیرۆیا پارتی دیمۆکراتی کوردستان ژ 1979 تا کو 1991 لێ بوو. دیسان مالا سەرۆک مەسعود بارزانی ژ 1979 تا کو 1991 ل گوندێ سلێڤانا بوو.

(5) تەرگەڤەڕ دەڤەرەکا سەر ب ئورمێ ڤەیە. دکەڤیتە باشوورێ ڕۆژاڤایێ ئورمێ، ل بەر سنوورێ باکوور و ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ.

(6) سێرو دەریەکێ سنووریە، دکەڤیتە

سەر سنووریێ باکوور و رۆژهەلاتێ کوردستانێ، ل ناڤبەرا ئورمیێ و وانێ.

(7) ناجی ئیبراهیم رەجەب بابیری، ساڵا 1970 ل گوندێ بابیرێ، ل دەڤەرا بامەڕنێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1986 بوویە پێشمەرگە ل لژنا ئامێدیێ. ساڵا 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. ساڵا 1989 چوویە رۆژهەلاتێ کوردستانێ. ساڵا 1991 زڤریەڤە کوردستانێ سەر پێشمەرگاتیا خوە. نوکە پێشمەرگێ خانەنشینە. ل دهۆکێ دژیت.

(8) محەمەد ئەبوزێد عیسا، یێ بەرنیاس ب محو گەودا، ل ساڵا 1950 ل گوندێ گەڕینۆکێ سەر ب زاخۆ ڤە هاتیە دنیایێ. ساڵا 1964- 1975 پێشمەرگە بوویە. ل شکەستنا 1975 وی تڤەنگا خوە نەدانایە و لگەل شەهید حەجی قادۆ گراڤی، بەردەوامی ب خەباتێ دایە، تا کو ل ساڵا 1976 شوڕشێ دەستپێکری، ئەو دبیتە فەرماندێ مەفرەزەیەکا پێشمەرگەی ل سنووریێ هەرێما ئێک/لقا ئێک. پاشی بوویە بەرپرسێ ڕێکخراوا پێشمەرگەی یا شەهید مەحمود یوسف. ئەو د دەمێ پێشمەرگاتیا خوە دا 5 جارا بریندار دبیت. ل ئەنفالێن 1988 دەربازی باکوورێ کوردستانێ دبیت، ل قەزا ئەلکی/بێشەباب، ل ناڤ مرۆڤێن خوە. ژ بەر کو دبنگەهدا ئەو خەلکێ وێ دەڤەرێ نە. پاشی دچیتە ئەنتالیا. ل وێرێ ژ ئالیێ دەزگایێ (JITEM) ئیستخبارا لەشکەری یا ترکی ڤە تێتە ڕەڤاندن و وی

بەرامبەر 100000 دولارا رادەستی حکومەتا ئیراقێ دکەن. حکومەتا ئیراقێ ژی ب شێوەیەکی نەدیار وی شەهید دکەت.

(9) پشتی وێ جارێ جارەکا دی ژی ئەمنا ئیراقێ ب ڕێیا هندەک سیخوڕێن کورد و بهەڤکاری لگەل میتا ترکی ژەهر کرەڤە ناڤ نانی بۆ هەر سێ کەمپا.

(10) دەرگەهێ ئیبراهیم خەلیلادەریەکی سنووری یە دکەڤیتە سەر سنوورێ باکوور و باشوورێ کوردستانێ، ل ناڤبەرا زاخۆ و سلێپیا.

(11) سلێمان محەمەد سەعدلا، ل ساڵا 1965 ل ئامێدیێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1981 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی. 1984 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ. مەها 1987/1 د شەڕێ هێرشا جاش و لەشکەرێن ئیراقێ دا بۆ سەر لژنا شێخان، ژ گوهەکێ خوە بریندار بوویە و بهیستنا وی گوهی ژ دەستدایە. 1988 ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ بوویە. 1991 زڤریەڤە کوردستانێ سەر پێشمەرگاتیا خوە تا کو 1997. پاشی بوویە کارمەندێ شارەداریا ئامێدیێ و هەرێ بەردەوامە ل وێرێ و ل ئامێدیێ دژیت.

چریسکا شەڕەکێ دی

یێ براکوژیێ ژ دەهمانا مام جەلالی

ل ساڵا 1990 دەمێ کو ئەز ل باژێرێ شنۆ یێ رۆژهەلاتێ کوردستانێ دمام. ل باکوورێ رۆژهەلاتێ باژێری جهەک هەبوو کو ل ساڵێن 1946-1947 دەمێ بارزانیێ نەمر لگەل هێزێن خوە چووین پشکداری د کۆمارا کوردستانێ دا کرین، هینگێ وان ئەو ئەرد کڕی بوو. پشتی شوڕشا ئیرانێ یا ساڵا 1979، ئەو خەلکێ مە یێ باشوورێ کوردستانێ، یێ کو ب ئەگەرێ پەیمانا رەشا 6/ئادارا/1975، پەنابەری ئیرانێ ببوو، پڕانیا وان ژناڤ باژارێن ئیرانێ زڤڕینە کوردستانا رۆژهەلات، دا کو نێزیکی سنوورێ باشوور بن، ژبەر خەبات و پێشمەرگاتیێ. گەلەک ژ ڤان مالان ل شنۆ ئاکنجی ببوون. سەرۆک مەسعود بارزانی و پارتی لگەل بەرپرسێن ئیدارییێن وێ هەرێمێ ل هەڤهاتن کو سەرۆک وی ئەردێ ساڵێن 1946-1947 بارزانیێ نەمر کڕی، بدەتە پەنابەران، دا بخۆ خانیان ل سەر ئاڤا بکەن، حکومەتا ئیرانێ ژی کەرەستێن ئاڤاکرنێ، یێن وەکی دار و بەر و گێچ و حەسیلا

بدەتـێ. هۆسـا ژی ئـەو جهـە هاتـە ئاڤاکـرن و بـوو تاخەکـێ گەلـەک مـەزن و ناڤـێ تاخـی ژی کرنـە بـارزان ئابـاد. ل بـارزان ئابـاد بارەگایەکـی پێشـمەرگەی هەبـوو. بـەری ئەنفالێـن 1988 پێشـمەرگێن کـو مالێـن وان ل ڕۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ و ئیرانـێ بـوون، ئـەرک ل وی بارەگایـی دگـرت. عومـەر ئۆسـمان دۆلەمـەری[1] ژی بەرپرسـێ بارەگایـی بـوو. لـێ پشـتی ئەنفـالان، ژ بـەر کـو هەژمـارەکا مەزنـا پێشـمەرگێن لقـا ئێک/دەڤـەرا بەهدینـان، هاتنـە ڕۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ و پڕانیـا وان ژی دبـێ مـال بـوون ل وێـرێ. لۆمـا پارتـی پێشـمەرگێن پڕانیـا وان بارەگایـان دەسـتووردان و ڤڕێکرنـە مـال. ل شـوونا وان پێشـمەرگێن لقـا ئێـک ل وان بارەگایـان هاتنـە بنەجـی کـرن. ئێـک ژ ڤـان بارەگایـان ژی بارەگایـێ بـارزان ئابـاد بـوو. ئـەو پێشـمەرگێن کـو ل ڤـی بارەگایـی هاتینـە بنەجیکـرن، پڕانیـا وان پێشـمەرگێن لژنێـن دهـۆک و شـێخان بـوون. ب فەرمـی تەمـەر ڕەمـەزان بەرپرسـێ بارەگایـی بـوو، لـێ ژ بـەر کـو وی مـالا خـوە ئینابـوو. ئـەو نەدهاتـە بارەگایـی. ئـەز ب کارێـن بەرپرسـاتیا بارەگایـی ڕادبـووم. قـادر سـالح سـتپەی[2] ژی بەرپرسـێ پەیوەندیێـن لگـەل حکومەتـا ئیرانـێ بـوو، ل ڤـی بارەگایـی.

ڕۆژا 1990/5/9 مـن و هەڤالـێ خـوە سـالحێ کوکـێ[3]، کادرێ پارتیـا کـوک و خەلکـێ نسـێبینا باکـوورێ کوردسـتانێ، مـە بڕیـاردا کـو ئـەم بچینـە مهابـادێ، ژ بـۆ گەڕیانـێ. ئـەم وێ ڕۆژێ بـاش ل مهابـادێ گەڕیاییـن. ئـەم چووینـە سـەر گۆڕێـن پێشـەوا قـازی محەمـەد و هەڤالێـن وی یێـن شـەهید، حەمـە حسـێن خانـی سـەیفی قـازی پسـمامێ وی و ئەبولقاسـم سـەدری قـازی برایـێ وی، کـو مخابـن پاسـدارێن ئیرانـێ هەمـوو کێلییـن وان شـکاندن بـوون و گـۆڕ تێکـدا بـوون. مـن وی دەمـی وێنێـن گـۆڕا ب وی شـێوێ وێرانکـری گرتـن و نوکـە ژی ل دەف مـن مانـە. گۆڕێـن پێشـەوا قـازی و هـەردوو هەڤالێـن کـو لگـەل وی سـێدارەدابوون، هەرسـێ بتنـێ یـێ

ل جهەکـی ل گۆڕسـتانا مـەلا جامـی ڤەشـارتین. دۆرێـن وان ب توڕێـن ئاسـنی د پەژانکرینـە ودەرگەهـ ژی یـێ کلیلدایـە. شـۆفێرێ کـو ئـەم گەهاندینـە وێـرێ، گۆتـە مـە ئەگـەر پاسـدار و ئیتلاعاتـا ئیرانـێ وە ببینـن دێ وەگـرن. لـێ ژ بـەر کـو مـن بڕیـارا خـوە دا بـوو کـو ب چ بوهـا بیـت، دڤێـت ئـەز هـەر بچمە سـەر گـۆڕێ پێشـەوا و هەڤالێـن وی. هـەر چـەوا بیـت ئـەم د سـەر پەرژانـی ڕا ب سـەرکەڤتین و مـە خـوە هاڤێتـە ژ ناڤـدا. پشـتی مـە هنـدەک وێنەگرتیـن، ئـەم زڤڕیـن هاتینـە مەیدانـا چارچـرا ل نیڤـا باژێـرێ مهابـادێ، جهـێ پێشـەوا و هەڤالێـن وی ل رۆژا 30/ئـادارا/1947 لـێ سـێدارەداین. مـە هنـدەک وێنـە ل وێـرێ ژی گرتـن. پاشـی مـە تەکسـیەک گـرت، ئـەم چووینـە سـەر گـۆڕێ هێمنـێ شـاعر ل گۆڕسـتانا سـوڵتان بـداغ. پشـتی ئـەم ب دلـێ خـوە ل مهابـادێ گەڕیایـن، ئـەم ل پاسـێ سـوار بوویـن و بـەرەڤ شـنۆ ڤـە هاتیـن. ل کۆنـترۆلا پاسـدارا یـا نەغـەدێ بـەرەڤ شـنۆ، پاسـدارەک سـەرکەفت و پرسـی: کـی کـوردێ ئیراقـێ دڤـێ تۆمبێلـێ دا هەیـە؟ مـە هـەردووکا گۆتـێ: ئـەم، چونکـی هەڤالـێ مـن ژی هـەر بناڤـێ کـوردێ باشـوور بـوو. گۆتـە مـە: پەیـا بـبن. پشـتی ئـەم پەیـا بوویـن، گۆتـە مـە: بزڤـڕن هەڕنـە نەغـەدێ. چێنابیـت هـوون بچنـە شـنۆ. مـن گۆتـێ: بۆچـی چێنابیـت؟ بارەگایـێ مـە یـێ ل وێـرێ، دڤێـت ئـەم هـەر بچیـن. وی ب کەنیـەکا ئەحمەقانـە ڤـە گۆتـە مـن: کوردێـن ئیرانـێ، شـنۆیی دێ وە کـوژن و ئامـاژا کێرکـێ دا ستۆیێ خـوە و گـۆت: دێ وە سـەرژێکەن.

هەلبـەت ل دەسـتپێکا سـاڵێن 1980 گەلـەک شـەڕا دناڤبـەرا پێشـمەرگێ پارتـی و پێشـمەرگێ رۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ دا رووداا، کـو مخابـن گەلـەک پێشـمەرگە ژ هـەردوو ئالیـان هاتنـە شـەهیدکرن. لـێ

ئـەو 5-6 سـاڵەک بـوو ئاشـتی دناڤبـەرا هـەردوو هێـزان دا چێببـوو و شـەڕ و کوشـتن نەمابـوو. مـن گۆتـە پاسـداری: ئـەم دێ هـەر چیـن و ئـەم بەرپرسـین بخـوە، کوردێـن شـنۆ مـە ناکـۆژن. جـارەکا دی ب کەیـف گۆتـە مـن: بەلـێ شـەڕی دەسـتپێکرەڤە و کوردێـن ئیرانـێ گەلـەک کوردێـن ئیراقـێ یێـن کوشـتین و نوکـە شـەڕە ل شـنۆ.

هەلبـەت ئـەڤ ئاخفتنـە ب هیـچ شـێوەیەکی نەچـوو سـەرێ مـن. لـێ د سـەر هنـدێ ژی ڕا بـۆ مـن بـوو مـەرەق کا چ چێبوویـە. بۆچـی ژ هەمیـا ئـەڤ رۆژا کـو ئـەم دەرکەفتیـن و نەماینـە ل بارەگایـی دێ ئارێشـە ل وێـرێ چێـبن؟

مـن گۆتـە هەڤالـێ خـوە: وەرە. ئـەم ب پیـا پچـەک بـەرەڤ نەغەدەڤـە چوویـن، پاشـی هنـدەک سـپیندار و بـاغ هەبـوون. ئـەم چووینـە نـاڤ باغـا و مـە خـوە ل پاسـدارا ووندا‌کـر و پاشـی ئـەم ل پشـت کۆنـترۆلا وان زڤڕیـن و پچـەک وێڤـەی کۆنترۆلـێ، جـارەکا دی هاتینـە ڤـە سـەر ڕێ. جێبـەکا بچووک هـات، مـە دەسـتێ خـوە لـێ بلندکـر ئـەو ڕاوەسـتا. شـۆفێر کەسـەکی مهابادیـێ جامێـر بـوو. ئـەم لگـەل سـوار بوویـن. ڕێیـا کـو ئـەم تێـدا تێیـن، تێـت د بـەر بارەگایـێ مـە دا دەربـاز دبیـت و دچیتـە نـاڤ شـنۆ. پشـتی ئـەم نێزیکـی شـنۆ بوویـن، مـن گۆتـە هەڤالـێ خـوە: هێشـتا زوویـە، مـا دێ چینـە بارەگایـی چ، وەرە ئـەم دێ چینـە نـاڤ شـنۆ پچـەک بخـوە گەڕیێـن، پاشـی دێ هێینـە بـارەگای. هەڤالـێ مـن گۆتـە مـن: نـۆ ئەمێـت وەسـتاین، دێ چینـە بارەگایـی چایەکـێ ڤەخۆیـن و پاشـی دێ ب پەیاسـە چینـە نـاڤ باژێـری.

ئـەم ل ڕاسـتا بـارەگای پەیابوویـن و چووینـە بارەگایـی. دەمـێ ئـەم گەهەشـتینە بارەگایـی، مـە دیـت کـو پێشـمەرگە هەمـوو دشـەپلینە و ب بـەر مەڤـە هاتـن و گۆتنـە مـە: مـالا وە دێ وەرن، ئەڤـە هـوون ل

کیڤەنـە سـپێدێ وەرە. دنیـا خـراب بـوو. هـا هـا دێ هێنـە سـەر بارەگایـێ مـە. چـەک ژی هەمیـێ د جەبلخانـێ ڤـە و کلیلێـن لگـەل تـە، ئەمێـن ماینـە بدەسـتا.

پشـتی شـەرێ ناڤبـەرا پارتـی و پێشـمەرگێ رۆژهـەلات ڕاوەسـتای، ئێـدی ئیرانـێ هێجـەت ب پارتـی دگرتـن و ل گەلـەک بارەگایـان ژی هەلگرتنـا چەکـی ل پێشـمەرگەی قەدەغـە کربـوو. لۆمـا ل بارەگایـێ مـە ژی چـەک دژوورەکـێ ڤـە بـوو. دەرێ ژوورێ ژی یـێ کلیلـدای بـوو و کلیـل لگـەل بەرپرسـێ بـارەگای بـوون. بـەری ئـەم بێینـە وێـرێ چونکـی پێشـمەرگا ب شـەڤ زێرەڤانـی بێچـەک دگـرت، شـەڤەکێ پاسـدار هاتبـوون شـێلکەکا گولـلا بـەردا بـوو زێرەڤانـێ بارەگایـی و ئـەو ئێخسـتبوو د دەری دا و شـەهید کربـوو. پشـتی ئـەم هاتینـە وێـرێ، هەرچەنـدە قەدەغـە ژی بـوو چەکـی دەربێخیـن، لـێ مـن ل سـەر بەرپرسـاتیا خـوە، ب شـەڤ کلاشـینکۆفەک لگـەل تاخـما وێ دئینـادەرێ و پێشـمەرگا زێرەڤانـی پـێ دگـرت. مـن گۆتبوویـێ ژی هـوون دئـازادن هـەر چەکدارەکـێ ب شـەڤ بزاڤـا لێدانـا وە و بارەگایـی بکـەت، لێبـدەن و بکـوژن.

پشـتی مـە ژ هەڤـالا پرسـی، کا چ چێبوویـە، وان ئـەم ئاگەهدارکریـن کـو کوردەکـێ باشـوور ئێکـێ خەلکـێ شـنۆ یـێ کوشـتی، پاسـدارا ژی پشـتی بکـوژ گرتـی یـێ رادەسـتی شـنۆیی یـان کـری وان ژی یـێ کوشـتی. نوکـە ژی خەلکـێ شـنۆ ل نـاڤ باژێـرێ یـێ ل کوردێـن باشـوور دگـەڕن و ل باژێـری ژی خـوە نیشـاندانن ل دژی کوردێـن باشـوور.

ئێکەتیـا نیشـتمانی کوردسـتان بارەگایـەک ل نـاڤ باژێـرێ هەبـوو. چەنـد کادرەکێـن دەڤـەرا بەهدینـان لـێ بـوون. ژ ئەگـەرێ ڤـێ ئارێشـێ وان بارەگایـێ خـوە بـەردا بـوو و هاتبـوون پەنـا ئینـا بـوو بـەر مـاڵا محسـن

ساڵح ئامێدی[4] ل نێزیک بارەگایێ مە. پشتی مە پسیار ژ وان کری، دەرکەفت کو ئارێشە ب ڤی شێوێ خوارێ بوویە: کەسەک ب ناڤێ پۆڵا ل وی بارەگایێ ئێکەتیێ هەبوو کو شۆفێرێ تایبەتێ جەلال تالەبانی بوو. ل بەرامبەر بارەگایێ وان ماڵەکا شنۆیی یان هەیە. وێ مالێ کچەکا گەلەک جانا هەی، بەلێ کچ نیشانکریا گەنجەکێ خەلکێ شنۆ یە و ل هیڤیێنە ل ڤان نێزیکا شاهیا خوە بکەن. پۆلایێ شۆفێرێ تالەبانی دلێ خوە یێ بریە کچکێ. لۆما بەری چەند رۆژا وی دەزگرێ کچکێ یێ کوشتی. ئەڤرۆکە ژی یا دیار بووی کو وێ کوشتی و حکومەتا ئیرانێ ئەوێ گرتی. دیارە حکومەتا ئیرانێ و ئیتلاعاتا وێ ژی ئەڤە بخوە ب دەلیڤە زانیە، کو وەکی بەری چەند ساڵان، دیسان ئاگرێ براکوژیێ دناڤبەرا کوردێن باشوور و رۆژهەلات دا گەش بکەنەڤە. لۆما وان خەلکێ شنۆ یێن پاڵداین کو بێنە بەردەرێ زیندانێ و داخوازبکەن کو پۆڵای ڕادەستی وان بکەن. پشتی خەلک ژی ل بەر دەرێ زیندانێ کۆمبووین، بێ گیرۆبوون پاسدارا و ئیتلاعاتێ ژی پۆلا یێ دایە دەست وان. خەلکێ شنۆ ژی کو ب سەدان دەرکەتینە سەر جادان ژ بۆ پرۆتەستۆکرنا کوشتنا زاڤایێ شنۆیی ب دەستێ پۆلای، وان پۆلا ئێخستە دووڤ تراکتۆرەکێ و ل ناڤا باژێرێ شنۆ گێڕا و دبەر ڕا ژی هەمیا دکرە قێڕی (مەرگ بەر بارزانیها)[5]. پشتی وانا پۆلا ب وی شێوەی کوشتی، پشتی هینگێ تەرمێ وی ل نیڤا باژێڕی ب دارەکا توویێ ڤە هەلاویست. پشتی ئیتلاعاتێ و پاسدارا خەلکێ خوە کریە دناڤ جەماوەری ڕا، ئێدی وان ئەو پاڵدان کو هەر کوردەکێ باشوور ب دەست وان بکەڤیت بگرن و بکوژن. هەلبەت حکومەتا ئیرانێ ئەڤە وەسا پلان کربوو، کو سەدێ سەد شەڕەکێ دی یێ براکوژی دناڤ بەرا کوردێن هەردوو پارچان دا دەستپێبکەتە ڤە.

تاخێ بارزان ئابادێ کو بارەگایێ مە لێیە و دیسان پرانیا کوردێن

باشـوور لـێ دئاکنجینـە، دکەڤیتـە باکـوورێ رۆژهەلاتـێ شـنۆ. ناڤبـەرا بـارزان ئابـاد و شـنۆ چەمێـن گێلاسـانە و ل سـەرێ چەمـا ژی جـوەکا مەزنـا ئاڤـێ یـە و ل پشـت جـوێ تاخـێ بـارزان ئابـادە ب وێ بـەر پاڵـێ ڤـە. بارەگایـێ مـە ژی دکەڤیتـە رۆژهەلاتـێ باشـوورێ بـارزان ئابـاد، ل سـەر جـوا ئاڤـێ.

وەکـی مـە دیارکـری، پرانیـا کوردێـن باشـوور یێـن شـنۆ ل بـارزان ئابـاد دئاکنجـی بـوون، لـێ هنـدەک مـال ل باژێـری ژی هەبـوون. وێ رۆژێ پشـتی ڤـێ گێلەشـۆکێ کوردێـن باشـوور هەمیـا خـوە ژ نـاڤ باژێـرِی ڤەکێشـا و هاتنـە بـارزان ئابـاد. لـێ چەنـدەک مابـوون، ئـەو ژی هەمـوو ل باژێـرِی ل ماڵەکـێ کۆمبـوون، دا کـو بشـێن خـوە بپارێـزن و ب رِێیـا تەلەفۆنـێ پەیوەندیـا وان لگـەل مـە هەبـوو.

ئێڤـاری درەنـگ بـۆ مـە پێزانیـن هاتـن کـو حکومەتـا ئیرانـێ گەلـەک جـاش و پاسـدارێن خـوە یێـن کرینـە دنـاڤ خەلکـی را و ب رِێیـا وان خەلـک گەلەکـێ شـاراندی ل دژی کوردێـن باشـوور. دیسـان پلانـا هاتیـە دانـان، کـو سـپێدێ زوو ب هـەزاران کـەس هێرشـێ بیننـە سـەر بـارزان ئابـاد و ژ بـەر وێ ژی حکومەتـێ فەرمانـا دای کـو سـوبە دەرێ هەمـوو قوتابخانـان بێنـە گرتـن، دا کـو قوتابـی ژی بشـێن پشـکداریێ دڤـێ هێرشـێ دا بکـەن. ئێـدی پشـتی ڤـێ برِیـارێ ئـەم پشترِاسـت بوویـن کـو حکومەتـا ئیرانـێ پلانـەکا مەزنـا دارِێتـی ژ بـۆ دووبـارە هەلکرنـا ئاگـرێ براکوژیـێ دناڤبـەرا کوردێـن رۆژهـەلات و باشـوور دا.

هەلبـەت هـەر زوو مـە برِێیـا برووسـکەکێ جەنابـێ سـەرۆک بارزانـی و پولیـت بیرۆیـا پارتـی ل راژان ب ڤـێ رەوشـێ ئاگەهدارکـرن. وان ژی بەرسـڤا مـە دا کـو سـپێدێ زوو کەسـەک ژ سـەرکردایەتیێ دێ گەهیتـە دەف مـە، ژ بـۆ چارەسـەرکرنا ئارێشـێ.

خەلکێ ئاکنجیێ تاخێ بارزان ئاباد ژ پێشمەرگە و خەلکێ دیێ پەنابەر، گەلەک دلگران و غەمگین بوون ل سەر ڤێ ئارێشێ، چونکی د دەمێ پتر ژ پێنج ساڵان دا وان مالوێرانیا شەڕێ براکوژیێ ب چاڤێن خوە دیتبوو و تێدا ژیابوون و گەلەکا ژ وان ژی دڤی شەڕی دا گەلەک خوەشتڤیێن خوە ژ دەستدابوون. ژ بەر ڤێ چەندێ ژی هەم ئەو و هەم ژی ئەم کەفتبووینە سەر دووڕیانەکێ کو هەردوو ڕێ ژی ئاگرن. ئەگەر هاتن و هێرش ئینا سەر بارزان ئاباد و مە دەستداهێلان و بەرەڤانی ژ خوە نەکر، وی دەمی دبیت گەلەک چامێن دیێن وەکی یا پۆلایێ شۆفێرێ جەلال تالەبانی ڕووبدەن. لێ ئەگەر مە بەرەڤانی کر، دیسان دبیت خەلکێ شنۆ ب دەستێ کوردێن باشوور بێنە کوشتن و بریندارکرن. د هەردوو حالەتان ژی دا هەر دێ بیتە ئەگەرێ هەلکرنا شەڕەکێ دیێ براکوژیێ و ئارمانجا حکومەتا ئیرانێ دێ بجی هێت.

عبداللە قادۆ[6] کو مالێن وان ژی ل بارزان ئاباد بوون، پشتی ڕۆژاڤا بووی هاتە بارەگایی دەڤ مە و پسیارکر کانێ ئەم چ بکەین. پشتی ئەم گەلەک ئاخفتین و مە گەلەک رژدی ل سەر هندێ کری کو ئەڤە پیلانەکا ئیرانێ یە و دڤێت جارەکا دی مە و کوردێن ڕۆژهەلات بەردەتەڤە هەڤدوو. ژ بەر هندێ ژی دڤێت ئەم گەلەک دهشیاربین و نەهێلین ب هیچ شێوەیەکی خوین بهێتە ڕێتن. عبداللەی گۆتە من کو ئەو هێزەکا 70 - 80 پێشمەرگەنە یێن کو مالێن وان ل ڤێرێ. من گۆتێ: هوون ئەڤ شەڤە وێ جوا ناڤبەرا بارزان ئاباد و شنۆ بگرن. خەلکێ شنۆ ئەگەر بێنە سەر بارزان ئاباد ژی ب شەڤ هەر ناهێن، لێ ئەو دێ ب ڕۆژ هێن. لێ ئەگەر هەر چەکدارەک وە دیت ب شەڤ بەرەڤ بارزان ئاباد ڤە هات، چ جاش بیت یان پاسدار، پێشیێ ئاگەهداربکەن کو بزڤرن و نێزیکی بارزان ئاباد نەبن. ئەگەر

هــەر نەزڤڕیــن تەقەیــەکا ترســاندنێ لێبکــەن، لــێ ئەگــەر وە دیــت کــو وان شــەڕکر، هــوون ژی بــۆ مرنــێ لێبــدەن و نەهێلــن دەربــاز بــبن. ئــەم پێشــمەرگێن بــارەگای ژی ل ڕاســتا بــارەگای و تــا نێزیــک مــالا دێ هەمــان جــوێ گریــن، لگــەل ڕۆژهەلاتــێ بــارزان ئابــاد. هەمــان ڕێنماییــن کــو مــە لگــەل عبداللــەی باسکرین، مــە دانــە پێشــمەرگا ژی. دیســان مــن گۆتــە وان ئەگــەر ســپێدێ ژی هێرشــەک بهێتــە ســەر بــارزان ئابــاد، ب هیــچ شــێوەیەکی نابیــت تەقــە ل خەلکــێ ســڤیل بهێتــە کــرن، لــێ ئەگــەر وە دیــت کــو هێــرش یــا ب وی شــێوەیە کــو دێ زیانــێ کــەن و خەلکــی کــوژن و بریندارکــەن، وی دەمــی هــوون دشــێن تەقەیــا هەوایــی بکــەن کــو گولــلا د ســەر وان ڕا پاڤێژنــە ئاســمانی دا بترســن و پاشــڤە بزڤــرن. لــێ ئەگــەر وە دیــت کــو خەلکــێ چەکــدارێ دناڤــدا، ڤێجــا چ جــاش بــن یــان پاســداربن، هــوون تەنــێ ل وان بــدەن و نەهێلــن خەلکــێ چەکــدار بگەهنــە نــاڤ بــارزان ئابــاد. ئــەز نزانــم کانــێ ئــەڤ بڕیارێــن مــە تــا چ رادە دڕاســت بــوون یــان دشــاش بــوون، لــێ ل گۆرەی تێگەهشــتنا مــە یــا وی دەمــی، مــە ژ ڤــێ زێدەتــر چارەیــەکا دی بــۆ ڤــێ ڕەوشــێ نەدیــت.

مــە ژی دەرێ ژوورا خــوە یــا جەبلخانــێ ڤەکــر و چــەک ل ســەر هەڤــالا پارڤەکــر. دیســان مــە هنــدەک چەپەرێــن بلــەز ل ســەر بانــێ بــارەگای و دۆرا چێکــرن و رەشاشــا BKC مــە دانــا ســەر بانــی و RPG ژی د جــوێ دا ژ بــارەگای و پێــدا مــە بنەجــی کــر. پێشــمەرگە ژی هەمــوو هاتنــە بەڵاڤکــرن و جــوا کــو دکەفتــە باشــوورێ بارەگایــی تــا نێزیکــی مــاڵان بــەرەڤ ڕۆژئاڤــای ڤــە مــە گــرت. دیســان ڕۆژهــەلات و باکــوورێ بارەگایــی ژی، پێشــمەرگە لــێ هاتنــە دامەزرانــدن و مــە بڕیــاردا کــو تــا کــو ســپێدێ کــەس ژ مــە نانڤیــت و ئــەم هەمــی دێ د ئەرکــی دا بیــن.

پێشـمەرگێن دیێـن کـو مالێـن وان ژی ل وێـرێ بـوون، ب سەرپەرشـتیا عبداللـە قـادۆ و سـلێمان هەرنـی[7] ژی جـوا دبـن بـارزان ئابـاد دا و رۆژئاڤایـێ بـارزان ئابـاد گرتبـوون.

تـا سـپێدێ چ تشـتەکێ نەخـوەش ڕوونـەدا، ژبلـی کـو بـەرێ سـپێدێ چەکدارەکـی بـزاڤ کربـوو خـوە بکوسـینیتە نێزیـک بارەگایـی. لـێ پێشـمەرگا لـێ کربـوو قێـڕی و ئـەو پاشـدا ڕەڤـی بـوو. مـە ژی وەسـا هزرکـر کـو پاسـدارا ئـەو ڤڕێکربیـت دا بزانـن کانـێ ئامادەکاریێـن مـە د چەوانـن.

سـپێدی هێشـتا بـەری ئـەم تێشـتێ بخۆیـن مـن دیـت فرەنسـۆ حەریـری لگـەل شـۆفێرێ خـوە گەهەشـتنە بارەگایـی. پشـتی وی ئامادەکاریێـن مـە دیتیـن و پێشـمەرگە د وان چەپـەران دا. ب کەنـی و حەنـەک ڤـە گۆتـە مـن: کێسـتەیی ئـەوە چەکهەلگرتـن لێـرە قەدەغەیـە، کەچـی تـۆ بـەرەی شـەڕت دانـاوە بەرامبـەر ئێـران. وا دەزانیـت تـۆ لـە کانیماسـێیت. باشـە ئەگـەر پاسـدار و جاشـتان کوشـتن، ئـەی نازانـی دوای ئـەم وولاتـە دەتانگـرێ و دادگایتـان دەکات؟ مـن زانـی گەلـەک کەیفـا وی ب ڤـان ئامادەکاریێـن مـە هـات، لـێ هـەر وی دڤیـا حەنـەکا لگـەل مـن بکـەت. مـن ژی ب کەنـی ڤـە بەرسـڤا وی دا: مامۆسـتا مـا ئەگـەر مـە جـاش و پاسـدار کوشـتن، دێ ل ڤێـرێ راوەسـتین تـا کـو ئیـران بێـت و کەلەبچـا بکەتـە دەسـتێن مـە. ئـەم دێ تڤەنگێـن خـوە هاڤێژینـە ملـێ خـوە و دەینـە ڤـی چیـای و چیـن. پاشـی هـوون و ئیـران چـەوا ئارێشـێن خـوە پێکڤـە چارەسـەر دکـەن، ئـەو ئارێشـا وەیـە، نـە یـا مـە پێشـمەرگایە. کـرە کەنـی و گـۆت: دیـارە ئیشـی خـۆت بـاش دەزانیـت.

پشـتی مـە رەوش بـۆ ڕوونکـری، ئـەو ڕابـوو و گۆت: باشـە دێ نوکـە ڕابم چمـە شـنۆ، مەسـەلێ چارەسـەرکەم و هێمەڤـە. مـن گۆتـێ: مامۆسـتا ڕەوش گەلـەکا خرابـە، نابیـت تـۆ هـەر هۆسـا بچـی. ئەگـەر ژ خـوە دێ

هـەر چـی، ئـەز و هنـدەک پێشـمەرگە دێ لگـەل تـە هێیـن. وی گۆتـە مـن: نـا کاکـە، خـۆ مـن ناچـم شـەڕ بکـەم، پێشـمەرگەم بۆچیـە. مـن گەلـەک کـر و گـۆت، لـێ وی گۆتـە مـن: ئـەز و شـۆفێرێ خـوە بتنـێ دێ چیـن. چونکـی ئەگـەر هێـزەک لگـەل مـن بیـت، دێ بیتـە سـوحبەتەکا دی. کـەس وەکـی مـن زمانـێ ڤانـا نزانیـت. پەیوەندیێـن مـن و وان دتایبەتـن. خـۆ رۆژێـن شـەڕێ ناڤبـەرا مـە و وان ژی، کـو هنـدەک رۆژان 10 شـەهید پـتر ژ هـەردوو ئالیـان دکەتـن، هینگـێ ژی ئـەز گەلـەک جـارا د چوومـە دنـاڤ وان دا و لگـەل دئاخفتـم. پاشـی ب حەنـەک ڤـە گۆتـە مـن: کاکـە مـن بەرپرسـی خاچـی سـۆری کوردسـتانم، کـەس ڕێـم پـێ ناگـرێ.

ئـەو ل تۆمبێـلا خـوە سـوار بـوو و چـوو. ئـەم ژی د حالەتـێ ئامادەباشـیێ داینـە و دلـێ مـە یـێ سـەد ئـاوازا دبێژیـت. ئـەزێ هزردکـەم، باشـە پـا ئەگـەر تشـتەک ل فرەنسـۆی کـرن، مـا سـەرۆک نابێژیتـە مـە وە چـەوا هێـلا فرەنسـۆ بتنـێ خـوە پاڤێژیتـە نـاڤ وی ئاگـری و هـوون هێـزەک لگـەل وی نەچـوون!

پشـتی دۆرێـن چـار دەمژمێـران، مـە دیـت کـو ئەڤـە فرەنسـۆ زڤـڕی هاتەڤـە بارەگایـی. ئـەو سـترێس و دلتەنگـی ژ سـەر دلـێ مـە ژی ڤەڕەڤـی. هـەر چ نەبیـت ئـەو بسـلامەتی زڤڕیڤـە، ڤێجـا ئەنجامـێ چوونـا وی چ بیـت ئـەو تشـتەکێ دیـە. ئـەو ڕوونشـت و دبـەر چـاڤ ڤەخوارنـێ ڕا گۆتـە مـە: کاکـە هیـچ ئارێشـەیەک نەمـا و هـەر نوکـە کـێ ژ وە دڤێـت هەڕنـە باژێـری و د پشتڕاسـت بـن و چەکـێ خـوە ژی کۆمکـەن و بکەنەڤـە دجەبلخانـێ ڤـە و خەلکـێ بـارزان ئابـاد ژی بڤـێ چەنـدێ ئاگەهداربکـەن. پشـتی مـن ژێ پرسـی: مامۆسـتا تـە چکـر، چـەوا هۆسـا زوو تـە ئـاڤ بڤـی

ئاگـری دا کـر؟ وی گـۆت: قازیەکـێ هـەی کـو مەزنـێ هەمـوو شـنۆیە و کـەس ژی نادەتـە سـەر ئاخفتنـا وی. ئـەو گەلـەک دۆسـتێ منـە. ئـەز راسـت چوومـە مـاڵا وی و مـن گۆتـێ مـەزن و ڕێسـپی و کەسـایەتیێن شـنۆ هەمیـا بـۆ مـن ل ڤێـرێ کۆمبکـە. وی د دەمژمێرەکـێ دا ب تەلەفۆنـێ هەمـوو ئامادەکـرن. ئـەز بـۆ وان ئاخفتـم و مـن گۆتـە وان:

«گەلـی شـنۆیی یـان! بیـرا وە تێـت دەمـێ بـازاڕێ شـنۆ بوویـە مشـتاخا کەلەخـا ژ پێشـمەرگێن مـە و وە؟ گەلـۆ وە بیریـا وێ رۆژێ کریـە ڤـە؟ وە دڤێـت دیسـان ئـەم و هـوون خوینـا هەڤـدوو فڕکەیـن؟ بـاش بزانـن ئەگـەر خـودێ نەکـەت ڤـێ جـارێ شـەڕێ براکوژیـێ دەسـتپێبکەت، دێ یـێ جـارا دی بچـاڤ وی شـاهی و دیـلان بیـت و ئـەڤ شـەڕە و ئـەڤ خوینڕشـتن و مالوێرانیـە هەمـی دێ د سـتۆیێ وە ڤـان مرۆڤـان دا بیـت و هـوون دێ ژێ بەرپرسـبن. بـاش بزانـن ئەگـەر خـودێ نەکـەت ڤـێ جـارێ ئـەڤ ئاگـرە نەهێتـە ڤەمرانـدن، ئـەز دێ لیسـتەیەکێ ب ناڤێـن وە ڤـان کەسـان چێکـەم و پێشـیێ ل هەرچـار پارچێـن کوردسـتانێ و پاشـی ژی ل هەمـوو جیهانـێ بەلاڤکـەم، کـو هـوون گونەهکارێـن ڤـێ جەنـگا مالوێرانـن». فرەنسـۆی بـەردەوام کـر و گـۆت: ئـەوان هەمووییـان گەلـەک داخـوازا لێبوورینـێ کـر و دانپێدانکـر کـو ڕاسـتە دا ئەڤرۆکـە بـەری نیڤـرۆ هێـرش هێتـە سـەر بـارزان ئابـاد و بڕیـار بـوو ژی کوشـتن و لێـدان و هەمـوو جۆرێـن توونديـێ تێـدا هاتبانـە بکارئینـان. دیسـان وان گـۆت کـو ئـەم دشـاش بووین. بێـی کـو ئـەم هەسـتپێبکەین ئەمێـن هاتینـە خاپانـدن ژ بـۆ کـو بدەسـتێ خـوە ئاگـری بەردەینەڤـە مـاڵا خـوە. ئـەم سـۆز و پەیمانـا ددەیـن کـو ئێـدی کـەس ل شـنۆ ئاخفتنـەکا ژ گولـێ نەخۆشـتر نەبێژیتـە کوردێـن باشـوور. دیسـان ئـەم سوپاسـیا وە دکەیـن کـو ئەگـەر هـوون ڤێـرا نەگەهشـتبان، پشـتی چەنـد دەمژمێرێـن دی دبیـت ئاگرەکـێ دی بەربیـا کوردسـتانێ کـو ب سـاڵان نەهاتباڤـە ڤەمرانـدن.

هۆسا چریسکا ئاگرەکێ دیێ براکوژیێ ژ دەهمانا مام جەلالی پێکەت و شەهید فرەنسوی ئەو ب زیرەکی و شارەزایی یا خوە ڤەمراندەڤە.

---

(1) عومەر ئۆسمان عومەر دۆلەمەری ل ساڵا 1948 ل مێرگەسۆرێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1965 بوویە پێشمەرگە. وی پشکداری د چەند خولەکێن سەربازی دا کریە ل دەرڤەیە وەڵاتی. ل کۆنگرا دەهێ یا پارتی دیمۆکراتی کوردستان بوویە ئەندامێ کۆمیتا ناڤەندی و تا کو نوکە. وی بەرپرساتیا لقێن پارتی یێن 2، 9 و 10 کریە. دەمەکی ژی بەرپرسێ دەزگایێ ئەیلولێ بوویە. پاشی بوویە بەرپرسێ نڤیسینگەها ڕێخستنا پێشمەرگەی. نوکە ژی فەرماندێ فەرماندەیی یا هێزێن خەباتە.

(2) قادر سالح حەسەن، ل ساڵا 1953 ل گوندێ ستپە، ل دەڤەرا مێرگەسۆر هاتیە دنیایێ. دەرچوویێ خواندنا ئامادەیی یە. ساڵا 1969 بوویە ئەندامێ ئێکەتیا قوتابیێن کوردستانێ. 1971 بوویە ئەندامێ پارتی. 1974 بوویە ئەندامێ لژنا

لەشکەرێ ئێک یێ بەهدینان. 1975 ئاوارەی ڕۆژهەلاتێ کوردستانێ بوویە. 1981 بوویە بەرپرسێ کەرتێ 2 یێ پێشمەرگێ کوردستانێ ل دەڤەرا ئورمیێ. 1983 بوویە بەرپرسێ کەرتێ شنو. 1986 بوویە بەرپرسێ سەربازی یێ دەڤەرا ڕێزان-هەرک و بێداڤ، ل دەڤەرا بارزان. 1988 بوویە کارگێرێ لژنا 11 ئەیلول یا سەر ب پولیتبیرۆیا پارتی ڤە. 1991 زڤریەڤە باشوورێ کوردستانێ. 1992 بوویە بەرپرسێ لژنا مێرگەسۆرێ. 1993 بوویە کارگێرێ لقا 10 یا سۆران. 2000 بوویە ئەندامێ نڤیسینگەها ناڤەندیا دارایی. پشکداری دڤان کۆنگرەیێن پارتی دا کریە (9، 10، 11، 12 و 13). 2010 ب مەدالیا بارزانی هاتیە خەلاتکرن. نوکە ژی ل هەولێرێ دژیت.

(3) سالحێ کۆکێ ئێک ژ کادرێن پارتیا رزگاریخوازێن نەتەوەیی (کوک) یا باکوورێ کوردستانێ بوو. ئەو خەلکێ نوسێبینا باکوورێ کوردستانێ یە. ناڤێ وی یێ دروست رەحمەتولایە. هندەک جارا ب ناڤێ جیهاد ژی دهاتە نیاسین. پشتی سەرهلدانێ ل دهۆکێ دژیا. بەری چەند ساڵا زڤریەڤە باکوور و ل نیسێبینێ دژیت.

(4) محسن سالح عبدالعزیز ئامێدی، ل ساڵا 1931 ل ئامێدیێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1944 خواندنا سەرەتایی ل ئامێدیێ بدوماهی ئینایە. ساڵا 1945 مالباتا وی پشکداری د شوڕشا بارزان دا کریە. پاشی دەربازی

رۆژهەلاتێ کوردستانێ بووینە و ساڵا 1946 پشکداری د ئاڤاکرنا کۆمارا کوردستانێ دا کریە ل مهابادێ. پاشی ئەو بوویە قوتابی ل تەبرێزێ. نیسانا 1947 زڤرینەڤە کوردستانێ و حکومەتا ئیراقێ مامێ وی عزت عبدالعزیز و سێ هەڤالێن وی رۆژا 1947/6/19 گوللەباران دکەت. ساڵا 1964 پەیوەندیێ ب شورشا ئەیلولێ دکەت. 1985 جارەکا دی ب مالباتڤە پەیوەندیێ ب شورشا گولانێ دکەت. 1988 ئاوارەی رۆژهەلاتێ کوردستانێ دبن. 1991 دزڤرنەڤە کوردستانا باشوور. ساڵا 1992 دبیتە ئەندامێ خولا ئێکێ یا ئێکەمین پەرمانێ کوردستانێ. نوکە ژی ل ئامێدیێ دژیت. ئەو خودانێ دوو پەرتووکانە ئێکا هەلبەستا و ئێکا بیرەوەریان.

(5) ئیرانیان دگۆتە هەموو کوردێن باشوور بارزانی. ل ڤێرێ ژی هەرچەندە شۆفێرێ تالەبانی گەنجێ شنۆیی یێ کوشتی، لێ دیسان وان دروشمێ ل دژی بارزانیان دگۆت. کەواتە مەرەما وان کوردێن باشوور بوونە.

(6) بنێرە ل56 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(7) بنێرە ل56 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

ئەو دوو ڕۆژێن ئامەدێ

عەرشێ ئەنقەرێ هەژاندی

Diyarbakır

پشـتی ل هاڤینـا 1988 ئـەز چوویمـە رۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ و ئیرانـێ، ژ بـۆ چارەسـەریا بریندارییـا خـوە، ئـو پشـتی ئـەم گەهەشـتینە بارەگایـێ پۆلیتبیرۆیـا پارتـی ل گونـدێ راژانـێ رۆژهەلاتـێ کوردسـتانێ، ئەنفـالان ل دەڤـەرا بەهدینـان دەسـتپێکر و مالباتـا مـە ژی لگـەل نێزیکـی 40 هـزار کەسـان دەربـازی باکـوورێ کوردسـتانێ بـوون. ئـەو ل سـەر سـێ کەمپێـن مـوش، ماردیـن و ئامـەدێ هاتنـە پارڤەکـرن. مـالا مـە ل کەمپـا ئامـەدێ ئاکنجـی بـوون، کـو هەژمـارا خەلکـێ ڤـێ کەمپـێ نێزیکـی 14 هـزار مرۆڤـان بـوو.

پشـتی ئـەز بـاش سـاخ بوویـم و مـن پشـکداری د کۆنگـرێ 10 یـێ پارتـی ژی دا کـری، ئێـدی مانـا مـن ل رۆژهـەلات و مـال ل ئامـەدێ، مـن د دیـت کـو نـە کارەکـێ لێکدایـە. ژبـەر هنـدێ مەهـا ئوکتوبـەرا سـالا 1990 مـن بڕیـاردا بچمـە ئامـەدێ دەف مـالا خـوە. هەلبـەت چـوون ژی دڤێـت بقەچاغـی بیـت. هەرچـەوا بیـت، مـن و پێشـمەرگێ لگـەل مـن

سەرداری، مە خوە گەهاندە گەڤەڕێ. ل وێرێ ب هاریکاریا هەردوو هەڤالێ منێن پێشمەرگە مەناف ئەرتیسی[1] و پێشمەرگێ قارەمان مام بەدەل مارووونسی[2]، من هەڤالێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ حەسەن نوری[3] پەیداکر. ئەڤ هەرسێ پێشمەرگە پشتی ئەنفالان ل گەڤەڕێ ب شێوەیەکی دەمکی ل دەف مرۆڤێن خوە ڤەحەویا بوون.

ئەم هەفتیەکێ ل مالا حەجی حسێنێ خالێ کاک حەسەنی ل گوندێ ئاڵەکان[4] ڤەحەویاین، تاکو برایێ من ئۆسمان[5] ژ کەمپا ئامەدێ هاتی و بۆ من و سەرداری، دوو ناسنامێن کەمپا ماردینێ ئینان، کو دبێ وێنە و مۆر بوون. مە ژی ناڤێن خوە ل سەر نڤێسین، دا کو هەر چ نەبیت، ئەگەر د رێ دا ئەم گرتین، تشتەک لگەل مە هەبیت. ئەم ل پاسێ سوار بووین و بەرەڤ ئامەدێ کەفتینە ڕێ.

پشتی ئەم گەهەشتینە ئامەدێ ئۆسمانی ئەز دانامە مالا دۆستەکێ خوە یێ خەلکێ ئامەدێ. چونکی کەمپ وەکی زیندانەکا مەزن بوو. دۆرماندۆر سیمە و لەشکەر بوون. ئێک دەر هەبوو، ئەو ژی هەموو دەما کۆنترۆلەکا توندا پۆلیسا لێ هەبوو. ژبەر هندێ ئەم نەدشیاین بچینە ناڤ کەمپێ. کەمپا ئامەدێ کەسەکێ زەلامێ میتێ ب ناڤێ سەبری بەرپرسێ وێ بوو. هندی بێژی کەسەکی هۆڤ و دژی کوردا بوو. هەرچەندە د بنگەهدا ئەو کوردێ زازا بوو، لێ دیسان ژی وەک تورکەکی فاشست رەفتار لگەل خەلکێ مەدکر. سالح حەجی حسێن باتیفی[6] نوونەرێ کەمپێ بوو بەرامبەر دەزگایێن حکومەتا ترکی ل ئامەدێ. وی گەلەک بزاڤ کرن کو بەرپرسێ کەمپێ رێ بدەتە من، ئەز بێمە مالا خوە د ناڤ کەمپێ دا، لێ وی ڕێنەدا. ئەز نەچار بووم بۆ دەمێ مەهەکێ ل مالا دۆستێ مە یێ هێژا یێ خەلکێ ئامەدێ مەحمودێ مەلا عەبدلایێ تمۆخی[7] بمینم. بۆ دیتنا مالباتا خوە ژی، جار ئەو دهاتنە مالا مەحمودی بۆ دیتنا من، جار ژی حەسەن

شــەریف ژ کەمپــێ دهاتــە دەف مــن و بشــەڤ ب قەچاغــی ئــەز دبــرم، دبــن ســیمێ کەمپــێ را، ئــەم چەنــد دەمژمێــرەکا دچووینــە مــاڵ و دیســان و دزڤرینەڤــە باژێــرێ.

پشــتی مەهەکــێ مــن بڕیــاردا بچمــە کەمپــا ماردینــێ، چونکــی کۆنــترۆلا وێ وەکــی کەمپــا ئامــەدێ یــا تووند نەبــوو. ئــەز چوومــە وێــرێ و هەتــا بهــارێ مــام ل ماڵێــن هنــدەک مرۆڤێــن مــە ل وێــرێ.

بهــارێ تورگــوت ئوزالــێ ســەرۆکێ ترکــی هنــدەک بڕیارێــن بــاش دەرهەقــێ کــوردا دا دان و کۆنــترۆلا تووندا ئاســنین یــا پۆلیــس و میتــێ پچــەک سســتتر لێهــات. رەوشــا کەمپــا ئامــەدێ ژی باشــتر بــوو. هەرچەنــدە ناڤــێ مــن د تۆمارێــن کەمپــێ دا نەهاتبــوو تۆمارکــرن و ئــەز هــەرێ قەچــاغ بــووم. لــێ هەڤالــێ مــە یــێ پێشــمەرگاتێ عومــەر مێرگەتــی[8] ناســناما خــوە دا مــن و مــن وێنــێ خــوە پێڤەکــر و ئــەز ب وێ دهاتــم و دچــووم.

پشــتی ســەرهلدان چێبــووی، ئــەم دورێــت 20 پێشــمەرگا بقەچاغــی ژ کەمپــا ئامــەدێ دەرکەفتیــن و مــە بــەرێ خــوە دا جزیــرا بۆتــان، دا کــو دەربــازی باشــوورێ کوردســتانێ ببیــن. ژ وان پێشــمەرگێن بیــرا مــن لــێ تێــت نجــم الدیــن کێســتەیی، شــەهید بەهجــەت بارهولــی[9]، شــەهید شــەعبان بابیــری[10]، عوزێــر تویلــەری[11]، محمــەد یوســف، عیســا بۆتــی، حســێن تویلــەری، قــادر تویلــەری، نەزمــی بابیــری، یونــس بابیــری، ســتار نەرمکــی، ســەعید ئەبابەکــر بێدهــی، مســلح بارهولــی و ئــەز. داخــوازا لێبوورنــێ دکــەم کــو ناڤێــن دی ل بیــرا مــن نەماینــە.

ئــەم گەهەشــتینە جزیــرێ، لــێ حکومەتــا ترکــی ســنوور تــژی لەشــکەر و جــاش کربــوو. چ دەلیڤــا دەربازبوونــێ نەهێــلا بــوو. ســێ رۆژا ئــەم ماینــە ل جزیــرێ ل هنــدەک مــالا دڤەشــارتی. پاشــی ڕێبــەرێ مــە ئــەم

ڤەگوهاستینە سلۆڤیا، دا کو پتر نێزیکی سنووری ببین، بەلکی ڕێیەکێ بۆ مە ببینیت بۆ دەرباز بوونێ.

دڤان 8 ڕۆژان دا بەردەوام ڕێبەرێن مە، بۆ مە ل ڕێیەکا دەرباز بوونێ دگەڕان، لێ وان چ دەلیڤە نەدیتن. ڕۆژا هەشتێ وان ب ڕێیا هندەک جاشێن نیاس ڕێکەک بۆ مە دیت، کو ئەو ئەڤ شەڤە بۆ دەمێ دەمژمێرەکێ چاڤێ خوە ل مە بنقینن، هەتا ئەم ب بەلەمێن پلاستیکی دەرباز دبین، بەرامبەر کوژمەکێ پارەی. لێ مخابن ئێڤاری ڕێبەرێ مە هات و گۆت: سەرهلدان شکەست و ئەڤرۆکە لەشکەرێ ئیراق هات پرا براهیم خەلیلا و هەموو سنوور ژی گرت. ئەم جارەکا دی ب شەڤ زڤڕین و هاتینەڤە ئامەدێ.

مەها نیسانا 1991 بوو، پشتی کۆ سەرهلدان شکەستی و پتر ژ ملیۆنەکا کوردان ب چیا و نهالێن سەر سنوورێن ترکی و ئیرانێ وەربوویین و ب هەزاران زارۆک و پیر ژ برسا و سەرما گیانێ خوە دایین.

خەلکێ دی ژی کەفتینە بەر دار و شەقێن لەشکەرێن زالمێن ترکان. ل ڤی دەمی هەستا کوردایەتی و نەتەوەیی هەموو کوردێن پارچێن دی هەژاندن و ئەو ژی رابوونە سەر خوە ژ بۆ پشتەڤانیا برایێن خوە یێن لێقەومایین. دڤێ پشتەڤانیێ دا ڕۆلا کوردێن باکوور و ب تایبەت ژی ئامەدا پایتەخت، ڕۆلەکی گەلەک بەرچاڤ بوو. ئامەد ببوو بنگەهەکا گەلەک گرنگا ڤەگوهاستن و ڕێکرنا ئالیکاریان ژ بۆ خەلکێ دەربەدەر ل سەر سنووران.

پرانیا ئالیکاریان کۆ ژ وەلاتێن ڕۆژاڤا دهاتن، زەلامێن کەمپا ئامەدێ ئەو بارێن هاریکاریان ل فرۆکەخانا ئامەدێ ژ فرۆکا ڤالا دکرن و ل ترۆمبێلێن باری باردکرن و بەرێ وان ددا ناڤ خەلکێ دەربدەر ل سنووری. ڕۆژێن پێشێ لەشکەر و حکومەتا ترکی ب ڤەگوهاستنا وان ئالیکاریان رادبوون. لێ هندەک ڕۆژنامەڤانێن کورد ئاشکەرا کرن، کۆ

لەشـکەرێ تـرکا 90% ژ وان ئالیکاریـان ژ بـۆ بارەگایێـن خـوە یێـن لەشـکەری دبـەن. گەلـەک جـاران ژی گاڤـا ژ لەشـکەرێ وان زێـدە دبـن، وان خـوارن و ئالیکاریـان ڤـالا دکەنـە نهـالان و ب شـەفەلان ئاخـێ دکەنـە سـەر.

وی دەمـی شـارەداریا ئامـەدێ و خەلکـێ کوردپـەروەرێ وێ، دەسـتێ خـوە دانـا سـەر ڤـان ئالیکاریـا و ئـەو ژ بـن دەسـتێ لەشـکەران دەرێخسـتن. کەسـێن کـو سەرپەرشـتیا ڤـی کاری دکـرن: وەدات ئایـدن، خەتیـب دیجلـە[12]، لەیـلا زانـا[13]، فەیسـەل داغلـی[14]، شـێخ مەحمـودێ باخچـە[15]، جەزایـر[16] و هنـدەک کەسـێن دی کـو ناڤێـن هەمیـا ناهێنـە بیـرا مـن. ئێـدی کارێ کۆمکـرن و ڕێکرنـا هاریکاریـان بـۆ دەربـەدەران ل سـەر سـنووری ب شـێوەیەکێ ڕێکخسـتی دەسـتپێکر.

هاریکارییـن کـو ژ وەلاتێـن رۆژاڤـا دهاتـن، هـەر ئێکسـەر ل فرۆکەخانێ و یێـن ژ ناڤـا کوردسـتانا باکـوور ژی دهاتـن، ل ئاڤاهیـێ شـارەداریا کەڤـن (جهـێ شـێخ سـەعیدێ پیـران لـێ هاتیـە سـێدارەدان) ل ترۆمبێلێـن بـاری باردکـرن و هـەر ترۆمبێلەکـێ ژی 2-3 کـەس ددانـە لگـەل ژ بـۆ کـۆ بنەجـی بگەهنـە نـاڤ خەلکـی. ژ ئالیەکـی دی ڤـە چەنـد پێشـمەرگەیەکێن خەلکـێ کەمپـێ ژی وەک خوەبەخـش پەیوەنـدی ب وان وەلاتپارێزێـن ئامـەدێ کـر و ئامادەییـا خـوە دیارکر، ژ بۆ کارکـرن د وێ کۆمیتـا هاریکارییێ دا. ئـەو پێشـمەرگە ژی ئەڤـە بـوون: فـازل سـەعدی ماڵتایـی[17]، فـازل کێسـتەیی[18] و عابـد بۆتـی[19]. ئـەڤ سـێ هەڤالـە هـەم وەک کۆمیتەیـەکا تایبـەت هاتنـە دەستنیشـانکرن ژ بـۆ هاریکاریـا وان برینـدار و نەخوەشـێن ژ سـەر سـنووری تێنـە نەخوەشـخانێن ئامـەدێ و هـەم ژی د کۆمیتـا کۆمکـرن و ڕێکرنـا هاریکاریـان دا کاردکـر.

فـەرە ل ڤێـرێ ئـەز ئامـاژێ ب دوو خالێـن گرنـگ بـدەم، ئـەو ژی

ئـەوە کـو پشـتی هاتنـا 40 هـزار کوردێـن پێشـمەرگە و شوڕشـگێڕ بـۆ نـاڤ باکـووری کوردسـتانێ، ب شـێوەیەکێ گشـتی ل هەمـوو باکـووری کوردسـتانێ و ب تایبەتـی ل ئامـەدێ، کاریگەریـەکا ئەرێنیـا مـەزن ل هەسـت و بیروباوەرێـن کوردایەتـی یێـن خەلکـێ وێـرێ هاتەکـرن. ژ بـەر کـو ئـەو خەلکـێ ژ باشـوور هاتـی پڕانـی پێشـمەرگە بـوون و یێـن دی ژی هەمـوو خەلکـێ پـەروەردا شـوڕش و کوردایەتیـێ بـوو. راسـتە پڕانـی خەلکـێ گونـدان بـوون، لـێ هەمـوو خەلکـێ کوردپـەروەر و وەڵاتپارێـز و پـاک بـوون.

جـارا ئێکـێ بـوو خەلکـێ ئامـەدێ و باژارێـن دی ببینـن هەژمـارەکا هنـدە مەزنـا کـوردان، کـو هەمـوو ب زمانـێ کـوردی دئاخڤـن. جلکێـن کـوردی دکەنـە بەرخـوە. بـێ گوهدانـە هیـچ مەترسـیەکێ بەحسـا شـوڕش و کوردایەتـی و کوردسـتانێ دکـەن. بـۆ جـارا ئێکـێ خەلکـێ ئامـەدێ هەلکرنـا ئاگـرێ نـەورۆزێ ژ کەمپـا کوردێـن باشـوور دیـت. هەروەسـا بـەڵاڤ بوونـا سـتران و موزیـک و کولتـوور و هـەر تشـتەکێ پاکـێ کـوردی ژ ئالیـێ خەلکـێ کەمپـێ ڤـە.

ڤانـا هەموویـان کاریگەریـەکا مـەزن کـرە سـەر هەسـتێن کوردایەتیێـن کوردێـن باکـوور. چونکـی بـەری هینگـێ سیاسـەت و چالاکیێـن ڕۆشـنبیری ل باکـووری کوردسـتانێ دبـن کاریگەریـا چەپێـن تـرکا دا دهاتـە کـرن. سیاسـەت و رۆشـنبیری و هـەر تشـت ب زمانـێ ترکـی بـوو. لـێ نوکـە ئـەوێ دبینـن کـو سیاسـەت و چالاکیێـن رۆشـنبیری ب کـوردی گەلـەک خوەشـترە. ئەڤـە هەمـی بـۆ خەلکـێ ئامـەدێ و باژارێـن دی وەکـی وێ بـوو کـو تـۆ کەسـەکی ژ خـەوێ راهەژینـی و هشـیار بکـەی. ئـەڤ چەنـدە گەلـەک جـارا رۆشـنبیر و سیاسـەتمەدارێن وان ژی دگۆتـە مـە.

خـالا دووێ ئـەو بـوو کـو هێشـتا کاریگەریـا ڕێخسـتنا پ ک ک نەکەفتبـوو سـەر خەلکـێ ئامـەدێ و پارتیـا HEP کـو ب پارتیـا کـوردان

دهاتــه نیاســین و نوکــه ژی پشــتی چەنــد گوهڕینــان بوویــه HADEP، هێشــتا د دەســتێ کەســانێن کوردپــەروەر دا بــوو و نەکەفتبــوو دەســتێ (پ ک ک) و بــن کۆنــترۆلا ئیدۆلۆژیــا وێ. هینگــێ کونــترۆلا وان ل ســەر خەلکــێ ئامــەدێ نەبــوو کــو ب ناڤــێ ئیدۆلــۆژی و تشــتێن وەســا کوردێــن ئامــەدێ ل دژی کوردێــن باشــوور پاڵبــدەن.

هــەر ژ بــەر ڤــان هــەردوو خالێــن ل ســەری مــە دیارکریــن، چالاکڤانێــن کــورد شــیان د ســاڵەکێ دا دوو جــاران، هــەر جــارێ پــتر ژ 100 هــزار کەســان ل ئامــەدێ کۆمبکــەن ژ بــۆ دۆزا کوردســتانێ. لــێ مخابــن نوکــه پشــتی کــو پارتیــا HADEP یــا کــو ب ناڤــێ پارتیــا کــوردان تێتــه نیاســین!! بدروســتی کەفتیــه بــن کۆنــترۆلا (پ ک ک) و کاریگەریــا رێخســتنا وان ب دروســتی کەفتیــه ســەر خەلکــێ ئامــەدێ و باژارێــن دی، ئێــدی ئەگــەر کوردســتان هەمــوو ژی بهێتــه وێرانکــرن 100 کــورد ژی ل ئامــەدێ نەشــێن کۆمبــن و خوەنیشــاندانێ بکــەن. لــێ ژ بــۆ قودســێ، غــەزە، فلســتین و چیچــان ئیــرۆ 200 هــزار کــورد ژی ل ئامــەدێ کۆمدبــن و دکەنــه قێــڕی، کــو ڤــان ســاڵان مــه گەلــەک نموونێــن وەســا دیــتن. هەلبــەت ئەڤــه ژی هەمــوو بەرهەمــێ سیاســەتا (پ ک ک) یــا دژی بنەماییــن نەتەوایەتــی و ترککرنــا کــوردا و سیاســەتا فاشیســتیا پاشــڤەرۆیا ئاردۆگانــی یــه.

ب ڤەکرنــا کامپانیــا هاریکاریکرنــا کوردێــن باشــوورێن ڕەڤــی، دلــێ کوردێــن دلســۆزێن باکــوور هیــن نەبــوو. لــێ ئــەو رابــوون ل مەهــا نیســانا 1991 رۆژەک دەستنیشــانکرن ژ بــۆ کــۆ خەلــک ژ هەمــوو باژێــر و دەڤەرێــن باکــوورێ کوردســتانێ ل ئامــەدێ بجڤــن، ژ بــۆی کــۆ خوەنیشــاندانەکێ ل دژی رژێــما ســەدامی و ژ بــۆ پشــتەڤانیا باشــوورێ کوردســتانێ بکــن. ئەو رۆژ وەکــی رۆژا حــەشرێ بــوو ل ئامــەدێ. ب ســەدان پاســێن مــەزن ژ هەمــوو

دەڤەران د رژیانە ئامەدێ، کۆ تەڤ ژی تەژی کوردێن دلشەوتی بوون. جادە و کۆلان تەڤ تەژی مرۆڤ ببوون. جهێ پیەکی ڤالا ژی ل ناڤا ئامەدێ نەمابوو ژ مرۆڤان. ل گۆرەی تەخمینان وێ رۆژێ ل دۆرێن 110 هزار کەسان ل ئامەدێ جڤیابوون.

هەرچەندە حکومەتا ترکی ب فەرمی رێ دابوو ڤێ خوەنیشاندانێ، لێ گاڤا وان ئەو هەژمارا مەزنا خەلکی دیتی، ترسەکا مەزن کەفتە دلێ وان و دەستپێکرن کا چەند خەلک هاتبوون ئامەدێ، وان ژی هند لەشکەر، تیمێن تایبەت (ئوزەل تیم)، پۆلیس و پۆلیسێن سڤیل ژی ژ هەرێمێن دن ئانینە ئامەدێ. هەر ژ مەلەتیێ بگرە و هەتانی گەلەک جهێن دن، وان لەشکەر ب فرۆکێن باری و پاس و تۆمبێلان دکێشانە ئامەدێ. هێزێن لەشکەری دۆرا ئامەدێ گرتن و پۆلیس و پۆلیسێن سڤیل و میت ژی، ل ناڤا خەلکی بەلاڤ ببوون، کۆ پرانیا وان ب جلێن سڤیل بوون و کەسی و ئەو ناسنەدکرن.

دەما حکومەتا ترکی ئەڤ هەژمارا مەزنا خەلکێ کورد دیتین، ئەو ژ رێدانا خۆ لێڤەبوون و خوەنیشاندان قەدەغەکر. شەهید وەدات ئایدن کۆ هینگێ بەرپرسێ لقا ئامەدێ یا HEP بوو و ئێک ژ کەسایەتیێن گەلەک بناڤودەنگ و کوردپەروەرێن ئامەدێ بوو، کو پشتی هینگێ ئەو ب شێوەیەکی هۆڤانە ب دەستێ ترکا هاتە شەهید کرن. وەدات، خەتیب دیجلە، لەیلا زانا و چەند کەسایەتیێن دن کۆ رێڤەبەریا خوەنیشاندانێ دکرن، سەرکەفتنە سەر دەرەجێن شارەداریا کەڤنا ئامەدێ و وەداتی ب دەنگەکێ بلند و تژی جۆش گۆتە خەلکی: «گەلی خەلکێ مە یێ کوردپەروەر و وەلاتپارێز! هەرچەندە مە دەستوور وەرگرتیە و ئەم خوەنیشاندانا خوە ب شێوەیەکی یاسایی دکن ژی، لێ حکومەت دبێژە: نابە هوون بکن و دڤێ ئەڤ خەلکە ب زووترین دەم ژ ئامەدێ دەرکەڤە!

گەلـی خوشـک و براییـن کوردیـن هێـژا! ئیـرۆ خوشـک و براییـن مـە ل باشـوورێ کوردسـتانێ کەفتنـە بـەر قرکرنـێ و رژێـما سـەدامێ هـۆڤ دخـوازە یێـن کـۆ ژ ئەنفـال و هەلەبچـە ژی رزگاربوونـە، ئیـرۆ وان ژی قربکـە. لـێ ئەرکـێ نەتەوایەتـی ژ مـە دخـوازە کـو ئـەم گەلـێ خـوە یـێ باشـوور ب تەنـێ نەهێلن. ژ بـەر کـو ئـەو گەلـێ مـە نـە، خوشـک و براییـن مەنـە، خوینـا مەنـە، ئـەو پێشـمەرگە و خەباتکـەرن یێـن کـو ب سـاڵان ل هەمبـەر هۆڤیتیـێ بەرخوەدانـێ دکـن، ژ بـۆ مافێـن کـورد و کوردسـتانێ. ئـەم ب مالـێ خـوە، ب دلـێ خـوە، ب دەسـتێن خـوە و ب خوینـا خـوە، دڤـێ ئالیکاریـا براییـن خـوە بکـن و دەسـتا ژ وان بەرنـەدن».

دڤـی دەمـی دە جۆشـەکە بلنـد کەفتـە دنـاڤ خەلکـی دا. ئـەز و حەسـەن شـەریف و دلشـاد محەمـەد سـەلیم کێسـتەیی[20] و چەنـد هەڤالەکێـن دی ل ڕێـزا پێشـیێ ل هەمبـەر وەدات و هەڤالێـن وی ڕاوەسـتا بووین، مـە گوهـداری دکـر.

مـن هنـد دیـت دەنگـەک ژ ناڤـا خەلکـی بلنـد بـوو و گـۆت: «بـژی پێشـمەرگە، بـژی کوردسـتان». ئێـدی تـە دگـۆت قـەی ئامـەد بـوو چیایەکـی ڤۆلکانـێ و تەقیـا. جادێـن ئامـەدێ هەژیـان و پێـل ب وێ حەشـامەتا خەلکـی کەفـتن. خەلکـی دەسـت ب مەشـا خـوە کـر و مـە هنـد دیـت، ب هـەزاران چـەک، دار، کێبـل بلنـد بـوون د دەسـتێ پۆلیسـێن سـڤیل دا، کـۆ وان خـوە دناڤـا خەلکـی دا بەلاڤکربـوون و ب شـێوەیەکی هۆڤانـە ل ژن و مێـران ددان و ب سـەدان خەلـک دخوینـێ وەرکـرن. لگـەل پێـلا ئێکـێ مـن دیـت دوو پۆلیسـا ژێهـەل دا دەرجکێـن شـارەڤانیا کەڤـن، جهـێ کـو وەدات ئایـدن و هەڤالێـن خـوە وەک مینبـەرێ ژ بـۆ ئاخفتنـێ بکارتینـا. وان هێـرش کـرە سـەر وەدات و هەڤالێـن وی. وەداتـی ژووردا هێـرش ئینـا سـەر وان

و هەردوو ل بەر بۆکسا د دەرجادا گرێل کرن. پاشی من دیت شەش پۆلیسێن مەزن ملێن خوە دا نە هەڤ و ب هەڤڕە هێرش برە سەر وی. وەداتی هێرش کرە سەر وان ژی و هندەک بۆکس و پێن لێدان، لێ هێزا وان زێدەتر بوو. دوماهیێ ئەو شیان وەداتی بگرن و دەستێن وی کەلەبچە بکەن. خەلک ب دەستان و پۆلیس ب چەک و داران، کەفتنە ناڤ هەڤ.

د ئەنجام دە بانکەک و ترۆمبێلەکا پۆلیسان هاتنە شەوتاندن و ب سەدان خەلک ژی برینداربوون. ب هەزاران ژی هاتنە گرتن و کەفتنە بەر ئەشکەنجا هۆڤانە. شەهید سامی ئەرەدنی[21] کو 9 پۆلیسان گرتبوو و هەر نەها ژی ب هۆڤانە لێددا، ڕەوشا وی گەلەک خراب بوو، من و حەسەن شەریف ئەو ڕاکر و ژ ناڤ وێ حەشامەتێ دەرێخست و د هندەک کولانکێن بەرزە ڕا مە ئەو گەهاندە کەمپێ.

کا ڤێجا ئەم بێینە سەر مەسەلا وەدات ئایدن، کانێ ئەڤ کوردێ ئەفسانەیی کیە و چارەنڤیسا وی چ بوو!

وەدات ئایدن ل ساڵا 1953 ل گوندەکێ قەزا بسملێ یا سەر ب ئامەدێ ڤە ژ دایکبوویە. ئەو کوڕێ مالەکا خانەدان و هەیی بوو. هەر د گەنجاتیا خوە دا کەسەکی مەرد و چاڤڤەکری بوویە. ڕۆژەکێ بابێ وی دبێژیتێ: کوڕێ من ئەو 12 تغارێن گەنمی منێن داینە ئالیەکی ژ بۆ ماڵا مەلایێ گوندی ببە. ئەو ژی دبێژیتێ باشە. ئەو دچیت گەنمێ خوە دپیڤیت و ماڵێن گوندی ژی دهەژمێریت، دبینیت کو، ئەگەر ئەو وی گەنمی ل سەر گوندی هەمیێ پارڤەکەت، هەر مالەکێ دوو جوال (گوونی) یێن گەنمی دگەهنێ. ئەو رادبیت هەر مالەکا گوندی دوو جوالا بۆ دبەت و دووا ژی بۆ مەلایێ گوندی دبەت.

پشتی هینگێ بابێ وی مەلای دبینیت و ژێ دپرسیت: سەیدا 12 تغارێن گەنمی من بۆ تە ڤرێکربوون ئەو گەهەشتنە تە؟ مەلا

دبێژیت: نەخێر تەنێ دوو جوال گەهەشتنە من. بابێ وەداتی ژی ئێڤارێ دبێژیتێ: وەدات من گۆتە تە 12 تغارێن گەنمی بدە مەلای، تە تەنێ دوو جوالێن داینێ! ئەو ژی دبێژیت: باب مانە هوین مرۆڤێن دیندار گەلەک بەحسا دادپەروەریێ دکەن. ئێ من ژی ب دادپەروەری گەنمێ پارڤەکری، مەلای ژی وەکی هەر مالەکا گوندی دوو جوالێن گەهە شتینێ.

وەدات د گەنجاتیا خوە دا ئەندامێ ڕێخستنا DDKD [22] بوو ژ بەر هندێ ژی دەمێ کۆدەتایا لەشکەریا 1980 ئەو تێتە زیندانکرن. پاشی پشتی دەردکەڤیت، ئەو دبیتە سەرۆکێ لقێ ئامەدێ یێ سەندیکایا مافێن مرۆڤان. ل دوماهیا مەها ئوکتوبەرا 1990 ل کۆنگرێ سەندیکایا ناڤبری ل ئەنقەرێ، ئەو پەیڤا خوە ب کوردی دخوینیت. هندەک ئەندامێن ترک دبێژنێ ب ترکی بخوینە. ئەو دبێژیت: ئەڤە زمانێ منە، ئەز چ زمانێن دی نزانم، ئەگەر هوون تێنەگەهەن بخوە وەرگێرەکی بینن.

پاشی ل سەر ڤێ ئاخفتنا ب کوردی، ئەو ل ئەنقەرە تێتە دادگەهکرن. ل دادگەهێ ژی پاراستنا خوە هەر ب کوردی دکەت. دادڤان دبێژیتێ: ئەم دڤی زمانی ناگەهەین، ب ترکی باخڤە.

ئەو جارەکا دی دبێژیت: ئەڤە زمانێ دایکا منە، ئەز بەس ڤی زمانی دزانم. ئەگەر هوون تێنەگەهەن بخوە وەرگێرەکی بینن. ئەحمەد زەکی ئوکچیئوغلو[23]، کو پارێزەرێ ویە و ئەو ژی ل وێرێ یە، ئەو ئاخفتنا وەداتی وەردگەرینیتە ترکیێ بۆ دادڤانی.

پشتی هینگێ وەدات دبیتە بەرپرسێ لقا ئامەدێ یا پارتیا کوردان HEP و دبیتە کەسەکی دیار و بەرنیاس ب کوردایەتی و مێرانیا خوە. ل رۆژا 7/5 /1991 هندەک کەسێن نەنیاس بهێجەتەکێ وی ژ مالا

وی دەرتێخـــن ل ئامـــەدێ. ڕۆژا 1991/7/7 تەرمـــێ وی ل بـــەر نهالەکـــێ ل دەڤـەرا مەعدەنـێ[24]، ل ناڤبـەرا ئامـەدێ و خارپێتـێ تێتـە دیـتن و پۆلیـس بـێ ڤەکۆلیـن ودووڤچـوون، تەرمـێ وی ل گۆڕسـتانا مەعدەنـێ دڤەشـێرن. هەلبـەت دڤـان ڕۆژان دا نووچەیـێ ڕەڤاندنـا وی و پاشـی شـەهیدکرنا وی، وەکـی برووسـکەکێ ل هەمـوو باکـوورێ کوردسـتانێ و ترکـی بـەڵاڤ بـوو. ژ بـەر کـو ئـەو کەسـەکی خۆشـتڤی و بەرنیـاس و کوردەکـی دلسـۆز بـوو.

دەولەتـا ترکـی هیـچ ڤەکۆلیـن و دووڤچوونـەک ل سـەر ڕەڤانـدن و شـەهیدکرنا وەداتـی نەکـر و ئـەو بـوو ئێکەمیـن قوربانـی، کـو پاشـی بناڤـێ (قوربانییێـن کـوژەر نەدیـار) هاتنـە تۆمارکـرن. پاشـی ژی ئـەڤ هێرشـا هۆڤانـە ل سـەر کەسـایەتیێن سیاسـی، ڕۆشـنبیری، جڤاکـی و بازرگانـی یێـن کـوردا بـەردەوام بـوو، تـا کـو سـاڵا 1997 هەژمـارا ڤـان شـەهیدێن ب ناڤـێ قوربانییێـن کـوژەر نەدیـار، گەهەشـتینە 17500 کەسـان. هەتـا نوهـا ژی هێشـتا دەولەتـا ترکـی دۆسـیەیێن ڤـان شـەهیدان نـە ئینانـە بـەر ڤەکۆلینـێ.

پشـتی دیـار بوونـا تەرمـێ وەداتـی ل مەعدەنـێ و بەڵاڤبوونـا نووچەیـا ڕەڤانـدن و شـەهیدکرنا وی، ئێـدی کـەرب و کینـا کـوردان ل باکـوور ل هەمبـەری دەولەتـا تـرک پێـل ڤـەددان و ب دەھ هـزاران خەلکـی ژ باژارێـن دی بـەرێ خـوە دانـە ئامـەدێ. وان ڕۆژان هەسـتێن کوردایەتـی و شوڕشـگێڕی و کـەرب و نەفرەتـا کـوردان، دەولەتـا ترکـی ئێخسـتبوو نـاڤ تـرس و لـەرزەکا مـەزن.

ڕۆژا 1991/7/10 ب دەھ هـزاران خەلکـی ب تۆمبێـل و پاسـا بـەرێ خـوە دانـە بـاژارێ مەعدەنـێ، ژ بـۆ ئینـان و ڤەشـارتنا تەرمـێ وەداتـی ل ئامـەدێ. وێ ڕۆژێ ئامـەد ببـوو مەیدانـا حـەشرێ نێزیکـی 200 هـزار کوردێـن دلشـەوات و کینگرتـی داڕژابوونـە ئامـەدێ. جـادە، کـۆلان، باخچـە، مەیـدان، بـازاڕ و هـەر جهـ ژ مرۆڤـان تـژی ببـوو. ئامـەد دکەلـی و برچکێـن

وێ بلند دبوون. وەکی دبێژن ل وی باژارێ هندێ مەزن تە دەرزیک هەلاڤێتبا نە دکەفتە ئەردی. هەلیکۆپتەرا و فرۆکێن جەنگی سیها خوە ل باژێری دکر.

وێ رۆژێ هێزەکا تیمێن تایبەت ئینان و لگەل لەشکەرێن دۆرا کەمپێ، ب ئێکجاری کەمپا مە دۆرپێچکرن و وەنەکرن چویچک ژی بفرێت. دەنگێ تەقێ ژ باژێری و جارنا ژی ژ هەلیکۆپتەرێن ل ئاسمانان دهاتە مە، چەند جارا مە هندەک هەڤالان بزاڤ کرن کو دبن سیمەیێ کەمپێ ڕا خوە پاڤێژین و خوە بگەهینینە ناڤ ئامەدێ، دا کو بزانین کانێ ئەڤە چ قیامەتە. لی هەر جار لەشکەرا و تیمێن تایبەت ب گەفا کوشتنێ ئەم دزڤراندینەڤە.

ترسەکا هندا مەزن کەفتبوو دلێ میت و لەشکەر و پۆلیسێن ترک، کو بەرپرسێ کەمپێ یێ میت، پشتی دەوامێ نەوێرا بچیتە مال ل باژێری، وی خوە هاڤێتە بەختێ سالح حەجی حسێن نوونەرێ مە یێ کەمپێ و گۆتێ: هیڤیدارم مە بپارێزن.

وێ رۆژێ دەما کو پێلێن مەزنێن خەلکێ کورد تابووتا وەدات ئایدن ل سەر دەستێن خوە بەرەڤ باشوورێ باژارێ ئامەدێ ڤە دبر، بۆ دەریێ ماردینێ و پاشی بۆ گۆڕستانا ئامەدێ، کو دکەڤیتە بەر شوورها کەلها ئامەدێ ل ئالیێ باشوور، هێزێن دەولەتا ترک ژ ئەرد و ئاسمانان هێرشی وی خەلکێ سڤیل کرن. ب سەدان کەس کەفتنە بن دەست و پیان.

ب دەهان کەس د شورها کەلها ئامەدێ دا فرین و کەفتنە خوارێ. ب دەهان کەس ب گوللەیێن تڤەنگ و دەمانجەیێن پولیس و لەشکەران و گوللەیێن رەشاشێن هەلیکۆپتەران شەهید و برینداربوون.

هەتا کو تەرمێ وەداتی هاتیە ڤەشارتن و خەلک ژ هەڤ بەڵاڤبووین، 11 کەس ژ خەلکێ سڤیلێ کورد هاتنە شەهیدکرن و ب سەدان ژی بریندار بوون. حامدێ مەلا عەبدلایێ تمۆخی[25] کو ئێک ژ نووژدارێن ئامەدێ بوو، دبێژیت: بریندار هند د زۆر بوون، کو پشتی دەمەکی دەزیێ دوورینا برینان ل ئامەدێ نەما و ئەم نەچار بووین ئێدی برینێن برینداران ب دەزیێ نۆرمالێ دروارا پەڕۆکی بدورین.

ئەڤ کریارا ڕەڤاندن و شەهیدکرنا وەداتی دەستپێکا قۆناغا هێرشەکا مەزن بوو، وەکی بەری نوکە مە ئاماژە پێدای، بۆ سەر کەسایەتیێن کورد، ژ ئالیێ ڕێخستنا ڤەشارتیا دەولەتا ترک ڤە، یا کو ب (ژیتەم) دهاتە نیاسین، کو پشتی هینگێ ژی ناڤێ وێ هاتە گوهڕین بۆ (ئەرگەنەکۆن)، کو پێکدهات ژ چەند کوژەرەکێن کو ژ ناڤ (پ ک ک) هاتبوون ڕادەستی دەولەتا ترک ببوون، لگەل چەند ئەفسەرێن لەشکەر و میتێ یێن مرۆڤکوژ. ئەڤرۆکە ئەو ڕێخستن، کو ل ترکی ب (دەولەتا تاری) ژی تێتە نیاسین، هێشتا مەزنتر بوویە و ل پشت پەردێ ئەو سیاسەتا دەولەتا ترکی بڕێڤە دبەت.

تورگوت ئوزال هینگێ سەرۆک کۆمارێ ترکی بوو. وی گەلەک جارا دیارکریە کو ئەو دبنگەهدا کوردە. دیسان ئەو سیاسیەکی زیرەک و خودان هزرەکا ڤەکری بوو. وی ل ساڵا 1991 گەلەک ژ وان یاسایێن ل دژی کوردان گوهاڕتن. دیسان ژی ل ساڵا 1993 وی دانوستاندن لگەل (پ ک ک) دەستپێکرن، ژبۆ ڕاوەستاندنا شەڕی و چارەسەرکرنا مەسەلا کوردی، لێ ڕێخستنا ئەرگەنەکۆنێ و هندەک سەرکردێن (پ ک ک)، د پشت وی ڕا شەڕ دەستپێکرەڤە و پاشی ژی ئوزال ل هەمان ساڵێ ب شێوەیەکێ گۆماناوی هاتە ژناڤبرن.

هەرچەندە دڤێ بوویەرا مەزنا ئامەدێ دا هەموو هێزێن ترکا چ هۆڤاتی نەما ل دژی خەلکێ سڤیلێ کورد بکارنەئینای، لێ ئوزال ل

سەر ڤی کارێ وان گەلەک تەنگاڤ بوو. پشتی وی گوهداریا ئاخفتنێن دەزگایێن بێتەلێ یێن بەرپرسێن وێ رۆژێ کری، بۆ وی دیار بوو کو پرانیا بەرپرسان یان دەست دڤی کارێ قرێژدا هەبوویە یان ژی رێدایە کو ئەڤ هۆڤاتیە بێتەکرن.

ژ ئەنجامێ ڤێ ژی وی وەزیرێ ناڤخوە مستەفا قەلەملی و خەیری قۆزاخچی ئوغلو، کو ئەو بەرپرسێ رەوشا ئاوارتە یا هەموو کوردستانا باکوور بوو و بنگەهێ وی ل ئامەدێ بوو.

ئوزالی ئەو هەردوو ژ کارێن وان دەرێخستن. ل سەر هندێ کو وان رەفتارەکا خراب لگەل خەلکی کریە. وی بڤی شێوەی گۆتبوو وان: «چەوا د رۆژەکێ دا وە 200 هزار مرۆڤ کرنە دوژمنێن مە››؟

خەیری قوزاخچی ئوغلوی گۆتبوو ئوزالی: راستە ئەز بەرپرسێ گشتیێ ڤێ هەرێمێ (باکوورێ کوردستانێ) هەمیێ مە، لێ هندەک هێزێن کو بەرپرساتیا وان ژ یا من گەلەک نزمترە، لێ ئەو نە دبن کۆنترۆلا من دانە (مەرەم ژێ ژیتەمە)، وان ئەڤ تشتە کریە. خەیری قوزاخچی ئوغلو ژی پشتی هینگێ د مالا خوە دا ل ئەنقەرێ ب شێوەیەکی گۆماناوی ژناڤچوو.

وەکی مە دیار کری ژی، ئەڤ رۆژا 1991/7/5 بو دەستپێکا قۆناغەکا هەری هۆڤانە د دیرووکا گەلێ کوردستانێ دا. کو نە دەستپێکا قرکرنەکا نۆرمال بوو، لێ ئەڤ قرکرنە گەلەک ب زانین و شارەزایی هاتبوو پلانکرن، لۆما د دەمێ 6 سالان دا دەولەتا ترک شیا 17500 کەسایەتیێن بژارە یێن کورد ژناڤ ببەت، بێی کو کوژەر شۆپەکێ یان دەکۆمەنتەکێ ل دووڤ خوە بهێلن. هەلبەت ئەڤ شەهیدێن هە سیاسیێن مەزن، رۆشنبیرێن مەزن، بازرگانێن مەزن وکەسایەتیێن

خـودان بانـدۆر بـوون. وەدات ئایـدن، موسـا عەنتـەر، محمـەد سـنجار، محسـن مەلیـک و بەهجـەت جانتـورک، چەنـد نموونەیـەک ژ وانـن.

دەولەتـا تـرک دزانـی کـو ئـەڤ کەسـایەتیە وەکـی سـتوونێن گەلـێ کوردسـتانێ نـە ل باکـوور و ئەگـەر ڕۆژەکـێ کـورد تشـتەکی بکـەن دێ ل سـەر ڤـان سـتوونا ئاڤاکـەن. ب نەهێلانـا وان ژی ئێـدی چ تشـتەکی کـوردی نەشـێت بێتـە ئاڤاکـرن. ئـەڤ ڕەوشـا تراژەدیـک و بێسـەروبەریا سیاسـی و ڕۆشـنبیری یـا ئەڤڕۆکـە ئـەم ل باکـوورێ کوردسـتانێ دبینیـن، پشـکەکا مـەزن ژێ ژ ئەگـەرێ ژناڤبرنـا ڤـان کەسـایەتی و ڤـان سـتوونێن نەتەوەیـی بوویـە.

ئاهـا هۆسـا ئـەو ڕۆژا کـو هێشـتا هەسـتا نەتەوایەتـی و کوردایەتیـێ ل باکـوور هـەی، ئامـەدێ د سـێ مەهـان دا دوو جـارا عەرشـێ دەولەتـا داگیرکـەرا ترکـی ژ بنـی دهەژانـد. لـێ مخابـن ئیـرۆ ژی ب هەڤکاریـا دەولەتـا تـرک و (پ ک ک) تشـتەک ل باکـوورێ کوردسـتانێ نەمایـە ب ناڤـێ کـوردی و کوردایەتـی.

(1) مەناف حامد ئەرتیسی ل ساڵا 1964 ل گوندێ ئەرتیسێ، ل دەڤەرا دۆسکی ژووری هاتیە دنیایێ. بەعسیا ل ساڵا 1978 گوندێ وان وێرانکریە و ئەو ل دێرەلوکێ ئاکنجی کرینە. ئەو ل ساڵا 1981 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنی و بوویە بەرپرسێ ڕێکخراوەکا پارتی. سێ جارا بدەستێ جاش و ئەمنا بەعسیا هاتیە گرتن. جارەکێ ژ وان ل فرقا زاخۆ گەلەک هاتیە ئەشکەنجەدان. ل ساڵا 1985 دەمێ کو قوتابیێ پێنجێ ئامادەیی بوو، ژ بەر ئەمنێ ڕەڤیە و بوویە پێشمەرگە ل بارەگایێ لقا ئێک و پاشی ساڵا 1987 بوویە بەرپرسێ ڕێخستنا ئێکەتیا قوتابی و لاوان ل لژنا گولان. 1988 ئاوارەی کەمپا موشێ بوویە. 1991 زڤریەڤە کوردستانێ و بوویە ئەندامێ لژنا ئامێدیێ. پاشی بوویە بەرپرسێ ئاسایشا ئامێدیێ. 1998 بوویە پەنابەر ل سویسرا. 2005 زڤریەڤە و بوویە ئەندامێ لقا 18 ل ئامێدیێ. 2008 چوویە ڤە سویسرا و نوکە ل وێرێ دژیت.

(2) بنێرە ل156 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(3) بنێرە ل212 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(4) گوندێ ئاڵەکان ب دووریا 11کلم دکەڤیتە باشوورێ باژێرێ گەڤەرێ، ل باکوورێ کوردستانێ

(5) بنێرە ل25 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(6) سالح حسێن عیسا، ل ساڵا 1945 ل باتیفا، دەڤەرا زاخۆ هاتیە دنیایێ. وی تا کو پۆلا چارێ ئامادەیی خواندیە. ل ساڵا 1962 بوویە

پێشمەرگە و کادر. ساڵا 1970-
1975 بوویە مامۆستایێ شوڕشێ و
ڕێڤەبەرێ قوتابخانا گوندێ دێمکا.
پشتی شکەستنا شوڕشێ ل ساڵا
1975 بوویە کارمەندێ پەروەردا
دهۆکێ. ل ساڵا 1976 دبیتە
ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی. ساڵا
1985 ئەمنا بەعسیا دەستێ خوە
ددانیتە سەر مال و خانی و تومبێل
و ملکێن وان. ئەو ژی دەردکەڤنە
ناڤ شوڕشێ و دبیتە ڤە پێشمەرگە
و کادرێ ڕێکخراوەکا پێشمەرگەی ل
لژنا زاخۆ. دوو برایێن وی بدەستێ
بەعسیا هاتینە شەهیدکرن. دیسان
برایەک و دوو کورێن وی یێن 12 و
13 ساڵی ل ئەنفالێن 1988 هاتینە
ئەنفالکرن و شەهیدکرن. 1988
ئاوارەی کەمپا ئامەدێ دبیت و
خەلکێ کەمپێ وی وەک نوونەرێ
خوە دهەلبژێرن تا کو 1991.
1991 دبیتە بەرپرسێ نڤیسینگەها
پەیوەندیێن پارتی ل ئامەدێ تا
کو 1995. ل 1995 دبیتە کارگێرێ
لقا ئێک و تا کو نوکە ژی هەرێ
بەردەوامە و ل دهۆکێ دژیت.

(7) مەحمود بەییک یان مەحمودێ
مەلا عەبدلایێ تمۆخی/خەرزی. ل
ساڵا 1958 ل ساسۆنێ ل پارێزگەها
باتمانێ هاتیە دنیایێ. خواندنا
سەرەتایی و ئامادەیی ل ساسۆن
و سلیڤانێ خواندیە. ل ساڵا 1979
پشکا پەرەوەردێ/ ئینگلیزی ل
زانکۆیا ئامەدێ خلاسکریە. پاشی
پشکا ئابووی ل زانکۆیا ئەسکی

شەهر خواندیە. ل ساڵا 2015 ماستەر ب کوردولۆژیێ ژ زانکۆیا ئارتوگلو یا ماردینێ وەرگرتیە. پەرتووکەکا چاپکری هەیە بناڤێ (شاهێ دەنگبێژان رەسۆ). ئەو ل ساڵا 1961 کەفتیە ناڤ خەباتا کوردایەتیێ. ل نیڤا ساڵێن 1970 ان بوویە کادرەکی ئەکتیڤ دناڤ ڕیخستنا کاوە دا. وی چەند ساڵا کارێ مامۆستایی یا ئینگلیز کریە ل ئامەدێ. چەند ساڵا ژی بەرپرسێ پشکا پەیوەندیان بوو ل شارەداریا ئامەدێ. نوکە ژی خانەنشینە و ل ئامەدێ دژیت.

(8) عومەر ئەحمەد سلێمان، ساڵا 1967 ل گوندێ میرگەتیێ، ل دەڤەرا بەرێ گارەی یا سەر ب سەرسنکێ ڤە هاتیە دنیایێ. ساڵا 1983 بوویە پێشمەرگە ل بارەگایێ لقا ئێک. پاشی هاتیە ڤەگوهاستن بۆ لژنا شێخان. ل ئەنفالێن 1988 گەلەک خەلکێ گوندێ وان تێنە ئەنفالکرن. لێ ئەو رزگار دبیت و ئاوارەی کەمپا ئامەدێ دبیت. ساڵا 1992 دبیتە پەنابەر ل ئەمریکا. ساڵا 2014 دزڤریتەڤە کوردستانێ و پشکداریێ د شەڕێ دژی داعش دا دکەت. ڕۆژا 16/ئادارا/2016 ل دەڤەرا سەرسنکێ وەغەرا دوماهی دکەت.

(9) بەهجەت نایف، ل ساڵا 1965 ل گوندێ بارهولێ، ل دەڤەرا باتیفا هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1977 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا پارتی و ئێکەتیا قوتابیێن کوردستانێ ژی. ساڵا 1985

دەما کو قوتابیێ شەشێ ئامادەیی
بوو، ژ بەر ئەمنا بەعسیا درەڤیت
و دبیتە پێشمەرگە و ئەندامێ لژنا
زاخۆ یا ئێکەتیا قوتابیێن کوردستانێ،
پاشی دبیتە بەرپرسێ لژنێ. د هەمان
دەم ژی دا سەرپەرشتێ قوتابخانا
گوندێ بارهولێ بوو. ل ئەنفالێن
1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ دبیت.
ل وێرێ ژی ڕۆلەکێ بەرچاڤ
دگێریت د مەسەلێن نەتەوەیی
دا. 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ و
دبیتە ئەندامێ میحوەرێ هیزاوا.
1992 پشکداری خولا نەهێ یا
کادران دبیت. 1993 دبیتە کارگێرێ
لژنا زاخۆ و بەرپرسێ ڕێخستنێ.
1996 دبیتە ئەندامێ لقا ئێک
و بەرپرسێ لژنا ئامێدیێ. شەڤا
11-1997/6/12 ل چیایێ لینکی ل
هنداڤی شێلادزێ ل دەڤەرا ئامێدیێ،
ب دەستێ چەکدارێن پ ک ک تێتە
شەهیدکرن. ئەو کەسەکی گەلەک
جامێر، مێرخاس و خوشتڤی بوو.
(10) شەعبان سادق نەبی، ل ساڵا
1956 ل گوندێ بابیرێ، ل دەڤەرا
بامەرنی هاتیە دنیایێ. وی تا کو
دووێ ناڤنجی خواندیە. ساڵا 1977
بوویە ئەندامێ ڕێخستنێن پارتی.
ساڵا 1981 دبیتە بەرپرسێ بەرگری
مللیێن گوندێ بابیرێ، پاشی دبیتە
پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا ئامێدیێ.
ئەو پێشمەرگەیەکی مێرخاس و
قارەمان بوو. ل ساڵا 1988 ئاوارەی
کەمپا ئامەدێ دبیت. ل ساڵا
1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ سەر

پێشمەرگاتیا خوە. ساڵا 1992 ب
دەستێ چەکدارێن پ ک ک، ل
کەلها شابانێ ل دەڤەرا باتیفێ تێتە
شەهیدکرن.

(11) عزێر حسێن زبیر، ل ساڵا 1963
ل گوندێ تویلەرێ ل دەڤەرا
کانیماسێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1979
دبیتە پێشمەرگە ل لقا ئێک ل
کۆماتەی. ساڵا 1981 دچیتە دگەل
ڕێکخراوا شەهید عەلی عوبەیدلا
یا سەر ب لژنا ئامێدیێ ڤە. ساڵا
1983 دبیتە ئەندامێ ڕێکخراوێ
و فەرماندێ مەفرەزێ. ساڵا 1986
دبیتە جێگرێ بەرپرسێ ڕێکخراوێ.
ساڵا 1988 پشتی شەهید بوونا
بورهان ئامێدی، ئەو دبیتە بەرپرسێ
ڕێکخراوێ. هەمان ساڵ ئاوارەی
کەمپا ئامەدێ دبیت. ساڵا 1991
دزڤریتەڤە کوردستانێ ل سەر کارێ
خوە یێ پێشمەرگاتیێ. ئەو د ژیانا
خوە یا پێشمەرگاتیێ دا سێ جارا
بریندار بوویە. نوکە ژی ئەفسەرێ
پێشمەرگەیە ب پلەیا عەقید و ل
دهۆکێ دژیت.

(12) خەتیب دیجلە ل ساڵا 1955 ل
ئامەدێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1970
وی لگەل کۆمەڵا DDKO (کۆمەڵا
ڕۆشنبیری و شوڕشگێڕیا ڕۆژهەلات)،
دەست ب سیاسەتێ کریە. ساڵا
1979 وی پشکا ئەندازیاریێ ل
زانکۆیا تەکنیکی یا ستەنبولێ
خلاسکریە. ئەو ل ساڵا 1980 چوویە
فلستینێ و لگەل ڕێکخراوا (فتح)
ا فلستتینی دەست ب مەشقا

لەشکەری کریە. ل ساڵا 1991 وەک نوونەریا پارتیا HEP بوویە ئەندامێ پەرلەمانێ ترکی. ل ساڵا 1994 ئەو لگەل سێ هەڤالێن خوە یێن دی ژ ئالیێ دەولەتا ترکی ڤە هاتیە زیندانکرن. پاشی ل ساڵا 2004 هاتنە بەردان. پشتی ئەو ژ زیندانێ هاتیە بەردان، گەلەک گوهڕین کەفتنە هەلویستێ ویێ سیاسی و ئێدی ئەو ل دژی مەسەلەیێن نەتەوەیی و کوردستانی دەرکەت. ب تایبەتی ژی ل دژی سەرخوەبوونا کوردستانێ و دەولەتبوونا کوردان. دیاربوو کو ئەڤ هەلوێستێ وی یێ ل دژی بنەمایێن نەتەوەیێن کوردان، ژ بۆ رازیکرنا دلێ دەولەتا ترک و پ ک ک بوونە.

(13) لەیلا زانا ل ساڵا 1961 ل سلیڤانا سەر ب ئامەدێ ڤە هاتیە دنیایێ. ئەو ژنا مەهدی زانایێ سەرۆکێ بەرێ یێ شارەداریا ئامەدێ یە، کو ل ساڵا 1980-1991 هاتبوو زیندانکرن ژ ئالیێ دەولەتا ترکی ڤە. لەیلا ل ساڵا 1991 بوو ئەنداما پەرلەمانێ ترکی وەک نوونەرا پارتیا HEP . ژبەر کو وێ سووندا پەرلەمانی ب کوردی خواند، وی دەمی وێ ب وێ سووندا خوە یا کوردی ل پەرمانێ ترکی، ترکیا هەمی تێکهەژاند و دەنگەکی مەزن ڤەدا. ل ساڵا 1994 ئەو و هەرسێ هەڤالێن خوە یێن پەرلەمانتەرێن پارتیا HEP خەتیب دیجلە، ئورهان دۆغان و سەلیم ساداک، ژ ئالیێ دەولەتا ترکی ڤە

هاتنە گرن. ل ساڵا 1994 دەما ئەو د زیندانێ دا بوو، ئەو ب سێ خەلاتێن جودا یێن ناڤنەتەوەیی هاتە خەلاتکرن، کو ئێک ژ وان خەلاتێ زاخاروف بوو، یێ پەرلەمانێ ئەورۆپا. ل ساڵا 2004 پشتی مایتێکرنا دادگەها ئەورۆپی د دۆزا وان دا، ئەو و هەرسێ هەڤالێن خوە هاتنە بەردان.

(14) فەیسەل داغلی ل سالا 1966 ل سلێڤانا سەر ب ئامەدێ ڤە هاتیە دنیایێ. وی پشکا وێژەیی ل زانکۆیا دیجلە ل ئامەدێ خواندیە. وی ل دوماهیا ساڵێن 1980 ان دەست ب کارێ رۆژنامەڤانیێ کریە. ئەو خودانێ 7 پەرتووکانە. 3 ژ وان ب ترکی نە و 4 ژی ب کوردی. ژ ساڵا 1994 ڤە ئەو ل ئەڵمانیا دژیت. ژ ساڵا 1996 ڤە کارێ دەکۆمەنتکاریێ دکەت ل سەر مەسەلێن گرێدایی کوردستانێ. نوکە ژی ژ بۆ دەزگایێ مەدیایێ رووداو کار دکەت.

(15) شێخ مەحمود یەشیل (شێخ مەحمودێ باخچە) ل سلیڤانا سەر ب ئامەدێ ڤە هاتیە دنیایێ. وی ل دبستانێن ئایینی خواندیە و پاشی بوویە مەڵا و دەرس دانە فەقیان. پاشی ل سلیڤان دکانا پەرۆکان ڤەکریە. ل ساڵا 1989 وەک ئەندامێ جڤاتا شارەداریا ئامەدێ هاتیە هەلبژارتن. ل ساڵا 2016 وەغەرا دوماهیێ کریە.

(16) جەزائیر سەرین خەلکێ لجێ یا سەر ب ئامەدێ ڤە یە. ل ئامەدێ

کارێ بەگردوورنێ (تەرزی) دکر. ل نیڤا ساڵێن 1990 ان ئەو بوویە ئەندامێ لقا ئامەدێ یا پارتیا DEP . ل ساڵا 1999 بوویە سەرۆکێ شارەداریا سوورا ئامەدێ. ساڵا 2003 خانەنشین بوویە. نوکە ل ئامەدێ دژیت.

(17) فازل سەعدی ئیبراهیم ماڵتایی، ل ساڵا 1960 ل ماڵتا ژووری/ دهۆکێ هاتیە دنیایێ. دەرچوویێ پەیمانگەها زانستێن ئیسلامی یە ل دهۆکێ. ل ساڵا 1986 بوویە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا دهۆکێ، ل ڕێکخراوا کۆماتە. ساڵا 1988 پشکداری د خولەکا ئەندازیاریا لەشکەری دا کریە. هەمان ساڵ ئاوارەی کەمپا ئامەدێ بوویە. 1991 دزڤڕیتەڤە کوردستانێ و ل راگەهاندنا لقا ئێکا پارتی ل دهۆکێ کار دکەت. ساڵا 1995-1996 ل ئاسایشا دهۆکێ کاردکەت. 1996-2001 دبیتە پێشمەرگە. 2008 دبیتە فەرمانبەر ل نڤیسینگەها پەرلەمانێ ئیراقێ ل دهۆکێ و تا نوها ژی هەر ل وێرێ یە.

(18) بنێرە ل213 پەرتووکا مە یا (ل ژێر سیبەرا چیا) بەرگێ - ئێکێ

(19) عابد میکائیل خەلیل، ل ساڵا 1966 ل گوندێ بۆتیا ل باکوورێ باژێرێ دهۆکێ هاتیە دنیایێ. ل ساڵا 1980 بوویە ئەندامێ ڕێخستنا نهێنیا پارتی. ل ساڵا 1984 پشتی هەڤالێن وان تێنە گرتن ئەو دبنە پێشمەرگە ل سنوورێ لژنا دهۆکێ. ل ساڵا 1985

دبیته بەرپرسێ لژنا ئێکەتیا لاوان و قوتابیان ل لژنا ئاکرێ. 1987 دبیته ئەندامێ لژنا ڤەکۆلینێ یا سەر ب لژنا ئامێدیێ ڤە. 1988 ئاوارەی کەمپا ئامەدێ دبیت. 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ سەر کارێ خوە یێ پێشمەرگاتیێ. ل ساڵا 1992 دبیته کارمەندێ ئاسایشا دهۆکێ. ل ساڵا 2006 دبیته ئەفسەرێ ڕێڤەبەریا ئیقاما دهۆکێ و نوکە ژی پلەیا وی عەقیدە و هەر ل وێرێ ل سەر کارێ خوەیە.

(20) دلشاد محەمەد سەلیم یوسف ل ساڵا 1973 ل گوندێ کێستە ل دەڤەرا کانیماسێ هاتیە دنیایێ. تا کو پۆلا پێنجێ سەرەتایی ل ماڵتا ژێری/دهۆکێ خواندیە. پاشی ل ساڵا 1985 لگەل بابێ خوە دەرکەفتیە ناڤ شوڕشێ. ل ئەنفالان ساڵا 1988 بوویە پەنابەر ل کەمپا ئامەدێ. ل ساڵا 1992 زڤڕیەڤە کوردستانێ و بوویە پێشمەرگە. ژ ساڵا 1995 تا کو نوها ل نڤیسینگەها نێچیرڤان بارزانی یا دهۆکێ کار دکەت.

(21) سامی محەمەد تاهر ئەرەدنی ل ساڵا 1960 ل باژێرێ کەرکوکێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1962 مالا وان دزڤریتەڤە ئەرەدنا، دەڤەرا بامەرنێ. وی خواندنا سەرەتایی ل ئەرەدنا و یا ناڤنجی ل بامەرنێ خواندیە. 1979/5/20 دبیتە پێشمەرگە. دەستپێکا سالێن 1980 ان لگەل پارتی گەل دچیتە رۆژاڤایێ کوردستانێ. ساڵا 1983 دزڤریتەڤە

باشووریێ کوردستانێ و پێشمەرگاتیا خوە ل رێکخراوا شەهید زۆراب ل بارەگایێ لقا ئێک بەردەوام دکەت. ئەو ئێک ژ پێشمەرگێن گەلەک زیرەک و مێرخاس بوو. 1988 ئاوارەی کەمپا ماردینێ دبیت. 1991 دزڤریتەڤە کوردستانێ سەر پێشمەرگاتیا خوە. ل ساڵا 1997 ل چیایێ مەتینا ب دەستێ چەکدارێن پ ک ک تێتە شەهیدکرن..

(22) DDKD کورتیا ناڤێ (کۆمەڵا کولتووری و شوڕشگێڕیا ڕۆژهەلاتە)، کو ل ساڵا 1977 ل ئامەدێ هاتە دامەزراندن، ژ ئالیێ هندەک کادرێن کو خوە وەک شوونگرێن ڕێبازا د.شڤان ددانە ناسین و ئەو نێزیکی سیاسەتا جەلال تالەبانی (ئێکەتی نیشتمانی کوردستان) بوون. ل کۆدەتایا 12 ئەیلولا 1980 ئەو ژی وەکی هەموو ڕێخستنێن دیێن کوردان هاتە گرتن و ئەندامێن وێ ژی هاتنە زیندانکرن. ل ساڵا 2012 جارەکا دی هندەک کەڤنە کادرێن ڤێ ڕێخستنێ، ل سەر هەمان ناڤ ڕێخستنەک دامەزراند.

(23) ئەحمەد زەکی ئوقچیئوغلو خەلکێ قەرەقوچانا سەر ب خارپێتێ/ ئەلەزیزێ ڤەیە. وی پشکا یاسا خواندیە ل زانکۆیێ و بوویە پارێزەر. هەر زوو ئەو کەفتیە ناڤ خەباتێن ڕۆشنبیری و کوردایەتی. ئەو ئێک ژ کادرێن ڕێخستنا کاوە بوو. ل ساڵێن 1974-1975 وی وەشانخانەیەک هەبوو ب ناڤێ Untem، کو

پەرتووک ل سەر کورد و کوردستانێ چاپ دکرن. ساڵا 1999 دەما عەبدلا ئوجەلان هاتە گرتن، ئەو وەک پارێزەرەکی خۆبەخش چوو گراڤا ئیمرالیێ ژ بۆ بەرەڤانیکرنێ ژ ئوجەلانی. لێ پشتی ئوجەلانی گۆتیە وی (ئەز دێ وێ کەم یا دەولەتا ترکی دڤێت و من نەڤێت تۆ تشتەکی بکەی یان بێژی کو کەربێن گەنەرالێن دەولەتا ترکی ڤەبن)، وی هینگێ خوە ژ پارێزەریا وی ڤەکێشا. هەر ل سالا 1999 وی کۆڤارەک ل ستەنبولێ دەرتێخست ب ناڤێ سەربەستی. نوکە ژی ئەو ل ئەلمانیا دژیت.

(24) مەعدەن یان مادەن باژێرکەکە دکەڤیتە سەر ڕێیا ئامەدێ-خارپێتێ (ئەلازیزێ). هەژمارا خەلکێ وێ 5164 کەسن. خەلکێ وێ کوردێن زازانە. سیاستمەدار و ڕۆشنبیرێ کورد نورالدین زازا خەلکێ وێرێ بوو. دیسان سترانا محەمەد عارف یا ب ناڤێ لاوکێ مەعدەنی ل سەر وێرێ هاتیە گۆتن.

(25) حامد بەییک کوڕێ وەلاتپارێزێ بناڤودەنگ مەلا عەبدلایێ تەوخی/ خەرزی یە. ل ساڵا 1960 ل ساسۆنێ ل پارێزگەها باتمانێ هاتیە دنیایێ. ساڵا 1987 پشکا نووژداریێ ل زانکۆیا چانکری خواندیە. پشتی هینگێ ل ئامەدێ کلینیکەکا نووژداریێ ڤەکریە و ل وێرێ کارکریە، تا کو ل ساڵا 2018 وەغەرا دوماهی کری.

2 ل ژێر سیبەرا چیا

ژ بیرەوەریێن شوڕش و بەرخوەدانێ

ژ بـەر کـو د بەرگـێ ئێکـێ یـێ (ل ژێـر سـیبەرا چیـا) دا، ئـەز نەشـیام وێنـا لگـەل چـاپ بکـەم، کـو ئەڤـە ژی بـۆ مـن تشـتەکی گەلـەک نەخـۆش بـوو. ژ بـەر کـو چاپکرنـا پەرتووکـەکا خەبـات و پێشـمەرگاتیێ بـێ وێنـە کێماتیـەکا مەزنـە. ژ بـەر هنـدێ مـن ڤیـا د ڤـی بەرگـێ دووێ دا ژمارەیـەکا بـاش یـا وێنەیـان چـاپ بکـەم.

ئـەڤ وێنەیێـن ل بـەر دەسـتێ وە یێـن هێـژا ژی، پشـکا هـەری مـەزن ژێ، ژ ئەرشـیفا مـن بخوەنـە، کـو منێـن بکامیـرا خـوە گرتیـن، یـان ژی یـێ بکامیـرا مـن هاتینـە گرتـن. پشـکەکا دی ژی ژ وان یـێ ب کامیـرا سـەیدایێ نجـم الدیـن یوسـڤی هاتینـە گرتـن. هنـدەک ژی حەمیـد نەجیـب تۆڤـی گرتینـە. یێـن مایـن ژی، کـو پشـکەکا کێمـن، مـن یێـن ژ ئینتەرنێتـی پەیداکریـن، کـو مخابـن ئـەز نزانـم کانـێ کـێ گرتینـە. ژ بـەر هنـدێ ژی داخـوازا لێبوورینـێ ژ خودانێـن وان دکـەم، کـو ئـەز نەشـیامە ناڤێـن وان پەیـدا بکـەم و ل ڤێـرێ ئامـاژێ پێبـدەم.

1

2

3

1 - بارەگایێ هێزا پشتەڤانیا لژنا ئامێدیێ، گوندێ بێشیلێ 1985 تاهر ئەحمەد هرۆری، نەهاتیە نیاسین، شەهید خالد توفیق ئامێدی، شەهید جەعفەر مستێ سندی، نجم الدین یوسڤی، شەهید جەبار محەمەد سندی، سالم جاسم بریفکانی و جەعفەر رەشید بێدهی

2 - بێوار کێستەیی، حەکیم مستەفا بابیری، ئەمێن عەبدلا تۆڤی، شەهید شڤان هرۆری و رزگار کێستەیی

3 - شەهید خسرو بامەرنی و سەلمان حەجی مەحمود بامەرنی

4

5

6

4 - نەهاتیە نیاسین، سەید سالح چەمسەیدی، قهار حەکیم کانیسارکی، جەمال عبدلا کانیسارکی و سەفەر عەبدلا ئەلکیشکی. روونشتی: نەهاتیە نیاسین، شەهید شەعبان غەفار

5 - بارەگایێ لقا ئێک زێوا شکان، رەمزی شەعبان، عبدالعزیز تەیب، فەتاح گولی و ئیحسان ئامێدی. روونشتی: فەهیم عەبدلا

6 - بارەگایێ لقا ئێک زێوا شکان، محەمەد سەلمان بێدهی، ئیدریس ئیسماعیل تروانشی، محەمەد بناڤی، رەمەزان ئالیخان، حسێن ئۆسمان (بابێ کۆڤانی) و د. هەژار رشید. روونشتی: عیسا بیگداودی، کەریم بامەرنی (بەهرۆز) و سیامەند مالتایی.

7

8

9

7 - ئەمین عبدلا تۆڤی، ئەحمەد حەسەن تروانشی، شەهید محەمەد سالح بۆتی، شکری نێروەی، د. رۆژ نوری شاوەیس و حەمید خواستی.

8 - بارەگایێ هێزا پشتەڤیان لژنا ئامێدیێ، بێشیلێ، عەلی عبدالغفور بناڤی، عومەر رەشۆ تروانشی، نجم الدین یوسڤی، سادق محەمەد عەلی هەدێنەی، سەید نوری چەمسەیدی، قهار حەکیم کانیسارکی و ئەحمەد مستەفا بناڤی. ڕوونشتی: حسێن عەبدلا تویلەری، شەعبان محەمەد بناڤی و شەهید سەعدی محەمەد حەسەن ئەلکیشکی.

9 - میرزا بۆزانی، شەهید سەبری بامەرنی، ئاری بامەرنی و سەدیق سەعدی زاویتەیی.

10

11

12

10 - بارەگایێ سەرۆک مەسعود بارزانی، کانیسارکێ/ دەڤەرا نێروە سالا 1986، حەمید نسری، سەلام حەمید، عبدالستار کورێمەیی، سەرۆک مەسعود بارزانی، وەسفی مایی، محەمەد سەلمان، حەجی چەلی، خۆشەڤی دووتازایی، لقمان تروانشی، نەهاتیە نیاسین، حالی دۆلەمەری. ڕێزا نیڤەکێ: شێخ بەشیر ئەترووشی، سەعید بامەرنی، حەسەن نوری، نەزیر رەزیکی، جەهوەر نەمر و شەهید محسن سەید عەبدلا ئامیدی. ڕیزا پێشێ: سیداد بارزانی، ستار ئامێدی، شەهید نزار محەمەد سلێمان خرابی، ناسر گۆیی (ابو عبدالله)، هشیار زیباری و د.محەمەد مەجید.

11 - ئامەد 1991، شەهید بەهجەت نایف بارهۆلی، رزگار کێستەیی، نجم الدین کێستەیی و شەهید شەعبان بابیری. ڕێزا پێشێ: نەزمی حەسەن بابیری، موسا فەق براهیم کێستەیی و سەباح بارهۆلی.

12 - چەمێ ئامەدێ سالا 1988. مالباتا مە لگەل نێزیکی 40 هزار خەلکێ دەڤەرا بەهدینان ژ بەر کیمیابارن و ئەنفالێن لەشکەرێ ئیراقێ، وەک پەنابەر دگەهنە کەمپا ئامەدێ ل باکوورێ کوردستانێ.

13

13a

14

13 - تەمەر ئەحمەد شاباز سرێشمەیی

13a - عەلی عبدالرحمن ئورەیی، حسێن جەمیل بناڤی، یاسین حەسەن کانیسارکی، حسێن ئەمین ئورەیی. ڕوونشتی: سەید حەمید مەجید دەرگەلکی، سالح محەمەد بێدهی، عەبدلا عەلی بێدهی، شەهید حەمدی بەگ شێلازی و سەعدی ئیبراهیم سەرەڕوویی.

14 - هونەرمەند سەعید گاباری

15

16

17

15 - گەلێ زلێ، سەر زێی، ڕۆژا 11.1.1988، پێشمەرگە بۆ ئەنجامدانا داستانا دێرەلوکێ کەتیە ڕێ. فوتۆ: حەمید نەجیب تۆڤی.

16 - گەڕا عەلی مەندا، دەڤەرا شخۆێ، گولانا 1986, ماجد بریفکی، ڕەشید حەسەن کێستەیی، رزگار کێستەیی، سەعید بامەرنی، شەهید تەیب ئەحمەد ئورەیی و نەزیر خالد ئورەیی.

17 - وێنێ بەرگی. حەسەن نوری، رزگار کێستەیی و بێوار کێستەیی.

17a

17a – حەسەن شەبیبە لگەل هەڤال شەمۆی (هرچێ لقێ)

18

18 - بێوار کێستەیی و شەهید ئیدریس جەرجیس (ئەحمەد کادر).

19

19 - هۆڕکی، دەڤەرا کێستە. فەق ئیبراهیم کێستەیی، حەسەن نوری، حەسەن شەریف، حەجی نەجاتی و زاروک ئیبراهیم رەشید کێستەیی.

20

20 - پێشمەرگێن ڕێکخراوا شەهید شەعبان غەفار، ل ناڤبەرا گوندێن پاسێ و باڕهۆڵێ ل خابیری دەرباز دبن. بهارا 1984. فوتۆ: رزگار کێستەیی.

21

21 - سەرۆک مەسعود بارزانی و رزگار کێستەیی. کۆنگرێ دەهێ یێ پارتی دیمۆکراتی کوردستان 1989.

22

22 - کۆنگرێ دەهێ یێ پارتی دیمۆکراتی کوردستان 1989. عومەر ئورەیی، قادر قەچاخ، جەهوەر نەمر، بەهجەت ئاڤدەل، رەمزی شەعبان، محەمەد تەیب، عبدالعزیز تەیب و محەمەد مەحمود. روونشتی: ئیحسان ئامیدی، ئازاد بەرواری، رزگار کێستەیی و فەرەج میرزا بێتناری.

23

24

25

23 - بارەگایێ سەرکردایەتیا پارتی دیمۆکراتی کوردستان، راژان رۆژهەلاتێ کوردستانێ ساڵا 1989, عومەر ئورەیی، سەنگەر دێرسمی، بەهجەت ئاڤدەل، رەحمەتولا نوسێبینی (سالحێ کۆکێ)، سەلام بایەزید و رزگار کێستەیی.

24 - رزگار کێستەیی، ل چلەیا شەهید سمکۆ ئامێدی 1989.

25 - کۆنگرێ دەهێ یێ پارتی دیمۆکراتی کوردستان 1989, ڕێزا پشتێ: نێچیرڤان ئەحمەد، جەهوەر نەمر، رەمزی شەعبان، فەتاح گولی، ابو عنتر و جەوهەر نامق تێنە نیاسین. ڕێزا نیڤەکێ: مەلا تاهرێ ڕەشاڤەی، شەهید خالد توفیق ئامێدی، دشێ زەیا، فەرەج میرزا بێتناری، عومەر خەنسی، عەلی گۆران، بەهجەت ئاڤدەل، سەلام بایەزید، رزگار کێستەیی و داخاز مەجید ئەفەندی. ڕێزا پێشیێ: خالد بانی، ئەمین گەڤەرکی، عبدالخالق بابیری. ناسح کێستەیی و شکری نێروەیی.

26

27

28

26 - رزگار کێستەیی ل سەر گۆڕێ شەهید پێشەوا قازی محەمەد و هەڤالێن وی ل مهاباد رۆژا 9.5.1990، کێلیێن گۆڕا ژ ئالیێ پاسدارێن ئیرانێ ڤە هاتینە پەلخاندن.

27 - رزگار کێستەیی ل مەیدانا چارچرا ل مهابادێ 9.5.1990

28 - سەمینارەکا پێشمەرگەی ل پشت گوندێ پیرەکا ل دەڤەرا زاخۆ، بهارا 1984. فوتۆ:رزگار کێستەیی.

29

30

31

29 - دیمەنەک ژ ئەنفالێن بەهدینان 1988 ل سەر سنوورێ باکوور و باشوورێ کوردستانێ.

30 - بارەگایێ لقا ئێک، زێوا شکان پایزا 1985, عبدالخالق بابیری، شەهید سمکۆ ئامیدی، ئیحسان ئامێدی، خەلیل هێتوتی و رزگار کێستەیی. روونشتی: نەهاتیە نیاسین، تەیار گەرماڤی، نەهاتیە نیاسین.

31 - گەلیێ دهێ. سالح عەبدلا کێستەیی، بێوار کێستەیی، رزگار کێستەیی و یێ ڕوونشتی حەسەن نوری.

32

33

32 - مالباتا مه (باب، دەیک، خوشک، برا، ژنبرا و برازا)، تازە بەعسیا سەرا مە ژ دهۆکێ دەرێخستنە و هاتنە ناڤ شوڕشێ ل گوندێ بابیرێ. هاڤینا 1985.

33 - بارەگایێ لقا ئێک پایزا 1985, ڕێزا پشتێ: نەهاتیە نیاسین، ئەمین حەجی عەلی بێدهی (ابو کاوە)، میکائیل تاها مایی، لقمان تروانشی، نەهاتیە نیاسین، عبدالخالق بابیری. ڕیزا پێشێ: تەیار گەرماڤی، ناسح کێستەیی، رزگار کێستەیی، شەهید محەمەد نەزیف بێتکاری و عومەر ئورەیی.

34 - شەڕێ سەرێ ئەرەدنا، چیایێ مەتینا 5.9.1987 , جەلیل عبدالرزاق بێتکاری، جەمیل قهار ئورەیی، سوبحی غەفار بێدهی، حەسەن عەلی بامەرنی و محەمەد قاسم بامەرنی. فوتۆ: رزگار کێستەیی

34

35

36

37

35 - بارەگایێ هێزا پشتەڤانیا لژنا ئامێدیێ، بێشیلێ 1985, عبدالخالق بابیری، شەهید خالد توفیق ئامیدی، سالم جاسم بریفکانی، شوڕش، مەلا سەعید ئامێدی، ئیحسان ئامێدی، شەهید جەبار محەمەد سندی، سەربەست بابیری، سەلمان حەجی مەحمود بامەرنی و حەسەن رەمەزان هەدێنەیی.

36 - سەر ڕووبارێ زێی پایزا 1985, ژپیاڤە: بێوار کێستەیی. ڕوونشتی: کەریم توفیق کێستەیی، رزگار کێستەیی و شەهید مەجید محەمەد بێتکاری.

37 -دهێ , عزێر تویلەری، سەعید ئەبابەکر بێدهی، شەوکەت حسێن دێریشکی و حسێن تروانشی. رێزا نیڤێ روونشتی: فەوزی میکائیل سەرەرویی و شەهید شکری هەسن چەلکی. ڕێزا پێشیێ: حەمید رەمەزان هەدێنەیی، نەزیر خالد ئورەیی، شەهید خسرو بامەرنی، شەهید سەعید چەلکی و ئۆسمان بناڤی.

38

39

38 - سەرێ بەراشێ 1984/4/10، ئامادەکارییێن چالاکیا لەشکەریا مێرگا هەلەفێ، ل هنداڤی ئاشەوا, رەمەزان مام سلی، حەجی رەسول تروانشی، ئیبراهیم حسێن بیدهی، رزگار کێستەیی، نەجیب بەگێ شێلازی، تەیب ئاشەوی، حەکیم ئورمانی، عەلی خەنسی، سەدیق سەعدی زاویتەیی، سەید سالح زاویتەیی، شەهید سەید براهیم زاویتەیی، 7کەس نەهاتنە نیاسین، ل دوماهیێ عادل سەرزێری.

39 - ل سەر فراڤینێ ل بارەگایێ لژنا ئامێدیێ گەلیێ بێشیلێ پایزا 1985, ژپیاڤە: سەفوەت دێریشکێ، نافع هروری ومەلا عەلیێ ڕاڤینی. روونشتی: خدر بابیری، عبدالخالق بابیری، بەهجەت بابیری، رزگار کێستەیی، بێوار کێستەیی، شەهید ئیدریس جەرجیس (ئەحمەد کادر)، تەیار کێستەیی، عزەت بناڤی و شەهید شەعبان بابیری.

40 - ئاری و کاژین سەلیم کێستەیی، سیرتێ دەڤەرا کێستە 1988

40

41

42

41 - گوندێ هێسێ پایزا 1985، عبدالخالق بابیری و تاها بامەرنی برینا شەهید بورهان ئامێدی دەرمان دکەن، نەهاتیە نیاسین، حەسەن حەجی عەلی بێدهی، مەجید ئورمانی، رەمەزان مام سلی، عبدالعزیز تەیب، ئۆسمان کێستەیی و ئۆسمان حەجی عومەر ئورمانی. فوتۆ: رزگار کێستەیی

42 - گوندێ سپینداریێ دەڤەرا چەمانکێ بهارا 1984. هەردوو ڕێخراوێن شەهیدان شەعبان عومەر و شەعبان غەفار، پشتی شەهیدێن چالاکیا مێرگا هەلەفیێ ڤەشارتین، ئامادەکاریا برێکەفتنێ دکەن.

43 - زێوکا سەر زێی پایزا 1985. عبدالخالق بابیری، شەهید مەجید محەمەد بێتکاری، ئۆسمان کێستەیی، نایف فەق براهیم کێستەیی، کەریم توفیق کێستەیی و بێوار کێستەیی.

43

44

45

44 - بارەگایێ لقا ئێک زێوا شکان . ڕێزا پشتێ: دەروێش سێرتی (نەزیر دەمر)، ڕەمزی کەریم، دەلیل ڕەمەزان و حکمەت عەلی زادە. ڕێزا پێشێ: شەهید سمکۆ ئامێدی، بەهجەت ئاڤدەل، عومەر ئورەیی و سەلام حەمید.

45 - ل ناڤبەرا گوندێن سیارێ و سپینداریێ دەڤەرا چەمانکێ بهارا 1984. رزگار کێستەیی، د. محەمەد حەسەن بۆتی و حسێن چەلکی

46 - رزگار کێستەیی، حەجی نەجاتی، حەسەن شەریف، نایف فەق براهیم کێستەیی و وەهاب تۆڤی.

46

47

48

49

47 - سیرتێ دەڤەرا کێستە 1988 عومەر ئورەیی، نێچیرڤان ئەحمەد، رزگار کێستەیی، موسا محەمەد ئورەیی، حەسەن شەریف، حسێن محەمەد ئورەیی. روونشتی: عەلی عبدالرحمن ئورەیی و نوری ئورەیی.

48 - نجم الدین کێستەیی و شەهید شەعبان بابیری، ل ناڤ کاڤلێن گوندێ بابیریێ یێ ل ئەنفالان هاتیە وێرانکرن.

49 - بارەگایێ لقا ئێک، دئامادەکارییێن داستانا دێرەلوکێ دا 1988 ژپیاڤە: شەهید سمکۆ ئامێدی، تەمەر رەمەزان، مەریوان، شکری نێروەی، سەعید کێستەیی، نجم الدین کێستەیی، محەمەد محسن و شەهید بورهان ئامێدی. روونشتی: ئەیوب قومری، عبدالخالق بابیری، مراد بامەرنی، جەهوەر ئەرەدنی و سەید نایف چەلکی.

50

50 - رزگار کێستەیی، بهارا 1984

51

51 - عبدالخالق بابیری برینێن شەهید سەعید چەلکی دەرمان دکەت، گوندێ هێسێ پایزا 1985. فوتۆ: رزگار کێستەیی

52

52 - پێشمەرگێن ڕێکخراوا شەهید سەعید سپینداری ل سەرێ چیایێ مەتینا ل هنداڤی بامەرنێ، ڕۆژا 26/گولانێ/1987 د ئامادەکارییێن داستانا فرۆکەخانا بامەرنێ دا

53

53 - شەهید حەمدی بەگێ شێلازی و مەجید ئورمانی 1984

54

54 - د.کەمال عوبەید و رزگار کێستەیی، 1987/9/13 چەمێن بێدهێ

55

55 - رزگار کێستەیی 1979 ل چیایێ زرکا ل ناڤ پێشمەرگەی بەری ببیتە پێشمەرگە.

56

57

58

56 - جەهوەر نەمر، محەمەد سەلمان سەرەرویی، فوئاد میرانی، نەهاتیە نیاسین، رەمزی شەعبان و ناسر گۆیی (ابو عبدالله).

57 - کۆمەکا پێشمەرگا ژ رۆژهەلاتێ کوردستانێ بەرب باشوورێ کوردستانێ ڤە تێن.

58 - عەمێ گراڤی

59

60

59 - نسرەت حاجی، د.ئەحمەد قەرەنی، مستەفا مزوری، شەهید سەعدلا ئاڤدەل، تەیار گەرماڤی، مەناف بامەرنی، شەهید رەئوف ئاکرەیی، بەهجەت ئاڤدەل، دەلیل رەمەزان و سەفوەت دێریشکی.

60 - بارەگایێ لقا ئێک. د. سەعید عەلی بریفکانی، مستەفا مزووری و جەعفەر مایی.

61 - راژان بارەگایێ سەرکردایەتیا پارتی. نەهاتیە نیاسین، نعمەت، رزگار کێستەیی، مامۆستا هەژار موکریانی، عبدالعزیز تەیب، شەهید فرەنسو حەریری و فەرەج میرزا بێتناری.

61

نەخشەیێن کارگێری یێن (6) قەزایێن پارێزگەها دهۆك

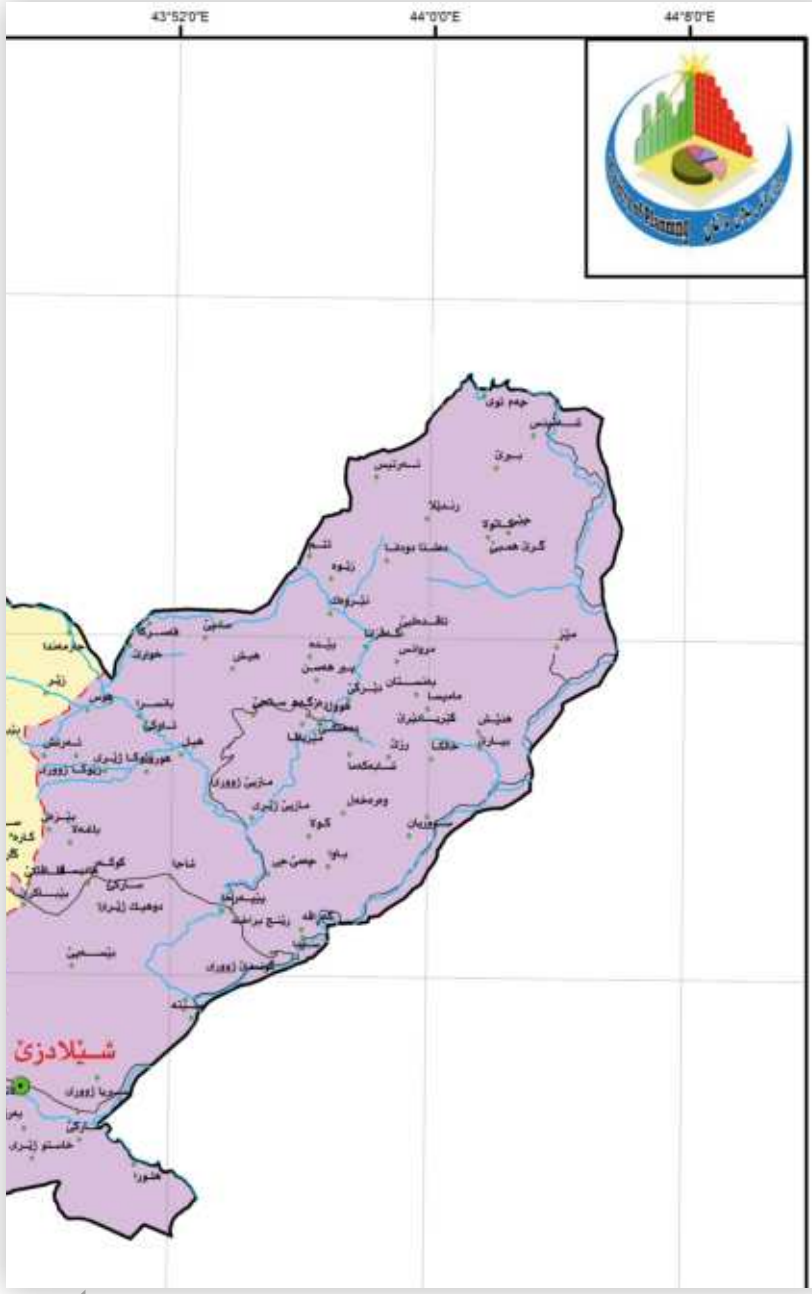

527
530

43°28'0"E
43°36'0"E
43°44'0"E
کانی ماسی
ئامێدی
دێرەلوک
چەمانکی

43°12'0"E
43°20'0"E
43°28'0"E
43°36'0"E
هورکی
بێلمێ
دهرار
کانی ماسی
گامێزرک
جیابی ئەنکەرا
یامەرفی
سەرسنگ
ئامێدی
جیابی گارە
چەمانکی

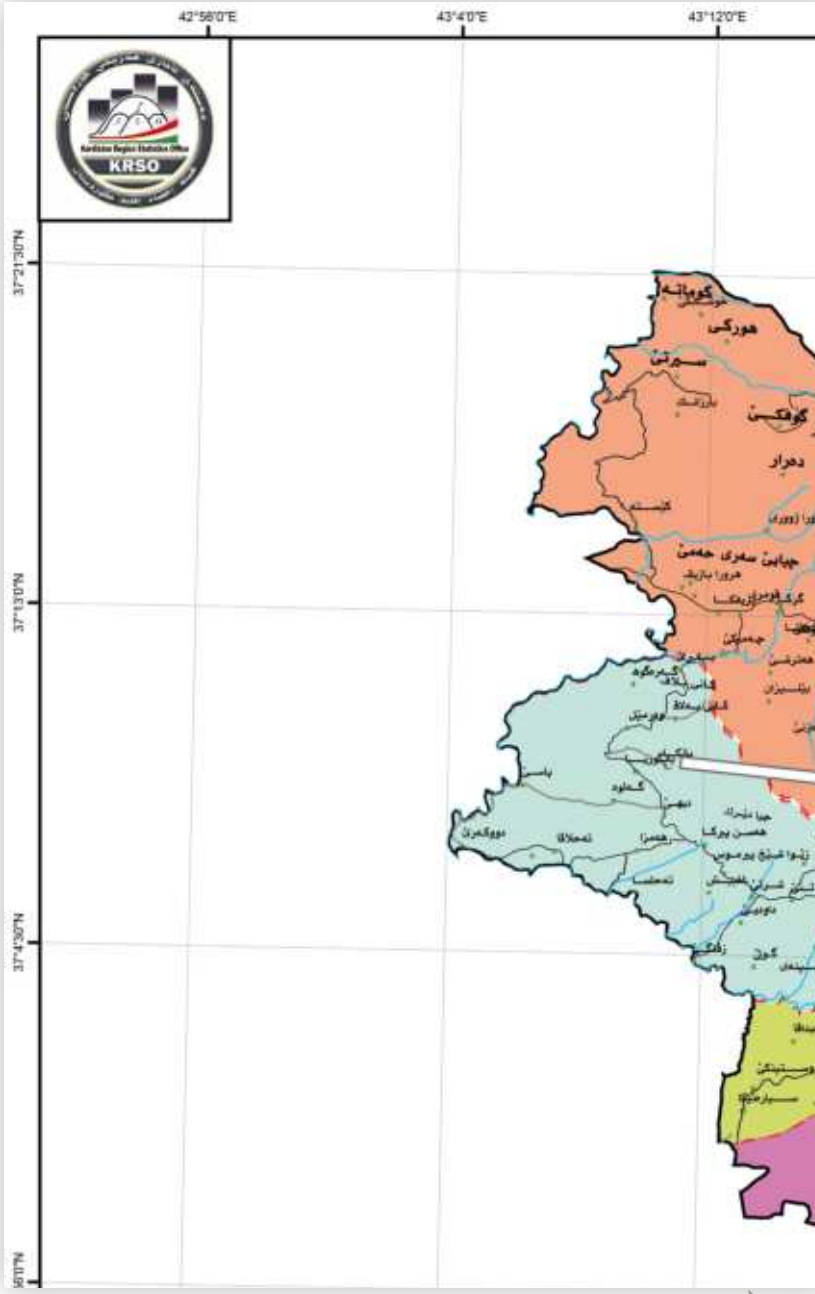
42°56'0"E
43°4'0"E
43°12'0"E
37°21'30"N
37°13'0"N
37°4'30"N
KRSO
گوڕانە
هورکی
سەرتن
گوڵکێن
دەرار
جیابن سەری جەمین
هەرێما بازێن
گەرگەرەزان
جەمین
سەیدان
گەرمکۆ
گەلەکان
گەلەکان سەلاح
قەرەتێل
باسک
گەلەوە
ئەمەر
جیا بەرک
هەسن بەرگا
زیوا شێخ بەرەوس
ڕەهمزا
ئەمەلاق
ئەمەلیا
دووگەرن
زاڤک
گەرن
سەیدان
دەوستینگن
سەیدان

شیلادزێ
43°52'0"E
44°0'0"E
44°8'0"E

نەخشین کارگێری یێ قەزا ئامێدیێ 2020

یامەرفی
سەرسنگ
ئامیدی
چەمانکی
جیابی کارد
وورددەکاری
سەنتەری ناحیە
گوند /کومەڵگە
رووبار
ریگا سەرەکی
ریگا لاوەکی
توخیبی ناحیە
توخیبی قەزا
ئامادەکرن و دەرهێنانا
ریفەبەریا ئامارا پارێزگەها دهوک / بەشێ (IT & GIS)
43°20'0"E
43°28'0"E
43°36'0"E

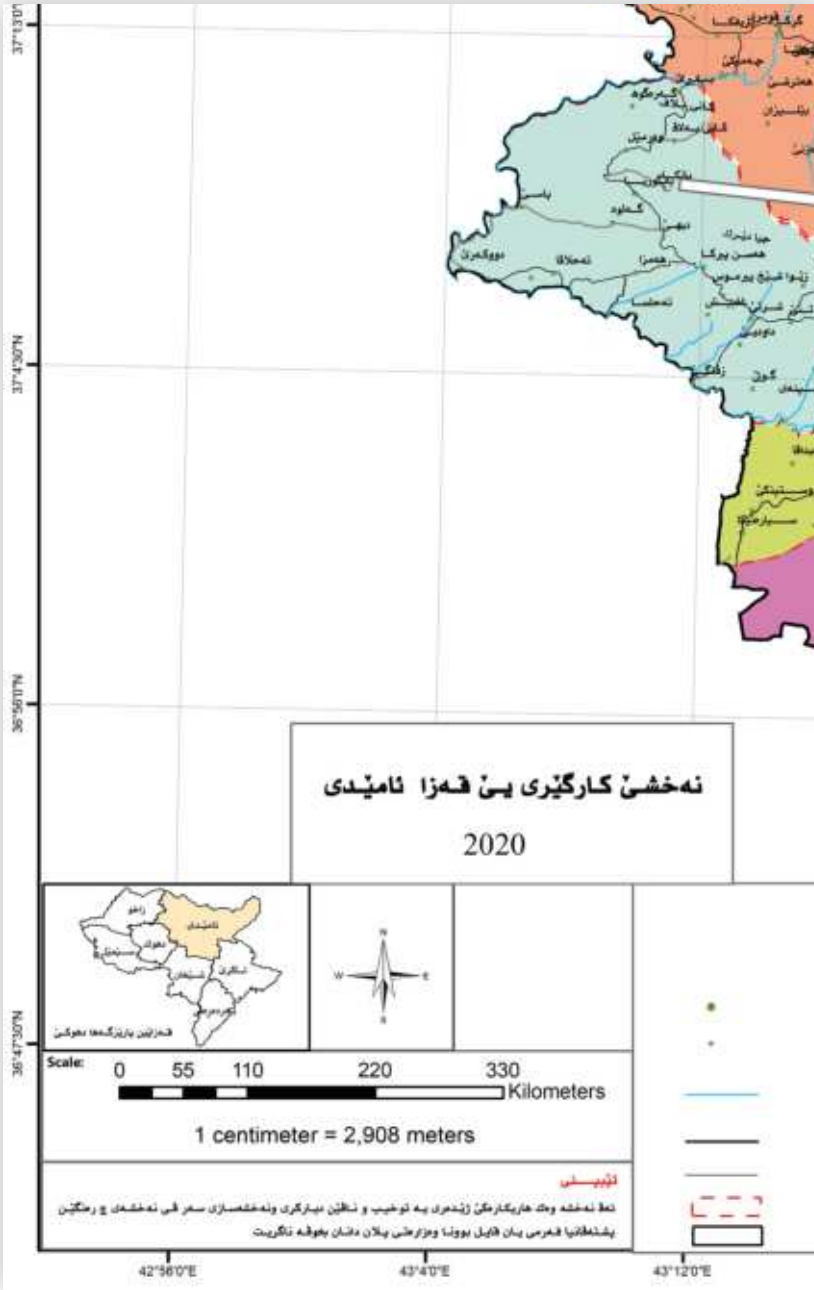
نەخشێ کارگێری یێ قەزا ئامێدی
2020
Scale:
0 55 110 220 330
Kilometers
1 centimeter = 2,908 meters
تێبینی
37°13'0"N
37°4'30"N
36°56'0"N
36°47'30"N
42°56'0"E
43°4'0"E
43°12'0"E

535
538

536 534
539

42°40'0"E
42°48'0"E
دهرکار
زاخۆ

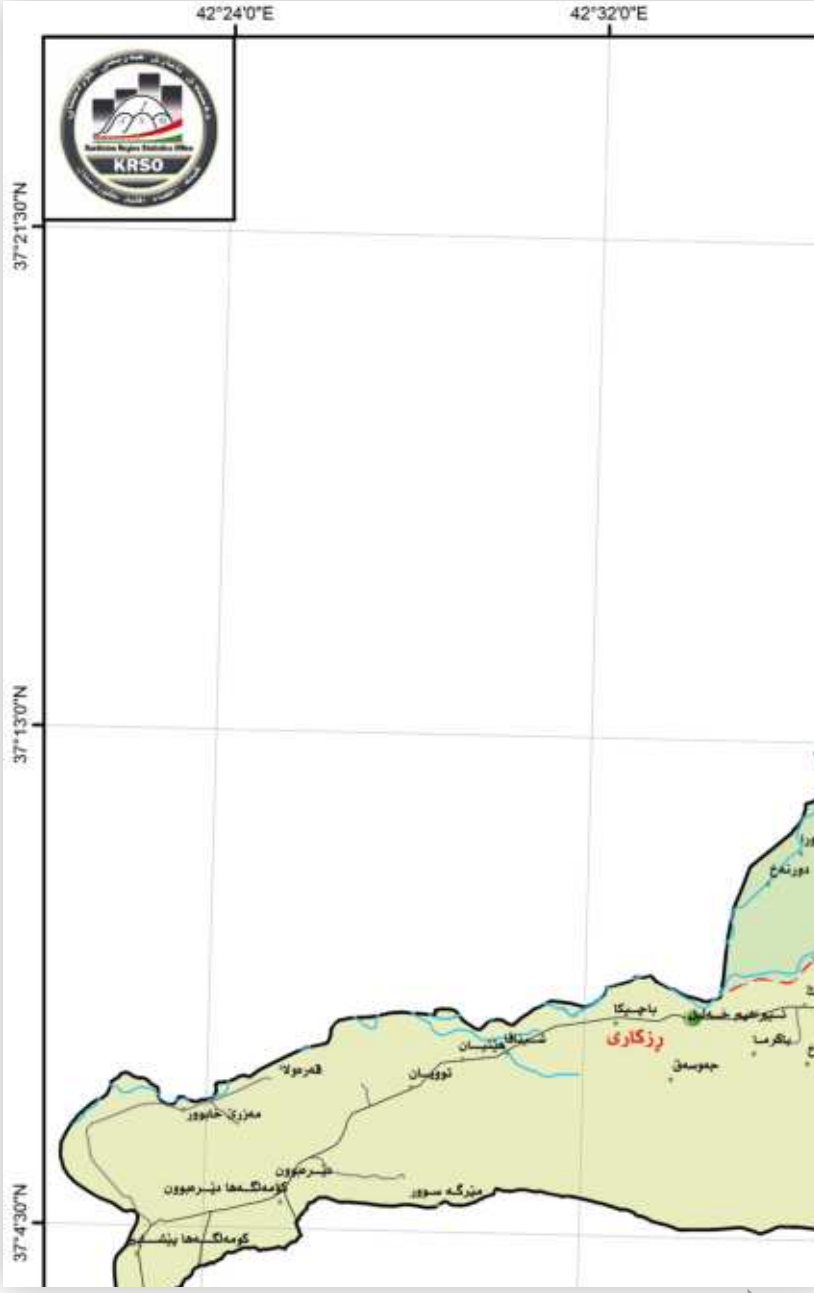
42°24'0"E
42°32'0"E
37°21'30"N
37°13'0"N
37°4'30"N
KRSO
ڕزگاری
باجیکا
جەوسەق
توویان
قەرەولا
مەزرەی خابوور
مێرگە سوور
دورنەخ

534

539

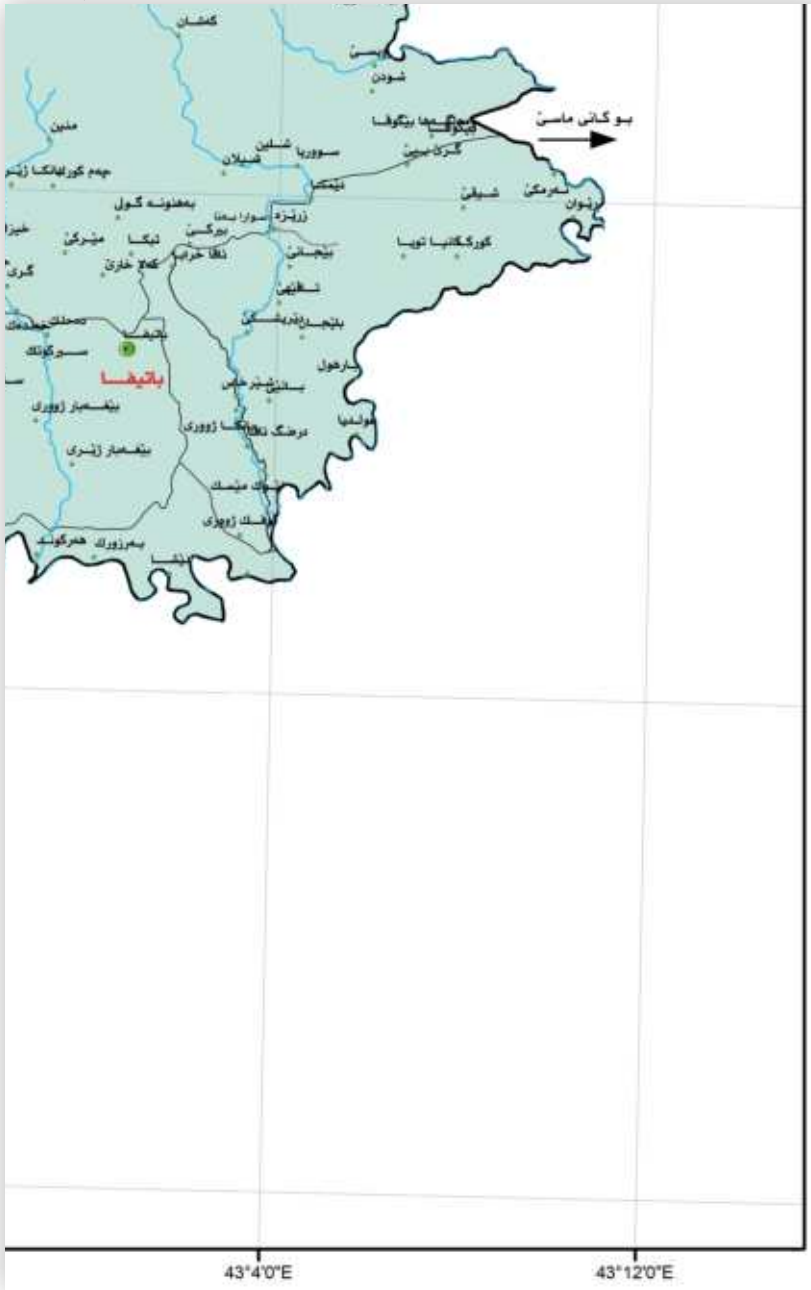

نەخشی کارگێڕی یێ قەزا زاخۆ 2020

535
540
538
دهرگار
نامادەکرن و دەرهێنانا
رێڤەبەریا نامارا پارێزگەها دهوك / بەشێ (GIS
42°48'0"E
42°56'0"E

دهرکار
زاخۆ
ووردەکاری
سەنتەری ناحیە
گوند /کومەڵگە
رووبار
ڕێگا سەرەکی
ڕێگا لاوەکی
توخمی ناحیە
توخمی قەزا
نامادەکرن و دەرهێنانا
ڕێڤەبەریا نامارا پارێزگەها دهۆک / بەشێ (IT & GIS)
42°40'0"E
42°48'0"E

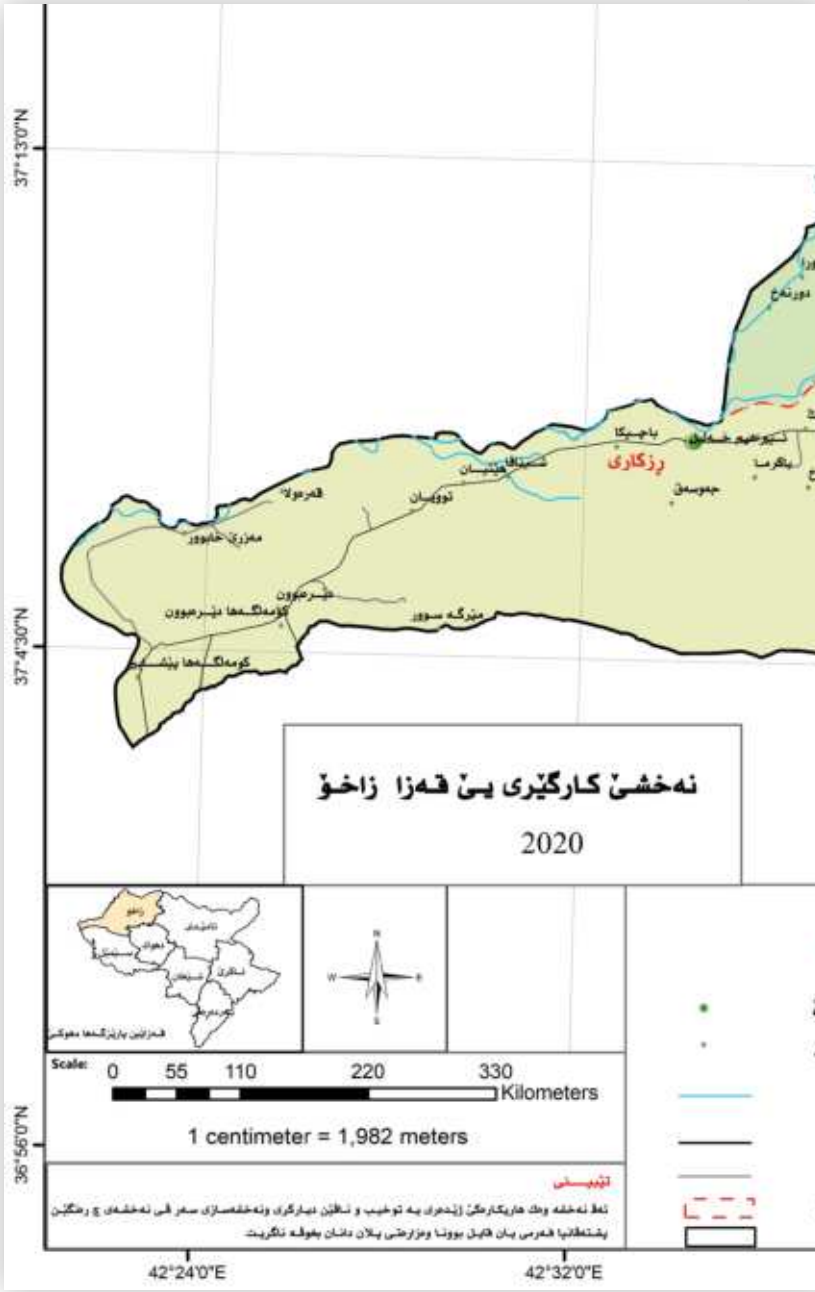
نەخشێ کارگێری یێ قەزا زاخۆ
2020
ڕزگاری
باجیکا
جموسەق
توویان
قەرەولا
مەزرای خابور
مێرگە سوور
Scale:
0 55 110 220 330
Kilometers
1 centimeter = 1,982 meters
تێبینی
37°13'0"N
37°4'30"N
36°56'0"N
42°24'0"E
42°32'0"E

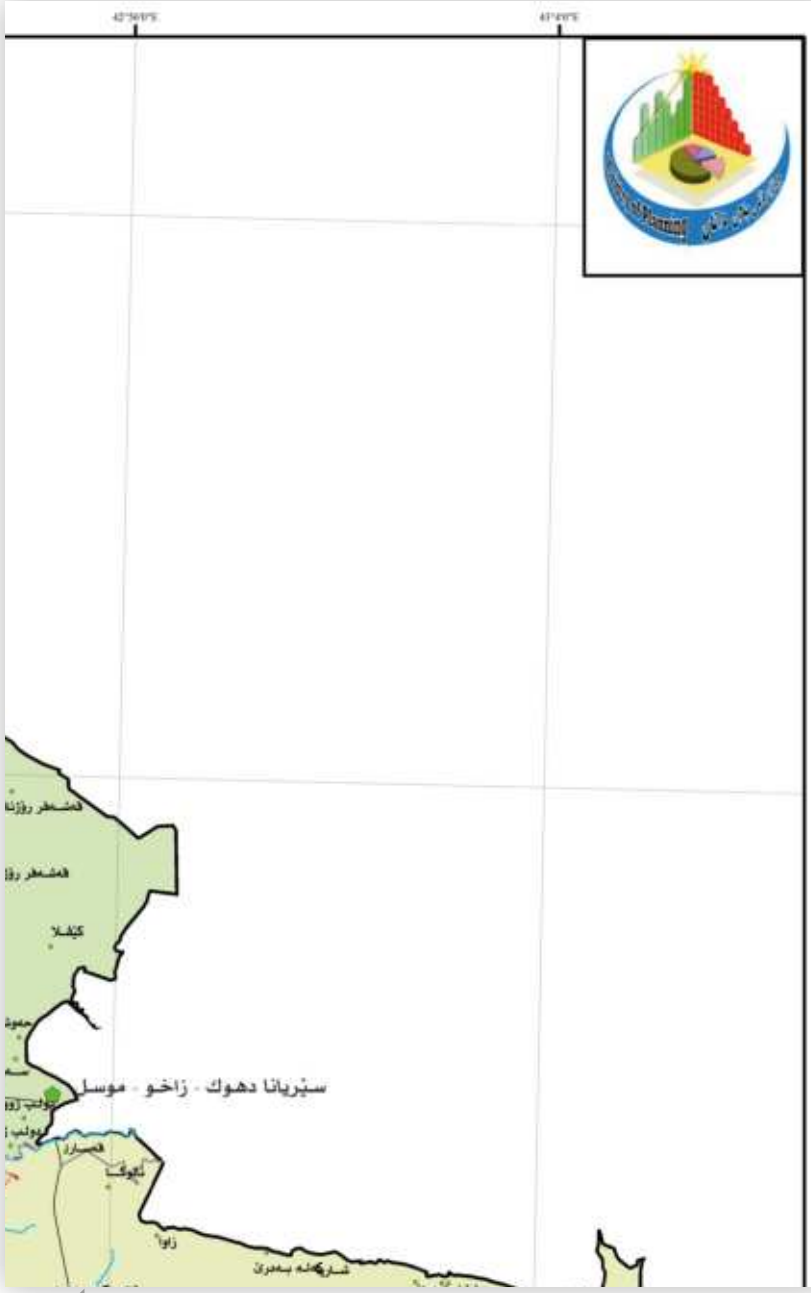

543
546

سێمێل

باتێل
ترکزا
هاجیا
ناسیهن
قەرقیر
باقیا
گرشین
کومەلگەها گرشین
گر توسمان
کومەلگەها بەوەردن
جیمەنیا
مال هەسن
باقوس زێری
باقوس زووری
باستکن زووری
کومەلگەها باستکن
گرمش
باستکن زێری
سیلاو
شەکرکا
باترشا
کومەلگەها موهلیس
موهلیس
سەرینا
سەرشور
کومەلگەها سەرینا
تەزیست
گولیمسی
ماڤان
گەردیس
کومەلگەها گرن گەورن
بەدەلیا
قەسر تیزدین
جەلوان
کومەلگەها خرب دیم
حەزاز
کڤل دریز
هونس
خرب مالک
جوبەلیس
تریە لسین
کزیبا
قەدن حسین
باڤیر
هەورنسک

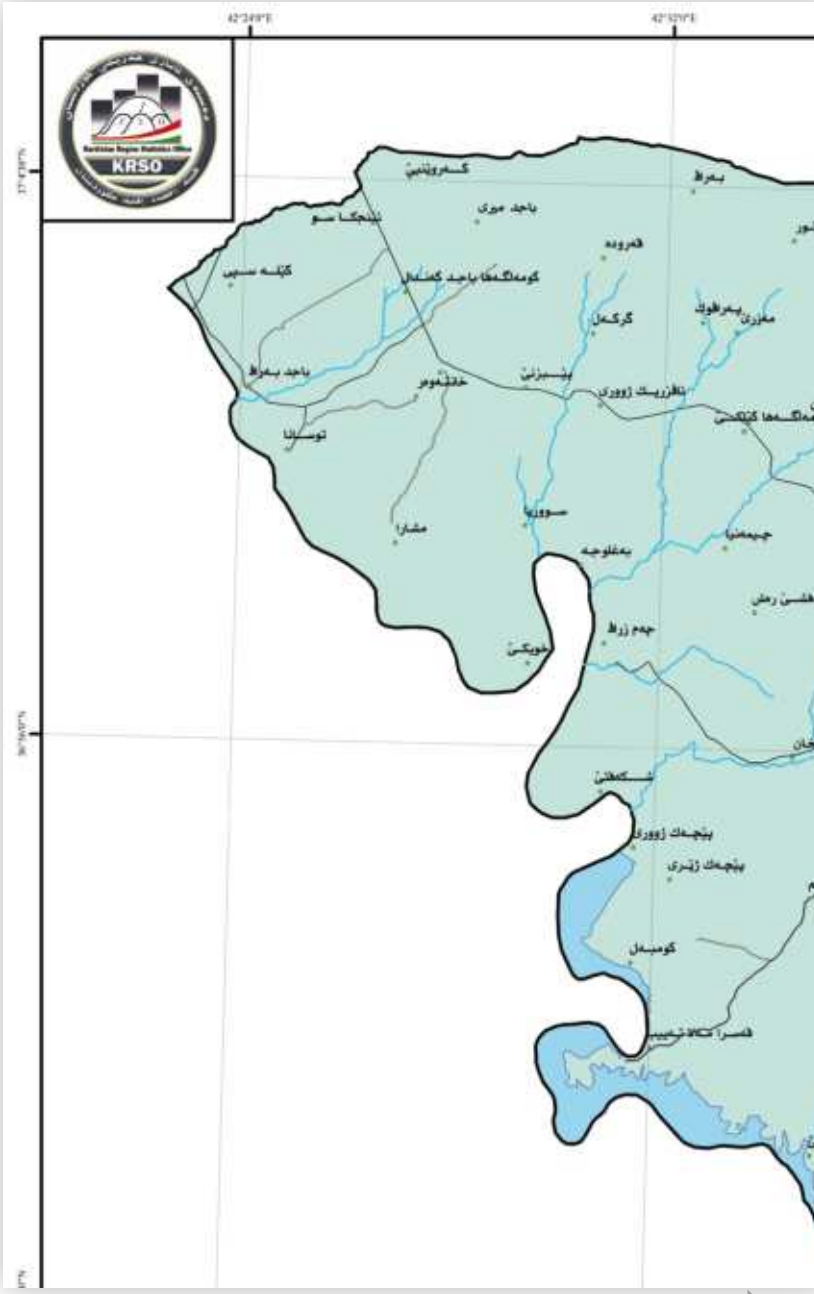
KRSO
42°34'9"E
42°52'0"E
باجد موری
قەروەنە
گرکەل
باجد بەرەو
خەتەمور
توسارا
مشارا
سوورە
بەغلوجە
جیمەنیا
جەم زرە
چوبکن
بیچەك زووری
بیچەك زێری
گومەل

سیریانا دهوك - زاخو - موسل
فایده
42°56'8"E
43°4'0"E

543

548 546

نەخشێن کارگێری یێن قەزا سێمێل 2020

نەخشە کارگێری یێ قەزا سێمێل 2020

نەخشی کارگێری یی قەزا سێمێل 2020

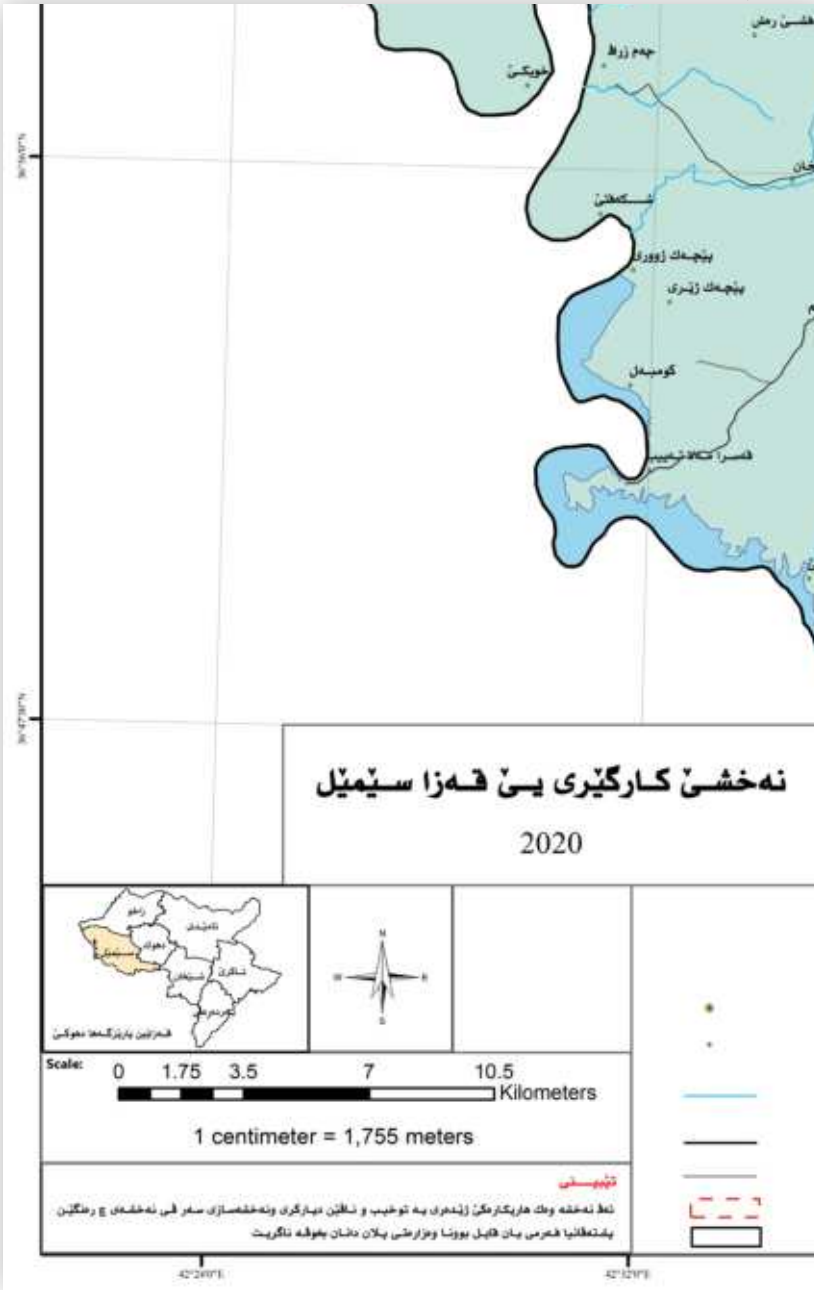

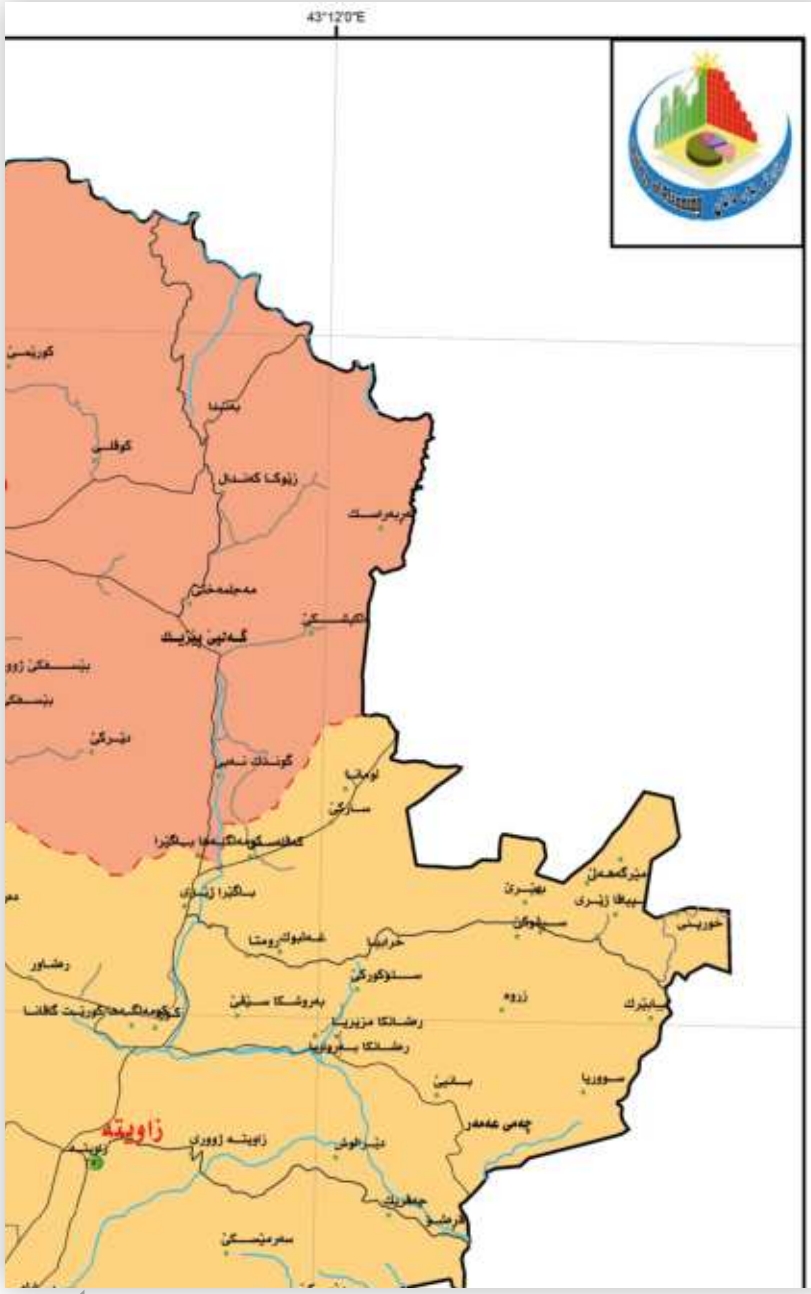

551
554

42°56'0"E
43°4'0"E
سانگیش

42°56'0"E
باڤا
گوند کوسە
باسمکا
باجلی
جەم تری
خرخەمکا
زورفا زێرە
نیکەسلا خەلیور
سەرتاقکن
تەرەدا
تلاکرو
رەو گەرم
نوزماڤا
تەلشکن
کەلەزك
زیتکا زەرهەوا
جەران
زیوکا عەمبو
دەرگەلا شێخا
مرجین
تەلشەك
تەلەدرا
شاوریتیرو حەمیرا
باڤە سورا
باڤوخکن زێرین
گەلتەبەگن
تالەمکینا
باڤوخکن زەوری
بەشکی
بوترشی
زیوە شەفیق
بیرهەشك خەرابە
بیرهەشك
خازیڤا
بوتیا
ئینڤا نوی
باخرنیف
باکوز
گەرمڤا
بیرەسەرا
زرکا
گەرنا قەسروك

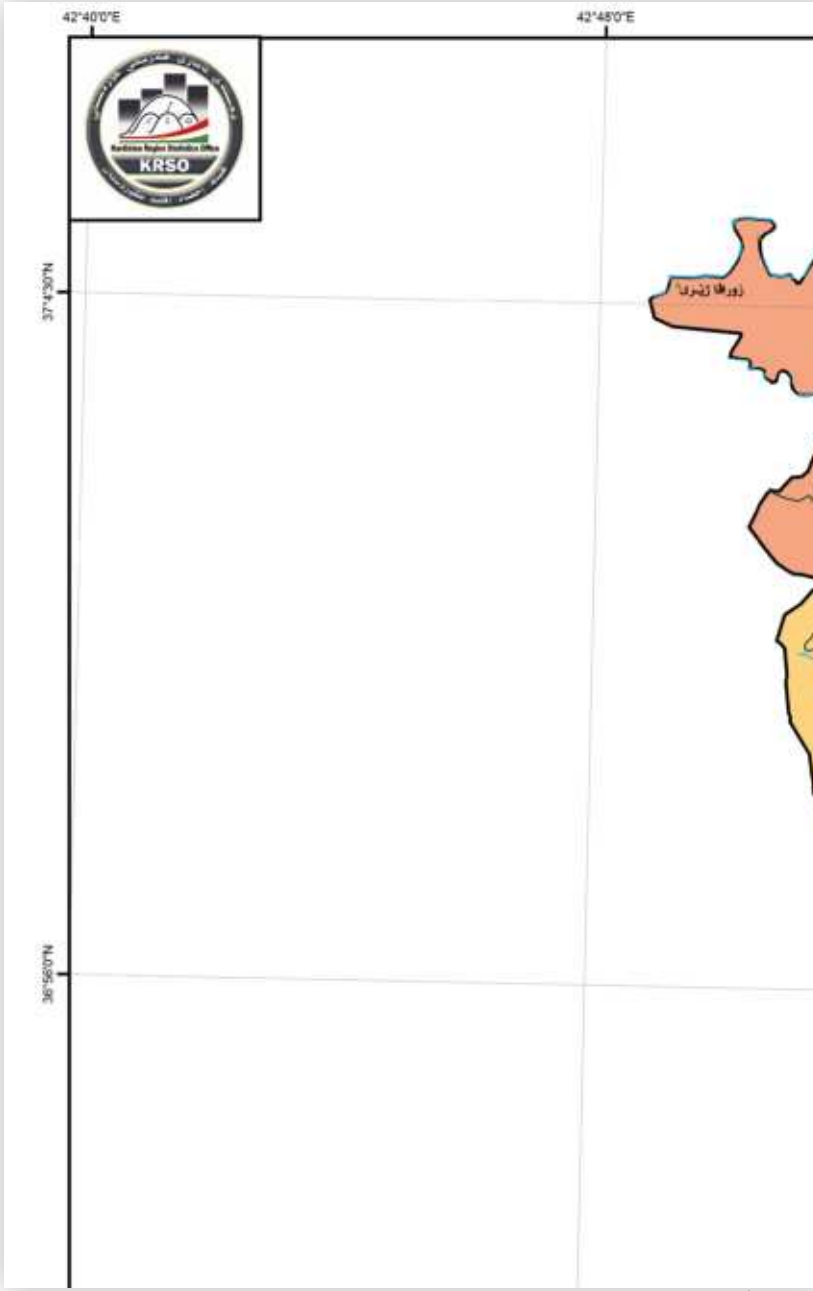
42°40'0"E
42°45'0"E
37°4'30"N
36°56'0"N
KRSO

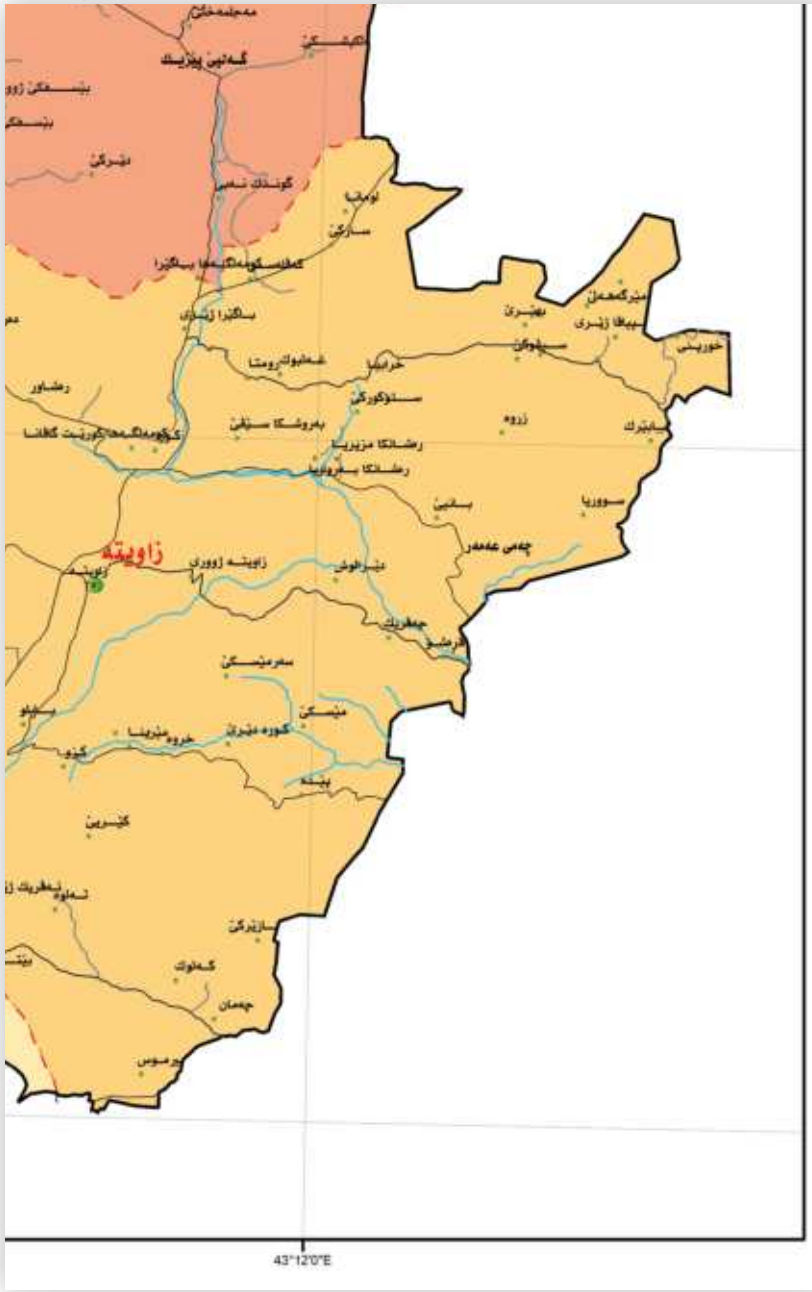
550
555
زاویتە
43°12'0"E

43°4'0"E

ووردەکاری
سەنتەرێ ناحیێ
گوند /گومەنگەه
روویبار
ڕێکا سەرەکی
ڕێکا لاوەکی
توخمێن ناحیێ
توخمێن قەزا
ئامادەکرن و دەرهێنانا
ڕێڤەبەریا ئامارا پارێزگەها دهۆک / بەشێ IT & GIS
42°56'0"E

نەخشین کارگێری یێ قەزا دهۆك 2020

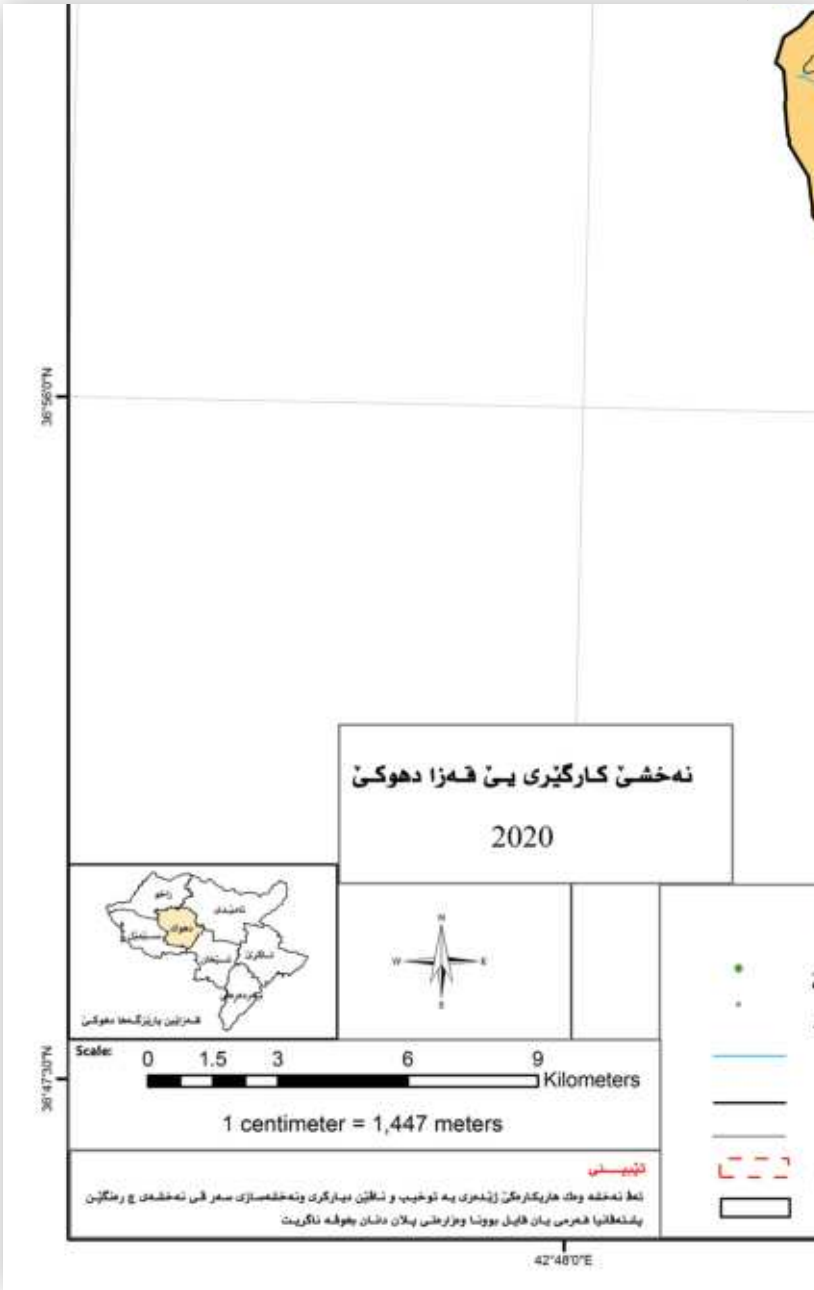

43°28'0"E
43°36'0"E
36°50'0"N
36°47'30"N
36°45'0"N
خورتا معزن
خورتا بچووك
سەرکاف
باسکەبێزن
مێرگەسپین
دەکان
گەلارا
میتکا ژێری
میتکا ژووری
کەندی
جەم ئەرزن
کانی کول
کانی قەلا
کەمن
گرزەنگل
گەشروك
باجلا کەفن
باجلا سەرکەفرولا
ئاشکەن
مەلا بروان
گۆمەلکەها جەرە
زینافا غازی
زینافا سەری
شیەکا ژێری
گەرمیشان
دریا
بەرسوب
توسپ
خەتارا
مەلکیشان
بەرگر
بەسلا ژووری
بەسلا ژێری
بەسلا تیرزنە هەرکی

43°20'0"E
43°28'0"E
ئەتروش
باعەدری
نیسکێن

43°12'0"E
43°20'0"E
کەتروش
باعەدری

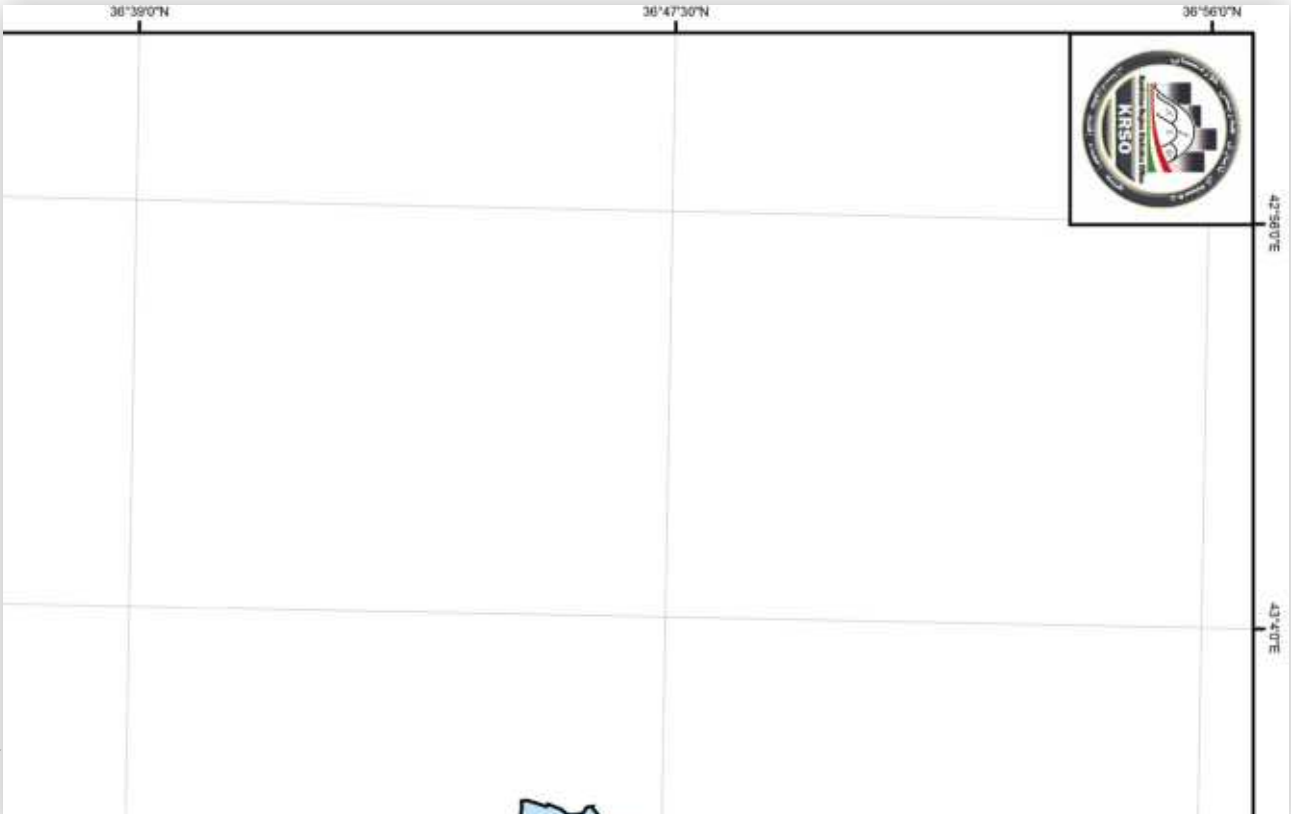
42°56'0"E
43°4'0"E
36°56'0"N
36°47'30"N
36°39'0"N
KRSO

نەخشە کارگێری پێ قەزا شێخان 2020

559
564
562
باعەدری
نیسکێ
زێلکان
نامادەکرن و دەرهێنانا
ڕێڤەبەریا نامارا پارێزگەها دهوك / بەشێ (GIS
43°20'0"E
43°28'0"E

باعەدری
نەخشی
ووردەکاری
سەنتەری ناحیە
گوند /کومەڵگەی
رووبار
ڕێگا سەرەکی
ڕێگا لاوەکی
توخیبی ناحیە
توخیبی قەزا
نامادەکرن و دەرهێنانا
ڕێڤەبەریا نامارا پارێزگەها دهوك / بەشێ (IT & GIS)
43°12'0"E
43°20'0"E

نەخشی کارگیری یی قەزا شێخان 2020

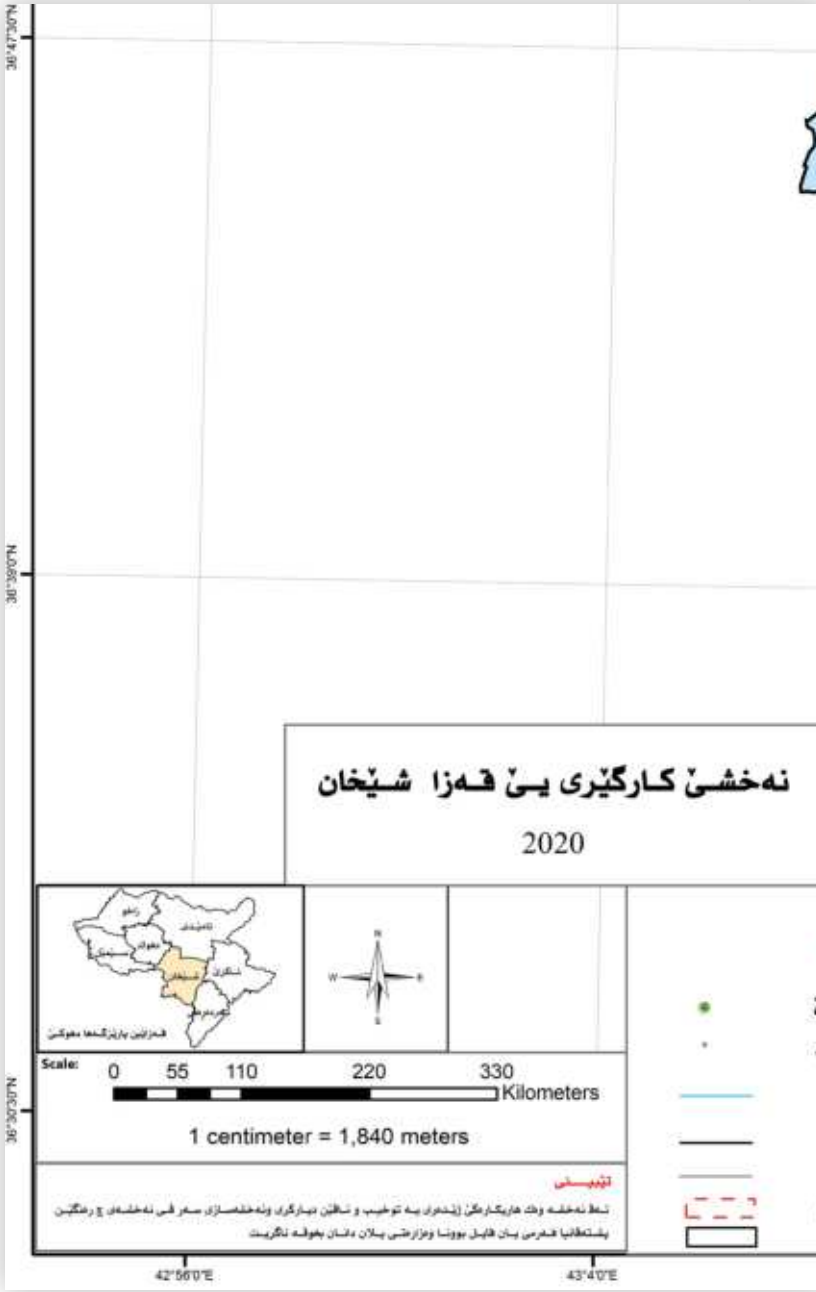

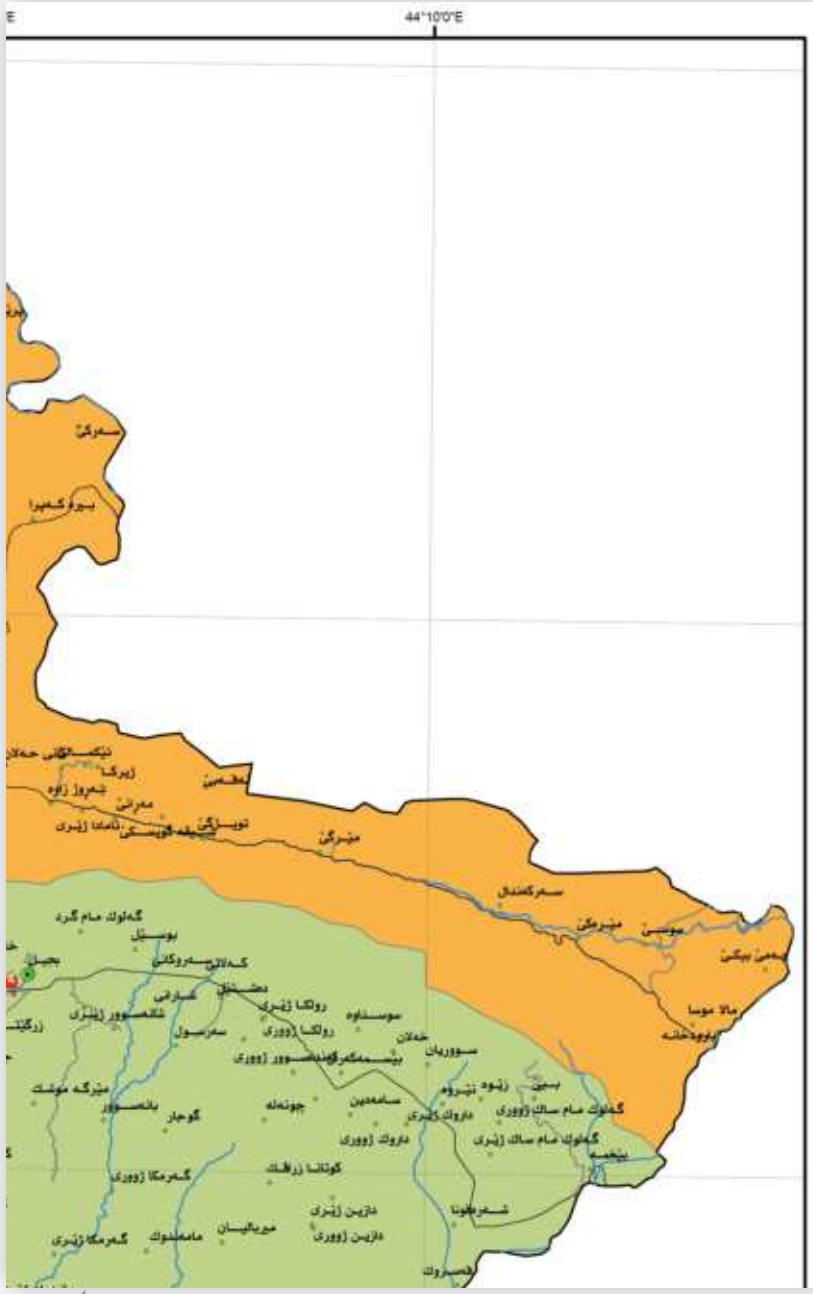
44°10'0"E
E
سەرگێ
بەرکەمیرا
زیرگا
شەروز زاوە
مەرانی
تامانا زێری
تویسرگێ
مێرگێ
سەرکەندال
مێرگێ
موسێ
بەمین بیگێ
مالا موسا
گەلوک مام گرد
بوستل
بجیل
کەلاتی سەروکانی
بەشتەل
گەلارنی
شاقەسوور زێری
سەرسول
رولکا زێری
رولکا زووری
موستاوە
خەلان
سووریان
بیشەمەگەرەقەنیقەسوور زووری
مێرگە مونک
بانەسوور
گوجار
جونەلە
سامەدین
زەوە
نیروە
بەمین
گەلوک مام ساک زووری
داروک کەنری
داروک زووری
گەلوک مام ساک زێری
گەرمکا زووری
کوتانا زرفک
دازین زێری
دازین زووری
شەرەفونا
مورەلیان
مامەلدوک
گەرمکا زێری
قەسرووک

43°50'0"E
44°0'0"E
ئاکرێ
بێخێل
گردەسێن

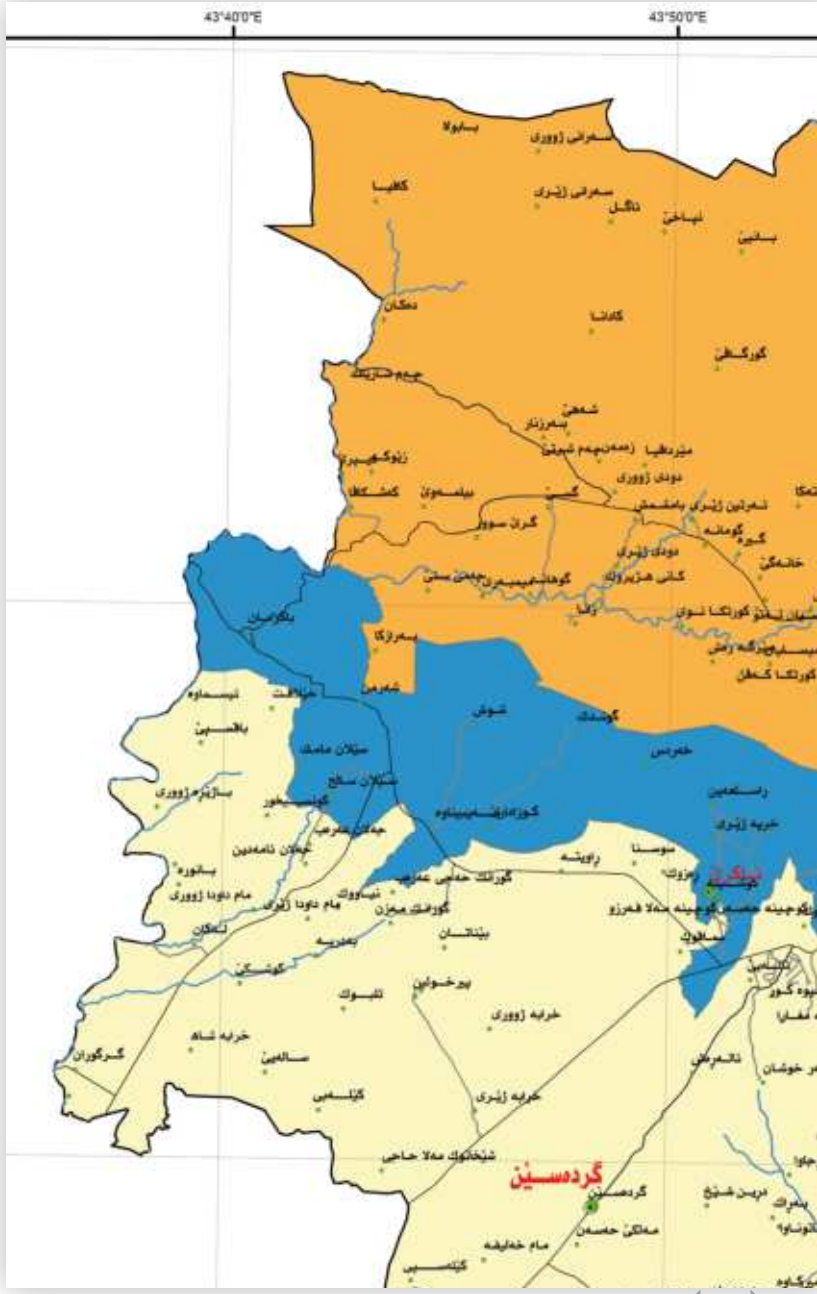
43°40'0"E
43°50'0"E
گردەسێن

37°0'0"N
43°30'0"E
36°50'0"N
36°40'0"N
گەرگوران

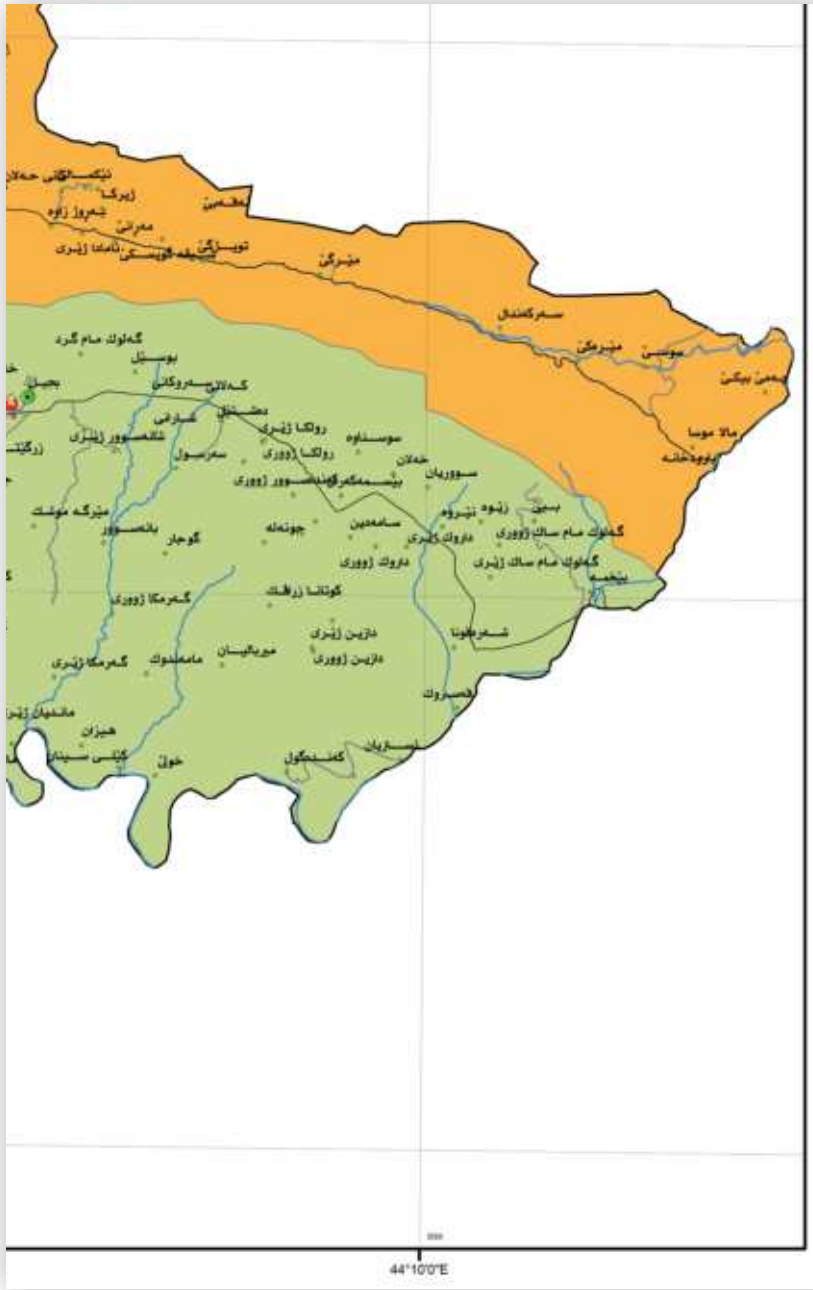
44°10'0"E

ئاکرێ
بەجیل
گردەسین
تامادەکرن و دەرهێنانا
رێڤەبەریا تامارا پارێزگەها دهوك / بەش (GIS
43°50'0"E
44°0'0"E

گردەسێن
نەخشێ
وورددەکاری
سەنتەرێ ناحیێ
گوند /کومەڵگەی
رووبار
ڕێگا سەرەکی
ڕێگا لاوەکی
توخبێ ناحیێ
توخبێ قەزا
ئامادەکرن و دەرهێنانا
ڕێڤەبەریا ئامارا پارێزگەها دهوك / بەشێ (IT & GIS)
43°40'0"E
43°50'0"E

نەخشین کارگێری یێ قەزا ئاکرێ 2020

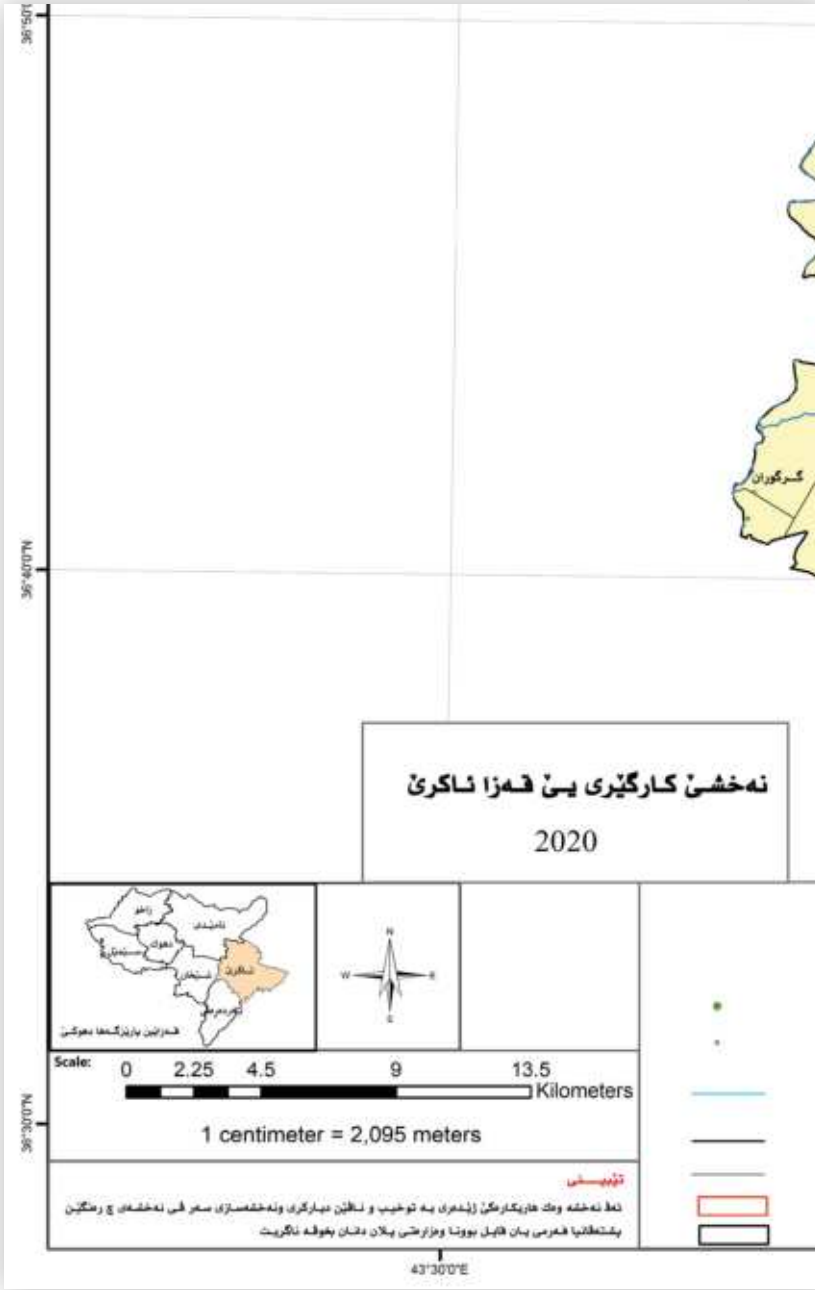

ژ بیردانکا خەباتا سپی

- ڕادیۆیا من یا پێشمەرگاتیێ ژ ساڵا ١٩٨٥
- ڕۆژژمێرا ساڵا ١٩٨٧
- ڕۆژژمێرا ساڵا ١٩٨٨

ژ هەموو ماڵ و هەبوونا مە
ئەڤە و دەفتەرکەکا هەلبەستا و
چەند ئەلبۆمەکێن وێنەیان هاتنە ڕزگارکرن
ژ ئەنفالا ڕەش.

TOSHIBA

پرۆژەی
هاوسەر

لەسەر ڕێبازی وەرزەکەی ڕاگەیاندن
لەیەکەمەوە

لە بڵاوکراوە کانی پرۆژەی هاوسەر ژمارە ٩٠
سابات شەقامی حەریری

چاپخانەی الفرات بغداد

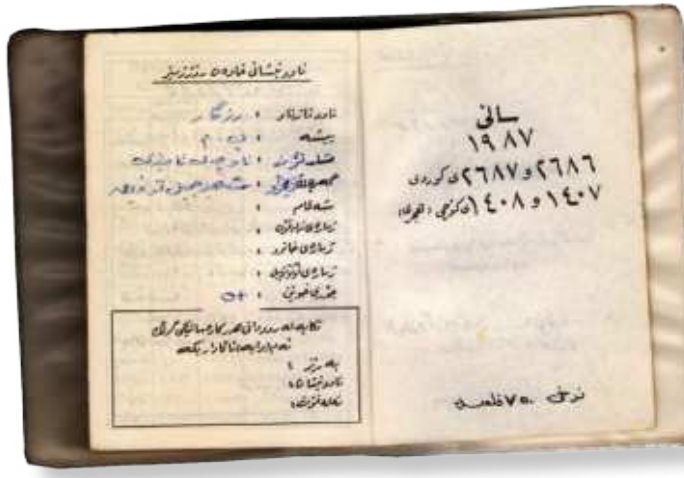

سالی
۱۹۸۷
۲۶۸۶ و ۲۶۸۷ ی کوردی
۱۴۰۷ و ۱۴۰۸ ی کۆچی (قەمەری)

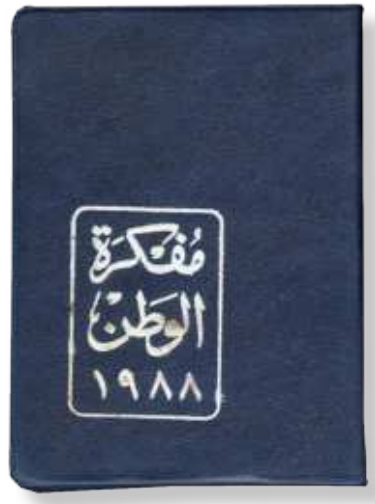
مفكرة
الوطن
١٩٨٨

هوشيار محمد عزيز
مفكرة
الوطن
مطبعة الفرات بغداد

١٩٨٨م
١٤٠٨ - ١٤٠٩هـ
AGENDA
1988

13 JANUARY
WEDNESDAY
14
THURSDAY
15
FRIDAY
10 JANUARY
SUNDAY
11
MONDAY
12
TUESDAY

بەرهەمێن نڤیسەری

1 - **گولان، پێشمەرگە و بەرخوەدان**

چەند سەرهاتیێن پێشمەرگەی

ب هەڤپشکی لگەل چەند کەسەکا هاتیە نڤیسین.

چاپا ئێکێ 2010

2 - **ستراتێن کۆماتەی**

هەلبەست

چاپا ئێکێ 2011

3 - **ل ژێر سیبەر چیا**

ژ بیرەوەریێن شوڕش و بەرخوەدانێ

بەرگێ ئێکێ

چاپا ئێکێ 2018

4 - **پێلێن خەریبیا تە**

هەلبەست

چاپا ئێکێ 2018

5 - **ل ژێر سیبەرا چیا (2)**

ژبیرەوەریێن شوڕش و بەرخوەدانێ

بەرگێ دووێ

چاپا ئێکێ 2021

وەرگێران

1 - خواندنەک د هزرا پارتی دیمۆکراتی کوردستان دا

جوداهی و ئاڤاکرن

نڤێسینا: فازل میرانی

وەرگێران ژ عەرەبی بۆ کوردی ب ڕێنڤیسا لاتینی

چاپا ئێکێ 2015

ستراتیژی
کۆتایی

پێشمەرگە و بەرخۆدان

پێلێن
خەریبیا تە

ل ژێر سیبەرا چیا

FAZIL MÎRANÎ
PDK
XWANDINEK DI HIZRA
PARTÎ
DEMOKRATÎ
KURDISTAN DE
CUDAYÎ Û AVAKIRIN

2
ل ژێر سیبەرا چیا

RÛDAW

بەرگی دووێ 2021

رزگار کێستەیی

2

ل ژێر سیبەرا چیا

ژ بیرەوەریێن شورش و بەرخوەدانێ

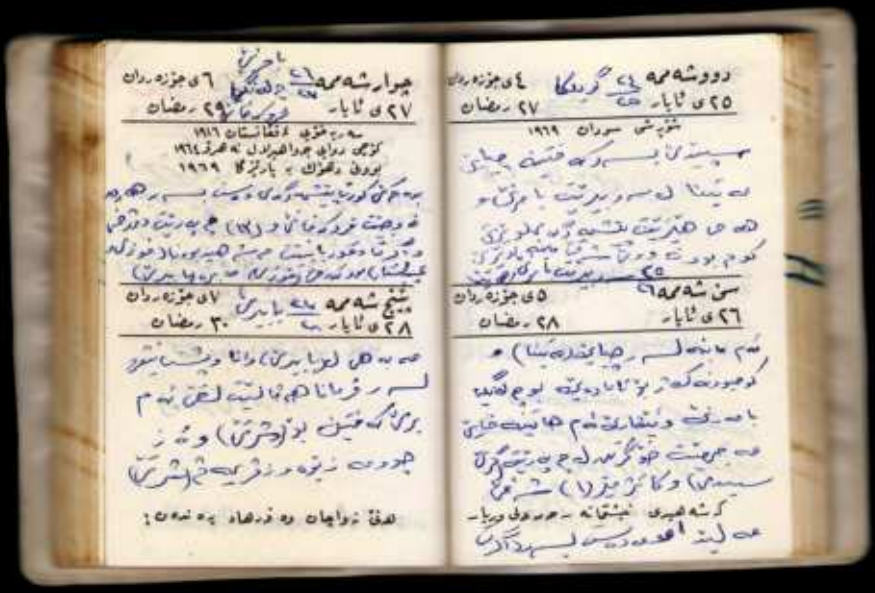

D - 2356 - 21

RÛDAW

چاپخانا رۆژهەلات